

เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยกระบวนการตกขอบ และปฏิกริยาต่ออำนาจรัฐและทุนของ
ชาติพันธุ์กะเหรี่ยง: กรณีศึกษากะเหรี่ยงแก่งกระจาน

ว่าที่ร้อยเอกหญิง ภัทรมน สุวพันธุ์

คุณฉันทิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ

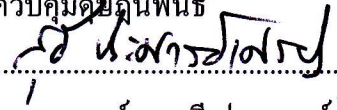
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กรกฎาคม 2563

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

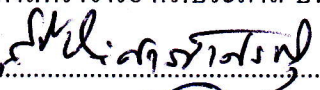
อาจารย์ผู้ควบคุมคุณวุฒิพนธ์และคณะกรรมการสอบคุณวุฒิพนธ์ ได้พิจารณา
คุณวุฒิพนธ์ของ ว่าที่ร้อยเอกหญิง ภัทรมน สุวพันธุ์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษา ตามหลักสูตรรัฐศาสตรคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร
จัดการ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

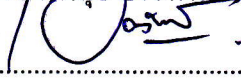
อาจารย์ผู้ควบคุมคุณวุฒิพนธ์

 อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุธี ประศาสน์เศรษฐ)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

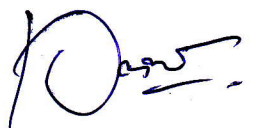
 ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุธี ประศาสน์เศรษฐ)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร)

 กรรมการ
(ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์)

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ อนุมัติให้รับคุณวุฒิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐศาสตรคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ
ของมหาวิทยาลัยบูรพา

 คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร)

วันที่ 24 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2563

ประกาศคุณูปการ

คุณุณิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก รศ.ดร.สุธี ประศาสน์เศรษฐ์ ที่ปรึกษาหลักที่ทำให้กำลังใจและชี้แนะแนวทางตลอดระยะเวลาที่ทำวิจัย ดร.ปรีชา เปี่ยมพงษ์สานต์ ที่ปรึกษาร่วมที่คอยประคับประคองแนะนำแนวทางรวมถึงวิธีวิทยาการวิจัยที่น่าสนใจให้ผู้วิจัยเสมอมา ทั้งสองท่านไม่เพียงเป็นครูอาจารย์ที่ชี้แนะแนวทางในทางวิชาการ แต่คือมิตรสหายที่ร่วมทางในการยื่นข้งผู้ถูกกคชี่บุตริดเสมอมา แม้ในยามผู้วิจัยอ่อนแอแพ้วัยในการแสวงหาทางออกให้แก่กะเหรียงแก่่งกระงานผู้ถูกกระทำความรุนแรงจนเกินจะเรียกว่าคนชายขอบ แต่ท่านทั้งสองก็ประคับประคองให้กลับลุกขึ้นมาขึ้นได้อีกครั้ง

ขอบคุณรศ.ดร.ประกาศ ปิ่นตบแต่ง ผู้เป็นทั้งครู อาจารย์ และพี่ชายที่เดินนำทางในเส้นทางขบวนการเคลื่อนไหวของประชาชน ที่กรุณาตลอดเวลาเป็นประธานกรรมการสอบ และได้ให้ความเห็นที่มีคุณค่า รวมทั้งคณาจารย์ รุ่นพี่และเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ในหลักสูตรรัฐศาสตรคุณุณิพนธ์ (เศรษฐศาสตร์การเมือง และการบริหารจัดการ) ที่มหาวิทยาลัยบูรพาที่เป็นกำลังสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยก้าวข้ามอุปสรรคทั้งปวงจนงานวิจัยสำเร็จลุล่วง แม้ไม่สมบูรณ์เช่นที่คาดหวัง

ขอบคุณวุฒิ บุญเลิศ ปราชญ์ชาวบ้านชาติพันธุ์กะเหรียงผู้ถางทางทั้งในทางวิชาการ และการขับเคลื่อนให้แก่ผู้วิจัย งานวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น “เมื่อกะเหรียงสวนฝั่งลูกขึ้นพุด” ของวุฒิ คืองานวิชาการที่เป็นแรงบันดาลใจอันสำคัญในการสร้างพลังการเรียนรู้ให้ผู้วิจัยในการค้นคว้าและต่อยอด

ขอบคุณมิตรสหายในแวดวงนักกิจกรรมสังคม อานันท์ หาญพาณิชย์พันธ์ สุริยันต์ ทองหนูเอียด นิติรัตน์ ทรัพย์สมบูรณ์ บุญยรัตน์ กาญจนดิษฐ์ เกรียงไกร ชีช่วง ปิยะ กฤตยาภิรมย์ พี่น้องเครือข่ายปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรที่ เป็นกำลังใจอันสำคัญตลอดระยะเวลาที่อยู่ในแวดวงนักพัฒนาเอกชน จนมาเป็นนักวิชาการ

ขอบคุณเครือข่ายกะเหรียงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขตงานตะนาวศรีที่ยืนหยัดสร้างความเข้มแข็งให้แก่กะเหรียงแก่่งกระงานเสมอมา

ขอบคุณผู้อาวุโสหลายท่านที่ฝึกฝนหล่อหลอมให้ยืนหยัดต่อสู้และมีจุดยืนเพื่อผู้ถูกกคชี่บุตริด คุณค้อย คุณแดง ที่ให้กำลังใจเสมอมาตลอดระยะเวลานับสิบปี ขอคุณลุงเพชร ลุงเด็ด ลุงชาติ ลุงแก้ว และผู้อาวุโสอีกหลายท่านที่มีได้เอ่ยนาม โดยเฉพาะคุณดอน คุณเนียนที่พาผู้วิจัยเข้าไปในแทบทุกพื้นที่ของเขตงานภาคกลางตะวันตก ตั้งแต่ก่อนจะมาเป็นนิติติปริญญาเอก ขอคุณป้าปี ประไพ บุญชูเชิด ลูกสาวลุงเหล็ก ที่รักและห่วงใยผู้วิจัยเหมือนลูกหลานแท้ ๆ คอยติดตามถามข่าว

ให้กำลังใจอย่างสม่ำเสมอ และทำให้ผู้วิจัยตระหนักว่าไม่มีเวลาที่จะทอดทิ้งกับสิ่งที่กำลังทำ
ขอบคุณคุณน่านที่คอยรับโทรศัพท์ทุกครั้งเมื่อผู้วิจัยเกิดภาวะซึมเศร้า จิตตก

ขอบคุณอ.นครินทร์ คำรงค์สกุล นักวิชาการอิสระที่ช่วยทำข้อมูลพื้นฐานจากกลุ่ม
ป่าแก่งกระจาน มาเป็นข้อมูลตามขอบเขตของพื้นที่วิจัย คือชุมชนกะเหรี่ยงในอุทยานแห่งชาติแก่ง
กระจาน และชุมชนโดยรอบอุทยานฯ

ขอบคุณคณาจารย์ที่สถาบันรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต โดยเฉพาะ ดร.สมิทธิ์
ตุกคะสมิตรที่ช่วยกรุณาแบ่งเบาภาระในการสอนในระหว่างที่ผู้วิจัยลาไปเรียน และหมกมุ่นอยู่กับ
การทำวิทยานิพนธ์

ขอบคุณครอบครัวทั้งบิดา มารดา น้อง ๆ และสามีผู้อยู่ข้างกายและเป็นกำลังใจสำคัญ
เสมอในช่วงที่ต้องเร่งทำวิทยานิพนธ์จนแทบไม่ได้พักผ่อน ขอบคุณคนสำคัญที่เดินทางพาผู้วิจัยไป
สอบเข้าเป็นนิสิตที่ มหาวิทยาลัยบูรพา

ขอบคุณปู่คออี้ บิลลี่ พอละจี รักจงเจริญ และครอบครัว รวมทั้ง อ.ปิ๊ด ทัศนภมล
โอบอ้อม ที่ต้องสละชีวิตไปเพื่อการต่อสู้ของกลุ่มคนตกขอบ และแน่นอนขอบคุณคนตัวเล็กตัวน้อย
ผู้ไร้เสียงในนาม “กะเหรี่ยงแก่งกระจาน” ทุกผู้นามที่ยืนหยัดต่อสู้เพื่อสิทธิชนพื้นเมือง สิทธิชุมชน
และมุ่งมั่นที่จะรื้อฟื้นวิถีชีวิต ประเพณี ความเชื่อดั้งเดิมของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน ด้วยการลุกขึ้น
ตอบโต้กับความรู้กระแสหลักที่ครอบงำสังคมไทยมายาวนาน จนสร้างมายาคติในทางลบต่อ
กะเหรี่ยงมากมายในสังคมไทย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ อาจไม่สมบูรณ์เท่าที่ผู้วิจัยและใคร ๆ คาดหวัง เนื่องด้วยข้อจำกัด
และอุปสรรคหลายประการ แต่ขอมอบคุณงามความดี และประโยชน์เล็ก ๆ น้อย ๆ ที่งานชิ้นนี้จะ
มีให้แก่สามัญชนคนตัวเล็ก ๆ ผู้ถูกผลักดันให้กลายเป็นคนตกขอบในนาม “กะเหรี่ยงแก่งกระจาน”
ทุกคน

ภัทรมน สุวพันธุ์

57820030: สาขาวิชา: เศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ; ร.ด. (เศรษฐศาสตร์การเมือง
และการบริหารจัดการ)

คำสำคัญ: ความเป็นชายขอบ/ การตกขอบ/ ความขัดแย้งในการจัดการป่า/ กะเหรี่ยง/ แก่งกระจาน/
การก่อการร้ายโดยรัฐ

ภัทรมน สุวพันธุ์: เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยกระบวนการตกขอบ และปฏิกริยาต่อ
อำนาจรัฐและทุนของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง: กรณีศึกษากะเหรี่ยงแก่งกระจาน (POLITICAL
ECONOMY OF SUPER-MARGINALIZATION OF KAREN ETHNICITY AND THEIR
REACTIONS TO STATE POWER AND CAPITALIST PENETRATION: A CASE STUDY OF
KAENGKRACHAN) คณะกรรมการควบคุมคดียุติพันธุ์: สุธี ประศาสน์เศรษฐ, Ph.D., ปรีชา
เปี่ยมพงศ์สานต์, Dr.rer.pol., 309 หน้า. ปี พ.ศ. 2563.

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเป็นชายขอบของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและพื้นที่โดยรอบอุทยานฯ และผลกระทบจากการถูกทำให้เป็นชายขอบ ซึ่งเกิดจากอำนาจรัฐ ทุน และวัฒนธรรมสมัยใหม่ รวมทั้งศึกษาปฏิกริยาต่าง ๆ ของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานที่มีต่อการจัดการป่าและที่ดินของรัฐ รวมทั้งศึกษานิเวศวิทยาชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เพื่อนำไปสู่แนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเรื่องปัญหาการจัดการทรัพยากรป่าและที่ดินในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม จุดยืนทางญาณวิทยาของผู้วิจัยจึงเป็นจุดยืนของเศรษฐศาสตร์การเมืองแนววิพากษ์ ที่มุ่งสลายมายาคติ และเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้นสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ที่ศึกษา โดยผู้วิจัยใช้หลัก Standpoint Epistemology ยืนอยู่ข้างเดียวกับผู้ถูกกดขี่ขูดรีด โดยวิธีวิทยาการวิจัยนี้ จะเป็นการวิจัยในระดับพื้นที่เพื่อการต่อต้าน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบ Standpoint Epistemology ทำการศึกษาผ่านมุมมองทางเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงบูรณาการ ผลการศึกษาพบว่ากะเหรี่ยงแก่งกระจานนั้นต้องตกอยู่ในภาวะ “คนตกขอบ” เนื่องจากปัจจัยหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการทรัพยากร ที่ทำให้ไม่สามารถทำอะไรหมุนเวียนตามวิถีชีวิตดั้งเดิม และนำมาซึ่งการสูญเสียอัตลักษณ์หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นวิถีการดำรงชีวิต รวมทั้งประเพณีต่าง ๆ ที่สูญหายไป ยิ่งกว่านั้นการเข้ามาจัดการทรัพยากรป่าของรัฐ ยังทำให้กะเหรี่ยงแก่งกระจานถูกกระทำด้วยความรุนแรงจากกลไกอำนาจรัฐที่มีลักษณะเป็นการก่อการร้ายโดยรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการถูกบังคับอพยพ การเผาบ้านเรือน รวมทั้งการฆาตกรรมแกนนำ นอกจากนี้การรูดคืบของทุนนิยมก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ทำให้กะเหรี่ยงแก่งกระจานต้องตกอยู่ในภาวะ “ตกขอบ” เมื่อกะเหรี่ยงซึ่งเคยมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ไม่สามารถทำการเกษตรแบบยังชีพได้ ต้องกลายเป็นแรงงานรับจ้างนอกพื้นที่ บางส่วนยังได้รับค่าจ้างน้อยกว่าค่าแรงขั้นต่ำตามกฎหมาย เนื่องจากบางคนยังไม่มียศประชาชน หรือต้องกลายเป็นแรงงานนอกระบบภายใต้ความช่วยเหลือของมูลนิธิหนึ่งที่เข้ามาส่งเสริมอาชีพให้แก่สตรีกะเหรี่ยง และต้องกลายเป็นชนชั้นแรงงานเสี่ยง แม้ว่าจะสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจให้แก่กะเหรี่ยงที่เข้าไปร่วม แต่สิ่งที่ต้องแลกคือการไม่สามารถสืบสานสายผ้าทอที่เป็นอัตลักษณ์ของตนได้ เนื่องจากต้องทอผ้าตามลายที่ตลาดต้องการ และได้รับค่าจ้างเป็นรายวันซึ่งต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำตามกฎหมายกำหนด นอกจากนี้การเข้ามาของทุนข้ามชาติที่เข้ามาทำเหมืองหลายประเภทก็ล้วนส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของกะเหรี่ยงทั้งสิ้น รวมทั้งการเข้ามาทำไม้ของบริษัททำไม้ตามนโยบายสัมปทานป่าของรัฐบาลในอดีต ที่เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้พื้นที่ป่าในแก่งกระจานสูญหายไป และทำให้กะเหรี่ยงต้องตกเป็นจำเลยของสังคมว่าเป็นผู้ตัดไม้ทำลายป่า นอกจากนี้การตีตราปะปายต่าง ๆ ที่ลดทอนความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตน ก็ทำให้กะเหรี่ยงส่วนใหญ่ไม่ต้องการแสดงตัวตน จึงทำให้วัฒนธรรมสมัยใหม่เข้ามากลืนกินวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ดั้งเดิมได้โดยง่าย อย่างไรก็ตามเมื่อมีความพยายามรวมตัวกันเป็นองค์กรชาวบ้านในนามเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีบทบาทอย่างมากในการรื้อฟื้นความเชื่อ ค่านิยม วิถีชีวิต และอัตลักษณ์ของกะเหรี่ยง รวมทั้งได้ณรงค์ผลักดันเชิงนโยบาย ก็ทำให้ความภาคภูมิใจในวิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม รวมทั้งอัตลักษณ์ของกะเหรี่ยงค่อย ๆ ถูกรื้อฟื้นขึ้นมาในที่สุดภายใต้ความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย ทั้งนี้กวีชากร สภาชนพื้นเมืองและองค์กรพัฒนาเอกชน

57820030: MAJOR: POLITICAL ECONOMY AND GOVERNANCE; D.POL.SC.

(POLITICAL ECONOMY AND GOVERNANCE)

KEYWORDS: MARGINALIZATION/ SUPER-MARGINALIZATION/ CONFLICTS IN
FOREST MANAGEMENT/ KAREN/ KAENGKRACHAN/ STATE-
TERRORISM

PATTARAMON SUWAPAN: POLITICAL ECONOMY OF SUPER-
MARGINALIZATION OF KAREN ETHNICITY AND THEIR REACTIONS TO STATE
POWER AND CAPITALIST PENETRATION: A CASE STUDY OF KAENGKRACHAN.
ADVISORY COMMITTEE: SUTHY PRASATSET, Ph.D., PREECHA PIAMPONGSARN,
Dr.rer.pol., 309 P. 2020.

This research aims to study marginalization of Karen ethnic group in Kaengkrachan National Park. The purposes of this qualitative research are to study the political economy of marginalization of Karen ethnic group and effects of being marginalized, which resulted from the state power, capitalist penetration and modern culture, to study reactions of Karen ethnic group in Kaengkrachan National Park against forest and land management and to study Ethnic ecology of Karen in Kaengkrachan National Park and in the areas around it, in order to find sustainable solutions to conflicts in forest and land management. Epistemology standpoint of the researcher is the standpoint of critical political economy which aims to refute the myth for social change. Research methodology is the area-based research for resistance, the researcher takes the standpoint of the oppressed who have been affected from physical and ideological violence from state power and capitalist penetration by using qualitative research via transdisciplinary critical political economy. The study shows that Karen in Kaengkrachan are not only marginalized but indeed super-marginalized from many factors, for example, the expansion of the state roles in resource management. State's ban on shifting cultivation has led to the loss of Karen ways of life, identities, and traditions. In addition, the resource management of the state leads to severe Human Rights violations of Karen in Kaengkrachan area including forced evacuation and demolition, intentional community burning and even murder of some leaders of the Karen movement. These state actions amount to "Repressive State Apparatus" which have severely affected the Karen. Moreover, the capitalist penetration is one of the main factors which has caused Karen in Kaengkrachan to live in the conditions of super-marginalized. When Karen cannot maintain their traditional ways of live, cannot conduct shifting cultivation which used to be their subsistence economy, they become proletarianized, seeking jobs outside their communities or become informal workers under support of a foundation which has a career promotion project, even though such project can partly secure the earning for female Karen but what they have to pay is their inherited style of garment. In addition to this the penetration of world capitalists for mining affect the lives of Karen. Moreover, with state concession policy, logging of some companies resulted in enormous loss of forest areas in Kaengkrachan, and in the stigmatization of Karen as deforesters. Such stigmatization and others of its kind diminish their self-esteem, leading to loss of their identity. However, they have tried to establish a people organization called the Network of Karen for Culture and Environment, which has played a vital role in resurrection of their beliefs, values, ways of life and identities and in campaigning for public policies to protect their identities, so the pride of beliefs, values, ways of life and identities has gradually been resurrected.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหาวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	18
ขอบเขตของการวิจัย.....	18
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	19
นิยามศัพท์วิจัยเบื้องต้น.....	19
2 การสำรวจองค์ความรู้.....	21
กลุ่มแนวคิดว่าด้วยการเป็นชายขอบ และชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต.....	21
แนวคิดภูมินิเวศการเมืองในยุคแอนโทโรโปซีน.....	32
ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองแนววิพากษ์ว่าด้วยการยอมรับของแอ็กเซล ฮอนเน็ท.....	41
กลุ่มทฤษฎีความขัดแย้ง และทฤษฎีว่าด้วยการต่อต้าน.....	42
แนวคิดว่าด้วยเขตเศรษฐกิจพิเศษในสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิด ทฤษฎีระบบโลก.....	54
แนวคิดว่าด้วยทุนนิยมคูรีดกอบโกยทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นชนบท.....	67
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	68
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	93
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	96
วิธีการดำเนินการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	100
การตรวจสอบข้อมูล.....	102
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	104

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4	
นิเวศวิทยาชาติพันธุ์กะเหรี่ยง และโลกทัศน์ต่อทรัพยากรธรรมชาติของกะเหรี่ยง แก่งกระจาน	105
ชาติพันธุ์กะเหรี่ยง	105
ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของกะเหรี่ยงในป่าแก่งกระจาน	111
นิเวศวิทยาชาติพันธุ์กะเหรี่ยงแก่งกระจาน	117
ลักษณะชุมชนดั้งเดิม	119
ประเพณี พิธีกรรมของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน	136
5	
กระบวนการตกขอบของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน	146
ข้อมูลพื้นฐานกะเหรี่ยงแก่งกระจานในปัจจุบัน	146
โครงการขนาดใหญ่ของรัฐและการขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการป่าของ รัฐ ที่นำมาสู่การใช้ความรุนแรงซึ่งเข้าลักษณะการก่อการร้ายโดยรัฐ	163
ความจำเป็นทางเศรษฐกิจและการรุกคืบของทุน	190
6	
ปฏิภมิตต่ออำนาจรัฐและทุนของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน	207
บทบาทองค์กรชาวบ้านในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และชุมชนโดยรอบ อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	209
บทบาทของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในการสร้างรูปการณ์จิตสำนึกของ กะเหรี่ยงแก่งกระจาน	217
ปฏิภมิตต่ออำนาจรัฐและทุนของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน และปฏิบัติการต่อต้าน ของชนเผ่ามาฮาในกัวเตมาลา	231
7	
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	241
สรุปผล	243
อภิปรายผลการศึกษา	263
ข้อเสนอแนะ	268
บรรณานุกรม	271
ภาคผนวก	279
ประวัติย่อของผู้วิจัย	309

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1	วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างประชาชนกับพลเมือง..... 31
4-1	จังหวัดที่มีชาวกะเหรี่ยงจำแนกตามกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม..... 110
4-2	รอบการผลิตในระบบเกษตรกรรมแบบไร่หมุนเวียนของกะเหรี่ยงในชุมชนดั้งเดิมใน พื้นที่ป่าแก่งกระจาน..... 144
5-1	รายชื่อหมู่บ้านในเขตพื้นที่ป่าแก่งกระจาน จ.เพชรบุรี..... 148
5-2	ชุมชนที่มีการตั้งบ้านเรือนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และชุมชน โดยรอบ อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน..... 151
5-3	ข้อมูลครัวเรือนกะเหรี่ยงในพื้นที่ป่าแก่งกระจานที่ได้รับการสำรวจ..... 152
5-4	ข้อมูลเกี่ยวกับหัวหน้าครัวเรือนและสมาชิกในครัวเรือนของชาวกระเหรี่ยงพื้นที่ ป่าแก่งกระจาน..... 154
5-5	ข้อมูลด้านที่ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นที่ตั้งบ้านเรือนของครัวเรือนกะเหรี่ยง พื้นที่ป่าแก่งกระจาน..... 158
5-6	ข้อมูลผลกระทบจากการใช้ที่ดินอยู่อาศัยของครัวเรือนกะเหรี่ยงป่าแก่งกระจาน..... 159
5-7	ข้อมูลการใช้ที่ดินเป็นที่ทำกินของครัวเรือนกะเหรี่ยงพื้นที่ป่าแก่งกระจาน..... 160
5-8	ข้อมูลผลกระทบจากการใช้ที่ดินเป็นที่ทำกินของครัวเรือนกะเหรี่ยงพื้นที่ป่า แก่งกระจาน..... 162

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2-1	การแบ่งชนชั้น..... 29
2-2	กระบวนการของการรวมตัวกัน (Incorporation)..... 66
2-3	กรอบแนวคิดการวิจัย..... 95
3-1	แนวคิดของ Crotty..... 97
4-1	แผนที่กระจายตัวของกะเหรี่ยงในประเทศไทย..... 109
4-2	แผนที่จากกรมแผนที่ทหารอัตราส่วน 1:50,000 จัดทำปี พ.ศ. 2455..... 113
4-3	ภาพขยายจากแผนที่กรมแผนที่ทหาร พบบ้านใจแผ่นดินปรากฏในแผนที่ดังกล่าว..... 114
4-4	จุดที่ชาวบ้านกะเหรี่ยงยืนยันตรงกันว่าเครื่องบินพระที่นั่งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ลงจอดเพื่อเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ และได้พระราชทานเหรียญชวเขาในโอกาสเดียวกัน..... 116
4-5	เหรียญชวเขาที่พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 พระราชทานให้แก่กะเหรี่ยงหัวสัตว์ใหญ่..... 117
5-1	แผนที่ชุมชนดั้งเดิมในกลุ่มป่าแก่งกระจานและโดยรอบกลุ่มป่าแก่งกระจาน หิ้งที่ได้สำรวจ และหมู่บ้านกะเหรี่ยงที่ไม่ได้สำรวจ..... 151
5-2	แผนที่แสดงขอบเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่ายางน้ำก๊าดเหนือป่ายางน้ำก๊าดใต้..... 167
5-3	เจ้าหน้าที่หลายฝ่ายในการบังคับอพยพ ไล้เรือ และเผาทำลายบ้านเรือนกลุ่มชนพื้นเมือง ในป่าแก่งกระจาน..... 173
5-4	เจ้าหน้าที่หลายฝ่ายในการบังคับอพยพ ไล้เรือ และเผาทำลายบ้านเรือนกลุ่มชนพื้นเมือง ในป่าแก่งกระจาน..... 173
5-5	เจ้าหน้าที่หลายฝ่ายในการบังคับอพยพ ไล้เรือ และเผาทำลายบ้านเรือนกลุ่มชนพื้นเมือง ในป่าแก่งกระจาน..... 174
5-6	เจ้าหน้าที่หลายฝ่ายในการบังคับอพยพ ไล้เรือ และเผาทำลายบ้านเรือนกลุ่มชนพื้นเมือง ในป่าแก่งกระจาน..... 174
5-7	เจ้าหน้าที่หลายฝ่ายในการบังคับอพยพ ไล้เรือ และเผาทำลายบ้านเรือนกลุ่มชนพื้นเมือง ในป่าแก่งกระจาน..... 175
7-1	ความแตกต่างระหว่างภาวะตกขอบ และความเป็นชายขอบ..... 267

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหาวิจัย

อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 28 ของประเทศไทย เป็นอุทยานแห่งชาติที่มีพื้นที่มากที่สุดในประเทศไทย คือ มีพื้นที่ทั้งสิ้น 1,821,687.84 ไร่ หรือ 2,914.70 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ อำเภอนองหญ้าปล้อง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี และอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นอุทยานแห่งชาติที่มีสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์ เป็นป่าต้นน้ำของแม่น้ำเพชรบุรี และแม่น้ำปราณบุรี มีลักษณะเด่นทางธรรมชาติที่สำคัญหลายแห่ง เช่น น้ำตก ถ้ำ หน้าผาที่สวยงาม

ลักษณะภูมิประเทศ มีทั้งส่วนที่เป็นพื้นดินและส่วนที่เป็นอ่างเก็บน้ำ มีเนื้อที่ประมาณ 45 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ป่าเหนืออ่างเก็บน้ำแก่งกระจาน ประกอบด้วยเทือกเขาสลับซับซ้อนของเทือกเขาตะนาวศรี ซึ่งเป็นเทือกเขาที่เป็นเขตแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศพม่า ยอดสูงสุดได้แก่ เขาเง้งนิกยวตอง สูงประมาณ 1,513 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง โดยเฉลี่ยสูงประมาณ 500 เมตร ส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาหินแกรนิต บางแห่งเป็นเขาหินปูน ในหลายแห่งอุดมไปด้วยแร่ฟลูออไรน์ ปกคลุมด้วยป่าดิบชื้นเป็นส่วนใหญ่ เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำเพชรบุรีและแม่น้ำปราณบุรี ถ้ำห้วยสำคัญของแม่น้ำเพชรบุรีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานได้แก่ ห้วยแม่ประโดน ห้วยบางกลอย ห้วยแม่เสด็จ ห้วยหินเพลิง ห้วยสาริกา ห้วยผาก ห้วยไผ่ และห้วยสามเขา ถ้ำห้วยที่สำคัญของแม่น้ำปราณบุรีในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ได้แก่ ห้วยคมกฤช ห้วยโศก แม่น้ำสัตว์ใหญ่ ห้วยป่าแดง และห้วยป่าเลา (กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช, ม.ป.ป.)

ลักษณะภูมิอากาศ เนื่องจากสภาพโดยทั่วไปเป็นป่าดิบชื้น จึงทำให้มีความชื้นสูง ส่วนใหญ่จะมีฝนตกชุก จึงมีอากาศเย็นสบายตลอดปี ไม่ร้อนอบอ้าว ปริมาณน้ำฝนรวมรายปีระหว่าง 986-1,140 มิลลิเมตร (กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช, ม.ป.ป.)

พืชพันธุ์และสัตว์ป่า

เนื่องจากอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานอยู่ในเทือกเขาตะนาวศรีซึ่งเชื่อมต่อกับเทือกเขาภูเก็ตของภาคใต้และตอนเหนือเข้าไปในประเทศพม่า สัตว์ป่าจากประเทศอินเดียและพม่าจะแพร่กระจายลงมาทางทิศตะวันตกของประเทศลงมาถึงบริเวณนี้ และพวกสัตว์ป่าจากประเทศมาเลเซียก็จะแพร่กระจายขึ้นมาตามเทือกเขาภูเก็ตมาถึงบริเวณนี้เช่นเดียวกัน ทำให้อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานเป็นแหล่งชุมนุมของสัตว์ป่าทั้งจากทิศเหนือและทิศใต้ ชนิดของสัตว์ป่าที่สำคัญได้แก่

ช้างป่า หมิหมา หมาไน หมาจิ้งจอก เสือดาว เสือโคร่ง เสี่ยงผา สมเสร็จ วัวแดง กวางป่า เก้งหม้อ ชะนีมือขาว ลิงเสน นกกระสาอูขาว เขี้ยวปลาใหญ่หัวเทา นกเค้าหน้าผากขาว กบหูด ปาดยักษ์ เต่าหก จิ้งเหลนภูเขาสีจาง เป็นต้น นอกจากนี้ในบริเวณลำธารและอ่างเก็บน้ำ ตำรวจพบปลาน้ำจืดอาศัยอยู่หลายชนิด เช่น ปลานางอ้าว ปลาชิวไบไฟ ปลาชี่ยอก ปลากระสูบขีด ปลาแคเหลียง ปลาตุ๊กต๋าน ปลากระทิงเหว ปลาหมอช้างเหยียบหรือปลาตะกับปลากระสง และปลากระทิง ฯลฯ

นอกจากมิติในเชิง “ภูมิ” แล้วในบริเวณอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน มีชุมชนกะเหรี่ยง ซึ่งมีทั้งกะเหรี่ยงปกากะญอ และกะเหรี่ยงโพลั่วอยู่ในพื้นที่มายาวนานทั้งกะเหรี่ยงปกากะญอที่อยู่ในพื้นที่ที่เรียกว่า “ใจแผ่นดิน” หรือ “บางกลอยบน” โดยผู้นำจิตวิญญาณกะเหรี่ยงแห่งผืนป่าแก่งกระจาน “พ็อค้ออี” หรือนายโคอี มิมี อายุ 100 กว่าปี ได้ยืนยันว่าตนเองเกิดและดื่มน้ำนมหยดแรกจากมารดาที่ตรงพื้นที่ที่เรียกว่า “ใจแผ่นดิน” (ปัจจุบันนายค้ออี มิมี หรือ พ็อค้ออี หรือปู่ค้ออีได้เสียชีวิตลงแล้วเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2561 ได้ถูกบังคับอพยพจากใจแผ่นดิน ลงมาอยู่ที่บางกลอยล่าง ครั้งแรกเมื่อปีพ.ศ. 2539 แต่ในการบังคับอพยพครั้งนั้นไม่ได้มีลักษณะความรุนแรงจากกลไกอำนาจรัฐ) ความรุนแรงที่กระทำโดยกลไกอำนาจรัฐที่มีลักษณะรุนแรงจนเรียกได้ว่าการก่อการร้ายโดยรัฐ (State-terrorism) เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2554 หลังมีความพยายามเสนอกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลก โดยปู่ค้ออีได้ถูกบังคับให้ย้ายลงมาอยู่ที่บ้านบางกลอยล่าง จากยุทธการตะนาวศรี หรือ โครงการขยายผลการอพยพ ผลักดัน/ จับกุม ชนกลุ่มน้อยที่บุกรุกพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-พม่า อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ปฏิบัติการดังกล่าวมาโดยหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในขณะนั้น นอกจากนี้นางเนียน ฯ กะเหรี่ยงโพลั่วซึ่งได้เคยเคลื่อนไหวทางการเมืองในพื้นที่ดังกล่าวมาตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2510 ก็ได้ยืนยันว่าชุมชนกะเหรี่ยงปกากะญอในพื้นที่ใจแผ่นดินดังกล่าว มีมาตั้งแต่สมัยเธอยังเคลื่อนไหวทางการเมืองในช่วงนั้น นอกจากหลักฐานจากปากคำประวัติศาสตร์แบบบอกเล่าดังกล่าวแล้วหลักฐานที่ชัดเจนคือ ปี 2512 และ 2513 ทางกรมไทยได้สำรวจชาวกะเหรี่ยงและให้เหรียญชาวเขา ซึ่งบุตรชายของนายโคอี ซึ่งได้แก่ นายจองเงง มิมีและลูกเขย คือ นายสมจิต กวานู ก็ได้รับเหรียญดังกล่าวด้วย นั่นคือการยอมรับว่าทางการต้องการให้กะเหรี่ยงในพื้นที่ดังกล่าวยอมรับว่าตนเองคือคนของประเทศไทย รวมทั้งการที่นายโคอี มิมีมีชื่ออยู่ในเอกสารของกรมประชาสงเคราะห์ในปี พ.ศ. 2531 ภายใต้อำนาจการสำรวจชาวเขาตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 เม.ย. 2527 โดยถูกเขียนว่านาย โคอี เป็นหัวหน้าครอบครัว โดยบันทึกว่าเกิดเมื่อ พ.ศ. 2454 ที่จังหวัดเพชรบุรี มีบิดาชื่อ “มิมี” มารดาชื่อ “พินอติ” โดยระบุว่าป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง และนับถือผี ซึ่งข้อมูลนี้อยู่ในแฟ้ม ท.ร.ช.บ้านบางกลอย 4 เป็นครอบครัวที่สามจากทั้งหมดคือสิบครอบครัว โดยในเวลานั้นบางกลอย 4 ขึ้นกับพื้นที่กิ่งอำเภอแก่งกระจาน (द्रุณี ไพศาลพานิชย์กุล, 2554)

นอกจากชุมชนกะเหรี่ยงปกากะญอในพื้นที่ใจแผ่นดินแล้ว ยังมีชุมชนกะเหรี่ยงปกากะญอในพื้นที่ ต.ป่าเต็ง อ.แก่งกระจาน จ.เพชรบุรี ซึ่งมีหลักฐานว่าอยู่มาเนิ่นนานก่อนการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติในปี 2524 เนื่องจากมีรูปถ่ายเป็นหลักฐานครั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชดำเนินที่ป่าละอู เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2509 เป็นรูปผู้นำกะเหรี่ยงจำนวน 3 คน คือ นายลิเมอ ซึ่งเป็นผู้นำของกะเหรี่ยงบ้านห้วยแห้ง ผู้ใหญ่มะ เป็นผู้นำกะเหรี่ยงบ้านป่าละอู และ นายพะแฉ เป็นผู้นำกะเหรี่ยงบ้านป่าเต็ง โดยทั้งสามคนได้เฝ้ารับเสด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลฯ และได้กราบทูลเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น (วุฒิ บุญเลิศ, 2559) นอกจากนี้ในพื้นที่ต.ยางน้ำกลัดเหนือและต.ยางน้ำกลัดใต้ อ.หนองหญ้าปล้อง จ.เพชรบุรี ก็พบชุมชนกะเหรี่ยงโพลั่วดั้งเดิมอาศัยอยู่เช่นกัน

งานวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของกะเหรี่ยงในพื้นที่ อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี ที่มีชื่อว่า “เมื่อกะเหรี่ยงสวนผึ้งลุกขึ้นพูด” ได้พบว่ากะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมกลุ่มหนึ่งที่อยู่ในดินแดนสุวรรณภูมิมาพร้อมกับชนชาติพม่า มอญ และสยาม นอกจากนี้ยังมีส่วนร่วมในประวัติศาสตร์สยาม โดยพื้นที่ที่กะเหรี่ยงอาศัยอยู่ได้ทำหน้าที่เป็นดินแดนกันชน ระหว่างอาณาจักรกรุงศรีอยุธยาและพม่า โดยในสมัยกรุงศรีอยุธยาจะทำหน้าที่สืบหาข่าว และร่วมเป็นกองกำลังในทัพของอยุธยา และมีหลักฐานว่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้ทรงแต่งตั้งหัวหน้าหมู่บ้านกะเหรี่ยงที่เรียกกันว่า พะวอ ซึ่งเป็นหัวหน้าหมู่บ้านกะเหรี่ยงแถวแม่สอด และแม่ละเมา เป็นนายด่านแม่ละเมา ในพื้นที่อำเภอแม่สอดก็มีอนุสาวรีย์พะวอ อยู่ริมทาง ถ.ตาก-แม่สอด ปัจจุบันมีการจัดงานประจำปีระหว่างวันที่ 1-10 ธันวาคม ทุกปี โดยจะมีการอัญเชิญเจ้าพ่อพะวอไปที่อำเภอแม่สอด เพื่อให้ประชาชนได้สักการะ (วุฒิ บุญเลิศ, 2546)

มาถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ กะเหรี่ยงทางตะวันตกก็ได้รับมอบหน้าที่ให้เป็นกองกำลังรักษาชายแดนไทย ได้ทำหน้าที่ดูแลด่านชายแดนด้านตะวันตกของเมืองราชบุรี นอกจากนี้ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นรัชกาลที่ 2 ได้ให้ตำแหน่งกับผู้นำกะเหรี่ยงสังขละบุรีว่า ขุนสุวรรณ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 3 เมื่อมีการยกฐานะเมืองสังขละบุรีเทียบเท่าหัวเมือง ก็ได้พระราชทานตำแหน่งพระสุวรรณให้แก่ผู้นำกะเหรี่ยง โดยเมื่อรัชกาลที่ 3 ได้ขึ้นครองราชย์เมื่อปี พ.ศ. 2368 เป็นช่วงเดียวกับที่อังกฤษได้ดินแดน ทวาย มะริด และตะนาวศรีของพม่า ทรงตระหนักดีว่าภัยคุกคามด้านตะวันตกที่ติดกับพม่านั้นก็จะมาจากอังกฤษ จึงได้ทรงปรับปรุงเมืองชายแดนด้านตะวันตก ในปี 2388 หลังทรงขึ้นครองราชย์ได้ 20 ปี ได้ทรงให้กองกำลังชาวกะเหรี่ยงควบคุมพื้นที่ชายแดนไทย พม่า นับแต่ ด่านแม่กลอง อู่มาง เมืองตาก กาญจนบุรี มาจนถึงราชบุรี ผู้นำกองกำลังชาวกะเหรี่ยงที่ดูแลชายแดนด้านดังกล่าวในรัชสมัยของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 ที่ทำหน้าที่เป็นนายกองด่านนั้นคือ

หลวงพิทักษ์ศิริมาตย์ ซึ่งตำแหน่งดังกล่าวได้สืบทอดกันมาจนมาถึงรัชสมัยของรัชกาลที่ 5 และได้ถูกยกเลิกไปในปี พ.ศ. 2444 เมื่อมีการแต่งตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านกะเหรี่ยง (วุฒิ บุญเลิศ, 2546)

นอกจากนี้ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2444 – 2475 ทุก ๆ 3 ปี ผู้นำกะเหรี่ยงต้องเข้าร่วมพิธีต้อนน้ำพิพัฒน์สัตยาที่เมืองราชบุรี เพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ เมื่อพระเจ้านั่งยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ได้เริ่มจัดระเบียบการปกครองท้องที่แบ่งการปกครองออกเป็นมณฑล และเนื่องจากกะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชนที่มักจะเคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่เสมอเพื่อหาพื้นที่เพาะปลูกและอพยพหนีโรคระบาด พวกเขาก็มักจะเคลื่อนย้ายไปมาระหว่างชายแดนไทย-พม่า ซึ่งจะเป็นเหตุที่จะถูกอ้างว่าเป็นประชากรของอังกฤษ หลังจากอังกฤษเข้ายึดพม่าได้แล้วก่อให้เกิดความวิตกกังวลต่อฝ่ายไทยเรื่องการย้ายถิ่นฐานและโยกย้ายที่อยู่ของกะเหรี่ยงทางตะวันตก ชาวกะเหรี่ยงจึงถูกดึงดูดเข้ามาใกล้ชิดกับอำนาจรัฐและการควบคุมของรัฐไทย เนื่องจากพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 ทรงตระหนักว่าแม้ชาวกะเหรี่ยงจะมีจำนวนไม่มาก แต่ก็อาจจะช่วยป้องกันชายแดนให้แก่ไทยได้ ทรงมีแผนการที่จะขยายแนวป้องกันชายแดนไปจนถึงด้านเพชรบุรี ทรงตระหนักว่าพวกกะเหรี่ยงและละว้าซึ่งไม่ได้เป็นทั้งไพร่และข้าราชการ หากต้องเสียไปให้แก่อังกฤษ ไทยจะไม่มีศักยภาพพอที่จะป้องกันชายแดนตะวันตกได้ ฝ่ายไทยจึงเข้ามาดูแล และให้ความสัมพันธ์ร่วมมือกับกลุ่มชนเหล่านี้เพื่อให้มีความคุ้นเคยกับคนไทย พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 ทรงแสดงออกในหลายกรณีว่า พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ของกะเหรี่ยงด้วย ดังที่มีหนังสือไปยังเซอร์ จอห์น บาวริง ในพ.ศ. 2397 ดังนี้

“จากผู้นำประเทศสยามซึ่งมีอำนาจสูงสุดในราชอาณาจักรสยามและอาณาบริเวณภายใต้การปกครองของไทย อันมีลาวเชียงทางตะวันออกเฉียงเหนือ และลาวโค้ทางตอนเหนือ และตะวันออกเฉียงเหนือ ข่า ของ ทางตะวันออก กัมพูเดีย หรือกัมพูชา ซึ่งอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ และตลอดแหลมมาลูทางตอนใต้ และกะเหรี่ยงทางตะวันตก” (โรนัลด์ ดี. รินาร์ด, อ้างถึงใน วุฒิ บุญเลิศ, 2546)

นั่นก็เป็นหลักฐานว่าชาติพันธุ์กะเหรี่ยงได้อยู่อาศัยร่วมกับชาติพันธุ์อื่น ๆ ในอาณาจักรสยามมายาวนานในประวัติศาสตร์ และยังได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการโดยการแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์ แม้ว่าในบางช่วงจะถูกดึงดูดเข้ามาใกล้ชิดรัฐไทยก็เพียงเพื่อประโยชน์ของไทยเอง แต่ก็ถือว่ากะเหรี่ยงได้รับการยอมรับจากรัฐไทย จนเมื่อมีการปฏิรูประบบราชการในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ได้รับการส่งเสริมให้มีการเลือกผู้นำกะเหรี่ยงขึ้นเป็นผู้ใหญ่บ้านอีกด้วย (วุฒิ บุญเลิศ, 2546)

ส่วนกะเหรี่ยงที่ราชบุรีก็มีหน้าที่คล้ายคลึงกับกะเหรี่ยงทางสังขละบุรี คือมีหน้าที่ดูแลชายแดนด้านตะวันตกของเมืองราชบุรี มีผู้นำเป็นนายกองค์านที่สวนผึ้ง คือ หลวงพิทักษ์ศิริมาตย์

และหลวงวิเศษคีรีรักษ์ เป็นนายกองด่านที่บ้านยางหัก อ.ปากท่อ ทั้งสองตำแหน่งเป็นตำแหน่งที่ได้รับพระราชทานตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3-5 กะเหรี่ยงในจังหวัดเพชรบุรีก็ไม่ต่างกัน ก็ได้รับพระราชทานตำแหน่งจากพระมหากษัตริย์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ แม้ในระยะเวลาการสร้างรัฐชาติในสมัยรัชกาลที่ 5 ผ่านการปฏิรูปการปกครอง หลวงพิทักษ์คีรีมาตย์ นายกองด่านชาวกะเหรี่ยงคนสุดท้ายก็ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกำนันคนแรกของตำบลสวนผึ้ง (วุฒิ บุญเลิศ, 2546)

สำหรับกะเหรี่ยงในชุมชนที่มีพื้นที่อยู่ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและยังมีหลักฐานว่าระหว่างปี พ.ศ. 2442-2445 พระยาราชเสนา (เจ๊ก จารุจินดา) (บันทึกการตรวจราชการของพระยาราชเสนา เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ อ้างถึงในวุฒิ บุญเลิศ, 2546) ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลราชบุรี ได้มาตรวจราชการและแต่งตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านกะเหรี่ยงในเขตจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี และเพชรบุรี โดยท่านได้เข้าไปยังหมู่บ้านกะเหรี่ยงที่บ้านห้วยแห่งหินเพิง และบ้านลิ้นช้าง อำเภอแม่ประจัน จังหวัดเพชรบุรี (ปัจจุบันอยู่ในอำเภอหนองหญ้าปล้อง จ. เพชรบุรี) โดยเมื่อไปถึงบ้านลิ้นช้างนั้น หลวงศิริรักษา นายกองกะเหรี่ยงบ้านลิ้นช้างได้มาให้การต้อนรับ พระยาราชเสนาได้แต่งตั้งหลวงวิเศษคีรีรักษ์ นายกองกะเหรี่ยงบ้านยางหักเป็นกำนันตำบลยางหัก (ขึ้นกับอำเภอปากท่อ จ.ราชบุรี ในปัจจุบัน) หลังจากนั้นก็ได้ไปที่ตำบลสวนผึ้ง ตั้งนายยังคนกะเหรี่ยงเป็นผู้ใหญ่บ้าน และไปตามหมู่บ้านกะเหรี่ยงอีกหลายที่ เพื่อตั้งคนกะเหรี่ยงเป็นผู้ใหญ่บ้าน หลังจากนั้นเมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2444 เวลา 09.30-14.00 น. ได้เรียกประชุมกะเหรี่ยงจากหมู่บ้านต่าง ๆ ที่มารอพร้อมกันที่บ้านห้วยแห่ง แล้วจัดให้มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน (ดูเอกสารประกอบที่ 2 ในภาคผนวก) ซึ่งบ้านลิ้นช้าง ห้วยหินเพิง และห้วยแห่งที่พบในหลักฐานจดหมายเหตุดังกล่าวนี้ เป็นชุมชนกะเหรี่ยงที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และอยู่ชายขอบอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน นั่นก็สะท้อนความจริงว่า ชุมชนกะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแก่งกระจาน รวมทั้งชุมชนกะเหรี่ยงโดยรอบอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานอยู่มาก่อนการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานนับเกือบร้อยปี

ความเป็นชายขอบ หรือการถูกทำให้เป็นชายขอบ (Marginalization) ของกะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานซึ่งมีพื้นที่ครอบคลุมท้องที่อำเภอหนองหญ้าปล้อง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี และอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามความหมายที่อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2547, หน้า 4-5) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ซับซ้อนซึ่งมักผลักดันให้คนส่วนหนึ่งต้องไร้อำนาจ จนตกไปอยู่ชายขอบของสังคม แม้จะมีชีวิตอยู่ตรงศูนย์กลางของพื้นที่ในเชิงภูมิศาสตร์ ขณะเดียวกันก็ยังมีหมายรวมถึงกระบวนการลดทอนความเป็นมนุษย์ ด้วยความพยายามทำให้คนกลายเป็นสิ่งของบางอย่างที่ตายตัว เช่น การทำให้กลายเป็นสินค้า (Commodification) และการตีตราให้มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งในแง่ลบ (Stigmatization)”

หากใช้ความหมายของการทำให้เป็นชายขอบดังกล่าวความเป็นชายขอบของกะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานน่าจะเริ่มตั้งแต่รัฐไทยมุ่งเน้นการพัฒนาโดยไม่คำนึงถึงสิทธิของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง โดยกะเหรี่ยงเพชรบุรีน่าจะเป็นกะเหรี่ยงในภาคตะวันตกกลุ่มแรกที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนแก่งกระจานเพื่อการชลประทานในปี พ.ศ. 2509 หลายหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเพชรบุรีในพื้นที่สร้างเขื่อนต้องอพยพออกจากถิ่นเดิม เพราะน้ำได้เอ่อท่วมหมู่บ้าน ได้แก่หมู่บ้านท่าสิงลม ซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิมของกะเหรี่ยงปกากะญอ จำนวน 10 ครัวเรือนที่ต้องอพยพหนีน้ำท่วมจากการสร้างเขื่อนแก่งกระจาน นอกจากนี้ยังมีหมู่บ้านกะเหรี่ยงโพลั่ว ที่เป็นชุมชนกะเหรี่ยงดั้งเดิมเรียกว่าบ้านวังวน ซึ่งหมู่บ้านนี้มีครัวเรือนที่ต้องอพยพหนีน้ำท่วมจากการสร้างเขื่อนแก่งกระจานทั้งสิ้น 15 ครัวเรือน และสิ่งที่เกิดขึ้นกับชุมชนดั้งเดิมของกะเหรี่ยงทั้งสองชุมชนไม่เคยถูกหยิบยกมาพูดถึงไม่ว่าจากสื่อใด ๆ

นอกจากนี้ด้วยการขยายตัวของรัฐส่วนกลางและการพัฒนาประเทศตามแนวทางทุนนิยมได้ก่อให้เกิดปัจจัยที่กระทบถึงลักษณะของกะเหรี่ยงกะเหรี่ยงจนมีลักษณะชายขอบ และก่อรูปจนมีพัฒนาการเรื่อย ๆ เป็นภาวะตกขอบดังนี้

ช่วงการพัฒนาเศรษฐกิจ (สัมปทานป่าไม้-เหมืองแร่)

ความเปลี่ยนแปลงในชุมชนกะเหรี่ยง จ.เพชรบุรี เกิดขึ้นภายหลังจากที่รัฐบาลได้สร้างเขื่อนแก่งกระจานเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2509 ทำให้น้ำเอ่อล้นท่วมเป็นพื้นน้ำอาณาเขตกว้างขวาง กินเนื้อที่ประมาณ 46.5 ตารางกิโลเมตร หรือ 26,325 ไร่ ทำให้ชุมชนกะเหรี่ยงดั้งเดิม 2 ชุมชนที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเพชรบุรี ต้องจมอยู่ใต้น้ำบาดาล และต้องหาพื้นที่อยู่ใหม่ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

นอกจากโครงการขนาดใหญ่ของรัฐแล้ว สิ่งที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในชุมชนกะเหรี่ยงที่ก่อรูปภาวะความเป็นชายขอบได้แก่ การรुकืบของทุนที่เข้ามาสัมปทานป่าในพื้นที่อุทยานแก่งกระจานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514-2524 รวมทั้งการขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการทรัพยากรป่าได้ก่อให้เกิดปัญหาการจัดการทรัพยากรป่าในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ซึ่งสะท้อนกระบวนการทำให้เป็นชายขอบที่ชาติพันธุ์กะเหรี่ยงได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐส่วนกลาง เป็นการช่วงชิงสมบัติสาธารณะของชุมชนไปอยู่ในการควบคุมและจัดการของรัฐ ชาวกะเหรี่ยงซึ่งมีวิถีผูกพันและต้องพึ่งพิงป่าถูกปิดกั้นและเข้าไม่ถึง “สมบัติสาธารณะ” ไม่ว่าจะเป็นการประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติ โดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 หรือการประกาศเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขากระปุก – เขาเตาหม้อ ในปี พ.ศ. 2542 และการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานโดยออกพระราชกฤษฎีกากำหนดที่ดินบริเวณพื้นที่ป่ายางน้ำกลัดเหนือ และป่ายางน้ำกลัดใต้ในท้องที่ตำบลน้ำกลัดเหนือ กิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง อำเภอ

เขาย้อย และตำบลสองพี่น้อง ตำบลแก่งกระจาน อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ โดยประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 12 มิถุนายน 2524

การประกาศให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นอุทยานแห่งชาติได้สร้างความขัดแย้งในพื้นที่มาโดยตลอด แม้ว่าในช่วงแรก ๆ หลังจากการประกาศอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในปี พ.ศ. 2524 กะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติยังไม่ถูกคุกคามจากเจ้าหน้าที่รัฐ นั่นก็เป็นเพราะช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่เกิดความขัดแย้งจากสงครามเย็น จึงมีการแข่งขันมวลชนระหว่างฝ่ายรัฐบาลไทย และพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ทำให้กะเหรี่ยงแก่งกระจานไม่ได้รับผลกระทบจากการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมากนัก นอกจากนี้หากกะเหรี่ยงกลุ่มใดที่เป็นแนวร่วมของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ก็จะได้รับ การคุ้มครองจากกองกำลังติดอาวุธของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ที่เรียกว่ากองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย (ทปท.) อีกด้วย

ช่วงเปลี่ยนผ่านจากชายขอบสู่ตักขอบ

เมื่อผู้ปฏิบัติงานคนสุดท้ายของพคท. ได้ออกจากป่ากลับคืนสู่เมือง (เขตงานภาคกลาง ตะวันตกเป็นฐานที่มั่นสุดท้ายของพคท.) หลังจากการคืนเมืองของสหായธง แจ่มศรี (สหายธง แจ่มศรี ออกจากป่าคืนสู่เมืองในปี พ.ศ. 2537) 2 ปี คือปี พ.ศ. 2539 กะเหรี่ยงที่บ้านใจแผ่นดิน และบางกลอยบน ถูกมองว่าเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ เนื่องจากเคยเป็นที่พักพิงเมื่อเดินทางของ ผู้ปฏิบัติงานพคท. แม้ว่าความจริงแล้วกะเหรี่ยงกลุ่มนี้ก็ให้การต้อนรับทุกคน ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ หรือผู้ปฏิบัติงานของ พคท. ดังนั้นพวกเขาจึงถูกขอร้องเกมบังคับ ให้ย้ายลงมาอยู่ข้างล่างที่ หมู่บ้านโป่งลึก-บางกลอย ชื่อบางกลอยที่ตั้งขึ้นใหม่นี้ตั้งขึ้น โดยเลียนแบบชื่อหมู่บ้านเดิม ซึ่งใช้เวลาเดินทางจาก โป่งลึก-บางกลอยขึ้นไปยังชุมชนดั้งเดิมที่บางกลอยบนประมาณ 2 วัน และจากบางกลอยบนไปใจแผ่นดินประมาณ 2 วัน โดยได้ให้สัญญาแก่กะเหรี่ยงกลุ่มดังกล่าวว่าจะจัดสรรที่อยู่ และที่ดินทำกินให้ พร้อมทั้งจะสร้างบ้านไว้ให้อยู่อาศัย และจะให้ความช่วยเหลือนาน 3 ปี ชาวบ้าน 57 ครอบครัวจึงยินยอมย้ายลงมาที่บางกลอยล่าง (ทิพย์วิมล ศิริบุษงค์ และพรพรรณ กาญจนาริวัฒน์, ม.ป.ป.) แต่กลับกลายเป็นว่าพื้นที่บางกลอยล่างนั้นเป็นพื้นที่ทำกินเดิมของชาวมุขชนโป่งลึก ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเดิมที่อยู่โป่งลึกมาก่อน และกลุ่มที่ย้ายลงมาใหม่ (โป่งลึกและบางกลอยล่างถูกกั้นด้วยแม่น้ำเพชรบุรี) ปุคอ้อผู้นำจิตวิญญาณของกะเหรี่ยงแก่งกระจานให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัยว่ารู้สึกไม่สบายใจที่ต้องมาแย่งที่ดินของคนอื่น ปุคอ้อจะกล่าวกับผู้วิจัยเช่นนี้ทุกครั้งที่พบกัน หลังจากการอพยพในปี พ.ศ. 2539 ยังมีความรุนแรงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อกะเหรี่ยงใจแผ่นดินไม่ได้รับสิ่งที่เจ้าหน้าที่รัฐสัญญาไว้ รวมทั้งสภาพภูมินิเวศของพื้นที่ที่ไม่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิม เนื่องจากดินที่บางกลอยล่างนั้นแข็ง ที่ดินทำกินที่

กะเหรี่ยงบางส่วนได้รับอยู่สูงกว่าแม่น้ำมาก ทำให้เป็นอุปสรรคในการทำไร่หมุนเวียนเนื่องจากต้อง
 คูดน้ำขึ้นไปทำไร่ข้าว รวมทั้งสภาพภูมิอากาศที่ไม่เหมือนชุมชนเดิมคืออากาศร้อน เมื่อไม่สามารถ
 ดำรงชีวิตแบบดั้งเดิม และปลูกข้าวไม่พอกิน พวกเขาจึงกลับขึ้นไปที่ยางลอบบนอีกรอบ จึงมีความ
 พยายามจากเจ้าหน้าที่รัฐในการข่มขู่คุกคาม เช่นขึ้นไปทำลาย ไร่คันยั้งข้าว มีหลักฐานจากผู้ใช้
 เฟซบุ๊กที่ชื่อ ทิง ชาวเขา ว่าเมื่อเขาเป็นทหารกองประจำการ ได้รับคำสั่งให้ขึ้นไปเผา และทำลายยั้ง
 ข้าวของกะเหรี่ยงกลุ่มดังกล่าว อย่างไรก็ตามเนื่องจากเขาเองก็เป็นกะเหรี่ยง จึงได้ขอร้อง
 ผู้บังคับบัญชาที่พาขึ้นไปปฏิบัติการในครั้งนั้นว่าขออย่าให้เผา เนื่องจากยั้งข้าวของกะเหรี่ยงถือเป็น
 สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เหตุการณ์ดังกล่าวไม่ได้เป็นที่รับรู้กันโดยกว้างขวาง แต่เหตุการณ์ความรุนแรงที่รับรู้
 กันโดยทั่วไปเกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2554 เกิดเหตุการณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ร่วมกับ
 เจ้าหน้าที่ทหารเข้ามาทำลายทรัพย์สินของชาวกะเหรี่ยง โดยการรื้อถอน เเผาบ้าน ยั้งข้าว และสิ่ง
 ปลูกสร้าง รวมทั้งมีการจับกุมและละเมิดสิทธิมนุษยชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่นตั้งข้อกล่าวหาเป็นคน
 ต่างด้าว ทำลายทรัพยากรป่าไม้ เป็นแหล่งผลิตเสพยาเสพติดตามแผนปฏิบัติการขับไล่กะเหรี่ยงในพื้นที่แก่งกระจาน
 ภายใต้โครงการขยายผลการอพยพ ผลักดัน/จับกุม ชนกลุ่มน้อยที่บุกรุกพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-
 พม่า อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ปฏิบัติการทั้งหมดนี้โดยหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน
 (ในขณะนั้น) ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ได้รับความเดือดร้อน ไร่ที่อยู่และที่ทำกิน ขาดความปลอดภัย
 ความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน จนต้องอยู่อย่างหวาดผวา ทั้ง ๆ ที่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่มายาวนาน
 เป็นเวลากว่า 100 ปี (เกาะรอย”บิลลี่” ล่องหน คาดปมจากคดีเผาหมู่บ้านกะเหรี่ยง, 2557)

กระทั่งนำมาสู่เหตุการณ์เครื่องบินเฮลิคอปเตอร์ตกจำนวน 1 ลำ เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม
 2554 และอีก 2 ลำตกในเวลาต่อมา เหตุการณ์ความรุนแรงจากเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่ง
 กระจานยังไม่หยุดแค่นั้น ภายหลังจากเหตุการณ์เผาและทำลายบ้าน และยั้งข้าวของกะเหรี่ยงไปงลิค-
 บางกลอย นายทัศนัท กมล โอบอ้อม หรือที่รู้จักกันทั่วไปใน จ.เพชรบุรีว่า “อ.ป๊อด” ได้ให้ข้อมูลกับ
 สื่อมวลชนว่า แท้จริงแล้วชาวกะเหรี่ยงที่ถูกผลักดันไม่ใช่ชนกลุ่มน้อยจากประเทศพม่า ตามที่
 หัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในขณะนั้นกล่าวอ้างแต่อย่างใด แต่เป็นชาวกะเหรี่ยงดั้งเดิมใน
 ผืนป่าแก่งกระจานนั่นเอง (มีหลักฐานชัดเจนคือ ปี 2512 และ 2513 ทางกรมไทยได้สำรวจชาว
 กะเหรี่ยงและให้เหรียญชาวเขา นั่นคือการยอมรับว่าทางการต้องการให้กะเหรี่ยงยอมรับว่าตนเอง
 คือคนของประเทศไทย) ทำให้ทางอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานปิดป้ายประกาศห้ามนายทัศนัท
 กมล เข้าไปในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานเด็ดขาด จนนำมาซึ่งเหตุการณ์สะเทือนขวัญเมื่อวันที่ 10
 กันยายน 2554 คนร้ายขับรถยนต์ประกบแล้วใช้อาวุธปืนยิงนายทัศนัท กมล เสียชีวิต ต่อมาเจ้าหน้าที่
 ตำรวจได้สืบสวนสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานจนออกหมายจับหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ

แก่งกระจาน (ในขณะนั้น) กับพวกอีก 4 คน ในข้อหาร่วมกันฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน (สุรชา บุญเปี่ยม, 2554) แต่ต่อมาศาลยกฟ้อง

แต่ความรุนแรงในพื้นที่ป่าแก่งกระจานต่อกลุ่มคนชายขอบในพื้นที่ยังไม่หยุดลงแค่นั้น หลังจากการเสียชีวิตของนายทัศนัย กอมอ้อม นายพอลละจี รักจงเจริญ (บิลลี่) แกนนำกะเหรี่ยง บ้านบางกลอย และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแม่เพรียง อ.แก่งกระจาน จ.เพชรบุรี ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในคดีที่ชาวบ้าน โป่งลึก-บางกลอย ยื่นฟ้องฟ้องกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ในข้อหาเข้ารีตทำลาย เผาบ้านเรือนและทรัพย์สินของชาวบ้านชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง จนได้รับความเสียหายแก่สิทธิ เสรีภาพ ทรัพย์สิน ก็ได้หายตัวไปอย่างลึกลับเมื่อเย็นวันที่ 17 เมษายน 2557 และหลังถูกพาดพิงถึงการหายตัวไปอย่างลึกลับของนายพอลละจี นายชัยวัฒน์ก็ออกมายอมรับว่า “ได้เอาตัวบิลลี่ไปจริง แต่ได้ปล่อยตัวไปแล้ว” และจนถึงขณะนี้ก็ยังไม่มีใครได้พบร่องรอยของบิลลี่ หรือนายพอลละจี รักจงเจริญอีกเลย (แกระรอย”บิลลี่” ล่องหน คาดปมจากคดีเผาหมู่บ้านกะเหรี่ยง, 2557)

อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2553) ได้กล่าวถึงกระบวนการเป็นชายขอบนอกจากกระบวนการกีดกัน ลดอำนาจ หรือถูกเบียดขับให้เป็นชายขอบที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว เราจะละเลยทิศทาง การถูกทำให้เป็นชายขอบซึ่งเกิดจากการถูกดึงเข้าร่วมกระบวนการมิได้เลย และด้วยกระบวนการทำให้เป็นชายขอบในทิศทางนี้ ผู้ถูกทำให้เป็นชายขอบเองอาจไม่ตระหนักด้วยซ้ำว่าตนเองได้ถูกทำให้เป็นชายขอบ เช่นในกรณีของการดำเนินการในโครงการหมู่บ้านสหกรณ์ห้วยสัตว์ใหญ่ป่าเต็ง-ป่าละอู (โครงการหมู่บ้านสหกรณ์ห้วยสัตว์ใหญ่ป่าเต็ง – ป่าละอู) โดยในปี 2510 ตำรวจพลร่มค่ายนเรศวร หัวหิน ได้ให้การช่วยเหลือชาติพันธุ์กะเหรี่ยง โดยจัดตั้งชุดพัฒนาการขึ้น 2 แห่ง คือ ชุดพัฒนาการ 712 ที่บ้านป่าละอู อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และชุดพัฒนาการ 713 ที่บ้านป่าเต็งกิ่งอำเภอแก่งกระจาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่กระจัดกระจายอยู่ในพื้นที่ให้อยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อน ง่ายต่อการสอดส่องและควบคุมดูแล (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2553) ตลอดจนเป็นการอนุรักษ์ต้นน้ำลำธารตลอดจนป่าไม้ในเขตโครงการ หลังจากนั้นได้มีการจัดสรรที่ดินให้แก่ประชาชนประกอบอาชีพ โดยไม่ให้จับจองและไม่ให้กรรมสิทธิ์ในที่ดิน และคณะรัฐมนตรีได้มีมติจัดตั้งโครงการหมู่บ้านสหกรณ์ห้วยสัตว์ใหญ่ขึ้นเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2520 สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายจาชัย เวณะ อดีตผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ดังกล่าวซึ่งได้ให้ความเห็นว่าโครงการดังกล่าวทำให้ตนเองและครอบครัวมีชีวิตที่ดีขึ้น แม้ว่าจะถูกราชการห้ามมิให้ทำไร่หมุนเวียนซึ่งเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง และต้องปรับตัวมาทำเกษตรกรรมตามแบบแผนที่รัฐไทยกำหนด นี่เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่ากระบวนการถูกทำให้เป็นชายขอบ

มิได้มีเพียงทิศทางที่เบียดขับ กีดกัน และลดอำนาจเท่านั้น แต่ทิศทางของการถูกดึงเข้าร่วม กระบวนการก็เกิดขึ้นในพื้นที่เช่นกัน และเป็นทิศทางที่ผู้ถูกระทำไม่ได้ตระหนักว่าตนถูกทำให้ เป็นชายขอบทั้ง ๆ ที่เป็นการกลืนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของตน

นอกจากการถูกทำให้เป็นชายขอบโดยทิศทางของการดึงเข้าสู่การร่วมกระบวนการเช่นที่ เกิดกับสมาชิกสหกรณ์โคนมมดงกล่าวแล้ว ยังมีกรณีของการส่งเสริมอาชีพของมูลนิธิหนึ่งที่ไป ส่งเสริมอาชีพให้แก่สตรีชาวกะเหรี่ยง เนื่องจากเมื่อถูกอพยพลงมาจากบางกลอยบน ไม่สามารถทำ ไร่ข้าวได้ ซึ่งก็เป็นภาวะการเป็นชายขอบหรือเป็นส่วนหนึ่งของภาวะตกขอบจากการดึงเข้าร่วม กระบวนการ เนื่องจากเกิดภาวะซูตรีอย่างหนักหน่วง (Super-exploitation) แม้บ้านที่เข้าร่วม โครงการในลักษณะนี้ จะไม่รู้สึกรู้สึด้วยซ้ำว่าตนนั้นถูก “มานิง มาเฟล” หรือถูกทำให้เป็นชายขอบ เนื่องจากดูเหมือนเป็นการรับประกันรายได้ โดยมูลนิธิจะจัดหาวัสดุ อุปกรณ์มาให้สมาชิกก่อน และ ให้สมาชิกได้รับรายได้เป็นรายวัน ซึ่งต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำ โดยผ้าที่ทอหรือปักก็ต้องเป็นลายที่ตลาด ต้องการ ด้วยเวลาที่จำกัดสมาชิกก็ต้องทำลายผ้าตามที่ตลาดต้องการ ตามที่มูลนิธิดำเนินการ ไม่ สามารถสานต่อลายผ้าตามอัตลักษณ์ของตนได้ นอกจากนี้เมื่อทอผ้าเสร็จ ซึ่งจะใช้เวลายาวนานกว่า สำเร็จเป็นผืน แล้วแต่ระดับความยากง่ายของลายผ้า ก็จะต้องขายให้แก่มูลนิธิดังกล่าวเท่านั้น นอกจากผลของการขยายตัวของรัฐไทยที่ส่งผลให้เกิดความเป็นชายขอบดังกล่าวแล้ว การขยายตัว ของทุนนิยมโลกก็ส่งผลกระทบต่อชุมชนเล็ก ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงอย่าง ไม่น่าเชื่อเช่นกัน ผลจากการขยายตัวของทุนนิยมโลกที่มุ่งการพัฒนาของอุตสาหกรรมก่อให้เกิดปัญหาภาวะโลกร้อน อันเกิดจากการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา หลังจาก การทำลายสิ่งแวดล้อมมานานผ่านระบบทุนนิยม เริ่มมีความพยายามที่จะแก้ปัญหาภาวะโลกร้อน ด้วยการประกาศใช้พิธีสารเกียวโต (Kyoto protocol) ซึ่งเป็นสนธิสัญญาเกี่ยวกับภูมิอากาศของโลก เป็นบันทึกข้อตกลงระหว่างประเทศฉบับเดียวของโลกที่มีเป้าหมายผูกพัน คือ บังคับให้ประเทศที่ พัฒนาแล้วทั่วโลกลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลง 5% ภายในปี พ.ศ. 2551- 2555 โดยแต่ละ ประเทศต้องมีพันธะต่อเป้าหมายของแต่ละประเทศ เพื่อให้สามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ทั่วโลกได้ 5%

ในขณะที่พิธีสารเกียวโตมีเนื้อหามุ่งบังคับให้ประเทศที่พัฒนาแล้วทั่วโลกลดการปล่อยการ เรือนกระจกลง 5% ภายในปี พ.ศ. 2551-2555 ก็เกิดโครงการเรดด์พลัส REDD+ (Reducing emission from deforestation and degradation) (แผนงานประเทศไทย ศูนย์วนศาสตร์ชุมชนเพื่อคน กับป่า, หน้า 2-3) ขึ้น อันเป็นผลมาจากการประชุมระดับโลกเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และข้อตกลงสำคัญเกี่ยวกับเรดด์ พลัสก็เกิดขึ้นในที่ประชุมเมื่อปี พ.ศ. 2553 ที่เมืองแคนคูน ประเทศ เม็กซิโก มีแนวคิดหลักเบื้องต้นคือ การสร้างแรงจูงใจรูปแบบต่าง ๆ เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือน

กระจกจากการทำลายป่าและความเสื่อมโทรมของป่าในประเทศกำลังพัฒนา หากพิจารณาจากเจตนาารมณ์ของโครงการเรดด์พลัสแล้วน่าจะส่งผลดีมากกว่าผลเสีย อย่างไรก็ตามสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกลับส่งผลกระทบต่อชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทับซ้อนในเขตอุทยาน กล่าวคือ เมื่อปี พ.ศ. 2552 กรมอุทยานฯ ได้ฟ้องชาวบ้านที่จังหวัดพัทลุงแก่ศาลในข้อหา ตัดต้นไม้ ซึ่งส่งผลให้เกิดภาวะโลกร้อน คิดเป็นค่าเสียหายหลายแสนบาท (มูลนิธิสืบนาคะเสถียร, 2558) และสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานก็คือ แนวโน้มที่จะถูกทำให้กลายเป็น “คนรับผิดชอบ” ต่อการเกิดภาวะโลกร้อน โดยมีความพยายามจากอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและองค์กรพัฒนาเอกชนองค์กรหนึ่งได้ลงพื้นที่เพื่อสำรวจการใช้พื้นที่เพื่อการเกษตรของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่ตาม โครงการเรดด์พลัส ซึ่งยังเป็นประเด็นที่ต้องติดตามกันต่อไป ทั้งนี้มีเสียงจากนักวิชาการที่มองว่า รากเหง้าคดีโลกร้อนนั้นเกิดจาก “ฐานวิธีคิดที่ผิดพลาด” โดยธีรยุทธ บุญมี ผู้อำนวยการสถาบันสัญญา ธรรมศักดิ์ เพื่อประชาธิปไตย ได้แสดงทรรศนะต่อเรื่องนี้ว่า กระบวนการพัฒนาแบบตะวันตกเข้ามาโดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมกับสังคมไทย ทำให้เกิดการเอาโรคเอาเปรียบกดขี่ขูดรีด “การคำนวณค่าโลกร้อนของกรมอุทยานฯ เป็นวิธีคิดที่ใช้ไม่ได้ เพราะไม่ได้มองภาพรวมทั้งทางประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจตามสภาพความเป็นจริง คือ ปัญหาโลกร้อนเกี่ยวข้องกับหลายตัวแปรทั้งด้านทรัพยากร วิถีชุมชนทั้งเมืองและชนบท ทั้งคนใช้ปุ๋ยและคนใช้เครื่องปรับอากาศ” (มูลนิธิสืบนาคะเสถียร, 2558) ในขณะที่ดร.เดชรัตน์ สุขกำเนิด คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ก็ได้ให้ความเห็นต่อกรณีการดำเนินคดีโลกร้อนกับชาวบ้านไว้ว่า หากใช้หลักการ ใครก่อให้เกิดความเสียหาย ต้องเป็นผู้จ่าย กรณีอากาศร้อนขึ้นหรือการสูญเสียน้ำ ก็ต้องวางระบบคิดค่าเสียหายสำหรับผู้ก่อเหตุในทุกภาคส่วนอย่างเท่าเทียม มิใช่คิดเฉพาะเกษตรกรรายย่อย บริษัทักษ์ใหญ่ที่จ้างชาวบ้านทำการเกษตรก็ต้องจ่ายค่าเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย ซึ่งขณะนี้ยังไม่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรม (ค่าปรับคดีโลกร้อน ใครสมควรต้องรับผิดชอบ, 2558) แม้ว่าจนถึงปัจจุบันยังไม่มีการฟ้องในชุมชนที่อยู่ในพื้นที่แก่งกระจาน และพื้นที่โดยรอบอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน โคนฟ้องร้องทางแพ่งในกรณีนี้ แต่เมื่อมีตัวอย่างให้เห็นแล้ว ในอนาคตอันใกล้ก็อาจมีการดำเนินคดีเช่นนี้กับชาวบ้านในพื้นที่ได้เช่นกัน เนื่องจากวิถีการผลิตเกษตรกรรมแบบดั้งเดิมของกะเหรี่ยงในการทำไร่ชาวนั้น ต้องมีการถางไร่ และเผาไร่

นอกจากนี้แล้วยังมีความพยายามจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการผลักดันเสนอให้กลุ่มป่าแก่งกระจาน ซึ่งได้แก่ พื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน และต้นน้ำภาชีเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติอีกด้วย ตาม อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage) หรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า

อนุสัญญามรดกโลก โดยในปี พ.ศ. 2519 (ค.ศ. 1976) องค์การยูเนสโก (UNESCO) หรือองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ได้จัดตั้ง “คณะกรรมการมรดกโลก” เพื่อทำหน้าที่ดูแลมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่สำคัญของโลก และจัดตั้ง “กองทุนมรดกโลก” เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสนับสนุนการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกแล้ว โดยในส่วนของประเทศไทย ได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ตามข้อเสนอของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2530 กระทรวงการต่างประเทศดำเนินการยื่นภาคยานุวัติสาร ร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาฯ ในปี พ.ศ. 2530 (ค.ศ. 1987) ประเทศไทยเป็นสมาชิกของยูเนสโก เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2492 (ลำดับที่ 49) และให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาเมื่อวันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2530

แม้ว่าเนื้อหาในอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก จะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ไว้ว่า “เพื่อสร้างความร่วมมือในหมู่ประเทศภาคี ในการกำหนดมาตรการที่เหมาะสม ทั้งด้านนโยบายการบริหาร เทคนิค และการเงิน เพื่อสงวนรักษาคุ้มครองและส่งเสริม มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ ที่มีความสำคัญต่อมวลมนุษยชาติให้คงอยู่ตลอดไป โดยคณะกรรมการมรดกโลกทำหน้าที่ดูแลแหล่งวัฒนธรรม และธรรมชาติที่มีความสำคัญระดับโลก อย่างไรก็ตามหากเรามองผ่านกรอบการวิเคราะห์ในแนวเศรษฐศาสตร์การเมือง จะพบว่าอนุสัญญามรดกโลกดังกล่าว รวมทั้งองค์การยูเนสโก ได้ถือกำเนิดมาในยุคแห่งการครอบงอมของโลกขององค์กรโลกบาล ซึ่งเป็นยุคที่สองของพัฒนาการทุนนิยมโลก โดยยุคที่หนึ่ง หรือยุกระบบตลาดเสรี เป็นยุคที่ได้รับอิทธิพลแนวคิด “มือที่มองไม่เห็น” ของอดัม สมิท เป็นยุคทุนนิยมที่เกิดขึ้นจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม โดยเป็นยุคที่เรียกว่า รุ่งอรุณของทุนนิยม ซึ่งได้เข้าสู่วิกฤติในรอบแรก (Great Depression, ค.ศ. 1929 – 1940) ซึ่งเป็นผลมาจากการล่มสลายของเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกา เป็นวิกฤติเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบไปทั่วโลกไม่เพียงแต่สหรัฐอเมริกาเท่านั้น มีการระบุว่าเศรษฐกิจโลกในยุคภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ (Great depression) นี้ เสียหายไปกว่าสองในสามหรือกว่าครึ่ง จำนวนคนตกงานในสหรัฐอเมริกา มากถึง 25% ส่วนประเทศในยุโรปบางประเทศนั้นจำนวนคนตกงานพุ่งสูงถึง 33% และนี่เองเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่น่าจักรวรรดินิยมเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่สองในปี ค.ศ. 1939 หลังจากสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สองในปี ค.ศ. 1945 จึงเป็นยุคที่สองของทุนนิยมโลก ซึ่งเป็นยุคที่ได้รับอิทธิพลแนวคิดจากจอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes) ซึ่งเป็นยุคของการรวมศูนย์ทุนเพื่อการผูกขาด เป็นยุคแห่งการครอบงอมของโลกขององค์กรโลกบาล เช่น ธนาคารโลก กองทุนการเงินระหว่างประเทศ องค์กรการค้าโลก ที่ได้สร้างมายาคติ ป่าวร้องให้มีการค้าเสรี ซึ่งโดยเนื้อแท้แล้วก็เพื่อช่วงชิงผูกขาดและครอบงำเศรษฐกิจและทรัพยากรของโลก โดยใช้คณะกรรมการจัดการธุรกิจร่วมกันของชนชั้นนำทุนระดับโลก เข้าครอบงำรัฐเล็ก ๆ หรือสร้างอำนาจรัฐที่เป็น “นอมินีในทาง

การเมือง” ทั่วโลก รวมถึงการพยายามสร้าง “ทุนเสรี” ที่ไม่มีอยู่ในโลกของความเป็นจริง เพื่อผูกขาดครอบงำประเทศด้อยพัฒนา เป็นยุคแห่งการแสวงหาอาณานิคมใหม่ทางเศรษฐกิจ ที่ไม่ต้องมีกองกำลัง (ทันพงษ์ รัตนานันท์, 2555)

ยูเนสโก (UNESCO) ซึ่งกำเนิดขึ้นในปี ค.ศ. 1945 ก็เป็นส่วนหนึ่งของระบบโลกนี้ และรวมทั้งคณะกรรมการมรดกโลกที่เกิดขึ้นภายใต้วาทกรรม “การสร้างความร่วมมือในหมู่ประเทศภาคี ในการกำหนดมาตรการที่เหมาะสม ทั้งด้านนโยบายการบริหารเทคนิคและการเงิน เพื่อสงวนรักษา คุ้มครองและส่งเสริม มรดกทางวัฒนธรรม และธรรมชาติ ที่มีความสำคัญต่อมวลมนุษยชาติ ให้คงอยู่ต่อไป” แต่แท้จริงแล้วเป็นเพียงวาทกรรมอำพรางของจักรวรรดินิยมโลกที่เป็นไปเพื่อการยึดครองทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ที่สุดที่เหลืออยู่น้อยนิดผืนบน โลกใบนี้เท่านั้น

ความหมายของมรดกโลก มรดกโลกทางวัฒนธรรม และมรดกโลกทางธรรมชาติ และตำแหน่งแห่งที่ของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน?

มรดกโลก คือ ส่วนใดส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม และธรรมชาติที่มีคุณลักษณะพิเศษที่โดดเด่นอันมีคุณค่าในระดับสากลและมีความสำคัญต่อมนุษยชาติทั้งมวลในโลก โดยความเชื่อมโยงหรือความสูญหายของสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เสมือนหนึ่งว่า เป็นความสูญเสียของมรดกของมนุษยชาติโดยรวม (สุนีย์ ศักดิ์เสื่อ, ม.ป.ป.)

มรดกโลกทางวัฒนธรรม คือ สถานที่ซึ่งเป็นแหล่งศิลปกรรม ไม่ว่าจะเป็งานด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม หรือแหล่งโบราณคดีทางธรรมชาติ เช่น ถ้ำ หรือ กลุ่มสถานที่ก่อสร้างที่เชื่อมต่อกันอันมีความเป็นเอกลักษณ์ หรือแหล่งสถานที่สำคัญอันอาจเป็นผลงานฝีมือมนุษย์หรือเป็นผลงานร่วมกันระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์ รวมทั้งพื้นที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี ซึ่งสถานที่เหล่านี้มีคุณค่าความล้ำเลิศทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ มานุษยวิทยา หรือวิทยาศาสตร์ (สุนีย์ ศักดิ์เสื่อ, ม.ป.ป.)

มรดกโลกทางธรรมชาติ สภาพธรรมชาติที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพอันมีคุณค่าเด่นชัดในด้านความล้ำเลิศทางวิทยาศาสตร์ หรือเป็นสถานที่ซึ่งมีสภาพทางธรณีวิทยา และภูมิประเทศที่ได้รับการวิเคราะห์ แล้วว่าเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของพันธุ์พืชและสัตว์ซึ่งถูกคุกคาม หรือเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของพืชหรือสัตว์ที่หายาก (สุนีย์ ศักดิ์เสื่อ, ม.ป.ป.)

หากพิจารณาจากนิยามดังกล่าว สิ่งที่จะเกิดขึ้นในใจของพี่น้องกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานก็คือ วิถีชีวิตภูมิปัญญา จิตวิญญาณ และอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ มีตำแหน่งแห่งที่อยู่ ณ ส่วนใดของมรดกโลก จะว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมก็มีใช่ เนื่องจากต้องเป็นสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม ซึ่งเป็นผลงานฝีมือมนุษย์ หรือเป็นผลงานร่วมกันระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์ หรืออาจอาจอาศัยเงื่อนไขว่าเป็นสถานที่ที่มีคุณค่าความล้ำเลิศทางประวัติศาสตร์ มานุษยวิทยา ก็

อาจเข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตาม กรมอุทยานแห่งชาติฯ ยังคงยืนยันที่จะยื่นขอจดทะเบียนกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ โดยมิได้สนใจข้อเรียกร้องของชาวบ้านในพื้นที่ที่ต้องการให้รัฐบาลขอขึ้นทะเบียนแก่งกระจานเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม หรือแบบผสมระหว่างมรดกโลกทางธรรมชาติและมรดกโลกทางวัฒนธรรม โดยไม่ได้มีการนำสิ่งเหล่านี้มาบรรจุไว้ โดยข้ออ้างของเจ้าหน้าที่กรมอุทยานฯ ที่เกี่ยวข้องคือ ไม่ใช่หน้าที่ แต่ยกภาระให้เป็นของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ที่จะไปเรียกร้องกับกระทรวงวัฒนธรรมเอง ในการที่จะบรรจุสิ่งดังกล่าวไว้ในเอกสารขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก นั้นสะท้อนถึงความไม่ใส่ใจในฐานะเจ้าภาพที่ดำเนินการเสนอขอขึ้นกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ

นอกจากนี้ในเวทีสัมมนาเนื่องในโอกาสครบรอบหนึ่งปี การถูกบังคับให้สูญหายของนายพลละจี รักจงเจริญ หรือบิลลี่ ซึ่งจัดขึ้นที่ศูนย์วัฒนธรรมบ้านโป่งกระทิง อ.บ้านคา จ.ราชบุรี เมื่อวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2558 โดยมีการเชิญเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานที่จะนำเสนอเป็นมรดกโลก มาแลกเปลี่ยนพูดคุยกับชาวบ้านในพื้นที่เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างกัน และร่วมกันหาทางออกหากป่าแก่งกระจานได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ ทั้งนี้ในเวทีดังกล่าวชุมชนชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยและประกอบอาชีพอยู่ในป่าแก่งกระจานได้แสดงความกังวลอย่างมากในเรื่องของสิทธิและผลกระทบต่อสิทธิและวิถีชีวิตที่ตนจะได้รับหลังจากพื้นที่ป่ากลายเป็นมรดกโลก เนื่องจากปัจจุบัน สิทธิเหล่านั้นมีน้อยอยู่แล้ว จึงเกรงว่าหากอุทยานเป็นมรดกโลกจะมีกฎเกณฑ์ที่เข้มงวดขึ้นจนสร้างความลำบากให้แก่ชุมชนชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยและประกอบอาชีพในบริเวณป่าอนุรักษ์

นอกจากนี้ นายสุรพงษ์ กองจันทึก ประธานอนุกรรมการสิทธิมนุษยชน ด้านชนชาติ ผู้ไร้สัญชาติ แรงงานข้ามชาติ และผู้พลัดถิ่น สภานายความ ยังได้กล่าวในเวทีดังกล่าวว่า ในปัจจุบันจะนิยมประกาศมรดกโลกทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมผสมร่วมกัน เนื่องจากในบริเวณนี้มีผู้อาศัยและรักษาป่ามานับนานแล้ว ดังนั้น ในการเสนออุทยานแห่งชาติแก่งกระจานของประเทศไทยควรจะเสนออุทยานให้รอบด้านมากกว่านี้ โดยรวมวัฒนธรรมชาวกะเหรี่ยงเข้าไปด้วยและควรเลื่อนการเสนอไปอีกหนึ่งปี แต่ข้อเสนอของนายสุรพงษ์ และชุมชนกะเหรี่ยงดังกล่าวก็หาได้รับการใส่ใจจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกแต่อย่างใดไม่ นั้นสะท้อนถึงการขาดการมีส่วนร่วมของผู้ที่จะได้รับผลกระทบจากการประกาศกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลก (รัฐบาลไทย โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ขอขึ้นทะเบียนกลุ่มป่าแก่งกระจาน ซึ่งประกอบด้วย 1. พื้นที่อุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน 2. พื้นที่เขตรักษา

พันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี 3. อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน 4. อุทยานแห่งชาติกุยบุรี เป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ)

ทั้งนี้จากการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยสามัญครั้งที่ 39 (39th Session of the World Heritage Committee) ระหว่างวันที่ 28 มิถุนายน – 8 กรกฎาคม 2558 ที่ผ่านมา ณ กรุงบอนน์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ซึ่งได้มีการพิจารณาการนำเสนอพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลก โดยผลการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกดังกล่าวได้มีมติให้ประเทศไทยดำเนินการเพิ่มเติมในการแก้ไขปัญหาสิทธิมนุษยชนและการดำรงชีวิตของชุมชนกะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และเพิ่มเติมข้อมูลที่เป็นปัจจุบันของชนิดพันธุ์สำคัญในพื้นที่ ตามข้อเสนอแนะของ องค์การระหว่างประเทศเพื่อการสงวนทรัพยากรธรรมชาติ (International Union for Conservation of Nature and Natural Resources: IUCN) ในฐานะเป็นองค์กรที่ปรึกษาของศูนย์มรดกโลก ซึ่งในการนี้ ประเทศไทยก็ได้นำเสนอแผนขับเคลื่อน (Road map) กลุ่มป่าแก่งกระจาน ที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการรัฐมนตรีแล้ว เพื่อขับเคลื่อนการทำงานในการเตรียมความพร้อมเพื่อให้กลุ่มป่าแก่งกระจานได้ขึ้นทะเบียนมรดกโลก (เอกสารโครงการรับฟังความคิดเห็นกรณีการเสนอพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลก)

จากการที่ผู้เขียนได้ศึกษาแผนขับเคลื่อน กลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกดังกล่าว พบว่า ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วน ได้มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่โป่งลึก-บางกลอยเพื่อแก้ไขปัญหาโดยเนื้อหาในแผนขับเคลื่อนดังกล่าวระบุให้

1. การกำหนดสถานะบุคคล
2. การจัดที่ทำกินบ้านโป่งลึก-บางกลอย
3. การพัฒนาคุณภาพชีวิตภายใต้การดำเนินงานของคณะทำงานจัดทำแผนปฏิบัติการเชิงพื้นที่ประยุกต์ตามพระราชดำริโป่งลึก-บางกลอย
4. การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นต่อการเสนอพื้นที่ฯ เป็นมรดกโลก ฯลฯ (เอกสารแผนขับเคลื่อน กลุ่มป่าแก่งกระจาน หน่วยงานรับผิดชอบ และกำหนดเวลารายงานความคืบหน้า)

อย่างไรก็ตามต้องเข้าใจก่อนว่า พื้นที่ที่จะประกาศให้เป็นมรดกโลกกลุ่มป่าแก่งกระจานนั้น มิได้มีเพียงพื้นที่โป่งลึก-บางกลอย เท่านั้นที่มีปัญหาความขัดแย้ง และการละเมิดสิทธิมนุษยชน พื้นที่อื่น ๆ ล้วนมีความขัดแย้งในกรณีพื้นที่ทำกินของชาวบ้านและแนวเขตอุทยานฯ ซึ่งยังขาดความชัดเจน และเป็นปัญหาตลอดมา แม้ว่าหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานคนถัดจากนายชัยวัฒน์ ลิมลีจิตอักษร คือนาย กมล นวลใย ได้ใช้ความพยายามในการแก้ไขปัญหา แต่สิ่งที่ชาวบ้านในพื้นที่เรียกร้องและบทบัญญัติในกฎหมายที่หน.อช.แก่งกระจานต้องการนำมาแก้ปัญหาก็ยังไม่สอดคล้องกัน โดยเฉพาะทำที่ล่าสุดจากการประชุมรับฟังความคิดเห็นกรณีการเสนอพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกของนายกมล นวลใย เมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2558 ที่จะนำมติคณะรัฐมนตรี 30

มิถุนายน พ.ศ. 2541 มาใช้นั้น ยังมีแนวโน้มจะสร้างปัญหาให้แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่
แก่งกระจานมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ในฐานะผู้วิจัยได้เห็นความพยายามอย่างยิ่งยวดของ นายกมล นวลใย
หัวหน้าอุทยานแก่งกระจานที่ได้เข้ามาแก้ไขปัญหาที่เป็นความขัดแย้งมายาวนาน โดยใช้
กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก็ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งใน
พื้นที่ ทั้งนี้ควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่ม ทุกชาติพันธุ์ในพื้นที่กลุ่มป่าแก่ง
กระจาน ด้วยความจริงใจ โดยคำนึงถึงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ คุณค่า ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตของพวกเขา
เหล่านั้น เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่พวกเขาว่า ปัญหาที่รุมเร้าอยู่แล้วในปัจจุบัน จะไม่ทวีความ
รุนแรงมากยิ่งขึ้น หากพื้นที่ดังกล่าวถูกประกาศเป็นมรดก โลกแล้ว และจากการที่ผู้วิจัยได้รับฟัง
ความคิดเห็นของชาวบ้านในพื้นที่ดังกล่าว ยังมีความกังวลอยู่สองประเด็นใหญ่ ๆ ต่อกรณีการเสนอ
พื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดก โลก นั่นคือ 1. ความกังวลเรื่องที่ดินทำกิน ซึ่งยังขาดความ
ชัดเจน และอาจทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น หากมีการประกาศให้พื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน
เป็นมรดก โลก 2. ในสถานการณ์ปัจจุบัน ไม่มีสิ่งใดรับรองว่าพวกเขาจะสามารถธำรงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของ
ตนไว้ได้ และสถานการณ์อาจจะรุนแรงมากยิ่งขึ้นหากมีการประกาศให้พื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน
เป็นมรดก โลก

จะเห็นว่าแม้ความขัดแย้งเรื่องการจัดการทรัพยากรป่าและที่ดินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ
แก่งกระจานดังกล่าว จะไม่เพียงส่งผลกระทบต่อชาวกะเหรี่ยง ทั้งกะเหรี่ยง ไสลั่ว และปกากะญอ
แต่ก็ส่งผลกระทบต่อชาวไทยในพื้นที่ด้วยเช่นกัน แต่ผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงจากเจ้าหน้าที่รัฐ
กลับเป็นกะเหรี่ยงซึ่งอยู่ในพื้นที่มายาวนาน เคยได้รับแต่งตั้งให้มีตำแหน่งทางราชการและ
พระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นถึงขุน และพระในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เมื่อมีการปฏิรูปการ
ปกครองในสมัยรัชกาลที่ 5 หลวงพิทักษ์ศิริมาตย์ นายกองด่านชาวกะเหรี่ยงก็ยังได้รับการแต่งตั้งให้
เป็นกำนันคนแรก ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่ากระบวนการทำให้เป็นชายขอบของกลุ่มชาติพันธุ์
กะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานเกิดขึ้นอย่างไร ส่งผลอย่างไรบ้างต่อกะเหรี่ยงในพื้นที่
ดังกล่าว ผลกระทบจากการเข้ามาจัดการป่าของรัฐส่งผลต่อกะเหรี่ยงในพื้นที่อย่างไร นิเวศวิทยา
ชาติพันธุ์ได้ส่งผลต่อการจัดการป่าโดยชุมชนกะเหรี่ยงอย่างไร และปฏิกิริยาโต้ตอบของชาติพันธุ์
กะเหรี่ยงที่มีต่อการจัดการป่าของรัฐเป็นอย่างไร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกะเหรี่ยง โดยเฉพาะกะเหรี่ยงแก่งกระจานนั้นมีอยู่หลายชิ้น แต่ยังไม่พบงานวิจัยที่ใช้กรอบแนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองในการวิเคราะห์กระบวนการเป็นชายขอบ
เช่น งานวิจัยเรื่องเมื่อกะเหรี่ยงสวนผึ้งลุกขึ้นพูด ซึ่งเป็นงานวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นซึ่งมีลักษณะ
Transdisciplinary สูงมาก กล่าวคือข้ามพ้นจากพรมแดนของสถาบันการศึกษา ออกสู่ชุมชน รวมทั้ง

เป็นงานวิจัยโดยปราชญ์กะเหรี่ยง และคณะ แต่พื้นที่วิจัยก็เป็นพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี แม้ว่าจะอยู่นอกขอบเขตพื้นที่วิจัยของผู้วิจัย แต่ได้ฉายภาพให้เห็นกระบวนการเปลี่ยนผ่านในระยะต่าง ๆ ของกะเหรี่ยงในพื้นที่ชายแดนตะวันตก ที่เคยมีบทบาทในช่วงต่าง ๆ แต่วิถีชีวิตที่ใช้อย่างเป็นแนวประวัติศาสตร์

หรืองานวิจัยของปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี (2534) เรื่อง องค์ความรู้นิเวศวิทยาของชุมชนเกษตรกรรมในเขตป่า ศึกษากรณีชุมชนกะเหรี่ยงในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ก็เป็นงานวิจัยที่แสดงให้เห็นลักษณะวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนกะเหรี่ยงในทุ่งใหญ่นเรศวร และความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านวิถีชีวิต ความเชื่อ แต่ก็ยังเป็นงานในแนวมานุษยวิทยา ไม่ได้เน้นเรื่องความเป็นชายขอบ

รวมทั้งงานวิจัยเรื่องใจแผ่นดิน แผ่นดินกลางใจกะเหรี่ยงแก่งกระจาน โดยทิพย์วิมลศิริบุหงส์ และพรพรรณ กาญจนวิวัฒน์ (ม.ป.ป.) ก็เป็นงานล่าสุดที่ได้นำเสนอเกี่ยวกับกะเหรี่ยงแก่งกระจาน โดยตรง แต่ก็ครอบคลุมพื้นที่วิจัยเฉพาะกะเหรี่ยงใจแผ่นดิน กลุ่มของนายคออี้ มีมิ และกลุ่มที่เคยอยู่ที่บางกลอยบน และถูกอพยพ ไปรื้อลงมาอยู่ที่บางกลอยล่าง เป็นเรื่องราวการถูกผลิตซ้ำความรุนแรงในมิติของการละเมิดสิทธิมนุษยชนเสียเป็นหลัก แต่ไม่ได้ครอบคลุมพื้นที่ของชุมชนในแก่งกระจานทั้งหมด รวมทั้งยังขาดการวิเคราะห์ในส่วนสำคัญว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าว เกิดจากการรุกรานเข้ามาของทุนนิยมด้วยหรือไม่ อย่างไร? เนื่องจากไม่ได้ใช้แนวการวิเคราะห์แบบเศรษฐศาสตร์การเมือง

หรือกระทั่งงานของอานันท์ กาญจนพันธ์ (2547) ที่มีงานวิจัยจำนวนมากเกี่ยวกับความเป็นชายขอบ ก็ได้ให้ความสำคัญในการศึกษาคนชายขอบไปที่การศึกษาว่าเหตุใด กระบวนการเป็นชายขอบในทิศทางที่เกิดจากการผลัดออกไป คือ กีดกัน ลดอำนาจ เบียดขับ ถูกทำให้แปลกแยกจากสังคม และทิศทางที่ถูกดึงให้เข้าร่วมกระบวนการ จึงเกิดผลอย่างเดียวกัน โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นชายขอบกับกลุ่มชาติพันธุ์นั้น อานันท์ได้สังเคราะห์ไว้แล้วว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติเป็นความสัมพันธ์โดยตรง แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ได้ผ่านการให้ความหมายอย่างเป็นระบบหลายรูปแบบเพื่อนิยาม “ความเป็นมนุษย์” และสื่อสารต่อกัน ดังนั้นประเด็นปัญหาของความเป็นชายขอบ มีความจำเป็นจะต้องวิเคราะห์ในมิติที่เชื่อมโยงกันอย่างหลากหลาย เพื่อให้เห็นประเด็นที่มีความซับซ้อน และมีความชัดเจนในการสังเคราะห์ การประมวลประเด็นต่าง ๆ ให้เกิดความแหลมคม จะต้องเป็นกระบวนการที่ประกอบไปด้วยบริบท เนื้อหา และแนวคิดใหม่ ๆ ความหมายของคนชายขอบและกระบวนการเป็นชายขอบจึงเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะนิยามของความเป็นชายขอบเป็นนิยามแบบคู่ตรงข้าม

อย่างไรก็ตามยังไม่พบว่างานวิจัยเรื่องคนชายขอบชั้นใด จะแสดงลักษณะของความเป็นชายขอบที่ถูกกระทำรุนแรงทั้งจากกลไกอำนาจรัฐ จนกระทั่งเรียกได้ว่าเป็นรูปแบบของการก่อการร้ายโดยรัฐ (State-terrorism) และการขูดรีดอย่างหนักหน่วงถึงขั้นที่เรียกว่า Super-exploitation ในขณะเดียวกัน จนทำให้แนวคิดความเป็นชายขอบที่ศึกษากันมานั้นไม่เพียงพอที่จะอธิบายปรากฏที่เกิดขึ้นกับกะเหรี่ยงแก่กระเจาน ผู้วิจัยจึงหวังว่างานวิจัย เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยกระบวนการตกขอบ และปฏิกริยาต่ออำนาจรัฐและทุนของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง: กรณีศึกษา กะเหรี่ยงแก่กระเจานซึ่งเป็นงานวิจัยปริญาเอกซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมพื้นที่ชุมชนในเขตอุทยานแห่งชาติแก่กระเจาน และชุมชนโดยรอบ โดยอธิบายให้เห็นว่าแนวคิดเรื่องกระบวนการเป็นชายขอบไม่เพียงพอในการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับกะเหรี่ยงแก่กระเจานอย่างไร เนื่องจากสิ่งที่ค้นพบคือพบว่ากะเหรี่ยงแก่กระเจานนั้นถูกกระทำด้วยความรุนแรงแสนสาหัสจากกลไกอำนาจรัฐซ้ำแล้วซ้ำเล่า มีแกนนำชาวบ้านที่ถูกข่มขู่เพื่อปกป้องสิทธิชุมชนต้องเสียชีวิตไปอย่างน้อยสองคน การถูกบังคับอพยพ ไล่รื้ออย่างป่าเถื่อน ไร้มนุษยธรรม ถึงขั้นเผาบ้านเผาเรือน ทำลายทุ่งข้าว เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีก ยิ่งเมื่อทุนนิยมเข้ามาสู่ชุมชน ก็ยิ่งก่อให้เกิดภาวะตกขอบมากยิ่งขึ้น นั่นจะก่อให้เกิดคุณูปการในแวดวงวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษากระบวนการเป็นชายขอบของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่กระเจาน และผลกระทบจากการถูกทำให้เป็นชายขอบซึ่งเกิดจากอำนาจรัฐ ทุน และวัฒนธรรมสมัยใหม่
2. เพื่อศึกษาปฏิกริยาต่าง ๆ ของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่กระเจานที่มีต่อการจัดการป่าและที่ดินของรัฐ
3. เพื่อศึกษานิเวศวิทยาชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่กระเจาน เพื่อนำไปสู่แนวทางในการแก้ไขความขัดแย้งเรื่องปัญหาการจัดการทรัพยากรป่าและที่ดินในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมได้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตในด้านช่วงเวลาของการศึกษา
ศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2444 ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาหลังจากการปฏิรูประบอบราชการในสมัยรัชกาลที่ 5 และได้มีการสำรวจประชากรในมณฑลราชบุรี จนได้พบว่ามีชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี และเพชรบุรี รวมทั้งประจวบคีรีขันธ์เป็นจำนวนทั้งสิ้น 6,288 คน จนถึง

เดือน เมษายน พ.ศ. 2560 สามปีหลังการถูกบังคับให้สูญหายของนายพลละจี รักจงเจริญ แกนนำกะเหรี่ยงในพื้นที่อ.แก่งกระจาน เพื่อศึกษาให้เห็นถึงพัฒนาการจากสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งชาติพันธุ์กะเหรี่ยงได้รับการยอมรับจากทางการไทย จนกระทั่งมีโครงการพัฒนาจากรัฐ และนโยบายเรื่องการจัดการป่าที่ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่ถูกเบียดขับให้กลายเป็นชายขอบ และนำมาซึ่งปัญหาความรุนแรงจนถึงแก่ชีวิต และผลกระทบที่ตามมาหลังจากเหตุการณ์ดังกล่าว และเพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาตามแนวพินิจภูมินิเวศการเมือง ที่ใช้กรอบการศึกษาประวัติศาสตร์ของ Braudel ที่เน้นการศึกษาประวัติศาสตร์ระยะยาว โดยไม่ละเลยประวัติศาสตร์แบบเหตุการณ์

2. ขอบเขตในด้านพื้นที่ของการศึกษา

ชุมชนกะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และชุมชนกะเหรี่ยงโดยรอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เกิดความรุนแรงและความขัดแย้งหนักหน่วง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. คาดว่าการวิจัยครั้งนี้จะสามารถนำเสนอกระบวนการทำให้เป็นชายขอบและผลกระทบจากการทำให้เป็นชายขอบ ตลอดจนปฏิกิริยาโต้ตอบของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงต่อแนวทางการจัดการป่าของรัฐในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานได้
2. คาดว่าการวิจัยครั้งนี้จะสามารถนำเสนออิทธิพลของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่ส่งผลต่อการจัดการป่าโดยชุมชนกะเหรี่ยงสู่สาธารณชนได้
3. คาดว่าการวิจัยครั้งนี้จะสามารถนำเสนอแนวทางในการแก้ไขความขัดแย้งเรื่องปัญหาการจัดการทรัพยากรป่าไม้และที่ดินในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมได้

นิยามศัพท์วิจัยเบื้องต้น

เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะกำหนดนิยามศัพท์เบื้องต้นไว้ดังนี้

คนชายขอบ หมายถึง กลุ่มคนที่มีชีวิตอยู่กึ่งกลางหรือห่างไกลจากศูนย์กลางทั้งในทางภูมิศาสตร์และสังคมวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนกลุ่มนี้ล้วนต้องเผชิญกับการแก่งแย่งแข่งขันเพื่อให้สามารถเข้าถึงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ถูกกีดกันและยังถูกเอารัดเอาเปรียบจากคนกลุ่มใหญ่ซึ่งอยู่อาศัยในดินแดน หรือเขตภูมิศาสตร์นั้นมาก่อน ในทางสังคมวัฒนธรรม ‘คนชายขอบ’ กลายเป็นคนกลุ่มน้อยในสังคมใหม่ ดังนั้นวัฒนธรรมประจำกลุ่มจึงเป็นวัฒนธรรมย่อยที่ไม่ได้รับการยอมรับหรือได้รับการเลือกปฏิบัติจากผู้คนในกระแสวัฒนธรรมหลัก คนกลุ่มนี้มักขาดอำนาจการต่อรอง

ขาดการศึกษา ขาดเครื่องมือที่จะเข้าถึงอำนาจ รวมทั้งถูกกีดกันออกจากระบบการต่อรองอำนาจ และการจัดสรรทรัพยากร อำนาจและความมั่งคั่งในสังคม

ชาติพันธุ์ หมายถึง คือ การมีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดเดียวกัน และเชื่อว่าสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษกลุ่มเดียวกัน เช่น ไทย พม่า กะเหรี่ยง จีนลาว เป็นต้น

กะเหรี่ยง หมายถึง ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงที่อาศัยในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และพื้นที่โดยรอบอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ซึ่งอยู่ด้วยกันสองเผ่า คือกะเหรี่ยงโพลั่ว และอีกเผ่าหนึ่งคือ จกอร์หรือปกากะญอ ดังนั้นคำว่ากะเหรี่ยงในงานวิจัยชิ้นนี้จะหมายรวมถึงกะเหรี่ยงโพลั่ว และปกากะญอด้วย

การจัดการป่าของรัฐ หมายถึง การดำเนินงานต่อทรัพยากรป่าไม้ ที่ดิน สัตว์ป่า และทรัพยากร ธรรมชาติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในป่า จากการดำเนินงานของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล

บทที่ 2

การสำรวจองค์ความรู้

เนื้อหาสาระสำคัญของบทนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการสำรวจองค์ความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับ การวิจัย เพื่อสร้างกรอบความคิดในการศึกษาที่เกี่ยวกับกระบวนการตกขอบของกะเหรี่ยงแก่ง กระเจาน และปฏิภณของกะเหรี่ยงแก่งกระเจานต่ออำนาจรัฐ ทูน และวัฒนธรรมสมัยใหม่ ซึ่งองค์ ความรู้ทางด้านแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ ประกอบด้วย

1. กลุ่มแนวคิดว่าด้วยการเป็นชายขอบ และชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต
2. แนวคิดภูมินิเวศการเมืองในยุคแอนโทโรโปจีน
3. ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองแนววิพากษ์ว่าด้วยการยอมรับของแอ็กเซล ฮอนเน็ท
4. กลุ่มทฤษฎีความขัดแย้ง และทฤษฎีว่าด้วยการต่อต้าน
5. แนวคิดว่าด้วยเขตเศรษฐกิจพิเศษในสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดทฤษฎี ระบบโลก
6. แนวคิดว่าด้วยทุนนิยมขูดรีดกอบโกยทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นชนบท

กลุ่มแนวคิดว่าด้วยการเป็นชายขอบ และชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต

แหล่งที่มาของมโนทัศน์ Marginalization และความหมายของ “คนชายขอบ”

นักสังคมวิทยาเป็นนักวิชาการกลุ่มแรก ๆ จากตะวันตกที่เริ่มใช้คำว่า “Marginal” เป็น มโนทัศน์ในการศึกษากลุ่มคนในสังคมกลุ่มหนึ่ง Robert Ezra Park (1864-1944) นักสังคมวิทยาจาก มหาวิทยาลัยชิคาโก ได้กล่าวถึงคนที่มีวัฒนธรรมผสม ซึ่งอยู่ร่วมวัฒนธรรมกับกลุ่มสังคมสองกลุ่ม ที่แตกต่างกัน โดยเขาได้ใช้คำว่าคนชายขอบนี้อธิบายคนที่อพยพ โดยบรรยายถึงท่าทีแยกตัวที่เกิด จากภาวะชายขอบของเขา ต่อมาคำนี้ก็ถูกนำมาใช้มากขึ้นในความหมายของชายขอบของสังคม (Social marginality) เช่น ภาวะชายขอบของคนแปลกหน้า เป็นต้น

มโนทัศน์เรื่อง คนแปลกหน้า (Stranger) เป็นมโนทัศน์ที่กอร์ดอน ลิมเมล (1868-1965) เคย เสนอไว้ และมีอิทธิพลต่อการพิจารณาเรื่องคนชายขอบไม่น้อย ลิมเมลให้ความสนใจอย่างมากกับ คนแปลกหน้า โดยเขาได้ให้นิยามไว้ว่า หมายถึง บุคคลที่อยู่ในกลุ่มสังคมกลุ่มหนึ่งหรือสังคมหนึ่ง แต่ก็มีได้รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสังคมนั้นจริง ๆ ลิมเมลแสดงให้เห็นถึงความสำคัญทางสังคม วิทยาของบุคคลที่มีฐานะเป็นคนแปลกหน้าใน 3 ด้านคือ

1. ฐานะที่คนอยู่ตรงชายขอบจะดำรงตนอยู่ในกลุ่มสังคมส่วนหนึ่งและอยู่นอกอีกส่วนหนึ่ง
2. ภาวะผสมทั้งรู้สึกห่างเหินและรู้สึกใกล้ชิดระหว่างความเป็นคนแปลกหน้ากับความ เป็นสมาชิกกลุ่ม
3. บทบาทของคนแปลกหน้ากับการปฏิสัมพันธ์ของเขากับคนในกลุ่ม

นอกจากปาร์คแล้ว โฮเวอร์ด์ เบเกอร์ (Howard Saul Becker) ก็เป็นนักวิชาการในสำนักชิคาโกรุ่นถัดมาที่สนใจศึกษาความเป็นชายขอบ โดยใช้มโนทัศน์เรื่องกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Deviant group) โดยในงาน The outsiders เขาได้ทำการศึกษากลุ่มนักดนตรีแจ๊ส โดยการศึกษาของเขาพบว่าเนื่องจากนักดนตรีแจ๊สไม่ได้เล่นดนตรีแนวตลาด พวกเขาจึงอยากมีพื้นที่สำหรับการใช้ชีวิตที่ห่างจากทั้งผู้ฟังและชุมชน และนักดนตรีเหล่านี้มองตนเองในฐานะเป็นศิลปินที่มีความคิดสร้างสรรค์ การออกไปใช้ชีวิตอยู่ห่างจากผู้ฟังและชุมชนจะทำให้พวกเขาสร้างงานโดยไม่ถูกสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ครอบงำ นักดนตรีเหล่านี้จึงมีพฤติกรรมที่กั้นตัวเองออกจากสังคม (Self-segregation) ชอบแยกตัวอยู่ต่างหาก (Isolation) รวมทั้งยินดีที่จะใช้ชีวิตด้วยค่านิยมและความเชื่อที่ต่างไปจากคนอื่น ๆ (Setting him apart from all other people) เช่น มีบ้านพักอยู่ในย่านศิลปินด้วยกัน การใช้ชีวิตกลางคืน นิยมใช้สารเสพติด หรือพฤติกรรมการรวมกันเป็นแก๊ง ฯลฯ การใช้ชีวิตของคนเหล่านี้หากมองจากสังคมโดยรวมแล้วพวกเขาก็ถูกจัดว่าเป็นกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ซึ่งจะมีระดับของการเบี่ยงเบนที่ต่างกันไป เบเกอร์เห็นว่าการเป็นชายขอบเกิดจากลักษณะพิเศษเฉพาะของการใช้ชีวิตของกลุ่มคน โดยกลุ่มคนนั้น ๆ ก็ประสงค์ที่จะอยู่ที่ชายขอบหรือต้องการจะเป็นคนนอก (Outsider) ของสังคม เบเกอร์เห็นว่ากลุ่มคนที่ต้องการเป็นคนนอกสังคมเหล่านี้ไม่ต้องการที่จะปรับตัวเข้ากับสังคมใหญ่

จากที่กล่าวมาถึงแนวคิดในการศึกษาเรื่องความเป็นชายขอบ (Marginality) ของนักสังคมวิทยาสำนักชิคาโกเราจะเห็นว่าปาร์คและเบเกอร์ให้นิยามความเป็นชายขอบที่ต่างกัน คือ ปาร์คเห็นว่าความเป็นชายขอบเกิดจากการที่ไม่สามารถเข้ากับวัฒนธรรมแปลกใหม่ได้ซึ่งได้แก่ กลุ่มผู้อพยพและกลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนเบเกอร์นั้นให้ความหมายของความเป็นชายขอบในลักษณะที่เป็นการอธิบายด้านพิเศษเฉพาะของคนกลุ่มหนึ่ง ๆ เท่านั้น โดยเขาใช้กับคำว่า “Outsider” กับกลุ่มอาชีพศิลปิน อย่างไรก็ตามทั้งคู่ต่างให้ความสนใจกับวิถีชีวิตของกลุ่มคนที่ใช้ชีวิตต่างไปจากคนส่วนใหญ่ของสังคม สิ่งที่น่าสนใจคืองานศึกษาของทั้งคู่เป็นการอธิบายความเป็นชายขอบจากสังคมตะวันตก (ในที่นี้คือสังคมอเมริกา) จากข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ทั้งสองได้จากการทำงานภาคสนามในเมือง ดังนั้นหากพิจารณาในโครงสร้างสังคมลักษณะของการเป็นชายขอบดังกล่าวนี้ ถูกอธิบายในลักษณะของ

การเป็นหน่วยย่อยในสังคมใหญ่ เราอาจเรียกแนวทางการศึกษานี้ได้อีกแนวว่าเป็นการศึกษา “หน่วยย่อยของวัฒนธรรม” หรือ “อนุวัฒนธรรม” (สุริชัย หวันแก้ว, 2550)

สุริยา สมุทคุปดี และพัฒนา กิติอาษา (2542, หน้า 21) ได้ให้ความหมายของคนชายขอบ (Marginal people) ไว้ว่า คือ “...กลุ่มคนที่มีชีวิตอยู่กึ่งกลางหรือห่างไกลจากศูนย์กลางทั้งในทาง ภูมิศาสตร์และสังคมวัฒนธรรม ในทางภูมิศาสตร์ ‘คนชายขอบ’ มักจะเป็นกลุ่มคนที่ต้องเคลื่อนย้าย จากภูมิลำเนาเดิมด้วยเหตุผลทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม การตั้งถิ่นฐาน การประกอบอาชีพหรือวิถีชีวิตของคนกลุ่มนี้ล้วนต้องเผชิญกับการแก่งแย่งแข่งขันเพื่อให้สามารถเข้าถึง ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ถูกกีดกันและยังถูกเอารัดเอาเปรียบจากคนกลุ่มใหญ่ซึ่งอยู่อาศัยใน ดินแดน หรือเขตภูมิศาสตร์นั้นมาก่อน ในทางสังคมวัฒนธรรม ‘คนชายขอบ’ กลายเป็นคนกลุ่ม น้อยในสังคมใหม่ ดังนั้นวัฒนธรรมประจำกลุ่มจึงเป็นวัฒนธรรมย่อยที่ไม่ได้รับการยอมรับหรือ ได้รับการเลือกปฏิบัติจากผู้คนในกระแสวัฒนธรรมหลัก การเรียนรู้ การปรับตัว ตลอดจนการต่อสู้ คดิรนเพื่อเอาตัวรอดหรือมีชีวิตอยู่ภายใต้สภาพการณ์ดังกล่าวจึงเป็นสาระสำคัญในวิถีชีวิตของ ประชากรที่อาศัยอยู่ในวัฒนธรรมชายขอบ...”

ในสังคมใหญ่ทุกแห่งล้วนแต่มี ‘ประชากรชายขอบ’ ซึ่งอาศัยอยู่ห่างจากศูนย์กลางทาง เศรษฐกิจ การเมือง และสังคมวัฒนธรรม คนกลุ่มนี้มักขาดอำนาจการต่อรอง ขาดการศึกษา ขาด เครื่องมือที่จะเข้าถึงอำนาจ รวมทั้งถูกกีดกันออกจากระบบการต่อรองอำนาจ และการจัดสรร ทรัพยากร อำนาจและความมั่งคั่งในสังคม ลักษณะของกลุ่มประชากรชายขอบอาจแตกต่างจาก ประชากรส่วนใหญ่ของสังคมในแง่ของชาติพันธุ์ ศาสนา อุดมการณ์ การศึกษา ฐานะทาง เศรษฐกิจและชนชั้นทางสังคม ฯลฯ ตัวอย่างของประชากรชายขอบ ได้แก่ ชนกลุ่มน้อย ผู้อพยพ คน จนเมือง ชาวนาชาวไร่ในชนบท โสเภณี แรงงานไร้ทักษะฝีมือ แรงงานข้ามชาติ

ส่วนความเป็นชายขอบ หรือ Marginality ในทางเศรษฐศาสตร์การเมืองนั้นหมายถึง ผู้คนที่ด้อยอำนาจ คนที่ตกเป็นเบี้ยล่างของคนกลุ่มใหญ่ และคนยากไร้ ผู้ซึ่งไม่มีตำแหน่งแห่งที่ใน สังคม หรือเรียกรวม ๆ ว่ามีสถานะเป็น “คนอื่น (The others)” อีกด้วยแล้ว จึงทำให้คนเหล่านี้ตกอยู่ ในสถานการณ์ที่ถูกกีดกันออกซ้ำแล้วซ้ำเล่า (Multiple exclusions) หรือเป็นชายขอบในพหุมิติ (Multiple marginalities) จึงกล่าวได้ว่าศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของคนเหล่านี้เท่ากับศูนย์ (สุริชัย หวันแก้ว, 2550)

นอกจากนี้สุริชัย ยังเพิ่มเติมด้วยว่า ภายใต้โครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองและอำนาจตลาด ที่มีในปัจจุบัน ปัญหาต่าง ๆ ของกลุ่มคนชายขอบได้ถูก “จัดวาง” ให้ปรากฏเสมือนว่าคนมีปัญหา มี เพียงไม่กี่คน หรือไม่กี่ผลึกใสให้ไปอยู่ไกล ๆ หรืออาจบอกว่าเป็นพวกคนซึ่งเป็นข้อยกเว้นเพราะมี จุดอ่อนหรือความไม่ดีในธรรมชาติของเขาอยู่แล้ว หรือไม่กี่ผลึกให้เขากลายเป็น “คนอื่น” เช่น

ไม่ใช่คนไทย เป็นพวกไม่รู้จักพอ หรือไม่ก็คงเป็นพวกที่ถูกจ้างมา เป็นต้น ดังนั้น สังคมจึงไม่รับรู้ ไม่มีโอกาสเข้าใจเรื่องเหล่านี้ ไม่ใส่ใจกับคนชายขอบ เนื่องจากเห็นว่าไม่เกี่ยวข้องและไม่สำคัญ โครงสร้างกระบวนการในการให้ความเข้าใจเรื่องเหล่านี้มีน้อยมาก ทำให้คนชายขอบเหล่านี้ตกเป็นฝ่ายถูกกระทำ ถูกมองในแง่ลบโดยง่าย ก่อให้เกิดการสร้างเงื่อนไขแก่ความรุนแรงต่อกลุ่มคนชายขอบ อย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก (สุริชัย หวันแก้ว, 2550, หน้า 2-3)

ดังนั้นในทัศนะของสุริชัย การพิจารณาเรื่องคนชายขอบไม่ควรจำกัดเฉพาะเพียงมุ่งเป้าไปยังกลุ่มคนที่อยู่อาศัยตั้งถิ่นฐานอยู่ตรงชายแดนทางภูมิศาสตร์เท่านั้น แต่ควรขยายรวมถึงคนที่ถูกทำให้อยู่ขอบนอกของการรับรู้ของสังคมด้วย เนื่องจากกระบวนการกลายเป็นชายขอบนั้นมีมิติที่ซับซ้อนหลายประการ เพราะคำว่า “ชายขอบ” นั้นอาจพิจารณาได้ทั้งมิติพื้นที่ มิติทางเศรษฐกิจ มิติทางการเมือง มิติสังคมวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ เฉพาะในมิติพื้นที่ก็อาจมองได้ทั้งในแง่พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ รวมถึงพื้นที่ทางความคิด ซึ่งล้วนแล้วแต่ปรากฏกระบวนการกลายเป็นชายขอบด้วยกันทั้งสิ้น และเกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการระดับมหภาคของทั้งสังคมด้วย ซึ่งทั้งหลายทั้งปวงล้วนอยู่ภายใต้ระบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการเมืองในโลกใบเดียวกัน (สุริชัย หวันแก้ว, 2550)

บริบททางสังคมที่สำคัญของกระบวนการเป็นคนชายขอบที่ถูกกล่าวถึงกันมาก ก็คือบริบทการพัฒนาประเทศ รวมทั้งบริบทการสร้างรัฐ-ชาติ ซึ่งมักเป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นประโยชน์และกำไรสูงสุดทางเศรษฐกิจเป็นหลัก แต่มักส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงต่อชีวิตผู้คนอย่างมากมายเช่นกัน โดยเฉพาะ “คนชายขอบ” ซึ่งมักไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์หรือนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นกลุ่มคนที่เข้าไม่ถึงทรัพยากรหรือผลประโยชน์จากกระบวนการพัฒนาดังกล่าว ยิ่งกว่านั้นพวกเขาเหล่านั้นยังถูกลดทอนให้กลายเป็นเพียงปัจจัยการผลิต เป็นแหล่งทรัพยากร เป็นแรงงาน เป็นตลาดระบายสินค้า ซ้ำร้ายกว่านั้นอาจจะถึงขั้นกลายเป็น “เหยื่อ” ของการพัฒนา ที่ต้องรับผลด้านลบจากการพัฒนา เพื่อให้การพัฒนาในภาพรวมราบรื่น หรือไม่ก็ถูกตีตราแปะป้ายว่าเป็นผู้ขัดขวางการพัฒนาทั้งในระดับย่อยและในระดับโลก ในโลกยุคโลกาภิวัตน์เช่นนี้ การกลายเป็นชายขอบไม่ได้เป็นเรื่องไกลตัว เนื่องจากในทุกวันนี้พวกเราล้วนมีชีวิตอยู่ท่ามกลางการพูด การคิด และการเขียนเรื่องนี้ ซึ่งมีส่วนอย่างสำคัญในการก่อรูปจิตสำนึกเกี่ยวกับคนชายขอบ เราอาจเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างคนชายขอบไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง หรืออาจเป็นได้ทั้งผู้กระทำและเป็นเหยื่อของการกระทำนั้นด้วยก็ได้ ตัวเราเองอาจกลายเป็นชายขอบได้ทุกเวลาโดยไม่รู้ตัว เนื่องจากการพัฒนาและอุตสาหกรรมแห่งยุคสมัยที่มีทั้งความเสี่ยงและความไม่แน่นอนสูง เป็นที่ตระหนักรู้กันมากขึ้นว่าสังคมไทยนั้นเป็นพหุสังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มคนหลากหลายทั้งชนชั้น เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม วิถีชีวิตสภาพความเป็นอยู่ ตลอดจนสภาพปัญหาที่ต้องเผชิญ ไม่ว่าเรา

จะชอบหรือไม่ชอบก็ตาม ไม่ว่าจะอยากรับรู้หรือไม่ก็ตาม โลกแห่งการสื่อสารสมัยใหม่มีการปั่นแต่งความเป็นคนชายขอบหรือความเป็นคนอื่นให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา และเราทุกคนล้วนยังมีชีวิตอยู่ท่ามกลางสภาวะการณ์แห่งความไม่แน่นอนจากการพัฒนาเหล่านั้นอยู่ดี (สุริชัย หวันแก้ว, 2550, หน้า 3-5)

ความจริงแล้ว ในวงวิชาการด้านสังคมวิทยาของประเทศไทย คำว่า “ชายขอบ” ก็มีใช้คำใหม่ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ในพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้มีการบัญญัติศัพท์คำนี้ในภาษาไทยไว้อย่างชัดเจน โดยได้ให้ความหมายของคำว่า “กลุ่มชายขอบ” (Marginal group) เอาไว้ว่า หมายถึง “กลุ่มที่ยังไม่ถูกกลืนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มใหญ่อย่างสมบูรณ์ กลุ่มที่ละทิ้งวัฒนธรรมของตนไปบางส่วน และยังไม่ได้เป็นที่ยอมรับอย่างสมบูรณ์ในวัฒนธรรมใหม่ที่กลายมาเป็นวิถีชีวิตของตน คำนี้มักจะนำมาใช้กับกลุ่มคนที่อพยพย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ ในกลุ่มคนนี้จะมีความแตกต่าง ๆ ผสมกันมากมาย ดังนั้นทัศนคติ คุณค่า และแบบอย่างพฤติกรรมที่แสดงออกมาจึงมิได้มีลักษณะเป็นของวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง” (สุริชัย หวันแก้ว, 2550, หน้า 11)

ในขณะที่อานันท์ กาญจนพันธ์ (2553) ไม่ได้มองการเป็นชายขอบจากการถูกกีดกันเพียงด้านเดียวเท่านั้น แต่เขาเห็นว่าความเป็นชายขอบสามารถเกิดขึ้นได้ในสองทิศทางที่ตรงกันข้ามกันได้ กล่าวคือ ทิศทางแรก เกิดจากการถูกกีดกัน ถูกลดอำนาจ ถูกเบียดขับ เช่น กรณีผู้ติดเชื้อเอชไอวี (HIV-human immune deficiency virus) ความเป็นชายขอบจะเกิดจากผู้ติดเชื้อถูกแยกจากสังคม ถูกทำให้แปลกแยกจากสังคม ในลักษณะที่คนในสังคมไม่ยอมรับ ในขณะที่เดียวกันพวกเขาก็ยังพยายามแยกตัวตนจากสังคม เพื่อให้เห็นตัวตนของเขาเองด้วย ทิศทางที่สอง เกิดจากการดึงเข้าร่วมกระบวนการ จนกลับกลายเป็นชายขอบในทิศทางตรงกันข้ามกับทิศทางแรก เช่น กรณีชาวลื้อที่บ้านผานมถูกดึงให้เข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาในประเทศไทย โดยเฉพาะการส่งเสริมการท่องเที่ยว แต่กลายเป็นการดึงให้คนลื้อถูกแปลกแยก ถูกดึงให้เป็นชายขอบ ยิ่งเข้าไปมีส่วนร่วมยิ่งกลายเป็นชายขอบ ทำให้เห็นภาพการกลายเป็นชายขอบชัดมากขึ้น โดยเขาสรุปว่ากระบวนการกลายเป็นชายขอบไม่ได้เกิดเพราะถูกกีดกันเพียงด้านเดียว แต่เกิดจากกระบวนการทั้งสองด้าน ทั้งด้านที่ถูกผนวกและด้านที่ถูกกีดกัน อานันท์ให้ความสำคัญต่อความเป็นชายขอบในทั้งสองทิศทาง ว่าเหตุใดทิศทางของกระบวนการเป็นชายขอบที่เกิดจากการเบียดขับ ลดอำนาจ จึงส่งผลเช่นเดียวกับทิศทางที่เกิดจากการดึงเข้าร่วมกระบวนการ ยิ่งเขาไปมีส่วนร่วม ก็ยิ่งทำให้เกิดสภาวะความเป็นชายขอบ เงื่อนไขและสาเหตุที่ก่อให้เกิดผลเช่นนั้น ยิ่งกว่านั้นสำหรับอานันท์แล้ว ความเป็นชายขอบสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ เกิดกับทุกคนได้ในทุกสถานการณ์ แม้แต่นักวิชาการเองก็เป็นคนชายขอบได้ ดังนั้นความเป็นชายขอบจึงไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในพื้นที่บริเวณชายขอบ

เท่านั้น แต่เกิดขึ้นได้ทุกแห่ง ที่มีการสร้างพรมแดนขึ้นมาปิดกั้นคนบางกลุ่ม (อานันท์ กาญจนพันธ์, 2547, หน้า 2)

ในงานวิจัยของโครงการวิจัยเครือข่ายปริญญาโทไทยศึกษา ที่ศึกษาประเด็น สังคมและวัฒนธรรมของคนชายขอบซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยที่มีงานในโครงการที่ศึกษาเกี่ยวกับคนชายขอบอยู่หลายชิ้น ซึ่งสามารถแบ่งได้ตามบริบทต่าง ๆ ดังนี้

1. ชุมชนในกระแสของชาติ ซึ่งจะส่งผลเป็นแรงกดดันต่อชุมชนต่าง ๆ ในประเทศ เช่น การผสมกลมกลืนให้กะเหรี่ยงกลายเป็นไทย
2. ชุมชนในกระแสทุนนิยมและโลกาภิวัตน์ ซึ่งจะเป็นเรื่องของพื้นที่ขึ้นเดิม แต่มีความซับซ้อน เช่น หน่วยเดิมเป็นเรื่องชุมชน ความเชื่อ และชาติพันธุ์ แต่กลับต้องไปอยู่ในท่ามกลางกระแสอันเชี่ยวกรากของทุนนิยม บริโภคนิยม และกระแสโลกาภิวัตน์ ชุมชนทั้งหลายเหล่านั้นจะถูกกระแสของสิ่งดังกล่าวพัดพาไปอย่างไรบ้าง
3. ตัวตนของผู้คนกลุ่มต่าง ๆ ในระยะผ่าน ซึ่งจะเป็นเรื่องของการก่อตัวของตัวตน ทั้งในฐานะผู้บริโภค ผู้หญิง ผู้ติดเชื้อ HIV ซึ่งตกอยู่ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนผ่านทางสังคมในลักษณะต่าง ๆ พวกเขาจะคืนรนอย่างไรในสถานการณ์ดังกล่าว (อานันท์ กาญจนพันธ์, 2547, หน้า 2-3)

นักสังคมศาสตร์ในยุคหลังสมัยใหม่ ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มคนที่เรียกรวม ๆ กันว่า “คนที่ถูกกดทับไว้” ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิง ผู้พิการ ชาติพันธุ์กลุ่มน้อย กลุ่มรักร่วมเพศ หรือแม้แต่ชาวนาชาวไร่ที่ในสังคมไทยเราอาจกล่าวได้ว่าเป็นมวลชนชายขอบของสังคมใหญ่ (The marginal mass) คนเหล่านี้มักถูกเบียดขับออกจากสังคม ทั้งในมิติด้านภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชาติพันธุ์กลุ่มน้อยที่มักเรียกกันในวาทกรรมการพัฒนาว่าเป็นกลุ่มคนโลกที่สี่ (The fourth world) (สุริชัย หวันแก้ว, 2550, หน้า 18-19)

กระบวนการกลายเป็นชายขอบ (Marginalization)

คือกระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลถูกปฏิเสธหนทางที่จะเข้าถึงการได้รับตำแหน่งสำคัญและเป็นสัญลักษณ์ทางเศรษฐกิจ ศาสนา อำนาจทางการเมืองในสังคมใด ๆ กลุ่มชายขอบนี้อาจเป็นชนกลุ่มใหญ่จำนวนหนึ่งก็ได้ เช่น กรณีประชากรผิวดำซึ่งเป็นพลเมืองส่วนใหญ่ของแอฟริกาใต้ ภายใต้ระบอบกีดกันผิว (Apartheid) นั้น คนผิวดำดังกล่าวได้กลายเป็นคนชายขอบเนื่องจากแม้คนผิวดำซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยที่แม้มีจำนวนน้อยกว่าแต่สามารถเข้าถึงอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจได้ จึงทำให้สามารถดำรงตนเป็นผู้ปกครองได้ (สุริชัย หวันแก้ว, 2550, หน้า 13)

ในประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศที่ประสบความสำเร็จนั้น เราจะพบว่าความก้าวหน้าที่ทางเศรษฐกิจของชาติล้วนดำเนินควบคู่ไปกับการกีดกันประชากรกลุ่มใหญ่ออกจากชีวิตทาง

เศรษฐกิจ เนื่องจากการพัฒนาใด ๆ มักจะหมายถึงการพึ่งพาอาศัยการนำเข้าเทคโนโลยีวิชาการและเครื่องจักรจากต่างประเทศในระดับที่สูงมาก การพัฒนาประเทศจึงหมายถึงรวมไปถึงการลดความสำคัญของการผลิตด้านอื่น ๆ เช่น การละเลยการผลิตพืชอาหารหลักไปโดยปริยาย คนจนเมืองและคนจนในชนบท ถูกกีดกันให้ออกไปอยู่ขอบนอกหรือชายขอบ (Marginalized) ของระบบ มิให้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ในลักษณะที่ไม่มีโอกาสได้รับผลพวงจากการพัฒนา แล้วยังถูกกั้นให้อยู่นอกระบบสวัสดิการ ทำให้มีความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจที่ยากลำบาก รวมถึงมีโอกาสน้อยนิดในการได้รับการจ้างงานที่ปกติสุข หรือมีชีวิตที่มีศักดิ์ศรีได้ (สุริชัย หวันแก้ว, 2550, หน้า 15 – 16)

แนวคิดที่ว่าด้วยชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat)

เพื่อนำมาอธิบายลักษณะของกะเหรี่ยงแก่งกระจานที่มีลักษณะเฉพาะเพิ่มเติมจากทฤษฎีความเป็นชายขอบ โดย Standing (2014) ได้อภิปรายว่าผู้คนที่ชีวิตของเขาถูกกำหนดลักษณะจาก 1. ความไม่มั่นคงภายใต้ความสัมพันธ์ทางการผลิต 2. ความเปราะบางภายใต้ความสัมพันธ์ด้านการกระจายรายได้ และ 3. ภาวะชายขอบภายใต้ความสัมพันธ์กับรัฐ ทั้งหลายเหล่านี้ควรจะถูกนับเป็นชนชั้นที่เรียกว่า “Precariat” ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มผู้ใช้แรงงาน (The working class)

ความสำคัญในการเพิ่มขึ้นของความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจและความไม่มั่นคงในการจ้างงานซึ่งเริ่มขึ้นในทศวรรษที่ 1980s และได้เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดตั้งแต่มีการตระหนักเรื่องนี้โดยนักวิเคราะห์ในยุคทุนนิยมร่วมสมัยอย่างกว้างขวาง การสร้างแนวคิดใหม่ที่เกี่ยวข้องกับกระแสเหล่านี้จากชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) ในฐานะสภาวะการณ์อย่างหนึ่ง ชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) ในฐานะชนชั้นชนชั้นหนึ่งนั้นยังเป็นที่ถกเถียง Standing (2014) ได้เขียนเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ในหนังสือสองเล่มของเขา คือ The Precariat และ The Precariat charter

อย่างไรก็ตามยังเป็นข้อถกเถียงกันว่า ชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) สามารถนับเป็นชนชั้นได้หรือไม่ ทั้งนี้จะเป็นชนชั้นหรือไม่ไม่สำคัญว่าแนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาปรับใช้ได้กับพื้นที่แก่งกระจานซึ่งเป็นพื้นที่วิจัยหรือไม่ โดย Standing (2014) ได้กำหนดรากฐานของข้อถกเถียงของเขาไว้ว่า ชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) นั้นเป็นเรื่องของชนชั้นที่มีมิติที่ซับซ้อนในสามมิติของคำอธิบายเรื่องชนชั้น

“Class can be defined as being determined primarily by specific ‘relations of production’, specific ‘relations of distribution’ (source of income), and specific relations to the state. From these arises a distinctive ‘consciousness’ of desirable reforms and social policies.” (Standing, 2014, p. 13)

ชนชั้นสามารถอธิบายจากการถูกกำหนดเบื้องต้นจากความสัมพันธ์ทางการผลิตที่มีลักษณะเฉพาะ ความสัมพันธ์ในการกระจายรายได้ที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง และความสัมพันธ์ต่อ

รัฐที่มีลักษณะเฉพาะ เช่นกัน ทั้งหลายทั้งปวงนำมาสู่สำนักทางชนชั้นที่มีลักษณะแตกต่างในนโยบายทางสังคม และการปฏิรูปที่ต้องการ

Standing (2014) เห็นว่าการถูกรวมเข้ามาในความสัมพันธ์กับรัฐนั้นเป็นเรื่องสำคัญ ตำแหน่งแห่งที่ของกลุ่ม ชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) ในใจกลางทุนนิยมสมัยใหม่ในภาวะความเป็นชายขอบที่เพิ่มขึ้นจากเรื่องสิทธิซึ่งปกติมักจะเกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมือง ภายใต้อำนาจความสัมพันธ์ทั้งสามมิติ ได้แก่ความสัมพันธ์ทางการผลิต ความสัมพันธ์ในการกระจายรายได้ และความสัมพันธ์ต่อรัฐ Standing (2014) ได้แบ่งชนชั้นออกเป็นทั้งหมด 7 ชนชั้นภายใต้สังคมนิยมสมัยใหม่

1. กลุ่มชนชั้นนำ หรือชนชั้นปกครองในมาร์กซิสต์สำนักคลาสสิก (The elite หรือ Plutocracy) ซึ่งในความเห็นของ Standing (2014) คนกลุ่มนี้ก็ไม่ใช่อีกกลุ่มเดียวกับพวกชนชั้นนำ 1% ในความหมายของพวก Occupy Movement แต่มีจำนวนน้อยกว่า 1% นั้นมาก ๆ และได้ใช้อำนาจมากเช่นเดียวกัน ความเข้มแข็งทางการเงินของคนกลุ่มนี้ได้ก่อรูปวาทกรรมทางการเมือง นโยบาย เศรษฐกิจ และนโยบายทางสังคมต่าง ๆ (Standing, 2014, p. 13)

2. กลุ่มที่ถูกจ้างงานแบบเต็มเวลาแบบมีเสถียรภาพ ทั้งพวกที่อยู่ในบริษัทขนาดใหญ่ เจ้าหน้าที่รัฐ และผู้บริหารองค์กรสาธารณะ รวมทั้งข้าราชการ พนักงานของรัฐ (The Salaried) (Standing, 2014, p. 12)

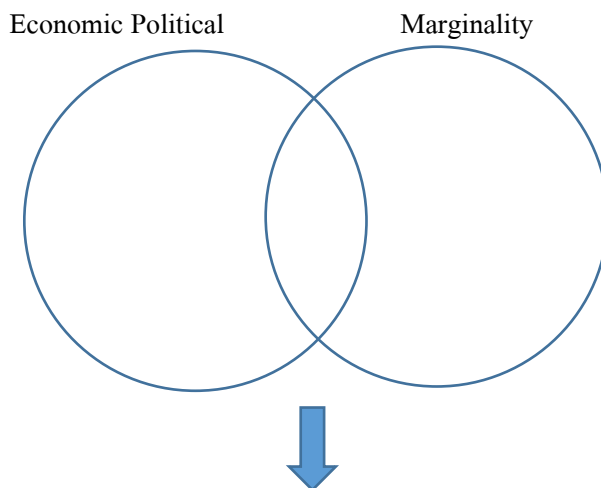
3. กลุ่มคนที่มีทักษะจำนวนมากที่สามารถสร้างตลาดของตัวเองได้ มีรายได้สูง ในฐานะเป็นที่ปรึกษา (The Proficians) (Standing, 2014, pp. 12-13)

4. กลุ่มชนชั้นแรงงาน หรือชนชั้นกรรมมาชีพ ที่ถูกนิยามโดยสภาวะความเป็นแรงงานในอุตสาหกรรมการผลิตขนาดใหญ่ มีรายได้เป็นค่าจ้าง ไม่สามารถควบคุมหรือเป็นส่วนเป็นเจ้าของในวิธีการผลิต และแฝงฝังเป็นคณงานที่มีความมั่นคงตามแต่ทักษะความชำนาญของตน (Standing, 2014, p. 15)

5. กลุ่มแรงงานเสี่ยง (The Precariat)

6. กลุ่มคนว่างงาน

7. กลุ่มคนเร่ร่อน หรือที่ Standing (2014, p. 13) เรียกเฉพาะเจาะจงว่าเป็นชนชั้นที่สังกัดอยู่ในสังคมแบบแปลกแยก เป็นตะกอนของสังคม ซึ่งได้แก่ กลุ่มคนจนเมือง คนไร้บ้าน คนเร่ร่อน

พื้นที่ที่ Intersect กัน คือพื้นที่ที่เป็น Precariat

ภาพที่ 2-1 การแบ่งชนชั้น

ซึ่ง Wright (2016) ได้วิพากษ์ข้อเสนอของ Standing (2014) ว่า ไม่ได้แสดงความหมายอย่างรอบคอบ และมีการวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง เพียงแต่ต้องการแยกให้เห็นความแตกต่างของโครงสร้างชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) กับโครงสร้างของชนชั้นต่าง ๆ เหล่านี้ โดยเฉพาะความแตกต่างระหว่างชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) กับกลุ่มผู้ใช้แรงงาน (Working class) เช่น การวิเคราะห์ของ Standing (2014) นั้นไม่ชัดเจนว่ากลุ่มแรงงานคอปกขาวที่ไม่ใช่กลุ่มผู้บริหาร กับลูกจ้างที่มีงานที่มั่นคงในภาครัฐและภาคเอกชนควรจะถูกจัดไปอยู่ในกลุ่มไหน อย่างไร (Wright, 2016, p. 3) วัตถุประสงค์ของ Standing (2014) นั้น เพียงเพื่อจะปกป้องแนวคิดของชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) และอธิบายรายละเอียดของลักษณะเฉพาะของชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) เพื่อแยกชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) ออกจาก กลุ่มผู้ใช้แรงงาน (Working class) โดย Standing (2014) วิเคราะห์ให้เห็นความแตกต่างระหว่าง คนงาน ที่อยู่ในชนชั้นกลุ่มผู้ใช้แรงงาน (Working class) ภายใต้สามมิติของความสัมพันธ์ทางชนชั้น ซึ่งได้แก่ ความแตกต่างด้านความสัมพันธ์ทางการผลิต พวก “Precariat” ประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีชีวิตอยู่ภายใต้อาชีพที่ไม่มั่นคง จากช่วงระยะเวลาที่ว่างงาน หรือ Labour-force withdrawal และดำรงชีวิตอยู่ด้วยความไม่มั่นคง จากความไม่แน่นอนในการเข้าถึงที่อยู่อาศัยและทรัพยากรสาธารณะ (Wright, 2016)

พวกชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) นี้ไม่ใช่ส่วนใดส่วนหนึ่งของทั้ง “Working class” หรือ ชนชั้นกรรมาชีพ สำหรับชนชั้นกรรมาชีพนั้นหมายถึงสังคมที่ประกอบไป

ด้วยคนงานที่มีงานในระยะยาว มั่นคง และมีชั่วโมงทำงานที่แน่นอน และมีเส้นทางความก้าวหน้าที่แน่นอนระดับหนึ่ง มีสิทธิในการรวมตัวและการเจรจาต่อรองร่วม และมีชื่อของงานที่ทำที่คนรุ่นบิดามารดาของพวกเขาจะเข้าใจ (Standing, 2014, p. 15)

ในขณะที่ชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) นั้นขาดความมั่นคงที่เกี่ยวข้องกับแรงงานทั้งหมด 7 รูปแบบ ได้แก่

1. โอกาสที่จะได้รับรายได้ที่เพียงพอ
2. ความมั่นคงในการจ้างงาน
3. ความสามารถและโอกาสในการที่จะหลุดรอดในการจ้างงาน
4. ความปลอดภัยในการทำงาน (การคุ้มครองจากอุบัติเหตุและความเจ็บป่วยจากการทำงาน)
5. ความมั่นคงด้านการผลิตซ้ำทักษะ = โอกาสที่ได้เพิ่มทักษะ
6. ความมั่นคงทางด้านรายได้ การรับประกันรายได้ที่เพียงพอซึ่งค่อนข้างมีเสถียรภาพ
7. ความมั่นคงในด้านการเป็นตัวแทน หมายถึง มีเสียงในการเจรจาต่อรองร่วมผ่าน

สหภาพแรงงานที่เป็นอิสระ และมีสิทธิในการหยุดงาน (Standing, 2014, p.17)

หากขาด 5 อย่างแรกจะถือว่าเป็นพวกชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat)

สรุปคร่าว ๆ ก็คือ Standing (2014) ได้แบ่งแยกความแตกต่างระหว่างกลุ่มผู้ใช้แรงงาน (Working class) กับชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) ว่าพวกกลุ่มผู้ใช้แรงงาน (Working class) นั้นจะเป็นลูกจ้างที่มีงานที่มั่นคงในระยะยาว มีชั่วโมงการทำงานที่แน่นอนระดับหนึ่ง มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานระดับหนึ่ง เป็นสมาชิกสหภาพและมีอำนาจในการเจรจาต่อรองร่วม ส่วนพวกชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) นั้นจะแฝงฝังอยู่กับแรงงานที่ไม่มั่นคง

หากมองในด้านความแตกต่างด้านความสัมพันธ์ในการกระจายรายได้ (รายได้) หรือรายได้ซึ่งมาจากหลายทาง ลักษณะที่แตกต่างอย่างสำคัญของชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) คือ จะขาดการเข้าถึงรายได้ที่ไม่ใช่ตัวเงิน ในช่วงศตวรรษที่ 20 แนวโน้มจะเปลี่ยนจากรายได้เป็นตัวเงินเป็นรายได้ทางสังคมจากส่วนแบ่งของผู้ประกอบการและผลประโยชน์ของรัฐมากขึ้น ขณะที่สิ่งที่เกิดขึ้นกับพวกชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) นั้นเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม พวกชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) ขาดการเข้าถึงรายได้ที่ไม่ใช่ตัวเงินซึ่งดูเหมือนรายได้เหล่านั้นจะหายไปเลย พวกชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งรายได้ที่ไม่ใช่ตัวเงินที่เพิ่มขึ้น เช่น วันลาที่ได้รับค่าจ้าง การลาป่วย เงินบำนาญจากบริษัท ฯลฯ นอกจากนี้ยังไม่สามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่รัฐจัดให้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสถานะทางกฎหมายและยังขาดการเข้าถึงผลประโยชน์ของชุมชนในรูปแบบของการบริการสาธารณะ

ต่าง ๆ รวมถึงครอบครัวที่เข้มแข็ง และเครือข่ายที่ได้รับการสนับสนุนของท้องถิ่น (Standing, 2014, pp.18-19) ประเด็นสำคัญที่ Wright (2016) ให้ความสนใจ ก็คือ ความเปราะบางที่เพิ่มมากขึ้นของหน้าตาผู้คน เมื่อมาตรฐานการดำรงชีพทั้งหมดล้วนมาจากตัวเงิน โดยไม่มีความมั่นคงทางสังคม ขาดการหนุนเสริมจากชุมชน หรือแหล่งที่มาอื่น ๆ ของผลประโยชน์ใด ๆ มาตรฐานชีวิตของชนชั้นคนงานยังคงถูกค้ำประกันด้วยรูปแบบของรายได้้นอกจากค่าจ้างที่เป็นตัวเงิน สิ่งเหล่านี้จะลดลงในช่วงที่มีการรัดเข็มขัด (ลดรายจ่ายอย่างเข้มงวด) สำหรับพวกชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) ผลประโยชน์ทั้งหลายเหล่านี้สูญหายไปเกือบหมด ความไม่มั่นคงในการจ้างงาน กอปรกับความเปราะบางด้านรายได้เป็นสิ่งที่ยืนยันความมั่นคงทางเศรษฐกิจของพวกเขา Theชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat)

หากมองด้านความสัมพันธ์ต่อรัฐที่มีลักษณะเฉพาะ (Distinctive relations to the state) ในขณะที่หลากหลายมิติของความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจอาจจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพวกชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) ให้ประกอบขึ้นเป็นชนชั้น ความสัมพันธ์กับรัฐที่มีลักษณะเฉพาะ กับความไม่ความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจส่งผลต่อพวกชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) ที่จะประกอบขึ้นเป็นชนชั้น ซึ่งก็เป็นจุดสำคัญที่เป็นเส้นแบ่งระหว่างชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) กับชนชั้นกลุ่มผู้ใช้แรงงาน (Working class) โดย Standing ได้วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างประชาชน (Citizens) กับพลเมือง (Denizens) ไว้ดังตาราง

ตารางที่ 2-1 วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างประชาชนกับพลเมือง

ประชาชน	พลเมือง
คือผู้คนที่สิทธิที่ได้รับจากรัฐเต็มที่	เป็นผู้ที่อยู่อาศัยที่พักอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายของรัฐนั้น ๆ แต่ถูกจำกัดสิทธิมากมาย

ดังนั้นชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) จะถูกนิยามโดยหลักเกณฑ์ทั้ง 3 เกณฑ์ที่สำคัญคือ

1. ภายใต้ความสัมพันธ์ทางการผลิต คือความไม่มั่นคงภายใต้ความสัมพันธ์ทางการผลิต (Precariousness)
2. ภายใต้ความสัมพันธ์ในการกระจายรายได้ คือ ความเปราะบาง ไม่แน่นอนในการกระจายรายได้ (Vulnerability)
3. ภายใต้ความสัมพันธ์ต่อรัฐ คือ ภาวะชายขอบหากมองจากมิติความสัมพันธ์ต่อรัฐ

(Marginality)

ขณะที่บางส่วนของชนชั้นกลุ่มผู้ใช้แรงงาน (Working class) จะมีลักษณะเหมือนกันกับชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) แต่เมื่อรวมทั้ง 3 ข้อแล้วก็จะเห็นว่า ภายใต้อาณัติชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) ก็มีลักษณะต่างกันชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) ในประเทศทุนนิยมที่พัฒนาแล้วนั้น จะแบ่งเป็นกลุ่มย่อย 3 กลุ่ม ได้แก่

1. คนกลุ่มที่ก่อนหน้านี้เคยอยู่ในชนชั้นกลุ่มผู้ใช้แรงงาน (Working class) แต่เมื่อถูกผลักดันให้เป็นชายขอบจากการพัฒนาทุนนิยม คนกลุ่มนี้บิดา มารดาหรือปู่ย่าตายายสังกัดชนชั้นกลุ่มผู้ใช้แรงงาน (Working class) มีสถานะ ทักษะ และได้รับความเคารพระดับหนึ่ง (Standing, 2014)

2. ประกอบด้วย Denizens แบบดั้งเดิม คือพวก-ผู้อพยพ Roma ชนกลุ่มน้อยที่เป็น ชนเผ่าผู้ขอลี้ภัยในถิ่นที่มีอันตราย คือทั้งหมดที่เข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ได้น้อยที่สุด อยู่ในพื้นที่ทุกที่ ซึ่งรวมถึงอดีตนักโทษด้วย (Standing, 2014)

3. กลุ่มที่ Standing (2014, pp. 30-31) คิดว่าเป็นกลุ่มใจกลางของพวกชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) ที่มีลักษณะเป็นพลวัตร ประกอบไปด้วยพวกที่มีการศึกษาสูง ที่กระโดดเข้าไปเป็นชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) หลังจากโดนหลอกให้เชื่อในคำสัญญาที่ทำตรงข้ามกับสิ่งที่ต้องประสบเจออยู่ในปัจจุบัน คำสัญญาดังกล่าว เช่น จะมีอนาคตในหน้าที่การงานที่สดใส และมีความพึงพอใจในการทำงาน พวกที่ส่วนมากอายุ 20-30 ปี แต่พวกเขาเหล่านี้ไม่ได้โดดเด่นเลย หลายคนก็กำลังออกจากกลุ่ม Salarariat มาร่วมกับพวกชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) พวกแรกนี้เรียกว่า Citizens ขณะที่กลุ่มย่อยที่สองนี้เรียกว่าพวก Denizens คือพวกคนที่เข้าถึงสิทธิต่าง ๆ น้อยที่สุด ถูกกีดกันจากความรู้สึกที่ไม่เห็นอนาคต

แนวคิดภูมินิเวศการเมืองในยุคแอนโทรโปซีน

แนวคิดภูมินิเวศการเมืองในยุคแอนโทรโปซีน (Anthropocene) เป็นแนวคิดที่ถูกนำเสนอโดย Brauch (2011) โดยเป็นการเพิ่มมิติทางการเมืองเข้ามาในภูมินิเวศวิทยา (Geoecology) ซึ่งเป็นการศึกษาโครงสร้างหน้าที่ของระบบภูมินิเวศวิทยา (Geoeconomics) และมีฐานะเป็นสหวิทยาการของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ในเยอรมนีได้มีการนำแนวคิดภูมินิเวศวิทยา เข้ามาใช้ในภูมิศาสตร์กายภาพตั้งแต่ปี ค.ศ. 1968

ความจำเป็นในการใช้แนวคิดภูมินิเวศการเมืองในยุคแอนโทรโปซีน

(Anthropocene)

ความจำเป็นในการนำเสนอแนวคิดภูมินิเวศการเมืองในยุคแอนโทรโปซีน

(Anthropocene) นั้นเกิดจากความขาดแคลน แนวพินิจที่เป็น Transdisciplinary ที่สามารถตอบ

โจทย์ความซับซ้อนในยุคแอนโทรโปซีน (Anthropocene) โดย Brauch (2011) ได้นำเสนอบทความ Political Geocology ในยุคแอนโทรโปซีน (Anthropocene) ว่าการเปลี่ยนแปลงรากฐานในประวัติศาสตร์ของโลก ที่เป็นกายภาพที่ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Earth นั้นกำลังก้าวไปข้างหน้าซึ่งต้องการการคิดใหม่อย่างถอนรากถอนโคน เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ ซึ่งรวมถึงมิติทางการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งสิ่งนี้จะทำให้ แนวพินิจภูมิรัฐศาสตร์แบบ Hobbes นั้นล้าสมัยไป (Brauch, 2011) เนื่องจากกระบวนการสร้างความสัมพันธ์เชิงพื้นที่แบบเดิมของยุทธศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจในฐานะ “ภูมิรัฐศาสตร์” “ภูมิยุทธศาสตร์” และ “ภูมิเศรษฐศาสตร์” แบบเดิมนั้นได้เข้าใจความหมายของพื้นที่ในฐานะเป็น “ดินแดน” ในฐานะเป็นองค์ประกอบทางอธิปไตยของรัฐโดยได้ละทิ้งประเด็นสิ่งแวดล้อมไป ในขณะที่แนวคิดเรื่องภูมิเนเวศการเมืองนั้นไม่เกี่ยวกับพรมแดนระหว่างประเทศ เนื่องจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ในยุคแอนโทรโปซีน (Anthropocene) นั้น ไม่จำกัดเฉพาะพรมแดนรัฐชาติหรือระบบการเมืองเพราะภัยคุกคามที่เกิดขึ้นโดยฝีมือมนุษย์ นั้น มีความครอบคลุมทั้งโลกโดยธรรมชาติและไม่ได้สนใจพรมแดนระหว่างประเทศ

ในยุคแอนโทรโปซีน (Anthropocene) การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมโลกนั้นจะอธิบายด้วยปัญหาสิ่งแวดล้อมสี่ปัญหา (Brauch, 2011) ได้แก่ การเสื่อมคุณภาพของที่ดินและการกลายเป็นทะเลทราย, การขาดแคลนน้ำและความแห้งแล้ง, ปัญหามลพิษทั้งในอากาศ น้ำและดิน และปัญหาการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นได้ทั้งในระดับโลก, ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น ทั้งหลายทั้งปวงล้วนก่อให้เกิดภัยคุกคามหลากหลายต่อความมั่นคงระหว่างประเทศ และความมั่นคงของมนุษย์ มิติต่าง ๆ เหล่านี้ของการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมนั้น ทั้งหมดล้วนเชื่อมโยงกันในหลายวิธี และ หลายระดับ ประเด็นหลักในการพิจารณาเกี่ยวกับประเด็นปัญหาในรูปแบบของ ‘ภูมิเนเวศวิทยา’ ก็คือประเด็นสำคัญที่ว่า สิ่งทั้งหลายเหล่านั้นล้วนถูกเชื่อมโยงกับชีวมณฑลในระดับโลกดังนั้นจึงมีการกำหนดชื่อเรียกว่า “ภูมิ”

Brauch (2011, p. 1457) ได้นำเสนอมิติเชิงพื้นที่ของมนุษย์และความมั่นคงของสิ่งแวดล้อมในยุคแอนโทรโปซีน (Anthropocene) โดยได้เรียกร้องให้เปลี่ยนแนวคิดจาก Hobbesian หรือแนวคิดที่เกี่ยวกับอำนาจ และกำลังของภูมิรัฐศาสตร์ ภูมิยุทธศาสตร์ และภูมิเศรษฐศาสตร์ ซึ่งได้เคยสร้างความชอบธรรมให้แก่ปฏิบัติการในการต่างประเทศและการทหารไปสู่แนวคิดใหม่ที่ด้วย ภูมิเนเวศการเมือง ทั้งนี้ Brauch (2011, p. 1457) ได้เสนอว่าภูมิเนเวศการเมืองนั้นเป็นความจำเป็นในการนำแนวคิดต่าง ๆ ดังกล่าว มาพบกัน โดยการชี้ให้เห็นเจตนาด้วยนัยในระดับภูมิภาคของความเปลี่ยนแปลงในระดับโลก และผลอันรุนแรงของการเปลี่ยนแปลง: ภัยพิบัติ

การย้ายถิ่นจากปัญหาสิ่งแวดล้อม วิกฤติ ตลอดจนความขัดแย้งจากมุมมองความมั่นคงของมนุษย์ใน มิติด้านความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม และภูมิเนเวศการเมืองที่มีขอบเขตกว้างขวางกว่านั้นจะต้องรวม เอาสาเหตุอันซับซ้อน และปฏิสัมพันธ์ของปัจจัยหลักในการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมระดับภูมิภาค กับวิกฤติการณ์สิ่งแวดล้อม ภัยธรรมชาติ การย้ายถิ่น โดยไม่เต็มใจ วิกฤติและความขัดแย้งนอกจาก ให้ความเชื่อถือต่อผลของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติแล้ว ภูมิเนเวศการเมืองก็ควรจะใช้วิธีการทาง รัฐศาสตร์และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย

โดยที่เนเวศวิทยาสังคมนั้นคือการบูรณาการการศึกษามนุษย์และระบบเนเวศวิทยาของ ธรรมชาติผ่านความพยายามในการเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและธรรมชาติ ผู้เสนอ แนวคิดดังกล่าวได้โต้แย้งว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นผลมาจากทัศนคติทางสังคมและการ ปฏิบัติการทางสังคม ดังนั้น ปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นจะต้องถูกแก้ไข โดยการให้ความสำคัญและ เปลี่ยนแปลงทัศนคติทางสังคมและปฏิบัติการทางสังคม (Brauch, 2011, p.1456)

ปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างธรรมชาติและมนุษย์ได้ถูกแสดงให้เห็นใน PEISOR Model (Brauch, 2011, p.1457) แนวพินิจแนวใหม่นี้ต้องการวาทกรรมสหวิทยาการเกี่ยวกับการ เปลี่ยนแปลงในระดับโลก ตลอดจนผลกระทบในระดับภูมิภาคของมันต่อความมั่นคงด้าน สิ่งแวดล้อม และการหลีกเลี่ยงความขัดแย้งซึ่งแนะนำโดย Wilson (n.d. cite in Brauch, 2011) ซึ่ง Wilson ได้ใช้คำว่า “Consilience” ซึ่งหมายถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้งของคำอธิบาย เชิงเหตุผลระหว่างศาสตร์ต่าง ๆ Wilson (n.d. cite in Brauch, 2011) ได้บันทึกไว้ว่าในวิชา สังคมศาสตร์ที่พยายามจะคาดคะเนทางเลือกของปฏิบัติการนั้น ก็มักจะละเลยวิทยาศาสตร์ ธรรมชาติ และก็มักจะยึดถือแบบอย่างของประวัติศาสตร์ที่มีมาก่อน ดังนั้นสิ่งที่เขาเรียกร่องก็คือ “ความเป็นเอกภาพขององค์ความรู้” ซึ่งต้องการการประสานความร่วมมือแบบบูรณาการจาก นักวิทยาศาสตร์ทั้งหลาย

การคิดเช่นนั้นมิตัวอย่างมาก่อนในงานของนักประวัติศาสตร์ชาวฝรั่งเศสชื่อ Fernand Braudel (Brauch, 2011, p.1457) ซึ่งได้แบ่งเวลาในประวัติศาสตร์ไว้เป็น 3 ส่วน ได้แก่ เหตุการณ์ (Events) เหตุการณ์สำคัญ (Conjunctures) และ โครงสร้าง (Structures)

สำหรับแนวพินิจแบบภูมิเนเวศการเมือง มิติการเคลื่อนตัวทั้ง 3 แบบในประวัติศาสตร์ นั้น ล้วนมีความสำคัญ โดยเฉพาะในมิติเชิงโครงสร้างของ “La longue dur’ee” ซึ่งได้ชี้ให้เห็น ความสัมพันธ์ของมนุษยชาติต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นช่วงเวลาแห่งประวัติศาสตร์ที่เกิดจากการ เปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ เป็นประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นช้า ๆ อย่างคงที่ หรือเป็นวัฏจักร ที่เกิดขึ้นใหม่ เรื่อย ๆ : นอกจากประวัติศาสตร์ในระดับ โครงสร้างที่พัฒนาการของภูมิเนเวศวิทยา และการ เปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในระดับโลกได้เปลี่ยนผลกระทบแล้ว Braudel (n.d. cite in Brauch,

2011, p. 1457) ก็ยังหมายถึง “Histoire de conjunctures” ในฐานะที่เป็นประวัติศาสตร์ทางสังคมของกลุ่มหลายกลุ่มและได้ถูกจัดกลุ่มในฐานะที่ “ช้าแต่มีท่วงทำนองที่รับรู้ได้” และยังหมายถึง “L'histoire événementielle” ซึ่งเป็นประวัติศาสตร์แบบดั้งเดิมของมนุษย์ที่เป็นปัจเจก ซึ่งถูกรบกวนอย่างรุนแรงรวดเร็ว มีการเคลื่อนตัวอย่างพลิกผันจนทำให้เกิดความกังวล

โดยได้รับแรงบันดาลใจจากประวัติศาสตร์ของโครงสร้างโดย Brauch (2011) ก็ได้ประยุกต์มิติเชิงโครงสร้างนี้มาใช้กับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันและอนาคตที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะอากาศ การทำให้กลายเป็นทะเลทราย และปัญหาเกี่ยวกับน้ำ ซึ่งได้กำหนดและจำกัดขอบเขตทางเลือกที่เป็นไปได้สำหรับผู้กำหนดนโยบาย ชัดเจนว่าในยุคแอนโทรโปซีน (Anthropocene) นั้น ได้อ้างถึงสมมติฐานของ Braudel เกี่ยวกับวัฏจักรที่เกิดขึ้นซ้ำเรื่อย ๆ ในสิ่งแวดล้อมนั้น ไม่เป็นจริง บทเรียนประวัติศาสตร์ในอดีตอาจถูกนำมาใช้อย่างจำกัด แม้ว่ากรอบแนวคิดในการวิเคราะห์จะยังคงมีประโยชน์ก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นที่ชัดเจนในวรรณกรรมในประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงระบบโลกไว้กับการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม

ดังนั้นแนวพินิจเรื่องภูมิเนเวศการเมืองที่แนะนำมาก็จะประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 4 อย่าง

1. การตอบสนองอย่างรวดเร็วต่อยุคของประวัติศาสตร์ของ Braude ทั้งสามยุค หรือต่อมิติชั่วคราวทั้ง 3 มิติ
2. ลักษณะ 3 ลักษณะ ได้แก่ ‘นโยบาย’ ‘การเมือง’(กระบวนการ) และ ‘ระบบการปกครอง’ (โครงสร้างทางกฎหมาย, กรอบแนวคิดในเชิงสถาบัน)
3. และด้วยการอ้างอิงกับ “ภูมิ” พิกัดทางภูมิศาสตร์ที่เฉพาะเจาะจงนั้นก็จะถูกตัดขาดจากประเพณีนิยมแบบภูมิรัฐศาสตร์ ภูมิยุทธศาสตร์ และภูมิเศรษฐศาสตร์แบบ Hobbes
4. เป็นการสะท้อนการวิจัยในประเด็นสิ่งแวดล้อมจาก แนวพินิจเรื่อง “ภูมิ” ในผลเชิงพื้นที่ของการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม โลกการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของโลกได้ปิดล้อมประเด็นสำคัญในระดับโลกทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับทั้งความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากธรรมชาติและเกิดจากฝีมือมนุษย์ในสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกับแรงผลักดันด้านสังคม-เศรษฐกิจของมัน นอกจากนี้มนุษย์และสิ่งแวดล้อมในระดับโลกของพวกเขาก็ไม่ได้เป็นอิสระอีกต่อไป ทั้งสองส่วนต่างกลายเป็นองค์ประกอบที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันเพิ่มมากขึ้นในระบบโลกที่เป็นหนึ่งเดียวนี้

ทั้งนี้ Brauch (2011) ได้เสนอให้นำเอาประเด็นสิ่งแวดล้อมเข้ามาสู่กระบวนการสร้างความสำคัญ ทางพื้นที่ของการเมืองระหว่างประเทศ และความมั่นคงระหว่างประเทศเพื่อนำไปสู่แนวคิดภูมิเนเวศการเมือง นอกจากนี้ก็คือนำเอามิติด้านการเมืองและเศรษฐกิจเข้ามาสู่วาทกรรม

เกี่ยวกับภูมิเนเวศวิทยาและการวิเคราะห์โลกทั้งระบบ หรือศาสตร์แห่งโลกทั้งระบบ เพื่อที่จะเอาชนะภัยคุกคามต่าง ๆ ภูมิเนเวศการเมืองจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วนด้วยกันคือ

1. มิติทางการเมืองในการเปลี่ยนความรู้ที่ซับซ้อนไปสู่ปฏิบัติการเชิงนวัตกรรมเชิงรุก
2. การกำหนดความคิดรวบยอดในเชิงพื้นที่ของ “ภูมิ” ในความรู้และปฏิบัติการใหม่
3. การให้ความสำคัญทางนิเวศวิทยาในพื้นที่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ

ในยุคแอนโทรโปซีน (Anthropocene) ซึ่งเป็นการรวมเอาแนวพินิจด้านภูมิ-สังคม มนุษย์ และนิเวศวิทยาการเมือง (Brauch, 2011)

ในยุคแอนโทรโปซีน (Anthropocene) รัฐบาลรัฐใดรัฐหนึ่งหรือพันธมิตรทางการทหารไม่สามารถปกป้องพลเรือนของรัฐหรือของพันธมิตรได้อีกต่อไปจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมโลก ด้วยการประกอบสร้างทางสังคมของความรู้ใหม่เกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของวิทยาศาสตร์ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติได้ก่อให้เกิดความต้องการบทบาทใหม่ ๆ ไม่เพียงแต่เพื่อจะสร้างความรู้ใหม่เกี่ยวกับความสลับซับซ้อนของระบบโลกทั้งระบบ แต่ยังก่อให้เกิดความต้องการ สร้างความรู้ใหม่ ๆ ในการสื่อสารไปยังทั้งพลเมืองและผู้เล่นต่าง ๆ ในรัฐ เช่นเดียวกับในภาคสังคม และในภาคเศรษฐกิจ และด้วยศักยภาพของรัฐบาลในการรับรองการป้องกันประชาชนจากสิ่งทำร้ายใหม่นี้ได้ลดลงอย่างรวดเร็ว ความต้องการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ประชาชนก็ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นกันเพื่อที่จะสร้างความตระหนักรู้ของสาธารณะในการสร้างวัฒนธรรมของความสามารถในการฟื้นฟูโดยองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเองที่มีความหลากหลาย

ในระบบการเงินและระบบการสื่อสารในการค้าโลก รัฐยังคงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดกรอบแนวคิดเชิงสถาบัน ตลอดจนกฎหมายที่จะกระตุ้นให้ภาคสังคมและภาคเศรษฐกิจใช้สิ่งจูงใจ และหลีกเลี่ยงการลงโทษโดยการเพิ่มการจัดเก็บภาษี แต่เมื่อความมั่นคงของชาติและความมั่นคงของมนุษย์ที่ต่อต้านอันตรายจากความมั่นคงใหม่ทางด้านสิ่งแวดล้อม ไม่สามารถจะถูกกระตุ้นได้อีกต่อไปด้วยกำลังทหารและโดยความยุติธรรม หรือกระทรงมหาดไทย พื้นที่ของนโยบายใหม่ก็มีความเกี่ยวข้องกับความมั่นคงมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี การศึกษา สิ่งแวดล้อม หรือแม้กระทั่งความร่วมมือในการพัฒนาอย่างยั่งยืน แม้กระทั่งในการเจรจาต่อรองในกระบวนการและข้อตกลงระหว่างประเทศต่าง ๆ

ดังนั้นการจัดการกับทั้งสาเหตุและผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมโลก และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจึงต้องการทั้งยุทธศาสตร์ นโยบาย มาตรการและแนวทางในระดับโลก เช่นเดียวกับระดับชาติ ภูมิภาค และปฏิบัติการของประชาชนในท้องถิ่นในการปรับตัวการบรรเทาผลกระทบ และการสร้างความสามารถในการฟื้นคืนสู่สภาพปกติซึ่งนี้จะต้องการ

นโยบายแบบใหม่จากบนลงล่างที่จะสร้างกรอบแนวคิด และพื้นที่ในการริเริ่มจากล่างขึ้นบนด้วย (Ibid.)

ในโครงสร้างขององค์กรโลกบาลใหม่ พวกเขาได้ชี้ไปที่ปฏิสัมพันธ์หลักระหว่างส่วนต่าง ๆ และระหว่างกลุ่มหลักสามกลุ่ม ซึ่งได้แก่ รัฐบาล (รัฐ) ภาคเอกชน (เศรษฐกิจ) และภาคประชาสังคมซึ่งมีฐานมาจากหลักการสากล 9 หลักการที่ประกอบขึ้นมาเป็น UN's Global Compact (ปัจจุบัน the United Nations Global Compact มีทั้งสิ้น 10 หลักการ ซึ่งพัฒนามาจากปณิญาสาธก ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน คำประกาศองค์การแรงงานระหว่างประเทศว่าด้วยหลักการพื้นฐานและสิทธิในการทำงาน คำประกาศริโอว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา และข้อตกลงสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านคอร์รัปชัน) ทั้งหลายเหล่านี้ เช่น สิทธิของมนุษย์และสิทธิของแรงงาน และหลักการของสิ่งแวดล้อม 3 ประการเหล่านี้ได้แก่ 1. หลักการป้องกันไว้ก่อน 2. หลักการความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม 3. หลักการว่าด้วยเทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แต่พวกเขาก็ยังคงหลีกเลี่ยงที่จะพิจารณาเรื่องความมั่นคงใหม่ในมิติขององค์กรสิ่งแวดล้อมในระดับโลก ระดับชาติและระดับท้องถิ่นในยุคแอนโทรโปซีน (Anthropocene) (Brauch, 2011)

บทบาทของความรู้เชิงนวัตกรรมและการเรียนรู้เชิงคาดการณ์

Brauch (2011) ได้เสนอว่าแรงกดดันของสิ่งแวดล้อม และอันตรายจากธรรมชาติอันสืบเนื่องมาจากผลของภูมิอากาศนั้นมักก่อให้เกิดผลกระทบแบบสุดขั้ว เช่น การบังคับย้ายถิ่น วิกฤตการณ์ภายในประเทศ ตลอดจนความขัดแย้งเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งอาจ ถูกแก้ไขได้โดยความร่วมมือระหว่างรัฐ กลุ่มทางสังคม และภาคธุรกิจ และผู้แสดงหลักสามกลุ่มนี้ ก็ได้รับอิทธิพลจากการ ใช้ความรู้ของพวกเขาในการเผชิญหน้าและแก้ปัญหาสิ่งทำลายทางสังคมที่สร้างขึ้นมาโดยการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม ในระดับโลก ทั้งในเรื่องของความมั่นคงระหว่างประเทศ ความมั่นคงของชาติ ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม และความมั่นคงของมนุษย์ ความเข้าใจที่ดีขึ้นในเรื่องปฏิสัมพันธ์ของธรรมชาติและสังคมที่ซับซ้อนจะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้เล่นที่เป็นภาคสังคม ภาคเศรษฐกิจ และภาครัฐ ในการที่จะได้ตอบกับสิ่งทำลายเหล่านี้โดยการป้องกันผลทางสังคมแบบสุดขั้วที่จะนำมาสู่ความขัดแย้งที่รุนแรง นอกจากนี้ยุทธศาสตร์เชิงรุกที่เชื่อมโยงความริเริ่มทั้งจากบนลงล่างและล่างขึ้นบนนั้นอาจช่วยสังคม ในการเผชิญหน้าและแก้ปัญหาสิ่งทำลายทางสังคมของการเปลี่ยนแปลงระดับโลกได้ (Brauch, 2011)

วิทยาศาสตร์นั้นไม่เป็นอิสระจากรัฐศาสตร์ รัฐศาสตร์เองก็ไม่เป็นอิสระจากวิทยาศาสตร์ งานวิจัยนั้นได้เสนอวิธีการประเมินที่ได้รับการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกส่วนจะมีความชอบธรรม, มีความน่าเชื่อถือ และโดดเด่น ก็จะต้องเป็นการประเมินที่มีอิทธิพลมากที่สุด (Mitchell, Clark, Cash & Dickson, 2006) การประเมินที่ถูกขับเคลื่อนมากเกินไป โดยวิทยาศาสตร์ก็

มักจะง่ายที่จะติดกับดักโดยกรอบของประเด็นนั้น ๆ (Rayner, 2006) ส่วนความรู้ที่บ่งบอกเป็นนัย ๆ มีฐาน มาจากการปฏิบัติที่ผ่านการทดลอง และมีฐานมาจากการวิจัยก็จะมาช่วยหนุนเสริม และ ผสมผสานกันได้อย่างมีประโยชน์ (Forsyth, 1998, 2003) แต่พวกมันก็อาจจะต่อต้านกันเองต่อ ระบบความเชื่ออื่น ๆ

ในยุคแอนโทรโปซีน (Anthropocene) ประสบการณ์ในอดีตนั้นอาจมีความเกี่ยวข้อง อย่างจำกัด และการแนะนำนโยบายโดยเฉพาะอย่างยิ่งหากอ้างอิงถึงภัยความมั่นคงที่เกิดจาก GEC (Global Environmental Change) และ โดยจุดเปลี่ยนที่มีศักยภาพซึ่งไม่สามารถคาดคะเนได้ในระบบ สิ่งแวดล้อมโลก โลกทัศน์แบบดั้งเดิมนั้นมักจะผลักดันข้อมูลใหม่ ๆ ออกไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งจาก สำนักคิดอื่น ๆ และสาขาอื่น ๆ และด้วยเหตุนี้เองก็จึงอาจทำให้เกิดการต่อต้านการเรียนรู้ Booth (n.d. cite in Brauch, 2011, p. 1479) ได้โต้เถียงว่าความเชื่อแบบเก่า ๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมนั้นมักจะ บิดเบือนการวิเคราะห์สิ่งท้าทายใหม่ ๆ ความเชื่อดังกล่าว รวมถึง สังคมนิยม เสรีนิยมใหม่ ที่ถูก ครอบงำโดยตลาดเสรี อุดมการณ์ดั้งเดิมของศาสนา ความเชื่อว่าชาติของตนเหนือกว่าชาติอื่น (Ethnocentrism) และความเชื่อที่ลดทอนยุทธศาสตร์

ดังนั้นการเรียนรู้เชิงคาดการณ์นั้นต้องการทั้งนักวิเคราะห์และผู้กำหนดนโยบายที่จะ คาดคะเนผลกระทบในทางลบ และผลด้านเศรษฐกิจ-สังคมของการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมโลก ซึ่งจะก่อให้เกิดความยุ่งยากในการมีชีวิตอยู่ในหลายทศวรรษที่จะมาถึงได้ การเรียนรู้เชิงคาดการณ์ ยังคงเป็นพื้นที่หลักในระยะยาว และเป็นวาทกรรมเชิงบูรณาการ ต่อขอบเขตที่มีความจำกัดกว่าของ เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่วางแผนนโยบายระหว่างประเทศของรัฐบาลแห่งชาติ และด้วยเหตุที่สิ่งท้าทาย เชิงโครงสร้างในระยะยาวเหล่านี้ไม่ต้องการการตอบสนองที่เร่งด่วน จึงมีเวลาเพียงพอในการ สถาปนาชุมชนทางญาณวิทยาที่จะให้ความสำคัญในเชิงแนวคิด และนโยบายที่สามารถสร้างความ สมดุลให้เกิดขึ้นทั้งในมิติด้านเพศสภาพและมิติของท้องถิ่น (Brauch, 2011) การเรียนรู้เชิงคาดการณ์เช่นนี้ จะต้องอยู่ในระดับที่แตกต่างกัน 4 ระดับดังนี้

1. ข้ามพรมแดนในสาขาวิทยาศาสตร์
2. ข้ามพรมแดนแบ่งแยกทางการเมืองและวัฒนธรรมระหว่างซีกโลกเหนือและใต้
3. อยู่เหนือพาดานในการอคติทางด้านเพศสภาพทั้งปวง
4. อยู่ในระหว่างแวดวงวิชาการที่ให้ความสำคัญกับการกำหนดแนวคิดกับผู้มีอำนาจใน

การตัดสินใจที่ให้ความสำคัญกับปฏิบัติการ

การเรียนรู้เชิงคาดการณ์นั้นเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นที่จำเป็นสำหรับยุทธศาสตร์เชิงรุก, นโยบายและมาตรการในการเผชิญหน้าและแก้ปัญหาของผลทางสังคมขั้นรุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้น โดยการสนับสนุนความพยายามในการสร้างความสามารถในการคืนสู่สภาพเดิมให้แก่ท้องถิ่นโดย

ประชาชนที่มีโอกาสจะได้รับผลกระทบรุนแรงที่สุด ซึ่งขาดความรู้เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ ที่ซับซ้อนนี้ หรือแม้กระทั่งทรัพยากรทางเศรษฐกิจเพื่อที่จะประยุกต์และบรรเทาผลจากการเปลี่ยนแปลง สิ่งแวดล้อม

สรุป

ความจำเป็นที่จะต้องใช้นโยบายการบูรณาการเมือง นั้น ก็เนื่องจากยังขาดแนวพินิจที่มีลักษณะข้ามวิชา (Transdisciplinary) ที่ข้ามพรมแดนทางวิชาการ ที่แบ่งแยกศาสตร์ออกเป็น วิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ จึงทำให้กรอบการวิเคราะห์ยังขาดความครบถ้วน แม้การวิเคราะห์ แนวนิเวศวิทยาที่ขาดมิติทางการเมืองไป ส่วนการวิเคราะห์จากฐานคิดเรื่องภูมิรัฐศาสตร์แบบเดิมก็ ละเอียดประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้กรอบแนวคิดเรื่องความมั่นคงแบบ Hobbes เป็นแนวคิดภูมิ รัฐศาสตร์ที่เอาดินแดนในองค์ประกอบของชาติเป็นตัวอ้างอิง ขณะที่ปัญหาสิ่งแวดล้อมในยุค แอนโทโรโปซีน (Anthropocene) นั้น ไม่ถูกจำกัดอยู่เพียงพรมแดนรัฐชาติ จึงมีความจำเป็นต้องใช้ พาราไดม์ใหม่ในการวิเคราะห์ และต้องยกระดับกรอบคิดเรื่องความมั่นคงจากแบบประเพณีนิยม คั้งเดิมที่มองความมั่นคงเป็นเรื่องของความมั่นคงของรัฐ ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ แต่ความมั่นคง ของพลเมือง และความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อมก็มีความสำคัญในยุคที่วิกฤติการณ์สิ่งแวดล้อมกำลัง คุกคามมนุษยทุกผู้คน ไม่ว่าจะชาติใดก็ตาม ชาติพันธุ์ สัญชาติ

แน่นอนสงครามระหว่างรัฐไม่สามารที่จะเกิดขึ้นจากประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศ หรือไม้อาจจะดำเนินการได้ง่าย ๆ โดยมีสาเหตุมาจากรูปแบบอื่น ๆ ของการเปลี่ยนแปลง ระบบนิเวศ แต่ผู้คนมากมายมหาศาลก็จะต้องทนทุกข์ทรมานและเสียชีวิตลงจากสาเหตุของการ เปลี่ยนแปลงดังกล่าว เว้นเสียแต่เราจะคิดอย่างจริงจังว่า โครงสร้างของระบบนิเวศนั้นจะถูก จัดสรรไปอย่างไรในการสร้างความมั่นคงให้แก่มนุษยชาติ น้ำท่วมและพายุทกภัยนั้นเป็นเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้น จากน้ำมือมนุษยมากขึ้นเรื่อย ๆ ไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับขีดขวางระบบนิเวศและ เศรษฐศาสตร์การเมืองของความขาดแคลนในสถานการณ์วิกฤติ แต่ยังเกี่ยวข้องกับ โครงสร้าง พื้นฐานซึ่งเป็นการจำเป็นในการจัดหาวัตถุดิบต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตของพวกเขาส่วนใหญ่ ความ เปรียบางนั้น ไม่ได้เป็นประเด็นเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่รวมถึงการแบ่งแยกโดยสิ่ง เหล่านี้เท่านั้น แม้ว่าสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะมีผลสำคัญในปัจจุบันเช่นเดียวกับที่มันเคยทำใน เหตุการณ์พายุทกภัยที่เกิดขึ้นมาก่อน แต่ความเปรียบเหล่านี้ก็ยังเกี่ยวข้องกับบริบทที่เราอาศัยอยู่ และความเชื่อมโยงผ่านระบบนิเวศและสังคมที่เชื่อมโยงเราเข้ากับกระบวนการต่าง ๆ ของชีวิตและ ในข้อตกลงต่าง ๆ เหล่านี้ ความมั่นคงนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเราทุกคนเนื่องจากเราทุกคนล้วน เชื่อมโยงสัมพันธ์กันแม้ว่าจะเป็นไปในวิถีทางที่ไม่เห็น ได้ชัดบ่อยนัก พวกเราไม่ได้ถูกแยกจากกัน ทางภูมิศาสตร์จากเพื่อน ๆ หลายคนของพวกเรา และหากเพื่อน ๆ เหล่านั้นถูกบังคับให้อพยพเพื่อ

ไปแสวงหาชีวิตใหม่ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลของการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมอย่างช้า ๆ หรือภัยพิบัติที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน ความมั่นคงของเราก็จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับทันที แต่ปฏิกริยาตอบโต้ที่จะเกิดขึ้นอย่างไรมันเป็นเรื่องสำคัญ ความพยายามช่วยเหลือระหว่างประเทศนั้นมักจะเกิดขึ้นในช่วงที่มีภัยพิบัติ แต่ในรูปแบบของศักยภาพในการป้องกันและแก้ไขปัญหานั้นก็มักจะไม่ใช่เพียงพอ ส่วนใหญ่มักจะไม่ใช่ให้ความสนใจ และหลายครั้งก็มักจะสายเกินไป

ในหลายส่วนของโลกผู้คนก็ได้พยายามใช้แนวคิดจำนวนมากมาเพื่อที่จะจัดการกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ แต่ยุทธศาสตร์ที่นำมาใช้แก้ปัญหาก็มักจะเป็นการนำเอาสินทรัพย์ออกไปโดยที่สิ่งต่าง ๆ ก็ถูกขายไปจนหมด คงเหลือไว้แต่ความเร้นแค้น ซึ่งนี่ไม่ใช่ความมั่นคง แต่เป็นการย้อนกลับไปสู่ความล้าหลัง นี่เองที่ข้อเท็จจริงเหล่านี้ถูกเข้าใจ ไปแบบดั้งเดิมว่าเป็นการพัฒนาซึ่งเป็นหลักและเป็นเศรษฐศาสตร์การเมืองในระดับโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการครอบงำของตะวันตกที่เกี่ยวข้องกับการค้าอาหาร และเป็นแนวโน้มที่ล้าหลังในการปลูกพืชอาหาร ซึ่งเป็นการทำให้คนขายขอบจำนวนมากต้องประสบกับความยากลำบากมากไปอีก ผู้คนเหล่านี้มักจะขึ้นอยู่กับกาเปิดเผยเป็นสองเท่า ทั้งยังเปราะบางต่อทั้งพลังทางเศรษฐกิจของโลกาภิวัตน์และการแบ่งแยกของระบบนิเวศในการเปลี่ยนแปลงระดับโลก (Leichenko & O'Brien, 2008) การคิดให้ชัดเจนเกี่ยวกับสิ่งนี้ในฐานะบริบทของความไม่มั่นคง ได้ตัดนโยบายที่จะได้ตอบในรูปแบบดั้งเดิมของภูมิรัฐศาสตร์ออกไป มันเป็นการไหลเวียนและความเชื่อมโยงซึ่งมีความสำคัญ ไม่ใช่เป็นเรื่องพื้นที่ที่มีอธิปไตยในการทำหน้าที่ของรัฐ ภูมิภาคการเมืองได้ยกระดับความเข้าใจในบริบทของภัยคุกคามโดยได้ใส่ความเชื่อมโยงไปที่ใจกลางของการวิเคราะห์ แทนที่จะใช้การแยกตัวออกในเชิงพื้นที่ของรูปแบบก่อนหน้านี้ในการคิด บริบทที่ถูกคิดขึ้นใหม่นั้นเป็นทั้งการวิเคราะห์โลกทั้งระบบ (Earth system science) และการก่อรูปของภูมิภาคการเมืองที่ต้องการ มันเป็นความจำเป็นในการคิดใหม่เกี่ยวกับความมั่นคงในยุคใหม่ที่พวกเราอาศัยอยู่ในปัจจุบัน

นี่เองที่ได้นำพวกเราไปสู่ข้อสรุป 3 ประการ ที่มีความเกี่ยวข้องกับนโยบายยุทธศาสตร์ที่มุ่งไปที่การตระหนักรู้ถึง แนวพินิจของภูมิภาคการเมืองซึ่งต้องการให้นักวิชาการและผู้กำหนดนโยบายได้เปลี่ยนวิธีคิดจากการมองย้อนกลับ ไปสู่การมองไปข้างหน้า, การเปลี่ยนแปลงจากการเผชิญหน้าหรือการให้ความสำคัญกับเรื่องอำนาจและผลประโยชน์ของชาติ ไปสู่แนวคิดเรื่องความร่วมมือในระดับโลก ที่ให้ความสำคัญกับการเจรจาต่อรอง และจากแนวคิดปฏิบัติการเชิงรับไปสู่แนวคิดปฏิบัติการในเชิงรุก จากความช่วยเหลือไปสู่ความยุติธรรมและเท่าเทียมและความสมานฉันท์

แนวพินิจใหม่ที่ถูกนำเสนอในเรื่องภูมิภาคการเมืองนั้นได้รวมเอาการให้ความสำคัญกับมิติทางการเมืองซึ่งเป็นเรื่องจำเป็นเข้ากับการให้ความสำคัญกับเรื่องพื้นที่ซึ่งได้รวมเอาขนาดของ

พื้นที่ต่าง ๆ ไว้ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ภูมิภาค ระดับชาติ ระดับทวีป และระดับโลกโดยการใช้
วิสัยทัศน์ที่หลากหลาย มุมมองและโครงการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน นำมาสู่การปฏิบัติเพื่อที่จะ
ป้องกันทั้งผลจากอันตรายของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ และจุดเปลี่ยนที่อาจเกิดขึ้นในระบบ
โลกที่จะกลายเป็นจริงขึ้นมา/ การสร้างความมั่นคงนั้นแสดงให้เห็นเป็นนัย ๆ ว่าผู้กำหนดนโยบาย
ได้ยกระดับภัยอันตรายที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมโลกให้เป็นประเด็นที่สำคัญที่สุด
ซึ่งต้องการมาตรการพิเศษสุด

นโยบายความมั่นคงใหม่ในยุค แอนโทรโปซีน (Anthropocene) ที่จะแก้ไขปัญหาภัย
อันตรายที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมโลกนั้นต้องการเครื่องมือพื้นฐานที่ไม่ใช่ทางการ
ทหาร แต่ต้องการการจัดสรรทรัพยากรที่ขาดแคลนอีกครั้งอย่างค่อยเป็นค่อยไปสำหรับนวัตกรรม
ทางเทคโนโลยีเพื่อยุทธศาสตร์ในการประยุกต์ และบรรเทาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง
สภาพแวดล้อมโลก และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับโลกและระดับภูมิภาค ซึ่งนี้
ต้องการการเปลี่ยนแปลง ที่สำคัญที่สุดในเรื่องของการคิดแบบอุดมการณ์ชาตินิยมและอุดมการณ์
ความเชื่อทางศาสนาอย่างเข้มข้นเพื่อที่จะปกป้องคนรุ่นต่อไปจากหายนะของสงคราม แต่ก็เป็น
การส่งเสริมความก้าวหน้าทางสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในท่ามกลางเสรีภาพที่มากขึ้นเช่นกัน
และท้ายที่สุดก็เพื่อสถาปนาเงื่อนไขภายใต้สถานการณ์ที่ความยุติธรรมและความเคารพในข้อบังคับ
ที่เกิดจากข้อตกลงและกฎหมายระหว่างประเทศอื่น ๆ จะยังคงสามารถรักษาไว้ การแก้ปัญหา
ในทางเทคนิคนั้นจะผูกมัด กับความล้มเหลวทางยุทธศาสตร์ทางการเมืองที่มีความครอบคลุมต่อ
เศรษฐกิจสีเขียวระดับโลกที่มีลักษณะก้าวหน้า แต่ยังคงขาดการเปลี่ยนแปลงในการใช้ชีวิตของ
มนุษย์และความรับผิดชอบต่อสังคม

ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองแนววิพากษ์ว่าด้วยการยอมรับของอัลเซล ฮอนเนท

การวิพากษ์ทฤษฎีว่าด้วยการยอมรับ (Recognition) ของอัลธูแซร์ ที่ได้ให้ความหมายของ
การยอมรับ (Recognition) ไว้ว่า เป็นพฤติกรรมเชิงสถาบันในฐานะกลไกที่จะสร้างพลเมืองหรือ
ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน (Althusser ใช้คำว่า subject) ซึ่งมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับสิ่งที่ระบบทางสังคม
กำหนด เพื่อให้พลเมืองหรือไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน (Subjects) ดังกล่าวได้รับการยอมรับ (Recognition)
จากสังคม ซึ่งฮอนเนท ได้วิพากษ์แนวความคิดการยอมรับ (Recognition) ของอัลธูแซร์ว่าไม่ทำให้เกิด
การสนับสนุนให้กลุ่มทางสังคม หรือบุคคลเหล่านั้น ได้มีอิสระหรือเสรีภาพในการปกครองตนเอง
แต่กลายเป็นการปฏิบัติที่มีลักษณะครอบงำ รวมทั้งเป็นการผลิตซ้ำความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดำรง
อยู่ให้มีลักษณะครอบงำ

สอนเนท เสนอว่าการยอมรับในสถานภาพของบุคคลหรือกลุ่มทางสังคมควรจะปฏิบัติในทางตรงกันข้ามกับสิ่งที่อัลธูแซร์เสนอ กล่าวคือต้องไม่มีการครอบงำ ต้องรื้อถอนการยอมรับในสถานภาพทางสังคมที่มีลักษณะตั้งใจไม่ให้ความเคารพ หรือแม้กระทั่งทำให้กลุ่มทางสังคมหรือบุคคลนั้นเกิดความอับอาย ขายหน้า หากปฏิบัติได้เช่นนั้นสิ่งที่จะตามมาก็คือ ทำให้พวกเขาสามารถสร้างรูปแบบหรืออัตลักษณ์ของตนอย่างมีอิสระได้

ทั้งนี้สอนเนท ได้เสนอ ข้อเสนอ 4 ข้อเพื่อการเข้าใจแนวคิดที่ว่าด้วยการยอมรับ (4 premises to understand Honneth's concept of recognition) ดังนี้

1. ที่มาของแนวคิดเรื่องการยอมรับ (Recognition) มาจากการใช้คำนี้ในภาษาเยอรมันซึ่งหมายถึง การยืนยัน การรับรอง คนหรือกลุ่มคน ว่ามีคุณสมบัติที่เหมาะสม
2. การยอมรับ (Recognition) ในฐานะจุดยืน คือ ทักษะที่ตระหนักและยอมรับในพฤติกรรมที่เห็นเป็นรูปธรรม ชัดแจ้ง ประจักษ์ได้
3. พฤติกรรมการยอมรับจะต้องถูกก่อให้เกิดขึ้นในใจในฐานะการแสดงความตั้งใจอย่างเป็นอิสระ โดยมีวัตถุประสงค์เบื้องต้นเพื่อยอมรับการมีดำรงอยู่ของปัจเจกชนหรือกลุ่ม
4. การยอมรับจะเป็นตัวแทนแนวคิดของกลุ่มที่ประกอบไปด้วยกลุ่มย่อย ๆ หลายกลุ่ม และเมื่อประกอบข้อเสนอทั้ง 4 ข้อของสอนเนทแล้ว ก็จะเห็นว่าการยอมรับนั้นควรจะถูกทำความเข้าใจในฐานะองค์ประกอบที่ประกอบกันเป็นรูปแบบอันหลากหลายของทักษะที่มีวัตถุประสงค์ เบื้องต้นในการให้การยอมรับกลุ่มอื่น ๆ หรือคนอื่น ๆ ที่มีความแตกต่างกับตน (Honneth, 2007)

ทั้งนี้สอนเนท ได้ขยายแนวคิดเรื่องความยุติธรรม โดยเสนอให้มองนอกกรอบออกจากการวิเคราะห์แค่มิติทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวแต่ให้นำเสนอมุมมองในเรื่องของสถานภาพทางสังคมที่มีส่วนผลักดันให้คนกลายเป็นชายขอบ โดยเขาเสนอว่าความยุติธรรม/ไม่ยุติธรรมไม่ได้จำกัดเฉพาะเรื่องเศรษฐกิจเท่านั้นแต่ความยุติธรรมหรือไม่ยุติธรรมยังเกี่ยวข้องกับ “สถานภาพทางสังคม” ที่บุคคลแต่ละคนมีแตกต่างกันออกไป

ความยุติธรรมจะเกิดขึ้นได้ก็โดยการที่คนอีกกลุ่มหนึ่งต้องยอมรับสถานภาพของคนกลุ่มกลุ่มหนึ่งหรือการไม่ผลักให้เขาเหล่านั้นกลายเป็นคนชายขอบหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการยอมรับใน “อัตลักษณ์” ที่แตกต่าง (Honneth, 1996) และสิ่งที่เป็พลังขับเคลื่อนให้กลุ่มเหล่านี้ได้รับการยอมรับก็คือต้องเคลื่อนไหวให้เกิดการยอมรับในอัตลักษณ์ของกลุ่มตน

พลังในการอธิบายของทฤษฎีว่าด้วยการยอมรับของ Axel Honneth

พลังในการอธิบายของทฤษฎีดังกล่าวของสอนเนท คือ การยอมรับในอัตลักษณ์ที่แตกต่าง ซึ่งจะทำให้กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ ชาติพันธุ์กะเหรี่ยงสามารถธำรงอัตลักษณ์ชาติ

พันธุ์ของตน ในการสร้างการยอมรับจากกลุ่มอื่น ๆ ในสังคม เพื่อให้หลุดพ้นจากความเป็นชายขอบได้ และไม่ได้เป็นกรอบการวิเคราะห์แบบมาร์กซิสต์ที่แบ่งชนชั้นผ่านความสัมพันธ์ทางการผลิต แต่พูดถึงการยอมรับสถานภาพของคน ซึ่งเกิดจากการไม่ยอมรับสถานภาพของผู้มีอำนาจไม่ใช่เรื่องของรายได้และกรรมสิทธิ์ ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ต้องประสบ

กลุ่มทฤษฎีความขัดแย้ง และทฤษฎีว่าด้วยการต่อต้าน

1. ทฤษฎีว่าด้วยความขัดแย้ง (Conflict theories)

พจนานุกรมออนไลน์ Merriam-Webster ได้ให้ความหมายของคำว่า Conflict (ความขัดแย้ง) ไว้ว่า หมายถึง การต่อสู้ การทำสงคราม สงคราม หรือ ปฏิบัติการที่มีลักษณะแข่งขันกัน หรือตรงข้ามกันของความไม่ลงรอยกัน เช่นรัฐที่เป็นปฏิปักษ์กัน หรือการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์กัน ทางความคิด ผลประโยชน์ที่ไม่ลงรอยกัน หรือ การต่อสู้ทางความคิดที่เป็นผลมาจากความต้องการที่เป็นปฏิปักษ์ และไม่ลงรอยกัน ทั้งจากความต้องการภายในและภายนอก

นักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยามองความขัดแย้งว่า “เป็นผลผลิตของสิ่งแวดล้อมในสังคม (Social environments) ส่วนนักเศรษฐศาสตร์มองความขัดแย้งว่าเป็น “การวิเคราะห์ระหว่างผู้แสดงในรายการบางรายการที่หายากและมีคุณค่า” ขณะที่นักรัฐศาสตร์จะมองความขัดแย้งว่าเป็น “สัมพันธ์ภาพระหว่างอำนาจ อิทธิพล และอำนาจหน้าที่ เป็นพฤติกรรมทางสังคม โดยมองที่การแบ่งอำนาจในสังคม เกี่ยวกับอำนาจ กระบวนการตัดสินใจระหว่างสถาบันต่าง ๆ การเมืองระหว่างเอกชน กลุ่ม และชาติ โดยสัมพันธ์ภาพดังกล่าว จะก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างบุคคล สังคม รัฐบาลในระดับต่าง ๆ (Eldridge, 1979)

หลักสำคัญของทฤษฎีเกี่ยวกับความขัดแย้งคือ ความขัดแย้งเป็นปรากฏการณ์ที่มีอยู่ทั่วไป แต่ความขัดแย้งนั้นจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น จึงไม่ควรมองความขัดแย้งเป็นปรากฏการณ์ที่ผิดปกติ ทฤษฎีความขัดแย้งมีฐานคิดว่าสังคมนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของการแบ่งแยกที่เกิดจากความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม วิธีการที่นักสังคมศาสตร์ได้ใช้ในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ความขัดแย้งต่าง ๆ จะใช้วิธีการที่เรียกว่าไดอะเลคติก (Dialectic) ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้กันมาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ ในสมัยโสเครตีส (Socrates) ปราชญ์ผู้โด่งดังในยุคกรีก โดยเขาจะใช้วิธีถามและตอบกับศิษยานุศิษย์เพื่อแสวงหาความรู้ที่สมบูรณ์ และมีความสมเหตุสมผลมากขึ้นเรื่อย ๆ ต่อมานักปรัชญาชาวเยอรมนีชื่อว่า Georg Hegel (1770-1831) ได้พัฒนาแนวคิดเรื่องวิภาษวิธี โดยเขาเสนอว่า ความรู้ทางประวัติศาสตร์และกระบวนการทางประวัติศาสตร์จะเกิดขึ้นผ่านกระบวนการของความขัดแย้งของแนวคิดที่ตรงข้ามกัน จาก thesis แล้วจะถูกทำลายด้วยแนวคิดที่ตรงข้ามกัน (Antithesis) หลังจากนั้น

นั้นความขัดแย้งทางความคิดดังกล่าวก็จะพัฒนาไปสู่แนวคิดใหม่ (Synthesis) แล้วก็จะกลายมาเป็น New thesis หลังจากนั้นกระบวนการก็จะเริ่มต้นอีกครั้ง (ภัทรมน สุวพันธุ์, 2557)

ทฤษฎีว่าด้วยความขัดแย้งของคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx)

หากจะกล่าวถึงแนวคิดเรื่องความขัดแย้ง จะไม่กล่าวถึงคาร์ล มาร์กซ์ไม่ได้เลย เนื่องจาก มาร์กซ์นั้นได้พัฒนาแนวคิดวิภาษวิธีของเฮเกิล จนตกผลึกเป็นปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษวิธี (Dialectic materialism) และต่อมาได้พัฒนาเป็นปรัชญาวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ (Historical materialism) โดยได้อธิบายพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติผ่านความขัดแย้งระหว่างความสัมพันธ์ทางการผลิต และพลังการผลิต และความขัดแย้งระหว่างรากฐานทางเศรษฐกิจ กับ โครงสร้างส่วนบน

วัตถุนิยมวิภาษวิธีของมาร์กซ์ (ภัทรมน สุวพันธุ์, 2557)

1. สรรพสิ่งสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ไม่ได้ดำรงอยู่อย่างโดดเดี่ยว พึ่งพาอาศัยกัน บังคับกำหนดซึ่งกันและกัน

ในโลกธรรมชาตินั้น มิใช่การจับกลุ่มกันโดยบังเอิญของสรรพสิ่งและปรากฏการณ์แต่ละชนิด ซึ่งแยกจากกัน โดดเดี่ยวจากกัน แต่เป็นองค์รวมที่เป็นเอกภาพและสัมพันธ์กันอย่างมีหลักเกณฑ์ พึ่งพาอาศัยกันและกัน บังคับกำหนดซึ่งกันและกันด้วย ดังนั้นในการมอง ศึกษา ค้นคว้า ปรากฏการณ์ใด ๆ ก็ต้องมองให้เป็นปรากฏการณ์ที่มีความสัมพันธ์อันแยกออกจากกันมิได้กับ ปรากฏการณ์ที่ห้อมล้อมอยู่รอบ ๆ และถูกบังคับกำหนดโดยปรากฏการณ์ที่ห้อมล้อมอยู่รอบ ๆ เพื่อจะเข้าใจปรากฏการณ์ดังกล่าว และพิสูจน์ให้เห็นจริงได้

2. โลกธรรมชาติดังดำรงอยู่จริงนั้น อยู่ในสถานะที่เคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เกิดใหม่ และพัฒนาอยู่ตลอดเวลา โดยภายในนั้นมีบางสิ่งบางอย่างกำลังเกิดและกำลังพัฒนา และบางสิ่งบางอย่างกำลังพังทลายและกำลังเน่าเปื่อยเป็นเช่นนี้เสมอไป ดังนั้นการพิจารณาปรากฏการณ์ใด ๆ ต้องพิจารณาจากแง่มุมที่มันเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลง และพัฒนา รวมทั้งแง่มุมที่มันเกิดขึ้น และการดับสูญไปของมันด้วย ในทัศนะของวิภาษวิธีแบบมาร์กซ์ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือสิ่งที่กำลังเกิด และพัฒนา แม้ว่าในปัจจุบันขณะจะดูเหมือนยังไม่คงทนแข็งแรงก็ตาม หากใช้สิ่งที่ปัจจุบันดูเหมือนจะคงทนแข็งแรงแต่กำลังเริ่มดับสูญไปไม่ เนื่องจากในทัศนะแบบวิภาษวิธีของมาร์กซ์ มีแต่สิ่งที่กำลังเกิดและกำลังพัฒนาเท่านั้น จึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจเอาชนะได้อย่างแท้จริง

3. สรรพสิ่งเปลี่ยนแปลงและพัฒนาจากปริมาณไปสู่คุณภาพ กระบวนการพัฒนาใด ๆ ล้วนเป็นกระบวนการที่ไม่ใช่มีแต่การเพิ่มพูนขึ้นแบบง่าย ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงเฉพาะทางปริมาณ แต่คุณภาพไม่เปลี่ยน หากแต่เป็นกระบวนการพัฒนาจากการเปลี่ยนแปลงทางปริมาณที่ไม่เด่นชัด ไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัด การเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพ มิได้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่าง

ซ้ำ ๆ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วอย่างกะทันหัน แสดงออกในรูปการก้าวกระโดด จากสถานะหนึ่งไปสู่สถานะหนึ่ง และมีใช้เป็นการเกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่เกิดขึ้นอย่างมีกฎเกณฑ์ ซึ่งล้วนเป็นผลมาจากการสั่งสมของการเปลี่ยนแปลงทางปริมาณที่ไม่เด่นชัด และเชิงซ้ำจำนวนมาก

ดังนั้นในการพิจารณากระบวนการพัฒนาของสิ่งใด ๆ ในโลกธรรมชาตินั้น จะต้องเข้าใจว่ามันมิใช่เป็นกระบวนการพัฒนาของสรรพสิ่งในอดีตที่เป็นการเคลื่อนไหวแบบวนเวียนซ้ำรอยเดิมอย่างง่าย ๆ แต่ต้องพิจารณาว่า มันเป็นการเคลื่อนไหวที่ก้าวไปข้างหน้า เป็นการเคลื่อนไหวที่ยกระดับสูงขึ้นคล้ายขดลวดสปริง เป็นการเปลี่ยนจากสถานะธาตุเก่าไปสู่สถานะธาตุใหม่ และเป็นการพัฒนาจากง่าย ๆ ไปสู่สลับซับซ้อน จากขั้นต่ำไปหาสูง

4. มูลเหตุแห่งการพัฒนา เปลี่ยนแปลง และดับสูญของสรรพสิ่ง มาจากปัจจัยภายในซึ่งแฝงไว้ด้วยความขัดแย้ง สรรพสิ่งล้วนมีด้านตรงข้ามและด้านกลับ มีทั้งสิ่งที่กำลังเน่าเปื่อยและสิ่งที่กำลังพัฒนา การต่อสู้ของด้านที่เป็นปรปักษ์กัน การต่อสู้ระหว่างสิ่งเก่ากับสิ่งใหม่ ระหว่างสิ่งที่กำลังดับสูญกับสิ่งที่เกิดใหม่ ระหว่างสิ่งที่เน่าเปื่อยกับสิ่งที่พัฒนา ก็คือเนื้อหาภายในของ “กระบวนการพัฒนา” และ “การแปรเปลี่ยน จากการเปลี่ยนแปลงทางปริมาณไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพ” นั่นเอง

วิภาษวิธีเห็นว่า กระบวนการพัฒนาจากขั้นต่ำไปสู่ขั้นสูง มิใช่ดำเนินไปโดยอาศัยการคลี่คลายอย่างปรองดองของปรากฏการณ์ หากแต่อาศัย

1. การเปิดเผยความขัดแย้งที่ดำรงอยู่มาแต่เดิมในตัวของสรรพสิ่งและปรากฏการณ์เอง
2. การยึดกุม “การต่อสู้ของแนวโน้มที่เป็นปฏิปักษ์กัน” ซึ่งเคลื่อนไหวอยู่บนพื้นฐานของความขัดแย้งเหล่านั้น ทั้งนี้ปรัชญาวัตถุนิยมของมาร์กซ์นั้นมองว่า วัตถุ โลก ธรรมชาติ และการดำรงอยู่ของมัน เป็นความจริงทางภาววิสัยที่อยู่นอกจิตสำนึกของเรา และไม่ขึ้นต่อจิตสำนึกของเรา การนึกคิดเป็นผลผลิตของวัตถุที่พัฒนาจนมีความสมบูรณ์ในระดับสูง เป็นผลผลิตของสมองคน และสมองคนก็เป็นอวัยวะของการนึกคิด (ซึ่งก็คือวัตถุ) นั่นคือ “วัตถุและการดำรงอยู่ของมัน เป็นสิ่งที่กำหนดจิตสำนึกของเรา” (ภัทรมน สุวพันธุ์, 2557) และเมื่อมาร์กซ์และเอนเงิลส์ (Friedrich engels) มิตรสหายของมาร์กซ์ที่ดูแลมาร์กซ์ในช่วงที่ไปใช้ชีวิตอยู่ในลอนดอน ได้นำเอาหลักทฤษฎีวัตถุนิยมวิภาษวิธีไปศึกษาค้นคว้าชีวิตทางสังคม ปรากฏการณ์ของสังคม และประวัติศาสตร์สังคม จึงได้ก่อให้เกิด “วัตถุนิยมประวัติศาสตร์” (Historical materialism) ขึ้นมา เป็นการมองประวัติศาสตร์แบบวัตถุนิยม หรือสสารนิยม ที่สนใจเรื่องการผลิต การทำมาหากินของมนุษย์ว่าเป็นรากฐานของประวัติศาสตร์

โดยมาร์กซ์ได้แบ่งสังคมทุกสังคมออกเป็น 2 ส่วน คือ โครงสร้างชั้นบน (Superstructure) และโครงสร้างส่วนล่าง (Substructure) โดยโครงสร้างชั้นบนนั้นหมายถึง ส่วนที่

เกี่ยวข้องกับความคิด ปรัชญา อุดมการณ์ ค่านิยม รวมถึงกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ และ โครงสร้างส่วนล่างซึ่งหมายถึงการผลิตทางเศรษฐกิจ หรือวิธีการผลิต (Mode of production) โดยวิธีการผลิตจะมียุคย่อยอยู่สองส่วน ได้แก่ 1. พลังการผลิต ประกอบด้วยเทคโนโลยี เครื่องมือ และแรงงานในการผลิต และ 2. ความสัมพันธ์ทางการผลิต เป็นเรื่องของกรรมสิทธิ์ ความเป็นเจ้าของ ซึ่งเป็นของชนชั้นใดชนชั้นหนึ่งแล้วแต่ยุคทางสังคม โดยมาร์กซ์เชื่อว่า วัตถุประสงค์จะเป็นตัวกำหนด รูปแบบการจิตสำนึก ดังนั้นวิธีการผลิตจะเป็นตัวกำหนดโครงสร้างส่วนบน ความขัดแย้งระหว่างพลังการผลิต กับความสัมพันธ์ทางการผลิตเป็นมูลเหตุในการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงปฏิวัติรูปแบบการผลิต หรือวิธีการผลิตก็จะเป็นมูลเหตุพื้นฐานในการเปลี่ยนแปลงปฏิวัติ “ลักษณะสังคม” ทั้งหมด ด้วย ดังนั้นความขัดแย้งระหว่างพลังการผลิต และความสัมพันธ์ทางการผลิต จึงเป็นความขัดแย้งพื้นฐานของรูปแบบสังคมทั้งปวง นั้นหมายถึงว่าสังคมนั้น ๆ จะเป็นสังคมบุพพกาล สังคมศักดินา สังคมทุนนิยม หรือสังคมนิยม ก็ต้องพิจารณาว่า พลังการผลิต และความสัมพันธ์ทางการผลิตเป็นเช่นไร สำหรับพลังการผลิต หมายถึง เทคโนโลยี ลักษณะของทุน และทักษะของแรงงาน นั้นมีลักษณะเป็นพลวัต คือมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง นี่เองเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งกับความสัมพันธ์ทางการผลิต ซึ่งได้แก่ ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างคนด้วยกัน ความสัมพันธ์กับทรัพย์สิน หรือระบอบกรรมสิทธิ์นั่นเอง ซึ่งมีลักษณะคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงและได้รับการสนับสนุน โดยโครงสร้างส่วนบน ทุกองค์ประกอบของโครงสร้างส่วนบนก็พยายามที่จะรักษาสถานะแบบเดิมไว้ สำหรับมาร์กซ์แล้ว ประวัติศาสตร์เป็นกระบวนการที่ความสัมพันธ์ทางการผลิตซึ่งมีลักษณะคงที่ ที่ท้ายที่สุดแล้วจะไปขัดแย้งกับพลังการผลิตที่มีลักษณะเป็นพลวัตหรือมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือ ความขัดแย้งดังกล่าวจะนำไปสู่การปฏิวัติระบบเพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบใหม่ และก่อให้เกิดการพัฒนาในระดับพลังการผลิต กลไกที่ทำให้เกิดการโค่นล้มสังคมแบบเก่าก็คือ ความขัดแย้งทางชนชั้น

ทั้งนี้มาร์กซ์ได้มองวิวัฒนาการของสังคมผ่านขั้นตอน 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. สังคมบุพพกาลคอมมิวนิสต์ (Primitive communism) ในขั้นตอนนี้จะไม่มี ความขัดแย้งทางชนชั้น ไม่มีการขูดรีด จึงไม่มีการต่อสู้ทางชนชั้น ประชาชนในสังคมดังกล่าวจะถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินร่วมกัน และช่วยกันแสวงหาสิ่งมีชีวิตที่ขาดแคลนจากธรรมชาติ ประสิทธิภาพในการผลิตก็ต่ำมาก คนงานจึงไม่สามารถสร้างมูลค่าส่วนเกินมากไปกว่าความจำเป็นในการดำรงชีพของตนเองและครอบครัวได้ ระบบทาสและการขูดรีดไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ตัวอย่างของสังคมบุพพกาลคอมมิวนิสต์ได้แก่ สังคมชาวอเมริกันพื้นเมืองก่อนการมาถึงของชาวยุโรป

เมื่อเวลาผ่านไปการผลิตของแรงงานค่อย ๆ มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นจนคนงานสามารถผลิตได้มากกว่าระดับความต้องการในการดำรงชีพของตน เกิดการพัฒนาพลังการผลิต คือ

มีการเลี้ยงสัตว์ และเกษตรกรรมขนาดใหญ่ทำให้มีผลผลิตเหลือเฟือ มีการซื้อเอาแรงงานของผู้อื่นมาเป็นของตน โดยกลุ่มบุคคลหนึ่งที่แข็งแรงกว่า โดยให้แรงงานเหล่านั้นส่งผลผลิตให้แก่ตน ในช่วงแรกจะมีการบังคับเอาเชลยศึกมาเป็นทาส ทำให้ระบบทาสเป็นสิ่งที่สร้างผลกำไรได้ ทำให้เกิดระบบกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลและชนชั้น มีการขูดรีด มีความขัดแย้งทางชนชั้น ทาสในความหมายของมาร์กซ์นั้นคือทาสในยุคโบราณ ของชาวฮีบรู อียิปต์ กรีก และ โรมัน ระบบทาสทำให้เกิดการพัฒนาพลังการผลิตของสังคมที่สูงขึ้น แต่ในท้ายที่สุดก็กลับกลายเป็นอุปสรรคในความก้าวหน้า ทาสไม่ได้เป็นคณงานที่มีแรงจูงใจสูงที่สุด และผลจากการขูดรีดก็ทำให้เกิดการลุกฮือของทาสซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคม ในที่สุดสังคมยุคทาสก็ถูกทำลายลงไป การขูดรีดทาสทำให้ทาสไม่สนใจในการผลิต ทำให้การผลิตขนาดเล็ก โดยผู้เช่าที่ดินเริ่มมีประสิทธิภาพ ทาสได้รับการปลดปล่อย เกิดสังคมยุคใหม่ ที่เรียกว่า ยุคศักดินา (Feudalism) ที่ผู้เช่าและผู้สืบสายโลหิตต้องติดอยู่กับที่ดินนั้น เป็นลักษณะความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบใหม่ โดยเจ้าของที่ดินเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต กึ่งเป็นเจ้าของผู้ทำกินในที่ดิน ซึ่งเรียกว่า ทาสติดที่ดิน หรือไพร่

2. ยุคศักดินานั้นมีลักษณะพิเศษ เนื่องจากการกดขี่ขูดรีดของทาสติดที่ดินนั้นเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด ในระบบศักดินา ทาสติดที่ดินจะได้รับอนุญาตให้ทำงานในที่ดินที่ตนได้รับมอบหมายให้ในบางวัน แต่ก็จะถูกบังคับให้ทำงานให้กับเจ้าที่ดินในวันอื่น ๆ ซึ่งนี่คือการขูดรีดที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด ทาสติดที่ดินหรือไพร่จะได้รับสิ่งจูงใจในการทำงานมากกว่าทาสทั่วไป ที่ไม่ได้รับสิ่งใดตอบแทนเลยจากแรงงานของพวกเขา ยกเว้นแต่สิ่งจำเป็นเพื่อการมีชีวิตอยู่รอดเท่านั้น และระบบศักดินาก็นำมาซึ่งพัฒนาที่สูงขึ้นของพลังการผลิตของสังคม แต่ท้ายที่สุดแล้วระบบดังกล่าวก็เป็นตัวจำกัดการพัฒนา และถูกทำลายลง โดยมีระบบทุนนิยมเข้ามาแทนที่ คือเมื่อระดับพลังการผลิตพัฒนาถึงระดับการผลิตเพื่อขายผลผลิตเป็นสินค้า และเป็นการผลิตอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่เครื่องจักร เกิดระบบนายทุนขึ้นมาแทนระบบศักดินา ไพร่ได้รับการปลดปล่อย ส่วนผู้ทำงานในโรงงานหรือกรรมกร ซึ่งไม่มีปัจจัยการผลิต ได้แต่ขายแรงงานเลี้ยงชีวิต ขณะเดียวกันนายทุนกลับร่ำรวย การขูดรีดเปลี่ยนจากการเป็นเจ้าของที่ดินกับไพร่ มาเป็นการขูดรีดระหว่างนายทุนกับผู้ใช้แรงงาน ระบบทุนนิยมเองต้องเผชิญกับความขัดแย้งภายใน ก่อให้เกิดการต่อสู้ทางชนชั้น และทุนนิยมก็จะถูกทำลายลง มาร์กซ์กล่าวว่าภายใต้ระบบทุนนิยมเทคนิคในการผลิตเป็นสิ่งที่ถูกให้ความสำคัญเพิ่มมากขึ้น และมีลักษณะรวมศูนย์มากขึ้น แต่ระบบกรรมสิทธิ์ของเอกชนของทุนกลับกลายเป็นเครื่องกีดขวางความเจริญก้าวหน้า จำนวนการว่างงานที่เพิ่มมากขึ้น ปรากฏเป็นความคับแค้นของชนชั้นแรงงาน เป็นเหตุให้คนงานก่อการปฏิวัติ รัฐกลายเป็นเครื่องมือเพื่อการใช้กำลัง ซึ่งถูกใช้โดยนายทุน เพื่อต่อต้านคนงาน แต่ชนชั้นแรงงานยังคงดำรงอยู่ กำจัดรัฐของของกรรมกรไป และสถาปนารัฐเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพขึ้น เกิดเป็นระบบสังคมนิยม ที่กรรมสิทธิ์เอกชนในสินค้า

เพื่อการบริโภคยังคงมีอยู่ได้ แต่ทุนและแรงงานกลายเป็นทรัพย์สินสาธารณะ ที่เป็นเจ้าของโดยรัฐบาล หรือสหกรณ์ที่รัฐสนับสนุน การผลิตจะกระทำผ่านการวางแผน ดังนั้นกำไรและผลตอบแทนจากการลงทุนตลอดจนตลาดเสรีจะถูกทำลายไปเพื่อเป็นพลังนำในระบบเศรษฐกิจ กระบวนการที่มีลักษณะวิภาษวิธีเหล่านี้จะเกิดขึ้นต่อเนื่องจนกระทั่งรัฐจะสูญสลายไป และเกิดสังคมนิยมวิวนิสต์ขึ้นในที่สุด (Brue & Grant, 2013)

สำหรับคำว่าคอมมิวนิสต์นั้น มาร์กซ์ และฟรีดริช เองเกิลส์ (Friedrich Engels) ได้ใช้คำนี้เป็นครั้งแรกในคำประกาศคอมมิวนิสต์ (Communist manifesto) ในระหว่างปี ค.ศ. 1847-1848 (Marx & Engels, 1979) เป็นคำประกาศที่อธิบายถึงหลักการสำคัญของคอมมิวนิสต์โดยมีสาระสำคัญที่กล่าวถึงประวัติศาสตร์สังคมว่า เป็นประวัติของการต่อสู้ทางชนชั้น ทาสต่อสู้กับนายทาส ไพร่ต่อสู้กับเจ้าของที่ดิน กรรมกรต่อสู้กับนายทุน โดยขึ้นตอนสุดท้ายกรรมกรจะมีความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางการผลิตหรือระบบกรรมสิทธิ์ รวมทั้งโครงสร้างชั้นบน (Superstructure) ซึ่งได้แก่ ระบบกฎหมาย การเมือง ระบบความคิด และวัฒนธรรมที่จะยุติการขูดรีด (ภัทรมน สุวพันธุ์, 2557)

มาร์กซ์มีความเชื่อมั่นว่า ชนชั้นกรรมาชีพจะสามารถมีจิตสำนึกได้เองว่าฝ่ายตนถูกขูดรีดผ่านทางประสบการณ์ในการทำงาน และการดำรงชีวิต เมื่อมีสำนึกขึ้นแล้วชนชั้นกรรมาชีพจะร่วมกันปฏิวัติล้มล้างนายทุน ดังปรากฏใน “คำประกาศของคอมมิวนิสต์” ที่มาร์กซ์และเอนเกิลส์ได้ร่วมกันร่างไว้ สรุปได้ว่า ทุกคนจะมีเสรีภาพ ที่จะเกิดขึ้นมาพร้อมกับชัยชนะขั้นสุดท้ายของชนชั้นกรรมาชีพ โดยการปฏิวัติ และสังคมจะเข้าสู่ยุคคอมมิวนิสต์ ที่เขาเชื่อว่าจะเป็นยุคสุดท้าย ที่สังคมไม่มีความขัดแย้งทางชนชั้น เป็นสังคมที่ปราศจากชนชั้น (Classless society) ไม่มีกฎหมาย ไม่มีการปกครอง และรัฐจะต้องอันตรธานหายไป (State will wither away) นี่จึงสะท้อนแนวคิดเรื่องความขัดแย้ง จากนักปรัชญาที่ได้รับการโหวตจากผู้ฟังสถานีวิทยุบีบีซี ช่อง 4 (BBC Radio 4) ให้เป็นนักคิดนักปรัชญาที่ทรงอิทธิพลที่สุดตลอดกาล (ภัทรมน สุวพันธุ์, 2557)

แนวคิดเรื่องความขัดแย้งอื่น ๆ

อย่างไรก็ตามยังมีนักสังคมวิทยาบางท่านที่ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดของมาร์กซ์ เช่น Ralf Dahrendorf (1929-2009) นักปรัชญา และนักสังคมวิทยาจากกรุงเบอร์ลิน-อังกฤษ ผู้ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญชั้นนำในการอธิบายและวิเคราะห์การแบ่งชนชั้นในสังคมสมัยใหม่ (Modern society) และได้รับการยกย่องว่าเป็นนักคิดที่ทรงอิทธิพลที่สุดในรุ่นเดียวกัน โดยหนังสือที่เขาเขียนขึ้นในปี 1959 เรื่อง Class and class conflict in industrial society (ชนชั้นและความขัดแย้งทางชนชั้นในสังคมอุตสาหกรรม) ได้แสดงรายละเอียดของปัญหาความไม่เท่าเทียมในสังคมสมัยใหม่ หรือสังคมนิยม โดยเขาได้โต้แย้งแนวคิดของมาร์กซ์ว่าไม่มีทฤษฎีหนึ่งทฤษฎีใดเพียงหนึ่งเดียวที่จะ

สามารถอธิบายสังคมทุกสังคมได้ เช่นที่มาร์กซ์นำเอาวัตถุนิยมประวัติศาสตร์มาอธิบายสังคม นอกจากนี้เขายังวิพากษ์มาร์กซ์ว่ามาร์กซ์นั้นให้คำจำกัดความของคำว่า “ชนชั้น” ไว้ในบริบทที่แคบ และมีลักษณะเฉพาะทางประวัติศาสตร์มากเกินไป ในยุคของมาร์กซ์นั้น ความมั่งคั่งจะเป็นปัจจัยที่กำหนดการได้มาซึ่งอำนาจ ชนชั้นที่มั่งคั่งจึงเป็นผู้ปกครองที่มีอำนาจ ไม่มีโอกาสที่คนยากจนทั้งหลายจะได้รับอำนาจ หรือเลื่อนตำแหน่งในสังคมได้

ทั้งนี้คาร์เร็นดอร์ฟ ได้เน้นย้ำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคสมัยใหม่ โดยเขาเชื่อมั่นในแนวพินิจ 2 แนวเกี่ยวกับสังคม นั่นคือ ยูโทเปีย และเหตุผลนิยม เขาเสนอว่าแนวคิดโครงสร้าง-หน้าที่ของระบบสังคมนั้นมีความเป็นยูโทเปียในตัวของมันเองอยู่แล้ว เนื่องจากประกอบไปด้วยคุณลักษณะทั้งหมดที่จำเป็นอยู่แล้ว (Mann, 2008) และเมื่อมีลักษณะเฉพาะที่ประกอบกับความเป็นประชาธิปไตยซึ่งมาพร้อมกับการโหวตเลือกพรรคการเมือง และการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางสังคมที่เพิ่มมากขึ้น เขาเชื่อว่าการต่อสู้เพื่อจะมีอำนาจในการสั่งการจะก่อให้เกิดความขัดแย้ง (Mann, 2008) นอกจากนี้เขายังเชื่อว่ามาร์กซิสม์แบบเดิมนั้นได้ละเลยเรื่องความสมานฉันท์ (Consensus) และการบูรณาการ (Integration) ในโครงสร้างสังคมใหม่ (Grabb, 1997) ทฤษฎีของคาร์เร็นดอร์ฟไม่ได้กำหนดลักษณะของชนชั้นจากความมั่งคั่งเช่นที่มาร์กซ์ทำ แต่กำหนดด้วยระดับของสิทธิอำนาจ (Authority) (Mann, 2008) คาร์เร็นดอร์ฟได้รวมองค์ประกอบจากมุมมองเหล่านี้ในการพัฒนาทฤษฎีของเขาเองเกี่ยวกับความขัดแย้งทางชนชั้นในสังคม postcapitalist

ทฤษฎีความขัดแย้งทางชนชั้นของ Dahrendorf

คาร์เร็นดอร์ฟได้พัฒนาทฤษฎีความขัดแย้งที่ล้ำหน้าไปมาก กล่าวกันว่าทฤษฎีใหม่ของเขาเป็นปฏิกิริยาต่อแนวพินิจโครงสร้าง-หน้าที่ และมีลักษณะ Antithesis ทฤษฎีความขัดแย้งของเขาเป็นความพยายามในการบูรณาการแนวพินิจแบบโครงสร้าง-หน้าที่กับปรัชญาของมาร์กซ์ไว้ด้วยกัน เขาได้นำเสนอว่าหน้าที่นิยมนั้นจะมีประโยชน์เมื่อนำมาใช้ในการทำความเข้าใจเรื่องความสมานฉันท์ ในขณะที่ทฤษฎีความขัดแย้งนั้น จะถูกนำมาทำความเข้าใจความขัดแย้งและการบังคับขู่เข็ญ (Coercion) คาร์เร็นดอร์ฟได้ชี้ให้เห็นว่าระบบทุนนิยมนั้นได้พบกับความเปลี่ยนแปลงสำคัญ ๆ มาหลายครั้งตั้งแต่มาร์กซ์ได้ริเริ่มพัฒนาทฤษฎีความขัดแย้งทางชนชั้น ระบบใหม่ของทุนนิยมที่คาร์เร็นดอร์ฟเรียกว่า Postcapitalism นั้นถูกกำหนดคุณลักษณะจากโครงสร้างทางชนชั้นที่หลากหลาย และระบบของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีลักษณะลื่นไหล หรือเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นมันจะเกี่ยวข้องกับระบบที่มีความซับซ้อนของความเหลื่อมล้ำมากกว่าที่มาร์กซ์เคยได้เคยริเริ่มวางกรอบไว้ (Grabb, 1997) คาร์เร็นดอร์ฟได้โต้แย้งว่าสังคม Postcapitalist ได้ทำให้ความขัดแย้งทางชนชั้นนั้นเข้าไปสู่บริบทของรัฐและเศรษฐกิจอย่างมีลักษณะในเชิง

สถาบัน (Grabb, 1997) เช่น ความขัดแย้งทางชนชั้นได้ถูกทำให้เคยชินผ่านสภาพแรงงาน, การรวมตัวในการเจรจาต่อรอง ระบบศาล การอภิปรายในสภา และผลดังกล่าวของสิ่งเหล่านี้ก็คือ การต่อสู้อย่างเด็ดเดี่ยวแบบที่เราคุ้นเคยในยุคมาร์กซ์จะไม่เกี่ยวข้องกับอีกต่อไป ทฤษฎีของคาร์เร็นคอร์ฟ มักจะมีมุมมองที่ตรงกันข้ามกับมุมมองของพวกหน้าที่นิยม เช่นเดียวกับทฤษฎีความขัดแย้งของเขา ก็มักจะมีมุมมองที่ต่างไปจากมุมมองของพวกหน้าที่นิยม ในขณะที่พวกหน้าที่นิยมจะเชื่อว่าสังคมจะค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปอย่างช้า ๆ หรือไม่ก็ค่อนข้างจะอยู่กับที่ แต่นักทฤษฎีความขัดแย้งจะกล่าวว่าทุกสังคมในทุก ๆ จุดนั้นจะต้องมีกระบวนการเปลี่ยนแปลง (Ritzer, 2008) คาร์เร็นคอร์ฟเชื่อว่ามีความไม่ลงรอยกันและความขัดแย้งอยู่ในทุกจุดในระบบสังคม และองค์ประกอบทางสังคมหลายอย่างก็ส่งผลให้เกิดความแตกแยกและความเปลี่ยนแปลง (Ritzer, 2008) พวกเขาเชื่อว่าคำสั่งระเบียบต่าง ๆ นั้นมาจากการข่มขู่บังคับของคนที่อยู่เบื้องบน และอำนาจนั้นเป็นปัจจัยสำคัญในลำดับชั้นทางสังคม คาร์เร็นคอร์ฟนั้นเชื่อว่าทั้งทฤษฎีความขัดแย้ง และทฤษฎีความสมานฉันท์ (Consensus theory) นั้นเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากทั้งสองทฤษฎีล้วนสะท้อนทั้งสองด้านของสังคม

ในการพัฒนาทฤษฎีความขัดแย้งของคาร์เร็นคอร์ฟนั้น เขาได้ยอมรับว่าทฤษฎีว่าด้วยความสมานฉันท์นั้นยังคงมีความจำเป็นในการสะท้อนสังคมให้ครบถ้วน ทฤษฎีว่าด้วยความสมานฉันท์ให้ความสำคัญไปที่การรวมเอาคุณค่าเข้ามาในสังคม ขณะที่ทฤษฎีความขัดแย้งก็ให้ความสำคัญไปที่ความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ และพลังที่ยึดเหนี่ยวสังคมไว้ด้วยกันในขณะที่เกิดความตึงเครียดเหล่านี้ขึ้นในสังคม ก่อนที่ทฤษฎีความขัดแย้งนั้นจะเกิดขึ้นมาเป็นทฤษฎีหลักที่ทำนายแนวพินิจแบบโครงสร้าง-หน้าที่ แนวพินิจแบบโครงสร้าง-หน้าที่ได้เคยเป็นทฤษฎีชั้นนำในสังคมวิทยา คาร์เร็นคอร์ฟเองไม่เชื่อว่าทั้งทฤษฎีความขัดแย้งและทฤษฎีว่าด้วยความสมานฉันท์จะสามารถถูกนำมารวมกันเป็นทฤษฎีเดียวกันที่อยู่ด้วยกันและมีเนื้อหาครอบคลุมได้ แต่ทฤษฎีของคาร์เร็นคอร์ฟนั้นเป็นการแสดงให้เห็นการจัดสรรสิทธิอำนาจที่แตกต่างกันที่จะเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางสังคมอย่างเป็นระบบ (Ritzer, 2008)

ในทัศนะของคาร์เร็นคอร์ฟนั้นทฤษฎีของมาร์กซ์ควรจะถูกรับปรับปรุงให้ทันสมัยเพื่อที่จะสะท้อนลักษณะสังคมในยุคสมัยใหม่ เขาเองปฏิเสธแนวคิดของมาร์กซ์ที่เป็นระบบสองชนชั้นที่เป็นปฏิปักษ์กันเนื่องจากมันเป็นการง่ายเกินไป รวมทั้งเรื่องการให้ความสนใจกับความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินมากจนเกินไปของมาร์กซ์ สืบเนื่องจากการเกิดขึ้นของบริษัทที่มีการถือหุ้นร่วมกัน (Joint stock company) ความเป็นเจ้าของบริษัทไม่ได้จำเป็นเสมอไปที่จะสะท้อนการควบคุมการผลิตทางเศรษฐกิจในสังคมสมัยใหม่ (Grabb, 1997) แทนที่จะอธิบายความแตกต่างของชนชั้นจากการครอบครองทรัพย์สิน คาร์เร็นคอร์ฟได้เสนอว่าเราควรจะต้องแทนที่เรื่องของความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ หรือไม่มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินด้วยการใช้สิทธิอำนาจ หรือการถูกกันออก

จากการใช้สิทธิอำนาจเป็นสิ่งชี้วัดการก่อรูปของชนชั้นแทน (Dahrendorf, 1959) ดังนั้น องค์ประกอบสำคัญในทฤษฎีความขัดแย้งของคาร์ทเร็นดอร์ฟก็คือแนวคิดเรื่องสิทธิอำนาจ (Authority) นั่นเอง

2. แนวคิดว่าด้วยการต่อต้าน (Resistance theories)

ที่มาของแนวคิดว่าด้วยการต่อต้าน

แนวคิดว่าด้วยการต่อต้านนั้นสามารถย้อนไปได้ถึงสมัยโสเครติส (Socrates) เลยทีเดียว ในข้อเขียนของเพลโต (Plato, 2000) ที่มีชื่อว่า Crito ได้ระบุถึงการที่โสเครติส ปฏิเสธที่จะหลบหนี และปฏิเสธการยอมรับโทษประหารชีวิตด้วยการดื่มยาพิษนั้นถือเป็นอารยะขัดขืนรูปแบบหนึ่ง โดยโสเครติสได้ให้เหตุผลกับ Crito เพื่อนที่ชวนให้เขาแหกคุกว่า ตัวเขาเองนั้นเกิด เติบโต และอยู่ใน เมืองเอเธนส์มานานกว่าเจ็ดสิบปี ในฐานะที่เขาเป็นพลเมืองของเอเธนส์ เขามีหน้าที่เคารพกฎหมาย หากไม่พอใจกฎหมายต่าง ๆ สิ่งที่เขาทำได้ก็เพียง โน้มน้าวชักจูงให้พลเมืองคนอื่น ๆ ในเอเธนส์ เห็นพ้องตามเขา แต่ไม่สามารถจะฝ่าฝืนกฎหมายได้ แม้ว่ากฎหมายหรือผู้ใช้กฎหมายจะไร้ซึ่งความเป็นธรรมก็ตาม (Plato, 2000) เราอาจถือได้ว่า การปฏิเสธที่จะหลบหนีและยอมตายเพื่อยืนยันความบริสุทธิ์ถูกต้องของโสเครติสคือการขัดขืนแบบตั้งรับ หรือ passive disobedience ประเภทหนึ่ง

เมื่อมาถึงศตวรรษที่ 16 นักปรัชญาการเมืองชาวฝรั่งเศสชื่อ เดอ ลาโบตี (De la Boetie, 2006) ได้เขียนงานที่มีชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า Discourse on Voluntary Servitude โดยเดอ ลาโบตี ได้กล่าวถึงการต่อต้านขัดขืนผู้ปกครองในลักษณะที่เป็นเชิงรุก มากกว่าการขัดขืนต่อต้านของโสเครติส อาจกล่าวได้ว่าสิ่งที่เขาเขียนในงานชิ้นดังกล่าวได้พัฒนาจนกลายเป็นแนวคิดเรื่อง อารยะขัดขืน การต่อต้านแบบสันติวิธี ซึ่งแรงบันดาลใจที่ทำให้เขาเขียนงานชิ้นนี้ขึ้นมาก็คือ เดอ ลาโบตีรู้สึก ประหลาดใจมากที่คนจำนวนมากยอมจำนนให้คนไม่กี่คน หรือแม้กระทั่งคนเพียงคนเดียวกดขี่ ตี ตรวน ปกครองโดยดี เขาได้บรรยายไว้อย่างงดงามว่า มนุษย์ต้องต่อสู้ดิ้นรนไม่ให้ตนเองถูกพราก อิศรภาพไป ไม่ต่างจากสัตว์เล็กสัตว์ใหญ่ที่ต้องดิ้นรนต่อสู้ด้วย “กรงเล็บ จะงอย อุ้งเท้า หรือเขา” เมื่อพวกมันถูกจองจำในกรงขัง ในที่สนะของเดอ ลาโบตี ชีวิตภายใต้การกักขังควบคุมนั้น แท้จริงแล้วมิใช่ชีวิต เนื่องจากสัตว์เหล่านี้ต้องมีชีวิตอยู่ต่อไปด้วยการอภัยอาวรณ์ โหยหาอิสรภาพที่พวกมันสูญเสียไป มากกว่า “บิกบานใจในสภาวะจำยอมที่เป็นอยู่” สิ่งที่น่าสนใจอย่างหนึ่งก็คือ งานของ เดอ ลาโบตินั้น ไม่ได้ยึดเอามนุษย์เป็นศูนย์กลางเหมือนคนอื่น ๆ เขาเขียนว่า มีแต่มนุษย์เท่านั้นที่ หลงลืมอิสรภาพที่หอมหวานและยินยอมที่จะเป็นข้าทาสบริวารของผู้ปกครองแต่โดยดี หรือกล่าวคือ มนุษย์ยอมให้ประสบการณ์ของตนมาเปลี่ยนสภาพธรรมชาติของตนเอง (เนื่องจากเขาเชื่อว่ามนุษย์ เกิดมาพร้อมอิสรภาพ ดังนั้นอิสรภาพคือสภาพธรรมชาติของมนุษย์ เป็นสิ่งที่แฝงฝังอยู่ในความเป็น มนุษย์ของเรา) แรกเริ่มมนุษย์อาจจะถูกบังคับด้วยกำลัง เมื่อเวลาผ่านไปเราต่างสยบยอมต่ออำนาจ

ด้วยความเคยชิน และการสยบยอมนั้นเกิดจากความสมัครใจของมนุษย์เอง จากบังคับขึ้นใจ สุดท้าย กลายมาเป็นเคาเพเชอ ฟัง และเชิดชูสรรเสริญอย่างเสียดสีในที่สุด (สรวิศ ชัยนาม และกรพินธุ์ พัวพันธ์สวัสดิ์, 2558)

อย่างไรก็ตาม เดอ ลา โบตีเยยืนยันว่า ในท่ามกลางกลุ่มคนที่สยบยอมต่อการกดขี่ด้วยความสมัครใจ จะยังมีมนุษย์ผู้ “เลียงไม่เชื่อง” ที่สัมผัสได้ถึงน้ำหนักของแอกบนคอตน “แม้ว่าอิสรภาพจะสูญสิ้นไปจากโลก พวกเขานั้นก็จะสร้างมันขึ้นมาใหม่” (สรวิศ ชัยนาม และกรพินธุ์ พัวพันธ์สวัสดิ์, 2558) เขามองว่าอำนาจของผู้ปกครองเผด็จการหรือกษัตริย์ผู้นี้จะอยู่บนความยินยอมและแรงสนับสนุนของมวลชนผู้ถูกปกครอง แนวทางในการต่อสู้ขัดขืนของเขานั้นจึงเป็นแนวทางการล้มอำนาจเจ้าผู้ปกครอง ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นต้นกำเนิดของแนวคิดที่ว่าด้วยอารยะขัดขืน ซึ่งสะท้อนจากงานเขียนของเขา ดังนี้

“ไม่มีความจำเป็นใดใดที่เราจะต้องไปต่อสู้ด้วยกำลังเพื่อโค่นล้มทรราชย์เพียงคนเดียว เนื่องจากเขายอมปราชัยไปเองหากคนในชาติปฏิเสธที่จะสยบยอมเป็นทาส เราไม่มีความจำเป็นจะต้องพรากสิ่งใดไปจากเขา เพียงแต่เราไม่ต้องมอบสิ่งใดให้เขาก็พอ (It is not necessary to deprive him of anything but simply to give nothing)” (สรวิศ ชัยนาม และกรพินธุ์ พัวพันธ์สวัสดิ์, 2558)

เดอ ลา โบตีเย เป็นนักคิดรุ่นแรก ๆ ที่ริเริ่มพัฒนาแนวคิดที่ว่าด้วยการขัดขืนต่อต้านของคนทั่วไปอย่างเป็นระบบ รวมถึงทฤษฎีที่ว่าด้วยสถานะและอำนาจของผู้ปกครอง ซึ่งสัมพันธ์กับอำนาจของประชาชนผู้ถูกปกครองอย่างแยกไม่ออก นักคิดรุ่นต่อมาในยุค Enlightenment เช่น John Locke ก็ให้สิทธิ์ความชอบธรรมในการลุกฮือขึ้นโค่นล้มผู้ปกครองผู้ละเมิดอำนาจของประชาชน ด้วยเหตุผลว่า อำนาจสูงสุดในการปกครองรัฐนั้น โดยแท้จริงแล้ว เป็นอำนาจของประชาชน ผู้ปกครองนั้นมีและใช้อำนาจดังกล่าวผ่านการยินยอมของประชาชน ดังนั้นประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยจึงมีสิทธิ์ถอดถอนการยินยอม ซึ่งการถอดถอนดังกล่าวอาจนำไปสู่การขัดขืนต่อต้าน หรือการลุกฮือขึ้นฆ่าผู้ปกครองได้ โดยเฉพาะผู้ปกครองที่ขึ้นสู่อำนาจโดยไม่ได้รับการยินยอมจากประชาชน

เมื่อเวลาผ่านไปแนวคิดนี้ก็ได้รับการพัฒนามากขึ้น จากทฤษฎีที่ว่าด้วยการขัดขืนต่อต้านก็พัฒนาเป็นทฤษฎีการปฏิวัติเพื่อปลดปล่อยด้วยการใช้กำลังอาวุธ นักคิดสายมาร์กซิสต์ต่างเน้นย้ำให้เห็นความจำเป็นของขบวนการต่อสู้ที่ต้องมีการนำอย่างเป็นระบบ ซึ่งอาจจะผ่านพรรคการเมือง กลุ่มปัญญาชน หรือชนชั้นกรรมาชีพ เราจะเห็นได้ชัดเจนจากแนวคิดเรื่องการปฏิวัติของ Lenin แม้แต่ในยุคปัจจุบัน Zizek ก็เดินตามแนวทางของเลนิน และยืนยันว่ามวลมหาประชาชน (Multitude) จำต้องฟังพรรคการเมืองหรือผู้นำ มิฉะนั้นก็จะเป็นเพียง “การขัดขืนต่อต้านในชีวิตประจำวัน” โดยไม่ได้เกิดการทำลายโครงสร้างทุนนิยมแม้แต่น้อย Zizek ยังมีความเห็นว่า การ

ต่อต้านที่ไม่ได้มุ่งไปที่การยึดอำนาจรัฐ ก่อนการปฏิวัติอย่างถอนรากถอนโคน และสร้างระเบียบขึ้นมาใหม่ ก็เป็นการต่อต้านที่ล้มเหลวตั้งแต่ยังไม่ได้เริ่มด้วยซ้ำ (สรวิศ ชัยนาม และกรพินธุ์ พัวพันธ์สวัสดิ์, 2558)

อย่างไรก็ตามก็ยังมีผู้ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดแบบเลนิน และ Zizek โดยเฉพาะเมื่อการก่อกบฏ หรือการปลดปล่อยปฏิวัติด้วยกองกำลังอาวุธนั้นอยู่ในบริบทที่มีความเสี่ยงจนเกินไป เช่น Scott (1985) ซึ่งได้นำเสนอเกี่ยวกับการต่อต้านของผู้ด้อยอำนาจซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในงานเขียนของเขาที่ชื่อว่า “Weapons of the weak” โดยเขาได้นำเสนอมุมมองการต่อต้านที่ไม่จำเป็นต้องถูกจัดตั้งอย่างเป็นทางการ หรือเป็นเรื่องของการใช้กองกำลังอาวุธเพื่อปลดปล่อยเสมอไป การต่อต้านสามารถเกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวันของปัจเจกบุคคล เป็นลักษณะการต่อต้านที่เรียกว่า Everyday Resistance เป็นการต่อต้านที่ไม่ได้มองเห็นชัดแบบการก่อกบฏ (Rebellions) การจลาจล (Riots) การชุมนุมประท้วง (Demonstrations) การปฏิวัติ (Revolutions) สงครามกลางเมือง (Civil wars) หรือการจัดตั้งในแบบอื่น ๆ การเผชิญหน้ากันเพื่อต่อต้านแบบรวมหมู่ (Scott, 1985, 1990) การต่อต้านในชีวิตประจำวันจะมีลักษณะกระจัดกระจาย เจียบเจิบ ปิดบังซ่อนเร้น หรือมองไม่เห็นได้ชัดเจน ซึ่งบางครั้ง Scott (1985) ก็ใช้คำว่า Infrapolitics โดยเขาได้แสดงให้เห็นพฤติกรรมที่พบเห็นได้ทั่วไปของกลุ่ม Subaltern เช่น เฉื่อยงาน หลีกหนี การเยาะเย้ยถากถางเสียดสี ความขี้เกียจ การเข้าใจผิด ไม่ภักดีต่อองค์กร ว่านี่อาจไม่ใช่สิ่งที่มันดูเหมือนจะเป็น แต่อาจเป็นการต่อต้านชัดขึ้น Scott (1985) เสนอว่ากิจกรรมที่มีลักษณะเหล่านี้เป็น Tactics ที่ผู้ถูกกดขี่ขูดรีดใช้ เพื่อที่จะมีชีวิตรอดและบ่อนทำลายการครอบงำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้บริบทที่การก่อกบฏนั้นมีความเสี่ยงจนเกินไป

Scott (1985) ได้เสนอการแยกประเภทแบบทั่ว ๆ ไปของการต่อต้านว่ามีอยู่ 2 รูปแบบ คือ การต่อต้านที่เปิดเผยต่อสาธารณะ และการต่อต้านที่ปิดบังซ่อนเร้น ซึ่งการต่อต้านที่มีลักษณะปิดบังซ่อนเร้นนี้เอง ที่เป็น Everyday resistance หรือที่บางครั้ง Scott (1985) ก็ใช้คำว่า Infrapolitics Scott มองว่ากลุ่มคนชั้นล่างจำนวนมาก ที่ไม่มีต้นทุนเพียงพอที่จะใช้วิธีประเภท “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” ซึ่งในทัศนะของเขา (ซึ่งต่างจาก Zizek โดยสิ้นเชิง) การต่อต้านแบบนี้ไม่ควรถูกละเลย หรือแม้กระทั่งสบประมาท

ใน Weapons of the weak เขาศึกษาการต่อต้านรูปแบบต่าง ๆ ของชาวนายากจนในหมู่บ้านแห่งหนึ่งในมาเลเซีย เพื่อแสดงให้เห็นว่าการทำงานของอำนาจ และรูปแบบการต่อต้านที่หลากหลาย ซึ่งเขาบอกว่าไม่ควรถูกละเลยและสบประมาท Scott (1985) ยืนยันว่า เราไม่ควรวัดความสำเร็จของการต่อต้านจาก “ผลทางการเมือง” เช่น สามารถปฏิวัติโค่นล้มอำนาจเก่าได้ทันที แต่ความสำเร็จของการต่อต้านในทัศนะของเขาคือ “การยืนหยัดไม่ยอมจำนนและการมีจินตนาการที่เปี่ยมไปด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์” ของมนุษย์สามัญชนคนธรรมดา (Scott, 1985) และเขามอง

ต่างจาก Zizek ว่าการต่อต้านเช่นนี้ไม่ได้สูญเปล่าเสียทีเดียว แต่อาจเป็นดั่งปะการังที่ค่อย ๆ ก่อตัวขึ้นอยู่ใต้ทะเล เมื่อได้เวลา ปะการังเหล่านี้ก็อาจทำให้เรือลำใหญ่ลึ้มครึ้นลงมาก็เป็นได้ รูปแบบการต่อต้านในชีวิตประจำวัน เช่น การลักเล็กขโมยน้อย การเหนื่อยงาน อ้อยอิ่ง (Foot-dragging) การใส่ร้ายป้ายสีนินทาว่าร้าย การหลอกลวงหรือแกล้งโง่ ลอบทำลาย ลอบวางเพลิง การปิดบังซ่อนเร้นแล้วทำพอเป็นพิธี ทั้งนี้การต่อต้านในลักษณะดังกล่าวมีลักษณะร่วมกันคือ ไม่จำเป็นต้องมีแผนการล่วงหน้า หรือมีการจัดตั้งอย่างเข้มข้น และต้องการประสานความร่วมมือเพียงเล็กน้อย แต่เป็นทักษะในการเอาตัวรอดของปัจเจกบุคคล หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับผู้มีอำนาจ หรือบรรทัดฐานของชนชั้นนำโดยตรง ไม่มีวีรบุรุษ แต่เป็นการต่อสู้เชิงภาษาและสัญลักษณ์เพื่อช่วงชิงการให้ความหมาย เช่นการชุบชิบนิินทา กล่าวร้าย สร้างข่าวลือ หรือแม้กระทั่งการเจียบงันแล้วมองดูด้วยสายตาเวทนา เป็นกิจกรรมที่กระทำลับหลัง และอยู่ในพื้นที่ส่วนตัวที่ห่างไกล (Scott, 1985)

แนวคิดว่าด้วยเขตเศรษฐกิจพิเศษในสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดทฤษฎีระบบโลก

นักวิชาการหลายคนได้ขยายเพิ่มเติมทฤษฎี World-system จากทฤษฎีที่ถูกนำเสนอโดย Wallerstein ในปี 1974 Janet Abu-Lughod ได้โต้แย้งว่าระบบโลกสมัยใหม่ (Modern world-system) นั้นอาจนับย้อนไปได้ถึงศตวรรษที่ 12,13 และ 14 เลยทีเดียว และระบบโลกดังกล่าวก็เป็นผลมาจากการถอนตัวของโลกตะวันออกมากกว่าที่จะเป็นเรื่องของการเติบโตของโลกตะวันตก ขณะที่ Andre Gunder Frank และ Barry Gills ได้กำหนดขอบเขตของระบบโลกเพิ่มเติมไปอีก โดยสนับสนุนแนวคิดของ Abu-Lughod แต่เขาได้นำเสนอระบบที่มีอายุถึง 5,000 ปี แม้ว่าพวกเขาจะออกมายอมรับว่าจะต้องขยายบาง Concepts ออกไปอย่างมากก็ตาม แนวพินิจว่าด้วยระบบโลก (World-system approach) นั้นยังคงถูกใช้ไปเพื่อการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในระยะยาวในยุคประวัติศาสตร์ไม่นานมานี้ และแน่นอนมันยังคงใช้ได้ดีก่อนที่จะเกิด Modern world-system ของ Wallerstein (Carlson, 2001)

ในขณะที่งานเหล่านี้ก่อให้เกิดวัตถุดิบที่ดีในการทำความเข้าใจสังคมก่อนยุคทุนนิยม และการเกิดขึ้นของสังคมทุนนิยมในระบบโลก Carlson (2001) ได้พยายามดำเนินการให้ชัดเจนขึ้นเกี่ยวกับกรอบลำดับเหตุการณ์ในงานเรื่องระบบโลกของ Wallerstein (1974) โดยเขาได้ขยายความเข้าใจเรื่องการริเริ่มปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างตัวแทนของสังคมทุนนิยมกับสังคมอื่น ๆ (เช่น สังคมก่อนยุคทุนนิยม) เพื่อที่จะพยายามวางกรอบทฤษฎีเรื่องกระบวนการรวมตัวกัน (Incorporation) และกระบวนการก่อรูปของรัฐให้มีความแม่นยำมากยิ่งขึ้น ดังนั้นเขาจึงให้ความสนใจไปที่ระบบโลกสมัยใหม่ที่ถูกริบายโดย Wallerstein (1974)

Wallerstein (1974) ได้ระบุว่า Modern world-system นั้นเกิดขึ้นในยุคศตวรรษที่ 16 ที่มีระยะเวลายาวนาน (1450-1620) จากการเกิดขึ้นของระบบโลกของยุโรป โดยเขาได้อธิบายระบบสังคมใหม่นี้ว่า

เป็นหน่วยทางเศรษฐกิจแต่ไม่ใช่หน่วยทางการเมือง ซึ่งไม่เหมือนกับจักรวรรดิ (Empires) ไม่เหมือนกับนครรัฐ และไม่เหมือนกับรัฐชาติ ในความเป็นจริงจะพูดให้ชัดก็คือมันถูกล้อมรอบไว้ด้วยขอบเขต (ซึ่งก็เป็นการยากที่จะใช้คำว่าพรมแดน), จักรวรรดิ, นครรัฐ และรัฐชาติที่กำลังจะเกิดขึ้น มันไม่ใช่ระบบโลกเพียงเพราะว่ามันได้ล้อมรอบโลกทั้งโลก แต่เพราะมันกว้างใหญ่กว่าหน่วยทางการเมืองที่กฎหมายได้ให้คำจำกัดความไว้ และมันก็เป็นเศรษฐกิจโลก (World-economy) เนื่องจากความเชื่อมโยงพื้นฐานระหว่างส่วนต่าง ๆ ของระบบโลกนั้นเป็นเรื่องทางเศรษฐกิจ แม้ว่ามันจะถูกทำให้แข็งแกร่งขึ้นโดยความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรม และท้ายที่สุดด้วยข้อตกลงทางการเมือง หรือแม้กระทั่งโครงสร้างของสหพันธรัฐ

อย่างไรก็ตาม หลังจากนั้น Wallerstein (1974) ก็ได้ยอมถอยหลังออกมาหนึ่งก้าวจากคุณลักษณะที่เข้มงวดของ World-system ที่เขาได้เคยอธิบายไว้ หลังจากที่โดนวิพากษ์ว่าแนวคิดของเขามีลักษณะที่มีความเป็นเศรษฐกิจมากจนเกินไป แต่นี่ก็ยังเป็นจุดที่ทำให้เข้าใจลึกซึ้งมากขึ้นในการกำหนดกรอบแนวคิดที่เขาได้ริเริ่มขึ้น และได้นำเสนอความเข้าใจอันดีต่ออาณาเขตที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันภายในระบบโลก ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ, วัฒนธรรม/สังคม และการเมือง และพื้นที่หรืออาณาเขตที่แตกต่างกันเหล่านี้อาจจะถูกนำไปใช้ในการสำรวจการควมรวมที่มีศักยภาพจะเกิดขึ้นได้ของพื้นที่ที่อยู่นอกระบบโลก (Carlson, 2001)

องค์ประกอบพื้นฐานที่สุดของระบบโลกก็คือความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ ซึ่งก็ต่างเชื่อมโยงต่อบังคับทางด้านสังคม-วัฒนธรรม เช่นเดียวกัน และในทางกลับกันก็จะต้องได้รับการสนับสนุนจากข้อตกลงทางการเมือง นี่เป็นคำอธิบายที่ใช้ในการวิเคราะห์กระบวนการที่เรียกว่า “Peripheralization” หรือ “Incorporation” ของภูมิภาคที่เคยอยู่นอกระบบโลก

นักวิชาการคนอื่น ๆ ก็ใช้แนวคิดที่คล้ายคลึงกัน Alvin (1990) ได้อธิบายตัวกระบวนการรวมประเทศอื่นเข้ามาในระบบในศตวรรษที่ 19 และได้แยกกระบวนการดังกล่าวเป็น 2 ส่วนคือ มิติทางด้านเศรษฐกิจ และการเมือง และเขาได้ตั้งข้อสังเกตว่าทั้งสองกระบวนการมักจะเกิดขึ้นด้วยกัน แต่ก็ก่อให้เกิดคำถามขึ้นถึงคุณลักษณะของพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งที่จะเกิดขึ้นในมิติเดียวโดยปราศจากอีกมิติ

ขณะที่นักวิชาการคนอื่น ๆ อาจศึกษาจากผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น Kardulias ได้สำรวจมิติดังกล่าวที่การค้าขนสัตว์ - ในฐานะส่วนหนึ่งของระบบโลก - ที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมของอินเดีย Carlson (2001) ได้พยายามรวมแนวคิดเหล่านี้และใช้ทั้ง 3 คณิตศาสตร์ คือ

เศรษฐกิจ, การเมือง และวัฒนธรรม ซึ่งแนวคิดของ Carlson (2001) ก็จะไปคล้ายคลึงกับแนวคิดที่ Gills และ Frank ใช้ ซึ่งทั้งสองคนได้ศึกษารากฐานการวิเคราะห์ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้สามารถตรวจสอบอัตราความแตกต่างของรวมตัวกัน (Incorporation) - ของทั้งสามส่วน และอัตราความสัมพันธ์ต่อกันของรวมตัวกัน (Incorporation) - ของทั้งสามส่วน และอัตราความสัมพันธ์ต่อกันของรวมตัวกัน (Incorporation) ของทั้งสามส่วน ซึ่งจะทำให้สามารถพิจารณา “External arena” ได้

อย่างไรก็ตาม Wallerstein (1974) เองไม่เห็นด้วยกับแนวทางนี้ เนื่องจากเขาเองให้ความสำคัญอย่างหนักไปที่ความจำเป็นของแนวคิดแบบ Unidisciplinarity ในการศึกษาสังคมศาสตร์ ดังนั้นเขาจึงเห็นว่าแนวทางนี้นั้นเป็นการแบ่งแยกกิจกรรมของมนุษย์ ผ่านบริบททางเศรษฐกิจ, การเมือง และสังคม-วัฒนธรรม ซึ่งจะทำให้กลายเป็นระบบย่อยจากตรรกะโดยอัตโนมัติหรือกลุ่มของผู้แสดง และการกระตุ้นที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติเช่นวิธีการดังกล่าว คือในทัศนะของเขานั้น กิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ไม่ได้แยกเป็น 3 ส่วนที่ขาดจากกันเช่นนั้น

อย่างไรก็ตาม Carlson (2001) ก็ได้ชี้แจงว่าเขาเห็นด้วยกับจุดยืนของ Wallerstein (1974) เขาไม่สนับสนุนการปฏิบัติต่อดัชนีชี้วัดทั้งสามตัวในลักษณะที่เป็นเอกเทศและแยกส่วน แต่จะปฏิบัติต่อมันในฐานะระบบที่มีปฏิสัมพันธ์ และตอบสนองซึ่งกันและกันของพฤติกรรมที่พบในทางเลือกของผู้แสดงระดับปัจเจก โดยเขาจะออกแบบการแบ่งดัชนีชี้วัดทั้ง 3 นี้ให้เป็นเครื่องมือของวิธีการที่จะนำไปสู่การค้นคว้าลักษณะเฉพาะที่ง่ายกว่าในการพิสูจน์คุณลักษณะของระบบ ซึ่งหากไม่ระบุให้ชัดเจนไปก็อาจจะตกลงไปได้ ดังนั้นสำหรับ Carlson แล้วประเภทของกิจกรรมเหล่านี้ (เศรษฐกิจ/ การเมือง/ สังคม) จะเป็นองค์ประกอบทั้งหมดของระบบทั้งหมดที่ใหญ่กว่า และเพื่อที่จะเข้าใจส่วนใดส่วนหนึ่งก็ต้องเข้าใจส่วนอื่น ๆ ด้วย

เหตุใดจึงต้องเป็นรวมตัวกัน (Incorporation) กระบวนการที่ขับเคลื่อนการขยายตัว

Carlson (2001) ได้แสดงทัศนะไว้อย่างน่าสนใจว่าเหตุใดเขาจึงต้องศึกษากระบวนการรวมตัวกัน (Incorporation) ในฐานะเป็นแนวคิดทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่คุ้มค้ำกับเวลาที่จะเสียไปในการศึกษาค้นคว้า โดยเขาได้กล่าวว่าหากเขาจะทำความเข้าใจกับการขยายตัวของระบบระหว่างประเทศ ก็จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจกระบวนการของการขยายตัวโดยการศึกษาว่าภูมิภาคใด-ภูมิภาคหนึ่งนั้นถูกรวมเข้าไปในระบบโลกได้อย่างไร และผู้เล่นในระบบโลกนั้นได้รวมภูมิภาคดังกล่าวเข้ามาในระบบได้อย่างไร หรือทำให้กระบวนการรวมดังกล่าวล้มเหลวไปได้อย่างไร ซึ่ง Carlson (2001) ได้วางโครงร่างคร่าว ๆ ของแนวคิดหลักที่อยู่ในแนวคิดในการขยายตัวของระบบระหว่างประเทศไว้

1. บทบาทของความเป็นพหุวัฒนธรรม (Multiculturalism)

แนวคิดเรื่องพหุวัฒนธรรมสะท้อนว่ามีความเชื่อมโยงที่กำลังพูดถึงกันอยู่ในมิติด้านเศรษฐกิจ และสังคมการเมือง นั้นจะเกิดขึ้นระหว่างกลุ่มที่ประกอบไปด้วยสังคมที่มีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรม ซึ่งนี้แสดงให้เห็นความแตกต่างด้านภาษา ศาสนา และสถาบันทางกฎหมาย รูปแบบการปกครอง และลักษณะพื้นฐานที่หลากหลายอื่น ๆ ในชีวิตประจำวัน ความแตกต่างเหล่านี้สามารถเข้ากันได้ได้อย่างไร และเกิดอะไรขึ้นเมื่อสังคมเหล่านี้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน สำหรับ Wallerstein ความแตกต่างสำคัญทางโครงสร้างเกิดขึ้นจากสิ่งจำเป็นเหล่านี้ในการแลกเปลี่ยนพหุวัฒนธรรม โดยเขาได้ระบุรูปแบบการผลิต 3 รูปแบบในประวัติศาสตร์ ซึ่งได้แก่ Mini-system, World-empires และ World-economies (Carlson, 2001)

สำหรับ World-empires นั้นเขาได้ให้ความหมายว่าหมายถึง กลุ่มที่มีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรมตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป ถูกรวมเข้ามาโดยการสะสมมูลค่าส่วนเกินที่บังคับเอามาได้ (เครื่องบรรณาการ, ดังนั้นจึงหมายถึงการสะสมทุนผ่านการล่าเมืองขึ้น) โดยถูกจัดตั้งขึ้นจากศูนย์กลางทางการเมืองเพียงแห่งเดียว

ส่วน World-economies นั้นจะเป็นการรวมกันผ่านตลาดแทนที่จะเป็นการรวมจากศูนย์กลางทางการเมืองเดียว ๆ (ดังนั้นจึงถูกอ้างถึงในฐานะเป็นการสะสมทุนแบบทุนนิยม)

ขณะที่ Mini-systems นั้น Wallerstein (1974) ไม่ได้กล่าวถึง แต่ Chase-dunn และ Mann ก็ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า มันคือเศรษฐกิจระดับเล็ก ที่ถูกรวมเข้ามาผ่านความสัมพันธ์แบบต่างตอบแทนแบบครบครัน (ถูกอ้างถึงในฐานะเป็นรูปแบบการสะสมทุนทางสายเลือด หรือวงศาอาณาเขต)

แม้ว่า Mini-systems นั้น ในปัจจุบันจะถูกกลืนโดยการขยายตัวของทุนนิยม แต่การศึกษาว่ามันถูกกลืนไปได้อย่างไรก็จะช่วยให้เราสามารถสร้างกรอบแนวคิดได้ว่ากระบวนการขยายตัวของทุนนิยมนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร

กระบวนการสำคัญของรวมตัวกัน (Incorporation) นั้นมีใจกลางอยู่ที่ความแตกต่างระหว่างองค์กรทางการเมืองต่าง ๆ และองค์กรเหล่านั้นได้ถูกเลือกอย่างไรให้เข้ามาอยู่ในระบบในฐานะรัฐที่ยังคงทำหน้าที่อยู่ และเป็นรัฐที่มีลักษณะคล้ายรัฐในยุโรป ซึ่ง Wallerstein (1974) ได้เสริมว่า การเข้าไปรวม (Incorporation) ในระบบโลกนั้นจำเป็นต้องเข้าไปแทรกอยู่ในโครงสร้างทางการเมืองของระบบระหว่างประเทศ นี้หมายความว่ารัฐที่มีอยู่แล้วในพื้นที่เหล่านั้นจะต้องเปลี่ยนผ่านตัวเองไปสู่รัฐที่อยู่ภายในระบบระหว่างประเทศ (Interstate system) หรือมิฉะนั้นก็จะต้องถูกแทนที่ด้วยโครงสร้างทางการเมืองใหม่ ๆ ที่รับรูปแบบเช่นนั้นไป หรือมิฉะนั้นก็จะต้องถูกดูดกลืนเข้าไปโดยรัฐอื่น ๆ ที่อยู่ภายใน Interstate เรียบร้อยแล้ว (Carlson, 2001)

การรวมตัวกันเป็นกระบวนการสะท้อนสิ่งจำเป็นที่สุดของสิ่งที่เรียกว่าการเมืองระหว่างประเทศ หลายด้านของกระบวนการรวมตัวกัน (Incorporation) ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาของรัฐนั้น

จะเป็นจะต้องถูกขยายความ (เมื่อ Wallerstein กล่าวถึง States ให้สังเกตว่าเขามี Concept ของ States ที่แตกต่างกันอยู่ 2 แบบ นั่นคือหากเขากล่าวถึง States หรือรัฐโดยทั่วไป เขาก็จะหมายถึงองค์กรที่บริหารนโยบายทางการเมือง หรือโครงสร้างทางการเมืองที่ต้องรับผิดชอบต่อรัฐบาลใน External arena แต่หากเขาพูดว่า ‘รัฐภายในระบบ’ หรือ ‘State within the system’ นั่นคือเขากำลังหมายถึงรัฐในแบบยุโรป) นั่นหมายถึงว่า Empire-state และระบบอื่น ๆ ที่เป็นความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ-สังคม นั้น โดยนิยามของเขาแล้ว ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของระบบจนกว่าพื้นที่ทางการเมืองดังกล่าวจะถูกทำให้กลายเป็นแบบยุโรป (Europeanized) หรือดำเนินการในฐานะเป็นตัวแทนของอำนาจรัฐของยุโรป (เช่น รัฐบาลของเจ้าอาณานิคม)

ในขณะที่รัฐอื่น ๆ นอกจากรัฐแบบประเพณีนิยมในยุโรปนั้นดำรงอยู่ แต่ก็จะมีเพียงรัฐที่มีความคล้ายคลึงกับรัฐเอกราชที่มีรูปแบบแบบยุโรปเท่านั้นที่จะเปลี่ยนผ่านสู่ Model นี้ได้ (ไม่ว่าจะเกิดจากภายใน หรือภายนอก และ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผลประโยชน์ของยุโรป) ที่จะเข้าไปสู่ระบบดังกล่าวได้

มิฉะนั้น รัฐที่มีอยู่และเหมาะสมกับรูปแบบของ “The state” แบบที่ Wallerstein หมายถึง เป็นกรณีเฉพาะเจาะจงแบบที่กล่าวมาแล้ว และเป็นส่วนหนึ่งของ European world-system อยู่แล้วก็จะถูกคลื่นรัฐที่ว่าเหล่านั้นไปเอง Warner (1998) ได้ยกตัวอย่างให้เห็นรัฐในแอฟริกาตะวันตก 2 รัฐที่กำลังแข่งขันกับรัฐที่เป็นตัวแทนในภูมิภาคนั้นของ Core-powers ก็ได้บ่อนทำลายอย่างหนักโดยอำนาจของยุโรปเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เราจะสามารถเห็นได้ว่ากระบวนการแบบนี้ในการเปลี่ยนเป็น “รัฐ” (State-ness) นั้นเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการอุปกรณต่อพ่วง (Peripheralization) นั่นเอง

ซึ่งนี่เป็นการแสดงให้เห็นว่าขั้นตอนแรกที่จะนำไปสู่การเข้าไปรวม (Incorporation) อย่างสมบูรณ์แบบก็โดยวิวัฒนาการทางการเมืองที่เกิดจากการนำโดยการค้า นั่นเอง โดยกระบวนการที่แท้จริงจะเริ่มจากความริเริ่มในการติดต่อกันระหว่างสองภูมิภาคที่แตกต่างกัน ซึ่งหนึ่งภูมิภาคนั้นได้เข้าไปอยู่ในระบบโลกเรียบร้อยแล้ว ดังนั้นจะเห็นว่าบทบาทเบื้องต้นที่อยู่เบื้องหลังการขยายตัวของระบบก็คือเศรษฐกิจ แม้ว่าพวกสังคมนิยม (Realist) จะมองว่าบทบาทดังกล่าวเป็นประเด็นเรื่องความมั่นคงก็ตาม

ทั้งนี้เนื่องจากบทบาทของเศรษฐกิจนั้นได้ก่อให้เกิดผลประโยชน์ตอบแทนสำหรับปฏิบัติการทางการเมืองภายในยุโรปที่จะสนับสนุนให้เกิดความเป็นไปได้ในการแทรกแซงทางการทหาร ซึ่งในภายหลังจะได้ถูกนำมาใช้เพื่อรูปแบบทางการเมืองตามที่ต้องการในภูมิภาคที่กำลังจะถูกรวมเข้าไป (Incorporated)

2. บทบาทของสินค้าจำเป็น และ สินค้าฟุ่มเฟือย

นอกจากการใช้การแยกแยะความแตกต่างด้านการเมืองและวัฒนธรรมแล้ว ประเด็นว่าสินค้าที่ค้าขายระหว่างกันนั้นก็จะเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับพื้นที่ที่จะถูกพิจารณาให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของระบบ ซึ่งก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องในการทำความเข้าใจกับกระบวนการรวมตัวกัน (Incorporation) เช่นกัน สำหรับ Wallerstein (1974) แล้วในตอนเริ่มต้นเขาได้ให้นิยามของสินค้าจำเป็นว่าหมายถึงอาหารและวัตถุดิบต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวัน และหลังจากนั้นเขาก็ได้เพิ่มทองแท่งและระบบการปกป้องสินค้าพื้นเมืองโดยการจัดเก็บภาษีนำเข้าสูงเข้ามาด้วย (Carlson, 2001) ซึ่ง Lane (1979) ได้ย้ำและช่วยยืนยันว่าจะต้องรวมเอากระบวนการปกป้องสินค้าพื้นเมืองโดยการจัดเก็บภาษีนำเข้าสูง (Protection) เข้าไปด้วยในฐานะเป็น “ลักษณะ” ของกระบวนการรวมตัวกัน (Incorporation) เนื่องจากมันเป็นเครื่องมือทางการเมืองที่สำคัญที่ส่งผลต่อการถ่ายโอนความมั่งคั่งที่สำคัญในประวัติศาสตร์

การค้าขายแบบมีโครงสร้าง (Structured trade) ระหว่างองค์กรทางการเมืองที่ได้รับการยอมรับนั้นไม่เพียงพอในการพิจารณาว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบบโลกหรือไม่ เช่นที่ Wallerstein (1974) เคยอธิบายไว้แต่ลักษณะเฉพาะบางอย่างของความเชื่อมโยงนั้นเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาว่าพื้นที่นั้น ๆ อยู่ภายในหรือภายนอกกระบวนการ ขณะที่ Wallerstein (1974) มองการค้าสินค้าฟุ่มเฟือยว่าไม่ได้สร้างผลกระทบในเชิงระบบที่มีความสำคัญ ดังนั้นในทัศนะเขาจึงไม่สามารถเป็นตัวชี้วัดการรวมเข้ามาในระบบโลกได้

อย่างไรก็ตามเป็นที่แน่ชัดว่าความเกี่ยวข้องบางอย่างและกระบวนการบางอย่างนั้นจะต้องเกิดขึ้นก่อนการเกิดขึ้นของการค้าขายสินค้าจำเป็น แต่ช่วงเวลาที่ว่านี้มักจะถูกกลบเกลื่อนในวรรณกรรมของนักรัฐศาสตร์ในปัจจุบัน ขณะที่ส่วนอื่น ๆ ต่างก็ให้ความสนใจไปที่บทบาทของสินค้าฟุ่มเฟือย Chase-Dunn และ Hall (Carlson, 2001) ได้โต้แย้งว่าเศรษฐกิจของสินค้าฟุ่มเฟือยก่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายที่เป็นระบบเนื่องจากความสามารถของผู้นำในท้องถิ่นในการผูกขาดอุปทานสินค้าดังกล่าวมักจะเป็นที่มาสำคัญของความมีเสถียรภาพและการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างอำนาจท้องถิ่น ดังนั้นมันจึงไม่ใช่เป็นเรื่องที่ไม่สมเหตุสมผลแต่อย่างใดที่จะบอกว่าเครือข่ายเหล่านี้จะสามารถมีผลกระทบเชิงระบบอย่างมีนัยยะสำคัญ

ขณะที่แนวคิดแบบคร่าว ๆ ก็คือหากว่าการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดที่สำคัญเหล่านี้ทั้งในทางสังคม, การเมือง และเศรษฐกิจเกิดขึ้นก่อนก็จะถือว่าพื้นที่นั้นได้ถูกรวมเข้าไป (Incorporated) สู่อุปทานโลกเรียบร้อยแล้ว

ขณะที่ก็ไม่ค่อยชัดเจนนักว่าการติดต่อระหว่างสองสังคมจะก่อให้เกิดผลอย่างฉับพลันในด้านสังคม-วัฒนธรรมได้อย่างไร (เช่น การนำเชื้อโรคใหม่ ๆ มาให้รู้จัก การถ่ายโอนเทคโนโลยีใหม่ ๆ อุปทานใหม่ของทรัพยากรที่หายาก หรือเพียงแค่การตระหนักถึงผู้อื่น คำถามถึงเรื่อง

อัตลักษณ์) มันก็อาจไม่ค่อยชัดเจนเท่าไรว่าการค้าสินค้าฟุ่มเฟือยจะส่งผลกระทบต่อพื้นที่ในทางการเมืองและเศรษฐกิจเพียงใด โดย Carlson (2001) ได้พยายามอ้างอิงถึง Perigrine แม้ว่าความหมายของระบบเกียรติยศ (Prestige system) นั้นจะแตกต่างจากระบบการค้าสินค้าฟุ่มเฟือย สำหรับ Perigrine แล้วระบบ Prestige นั้นเป็นตัวแทนของวิธีการมากมายมหาศาลที่พวกเขาจะเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ และยังคงดำรงอยู่ในสังคมนี้ รวมถึงความรู้, พิธีกรรม และสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่แสดงถึงสถานะ แต่อย่างไรก็ตาม Carlson (2001) ก็คาดหวังว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวชีวิตนี้ก็จะคล้ายคลึงกับระบบที่เกี่ยวข้องกับการค้าขาย

ซึ่งนี่ได้นำมาซึ่งประเด็นเพิ่มเติมในการพิจารณาสองประเด็นคือ

1. เราจะสามารถปฏิบัติต่อ “ความรู้” ในฐานะเป็นสินค้าฟุ่มเฟือยได้หรือไม่? การรับมือกับเครือข่ายข้อมูล และการแลกเปลี่ยนความรู้นั้นเป็นมิติหนึ่งของ World-system theory ซึ่งจะต้องถูกเพิ่มเติมออกไป ดังนั้นเรื่องเหล่านี้จะเป็นเรื่องที่มีประโยชน์มาก

2. บทบาทใดของสัญลักษณ์และพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับ “Prestige” ในพื้นที่ที่มีการแลกเปลี่ยนที่เป็นผลมาจากการริเริ่มทางการค้า โดย Perigrine ได้ตั้งคำถามขึ้นมาว่าการแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือพิธีกรรมนั้นจะก่อให้เกิดการสร้างภาวะการพึ่งพาซึ่งกันและกัน (Interdependence) อย่างเป็นระบบหรือไม่ เหล่านี้คือประเด็นหลักในการพิจารณา เมื่อมีการระบุถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและสังคม และนี่จะเป็นตัวชี้วัดที่ดีในการพิจารณาถึงการควมรวมในมิติวัฒนธรรมและสังคม (Cultural & Social incorporation)

3. การขยายพื้นที่ของระบบโลก การรวบรวม ความเชี่ยวชาญในทางหัตถกรรม และผลิตภัณฑ์ที่มีการจัดการ

แนวคิดหลักอีกแนวคิดของ World-system นั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ว่าสินค้าและความมั่งคั่งนั้นถูกส่งสมได้อย่างไร สำหรับ Wallerstein (1974) จุดสำคัญที่จะพิจารณาว่าภูมิภาคนั้นเป็นส่วนหนึ่งของระบบโลกแล้วหรือยังก็ขึ้นอยู่กับการจัดการกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (การแบ่งงาน) ในภูมิภาคในระยะเวลาหนึ่ง ๆ ที่เป็นหัวใจของแนวคิดของเขาที่ว่าด้วย “External arena”

“Incorporation” และ “Peripheralization” โดย Wallerstein (1974) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า

คำถามดังกล่าวนี้เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของกระบวนการที่พื้นที่หนึ่งนั้นเคยอยู่ใน External arena ของ World-economy แล้วเมื่อเวลาผ่านไปก็กลายมาเป็น ‘Periphery’ ของระบบเศรษฐกิจโลก เราจะคิดถึงการเปลี่ยนผ่านนี้ในฐานะช่วงเวลาที่เป็นช่วงกลางของช่วงเวลา และเราเรียกช่วงเวลานี้ว่าเป็นช่วงเวลาของ “Incorporation” ดังนั้นรูปแบบที่เราใช้ก็จะเกี่ยวข้องกับ 3 ระยะเวลาของพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งได้แก่ External arena, Being incorporated และ Being

peripheralized ซึ่งทั้ง 3 ช่วงเวลาเหล่านี้ไม่มีระยะเวลาใดที่หยุดนิ่ง ทั้งหมดล้วนเกิดขึ้นเป็นกระบวนการ (Carlson, 2001)

และสำหรับความแตกต่างระหว่างการรวมตัวกัน (Incorporation) และอุปกรณ์ต่อพ่วง (Peripheralization) นั้น Wallerstein (1974) ก็ได้ขยายความเพิ่มเติมว่า การรวมตัวกันนั้นเป็นช่วงเวลาที่เกี่ยวข้องกับการเกี่ยว (Hooking) เอาพื้นที่ในวงโคจรของ World-economy เข้ามาโดยใช้วิธีการที่พื้นที่ดังกล่าวไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้อีกต่อไป ในขณะที่อุปกรณ์ต่อพ่วง (Peripheralization) นั้นจะเกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนผ่านที่สืบเนื่องมาของโครงสร้างย่อยของพื้นที่โดยวิธีการที่บางครั้งถูกอ้างอิงถึงในฐานะที่เป็นการพัฒนาความเป็นทุนนิยมให้ลึกยิ่งขึ้น

ในขณะที่ช่วงระยะเวลาของรวมตัวกัน (Incorporation) อาจจะใช้เวลายาวกว่า 100 ปี เราอาจมองเห็นรวมตัวกัน (Incorporation) ได้โดยง่ายว่าเป็นช่วงเวลาที่เป็นการขยายตัวให้กว้างของพัฒนาการทุนนิยม ในขณะที่กระบวนการอุปกรณ์ต่อพ่วง (Peripheralization) นั้นเป็นกระบวนการที่ทำให้พื้นที่นั้นลึกกลงไป (Deepening) ใน World-system

ถ้าจะพูดเรื่องวิธีการผลิตการรวมตัวกัน (Incorporation) ก็จะถูกยกขึ้นมาในความหมายว่าอย่างน้อยการผลิตที่สำคัญบางอย่างที่ผ่านกระบวนการในพื้นที่เฉพาะเจาะจงทางภูมิศาสตร์จะกลายเป็นการถูกรวมเข้ามาในห่วงโซ่สินค้าที่มีความหลากหลาย ซึ่งจะเป็นองค์ประกอบของกระบวนการแบ่งงานกันทำที่ดำรงอยู่ในระบบโลกของทุนนิยม สำหรับ Wallerstein (1974) แล้วคำว่า “ห่วงโซ่สินค้า (Commodity chains)” มีความสำคัญสำหรับเขามาก ซึ่งมันมีความหมายถึงการอธิบายการผลิตสินค้าในฐานะที่มันเปลี่ยนจากอาหารดิบไปเป็นอาหารสุก เปลี่ยนจากผ้าฝ้ายที่ปลูกโดยแรงงานทาสจนมาเป็นสิ่งทอที่หือ Manchester ฯลฯ กระบวนการนั้นถือว่าการรวมเข้ามาในระบบโลกก็เมื่อการผลิตนั้น ๆ ได้ตอบสนองในบางมิติต่อสถานะของตลาดที่กำลังเปลี่ยนแปลงของระบบโลก โดยเป็นความพยายามของผู้ที่ควบคุมกระบวนการผลิตดังกล่าวเพื่อที่จะเพิ่มการสะสมทุนให้ได้มากที่สุดภายในตลาดดังกล่าว หากไม่เป็นกระบวนการในระยะสั้น อย่างน้อยก็ควรจะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในระยะกลางอย่างมีเหตุผล ดังนั้นการสะสมทุนที่เกิดขึ้นคู่กับการตอบสนองต่อตลาดจะเป็นสัญลักษณ์สำคัญในกระบวนการที่จะถูกพิจารณาว่าเมื่อไรที่จะถูกรวม (Integral To) เข้ามาในระบบโลก และพื้นที่ดังกล่าวนั้นจะถูกรวมเข้าไป (Incorporated) เข้ามาอย่างเป็นทางการหรือยัง

ซึ่งนี่นำมาสู่การยกประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการแยกแยะความแตกต่างของการรวบรวมผลผลิต (Gathering) กับการผลิต (Producing) ในการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของ African incorporation, Wallerstein (1974) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า รากฐานในเชิงโครงสร้างพื้นฐานของการรวบรวมผลผลิตนั้นเบาบางกว่าการผลิตมาก ดังนั้นต้นทุนการขยายตัวและหดตัวของปริมาณ

ของกิจกรรมในการรวบรวมผลผลิตนั้นก็จะน้อยกว่ากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตอย่างมีนัยยะสำคัญ ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นชัดเจนก็คือการค้าเครื่องเทศในแปซิฟิกใต้ ซึ่งแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างการรวบรวมผลผลิตและการผลิต แรกเริ่มนั้นเครื่องเทศจะถูกรวบรวมโดยคนพื้นเมือง และขายให้แก่ชาวต่างชาติ ซึ่งนี่เป็นสถานะที่ดำรงอยู่จนกระทั่งช่วงศตวรรษที่ 19 ตอนปลาย เมื่อชาวต่างชาติได้ก้าวเข้ามาเกี่ยวข้องในการริเริ่มการผลิตโดยการเพาะปลูกเครื่องเทศเสียเอง และในการจะตอบคำถามว่าเมื่อใดที่การรวบรวมผลผลิตแบบมีการจัดการจะเปลี่ยนผ่านสู่การผลิต ส่วนหนึ่งของคำตอบก็จะอยู่ที่แนวคิดเรื่องการผลิตสินค้าหัตถกรรมที่มีลักษณะพิเศษ

แนวคิดเรื่องศิลปหัตถกรรมที่มีลักษณะพิเศษนั้นต้องการการพัฒนา craft specialization นั้นมักจะถูกปฏิบัติในฐานะเป็นตัวชี้วัดของความซับซ้อนในทางวัฒนธรรม พัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองต่ออิทธิพลที่หลากหลาย รวมทั้งผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่ถูกนำเสนอมาให้โดยตลาดยุโรป การผลิตสินค้าหัตถกรรมที่มีลักษณะพิเศษดังกล่าวสามารถจะถูกนิยามได้ในฐานะกิจกรรมที่ไม่ใช่กิจกรรมเพื่อความพอเพียงซึ่งถูกนำเสนอโดยครัวเรือนที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งมีจำนวนจำกัดภายในชุมชน ปัจเจกชนในครัวเรือนดังกล่าวก็จะมีการแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ของเขากับสินค้าและอาหารอื่น ๆ ที่ผลิตโดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ เมื่อมีการติดต่อเกิดขึ้นระหว่างสังคมที่มีระดับการพัฒนาแตกต่างกัน กลุ่มที่ดำเนินการในระดับการพัฒนาที่สูงกว่าก็จะสามารถเสนอผลตอบแทนพิเศษ หรือนำเสนอสินค้าที่ก่อนหน้านี้ไม่สามารถหามาได้ แนวคิดหลักในเรื่องของการผลิตสินค้าหัตถกรรมที่มีลักษณะพิเศษก็คือ ผู้เชี่ยวชาญจะสามารถนำเสนอผลผลิตหรือบริการบางอย่างที่ในพื้นที่ของเขานั้นด้วยทักษะความชำนาญเฉพาะทาง หรือความรู้เฉพาะทาง และความถนัดเฉพาะทาง

คุณสมบัติสองอย่างที่มีมักจะปรากฏในภูมิภาคที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าหัตถกรรมที่มีลักษณะพิเศษก็คือ 1. การเข้าถึงพื้นที่ของทรัพยากรนั้นมักจะถูกจำกัดในการกำหนดกฎเกณฑ์ในการผลิต, การกระจายและการบริโภคสินค้าที่มีลักษณะพิเศษดังกล่าว 2. ความจำเป็นในเรื่องของประสิทธิภาพนั้นจะต้องถูกนำเสนอ ซึ่งก็มักจะถูกจัดหามาให้โดยแรงจูงใจด้านผลกำไรในระบบพาณิชย์กรรม ในความจำเป็นนั้นจะมีเรื่องของแรงจูงใจสำหรับความพิเศษ ซึ่งก็มักจะเกี่ยวข้องกับการค้าเมื่อเข้าไปเกี่ยวข้องกับประเด็น การรวมตัวกันของนายทุน (Capitalist incorporation) ยิ่งไปกว่านั้นเราจะสามารถใช้แนวคิดของความพิเศษของศิลปหัตถกรรมในฐานะจุดตรงกลางในการอภิปรายถึงวิธีการผลิต ซึ่งจะตั้งอยู่ระหว่างการรวบรวมผลผลิตและการผลิตแบบเต็มรูปแบบ

4. พรหมแดนในเชิงพื้นที่: จากใจกลางสู่พื้นที่ที่ไม่มีใครสนใจ

สำหรับ Wallerstein (1974) พื้นที่ที่ได้ถูกรวมเข้าไป (Incorporated) เข้ามาในระบบเศรษฐกิจโลกการค้าข้ามพรหมแดน จะกลายเป็นสิ่งที่อยู่ภายในระบบเศรษฐกิจโลกที่ไม่ได้เป็นสิ่งที่

อยู่ภายนอกอีกต่อไป แม้ว่ามันจะเกิดขึ้นที่ปลายสุดของกระบวนการควบรวม (Incorporation process) ซึ่งก็มักจะตามมาด้วยการเริ่มกระบวนการอุปถัมภ์ต่อพ่วง (Peripheralization) ซึ่งนี่จะสามารถแสดงให้เห็นกระบวนการทั้งหมดและแนวคิดในเชิงพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับมันได้ดี

ซึ่งนี่ชี้ให้เห็นว่าในความเป็นจริงมันมีพื้นที่ที่เรียกว่า “Supra-external” ที่ดำรงอยู่ในฐานะ A zone of ignorance ซึ่งนี่เป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าไม่ได้มีเพียง 3 โซนในระบบโลก แต่มีทั้งหมด 6 โดยด้วยกันได้แก่ Core, Semi-periphery, Periphery, Incorporating zone, External arena และ Zone of ignorance

โดย Wallerstein (1974) ได้ระบุลักษณะของเวทีภายนอก (External arena) ในความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจโลกทุนนิยม (Capitalist world economy) ไว้ว่า เป็นพื้นที่ที่กลุ่มประเทศในเศรษฐกิจโลกทุนนิยม เคยต้องการสินค้าจากพื้นที่เหล่านี้ แต่ก็เคยต่อต้าน (บางที่อาจในเชิงวัฒนธรรม) ในการนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมกลับไป และมีความเข้มแข็งพอในทางการเมืองที่จะรักษาสิทธิพิเศษไว้ แนวทางที่เป็นไปได้สำหรับตัวแทนผู้ปกครองที่เกี่ยวข้องในทุกพื้นที่ที่พยายามกีดกันการขยายตัวของเศรษฐกิจโลกทุนนิยม ก็จะมีแนวทางอยู่ 3 แนวทางที่จะเกิดขึ้นได้ คือ 1. มีความเข้มแข็งพอที่จะรักษาสิทธิพิเศษไว้ และไม่เลือกที่จะรวมตัวกัน (Incorporation) 2. มีความเข้มแข็งพอที่จะรักษาสิทธิพิเศษไว้ แต่ก็ยังเลือกที่จะรวมตัวกันหรือ 3. พวกเขาจะอ่อนแอเกินไปที่จะรักษาสิทธิพิเศษของตัวเองไว้ ซึ่งอย่างสุดท้ายนั้นก็เป็นไปได้ว่าอาจจะมีความไม่เท่าเทียมกันและอาจเกิดการเปลี่ยนผ่านหากว่าพื้นที่ดังกล่าวมีทรัพยากรและสินค้าที่ตัวแทนในระบบเศรษฐกิจโลกนั้นต้องการ

บางทีผลลัพธ์ที่มีโอกาสจะเกิดขึ้นมากที่สุดสำหรับระบบเครือข่ายภายนอก (External zone) ก็คือ พื้นที่ดังกล่าวจะถูกละเลยและทอดทิ้งไปจนกว่านายทุน (Capitalist) จะต้องการขยายตัวและลงลึกมากขึ้นไปอีกในกรณีใด ๆ ก็ตาม มันเป็นปรากฏการณ์อย่างมีเหตุผลว่าพื้นที่ใดก็ตามที่ติดต่อกับระบบโลกก็จะถูกดูดกลืนไปในที่สุด ไม่ว่าจะในระยะสั้นหรือระยะกลางก็ตาม

จิกซอของพรหมแดนและกลไกในการขีดเส้นแบ่งพรหมแดนนั้นเป็นพื้นที่หนึ่งที่ Chase-Dunn and Hall (1997) ได้พยายามแสดงให้เห็น โดยพวกเขาได้เสนอว่ามีกลไกในการขีดเส้นแบ่งพรหมแดนอยู่ 4 ประเภทภายในระบบโลก ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ค่อยจะเกิดขึ้น โดยบังเอิญ ประเภทที่กว้างที่สุดก็คือพรหมแดนของข้อมูลข่าวสาร และการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ซึ่งอาจจะถูกพิจารณาในฐานะเป็นเครือข่ายการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Information exchange network: INI) ประเภทถัดมาก็คือการแลกเปลี่ยนสินค้าหรูหราและสินค้าฟุ่มเฟือย ซึ่งถูกอ้างถึงในฐานะเป็นเครือข่ายสินค้าหรูหรา (The prestige goods network: PGN) ประเภทที่สามก็คือพรหมแดนของปฏิสัมพันธ์ทางการเมืองและการทหาร (Political/ Military Interaction: PMNI) และประเภทที่สี่ซึ่งแคบที่สุดก็ประกอบไปด้วย

การไหลเวียนของสินค้าที่จำเป็นซึ่งก่อให้เกิด The Bulk Goods Exchange Network: BGN) เครือข่าย
ทั้งสี่ก็จะถูกคักอยู่ภายในแต่ละอัน

5. พรรมแดน (Frontiers)

Wallerstein (1974) นั้นไม่เคยสนใจแนวคิดเกี่ยวกับพรรมแดนอย่างออกนอกหน้า
นอกจากจะมีเป้าหมายที่จะบันทึกไว้ว่ามันถูกก่อรูปและเปลี่ยนผ่านเมื่อพื้นที่ใหม่ ๆ ได้ถูกดูดซับเข้า
มาอยู่ในระบบโลกที่กำลังขยายตัว มิฉะนั้นเขาก็เพียงต้องการชี้ให้เห็นประเด็นของการค้าข้าม
พรรมแดนอย่างสั้น ๆ ในการอธิบายของเขาในเรื่อง ที่จะรวมตัวกัน (Incorporation)

ซึ่ง Hall ได้นำเสนอความหมายที่ชัดเจนขึ้นของพรรมแดน (Frontiers) ในฐานะที่ซ่อนอยู่
ในกระบวนการที่จะรวมตัวกัน โดยเขาได้นำเสนอว่า พรรมแดนนั้นคือ ภูมิภาคหรือพื้นที่ที่มีความ
แตกต่างกันเรื่องวัฒนธรรม สังคม กลุ่มชาติพันธุ์ หรือวิธีการผลิตตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไปมาติดต่อกัน
ในทัศนะของ Hall นั้นจะมีความแตกต่างในด้านทิศทางและประเภทของสิ่งต่าง ๆ (ข้อมูล สินค้า
ผู้คน) ที่เคลื่อนที่ผ่านพรรมแดน แต่สำหรับ Wallerstein (1974) นั้น เขาได้ชี้ว่ากระบวนการ
ที่จะรวมตัวกันนั้นจะถูกขับเคลื่อนจากศูนย์กลางออกไปข้างนอกเสมอ

พรรมแดนในที่นี้พื้นที่ที่อยู่เหนือกว่ารัฐ พรรมแดน (Frontiers) เป็นภูมิภาคที่ข้ามผ่านการ
กำหนดจุดในทางการเมืองที่ถูกสร้างขึ้นในนามพรรมแดน (Borders) ที่คือที่ที่กฎของระบบที่ถูก
เปิดเผยและที่ที่สิ่งใดก็ตามดำเนินต่อไป

การสร้างรูปแบบที่จะรวมตัวกัน

การจะทำความเข้าใจการขยายตัวของระบบรัฐสมัยใหม่อย่างเหมาะสม จำเป็นจะต้อง
สำรวจตรวจสอบกระบวนการที่เกิดขึ้นจริงของการขยายตัวนี้ Hall (1986, pp. 397-398) ได้ตั้ง
ข้อสังเกตว่าการแตกตัวขนาดใหญ่ของกระบวนการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง จะเกิดขึ้นไป
กับการขยายตัวของรัฐ ไม่ว่าจะการขยายตัวนั้นจะมีฐานมาจากการสะสมทุนหรือการปล้นสดมภ์
แน่นอนว่าสิ่งที่จำเป็นที่สุดก็คือการทำความเข้าใจกับแนวคิดเรื่อง ที่จะรวมตัวกัน อย่างละเอียดลออ
ซึ่งมี 2 ส่วนที่จะต้องทำความเข้าใจ แม้ว่าจะแยกส่วนกันแต่ก็ยังเกี่ยวข้องกัน ประการแรกคือ เรา
จำเป็นต้องยอมรับว่ากระบวนการที่ดำเนินอยู่ทั้งหมดที่เรากำลังพูดถึงกันอยู่นั้นอาจจะถูกแบ่งได้
เป็นขั้นตอนที่แยกจากกัน ประการที่สอง พื้นที่หนึ่งจะต้องผ่านหรือมีประสบการณ์ในการผ่าน
สถานะภายใต้กระบวนการดังกล่าว ซึ่งนี้จะขึ้นอยู่กับระดับของการเข้าไปเกี่ยวข้องกับระบบโลก
เช่นเดียวกับผลกระทบต่อปัจจัยเฉพาะด้านต่าง ๆ

1. กระบวนการ

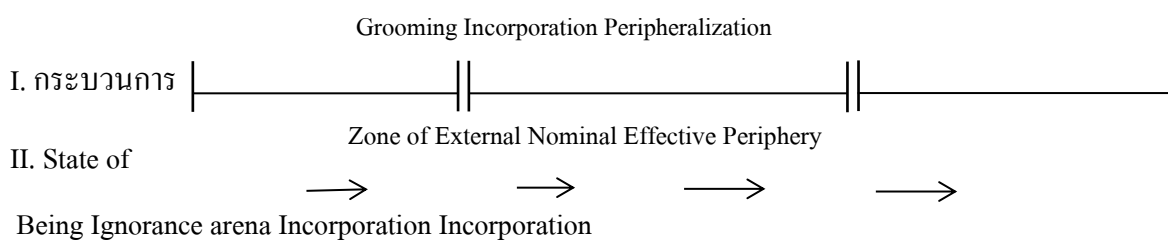
ในบางกระบวนการก็เกี่ยวข้องกับการเกี่ยวเอาพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งมาสู่ โดเมนภายนอก
(External domain) สำหรับ Carlson เขาได้แปรกระบวนการรวมตัวกัน (Incorporation) ออกเป็น 3

กระบวนการย่อย ๆ (Carlson, 2001) ได้แก่ 1. พื้นที่ที่ถูกกลืน โดยไม่เคยมีใครสำรวจหรือรู้สึกที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของระบบโลก โดยได้รับการติดต่อ โดยผ่านกระบวนการตกแต่งปรับสภาพผ่านการแลกเปลี่ยนของทุน หรือการผลิตที่ได้ถูกริเริ่มขึ้น ซึ่งจุดนี้จะเป็นกระบวนการที่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้น กระบวนการย่อยขั้นตอนที่ 2 นั้นเป็นส่วนหนึ่งของการรวมตัวกัน (Incorporation) เกิดขึ้นเมื่อเวลาที่ภายนอก นั้นได้มีการพัฒนาการติดต่อและการเข้าไปเกี่ยวข้องกับทฤษฎีระบบโลก (World-system) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนผ่านจากการรวมตัวกัน (Incorporation) แต่เพียงในนาม ไปสู่การรวมตัวกัน (Incorporation) ในแบบที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งนี่จะเกิดขึ้นในช่วงที่กระบวนการนั้นมีการพัฒนาและเกิดการแพร่กระจายในทางสังคม และเมื่อกระบวนการรวมตัวกัน (Incorporation) นั้น ได้ก้าวหน้าไปมาก กระบวนการอุปกรณต่อพ่วง (Peripheralization) ก็จะเกิดขึ้น ภายใต้สถานการณ์นี้พื้นที่ที่ถูกรวมเข้าไป (Incorporated) เข้าไปอย่างมีประสิทธิภาพก็จะถูกมองว่ากำลังเคลื่อนเข้าไปสู่รอบนอก (Periphery) ของระบบโลก และอาจจะดำเนินต่อไปเป็นกึ่งรอบนอก (Semi-periphery)

2. ภาวะที่เป็นอยู่ (The states of being)

เพื่อที่จะเข้าใจกระบวนการของการรวมตัวกัน (Incorporation) ก็ควรที่จะทำความเข้าใจ States of being ในแต่ละช่วงของกระบวนการ ซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละช่วง ยกตัวอย่างเช่น บางภูมิภาคอาจจะดำรงอยู่ในขอบเขตที่ถูกพิจารณาว่าเป็นเวลาที่ภายนอก ในขณะที่ภูมิภาคเหล่านี้ อาจมีความเชื่อมโยงด้านการค้า สังคม หรือความใกล้ชิดในเชิงภูมิศาสตร์ต่อภูมิภาคที่ถูกพิจารณาว่าเป็นภายนอก ภูมิภาคเหล่านี้อาจไม่เป็นที่รู้จักของสมาชิกในระบบโลก (เช่นอเมริกา ก่อนการมาถึงของ Columbus หรือ Africa ตอนใน) ดังนั้นภูมิภาคเหล่านี้ก็จะดำรงอยู่ในฐานะนั้นในนวนิยายในพรมแดนของเครือข่ายข้อมูลข่าวสารหรือที่ Carlson ให้นิยามว่าเป็นโซนแห่งความไม่รู้ (A zone of ignorance) คืออยู่นอกเครือข่ายข้อมูลข่าวสาร พื้นที่เช่นนี้ก็จะไม่ปรากฏในแผนที่ของสมาชิกของระบบโลกขั้นตอนต่อไป (ผ่านการเข้าไปเกี่ยวข้องกับระบบโลกมากขึ้น) ก็เป็นช่วงที่อยู่ในโซนภายนอก ตอนนี้พื้นที่ดังกล่าวก็จะเป็นที่รู้จักของสมาชิกในระบบโลก แต่ก็ไม่ได้อยู่ในวิถีที่มีความเกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพนัก (แต่อยู่ในเครือข่ายข้อมูลข่าวสาร) ดังนั้นสมาชิกของระบบก็จะรู้จักภูมิภาคนี้ และสามารถใส่ชื่อคร่าว ๆ ลงไปในแผนที่ได้ แต่ยังไม่สามารถสะท้อนความเที่ยงตรงในเชิงภูมิศาสตร์ได้ และยังสามารถนำไปผสมปนเปกับภูมิภาคที่ดำรงอยู่แต่ในตำนานอีกด้วย ในที่สุดก็จะมีการพัฒนาการค้าสินค้าฟุ่มเฟือย มีการเพิ่มขึ้นของการค้า นี้รวมถึงสินค้าหรูหรา ประกอบกับการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการเผยแพร่วัฒนธรรม ภูมิภาคนี้ก็จะยังคงถูกพิจารณาว่าเป็นเวลาที่ภายนอก (อยู่ในเครือข่ายของสินค้าฟุ่มเฟือย) แผนที่ก็จะสะท้อนความเป็นภูมิภาค แต่ยังคงขาดรายละเอียดที่สำคัญ โครงร่างของทวีปก็ค่อนข้างจะแม่นยำขึ้นแต่ความรู้เกี่ยวกับเรื่อง

ต่าง ๆ ในพื้นที่ ก็ยังคงเป็นเรื่องของอนาคต และเมื่อความเกี่ยวข้องเพิ่มขึ้น และความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจพัฒนาขึ้นกับระบบ โลก ภูมิภาคนี้ก็จะขยับไปยังขั้นที่เรียกว่า จดทะเบียนจัดตั้ง (Nominally incorporated) (อยู่ในเครือข่ายการเมือง-การทหาร) แผนที่ก็จะมียารละเอียดยบางส่วนของเมืองหลัก ๆ และลักษณะทางภูมิศาสตร์ แต่ก็ยังไม่สมบูรณ์ ยังขาดรายละเอียดหลัก ๆ ที่สำคัญไปหลังจากนั้นก็พัฒนามาสู่ขั้นของอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective incorporated) ซึ่งก็จะเป็นช่วงที่ภูมิภาคนั้นเข้าไปสู่ออบนอก (เข้าไปอยู่ในเครือข่ายสินค้าจำเป็น) ดังนั้นก็จะมีรายละเอียดที่สมบูรณ์อยู่ในแผนที่ และภูมิภาคนี้ก็จะเป็นส่วนหนึ่งของระบบ หรือภูมิภาคนี้อาจจะพัฒนาจากกระบวนการอุปกรณต่อพ่วง (Peripheralization) ไปสู่ระยะกึ่งรอบนอก ซึ่ง Carlson (2001) ได้ทำแผนผังไว้เพื่อให้เข้าใจกระบวนการของการรวมตัวกัน (Incorporation) ไว้ง่าย ๆ ดังนี้

ภาพที่ 2-2 กระบวนการของการรวมตัวกัน (Incorporation)

อย่างไรก็ตาม Carlson เองก็ได้ให้ความเห็นว่ากระบวนการดังกล่าวอาจไม่ได้เป็นไปตามลำดับทุกลำดับ แต่อาจจะข้ามบางขั้นตอนไป เนื่องจากมิติของการรวมตัวกัน (Incorporation) นั้นไม่ได้มีมิติเดียว แต่มีหลากหลายมิติภายใต้พรมแดนของระบบโลกที่มีอยู่ 4 ประเภท การรวมตัวกัน อาจจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ซึ่งอาจจะเป็นสินค้าจำเป็นหรือแม้กระทั่งสินค้าฟุ่มเฟือย หรืออาจจะเป็นมิติด้านการเมือง/ การทหาร หรือสังคม-วัฒนธรรม ซึ่งจะรวมเอาทุกประเภทของข้อมูลและสัญลักษณ์ นอกจากนี้ การรวมตัวกัน (Incorporation) ยังสร้างพรมแดนหลายชั้น ที่ตอบสนองต่อพรมแดนแต่ละพรมแดน นอกจากนี้ การรวมตัวกัน (Incorporation) จะเริ่มจากเส้นแบ่งที่ไกลที่สุด (วัฒนธรรม, สัญลักษณ์, ข้อมูลข่าวสาร หรือสินค้าฟุ่มเฟือย) แล้วสืบเนื่องต่อไปยังเส้นแบ่งที่แคบที่สุด มีความเข้มข้นจากเส้นแบ่งทางด้านการเมือง/ การทหาร และจากนั้นก็ไปสู่มิติของสินค้าจำเป็นและความสัมพันธ์ระหว่างมิติของการรวมตัวกัน (Incorporation) ต่าง ๆ เหล่านี้ ก็มีความซับซ้อนในทางทฤษฎี

นอกจากนี้ก็เป็นเรื่องที่ต้องตระหนักว่า การรวมตัวกัน (Incorporation) นั้นจะเกิดขึ้นในอัตราที่แตกต่างกัน ในระดับที่แตกต่างกันในสมาชิกแต่ละสมาชิกของระบบ เช่น ภูมิภาคหนึ่ง

อาจจะอยู่ในเครือข่ายข้อมูลข่าวสารกับสมาชิกหนึ่งในระบบ แต่ก็ไปเกี่ยวข้องกับการค้าสินค้า ฟุ่มเฟือย (หรือแม้กระทั่งสินค้าจำเป็น) กับสมาชิกของระบบอีกสมาชิกหนึ่งในระบบเดียวกัน ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า การรวมตัวกัน (Incorporation) นั้นเป็นปรากฏการณ์ที่มีความซับซ้อน

สรุป

รูปแบบของการรวมตัวกัน (Incorporation) เช่นนี้จะเกิดประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ องค์ประกอบของระบบโลกในหลายทางด้วยกัน ประการแรก จะเป็นการนำเสนอความเข้าใจที่ดีขึ้น ของการเปลี่ยนแปลงอย่างมโหฬารที่เกิดขึ้นก่อนที่ภูมิภาคหนึ่ง ๆ จะถูกพิจารณาว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบบ ประการที่สอง รูปแบบเช่นนี้จะก่อให้เกิดภาพของผลกระทบที่ชัดเจนขึ้นที่ผู้เล่นจากข้าง นอกส่งผลกระทบต่อระบบและต่อผู้เล่นในระบบ ประการที่สาม จะทำให้เราสามารถรับรู้ได้ว่าผู้เล่นจาก ข้างนอกนั้นก็มักจะมีความสามารถในการต่อรองเรื่องของการรวมตัวกัน (Incorporation) และใน บางครั้งก็สามารถต่อรองกันภายนอก ประการที่สี่ แนวพินิจเช่นนี้จะทำให้รับทราบข้อมูลที่ลึกซึ้ง ของพลวัตรที่ขับเคลื่อนการขยายตัวของระบบ โดยรวม ทำให้สามารถแจกแจงสาเหตุพื้นฐานที่ ผลักดันไปสู่การขยายตัวของระบบทุนได้ ประการที่ห้า รูปแบบของการรวมตัวกัน (Incorporation) แบบนี้จะบอกเรื่องราวที่สมบูรณ์ว่าระบบนั้นขยายตัวได้อย่างไร ซึ่งจะทำให้สามารถเปรียบเทียบกับ คำอธิบายจากสำนักอื่น ๆ ได้ ประการสุดท้าย มุมมองแบบระบบโลกนั้นอยู่ในตำแหน่งที่ดีกว่าใน ฐานะการวิจัยที่ก้าวหน้า และนำเสนอแนวพินิจที่มีลักษณะเป็นสหวิทยาการมากกว่าในการศึกษา การเมืองโลกที่มีกันอยู่ในปัจจุบัน

แนวคิดว่าด้วยทุนนิยมขูดรีดกอบโกยทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นชนบท

เป็นทฤษฎีที่นำเสนอถึงการขูดเอาทรัพยากรของทุนขนาดใหญ่ โดยเฉพาะทุนเกษตร ขนาดใหญ่ที่เป็นทุนข้ามชาติ Alonso-Fradejas (2015) ได้นำเสนอไว้ในบทความ Anything but a story foretold: multiple politics of resistance to the agrarian extractivist project in Guatemala (2015) ที่ได้พูดถึงทฤษฎี Agrarian extractivism โดยได้นำเสนอเหตุการณ์ที่กัวเตมาลา โดย ยกตัวอย่างสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงกลางทศวรรษที่ 2000s ซึ่งเกิดการขยายตัวของธุรกิจเกษตร ขนาดใหญ่ในที่ราบต่ำทางภาคเหนือ ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของชนพื้นเมืองเผ่ามายากลุ่มที่เรียกว่า Maya-Q'echi' โดยเฉพาะธุรกิจปาล์มน้ำมันและอ้อย ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่าง แรงงานกับการควบคุมที่ดิน และก่อให้เกิดการคุกคามการดำรงชีวิตหลาย ๆ ทางแบบที่ไม่เคยเกิด ขึ้นมาก่อน โดยปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดการขูดรีดกอบโกยทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวเกิดจาก ความ ไม่พอใจและความขัดแย้งในธุรกิจเกษตรผ่านการครอบงำและขูดรีด เขาได้นำเสนอให้เห็นภาพของ การต่อต้านในหลายรูปแบบของชนพื้นเมืองกลุ่มดังกล่าว ที่ได้เปลี่ยนการจลาจลมาสู่ปฏิบัติการ

ต่อต้านที่เป็นรูปธรรม เช่น การใช้ยุทธศาสตร์ปกป้องผืนดินที่พวกเขาเรียกว่าปฏิบัติการ “Defense of territory” ซึ่งจะแบ่งเป็น 2 รูปแบบได้แก่ 1. รูปแบบการต่อต้านแบบรายวัน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อลดการขูดรีดแรงงานและทำลายยุทธศาสตร์การขยายตัวของบริษัทเกษตรขนาดใหญ่ในพื้นที่ และ 2. ยุทธศาสตร์การจัดตั้งกองกำลังซึ่งมีลักษณะทั้งเชิงรุก และรับ ซึ่งกลายเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์การใช้กระบวนการการดำเนินคดีตามกฎหมาย ซึ่งการจัดตั้งกองกำลังดังกล่าวต้องสร้างพันธมิตรในเชิงยุทธศาสตร์ กับตัวแสดงในระดับรัฐที่มีความก้าวหน้า โดยเฉพาะขบวนการเคลื่อนไหวในระดับประเทศ ขณะที่ตัวแสดงอื่น ๆ รัฐ บริษัท และพลังทางสังคมต่าง ๆ ที่ผลักดันอุตสาหกรรมอ้อย และน้ำมันปาล์มก็ก่อรูปโครงการของรัฐบาลในฐานะที่เป็น “การลงทุนที่มีความรับผิดชอบและยั่งยืน” ผ่านวิธีการแบ่งแยกและชนะ “Pretty up” และ ใช้หลักนิติธรรม ซึ่ง 3 ยุทธศาสตร์ดังกล่าว ถูกนำมาใช้ผ่าน 3 รูปแบบคือ การแข่งขันทางอ้อม, การใช้กฎหมาย รวมถึงรูปแบบการใช้ความรุนแรง ทั้งหลายทั้งปวงนำมาสู่การเมืองระดับพื้นที่ที่ว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงของชวานาชนบทในกัวเตมาลา ซึ่งประกอบไปด้วยการแทรกแซง และความตึงเครียดในหลายระดับ ไม่ว่าจะเป็น การระดมคน, การนั่งเฉย หรืออย่างน้อยที่สุดก็คือการเปลี่ยนแปลงการยอมจำนนไปสู่การต่อต้านเมื่อเวลาผ่านไป โดยแนวคิดที่ว่าด้วยทุนนิยมกอบโกยทรัพยากรนั้นหมายถึงทุนนิยมที่กอบโกยเอาทรัพยากรจากดิน ไปขายในตลาดโลก กรณีศึกษาที่ Alberto ได้นำเสนอนั้นหมายถึงการใช้ทรัพยากรที่ดินของชนพื้นเมืองเผ่ามายาโดยบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ที่มาลงทุนในธุรกิจอุตสาหกรรมปาล์ม น้ำมัน และอ้อย ซึ่งเป็นธุรกิจเกษตรผ่านการลงทุนของอุตสาหกรรมการเงิน ซึ่งก่อให้เกิดแรงกดดันที่เพิ่มขึ้นต่อพื้นที่เกษตร และทรัพยากรธรรมชาติภายในและรอบ ๆ เศรษฐกิจที่เติบโตอย่างรวดเร็วผ่านกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศ เช่น BRICs โดยเงื่อนไขทางโครงสร้างที่เอื้อต่อการควบคุมขูดรีดจากที่ดิน น้ำ และทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ในกัวเตมาลาโดยบริษัทผูกขาดในประเทศที่ลงทุนในธุรกิจการเงิน อุตสาหกรรมเกษตร ซึ่งมักจะเป็นพันธมิตรกับนักลงทุนและนักการเงินข้ามชาติ ซึ่งจะพยายามเข้ามาควบคุมพื้นที่เกษตรขนาดใหญ่เพื่อลงทุนในโรงงานอ้อย และปาล์ม โดยเกิดขึ้นพร้อมกับความพยายามเข้าครอบครองเหมือง น้ำมัน โรงงานไม้ที่เติบโตเร็ว การค้าคาร์บอน โรงงานพลังงานน้ำ ปศุสัตว์ การท่องเที่ยวราคาแพง รวมทั้งการฟอกเงินจากธุรกิจยาเสพติด นอกจากนี้การเข้าครอบครองทรัพยากรที่ดินได้ก่อรูป และถูกก่อรูปด้วยการเกิดขึ้นของระเบียบเศรษฐกิจ และการปิดล้อมทางสิ่งแวดล้อม โครงการเหล่านี้ทำให้แรงกระเพื่อมมหาศาลที่เปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ของดินแดนชนบท

แนวคิดดังกล่าวจะนำมาใช้กับงานวิจัยชิ้นนี้ผ่านการวิเคราะห์การเข้ามาของทุนใหญ่ที่ กำลังลงทุน โครงการลงทุนหนึ่งซึ่งเป็น โครงการในกลุ่มนิคมอุตสาหกรรมบริการ ที่เข้ามาประชิด

พื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานซึ่งเป็นพื้นที่วิจัย และวิเคราะห์การเคลื่อนไหวของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน เปรียบเทียบกับชนพื้นเมืองในกัวเตมาลา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อในการศึกษานี้ นั้น โดยเฉพาะเรื่องชาติพันธุ์กะเหรี่ยง นั้นมีอยู่จำนวนมาก ทั้งที่เป็นงาน โดยใช้กรอบการศึกษาในแนวมานุษยวิทยา ประวัติศาสตร์ หรือ แม้แต่แนวเศรษฐศาสตร์การเมือง อย่างไรก็ตามหากได้ทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวแล้วก็จะม งานวิจัยจำนวนไม่มากที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการถูกทำให้เป็นชายขอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับปัญหาการสูญเสียที่ดินทำกินของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงจากการถูกทำให้เป็นชายขอบยังมี จำนวนน้อยมากหรือแทบจะไม่มีเลย งานวิจัยที่พอจะนำมาเสนอได้มีดังนี้

1. งานวิจัยเรื่อง “เมื่อกะเหรี่ยงสวนผึ้งลุกขึ้นพูด” เป็นงานวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่ง ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในโครงการวิจัยประวัติศาสตร์ ท้องถิ่นภาคกลาง โดยนายวุฒิ บุญเลิศ และคณะ ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ได้ฉายภาพให้เห็นประวัติศาสตร์ การอยู่ร่วมกันของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง มอญ พม่า และชาวสยามในดินแดนสุวรรณภูมิ ผ่านการ สืบค้นจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ เช่น เอกสารจากกองหอจดหมายเหตุ ห้องสมุด กระทรวงมหาดไทย นอกจากนี้ยังสืบค้นจากแหล่งข้อมูลจากเอกสารที่เป็นวรรณกรรม เช่น โคลง นิราศสุนทรภู่ บทเสภา เรื่องขุนช้างขุนแผน แล้วนำมาเชื่อมต่อกับหลักฐานที่เป็นภาพจิตรกรรม ฝาผนัง จากงานวิจัยชิ้นนี้ จะพบว่าชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในชุมชนสวนผึ้งนั้นมีอยู่ด้วยกันสองเผ่า คือกะเหรี่ยงโพลั่ว และอีกเผ่าหนึ่งคือ จอร์หรือปกากะญอ และได้มีบันทึกของสังฆราชปาล เล กัวซ์ ชาวฝรั่งเศสซึ่งเข้ามาประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งได้บันทึกว่ากะเหรี่ยงนั้นเป็นชาติ พันธุ์ดั้งเดิมที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในสยามมาก่อน และเมื่อคนไทยถอยร่นลงมาจากทางเหนือและมาสร้าง บ้านแปงเมืองอยุธยา กะเหรี่ยงต้องยอมเสียพื้นที่และถอยร่นไปอยู่ตามภูเขา และได้มีการอพยพเข้า มาของกะเหรี่ยงครั้งใหญ่จากฝั่งพม่า เมื่อพระเจ้าอนรรธา กษัตริย์พม่าแห่งเมืองพุกาม ได้ทำสงคราม รุกรานชาติมอญ ซึ่งเป็นการอพยพเข้ามาอยู่ในสยามครั้งใหญ่ ส่วนในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่ง สยามและพม่ายังคงเป็นคู่ศึกสงครามนั้น กะเหรี่ยงสวนผึ้งก็มีหน้าที่ปกป้องผืนแผ่นดินมาตุภูมิ โดย ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ตระเวนสืบข่าวชายแดนตะวันตก เมื่อมาถึงสมัยรัชกาลที่ 3 พระองค์ก็ได้ ให้กองกำลังกะเหรี่ยงควบคุมพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า โดยได้มีการมอบตำแหน่งหลวงพิทักษ์ศิริ มาตย์ให้แก่ผู้นำกะเหรี่ยงอย่างเป็นทางการ จนมาถึงปี พ.ศ. 2481 รัฐได้ออกพระราชกฤษฎีกา กำหนดเขตหวงห้ามที่ดินในท้องที่จังหวัดกาญจนบุรี โดยในพระราชกฤษฎีกาฉบับดังกล่าวได้ทำ แผ่นที่แนบท้าย โดยผนวกเอาพื้นที่ของชาวกะเหรี่ยงที่ตั้งชุมชนอาศัยอยู่มาแต่อดีตต้องตั้งอยู่ใน

พื้นที่หวงห้าม และรัฐได้อ้างสิทธิโดยอาศัยพระราชกฤษฎีกาฉบับดังกล่าวเข้ามาควบคุมการใช้พื้นที่ของชาวสวนฝิ่น หลังจากนั้นก็มีการทำเหมืองแร่ดีบุกซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ และผ่านเหตุการณ์ต่าง ๆ มากมาย ที่เป็นผลมาจากปัจจัยด้านการเมือง ความมั่นคง ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และการจัดการทรัพยากรของรัฐได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต สังคม ของคนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง ที่ต้องปรับตัว และยอมรับความเปลี่ยนแปลงซึ่งรัฐเป็นผู้กำหนด จิตวิญญาณกะเหรี่ยงเริ่มสาบสูญ ไร่หมุนเวียนล่มสลาย ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลง และการสูญเสียพื้นที่ทางวัฒนธรรมและพื้นที่การเมืองการปกครองท้องถิ่น กะเหรี่ยงสวนฝิ่นก็ได้สร้างและหาพื้นที่ใหม่ในสังคมเพื่อจะดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของตนด้วยการหาความหมาย การตีความ และอธิบายตัวตน โดยการรื้อฟื้นกิจกรรมด้านประเพณีท้องถิ่น (วุฒิ บุญเลิศ, 2547, หน้า 62-69)

โดยงานของวุฒิ บุญเลิศ ได้แสดงให้เห็นถึงการขยายตัวของรัฐในการจัดการทรัพยากร โดยได้แบ่งยุคต่าง ๆ ในการศึกษากะเหรี่ยงสวนฝิ่นออกเป็น 6 ยุค โดยในยุคที่ 3 เป็นยุคที่วุฒิ ใช้คำว่ายุคคนชายขอบซึ่งเริ่มตั้งแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2325-2444) จนถึงยุคที่มีการปฏิรูประบบราชการในสมัยรัชกาลที่ 5 บทบาทของกะเหรี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการทรัพยากรมีตั้งแต่ก่อนสนธิสัญญาเบาว์ริง โดยสมัยรัชกาลที่ 3 นั้น ได้ทรงส่งเสริมกิจการเหมืองแร่ดีบุก ผ่านระบบเจ้าภาษีนายอากร ซึ่งมักจะเป็นคนจีน โดยให้ผู้ประมูลผูกขาดอากรดีบุก การจัดการขุดแร่ รวมทั้งมีอำนาจในการขาย และการเก็บภาษีส่งให้รัฐ ผลจากการส่งเสริมดังกล่าวทำให้การขุดแร่ขยายจากภาคใต้มาสู่ราชบุรี ดีบุกที่ขุดได้จะถูกส่งไปขายที่สิงคโปร์และปีนัง เป็นสินค้าส่งออกอันดับ 7 ของสยามในปีพ.ศ. 2363 (วุฒิ บุญเลิศ, 2547, หน้า 126)

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐไทยและกะเหรี่ยงเป็นไปตามบริบททางการเมืองและเศรษฐกิจ โดยช่วงที่มีความขัดแย้งระหว่างไทยและพม่า กะเหรี่ยงก็จะมีผลต่อรัฐไทยในฐานะเป็นนายกองด่านที่คอยดูแลด่านชายแดนระหว่างไทยและพม่า เมื่ออังกฤษเข้ายึดครองพม่าได้บางส่วน สยามก็เริ่มมองว่าภัยคุกคามด้านฝั่งตะวันตกนั้นจะลดลง โดยเฉพาะเมื่อมีการลงนามในสนธิสัญญาเบาว์ริงแล้ว รัฐไทยก็มองว่าภัยคุกคามทางด้านชายแดนตะวันตกนั้นคงไม่มีทั้งจากพม่าและอังกฤษ หากอังกฤษจะเข้ามายึดสยามก็คงเข้ามาทางกรุงเทพฯ มากกว่า ทำให้บทบาทของกะเหรี่ยงในฐานะกันชนระหว่างไทยและพม่าก็ลดลง เมื่อมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะดีบุกเข้ามาเกี่ยวข้อง กะเหรี่ยงก็ถูกลดทอนความสำคัญลงไป แต่รัฐไทยจะมุ่งไปที่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากดีบุกมากกว่า โดยในยุคบุกเบิกนั้น กะเหรี่ยงก็มีบทบาทในการช่วยสำรวจแหล่งแร่ในสวนฝิ่น และเป็นแรงงานในการบุกเบิกพื้นที่ทำเหมือง

นอกจากนี้ในการขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการป่าของรัฐพบว่าในปี พ.ศ. 2521 รัฐได้ประกาศพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ซึ่งมีพื้นที่ครอบคลุมชุมชนดั้งเดิมของกะเหรี่ยงที่อยู่ด้าน

น้ำภาชี มีการส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลจัดการป่า นับเป็นการช่วงชิงสมบัติสาธารณะที่เคยเป็นของชุมชนไปอยู่ในการควบคุมและจัดการของรัฐ ทำให้ชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ซึ่งมีวิถีชีวิตที่ผูกพันรวมทั้งต้องพึ่งพาป่าถูกปิดกั้นและเข้าไม่ถึง “สมบัติสาธารณะ” ดังนั้นการประกาศพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฯ ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของกะเหรี่ยง พื้นที่ไร่ข้าวเริ่มลดน้อยลงเนื่องจากถูกจำกัดพื้นที่และควบคุม เมื่อไร่ข้าวถูกจำกัดพื้นที่และควบคุม ภูมิปัญญา พันธุ์พืชดั้งเดิมของกะเหรี่ยง ความเชื่อค่านิยมที่มอบต่อธรรมชาติและแผ่นดินของชาวกะเหรี่ยงก็เปลี่ยนไป ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติก็เริ่มห่างกัน (วุฒิ บุญเลิศ, 2547, หน้า 205)

ซึ่งการขยายตัวของรัฐส่วนกลางดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อโลกทัศน์ในการจัดการทรัพยากรของกะเหรี่ยงผ่านการประกาศใช้ประมวลม.ที่ดินปี 2497 โดยส่งผลกระทบต่อโลกทัศน์ของกะเหรี่ยงที่มีต่อธรรมชาติและกรรมสิทธิ์ในที่ดิน แต่เดิมเชื่อว่าผืนแผ่นดินมีแม่พระธรณี “สังคะริย” เป็นผู้ดูแลคุ้มครองและอวยพรให้ความอุดมสมบูรณ์ในการเพาะปลูก และด้วยระบบไร่หมุนเวียน ที่ต้องสลับเปลี่ยนหมุนเวียนพื้นที่ในการทำเกษตร จึงทำให้กะเหรี่ยงไม่มีความคิดครอบครองที่ดิน แต่เมื่อรัฐประกาศใช้ประมวลกฎหมายที่ดินปี 2497 โดยออกเอกสารสิทธิ ส.ค.1 ให้แก่คนกะเหรี่ยงในปีดังกล่าว รวมทั้งมีการเก็บภาษีบำรุงท้องที่ในต.สวนผึ้ง ในปี 2505 ชาวกะเหรี่ยงเริ่มเปลี่ยนความเชื่อเปลี่ยนแนวคิดให้ คุณค่าที่ดินใหม่ มีความคิดครอบครองที่ดินอย่างถูกต้องตามกฎหมาย. ที่ดินถูกเปลี่ยนจากพื้นที่ยึดใช้จากแม่พระธรณีชั่วคราวเพื่อทำการผลิตเลี้ยงชีพ กลายเป็นสินค้าที่มีมูลค่าในการซื้อขาย แลกเปลี่ยน (วุฒิ บุญเลิศ, 2547, หน้า 206)

นอกจากนี้ในพื้นที่ป่าตะวันตกยังพบการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจท้องถิ่น ในช่วงที่ถูกเรียกว่า “ยุคครอบแห่งสังคมไทย” ตรงกับปี พ.ศ. 2444-2475 ประเทศไทยยังไม่ได้เข้ามาควบคุมปกครองดูแลพื้นที่ แต่เป็นการควบคุม ดูแล โดยให้อิสระในการปกครอง หลังจากพระเจ้านั่งยาเธอ สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ทรงมีดำริให้เริ่มจัดระเบียบการปกครองท้องที่โดยแบ่งการปกครองออกเป็นมณฑล (วุฒิ บุญเลิศ, 2547, หน้า 128)

โดยพระยาราชเสนา (เจ๊ก จารุจินดา) ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลราชบุรี ได้แต่งตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ ขณะที่มาตรวจราชการระหว่าง พ.ศ. 2442-2445 ที่จังหวัดราชบุรี เพชรบุรี และกาญจนบุรี โดยที่บ้านลิ้นช้าง อำเภอมะปรางค์ จ.เพชรบุรี โดยหลวงศิริรักษา นายกองกะเหรี่ยงบ้านลิ้นช้างได้มาให้การต้อนรับ และได้แต่งตั้งให้ หลวงวิเศษศิริรักษา นายกองกะเหรี่ยงบ้านยางหัก จ.ราชบุรี เป็นกำนันตำบลยางหัก ซึ่งปัจจุบันอยู่ในเขตอ.ปากท่อ จ.ราชบุรี (วุฒิ บุญเลิศ, 2547, หน้า 129) นอกจากนี้พระยาราชเสนาฯ ได้แต่งตั้งนายยัง นายกองกะเหรี่ยง เป็นผู้ใหญ่บ้านบ้านยางห้าหลุม ซึ่งปัจจุบันอยู่ในพื้นที่ อ.สวนผึ้ง ในวันที่ 29 ธันวาคม หลังจากนั้นเมื่อ

วันที่ 8 มกราคม 2444 ได้เดินทางมาถึงบ้านลำพะ พบบ้านกะเหรี่ยง 5 หลังคาเรือน โดยหลวงพิทักษ์
ศิริมาตย์ นาย กองกะเหรี่ยงบ้านสวนผึ้งได้ออกมาต้อนรับ หลังจากนั้นได้ตั้งผู้ใหญ่บ้านที่บ้านท่าเคย

นอกจากเรื่องการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแล้วยังมีเรื่องการเข้ามาของ
ทุนที่ส่งผลต่อสภาพภูมินิเวศ โดยเมื่อ เมื่อพล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ได้ขึ้นมาเป็นรัฐบาล ได้มี
ความสัมพันธ์อันดีกับผู้นำรัฐบาลทหารพม่า โดยเอกชนไทยได้เข้าไปทำสัมปทานไม้ ในเขตยึด
ครองของสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (KNU) การตัดไม้ในเขตพม่า ทำให้สภาพป่าบริเวณลุ่มน้ำ
ตะนาวศรีเริ่มเปลี่ยนแปลง ปริมาณน้ำฝนที่ชายแดนไทย-พม่ามีปริมาณลดลง มิใช่แค่เพียงการ
ขยายตัวของทุนชาติ แต่การเข้ามาของทุนนิยมโลกและการรุกรานของทุน ตลอดจนการแทรกสอด
ของระบบโลกก็ส่งผลต่อพื้นที่เช่นกัน โดยงานวิจัยดังกล่าวได้นำเสนอว่า สมัยรัชกาลที่ 3 รัฐบาล
ส่งเสริมการทำเหมืองแร่ดีบุกผ่านระบบเจ้าภาษีนายอากร คือรัฐบาลให้ผู้ประมูลผูกขาดอากรดีบุก
การจัดการขุดแร่ รวมทั้งมีอำนาจในการซื้อขายและเก็บภาษีส่งให้รัฐ หลังจากนั้นเมื่อสยาม ได้ทำ
สนธิสัญญาเบาว์ริงกับอังกฤษในปี 2398 แล้ว บทบาทของกะเหรี่ยงต่อความมั่นคงตามแนวชายแดน
เริ่มลดลง เนื่องจากฝ่ายสยามเชื่อมั่นว่าอังกฤษจะเข้าโจมตีกรุงเทพฯ โดยตรงมากกว่าทาง
ชายแดนตะวันตก และกลับมาให้ความสำคัญอีกครั้งเมื่อมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเข้ามาเกี่ยวข้องกับ
จากการทำเหมืองแร่ โดยกะเหรี่ยงทำหน้าที่สำรวจแร่ในสวนผึ้ง รวมทั้งเป็นคนงานบุกเบิกพื้นที่
ในการทำเหมืองแร่ดีบุก โดยเริ่มเปิดสัมปทานเหมืองแร่ครั้งแรกในสวนผึ้งเมื่อธันวาคม พ.ศ. 2434
(วุฒิ บุญเลิศ, 2547, หน้า 132) ปีเดียวกับที่สถาปนากรมเหมืองแร่ ซึ่งตรงกับสมัยรัชกาลที่ 5 โดยผู้ที่
เข้ามาทำการสำรวจแร่ดีบุกในสวนผึ้งได้แก่ รองเจ้ากรมโลหะกิจในขณะนั้น ซึ่งได้แก่ มิสเตอร์
เซอร์เบอร์ท วาริงตัน สมิทธิ สำรวจเสร็จปี พ.ศ. 2438 หลังจากนั้นได้มีการออก พ.ร.บ.เหมืองแร่ ใน
ปี พ.ศ. 2444 โดยให้สัมปทานเหมืองแร่ดีบุกแก่ชาวเยอรมัน และชาวไทย โดยช่วงที่มีการทำเหมือง
แร่ดีบุกนั้น ใช้คนงานข้ามชาติชาวจีนเป็นกำลังแรงงานหลัก ส่วนการแผ้วถางป่าขนาดใหญ่ นั้นใช้
กำลังแรงงานจากคนงานกะเหรี่ยงเป็นหลัก (วุฒิ บุญเลิศ, 2547, หน้า 133) เนื่องจากค่าจ้างแรงงานถูก
ซึ่งนี่คือหน่ออ่อนของการขูดรีดในพื้นที่ นอกจากนี้การขนส่งจากสวนผึ้งไปราชบุรี ก็ใช้คนงาน
กะเหรี่ยงหาบไป อย่างไรก็ตามเจ้าเมืองราชบุรีในขณะนั้น ซึ่งได้แก่พระยาอัมรินทร์ฤาชัย (น้อม วงศา
โรจน์) ได้มีคำสั่งถึงผู้นำกะเหรี่ยงสวนผึ้งว่า พวกเขาไม่จำเป็นต้องออกมาจากป่ามารับจ้างหาบแร่
หากไม่ต้องการ เนื่องจากการรับจ้างหาบแร่จะเริ่มขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งตรงกับช่วงที่กะเหรี่ยง
เริ่มทำไร่ (วุฒิ บุญเลิศ, 2547, หน้า 133) สุดท้ายนาย Heggie เจ้าของกิจการเหมืองแร่ ต้องนำแรงงาน
กะเหรี่ยงจากฝั่พม่ามาเป็นลูกจ้างหาบแร่แทน

ต่อประเด็นการทำให้เป็นชายขอบที่เกิดจากทิศทางการนำเข้มารวมนั้น ในงานวิจัยชิ้นนี้
ได้พบว่า ในปี 2528 ทางกรมได้จัดโครงการจัดสรรที่ดินทำกินให้ชาวบ้านในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง

เนื่องจากมุมมองของรัฐบาลนั้น พื้นที่บริเวณชายแดนไทย-พม่า ซึ่งรวมทั้งบริเวณป่าต้นน้ำภาชี เป็นพื้นที่ล่อแหลมต่อความมั่นคงของชาติ กองทัพบก ร่วมกับกรมป่าไม้จึงเข้ามาจัดตั้งหมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง โดยมอบหมายให้ตำรวจตระเวนชายแดนเข้ามาดำเนินการ โครงการดังกล่าว และได้มีการอพยพกะเหรี่ยงต้นน้ำภาชีซึ่งเป็นกะเหรี่ยง ปกาเกอญอให้ลงมาอยู่ในที่ที่จัดสรรที่บ้านห้วยน้ำหนัก หนองตาตั้ง ครอบคลุมระยะ 14 ไร่ครึ่ง และที่สำหรับปลูกบ้านครึ่งไร่ (200 ตารางวา) นอกจากนี้ที่พระกัจจัตยธรรมที่ดินให้ทำกินครอบคลุมระยะ 8 ไร่ อย่างไรก็ตามกลไกการผลักดันให้กลุ่มกะเหรี่ยงดังกล่าวเป็นชายขอบกลับเริ่มมาจากทิศทางการนำเข้มารวมโดยเจ้าหน้าที่ได้จัดให้มีการจับสลากเพื่อจัดแบ่งพื้นที่ทำกินให้ชาวกะเหรี่ยง แต่เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการได้ซ่อนสลากที่เป็นที่ดินที่ดีไว้ในกระเป๋าเสื้อ เพื่อกันที่ดินที่มีพื้นที่ดีคือน้ำไว้ให้พวกพ้องและคนรู้จัก ดังนั้นเมื่อกะเหรี่ยงจอร์ซึ่งอยู่ในพื้นที่มาแต่ดั้งเดิม ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีทะเบียนบ้าน ก็ถูกกันออกจากที่ดินทำกินของตนเองซึ่งต้องสูญเสียพื้นที่ของตนให้กับคนไทยที่มีทะเบียนบ้านเข้ามาใช้สิทธิขอที่ทำกิน (วุฒินุญเลิศ, 2547, หน้า 206) นอกจากนี้ในช่วงสงครามเย็น ความขัดแย้งทางการเมืองก็ยังส่งผลกระทบต่อกะเหรี่ยงในพื้นที่ โดยกลไกอำนาจรัฐหากระแวงว่ากะเหรี่ยงต้นน้ำที่อยู่ที่บ้านห้วยน้ำหนัก “อะหนะท่า” ซึ่งเป็นกะเหรี่ยงปกาเกอญอจะมีใจฝักใฝ่ให้คอมมิวนิสต์ ซึ่งเคลื่อนไหวยู่ในพื้นที่ในเวลานั้น จึงอพยพกะเหรี่ยงจากต้นน้ำภาชี มาอยู่รวมกันที่บ้านห้วยน้ำหนัก และบ้านพระกำ (วุฒินุญเลิศ, 2547, หน้า 79)

หลังจากการขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการทรัพยากรในพื้นที่รวมทั้งการรุกคืบของทุนสิ่งที่มีตามมาก็คือปัญหาการแย่งยึดที่ดิน ซึ่งวุฒิบพบว่ ที่มาของความขัดแย้งเรื่องที่ดินใน อ.สวนผึ้ง มาจากการประกาศพระราชกฤษฎีกา 2481 เรื่องการกำหนดเขตหวงห้ามในที่ดินในหลายพื้นที่ในจังหวัดกาญจนบุรี และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อ 17 ตุลาคม 2481 ในพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมิได้มีการระบุพื้นที่ส่วนใดส่วนหนึ่งของจ.ราชบุรีแต่อย่างใด แต่แผนที่แนบท้ายพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวได้ผนวกเอาอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของฝั่งตะวันตกแม่น้ำภาชี ซึ่งเป็นพื้นที่ชุมชนชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ได้อาศัยอยู่มาก่อนที่จะมีการประกาศพระราชกฤษฎีกาโดยทางราชการอ้างว่ามีราษฎรบุกรุกที่ดินดังกล่าวประมาณ 4,196 แปลง อยู่ในพื้นที่ ต.สวนผึ้ง และ ต.ตะนาวศรี เช่นที่ดินบริเวณธารน้ำร้อนบ่อคลึง อ.สวนผึ้ง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่กองพลพัฒนา มีโครงการก่อสร้างสำนักงานโครงการธรรมชาติวิทยา เพื่อมอบถวายแด่สมเด็จพระเทพฯ

ต่อมาในยุครัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ (2531-2534) เป็นยุคที่เศรษฐกิจไทยขยายตัวและเติบโต มีการตื่นตัวในการซื้อขายที่ดินในอำเภอสวนผึ้ง ทำให้ที่ดินที่อยู่ในความครอบครองของคนในท้องถิ่นถูกซื้อขาย เปลี่ยนมือ ไปอยู่ในมือของนักเก็งกำไร รวมทั้งนายหน้าค้าที่ดิน ทำให้ฝ่ายทหารเข้ามาควบคุมพื้นที่ ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนจากการปรับที่และขยายพื้นที่เพาะปลูก

โดยฝ่ายทหารอ้างว่า ที่ดินดังกล่าวอยู่ในเขตหวงห้ามตาม พ.ร.ฎ. พ.ศ. 2481 ซึ่งทหารเป็นผู้ใช้ประโยชน์

ซึ่งหลังจากเกิดปัญหาจากการขยายตัวของรัฐในการจัดการทรัพยากรในพื้นที่แล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาก็คือ ปฏิบัติการต่อรัฐและทุนของกะเหรี่ยงในพื้นที่ โดยได้ก่อให้เกิดการก่อรูปขององค์กรชาวบ้านหลายองค์กร เช่น

เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

เกิดขึ้นจากผู้นำชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงจากหลายจังหวัด มาประชุมแลกเปลี่ยนกันเมื่อปี 2542 ได้ทบทวนวิเคราะห์ถึงสภาพชุมชนและสังคมของชาวไทยกะเหรี่ยง และพบว่าการพัฒนาได้หลังไหลเข้าไปยังชุมชนกะเหรี่ยง ส่งผลต่อชุมชนมากมาย ซึ่งผลกระทบดังกล่าวมีทั้งด้านที่ไปส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน และด้านที่เข้าไปทำลายชุมชน ที่ประชุมซึ่งมีความเห็นร่วมกันในการที่จะสืบทอดเจตนารมณ์ของบรรพชน เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ให้ชาวกะเหรี่ยงยึดมั่นคุณธรรม พื้นที่เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมภาคเหนือมี เชียงใหม่ ลำพูน แพร่ แม่ฮ่องสอน ตาก ส่วนในภาคกลางมีกาญจนบุรี สุพรรณบุรี อุทัยธานี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ โดยมีกิจกรรมเริ่มสร้างความเข้มแข็งผู้นำ และคนรุ่นใหม่ เพื่อฟื้นฟูสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม เคารพจิตวิญญาณของธรรมชาติ การจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม รวมทั้งกิจกรรมที่เข้าช่วยแก้ไขปัญหาเรื่องสิทธิพลเมือง ที่เครือข่ายได้ทำงานกับองค์กรแนวร่วมหลายองค์กร รวมทั้งการสำรวจพื้นที่ และการเก็บข้อมูลในพื้นที่ ทั้งการสำรวจเรื่องไร่หมุนเวียน ในพื้นที่อ.สวนผึ้ง และหมู่บ้านกะเหรี่ยงเผ่าจอร์ ในป่าต้นน้ำเพชรบุรี มีกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเครือข่ายเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน และเครือข่าย ในกรอนุรักษ์ใช้สอย ทรัพยากรป่าไม้อย่างรู้คุณค่า (วุฒิ บุญเลิศ, 2547, หน้า 234)

กลุ่มออมทรัพย์บ้านบ่อ

เกิดขึ้น และเติบโตโดยชาวบ้าน ไม่ได้พึ่งความช่วยเหลือจากสถาบันการเงินทั้งของรัฐบาลหรือเอกชน แต่เกิดจากการสนับสนุนขององค์กรคาทอลิก โดยเริ่มก่อตั้งในปี 2542 กิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ดังกล่าวเป็นพื้นที่ในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่อยู่ร่วมกันในชุมชน โดยเฉพาะบทบาทของสตรี ที่เป็นคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ฯ (วุฒิ บุญเลิศ, 2547, หน้า 233)

ชมรมเพื่อนรักเพื่อน

ก่อตั้งโดยชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงซึ่งเป็นทหารพราน เมื่อ 7 ก.พ. 2545 มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมคนในท้องถิ่นทั้งกะเหรี่ยงและไทยให้เกิดความสามัคคี มีกิจกรรมในลักษณะการบำเพ็ญประโยชน์ อยากรู้ก็ตามการเกิดขึ้นของชมรมดังกล่าวซึ่งมีคนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงเป็นแกน

นำนั้น วุฒิ บุญเลิศ มองว่าเป็นปฏิกิริยาต่อการที่บทบาทของชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ทางด้านการปกครองท้องถิ่นหดแคบลง ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงต้องการสร้างตัวตนทางสังคม โดยการก่อตั้งชมรมดังกล่าวขึ้น (วุฒิ บุญเลิศ, 2547)

นอกจากปฏิกิริยาของชาวบ้านต่อรัฐและทุนจนก่อเกิดเป็นองค์กรชาวบ้านหลายองค์กรแล้ว ปฏิกิริยาได้ต่อการขยายตัวของรัฐส่วนกลางต่อการขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการป่าในพื้นที่ก็จะมีกลุ่มองค์กรชาวบ้านที่เรียกว่า “คนรักป่าสวนผึ้ง” เป็นกลุ่มคนที่มองเห็นปัญหาว่าหากยังปล่อยให้นายทุนและผู้มีอิทธิพลมาช่วงชิงสาธารณะสมบัติมาเป็นของตน ป่าไม้และระบบนิเวศน์จะถูกล่าลายมากกว่าที่เป็นอยู่ ป่าจะถูกบุกรุก คนยากจนจะไร้ที่ดินทำกิน จึงไม่ควรฝากความหวังให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดูแลจัดการป่าฝ่ายเดียว เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่รัฐบางกลุ่มรับผลประโยชน์จากนายทุน จึงได้ตั้งกลุ่มคนรักป่าสวนผึ้งขึ้น เพื่อรักษาและควบคุมการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (วุฒิ บุญเลิศ, 2547, หน้า 210)

งานวิจัยชิ้นดังกล่าวมีลักษณะที่เป็นบูรณาการสูง เนื่องจากเป็นงานวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ที่ข้ามพรมแดนสถานศึกษา ข้ามพรมแดนที่แบ่งแยกศาสตร์ต่าง ๆ ออกเป็นวิชาต่าง ๆ เนื่องจากเป็นงานวิจัยที่จัดทำโดยปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นปัญญาชนท้องถิ่น ไม่ใช่นักวิชาการจากร่วมหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตามงานวิจัยดังกล่าวยังขาดกรอบที่ชัดเจนในการวิเคราะห์ถึงลักษณะ “ความเป็นชายขอบ” ของกะเหรี่ยงในพื้นที่ แต่ก็เป็งานวิจัยที่มีบทบาทอย่างสูงในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเรื่องการจัดการป่าและที่ดินในพื้นที่แก่งกระจาน เนื่องจากมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์จากหลายแหล่งที่เครือข่ายกะเหรี่ยงฯ นำไปใช้ในชั้นศาลในการสู้คดีต่าง ๆ มาแล้ว แม้ว่าพื้นที่วิจัยของงานวิจัยดังกล่าวจะอยู่ในเขตพื้นที่ อ.สวนผึ้งเป็นหลัก แต่ก็ก็เป็นพื้นที่ต่อเนื่องกันทั้งในทางภูมิเนเวศวิทยา และรัฐศาสตร์ แม้ว่าพื้นที่ อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี จะอยู่นอกขอบเขตในการวิจัย เนื่องจากอยู่นอกเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน แต่งานวิจัยชิ้นนี้ก็มีคุณูปการในด้านที่สามารถฉายภาพให้เห็นว่าชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่ดังกล่าวมีประวัติความเป็นมาอย่างไร ผ่านพัฒนาการในยุคที่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการจากอาณาจักรสยาม จนผ่านกระบวนการเป็นชายขอบ

2. งานวิจัยเรื่อง การสร้างพื้นที่ทางสังคมเพื่อหลีกเลี่ยงหนีความเป็นชายขอบของคนพลัดถิ่นชุมชนกะเหรี่ยงพลัดถิ่น ตำบลบ้านคา กิ่งอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี เป็นวิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยวุฒินันท์ แทนนิล (2551) เป็นการศึกษาการใช้วิธีการต่าง ๆ ของชาวกะเหรี่ยงในการสร้างพื้นที่ทางสังคมให้กับตนเอง เพื่อที่จะอาศัยอยู่ในพื้นที่ด้วยความชอบธรรม หลุดพ้นจากการเป็นชายขอบของสังคม โดยผลการศึกษาพบว่า ความเป็นชายขอบของชาวกะเหรี่ยงเกิดขึ้นภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่

เหลื่อมล้ำกับกลุ่มอำนาจในพื้นที่ทั้ง รัฐ กลุ่มชาติพันธุ์อื่น และกลุ่มทุน ซึ่งได้สร้างความเป็นอื่น ให้แก่ชาวกะเหรี่ยง จนนำไปสู่การเผชิญกับภาวะชายขอบของชาวกะเหรี่ยงในมิติต่าง ๆ แม้ว่าชาวกะเหรี่ยงจะอ้างสิทธิ์การอยู่อาศัยในพื้นที่ดังกล่าวมานานแล้วในฐานะคนดั้งเดิมของพื้นที่ ก่อนที่รัฐไทยจะมีการสถาปนารัฐชาติ แต่ด้วยความลึกลับของนโยบายป่าไม้ทำให้พวกเขาต้องตกอยู่ในฐานะ “เป็นอื่น” นอกจากนี้ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ป่าไม้ในระดับประเทศ ซึ่งรัฐจำเป็นต้องสร้างความชอบธรรมในการจัดการพื้นที่ป่าของตนผ่านการแสดงบทบาทนักอนุรักษ์ ซึ่งจำต้องดำเนินไปควบคู่กับการหาผู้รับผิดชอบของการลดลงของพื้นที่ป่า ทำให้กะเหรี่ยงกลายเป็นต้นเหตุของการลดลงของป่าไม้ และพวกเขาได้ถูกสร้างให้เป็นอื่นด้วยการประทับตราชาวกะเหรี่ยงในฐานะผู้บุกรุกทำลายป่า และกลายเป็นข้ออ้างในการขับไล่ชาวกะเหรี่ยงออกจากพื้นที่ โดยครอบครัวกะเหรี่ยงที่ยากจนก็จะเผชิญกับภาวะชายขอบในระดับที่รุนแรงกว่า เนื่องจากมีอำนาจในการต่อรองและทางเลือกในการแสวงหาพื้นที่ทำกินแห่งใหม่น้อยกว่า ครอบครัวที่ฐานะทางสังคมดีกว่า

นอกจากนี้การสร้างความเป็นอื่นต่อชาวกะเหรี่ยงในฐานะ “ชาติพันธุ์ที่บุกรุกทำลายป่า” ก็ทำให้ภาวะชายขอบของพวกเขาถูกยกย่ำมากขึ้นในความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในพื้นที่ ซึ่งได้แบ่งแยกกีดกันชาวกะเหรี่ยงในฐานะ “ไม่ใช่คนไทย” จึงไม่มีความชอบธรรมในการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ ประกอบกับการจัดวางชาวกะเหรี่ยงไว้ในพื้นที่ของ “ความล่าหลังมลายู” จากความแตกต่างของ วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และระบบความเชื่อ ที่แตกต่างกัน

อย่างไรก็ตามชาวกะเหรี่ยงก็ได้สยบยอมต่อการถูกสร้างให้เป็นคนชายขอบอย่างเฉื่อยชา แต่ได้พยายามแสวงหายุทธวิธีต่าง ๆ เพื่อสร้างพื้นที่ทางสังคมให้กับตนเอง พวกเขาเรียนรู้ที่จะจัดวางความสัมพันธ์ที่ดีกับรัฐ เพื่อให้รัฐให้การยอมรับว่าพวกเขาเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิม ที่อยู่อาศัยที่นี้มากกว่า 200 ปีแล้ว การนำเสนออัตลักษณ์ที่สอดคล้องกับวาทกรรมหรือสิ่งที่รัฐคาดหวังมากกว่าต่อต้าน หรือการปะทะกับอำนาจรัฐโดยตรง ดังนั้นกะเหรี่ยงกลุ่มนี้จึงสร้างกระบวนการต่อรองเพื่อเข้าถึงทรัพยากร และนำเสนอตัวตนในฐานะกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิม เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี ในการศึกษาที่พบว่า กระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมของชาวกะเหรี่ยงเกิดขึ้นด้วยการที่ชาวกะเหรี่ยงเลือกยุทธวิธีที่แตกต่างกันมาใช้ในการต่อรองเพื่อสร้างพื้นที่ทางสังคมให้กับตนเองภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ดำรงอยู่ เช่น การสร้างพื้นที่ทางสังคมด้วยการต่อรองภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับรัฐผ่านพิธีการบูชาต้นไม้ใหญ่ (ป่าเขี้ยวพ้า) และพิธีการบวชป่า หรือการสร้างพื้นที่ทางสังคมด้วยการแสดงถึงวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมการทำไร่หมุนเวียน ไม่ใช่การทำไร่เลื่อนลอย หรือแม้กระทั่งการสร้างพื้นที่ทางสังคมด้วยการนำเสนอตัวตนในฐานะชาวพุทธเพื่อเทียบเคียงความเป็นไทย

3. งานวิจัยเรื่ององค์ความรู้ในเวทียาของชุมชนเกษตรกรรมในเขตป่า ศึกษากรณีชุมชนกะเหรี่ยงในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร เป็นวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโทของปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี (2534) งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาความรู้ทางนิเวศวิทยาของชุมชนกะเหรี่ยง โดยศึกษาระบบความรู้ ความคิด การนิยามธรรมชาติ และมโนทัศน์ที่มีต่อระบบทางธรรมชาติ โดยได้พิจารณาถึงบทบาทของความรู้ทางนิเวศวิทยาของชุมชนที่มีต่อระบบการผลิตเพื่อยังชีพ ตลอดจนระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เสถียรภาพของระบบการจัดการในทางนิเวศวิทยา และความเกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบทางสังคมของชุมชน นอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึงเงื่อนไขและปัจจัยที่จะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้อีกด้วย โดยได้ศึกษาในหมู่บ้านเกริงบอ ต.แม่จัน อ.อุ้มผาง จ.ตาก ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรตะวันออก อันเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีอายุกว่า 200 ปี และยังสามารถรักษาระบบความรู้ทางนิเวศวิทยาดั้งเดิมไว้จวบจนปัจจุบัน โดยมีประเด็นต่าง ๆ ที่จะสามารถนำมาเปรียบเทียบกับงานวิจัยกะเหรี่ยงแก่งกระจานอยู่หลายประเด็นเช่น

การขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการทรัพยากร และการจัดการป่าของรัฐ เกิดขึ้นเมื่อมีการการจัดเก็บภาษีที่ดิน ที่บังคับโดยอำเภอในปี 2529 โดยอ้างว่าเพื่อให้ชาวบ้านได้อยู่เป็นหลักแหล่ง และเป็นหลักประกันการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ส่งผลให้กะเหรี่ยงเปลี่ยนนิยามและให้ความหมายของที่ดิน จาก “ไม่มีเจ้าของ” สู่ “มีเจ้าของ”

คือจากที่ดินเป็นของธรรมชาติ ไม่มีใครครอบครอง นอกจากธรรมชาติ และความสัมพันธ์ทางสังคม ที่ที่ดินเป็นของชุมชนส่วนรวมไปสู่ปัจเจกชน

ซึ่งการขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการเข้าจัดการทรัพยากรป่าดังกล่าว ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ในการจัดการทรัพยากรของกะเหรี่ยง โดยการเปลี่ยน “ที่ดิน” ให้กลายเป็นสิ่งที่มีเจ้าของจากนโยบายการเก็บภาษีที่ดินจากอำเภอ ในปี 2529 ซึ่งเป็นผลมาจากการประกาศใช้ประมวลกฎหมายที่ดินปี 2497 ทำให้ระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไป และได้สร้างผลสะท้อนต่อโลกทัศน์ของที่ดินของกะเหรี่ยง การเลือกพื้นที่โดยการตั้งจิตขอ “ช่งทะรี” (แม่พระธรณี) รวมทั้งการเสี่ยงทายวัดไม้ 1 วา เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นอีกต่อไปในที่ดินที่ได้เสียดำรงท้องที่ เนื่องจากที่ดินไม่ได้เป็นของช่งทะรี อีกต่อไปแล้ว นอกจากนี้ ที่ดินในระบบไร่หมุนเวียนยังถูกจำกัดจำนวนลง ทำให้มีพื้นที่ในการเลือกเพื่อหมุนเวียนน้อยลง เนื่องจากส่วนหนึ่งมีเจ้าของไปแล้ว แม้ว่าจะไม่ได้ทำประโยชน์จากที่ดินดังกล่าว คนอื่นก็ไม่สามารถเข้าไปทำประโยชน์ไปใช้พื้นที่เพื่อทำเกษตรกรรมได้ ทำให้การคุกคามเสถียรภาพของระบบไร่หมุนเวียน ส่งผลให้ที่ดินป่าที่ใช้เพื่อการหมุนเวียนมีน้อยลง และไม่อยู่ในภาวะที่พื้นดินทางนิเวศน์ที่เพียงพอแก่การทำไร่ระบบกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และนโยบายการเสียดำรงท้องที่ เป็นสิ่งที่รัฐบังคับ โดยไม่ได้เกิดจากการเรียกร้องของชุมชน แต่เป็นเงื่อนไขที่นำมาซึ่งปัญหาในชุมชนกะเหรี่ยง

นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นที่เกิดขึ้นอย่างมีพลวัตก็ส่งผลต่อชุมชนกะเหรี่ยงแม้ว่าชุมชนกะเหรี่ยงในป่าทุ่งใหญ่นั้นจะถูกผนวกเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรไทยตั้งแต่รัตนโกสินทร์ตอนต้น ในฐานะเมืองหน้าด่าน แต่อำนาจรัฐส่วนกลางยังไม่ได้เข้ามาแทรกแซงกิจการภายในหมู่บ้านมากนัก ภูมิศาสตร์ของป่าอันกว้างใหญ่ได้แบ่งพรมแดนของสังคมกะเหรี่ยงออกจากสังคมภายนอก ทำให้ชุมชนในบ้านป่าสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นอิสระ โดยมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอกน้อยมาก

เส้นแบ่งอาณาเขตระหว่างสังคมกะเหรี่ยงและสังคมภายนอกเริ่มหดรัดแคบเข้า ภายหลังจากปฏิรูประบบราชการในสมัย ร.5 โดยเกิดการรวมศูนย์อำนาจการปกครองสู่ส่วนกลาง คือ การเริ่มต้นยุคแห่งระบบราชการ ประกอบกับนโยบายรัฐที่มุ่งสร้างความเป็นเอกภาพทางการปกครอง และการเข้ามาของข้าราชการในเมือง ก่อให้เกิดผลกระทบใหญ่หลวงในการจำกัดอิสรภาพในการดำเนินชีวิตของกะเหรี่ยงลง อย่างไรก็ตามสำหรับชุมชนกะเหรี่ยงในป่าทุ่งใหญ่นั้น ความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การปกครอง ตลอดจนระบบเศรษฐกิจภายนอก ยังไม่ส่งผลกระทบต่อชุมชนมากนัก จนกระทั่งในราวปี 2516-2536 เนื่องจากข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ ทำให้กลไกรัฐและทุนนิยมเข้ามาได้ยาก โดยเฉพาะหมู่บ้านเกริงบอ ซึ่งอยู่เขตห่างไกลของ อ.อุ้มผาง จ.ตาก (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2539, หน้า 110)

ประเด็นเรื่องรัฐกับหมู่บ้านเป็นเรื่องที่อยู่ในกระแสความสนใจในขณะที่ปิ่นแก้วกำลังทำวิจัย โดยเฉพาะประเด็นความเปลี่ยนแปลงของสังคมหมู่บ้าน ซึ่งเป็นผลมาจากอิทธิพลของรัฐ และระบบทุนนิยม ซึ่งได้พยายามผนวกเอาชุมชนท้องถิ่นเข้าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐส่วนกลาง และแม้ว่าความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ หมู่บ้านจะยังไม่ได้เปลี่ยนเป็นทุนนิยมเสียทั้งหมด แต่ก็ดูเหมือนว่าในทุก ๆ แห่งที่กลไกรัฐได้เข้าไปถึง ไม่ว่าจะโดยกลไกเศรษฐกิจหรือกลไกทางอุดมการณ์ก็ดี ได้ก่อให้เกิดความขัดแย้ง และแยกตัวทางสังคมในชุมชน รวมทั้งก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคมภายในชุมชน (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2539, หน้า 111)

ส่วนการขยายตัวของทุนนิยมโลกและการรุกคืบของทุน ตลอดจนการเข้ามาแทรกสอดของระบบโลกนั้นไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนในงานวิจัยดังกล่าว อย่างไรก็ตามปิ่นแก้วก็ได้ใช้ความหมายในนามของ”การพัฒนา”อธิบายการเข้ามาของทุนนิยม โดยการพัฒนาดังกล่าวเกิดขึ้นในยุคหลังการปฏิวัติที่เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2526 หลังจากผู้ที่เคยเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ได้มอบตัวเข้าร่วมเป็นร่วมพัฒนาชาติไทย และปิ่นแก้วมองว่าปี 2526 คือการสิ้นสุดของพคท. (แม้ว่าในความเป็นจริงแล้วการดำรงอยู่ของพคท.ยังเป็นที่ถกเถียงกันในปัจจุบัน แต่ในปีดังกล่าวนี้ ผู้ปฏิบัติงานของพคท. รวมทั้งกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย และมวลชน

ยังคงเข้าร่วมการสู้รบในเขตงานภาคกลางตะวันตกอยู่ และออกจากป่าคืนสู่เมืองเป็นคนสุดท้ายในปี 2539 โดยไม่ได้มีการมอบตัวแต่อย่างใด จึงได้มีขบวนการพัฒนาที่เข้มข้นจากรัฐเข้ามา โดยอุดมการณ์ทุนนิยมถูกเข้ามาแทนอุดมการณ์คอมมิวนิสต์และอุดมการณ์ของกะเหรี่ยง

อิทธิพลของรัฐและทุนนิยมที่พยายามผนวกเอาชุมชนท้องถิ่นเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของรัฐ ส่วนกลาง ได้ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมภายในชุมชน กลุ่มที่ร่ำรวยในชุมชนจะเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ สะสมทุน และสร้างฐานะและอำนาจ รวมทั้งก่อให้เกิดความขัดแย้งทางด้านแรงงานระหว่างเจ้าที่ดินและผู้เช่านา ยุทธศาสตร์การพัฒนาดังกล่าวได้ส่งผลให้รัฐเข้าควบคุมหมู่บ้านได้มากขึ้น

ส่วนกลไกอำนาจรัฐที่ใช้ความรุนแรงเช่นที่กะเหรี่ยงแก่งกระจาน โคนกระทานั้น ในงานวิจัยของปีนแก้วยังไม่พบว่ามีข้อมูลในการนำเสนอ แต่มีข้อมูลเรื่องผลกระทบจากสถานการณ์สงครามเย็นที่ปีนแก้วได้นำเสนอในงานวิจัยชิ้นดังกล่าวโดย ปีนแก้ว (ปีนแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2539, หน้า 113-122) ได้แบ่งพัฒนาการความเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านที่เป็นพื้นที่วิจัย (จะแก) ไว้ 3 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 เป็นช่วงก่อนการปฏิวัติ (ก่อนปี 2515) ซึ่งเป็นช่วงที่อยู่ภายใต้โครงสร้างของระเบียบทางสังคมและวัฒนธรรม ของคนกะเหรี่ยง เนื่องจากสมัยก่อนนั้น ผู้จะขึ้นมาเป็นเจ้านายได้นั้นจะต้องเป็นผู้นำทั้งด้านการปกครอง และ และศีลธรรมของคนกะเหรี่ยง สมัยนั้นผู้นำจะเป็นคนกะเหรี่ยง แม้ว่าจะมีอำนาจ แต่ผู้นำจะไม่วางอำนาจ และจะต้องอยู่ภายใต้โครงสร้างของระเบียบทางสังคมวัฒนธรรมของคนกะเหรี่ยง (เช่น พระศรีสุวรรณคนสุดท้าย เมื่อมีเมีย 3 คน ก็ต้องออกไปอยู่ในเมือง เนื่องจากขัดต่อหลักประเพณีกะเหรี่ยงอย่างร้ายแรง) ความสัมพันธ์ต่าง ๆ เริ่มเปลี่ยนแปลงไปในสมัยรัชกาลที่ 5 เนื่องจากเริ่มมีระบบราชการเข้ามาแทนที่ความสัมพันธ์แบบเดิม เริ่มมีเจ้านายคนไทยเข้ามาในหมู่บ้าน และสร้างความกลัวและความขัดแย้งขึ้น ตัวอย่างเช่น เมื่อเห็นชาวบ้านไม่เลี้ยงเป็ด ไม่เลี้ยงไก่ ก็ถามชาวบ้าน ชาวบ้านบอกเดี๋ยวผิผี ผนไม่ตก นายอำเภอเอาปืนมายิงขึ้นฟ้าหลายนัด บอกว่า “จะไล่ผีให้” แล้วบังคับให้ชาวบ้านเลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่ ชาวบ้านกลัวก็ต้องเลี้ยง หรือเมื่อนายเข้ามา ก็สั่งให้ชาวบ้านไปล่าสัตว์มาให้ ถือเป็นการบังคับให้กะเหรี่ยงทำขัดกับสิ่งที่เชื่อ ด้วยทัศนคติเหยียดหยามดูถูกคนกะเหรี่ยง ที่สะท้อนลักษณะการบังคับและครอบงำ รัฐในยุคนั้นในความเข้าใจของชาวบ้านจึงเป็นคนนอก ไม่ใช่เจ้านายแบบเดิมอีกต่อไป แม้การเข้ามาของราชการในยุคนั้นจะไม่ก่อให้เกิดผลสะท้อนมากนัก เนื่องจากไม่ได้เข้ามาบ่อย เพราะระยะทางที่ห่างไกลและเข้ามาได้ด้วยการเดินทางเท้าเท่านั้น แต่ก็ป็นสาเหตุที่ทำให้ชาวบ้านเข้าร่วมกับพลท. ในเวลาต่อมา

ช่วงที่ 2 ช่วงปฏิวัติ (2514-2526) เป็นช่วงที่ปีนแก้วเรียกว่า สมานฉันท์และขัดแย้งระหว่างความรู้ใหม่ และความรู้เก่า โดย พลท. เริ่มเข้ามาขยายเขตงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 โดยเข้ามา

ทางฝั่งตะวันออกของทุ่งใหญ่นเรศวรก่อน โดยเป็นไปในลักษณะใครเข้าใจก็เข้าร่วมก่อน และบางหมู่บ้านก็เข้าใจต้องเข้าร่วม เนื่องจากถูกโจมตีด้วยกำลังอาวุธจากรัฐบาล เพราะเข้าใจว่าชาวบ้านเข้าร่วมกับ พทท. แล้ว อุดมการณ์หลักที่ พทท. เข้ามาเผยแพร่คืออุดมการณ์สังคมนิยม การกินคืออยู่ที่ไม่ต้องถูกกดขี่ขูดรีดจากรัฐบาล และความเท่าเทียมในการปกครองตนเอง

การที่ พทท. เข้ามาเผยแพร่ความคิดก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงหลายอย่าง โดยสนับสนุนหลักการและความรู้เดิมของชุมชนกะเหรี่ยง ที่สอดคล้องกับอุดมการณ์หลักที่เอามาเผยแพร่ เช่น สนับสนุนการรวมกลุ่ม การช่วยเหลือกันด้านแรงงานซึ่งสอดคล้องกับอุดมการณ์สังคมนิยม หรือการจัดการทรัพยากรที่ดินโดยการจัดการร่วมของชุมชน โดยไม่มีกรรมสิทธิ์เอกชน ในขณะที่เดียวกันก็มาสร้างการเปลี่ยนแปลง โดยการมาเผยแพร่ความรู้ใหม่ และเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ต่อธรรมชาติ ซึ่งความรู้ใหม่นี้มีส่วนชี้นำคนรุ่นหนุ่มสาวที่ได้รับยกย่องให้เป็นแกนนำมาก มีการละทิ้งประเพณีบางอย่างที่ถูกรังเกียจและไม่จำเป็น เนื่องจากไม่สอดคล้องกับหลัก “เหตุผล” และ “ไม่เป็นวิทยาศาสตร์” เช่น การถือผี เลี้ยงผี และห้ามเลี้ยงเป็ดไก่ แม้ว่าบทบาทของ พทท. บางส่วนได้ทำให้วัฒนธรรมชุมชนบางด้านอ่อนแอลง แต่ในช่วงที่ 1 และ 2 ก็ไม่ได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งมากมายนัก เนื่องจากในสถานการณ์สู้รบก็ไม่เอื้ออำนวยให้คนหนุ่มสาวถือประเพณีอย่างเคร่งครัดได้ รวมทั้ง พทท. เองก็ไม่ได้บังคับว่าทุกคนจะต้องเชื่อเช่นนั้น ดังนั้นคนหนุ่มสาวอาจไม่เชื่อวิถีคิดในระบบวัฒนธรรม แต่พ่อแม่ยังคงเชื่อมั่นในระบบคิดของชุมชนอย่างเหนียวแน่น แม้ว่าพทท.เองจะมีส่วนในการลดคุณค่าของวัฒนธรรมดั้งเดิมในบางด้านลง แต่ภายใต้ยุคของพทท.นั้น ชุมชนกะเหรี่ยงป่าทุ่งใหญ่ ยังคงเป็นชุมชนที่มีความเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมน้อยมาก (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2539, หน้า 118)

ช่วงที่ 3 ยุคหลังการปฏิวัติ (2526-2534)

เป็นช่วงที่ปิ่นแก้วเรียกว่าเป็นยุคแห่งการทำลายคุณธรรม และลดคุณค่าของความรู้ทางธรรมชาติของกะเหรี่ยง โดยปิ่นแก้วมองว่าปี 2526 คือหมุดหมายอันสำคัญที่เป็นจุดเริ่มต้นของขบวนการพัฒนาอันเข้มแข็งของรัฐในหมู่บ้านต่าง ๆ ในทุ่งใหญ่นเรศวร ทั้งนี้เนื่องจากปิ่นแก้วมองว่าเป็นปีแห่งการสิ้นสุดลงของ พทท. โดยหมู่บ้านกะเหรี่ยงในทุ่งใหญ่ฯที่เคยเข้าร่วมกับ พทท. ได้ออกมามอบตัวกันหมด

กะเหรี่ยงโพลั่วในป่าทุ่งใหญ่นั้นเรียกตัวเองว่าจะเอาจะล้มล้มนี้ หมายถึง คนบ้านป่าที่อาศัยอยู่กับธรรมชาติ วิถีชีวิตดั้งเดิมของกะเหรี่ยงนั้นไม่มีความเจริญด้านวัตถุ แต่มีความเจริญด้านจิตใจ ทั้งหลายทั้งปวงปัญหาเกิดจากการให้ความหมายของความเจริญที่แตกต่างกัน รัฐและสังคมภายนอกอาจมองว่าความเจริญ คือ ความเจริญด้านวัตถุทางกายภาพ มีการพัฒนาเทคโนโลยี แต่สำหรับกะเหรี่ยงแล้วความเจริญถูกให้ความหมายว่าคือความเจริญด้านจิตใจ รู้จักบาปบุญคุณโทษ

ดังนั้นความยากลำบากในการดำรงชีพไม่ได้หมายถึงความไม่เจริญในทัศนะของกะเหรี่ยง แต่การมีข้าวพอกกิน การมีธรรมชาติคุ้มครองและคนในชุมชนยึดมั่นคุณธรรม คือสังคมสมบูรณ์ใน ความหมายของกะเหรี่ยง ขณะที่ความเจริญในความหมายของรัฐและสังคมภายนอกดังกล่าวแล้ว นั้น กลับทำให้ศีลธรรมของกะเหรี่ยงลดน้อยลง ก่อให้เกิดการละทิ้งวัฒนธรรม ศีลธรรม ซึ่งเป็นรากฐานอันแข็งแกร่งของชุมชน (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2539, หน้า 119) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนกะเหรี่ยงมีทั้งความเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพ เช่น จัดถือการตั้งบ้าน สร้างถ้ำน้ำซีเมนต์ สถานีอนามัย โรงเรียน หรือพลังงานไฟฟ้าจากแสงอาทิตย์ น้ำประปาจากลำห้วยถูกดึงมาใช้ ในหมู่บ้าน ความเปลี่ยนแปลงทางกายภาพดังกล่าวล้วนเป็นไปผ่านการกำหนดจากภายนอก ไม่ใช่สิ่งที่กะเหรี่ยงเรียกร้องต้องการ และแน่นอนขนาดการมีส่วนร่วมจากชุมชน นอกจากความเปลี่ยนแปลงทางกายภาพแล้ว ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชน คือความเปลี่ยนแปลงด้านอุดมการณ์ ความเชื่อ การพัฒนาด้วยทุนนิยมเข้ามาแทนที่อุดมการณ์สังคมนิยม และอุดมการณ์ของกะเหรี่ยงกลายเป็นสิ่งล้าหลัง ไม่ทันสมัย เป็นตัวขวางความเจริญก้าวหน้าในทัศนะของรัฐ ทั้งนี้จากการศึกษาของปิ่นแก้วพบว่าหมู่บ้านที่อยู่ใกล้ จะเป็นหมู่บ้านที่มีการพัฒนา เป็นหมู่บ้านที่มีการคมนาคมสะดวก รถเข้าถึง เช่นหมู่บ้านในฝั่งตะวันตกของทุ่งใหญ่ที่ต้องเผชิญกับความขัดแย้งจากการถูกผลักดันให้เปลี่ยนแปลง ส่วนหมู่บ้านทางฝั่งตะวันออก เช่น เกริงบอนนั้นสามารถเดินเท้าเข้าไปได้เท่านั้น จึงเป็นหมู่บ้านเดียวใจกลางทุ่งใหญ่ฝั่งตะวันออกที่ยังไม่มีหน่วยงานราชการเข้ามาทำงาน “พัฒนา” ดังนั้นจึงยังคงสามารถรักษาอิสระในการคิด การดำรงชีวิต และการธำรงรักษาวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของตนไว้ได้อย่างเหนียวแน่น และหมู่บ้านที่เป็นเป้าหมายการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงมาก จะเป็นหมู่บ้านที่เคยเป็นฐานการทำงานเข้มข้นของ พทท. เช่น หมู่บ้านจะแก ซึ่งพบว่ามีการพัฒนาเข้าไปมากที่สุด เนื่องจากเคยเป็นเขตงานเคลื่อนไหวสำคัญของ พทท. เนื่องจากตามทัศนะของเจ้าหน้าที่รัฐ ชาวบ้านถูกชักจูงได้ง่ายเพราะความด้อยพัฒนา ดังนั้นต้องผนวกเข้ามาอยู่ภายใต้ระบบการปกครองที่มีรัฐเป็นศูนย์กลางเท่านั้น ดังนั้นต้องเปลี่ยนให้เป็นชุมชนที่ควบคุมได้ ซึ่งต้องมีลักษณะ 2 ประการ กล่าวคือ มีความเป็นไทย ซึ่งเป็นความเป็นไทยผ่านการครอบงำผ่านการศึกษา ในช่วงนี้เองที่กะเหรี่ยงมีความรู้สึกต่ำต้อยทางวัฒนธรรม เนื่องจากการยึดยึดความเป็นไทย ทำให้เกิดความรู้สึกว่าวัฒนธรรมของตนนั้นต่ำต้อยการศึกษาดังกล่าวเป็นการดึงเด็กออกมาจากระบบการผลิตดั้งเดิมของชุมชน

และต้องมีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากรูปแบบการผลิตเพื่อยังชีพ ความสามารถในการพึ่งพิงตนเอง และทรัพยากรรอบตัวได้อย่างพอเพียง ไม่ขยายการผลิต ไม่สะสมทุน และไม่เข้าสู่ระบบตลาดของกะเหรี่ยงเป็นอุปสรรคสำคัญในการผนวกชุมชนเหล่านี้เข้ากับระบบเศรษฐกิจทุนนิยมภายนอก เนื่องจากหมู่บ้านไม่ได้ทำหน้าที่ผลิตเพื่อสร้างความเติบโตให้ตลาด เมื่อไม่ได้เข้าไป

เป็นส่วนหนึ่งของตลาด ก็เป็นการยากที่ระบบเศรษฐกิจใหญ่จะเข้ามาแสวงหากำไรได้ เพราะชุมชน ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นแหล่งรองรับสินค้าที่มาจากภายนอก

การพัฒนาและความขัดแย้ง

การพัฒนาก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดระหว่างชุมชนหมู่บ้านต่าง ๆ เช่น กรณีที่เกิดขึ้นกับบ้านจะแก เก โนอะ และวาจูกู้ เนื่องจากทัศนคติต่อแนวทางการพัฒนาของรัฐที่ไม่ตรงกัน เนื่องจากหมู่บ้านจะแกได้เข้าร่วมกับกิจกรรมของการพัฒนาของหน่วยราชการ และปรับตัวเองให้เข้ากับความสัมพันธ์ แต่อีกสองหมู่บ้านนั้นได้ปฏิเสธแนวทางการพัฒนาที่นำเข้ามาโดยรัฐอย่างสิ้นเชิง อย่างไรก็ตามความขัดแย้งดังกล่าวไม่ได้เป็นความขัดแย้งระหว่างคนสองรุ่น อย่างที่คนภายนอกเข้าใจ เนื่องจากคนที่คัดค้านการพัฒนาของรัฐในหมู่บ้านเก โนอะนั้นมีคนหนุ่มสาวอยู่จำนวนหนึ่ง แม้ว่าสมาชิกที่ไม่ยอมรับการพัฒนาส่วนใหญ่จะเป็นคนสูงอายุก็ตามที่ เหตุผลหลักที่ทำให้ผู้เฒ่าผู้แก่ในสองหมู่บ้านนั้น คัดค้านการเปลี่ยนแปลง ก็ด้วยทัศนคติต่อการพัฒนา 2 ประการ

1. การพัฒนา ขัดแย้ง โดยสิ้นเชิงกับเนื้อแท้ของวัฒนธรรมกะเหรี่ยง

2. ในมิติความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ และคนกะเหรี่ยง การพัฒนาเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียม ถูกเหยียดหยามเอาเปรียบ ระบบภาษีที่ดินทำให้คนกะเหรี่ยงต้องขวนขวายหาเงินปีละหลายร้อยบาท เพื่อเสียภาษีให้กับอำเภอ โดยไม่มีสิ่งใดตอบแทน เหล่านี้ทำให้คนในชุมชนทะเลาะวิวาทกัน แต่ครูร่ำรวยจากการขายเหล้า ขายของ รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ของทหาร เช่น สร้างบังเกอร์ ขุดสนามเพลาะ ล้วนเป็นการเบียดบังเวลาและแรงงานของชาวบ้าน

ทั้งหลายทั้งปวงในท่ามกลางความขัดแย้งนี้ ปิ่นแก้วพบว่า ผู้ที่มีแนวโน้มจะเปลี่ยนแปลงได้ง่ายภายใต้กระบวนการพัฒนาของรัฐ คือ บรรดาคนหนุ่มผู้ที่เคยเป็นแกนนำในยุคพลท. นั่นเอง ขณะที่ผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมกับพลท. มากนัก จะเป็นผู้ที่มั่นคงทางวัฒนธรรมมากกว่า นี่ก็เป็นมรดกที่พลท. สร้างไว้ให้กับบรรดาคนหนุ่มสาวของพวกเขา (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2539, หน้า 110 - 126)

เมื่อเกิดการพัฒนา (ตามความหมายของทางการและคนทั่วไป) ก็ก่อให้เกิดปฏิกิริยาต่อรัฐและทุนตามมา “เมื่อการพัฒนาเข้ามาใหม่ ๆ ชาวบ้านก็อยากได้รถเครื่อง แต่ตอนนี้กลับคิดอีกอย่างว่า จะสร้างความสามัคคีให้กลับมาเหมือนเดิมได้อย่างไร” (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2539, หน้า 128) รัฐและการพัฒนาได้มาทำลายระบบความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ และมนทัศน์ที่กะเหรี่ยงใช้ในการอธิบายสิ่งมีชีวิต ความรู้ดังกล่าวเป็น “มนธรรมสำนึก” ของกะเหรี่ยงที่ได้วางระบบความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตทั้งหลายในโลก ด้วยความรู้ดังกล่าวทำให้คนกะเหรี่ยงรู้ว่าเขาเป็นใคร อยู่ตำแหน่งใดในระบบจักรวาลนี้ ความรู้ดังกล่าวจึงเป็น “แก่น” ที่อยู่ในตัวคนกะเหรี่ยง

การเปลี่ยนแปลงในนามการพัฒนาของรัฐ ได้ส่งผลต่อคุณภาพ และพัฒนาการแห่งระบบความรู้นี้ลง คือ ความเชื่อในเรื่องคุณธรรม รวมทั้งสิ่งที่เป็นจิตวิญญาณของธรรมชาติ ได้ถูกลดคุณค่าลง การพัฒนาได้ทำลายความผูกพันที่กะเหรี่ยงมีต่อธรรมชาติ สิ่งคุ้มครองธรรมชาติ รวมทั้งได้ทำลายความสามัคคีของคนในชุมชนตั้งแต่ระดับครอบครัว ยิ่งไปกว่านั้น “การพัฒนา” ดังกล่าวได้เข้ามาเปลี่ยน โลกทัศน์ในการจัดวางความสัมพันธ์ระหว่างสรรพสิ่งในโลกนี้ใหม่ กะเหรี่ยงไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ แต่เป็นเจ้าของธรรมชาติ หมู่บ้านถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย จากที่เคยได้อยู่อย่างอิสระ ในสังคมเช่นนี้ผู้ฉลาด ทะเยอทะยาน และร่ำรวยเท่านั้นที่จะได้รับการยกย่อง

การปะทะ-ประสานกัน ระหว่างรัฐและชุมชนที่เกิดขึ้นดังกล่าว ก่อให้เกิดพลวัตความเปลี่ยนแปลงภายในชุมชน รวมทั้งบทบาทของกลุ่มต่าง ๆ ที่จะตอบโต้อำนาจในการเปลี่ยนแปลงชุมชน เป็นปฏิริยาโต้ตอบที่แสดงการปฏิเสธ “การพัฒนา” ของคนในชุมชน โดยมีปฏิริยาที่ตอบโต้ดังนี้

1. วางเฉย บ้างเอนเอ และวางจู้ คนเฒ่าคนแก่เลือกที่จะตอบโต้ข้อกล่าวหาและคำเหยียดหยามว่า “โง่” จากราชการด้วยการวางเฉย เยียบ ไม่สนใจ ทำให้กลไกของรัฐ ก็ยังคงไม่สามารถเข้าไปแทรกแซงหรือเปลี่ยนแปลงได้

2. รวมกลุ่ม เพื่อต่อต้านความเปลี่ยนแปลงในชุมชนที่ไปในทิศทางที่เลวร้าย เช่น

3. กลุ่มสตรี ที่คัดค้านการดื่มเหล้า ชายเหล้า เล่นการพนัน ของพวกผู้ชาย ที่ทำให้เกิดความขัดแย้งในครอบครัว ซึ่งกลุ่มสตรีดังกล่าว ก็เป็นผลพวงจากการเคลื่อนไหวของ พลท. ที่สนับสนุนให้ชาวบ้านรวมกลุ่มกัน

4. ผู้อาวุโส ถือเป็นกลุ่มเคลื่อนไหวที่มีพลังมากที่สุดในชุมชน คัดค้านการพัฒนาที่ขัดกับวัฒนธรรมชุมชน เรียกร้องให้คนหนุ่มสาวไตร่ตรองถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และส่งผลเสียหายต่อชุมชน การรวมกลุ่มกันของผู้อาวุโสดังกล่าวส่งผลต่อการตัดสินใจของคนหนุ่มสาวในบางระดับ เช่น เรื่องทัศนคติการเลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ ที่หน่วยงานข้างนอกเข้ามาส่งเสริม ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะคนหนุ่มสาวยังต้องพึ่งพิงองค์ความรู้ของคนเฒ่าในการทำเกษตรกรรมอยู่

ในสถานการณ์ดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดการทบทวนเรื่องการพัฒนาที่เกิดจากคนภายนอกว่า น่าจะเพียงพอแล้ว (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2539, หน้า 124-131)

สรุป

งานวิจัยชิ้นดังกล่าวเป็นงานสำรวจองค์ความรู้ทางนิเวศวิทยาของกะเหรี่ยงในการจัดการป่าในแนวทางมานุษยวิทยาที่ดีมากขึ้นหนึ่ง ได้ฉายภาพให้เห็นถึงองค์ความรู้ที่ และโลกทัศน์ในการมองโลกของกะเหรี่ยงที่จะมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คุ้มครองดูแลทรัพยากรต่าง ๆ และทำให้เห็นภาพองค์

ความรู้ของกะเหรี่ยงในป่าทุ่งใหญ่นเรศวรในการผลิตตามวิถีเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม และมองเห็นถึงพัฒนาการที่มีพลวัต และความเปลี่ยนแปลงในชุมชนที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของรัฐและทุนอย่างมีพลวัต

นอกจากงานวิจัยชิ้นนี้จะศึกษาพื้นที่ที่ยังคงรักษาระบบความรู้ทางนิเวศวิทยาดั้งเดิมไว้ได้แล้ว งานวิจัยชิ้นนี้ก็ศึกษาพื้นที่ที่กำลังอยู่ในระยะแห่งการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกหมู่บ้านจะแก ต.ไล่โว่ อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรฝั่งตะวันตก เป็นกรณีศึกษา เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีโครงการรัฐลงทำงานพัฒนาเข้มข้นมากที่สุด และอยู่ในระยะผ่านทางวัฒนธรรมและความรู้ที่สำคัญ ผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่า ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขของการใช้อำนาจ และการครอบงำจากรัฐด้วยกลไกของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยม การบังคับให้เปลี่ยนแปลงด้วยระบบโรงเรียน และการเก็บภาษีที่ดินของรัฐ ตลอดจนโครงการต่าง ๆ เกิดขึ้นโดยปราศจากความเข้าใจถึงรากฐานความรู้และวัฒนธรรมของชุมชน และด้วยทรรศนะพื้นฐานของการเหยียดทางวัฒนธรรม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิด และมโนทัศน์ของชุมชนที่มีต่อธรรมชาติ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ ซึ่งส่งผลต่อเนื่องถึงระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในที่สุด อย่างไรก็ตามการศึกษาได้แสดงให้เห็นถึงพลวัตภายในชุมชน ซึ่งได้ก่อรูปเป็นขบวนการทางวัฒนธรรม เพื่อตอบโต้การเปลี่ยนแปลง พลวัตดังกล่าวเป็นผลมาจากพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ซึ่งได้ทำให้ชุมชนกะเหรี่ยงมีรากฐานทางวัฒนธรรมเข้มแข็ง อันจะเป็นเงื่อนไขสำคัญในการปรับทิศทางของการเปลี่ยนแปลงทางความรู้ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนต่อไปในอนาคต

4. งานวิจัยเรื่องความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างกับการสูญเสียที่ดินของคนกะเหรี่ยง เป็นวิทยานิพนธ์ของ ศิริพร คำภูไทย (2546) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาชนบทศึกษาและการพัฒนา สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นการศึกษากรณีศึกษาการสูญเสียที่ดินทำกินให้กับบุคคลภายนอกของชุมชนกะเหรี่ยงแห่งหนึ่งที่อยู่บริเวณชายแดนแถบภาคตะวันตก พบว่า จำนวนที่ดินทำกินทั้งหมดในหมู่บ้านเกือบครึ่งหนึ่งของคนภายนอก ซึ่งคิดเป็น 46.71% โดยตั้งคำถามวิจัยว่า “ทำไมคนกะเหรี่ยงจึงสูญเสียที่ดินให้กับคนอื่น” โดยใช้กรอบแนวคิดแบบเศรษฐศาสตร์การเมืองมาอธิบายปรากฏการณ์ โดยได้ตั้งข้อสมมุติฐานไว้ว่าสังคมที่มีวิถีการผลิตแบบทุนนิยมซึ่งมีความสัมพันธ์ทางการผลิตที่ไม่เป็นธรรมชาติสัมพันธ์เชิงอำนาจและจิตสำนึกของชนชั้นมีส่วนผลักดันให้คนกะเหรี่ยงต้องสูญเสียที่ดิน งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตจากการพึ่งพาตนเองไปสู่การผลิตแบบทุนนิยม ทำให้ชุมชนนี้สูญเสียที่ดิน โดยการผลิตแบบทุนนิยมเป็นวิธีการผลิตที่ปล่อยให้ชนชั้นนายทุนเอาเปรียบ

และบุคลากรกลุ่มคนกะเหรี่ยงที่เป็นเกษตรกร โดยการกวดราคาผลผลิตทางการเกษตร เช่น หักค่าปัจจัยการผลิต ค่าน้ำมันรถที่เข้ามารับซื้อ ค่าโม้ผลผลิต และการทุจริตจากดอกเบี้ยซึ่งมีอัตราสูง ในที่สุดคนกลุ่มนี้ต้องตกอยู่ในสถานะการเป็นหนี้ซ้ำซากจนไม่สามารถหามาคืนได้จึงต้องยกที่ดินให้กับนายทุน

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาด้านความสัมพันธ์เชิงอำนาจซึ่งพบว่า บุคคลที่มีอำนาจเหนือคนกะเหรี่ยงคือ นายทุนและรัฐ การสร้างระบบอุปถัมภ์เพื่อครอบงำและบังคับลักษณะการทุจริต นอกจากนี้ด้วยอำนาจทางเศรษฐกิจของนายทุน ที่ผูกขาดการผลิตทั้งหมด ทำให้คนกะเหรี่ยงขาดอำนาจในการต่อรอง นอกจากนี้นายทุนยังพยายามควบคุมระบบเศรษฐกิจทุกด้านในหมู่บ้านให้มาอยู่ในการควบคุมของตนเอง หรือแม้กระทั่งเจ้าหน้าที่รัฐเองก็ยังถูกนายทุนครอบงำ นอกจากนี้รัฐยังสร้างกลไกทางการศึกษาเพื่อครอบงำคนกะเหรี่ยงให้สำนึกว่าเขาต้องทำตามที่รัฐสั่ง หากไม่ทำตามก็จะถูกลงโทษ เช่น ยึดบัตรประชาชนซึ่งเป็นตัวแทนของการแสดงสถานะความเป็นพลเมืองไทยของพวกเขา นอกจากนี้รัฐยังได้ใช้กลไกทางกฎหมายในการช่วงชิงที่ทำกิน โดยแสดงให้เห็นว่าคนกะเหรี่ยงเป็นผู้ละเมิดกฎหมายและเข้ามาอยู่ในพื้นที่ของรัฐ จึงทำให้คนกะเหรี่ยงต้องเชื่อฟังรัฐ

ด้านจิตสำนึกพบว่า จิตสำนึกที่เกี่ยวข้องกับวิถีการผลิตเช่นความเชื่อเรื่อง “ผี” เป็นที่มาของการยอมจำนนต่อสิ่งที่มีอำนาจเหนือคนกะเหรี่ยง แต่ปัจจุบันสิ่งที่มีอำนาจเหนือการควบคุมของพวกเขาได้เปลี่ยนจากผีมาเป็นนายทุน ดังนั้นพวกเขาจึงยอมจำนนต่ออำนาจของนายทุน นอกจากนี้จิตสำนึกที่อยู่ภายใต้โครงสร้างอำนาจ เช่น การถูกทำให้เป็นคน โง่ การถูกทำให้เป็นคน โง่ การถูกทำให้เป็นพลเมืองชั้นสอง และการนิยามความเป็นคนไทยโดยใช้บัตร ทำให้พวกเขาสูญเสียค่า และสุดท้าย จิตสำนึกที่ถูกปิดกั้นจากความเป็นจริง คือ การถูกปิดกั้นไม่ให้รับรู้ความจริง เช่น การทุจริตของนายทุน โดยการนำการสร้างระบบอุปถัมภ์เข้ามาแทนที่ ทำให้คนกะเหรี่ยงไม่เห็นรูปธรรมการทุจริตที่ชัดเจน ทำให้พวกเขาเชื่อว่าที่ต้องตกเป็นหนี้ซ้ำซากจนต้องยกที่ดินให้นายทุนนั้นเป็นเพราะเมล็ดพันธุ์ไม่ดี หรือดินไม่ดี เป็นต้น

สิ่งที่คาดว่าจะเกิดกับชุมชนนี้คือ หากคนกะเหรี่ยงยังอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์แบบนี้ต่อไป การสูญเสียที่ดินจะมีเพิ่มมากขึ้นแต่รูปแบบการสูญเสียที่ดินอาจเปลี่ยนไปตามสถานการณ์

5. งานวิจัยเรื่อง คนชายขอบกับกระบวนการสร้างเวทีการต่อสู้เพื่อแย่งชิงทรัพยากร เป็นวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตในหลักสูตรการพัฒนาระดับสูง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดย เนตรดาว ชัยบุบผ (2544) งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งวิเคราะห์กระบวนการสร้างเวทีการต่อสู้ของคนชายขอบว่ามีการอ้างสิทธิและความชอบธรรมเพื่อสร้างอำนาจในการเข้าถึงทรัพยากรอย่างไร เพื่อทำความเข้าใจถึงการสร้างกลยุทธการเคลื่อนไหวของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากญอในการสร้างอำนาจการเข้าถึงทรัพยากร ผลการศึกษาพบว่าในบริบทความขัดแย้งในการแย่งชิงทรัพยากรในพื้นที่จอมทอง มีประเด็นความ

ขัดแย้งหลัก คือ ความขัดแย้งเรื่องการใช้น้ำ การทำไร่เลื่อนลอย การใช้พื้นที่ป่า และไฟฟ้า โดยความขัดแย้งทั้ง 4 ประการดังกล่าว เป็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่มอำนาจทางสังคม 4 กลุ่ม คือ รัฐ คนพื้นราบ กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน(มูลนิธิธรรมนาถ) คนพื้นที่สูงปกากะญอ โดยพบว่าคนพื้นที่สูงปกากะญอได้ถูกกระทำให้เป็น “ชายขอบ” ที่สูญเสียอำนาจและความชอบธรรมในการจัดการทรัพยากร โดยมีกระบวนการทำให้เป็นชายขอบ 3 กระบวนการ คือ กระบวนการที่หนึ่ง การขยายอำนาจรัฐในการควบคุมทรัพยากรผ่านเครื่องมือในการกำหนดนโยบายกฎหมายควบคุมพื้นที่ต่าง ๆ กระบวนการที่สอง คือ กระบวนการพัฒนากระแสหลักที่ปิดล้อมชุมชนปกากะญอ กระบวนการที่สาม คือ การสร้างภาพมายาคติให้เกิดความอคติทางชาติพันธุ์ทำให้ปกากะญอกลายเป็น “คนอื่น” ในสังคมไทย

กระบวนการดังกล่าว ทำให้ชุมชนปกากะญอถูกเบียดขับออกจากการจัดการทรัพยากร และถูกจำกัดสิทธิการใช้พื้นที่ป่าและทรัพยากร งานวิจัยนี้พบว่าในเวทีการต่อสู้ที่ กลุ่มอำนาจทางสังคมได้ใช้กลยุทธ์ในการอ้างสิทธิความชอบธรรมเพื่อพยายามแย้งชิงนิยามความหมาย ซึ่งในเวทีการต่อสู้ชุมชนปกากะญอไม่ได้ยอมจำนนต่อสถานะการถูกทำให้เป็นชายขอบที่ถูกกีดกันสิทธิการเข้าถึงทรัพยากรแต่เพียงฝ่ายเดียว ในทางตรงกันข้ามชาวปกากะญอได้พยายามปรับตัวต่อสู้ตอบโต้โดยอาศัยกลยุทธ์หรือยุทธวิธีการเมืองนิเวศ โดยการนำเสนอภาพชาวปกากะญอในฐานะ “ผู้อนุรักษ์” ผ่านกระบวนการดังนี้คือ 1. สร้างความเป็นชาติพันธุ์ชาวปกากะญอในฐานะผู้อนุรักษ์ 2. สร้างและปรับองค์กรของชุมชนปกากะญอ 3. การปรับพิธีกรรมดั้งเดิมของชุมชนปกากะญอ 4. การสร้างวาทกรรมต้าน “การอนุรักษ์กระแสหลัก” ของปกากะญอ ทั้งนี้เพื่อตอบโต้และสร้างศักยภาพในการเข้าถึงเพื่อสร้างอำนาจช่วงชิงการจัดการพื้นที่ป่าหรือทรัพยากรของปกากะญอ

6. งานวิจัยเรื่อง สิทธิชุมชนในการจัดการและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ: ศึกษากรณีชุมชนกะเหรี่ยงในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอู้มผาง โดย เพ็ญพรรณ อินทปันตี (2554) ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขากฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพ็ญพรรณได้กล่าวถึง “สิทธิชุมชน” ไว้ว่ามีพื้นฐานแนวคิดมาจากทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติที่มองว่า กฎหมายธรรมชาติคือกฎหมายที่มีอยู่ตามธรรมชาติ มนุษย์ไม่ได้สร้างขึ้นและอยู่เหนือรัฐ จอห์น ล็อก ได้พัฒนาเป็นทฤษฎีสิทธิธรรมชาติ โดยยืนยันว่า ปัจเจกชนทุกคนต่างล้วนมีสิทธิและอำนาจที่มีมาเองโดยธรรมชาติหรือสิทธิธรรมชาติ ได้แก่สิทธิธรรมชาติในชีวิตอิสระภาพ และทรัพย์สิน อันเป็นสิทธิที่ไม่อาจถูกยกเลิกหรือขัดขวางได้จากรัฐ และโดยที่สิทธิดังกล่าวเป็นของมนุษย์เท่านั้น สิทธิธรรมชาตินี้จึงมีความหมายตรงกับสิทธิมนุษยชนด้วย ดังนั้นสิทธิชุมชนจึงได้รับการรับรองไว้ในกฎหมายระหว่างประเทศและในคำพิพากษาของศาลของต่างประเทศจำนวนมาก ส่วนประเทศไทยได้รับรองสิทธิชุมชนไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร

ไทย ตั้งแต่ฉบับปี พ.ศ. 2540 มาจนถึงฉบับปี พ.ศ. 2550 โดยได้รับรองสิทธิชุมชนในการอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และรับรองสิทธิ ในการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้รัฐธรรมนูญ ยังวางหลักให้สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองนั้น ได้รับการคุ้มครองจากองค์กรของรัฐทั้งใน การตรา การใช้ และการตีความกฎหมาย

ผลการศึกษาชุมชนกะเหรี่ยงในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอู้มผางของเพ็ญพรรณบอกว่า ชุมชนกะเหรี่ยงในพื้นที่ดังกล่าวถือเป็นผู้ทรงสิทธิชุมชน แต่ปัจจุบันกลับถูกจำกัดสิทธิในการ จัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ โดยปัญหาที่เกิดขึ้นต่อชุมชนกะเหรี่ยงนั้นยังส่ง ผลกระทบต่อความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อู้มผางอีกด้วย เมื่อศึกษาถึงสาเหตุของปัญหาก็พบว่ามาจากการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยป่าไม้ 3 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 โดยบทบัญญัติของกฎหมายเหล่านี้ มีปัญหาความ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ในประเด็นสิทธิชุมชนและ หลักประกันการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กล่าวคือ กฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ทั้ง 3 ฉบับไม่ยอมรับ ในฐานะผู้ทรงสิทธิชุมชน และหวงกั้นสิทธิในการจัดการและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติไว้ที่ รัฐเพียงหน่วยเดียว ทั้งที่ตามหลักประกันสิทธิและเสรีภาพนั้น รัฐมีหน้าที่ต้องคุ้มครองให้การตรา การใช้ และการตีความกฎหมายเป็นไปตามหลักสิทธิชุมชน อย่างไรก็ตาม การใช้สิทธิของชุมชน กะเหรี่ยงในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอู้มผางก็ต้องพิจารณาถึงขอบเขตของการใช้สิทธิระหว่าง ชุมชนกะเหรี่ยงกับประชาชนทั่วไปที่ก็มีสิทธิได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของเขตรักษา พันธุ์สัตว์ป่าอู้มผางด้วยเช่นกัน

บทความวิชาการ

1. บทความเรื่องศักยภาพในการจัดการทรัพยากรดิน-น้ำ-ป่า ของชาวกะเหรี่ยง บท วิเคราะห์เบื้องต้น โดย ชูพินิจ เกษมณี (2539) ซึ่งเป็นบทความนำเสนอในการประชุมวิชาการการ วิจัยในมิติทางวัฒนธรรม ครั้งที่ 1 เรื่องวัฒนธรรมไทยท่ามกลางกระแสการพัฒนาของโลก โดย ผู้เขียนได้นำเสนอว่า ระบบความคิดและการจัดการทรัพยากรดิน-น้ำ-ป่า ของชาวกะเหรี่ยงได้ถูก ดำรงไว้ภายใต้กฎและระเบียบที่ถูกกำหนดโดยความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในความคิดของชาว กะเหรี่ยงนั้น มิใช่เพียงมนุษย์และสัตว์เท่านั้นที่มีขวัญวิญญาณ สรรพสิ่งทั้งปวงในธรรมชาติล้วนมี จิตวิญญาณทั้งสิ้น และเป็นจิตวิญญาณที่พึงได้รับความยำเกรงจากมนุษย์ด้วย การล่วงล้ำอำยจิต วิญญาณธรรมชาติ อาจนำมาซึ่ง การเจ็บป่วย หรือสูญเสียของผู้คนและทรัพย์สินในครอบครัว

การแทรกตัวเข้ามาของระบบความคิดใหม่จากสังคมที่มีอำนาจมากกว่า ทั้งโดยกระบวนการศึกษา การปกครอง และการพัฒนาเศรษฐกิจ ได้ย้าสอนให้ชาวกะเหรี่ยงไม่แน่ใจในสิ่งที่พวกตนเคยเชื่อถือ และปฏิบัติกันมาตามประเพณี ยิ่งไปกว่านั้นยังตอกย้ำให้ชาวกะเหรี่ยงเริ่มตระหนักว่า แท้จริงแล้ว อำนาจในการดูแลและจัดการทรัพยากรที่เคยมีอยู่ของตนกำลังเสื่อมสูญไป ความเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ จำเป็นหรือไม่ คำตอบที่ใช้เพียงสามัญสำนึกก็สามารถตอบได้ทันทีว่า ไม่จำเป็นและหลีกเลี่ยงได้

2. บทความเรื่องการไ้ที่ดินและการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรของชุมชนบนที่สูง:

การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างบ้านม้งแม่โถและบ้านกะเหรี่ยงแม่โถหลวง ต.บ่อสดี อ.สอด

จ. เชียงใหม่ โดย แพร์พรรณ เหมวรรณ (2547) ได้นำเสนอการเปรียบเทียบการไ้ที่ดินและการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรของชุมชนบนที่สูงในพื้นที่ภาคเหนือของไทย โดยแบ่งช่วงเวลาที่ศึกษา ออกเป็นสองช่วง คือ ช่วงแรก พ.ศ. 2497- 2520 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สังคมกลุ่มชาติพันธุ์ยังไม่ได้รับการพัฒนาจากภาครัฐ วัฒนธรรมประเพณีจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของพวกเขา โดยประเพณีและความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละเผ่ามีอิทธิพลอย่างมากต่อรูปแบบการไ้ที่ดินของพวกเขา ดังนั้นรูปแบบการไ้ที่ดินในช่วงเวลานี้ จึงมีลักษณะแตกต่างกันมาก เนื่องจาก วัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดมามีความแตกต่างกัน โดยแพร์พรรณได้นำเสนอว่ารูปแบบการไ้ที่ดินของม้ง ถือว่าเป็นการทำแบบ “ไร่เลื่อนลอย” คือเป็นการไ้ประโยชน์จากที่ดินอย่างเข้มข้น ในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น เมื่อที่ดินเสื่อมสภาพแล้วก็ทำการละทิ้งพื้นที่ป่าเหล่านี้ไปหาพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์แห่งใหม่ ส่วนรูปแบบการไ้ที่ดินของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงนั้นเป็นการไ้ที่ดินแบบ “ไร่หมุนเวียน” โดยเป็นการไ้ประโยชน์จากพื้นที่เพียงช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ประมาณ 1 ปี แล้วจึงทำการเลือกพื้นที่ในบริเวณใหม่เพื่อไ้ประโยชน์ในปีถัดไป ที่ดินบริเวณเดิมจะถูกพักพื้นที่ไว้เพื่อให้สามารถฟื้นฟูสภาพความอุดมสมบูรณ์ ดินไม้ใหญ่จึงสามารถขึ้นปกคลุมพืชเหล่านี้ได้ โดยมีจำนวนรอบของการกลับมาไ้ประโยชน์อีกครั้งประมาณ 7-8 ปี ส่วนช่วงที่สอง คือช่วงปี พ.ศ. 2520-2545 ซึ่งเป็นช่วงที่สังคมชาวเขาได้ปฏิสัมพันธ์กับคนภายนอกได้สะดวกมากยิ่งขึ้น มีการสร้างถนนเข้ามาในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานจากภาครัฐและเอกชนเข้ามาส่งเสริมในด้านต่าง ๆ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้รูปแบบการไ้ที่ดินในช่วงเวลาดังกล่าวของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 2 เผ่ามีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ประกอบกับสถานะที่บีบบังคับจากนโยบายของรัฐ ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ทั้งสองเผ่า ไม่สามารถทำการไ้ที่ดินแบบไร่เลื่อนลอยหรือแบบไร่หมุนเวียนเช่นในอดีต แต่ต้องทำการไ้ประโยชน์จากที่ดินซ้ำ ๆ กันในที่ดินที่พวกเขาถือครองอยู่ ซึ่งแสดงถึงรูปแบบการไ้ที่ดินที่มีความแตกต่างไปจากอดีต

3. บทความเรื่องสมัชชาคนจน: ภาพสะท้อนการเมืองของคนชายขอบ โดยพีระพจน์

รัตนมาลี (2545) ตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เป็นบทความที่เขียนขึ้นโดย

มุ่งหวังว่า ประเทศไทยจะมองเห็นคุณค่าและความสำคัญของการเมืองภาคประชาชน ลดการเก็บกดปิดกั้นภายใต้คำขวัญต่าง ๆ ที่ว่าด้วยเอกลักษณ์ของชาติ ความมั่นคงแห่งชาติ ความสงบเรียบร้อยภายในชาติ และอื่น ๆ แต่เปิดโอกาสให้กับความแตกต่างหลากหลายอย่างเท่าเทียม โดยได้ฉายภาพให้เห็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มคนรากหญ้า หรือคนยากจนที่ได้รับผลกระทบจากการที่ประเทศไทยได้รับเอาแนวคิดการพัฒนามาจากตะวันตก โดยใช้การทำให้ทันสมัยเหมือนตะวันตก ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหามากมายมาสู่สังคม ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจในเอเชียโดยมีจุดกำเนิดที่ไทยว่าเป็นตัวสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาประเทศตามแนวทางของการพัฒนาประชาธิปไตยในหลาย ๆ ประเทศนั้นมีปัญหาโดยเฉพาะประชาธิปไตยที่ผูกติดด้วยแนวคิดทุนนิยมอันเสรีแต่ไม่เป็นธรรม (Free, Not fair) ลัทธิทุนนิยมที่เน้นการบริโภคนิยมจนเกิดอาการบริโภคนิยมเกินขนาด การพัฒนาที่มีเป้าหมายให้พัฒนาแบบตะวันตกที่ไทยนำมาใช้โดยกำหนดให้มีการพัฒนาประเทศโดยนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม ธนาคารโลกภายใต้การสนับสนุนของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ก่อให้เกิดรวมถึงมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-3 ในช่วงเวลานั้น ธนาคารโลกและสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาประเทศไทยแบบเสรีนิยมได้สนับสนุนรัฐบาลเผด็จการทหารของไทยยาวนานเกือบ 2 ทศวรรษ มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น ฆ่าประชาชน ชาวไร่ ชาวนา ผู้นำกรรมกรและอื่น ๆ ถึงแม้ว่าในทางเศรษฐกิจจะมีการไหลของการลงทุนจากต่างประเทศจนทำให้เศรษฐกิจไทยรุ่งเรืองในเวลาต่อมา แต่สิ่งที่ต้องตั้งคำถามก็คือ ใครได้ประโยชน์จากการพัฒนาดังกล่าว เมื่อมาถึงการพัฒนาในยุคโลกาภิวัตน์ คนยากคนจนในชนบทก็ยังคงเป็นผู้ที่แทบจะไม่เคยได้ประโยชน์ใด ๆ เลยจากการพัฒนาหรือจากกระแสโลกาภิวัตน์ แม้กระทั่งสมาชิกคนจนซึ่งเป็นกลุ่มคนด้อยโอกาส คนชายขอบที่อยู่ห่างไกลจากศูนย์กลางต่าง ๆ ของรัฐที่แทบไม่ได้รับประโยชน์อันใดจากการพัฒนานอกจากความเป็นชุมชนถูกทำลาย วิถีชีวิตความเป็นอยู่ถูกทำลาย ประเพณีวัฒนธรรมถูกลดค่าและความสำคัญ เมื่อเข้ามาชุมนุมเรียกร้องเพื่อให้รัฐบาลแก้ไขปัญหา ก็ถูกกีดกันจากเมือง ไม่ได้รับการเหลียวแลใด ๆ จากรัฐไทย นอกจากนี้บทความชิ้นนี้ยังได้กล่าวถึงสมาชิกคนจนในฐานะขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่ ที่แตกต่างไปจากขบวนการเคลื่อนไหวแบบเดิมที่ทฤษฎีมาร์กซิสต์พยายามอธิบาย ซึ่งใช้ทฤษฎีชนชั้น และการเปลี่ยนแปลงสังคมผ่านการยึดอำนาจรัฐ แต่จุดมุ่งหมายของสมาชิกคนจน เป็นการเรียกร้องให้เกิดการปรับเปลี่ยนสัมพันธภาพทางสังคมเสียใหม่ เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีอิสระในการตัดสินใจ ในการบริหารจัดการทรัพยากรของท้องถิ่น โดยให้รัฐรับรองสิทธิและองค์ความรู้ของชุมชน และการเคลื่อนไหวของสมาชิกคนจนก็เป็นความพยายามที่จะเปิดพื้นที่ทางการเมืองใหม่ ๆ เพื่อเข้าไปสู่การต่อสู้ทางการเมือง โดยเปิดพื้นที่ทางเลือกของการเมืองนอกสภาในรูปแบบใหม่

4. บทความเรื่อง มองหาความเป็นธรรมในสังคมไทยผ่านคนชายขอบ โดยกุลภา

วจนสาระ (2555) โดยผู้เขียนได้อภิปรายเรื่องความยุติธรรมหรือความเป็นธรรมในประชากรชายขอบ โดยพบว่าสังคมไทยไม่เคยมีความคิดเรื่องความเป็นธรรม แต่ยอมรับความสัมพันธ์ที่ไม่เสมอภาคระหว่างคนแต่ละชั้นเป็นแกนสำคัญในแบบแผนความสัมพันธ์ทางสังคม ทำให้ความเป็นธรรมในสังคมไทยมีลักษณะดังนี้ คือ 1. มองความเป็นธรรมทางศีลธรรมภายใต้กฎแห่งกรรมของพุทธศาสนา นำไปสู่การยอมรับความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์ที่เป็นไปตามยถากรรม 2. เข้าใจความเป็นธรรมอย่างสัมพันธ์กับวัฒนธรรมอุปถัมภ์ 3. ยอมรับความยุติธรรมที่สัมพันธ์กับสถานะทางสังคมและอำนาจที่มีเหนือกว่า 4. ความพยายามสร้างความเป็นธรรมทางสังคมให้เกิดขึ้น ด้วยการปรับใช้แนวคิดด้านสิทธิมนุษยชน การเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เสมอกัน และการจัดสรรปันส่วนกระจายความเป็นธรรมในสังคม แต่ด้วยเหตุที่กลุ่มประชากรชายขอบในสังคมไทยยังคงถูกมองอย่างแตกต่างและเป็นอื่น ความเป็นธรรมทางสังคมซึ่งเชื่อว่าจะเกิดขึ้นได้บนพื้นฐานของการตระหนักถึงความเท่าเทียมในการเป็นมนุษย์ และการกระจายผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ทางสังคมตามสถานภาพอย่างเหมาะสมนั้น จะเป็นสิ่งที่ยังห่างไกลจากความเป็นจริงในสังคมไทย

เอกสารที่เกี่ยวข้องอื่น

1. บทความเรื่อง จากคนนอกสู่ชายขอบ โดย อรรถจักร สัตยานุรักษ์ (2542) ได้กล่าวถึงคนชายขอบ ว่าในความเป็นจริงก็คือคนจนนั่นเอง แต่เมื่อให้นิยามในลักษณะดังกล่าวคนไทยก็จะมักลงความเห็นทันทีว่า คนจนก็คือคนขี้เกียจ โดยที่สังคมไทยไม่เคยรับรู้ปัญหาและผลกระทบเชิงโครงสร้างเลย หากมีความล้มเหลวใด ๆ เกิดขึ้น ระบบราชการที่ผูกขาดการสื่อสารไว้ก็มักจะสร้างคำอธิบายแก่สังคมทั่วไปว่าเป็นเพราะความล้มเหลวของบุคคล มิใช่ความล้มเหลวที่เกิดจากโครงสร้างเศรษฐกิจการเมือง คนชายขอบทั้งหลายไม่ว่าจะเป็น ชาวสลัม ชาวเขา ชาวประมง พื้นบ้าน ล้วนถูกผลักดัน ให้ไปติดอยู่ตรงชายขอบโดยอำนาจของรัฐระบบราชการตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 2500 โดยถูกผลักให้ไปอยู่ในที่ที่ไร้โอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรส่วนกลาง และถูกกีดกันการเข้าถึงทรัพยากรเดิมที่พวกเขาเคยใช้ในการผลิตและการดำรงชีวิตตั้งแต่นั้นมา โดยอรรถจักรได้ชี้ให้เห็นว่า กระบวนการสร้างคนชายขอบเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขสำคัญสองด้านด้วยกัน คือ ด้านแรกได้แก่การขยายตัวของรัฐออกไปบริบทการใช้และการจัดการทรัพยากรตามจารีตประเพณีต่าง ๆ ของชาวบ้าน และด้านที่สอง การสร้างภาพลักษณ์ของคนชายขอบ โดยการขยายตัวของรัฐที่เกิดขึ้นอย่างเข้มข้นในทศวรรษที่ 2500 เป็นต้นมา เกิดจากการรวมศูนย์อำนาจของระบบราชการ แล้วนำมาสู่การขยายตัวของรัฐ ซึ่งการรวมศูนย์ที่ว่านั้นเกิดขึ้นภายหลังจากที่กองทัพยกนำโดยจอมพลสฤษดิ์เข้ายึดอำนาจเบ็ดเสร็จยุติภาวะสองขั้วของระบบราชการ อันได้แก่ทหารกับตำรวจลงไปอย่างราบคาบ และได้สร้างกระบวนการตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรสาธารณะที่ขึ้นตรงต่อระบบราชการโดยตรง อำนาจที่รวมศูนย์นี้ถูกใช้ผ่านสำนักงบประมาณที่ตั้งขึ้นในสมัยนี้ และสภาพพัฒนาการ

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ถือเป็นกลไกอำนาจรัฐที่ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อคัดเลือกว่าคนกลุ่มใดจะ
ได้รับประโยชน์ร่วมกัน และคนกลุ่มใดจะถูกกีดกันออกไป ส่วนกระบวนการสร้าง “ภาพลักษณ์”
ของคนชายขอบ ก็คือ การสร้างความคิดนามธรรมหรือการยกระดับข้อมูลเฉพาะที่เฉพาะแห่งของ
คนชายขอบเพื่อทำให้เกิดความหมาย ที่ทำให้สังคมรับรู้ภาพรวมของคนชายขอบนั้นมีความหมาย
ทางสังคมอย่างไร โดยการสร้างภาพลักษณ์นี้เป็นส่วนสำคัญในกระบวนการผลักดันบางกลุ่มให้ไป
อยู่ที่ชายขอบ เพราะหากปราศจากการสร้าง “ภาพลักษณ์” คนชายขอบให้เป็นที่ประจักษ์แก่สังคม
แล้ว การทำให้คนบางกลุ่มต้องอยู่ในสถานะชายขอบย่อมจะเกิดคำถามเรื่องความเป็นธรรมตามมา
โดยกระบวนการสร้าง “ภาพลักษณ์” ของคนชายขอบ ก็คือ ภาพของกลุ่มคนที่เรอรัลล่าสมัย โง่ และ
พัฒนาได้ยาก จมอยู่กับการดำรงชีวิตแบบเดิม ๆ ซึ่งภาพลักษณ์เช่นนี้เกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงแรก ๆ ของ
การเริ่มต้นวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หลังจากนั้นจึงสร้างหน่วยงานราชการที่จะ
ทำงานพัฒนาแก่คนกลุ่มที่ถูกเลือกให้เป็นชายขอบเหล่านี้ เช่น การตั้งหน่วยราชการขึ้นมาเพื่อ
ทำงานสงเคราะห์ชาวเขา การตั้งหน่วยงานเพื่อพัฒนาชุมชน ซึ่งโดยเนื้อแท้แล้วเป็นกระบวนการที่
รัฐต้องการทำให้คนกลุ่มนั้นถูกกีดกัน จำกัดวง ถูกทำให้อ่อนแอ สุดท้ายก็หมดพลังที่จะพึ่งตนเอง
รู้สึกว่าเขาเองเป็นคนผิดกฎหมาย เป็นตัวปัญหา ต้องคอยพึ่งพิงและรับความเมตตาจากเจ้าหน้าที่
ของรัฐตลอดเวลา นอกจากนี้ก็ยังมีกรสร้างภาพลักษณ์ของคนชายขอบว่าเป็นกลุ่มที่ก่อให้เกิดความ
เสียหายแก่ส่วนรวมหรือมีความสามารถที่จะเลวร้ายได้หากปล่อยไว้โดยรัฐไม่เข้าไปป้องปราม เช่น
ชาวเขาก็ถูกสร้างภาพให้กลุ่มคนที่ทำลายป่า เป็นคอมมิวนิสต์ และเป็นผู้ค้ายาในปัจจุบัน ภาพ
ของพวกเขาจึงกลายเป็น “ผู้ร้าย” ที่พร้อมจะก่อปัญหาให้แก่สังคมได้ทุกเมื่อ โดยกระบวนการสร้าง
ภาพลักษณ์ดังกล่าวก็ทำให้กระบวนการเบียดขับคนชายขอบกลายเป็นเรื่องที่ไม่บาดความรู้สึกของ
สังคม

2. หนังสือเรื่อง ใจแผ่นดิน แผ่นดินกลางใจกะเหรี่ยงแก่งกระจาน โดยทิพย์วิมล ศิริบุษงค์
และพรพรรณ กาญจนารัตน์ (ม.ป.ป.) เป็นหนังสือที่จัดทำโดยมูลนิธิพัฒนาวัฒนธรรม โดยได้
นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ความเป็นมาและอัตลักษณ์วัฒนธรรมของกะเหรี่ยงใจ
แผ่นดิน/ บางกลอยบน รวมทั้งวิถีชีวิตดั้งเดิมของกะเหรี่ยงกลุ่มดังกล่าว รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงที่
เกิดขึ้นกับชุมชนกะเหรี่ยงบ้านใจแผ่นดิน/ บางกลอยบน รวมทั้งบทเรียนจากกรณีชุมชนกะเหรี่ยง
บ้านใจแผ่นดิน โดยมีปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อกะเหรี่ยงใจแผ่นดิน/ บางกลอยบน ดังนี้

โลกทัศน์ในการจัดการทรัพยากรของกะเหรี่ยง

งานเขียนชิ้นนี้ส่วนใหญ่อ้างอิงจากข้อมูลของวิทยานิพนธ์ของปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี
แล้วนำมาปรับข้อมูลให้เป็นข้อมูลของทางกะเหรี่ยงใจแผ่นดิน เช่น ปกาเกอญอใจแผ่นดินและบาง
กลอยบนเรียกธรรมชาติที่แวดล้อมตนว่า “กะลึเก้อตะแล” และทุกสิ่งเป็นสิ่งสาธารณะ ไม่มีปกาเก

อนุญาตคนใดเป็นเจ้าของ แต่มี ‘ที่จะก่อจ๊ะ’ หรือเจ้าป่าเจ้าเขาเจ้าที่เจ้าทางเจ้าน้ำ คูแลอยู่ ดังนั้น เมื่อใดก็ตามที่ต้องการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ มนุษย์ต้องประกอบพิธีกรรมเพื่อขอ อนุญาตนำมาใช้ ดังนั้นเจ้าของธรรมชาติที่แท้จริง คือ ‘ที่จะก่อจ๊ะ’ (ทิพย์วิมล ศิรินุพงษ์ และ พรพรรณ กาญจนารัตน์, ม.ป.ป., หน้า 40)

ความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์ป่า

กะเหรี่ยงอยู่อาศัยร่วมกับสัตว์ป่าอย่างเกื้อกูล สมัยก่อนจะพบสัตว์ป่าจำนวนมาก ทั้งค่าง ลิง หมี ช้าง เสือ หมูป่า เก้ง กวาง การหากินและล่าสัตว์ป่าตามวิถีของกะเหรี่ยงเป็นไปเพื่อการบริโภคแบบ พอประมาณ และจะไม่บริโภคสัตว์ป่าบางชนิด เช่น ไม่กินสัตว์ใหญ่อย่างสมบูรณ์ หรือนกที่บินมา เป็นคู่ เนื่องจากเชื่อว่าการทำร้ายคู่กันจะทำให้กะเหรี่ยงพลัดพรากจากคู่รัก นอกจากนี้ยังมีความเชื่อ ที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ ที่มีลักษณะเป็นนางบอกเหตุ เช่น ในฤดูทำไร่ หากฝันถึงงูจะหมายถึงพื้นที่ ดังกล่าวเป็นที่อยู่ของเจ้าที่เจ้าทาง (ทิพย์วิมล ศิรินุพงษ์ และพรพรรณ กาญจนารัตน์, ม.ป.ป., หน้า 40)

ความเชื่อเกี่ยวกับป่า

กะเหรี่ยงอยู่ร่วมกับป่ามาช้านาน มีความเชื่อเกี่ยวกับป่าไม้อยู่หลายอย่าง เช่น ต้นไม้ใหญ่ ต้นไม้ที่มีรังปลวก รังมด มีเถาวัลย์ห้ามตัด ต้นไม้ที่ล้มตายก็ห้ามนำมาใช้ประโยชน์ รวมทั้งห้ามตัด ต้นไม้ที่ขึ้นอยู่ริมแม่น้ำ หรือโตรกธารแม่น้ำ เนื่องจากมีความเชื่อว่าจะทำให้แม่น้ำไม่ร่มเย็น โดยเฉพาะความเชื่อเรื่องเจ้าป่าเจ้าเขาที่ดูแลรักษาป่า ดังนั้นสำหรับกะเหรี่ยงใจแผ่นดินและบาง กลอยบนซึ่งอยู่ในป่าลึกใกล้เขตธรรมชาติมาช้านาน จึงมีโลกทัศน์ต่อป่าไม้ที่เป็นอันหนึ่งอัน เดียวกัน ไม่ได้แยกออกจากกัน ดังนั้นเมื่อถูกบังคับอพยพก็เหมือนการต้องโยกย้ายออกจาก สิ่งแวดล้อมที่ต่างไปจากเดิม จึงก่อให้เกิดผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตของตนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (ทิพย์วิมล ศิรินุพงษ์ และพรพรรณ กาญจนารัตน์, ม.ป.ป., หน้า 44)

การขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการทรัพยากร และการจัดการป่าของรัฐ

กะเหรี่ยงใจแผ่นดินถูกอพยพครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2539 และถูกบังคับอพยพในลักษณะที่ ใช้ความรุนแรงจนเป็นข่าวโด่งดังเมื่อปี พ.ศ. 2554 เมื่อถูกบังคับอพยพลงมาจากใจแผ่นดิน สิ่ง ที่ส่งผลกระทบต่อกะเหรี่ยงใจแผ่นดินก็คือ ปริมาณข้าวที่เคยเก็บเกี่ยวได้เมื่ออยู่ที่ใจแผ่นดิน คือ 100 ถังหรือมากกว่านั้นต่อปี จากพื้นที่ทำไร่ข้าว 10-15 ไร่ พริกที่เคยปลูกขายสร้างรายได้เฉลี่ย 6,000 บาทต่อปี ในราคาขาย 200-300 บาท/กก. แต่ในพื้นที่บางกลอยล่างที่ได้รับการจัดสรรนี้ปลูก ได้แค่พอกิน เนื่องจากสภาพอากาศที่ร้อนกว่า และผืนดินที่ไม่อุดมสมบูรณ์เท่าบ้านเดิมข้างบนที่เป็น แหล่งต้นน้ำ (ทิพย์วิมล ศิรินุพงษ์ และพรพรรณ กาญจนารัตน์, ม.ป.ป., หน้า 49) เนื่องจากไม่

สามารถเปิดโอกาสให้หน้าดินได้มีโอกาสดักพินเพราะไม่สามารถทำไร้หมุนเวียนได้อย่างเต็มที่
 อย่างที่เคยเป็น รวมทั้งความหลากหลายของพันธุ์พืชที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนก็ลดลง
 (ทิพย์วิมล สิริบุพงค์ และพรพรรณ กาญจนารัตน์, ม.ป.ป.)

ยิ่งกว่านั้นเมื่อไม่สามารถดำรงชีวิตดั้งเดิมด้วยการทำไร่ข้าวได้ จึงจำต้องหารายได้ทางอื่น
 เช่น งานทอผ้าในหมู่บ้าน รวมทั้งมาเป็นแรงงานรับจ้างในตัวเมือง บางคนถูกโกงค่าแรงก็ยังมี
 (ทิพย์วิมล สิริบุพงค์ และพรพรรณ กาญจนารัตน์, ม.ป.ป., หน้า 51)

ปฏิกริยาโต้ตอบการขยายตัวของรัฐส่วนกลาง

บทบาทของเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขตงานตะนาวศรีรวมทั้ง
 ภาคีเครือข่ายได้สนับสนุนชาวบ้านและส่งเสริมการขับเคลื่อนประเด็นสำคัญในชีวิตของกะเหรี่ยง
 บางกลอย เช่น ผ้าป่าข้าว ที่ระดมข้าวมามอบให้แก่ชาวบ้านบางกลอยที่ถูกอพยพมาในปี พ.ศ. 2554
 รวมทั้งข้าวเปลือกที่จะนำไปทำพันธุ์ข้าวต่อไปด้วย และภาคีเครือข่ายจากทางภาคเหนือ

สรุป

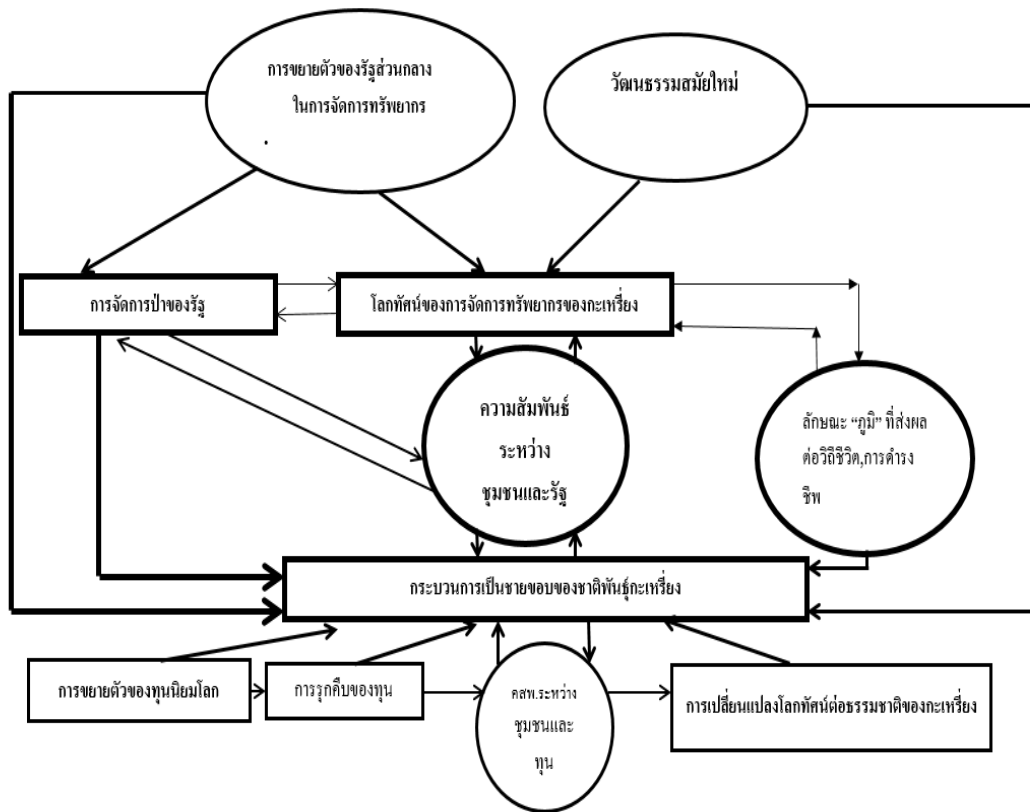
เป็นงานที่เขียน โดยทีมทนายที่ทาคดีให้ชาวบ้านบางกลอย ดังนั้นจึงมีความเข้าใจ
 นิเวศวิทยาวัฒนธรรมของกะเหรี่ยงบางกลอยเป็นอย่างดี ในเนื้อหาที่มีทั้งประวัติชุมชนดั้งเดิมใจ
 แผ่นดิน มีหลักฐานต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม และแสดงให้เห็นประเด็นการ
 ใช้ความรุนแรงโดยรัฐต่อกะเหรี่ยงใจแผ่นดิน ตลอดจนการต่อสู้เรียกร้องของชาวบ้านร่วมกับ
 เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมและภาคีเครือข่าย แต่ยังคงมิติในเชิงเศรษฐกิจ
 เช่น การขูดรีดแรงงานอย่างหนักหน่วง (Super-exploitation) จากการขูดรีดแรงงาน ทั้งจากมูลนิธิที่
 เข้าไปส่งเสริมอาชีพ และจากการขูดรีดค่าแรงเมื่อชาวบ้านต้องออกไปทำงานในเมือง นอกจากนี้ยัง
 นำเสนอข้อมูลเฉพาะการละเมิดสิทธิมนุษยชนเฉพาะกะเหรี่ยงใจแผ่นดิน/บางกลอยบน ที่ถูกอพยพ
 ลงมาที่บางกลอยล่าง แต่ไม่ได้รวมชุมชนอื่น ๆ ในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และพื้นที่
 โดยรอบ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการสำรวจทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้นพบว่ากระบวนการเป็นชายขอบของ
 กะเหรี่ยงแก่งกระจานเกิดจากปัจจัยหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการ
 จัดการป่าและทรัพยากร ซึ่งความพยายามของรัฐส่วนกลางในการเข้ามาจัดการป่าและทรัพยากรใน
 ผืนป่าตะวันตกนั้นเริ่มขึ้นเมื่อมีการประกาศป่าสงวนแห่งชาติ “ป่ายางน้ำกลัดเหนือและป่ายาง
 น้ำกลัดใต้” เมื่อปีพ.ศ. 2508 โดยรัฐได้นำเหตุผลด้านความมั่นคงจากปัญหาเสพติด และการรักษา
 ระบบนิเวศป่าไม้มาเป็นช่องทางในการขยายตัวเพื่อ “ดูแล” คนในพื้นที่ นับเป็นจุดเริ่มต้นการช่วงชิง

การจัดการทรัพยากรไปจากชุมชน รวมทั้งการเข้ามาของเหมืองแร่ควอตซ์ที่ได้รับประทานบัตร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 ยิ่งหากขยายพื้นที่ศึกษาไปจนจรดอำเภอสวนผึ้งซึ่งเป็นพื้นที่ติดต่อกันที่เคยเป็น ชุมชนกะเหรี่ยงดั้งเดิมก็จะพบว่ามีการเข้ามาของทุนข้ามชาติที่เข้ามาทำเหมืองตั้งแต่หลังสนธิสัญญา เบาร์ริง (สุธี ประศาสน์เศรษฐ์, 2556) กล่าวคือปีพ.ศ. 2434 ซึ่งเป็นปีเดียวกับที่สถาปนากรมเหมือง แร่หลังจากการลงนามในสนธิสัญญาเบาร์ริง 36 ปี การเข้ามาของทุนเหมืองแร่ดังกล่าวนับเป็นหน่อ อ่อนของทุนนิยมขูดรีดกอบโกยทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นชนบท (Agrarian extractive capitalism) นอกจากนี้การสัมปทานไม้ในพื้นที่ป่าแก่งกระจานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514-2524 ตาม นโยบายสัมปทานป่าของรัฐบาล ก็ชี้ให้เห็นพัฒนาการของทุนนิยมกอบโกยทรัพยากรธรรมชาติใน ท้องถิ่นชนบท ที่มีส่วนผลึกให้กะเหรี่ยงแก่งกระจานต้องตกอยู่ในภาวะ “ตกขอบ” หลังการ สัมปทานป่าในพื้นที่ด้านตะวันตกตามแนวเทือกเขาตะนาวศรีจนไม่เหลือไม้ใหญ่ ก็มีการประกาศ อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานด้วยข้ออ้างเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรในผืนป่าแก่งกระจานในปี พ.ศ. 2524 นอกจากนี้การขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการทรัพยากรยังส่งผลต่อโลกทัศน์ในการ จัดการทรัพยากรของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน จากโลกทัศน์ที่เชื่อว่าสรรพสิ่งล้วนมีจิตวิญญาณ และสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์คือขุมครองดูแล สะท้อนผ่านรูปแบบการทำเกษตรกรรมแบบไร่หมุนเวียน เนื่องจาก ความเชื่อเรื่องกรรมสิทธิ์เอกชนนั้นไม่มี มีแต่ความเชื่อที่ดินเป็นของพระเจ้า กลายเป็นโลกทัศน์ ต่อทรัพยากร โดยเฉพาะที่ดินที่กลายเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนตัว ที่สามารถสร้างมูลค่าและรายได้ได้

ประกอบกับวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่ส่งผลต่อโลกทัศน์ในการจัดการทรัพยากรของ กะเหรี่ยงและส่งผลให้กะเหรี่ยงต้องตกอยู่ในสภาวะ “ตกขอบ” เนื่องจากความ “อยากมี อยากได้ อยากเป็น” และการถูกลดทอนความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนโดยคนในสังคม ยิ่งทำให้ วัฒนธรรมสมัยใหม่ ที่เข้ามาในชุมชนผ่านโทรทัศน์ และสมาร์ทโฟน สามารถเบียดแทรกเข้ามาใน โลกทัศน์ของกะเหรี่ยงได้โดยง่าย ยิ่งกว่านั้นการขยายตัวของทุนนิยมโลกและระบบโลกโดยเฉพาะ ความพยายามในการประกาศกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลก ที่ก่อให้เกิดการกระทำความรุนแรง โดยกลไกอำนาจรัฐ ที่เข้าลักษณะการก่อการร้ายโดยรัฐยิ่งผลึกให้กะเหรี่ยงเข้าสู่กระบวนการ “ตก ขอบ” ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย กระบวนการตกขอบและปฏิกริยาต่อรัฐและทุน ของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน ดังนี้

ภาพที่ 2-3 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยกระบวนการตกขอบ และปฏิกริยาต่ออำนาจรัฐและทุนของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง: กรณีศึกษากะเหรี่ยงแก่งกระจาน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งผู้วิจัยสนใจศึกษากระบวนการตกขอบของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน ในชุมชนกะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน รวมทั้งพื้นที่โดยรอบ ซึ่งปัจจัยที่ทำให้กะเหรี่ยงแก่งกระจานเข้าสู่ภาวะชายขอบ และเปลี่ยนผ่านสู่ระยะตกขอบเกิดจากปัจจัยหลายประการ ทั้งการขยายตัวของอำนาจรัฐส่วนกลางในการจัดการทรัพยากร วัฒนธรรมสมัยใหม่ รวมทั้งการรุกคืบของทุนนิยมโลก ทั้งหลายทั้งปวงล้วนส่งผลต่อโลกทัศน์ต่อทรัพยากรธรรมชาติของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน จากความเชื่อดั้งเดิมที่เชื่อในจิตวิญญาณของสรรพสิ่ง วิถีชีวิตดั้งเดิมของกะเหรี่ยงแก่งกระจานจึงสะท้อนออกมาผ่านรูปแบบพิธีกรรม ประเพณีต่าง ๆ ตั้งแต่เกิดจนตาย ตลอดจนรูปแบบการทำเกษตรกรรมแบบไร่หมุนเวียน หรือหมาจิกในภาษากะเหรี่ยง เนื่องจากกะเหรี่ยงดั้งเดิมไม่มีความคิดเรื่องกรรมสิทธิ์เอกชน เพราะเชื่อว่าผืนดินเป็นของช่งทะเลรี หรือแม่พระธรณี เมื่ออำนาจรัฐส่วนกลางเข้ามาจัดการทรัพยากร ผ่านนโยบายการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ ทำให้โลกทัศน์ต่อผืนดินของกะเหรี่ยงเปลี่ยนแปลงไปเป็นความต้องการเข้าครอบครองเป็นกรรมสิทธิ์เอกชน ยิ่งไปกว่านั้น การก่อการร้ายโดยรัฐที่กระทำต่อแกนนำในพื้นที่ รวมทั้งชุมชน ส่งผลให้เกิดภาวะ “ตกขอบ (Super-marginalization)

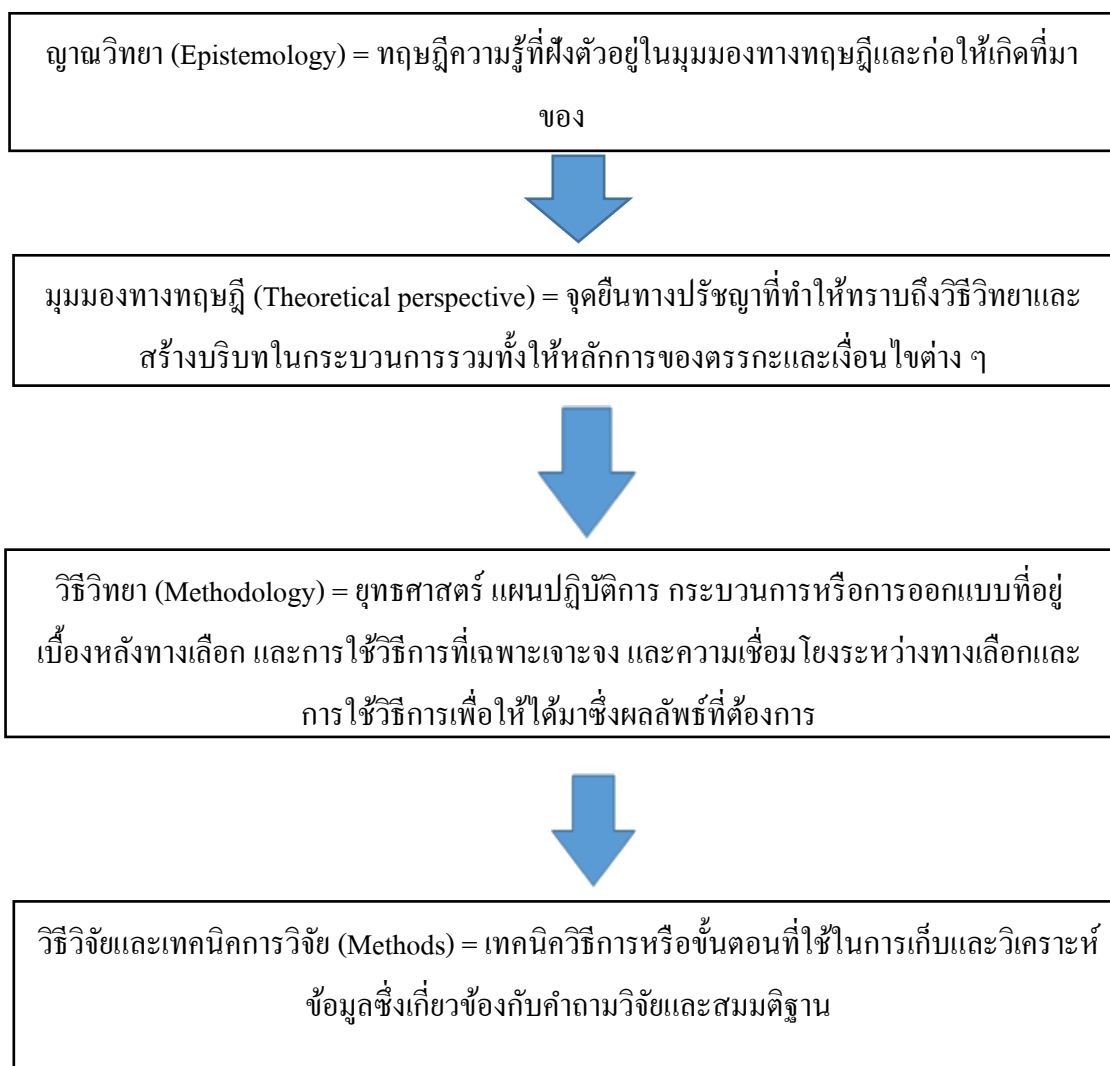
Crotty (1998) ได้นำเสนอไว้ในหนังสือชื่อ The Foundations of Social Research ว่าในจุดเริ่มต้นของงานวิจัยนั้น การจะพัฒนาโครงร่างงานวิจัยนั้นมีความจำเป็นจะต้องตอบคำถามสองข้อให้ได้ คือ 1. จะใช้วิธีวิทยาและวิธีการอะไรบ้างในงานวิจัยที่เราตั้งเป้าหมายว่าจะทำ 2. เราจะพิสูจน์ให้เห็นอย่างไรว่าทางเลือกที่เราเลือกวิธีวิทยาและวิธีการดังกล่าวนี้จะสามารถทำให้งานวิจัยของเรานั้นสำเร็จและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ซึ่งคำตอบของคำถามที่สองนั้นก็ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในงานวิจัยของเรา หรือกล่าวให้ชัดเจนก็คือคำตอบของคำถามดังกล่าวก็จะอยู่ที่คำถามวิจัยที่เราต้องการจะหาคำตอบ ซึ่งก็เป็นที่ชัดเจนว่าเราต้องการกระบวนการที่จะเติมเต็มเพื่อที่จะตอบวัตถุประสงค์เหล่านี้รวมทั้งตอบคำถามดังกล่าว ซึ่งคำถาม 2 คำถามดังกล่าวก็จะขยายออกมาเป็น 4 คำถาม ได้แก่

1. เราวางแผนจะใช้วิธีการ (Methods) ใดในงานวิจัยของเรา ?
2. เราจะใช้วิธีวิทยา (Methodology) ใดในการทำวิจัยของเรา ?

3. มุมมองทางทฤษฎี (Theoretical perspective) ใดที่สนับสนุนวิธีวิทยาดังกล่าวที่เราจะนำมาใช้?

4. ญาณวิทยา (Epistemology) ใดที่จะนำมาใช้ในการแสวงหาความรู้โดยผ่านมุมมองทางทฤษฎีดังกล่าว (Crotty, 1998)

คำถามทั้ง 4 คำถามดังกล่าว ถือเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในกระบวนการวิจัยใด ๆ ก็ตาม ซึ่งเราก็ต้องมาทำความเข้าใจกันให้ชัดถึงความหมายของคำถามดังกล่าวดังนี้ (Crotty, 1998)

ภาพที่ 3-1 แนวคิดของ Crotty

ดังนั้นผู้วิจัยจะใช้แนวคิดของ Crotty เป็นแนวทางในการวิจัยดังนี้

1. จุดยืนทางญาณวิทยา (Epistemology) ของผู้วิจัยเป็นจุดยืนของเศรษฐศาสตร์การเมือง แนววิพากษ์ ที่มุ่งสลายมายาคติ และเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้นสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ที่ศึกษา โดยผู้วิจัยอาศัยหลัก Standpoint Epistemology ยืนอยู่ข้างเดียวกับผู้ถูกกดขี่ขูดรีด การวิจัยแนวนี้จะเริ่มต้นจากฐานคติเกี่ยวกับความเป็นจริงทางสังคม กล่าวคือ เชื่อว่าสังคมมีการดำรงอยู่ของบางสิ่งที่เป็นอิสระจากการรับรู้ของมนุษย์ กล่าวคือ สังคมมีความเป็นจริงหลายระดับชั้น คือ ความเป็นจริงเชิงประจักษ์ (The empirical) ความเป็นจริงเชิงโครงสร้างที่อยู่เบื้องหลัง (The real) ตลอดจนความเป็นจริงในเชิงกระบวนการที่ก่อให้เกิดผล (The actual) ซึ่งความเป็นจริงในเชิงประจักษ์นั้นเป็นความจริงในระดับปรากฏการณ์ แต่เราไม่อาจรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์จากความเป็นจริงในระดับนี้ เนื่องจากประสบการณ์ของมนุษย์จะขึ้นอยู่กับทฤษฎีที่เรามีอยู่ หรือบทสรุปที่เราใช้ในการมองโลก หากเราพิจารณาเฉพาะความเป็นจริงเชิงประจักษ์อาจจะทำให้เราเข้าใจสภาพสังคมบิดเบียวไป ส่วนความเป็นจริงในเชิงโครงสร้างนั้นเป็นความจริงที่อยู่เบื้องหลัง ซึ่งไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรงเนื่องจากโครงสร้างสังคมเป็นแบบแผนความสัมพันธ์ทางสังคม (Pattern of social relation) ที่ดำรงอยู่ในสังคม และความเป็นจริงในเชิงกระบวนการนั้นเป็นกลไกในเชิงเหตุปัจจัย (Causal mechanism) คือ เป็นการวิเคราะห์ความเป็นเหตุเป็นผลอย่างเป็นกระบวนการ จึงมีลักษณะเป็นความจริงแบบวิภาษวิธี (Dialectic) คือ กระบวนการที่มีคู่ตรงข้ามดำรงอยู่ด้วยกัน การวิจัยเชิงวิพากษ์จึงใช้วิภาษวิธีในการผสมผสานความเป็นจริงในเชิงทฤษฎี และเชิงอัตวิสัยภายใต้กระบวนการเดียวกัน

Foucault (n.d. cited in Schwarzt, 2007, pp. 276-277) ได้กล่าวถึงความรู้ที่ถูกปราบปราม ซึ่ง Foucault ใช้คำว่า “Subjugated knowledge” ซึ่งหมายถึงความรู้ที่กลุ่มอำนาจนำในสังคมได้ตั้งไปใช้ประโยชน์หรือถูกละเลย หรือไม่ก็ถูกตั้งคำถามมากมาย บ้างก็ว่าเป็นความรู้แบบพื้น ๆ ที่ขาดคุณสมบัติที่พอเพียง ความรู้เหล่านี้เป็นความรู้ของประชาชนชายขอบทั้งหลาย เรื่องราวในประวัติศาสตร์กะเหรี่ยงที่รัฐไทยยอมรับและเชิดชูในอดีตตลอดจนมวลความรู้ที่กะเหรี่ยงได้ส่งสมมาเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้าน ฯลฯ เหล่านี้ รัฐไทยในปัจจุบันไม่ให้คุณค่า ถูกละเลย เพิกเฉยต่อสิทธิตามธรรมชาติ และธรรมเนียมประเพณี สิ่งเหล่านี้ Foucault เรียกว่าความรู้ที่ถูกปราบปราม

นอกจากนี้ Foucault ยังกล่าวต่อไปว่าการปรากฏตัวขึ้นใหม่ของความรู้ที่ถูกปราบปราม อันรวมถึงความรู้จากท้องถิ่น ความรู้ที่ถูกหาว่าขาดคุณสมบัติทางวิชาการ จะทำให้การวิพากษ์ทำหน้าที่ได้ดี การจะทำให้ความจริง ความรู้ต่าง ๆ ของชนเผ่ากะเหรี่ยง ปรากฏขึ้นต้องอาศัยการศึกษาที่ใช้หลักจุดยืนทางญาณวิทยา หรือ Standpoint Epistemology ดังเช่นการศึกษาจากจุดยืนของสตรี เกย์ เลสเบี้ยน คนผิวดำ หรือกลุ่มชาติพันธุ์ชายขอบ

การศึกษาแบบญาณวิทยาด้านจุดยืน มีสมมุติฐานร่วมกันว่าการจะได้ความรู้จริง ต้องเริ่มจากการเข้าถึงประสบการณ์ สิ่งที่เป็นประโยชน์และระบบคุณค่าของกลุ่มที่ถูกปิดกั้น ซึ่งทำให้กลุ่มดังกล่าวตกเป็นชายขอบมาตลอด โดยวิธีนี้เท่านั้นที่ชุดความรู้ของกระแสหลัก ฝ่ายครอบงำจะถูกวิพากษ์อย่างถึงแก่น และแก้ไขให้ถูกต้อง อันถือเป็นการรื้อสร้าง (Deconstruction) สิ่งที่เราเรียกว่า “ความรู้” เดิมทีครอบงำ แลให้เห็นการปิดกั้นและความคิดครอบงำ เช่น กรณีชายเป็นใหญ่ การเหยียดผิว และกรณีชนเผ่ากะเหรี่ยง ก็คือกระบวนการสร้างการตกขอบ

2. วิธีวิทยาการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิทยาการวิจัย โดยเป็นการวิจัยในระดับพื้นที่ เป็นการวิจัยเพื่อการต่อต้าน ผู้วิจัยยืนอยู่ข้างเดียวกับผู้ถูกกดขี่ขูดรีด ซึ่งได้รับผลจากการทำความรุนแรงทั้งทางอุดมการณ์ และความรุนแรงทางกายภาพจากทั้งกลไกอำนาจรัฐ และทุน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยเป็นการศึกษาผ่านมุมมองทางเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงบูรณาการ จึงเป็นการวิเคราะห์ที่ไม่แยกส่วนระหว่างเศรษฐกิจการเมือง รวมทั้งการให้ความสำคัญต่อปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม อุดมการณ์ นอกจากนี้ยังเป็นการบูรณาการระหว่างวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ และสังคมศาสตร์ โดยใช้แนวพินิจภูมิเมืองซึ่งเป็นแนวพินิจแบบข้ามวิชา (Transdisciplinary) ซึ่งเป็นการศึกษาที่ข้ามพื่นความเป็นศาสตร์สาขาต่าง ๆ รวมทั้งข้ามพื่นจากร่วมหาวิทยาลัยซึ่งอยู่ในบริบททางวิชาการออกไปสู่ภูมิปัญญาของท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Local wisdom) และผู้วิจัยตั้งเป้าหมายไว้ว่าองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นองค์ความรู้ที่กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานได้นำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ เป็นการศึกษาตามแนววิภาษวิธี (Dialectic) ที่ศึกษาพัฒนาการของสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ และความขัดแย้งด้านการจัดการป่าและการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงกับอำนาจรัฐที่เข้ามาช่วงชิงการจัดการทรัพยากรของชุมชนกะเหรี่ยง โดยการวิเคราะห์ปรากฏการณ์แบบองค์รวมอย่างเป็นระบบทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม นิเวศวิทยา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปัจจัยด้านภูมิที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ทั้งนี้เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ความเป็นจริงเชิงโครงสร้างที่อยู่เบื้องหลังความเป็นจริงเชิงประจักษ์ ตลอดจนสามารถวิเคราะห์ความเป็นจริงในเชิงกระบวนการ (Causal mechanism) ได้

การวิจัยเชิงคุณภาพ ตามแนวทางเศรษฐศาสตร์การเมืองแนววิภาษวิธีเชิงบูรณาการที่ผู้วิจัยจะนำมาใช้นี้ ก็เพื่อจะทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม รูปแบบการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย รวมถึงวิถีชีวิตของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่สัมพันธ์กับภูมิเมือง และส่งผลต่อความเป็นชายขอบ รวมทั้งนิเวศวิทยาชาติพันธุ์ รวมทั้งบริบทของการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างที่ส่งผลต่อกระบวนการเป็นชายขอบ ทั้งที่เกิดจากอำนาจรัฐ รวมทั้งทุนนิยมที่ส่งผลต่อกระบวนการ

เป็นชายขอบ และนิเวศวิทยาชาติพันธุ์ ตลอดจนความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากร เพื่อให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงความจริงในเชิงกระบวนการ (Casual mechanism) ที่ส่งผลต่อความเป็นชายขอบของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง รวมทั้งการต่อต้านซึ่งเป็นปฏิกิริยาโต้ตอบของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงต่อการจัดการป่าของรัฐ ตามหลักทฤษฎีวิธี ทั้งการต่อต้านที่มีลักษณะเปิดเผยต่อสาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นในเครือข่ายสังคมออนไลน์ และปฏิบัติการต่อต้านรูปธรรมในพื้นที่ นอกพื้นที่ รวมถึงการต่อต้านแบบประจำวัน (Everyday resistance) ซึ่งเป็นการต่อต้านที่ไม่ได้มีลักษณะเปิดเผยต่อสาธารณะ เพื่อเปิดโปงมายาคติที่ครอบงำสังคมไทยเกี่ยวกับชาติพันธุ์กะเหรี่ยง และเปิดเผยความจริงที่อยู่เบื้องหลัง และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง โดยการเสริมพลังให้แก่กลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกกดขี่ขูดรีด

วิธีการดำเนินการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary research)

การเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้วิธีการวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

การวิจัยเอกสาร เอกสารที่จะใช้ในการวิจัยนี้จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. เอกสารชั้นต้น (Primary data) เป็นข้อมูลที่ยังไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1.1 ข่าวจากเว็บไซต์ต่าง ๆ

1.2 ข่าวจากหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ

1.3 มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2553

1.4 ประวัติอำเภอแก่งกระจาน ประวัติอำเภอท่ายาง และประวัติอำเภอหัวหิน

1.5 ประวัติอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

1.6 ประวัติโครงการหมู่บ้านสหกรณ์โคนมห้วยสัตว์ใหญ่ป่าแดง-ป่าละอู

1.7 แผนนโยบายและหลักปฏิบัติในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงตามมติ

คณะรัฐมนตรี วันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2553

1.8 รายงานการปฏิบัติตามแผนตามกรอบนโยบายและหลักปฏิบัติในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2553

1.9 คำพิพากษาศาลปกครอง และศาลอาญา

1.10 พระราชกฤษฎีกากำหนดที่ดินบริเวณป่ายางน้ำกัลลัดเหนือ และป่ายางน้ำกัลลัดใต้

ในท้องที่ตำบลยางน้ำกัลลัดเหนือ กิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง อำเภอเขาย้อย และตำบลสองพี่น้อง ตำบลแก่งกระจาน อ.ท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ครอบคลุมพื้นที่ 1,548,750 ไร่ หรือ 2,478 ตารางกิโลเมตรให้เป็นอุทยานแห่งชาติ โดยประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 98 ตอนที่ 92 ลงวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2524

1.11 พระราชกฤษฎีกายกขยายเขตอุทยานแห่งชาติป่าปางน้ำกัลลัดเหนือ และป่าปางน้ำกัลลัดใต้ ในท้องที่ตำบลแก่งกระจาน ตำบลสองพี่น้อง ตำบลกัลลัดหลวง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี และตำบลหนองปลับ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ครอบคลุมเนื้อที่ 273,125 ไร่ หรือ 437.00 ตารางกิโลเมตร โดยประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 101 ตอนที่ 194 ลงวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2527 รวมเนื้อที่ 1,821,875 ไร่ หรือ 2,915 ตารางกิโลเมตร

1.12 พระราชกฤษฎีกาเพิกถอนอุทยานแห่งชาติป่าปางน้ำกัลลัดเหนือ และป่าปางน้ำกัลลัดใต้ บางส่วนในท้องที่ตำบลห้วยแม่เพรียง และตำบลป่าเต็ง อำเภอแก่งกระจาน เนื้อที่ 187.16 ไร่ หรือ 0.30 ตารางกิโลเมตร โดยประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 115 ตอนที่ 64 ก ลงวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2541 (ทำให้อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานคงเหลือพื้นที่ 1,821,687.84 ไร่ หรือ 2,914.70 ตารางกิโลเมตร)

1.13 เอกสารจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

2. เอกสารชั้นรอง (Secondary data) เป็นเอกสารที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ คือ

2.1 งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.2 บทความวิชาการ

2.3 รายงานผลการตรวจสอบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field study) ในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามตามระเบียบวิธีวิจัยในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ดังนี้

1. การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participatory observation) เป็นการเฝ้าดู โดยที่ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในเหตุการณ์นั้น ๆ ด้วย หรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในเหตุการณ์ด้วย ซึ่งต้องสังเกตทั้งสภาพแวดล้อม ตัวบุคคล ลักษณะพฤติกรรม แบบแผนพฤติกรรม ความสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมต่าง ๆ รวมทั้งความหมายที่อยู่ในพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งการใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมนั้นก็ต้องกระทำควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์ดังนี้

2. การสัมภาษณ์ วิธีการสัมภาษณ์ที่จะใช้ในการวิจัยนี้มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured or guided interview) โดยอาศัยแนวการสัมภาษณ์ (Interview guide) เป็นเครื่องมือในรูปแบบต่าง ๆ คือ

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept interview) เป็นการใช้แนวสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งจะเป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยมีจุดสนใจอยู่แล้ว จึงใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลให้เข้าสู่จุดที่ผู้วิจัยสนใจ โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ (Key-informants)

ชื่อ-สกุล	สถานภาพในการให้ข้อมูล
1. นายวุฒิ บุญเลิศ	ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้เชี่ยวชาญด้านชาติพันธุ์กะเหรี่ยง
2. น.ส.พิณภา พุกษาพรรณ	ภรรยา นายพลละจี รักจงเจริญ (บิลลี่) ผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในพื้นที่อุทยานฯ
3. นางเนียน ทองกึ่ง	ปราชญ์ชาวบ้าน แกนนำชาวกะเหรี่ยง
4. นายจ่าชัย เวณะ	ผู้ใหญ่บ้านคนที่สองของ ม.1 ต.สองพี่น้อง อ.ท่ายาง (เดิม) ปัจจุบันอยู่ในเขต ต.ป่าเต็ง อ.แก่งกระจาน จ.เพชรบุรี
5. นายสมบูรณ์ สูงตั้ง	ผู้ได้รับผลกระทบพื้นที่ที่ช่วยกระชู้
6. นายเกรียงไกร ชีช่วง	เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมภาคตะวันตก

การสัมภาษณ์ประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า (Oral history) เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการหรือไม่มีโครงสร้าง (Informal or unstructured interview) คือ มีเพียงคำถามวิจัยเป็นแนวสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์เพื่อหาข้อมูลที่ไม่ปรากฏในเอกสารที่เป็นลายลักษณ์อักษร การสัมภาษณ์ในที่นี้จะกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้อาวุโสที่รู้เรื่องเกี่ยวกับหัวข้อวิจัยอย่างดี ได้แก่

1. นายคออี้ มิมิ	กะเหรี่ยงอาวุโส ผู้นำจิตวิญญาณกะเหรี่ยงปกากะญอ บ้านใจแผ่นดิน
2. นางเนียน ทองกึ่ง	ปราชญ์กะเหรี่ยง นักกิจกรรมอาวุโส
3. สหายภู	นักกิจกรรมอาวุโส

การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีข้อดีคือ จะเป็นการตรวจสอบข้อมูลไปในตัวด้วยในระหว่างดำเนินการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งได้แก่ ชาวบ้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน ผู้นำชุมชน กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

การตรวจสอบข้อมูล

1. การตรวจสอบข้อมูลจากเอกสารที่เก็บข้อมูล

ในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลทางประวัติศาสตร์จะใช้การวิพากษ์เอกสารว่า เอกสารทางประวัติศาสตร์ นั้น เป็นเอกสารที่น่าเชื่อถือหรือไม่ ได้ดังนี้

- 1.1 การวิพากษ์ภายนอก เป็นการตรวจสอบหลักฐาน พบว่า เอกสารตามข้อ 3.3.1 เป็นเอกสารที่มีลักษณะการเขียนแบบวิชาการ เนื่องจากเป็นเอกสารราชการ มีความเชื่อถือได้ในด้านของความถูกต้องของข้อมูล เนื่องจากสอดคล้องกับสิ่งที่ได้สัมภาษณ์แกนนำชุมชนในพื้นที่มา

อย่างไรก็ตามยังมีการใช้คำบางคำที่ยังต้องตีความในขั้นตอนการดำเนินการวิจัยต่อไป เช่น พบว่าในเอกสารประวัติโครงการหมู่บ้านสหกรณ์โคนมห้วยสัตว์ใหญ่ป่าเต็ง-ป่าละอู ยังคงมีการใช้คำว่า “การทำไร่เลื่อนลอย” นั้นแสดงว่า การดำเนินการของโครงการดังกล่าว มิได้ยอมรับในอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของชาวกะเหรี่ยงที่ถือว่าการทำไร่หมุนเวียนเป็นภูมิปัญญาในการทำเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน

1.2 การวิพากษ์ภายใน เป็นการตรวจสอบข้อมูลในเอกสาร พบว่ายังมีการใช้คำบางคำที่ยังต้องตีความในขั้นตอนการดำเนินการวิจัยต่อไป เช่น พบว่าในเอกสารประวัติโครงการหมู่บ้านสหกรณ์โคนมห้วยสัตว์ใหญ่ป่าเต็ง-ป่าละอู ยังคงมีการใช้คำว่า “การทำไร่เลื่อนลอย” นั้นแสดงว่า การดำเนินการของโครงการดังกล่าว มิได้ยอมรับในอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของ ชาวกะเหรี่ยงที่ถือว่าการทำไร่หมุนเวียนเป็นภูมิปัญญาในการทำเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน

2. การตรวจสอบข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม ผู้วิจัยจะใช้การตรวจสอบข้อมูลโดยใช้มุมมองที่หลากหลาย (Triangulation) ซึ่งจะมีเทคนิคหลายวิธีคือ

2.1 การตรวจสอบจากจุดยืนที่ต่างกัน กล่าวคือการสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัย จะสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ซึ่งมีจุดยืนแตกต่างกันในการสัมภาษณ์ประเด็นเดียวกัน

2.2 การตรวจสอบจากแหล่งข้อมูลที่ต่างกัน กล่าวคือใช้วิธีการที่หลากหลายในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์จากประวัติศาสตร์บอกเล่า การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์กลุ่ม

2.3 การตรวจสอบจากช่วงเวลาที่ใช้สัมภาษณ์ต่างกัน เป็นการตรวจสอบข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในประเด็นเดียวกันในระยะเวลาที่ห่างกัน เช่น สัมภาษณ์ห่างกัน 3 เดือน หรือ 6 เดือน เป็นต้น

2.4 การตรวจสอบโดยใช้สถานที่สำหรับการสัมภาษณ์ที่แตกต่างกัน เป็นการตรวจสอบข้อมูลเรื่องเดียวกันจากผู้ให้ข้อมูลคนเดียวกัน โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในสถานที่แตกต่างกัน เช่น อาจสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในครั้งแรกที่บ้านของผู้ให้ข้อมูล ครั้งที่สองอาจชวนไปสัมภาษณ์โดยนั่งรับประทานอาหารด้วยกันที่ร้านอาหาร หรืออาจชวนไปสัมภาษณ์ที่อื่น ๆ ในชุมชน เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลจะแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ (สุภางค์ จันทรวนิช, 2535)

1. การจัดหมวดหมู่ของข้อมูลให้เป็นระบบ ซึ่งจะประกอบไปด้วยการจำแนกข้อมูลในระดับจุลภาค และการจำแนกข้อมูลในระดับมหภาค ซึ่งจะเป็นการจำแนกข้อมูลในระดับเหตุการณ์ที่เป็นหน่วยในการวิเคราะห์ ซึ่งจะใหญ่กว่าการวิเคราะห์ในระดับจุลภาคที่เป็นการวิเคราะห์คำและประโยค นอกจากนี้ยังต้องวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Componential analysis) ซึ่งจะเป็นการแสวงหาคูณสมบัติหรือองค์ประกอบของความหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ ของข้อมูลอย่างเป็นระบบ

2. การสร้างข้อสรุปในเชิงคุณภาพ (Analytic induction) เป็นการสรุปรวบยอด (Conceptualization) ความคิดใหม่หรืออาจจะเป็นการปรับความคิดเก่า โดยอาศัยข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งก็จะเป็นกระบวนการที่เคลื่อนจากรูปธรรมไปสู่นามธรรม หรือที่เราเรียกว่าเป็นการใช้เหตุผลแบบอุปนัย (Induction) เป็นการให้ความสำคัญ ต่อการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของข้อมูลรูปธรรมว่ามีแบบแผนอย่างไร แล้วมีการสร้างข้อสรุปในลักษณะที่เป็นทฤษฎีติดดิน (Grounded theory) ซึ่งก็คือวิธีวิทยาโดยทั่วไปในการพัฒนาทฤษฎีเชิงคุณภาพที่มีฐานอยู่บนข้อมูลผ่านการรวบรวมและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ทฤษฎีติดดินเป็นการเชื่อมโยงข้อมูลในแนวราบ ซึ่งมีลักษณะเป็นคามคิดรวบยอด (Conceptual density)

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจปรากฏการณ์สังคมมากขึ้น ผ่านการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการตีความเพื่อสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย รวมทั้งการวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งได้แก่การวิเคราะห์และสังเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยการตีความของผู้วิจัยว่าเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น นอกจากนี้เนื่องจากการวิจัยนี้ตั้งอยู่บนฐานคิดของวิธีวิทยาการวิจัยแนววิพากษ์ ที่มองว่าโครงสร้างสังคมเป็นเหตุปัจจัยที่อยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ทางสังคมต่าง ๆ ซึ่งต้องมีการวิเคราะห์โครงสร้างแบบประวัติศาสตร์ด้วย อย่างไรก็ตาม โครงสร้างนี้เป็นแบบแผนความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดำรงอยู่โดยมีเสถียรภาพในระดับหนึ่ง และมีความเชื่อมโยงกับพัฒนาการของประวัติศาสตร์ โดยใช้หลักการใช้เหตุผลแบบวิภาษวิธี (Dialectic) ไม่ใช่โครงสร้างที่ทำหน้าที่ให้สังคมมีความสมดุลตามแนวคิดโครงสร้างหน้าที่ (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, ม.ป.ป.)

บทที่ 4

นิเวศวิทยาชาติพันธุ์กะเหรี่ยง และโลกทัศน์ต่อทรัพยากรธรรมชาติของ กะเหรี่ยงแก่งกระจาน

ในบทนี้จะกล่าวถึงชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในประเทศไทย ซึ่งแบ่งกลุ่มย่อยออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ได้ 4 กลุ่มย่อย จากฐานของภาษา ประวัติการตั้งถิ่นฐาน และบทบาทสำคัญของกะเหรี่ยงในการเป็นแนวกันชนระหว่างสยามและพม่า การตั้งถิ่นฐานของกะเหรี่ยงในประเทศไทย รวมทั้งประวัติการตั้งถิ่นฐานของกะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและพื้นที่โดยรอบ ซึ่งมีทั้งหลักฐานจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติที่ปรากฏในงานค้นคว้าของปราชญ์ชาวกะเหรี่ยง รวมทั้งประวัติศาสตร์บอกเล่าที่จัดทำโดยชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ ตลอดจนนิเวศวิทยาชาติพันธุ์กะเหรี่ยง เพื่อแสดงให้เห็นถึงโลกทัศน์ต่อทรัพยากรธรรมชาติ และภูมิปัญญาของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน ตามวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของกะเหรี่ยงแก่งกระจานในการจัดการทรัพยากรป่า รวมทั้งรูปแบบการทำเกษตรกรรมแบบดั้งเดิมที่เรียกว่าหม่าเจ็ก ความเชื่อเรื่องจิตวิญญาณที่ส่งผลกระทบต่อโลกทัศน์ที่มีต่อธรรมชาติรอบตัว ซึ่งแตกต่างจากคนในเมือง รวมทั้งเจ้าหน้าที่รัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ที่มองป่าเป็นเพียงวัตถุ รวมทั้งคุณค่าของไร่หมุนเวียนในฐานะใจกลางคุณค่าหลักของวิถีชีวิตกะเหรี่ยงดั้งเดิม ภูมิปัญญาในการจัดการไร่หมุนเวียน และความสำคัญของไร่หมุนเวียน

ชาติพันธุ์กะเหรี่ยง

ชาวกะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีลักษณะสรีระวิทยาจัดอยู่ในกลุ่มมองโกลอยด์ใต้ (Southern mongoloids) และมีการจัดแบ่งกลุ่มย่อยของชาวกะเหรี่ยงจากฐานของภาษาเป็นเกณฑ์แบ่งกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ คือ (วุฒิ บุญเลิศ, 2546)

1. กลุ่มปกากะญอ หรือ “จกอร์” หรือที่ชาวตะวันตกออกเสียงเป็น “สกอว์” เป็นกลุ่มที่มีความใกล้ชิดและสัมพันธ์กับพม่า เคยอยู่ในที่ราบแถบเมืองพุกามทางภาคเหนือของพม่า สำหรับกลุ่มนี้ในพื้นที่ภาคกลางตั้งแต่กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ จะถูกเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “กะหรั่ง” เป็นคำเรียกที่ปรากฏครั้งแรกในเอกสารสมุดราชบุรี (พ.ศ. 2468) และบุญช่วย ศรีสวัสดิ์เรียกกลุ่มนี้ว่า “ยางขาว” เพื่อให้เข้าใจว่าเป็นคนละกลุ่มกับกะยาห์หรือยางแดง

2. กลุ่มโผล่ว หรือ “ซัว” ที่เป็นชื่อดั้งเดิม แต่ในพม่าเรียกว่า “เกอะเหยย์โป้ว” คนขนทางล้านนาเคยเรียกกลุ่มนี้ว่า “ยางส่วยกะบาง” และบุญช่วย ศรีสวัสดิ์เรียกว่า “ยางกะเลอ” นอกจากนี้ยังมีนักภาษาศาสตร์เรียกว่า “ตะเลงกะยีน” หรือกะเหรี่ยงมอญ เนื่องจากกะเหรี่ยงโผล่วมี

ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนมอญซึ่งอยู่ในที่ราบลุ่มทางภาคใต้ของพม่า โผล่จึงได้รับอิทธิพลทางพุทธศาสนาและภาษาบาลีสันสกฤตจากชนชาติมอญ

3. กลุ่มกะยาห์ หรือ “ยางแดง” ตามที่คนล้านนาเรียก แต่กลุ่มปกากะญอและโผล่เรียกกลุ่มนี้ว่า “ปะแเว” พม่าเรียก “กะยินนี” เป็นกลุ่มที่มีการปกครองตนเองอยู่ทางตะวันตกของไทรโยคในเขตประเทศเมียนมาร์ติดกับจังหวัดแม่ฮ่องสอน เรียกว่า “รัฐกะยาห์” มีเมืองหลอยกอก (ลอยกอก) เป็นเมืองหลวง และพบกลุ่มกะยาห์อยู่ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนด้วย

4. กลุ่มปะโอ หรือที่รู้จักในกลุ่มโผล่ ปกากะญอ พม่า และไทใหญ่ว่า “ต้องซู้” ซึ่งเป็นภาษาพม่าแปลว่า “คนภูเขา” กลุ่มปะโออาศัยอยู่ในเมียนมาร์บริเวณรัฐคาเร็นนี ช่วงที่เมียนมาร์เป็นอาณานิคมของอังกฤษ กลุ่มกะเหรี่ยงปะโอเป็นคนในบังคับของอังกฤษ รัฐบาลไทยจึงให้ความสะดวกในการค้าขายกับกลุ่มปะโอตามพันธสัญญาเบาว์ริง

การเรียกชื่อ “กะเหรี่ยง” มีความเป็นมาจากคนมอญและกะเหรี่ยงโผล่ที่อพยพร่วมกันจากเมียนมาร์เข้ามาในประเทศไทยในสมัยอยุธยา โผล่ได้ถูกกำหนดให้อยู่ในพื้นที่ป่าเขาเพื่อคอยดูแลปกป้องชายแดนไทย-เมียนมาร์ ส่วนคนมอญเป็นผู้มีความรู้เป็นปราชญ์ จึงได้รับเลือกให้เข้ารับราชการในราชสำนักอยุธยา และมอญเรียกกะเหรี่ยงว่า “เกรียง” คนสยามในสมัยอยุธยาจึงเรียกตามเพี้ยนมาเป็น “กะเหรี่ยง” มาจนถึงทุกวันนี้ (วุฒิ บุญเลิศ, 2546)

พรพรรณ กาญจนารัตน์ (2557, หน้า 57-58) ได้เขียนไว้ในวิทยานิพนธ์ของเธอเรื่อง การถกทอความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความสัมพันธ์เชิงเครือข่ายของผู้หญิง : งานหัตถกรรมผ้าของผู้หญิงพลัดถิ่นชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบริเวณชายแดนไทย-พม่า ว่า ว่ากันว่าบ้านเกิดของชาวกะเหรี่ยงอยู่บนแผ่นดินที่เป็นที่ราบ ภูเขาและป่าลึกกระจายกระจายทั้งในไทยและพม่าเมื่อประมาณ 600-700 ปีมาแล้ว

งานวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของกะเหรี่ยงในพื้นที่ อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี ที่มีชื่อว่า “เมื่อกะเหรี่ยงสวนผึ้งลุกขึ้นพูด” ได้พบว่ากะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมกลุ่มหนึ่งที่อยู่ในดินแดนสุวรรณภูมิมาร่วมกับชนชาติพม่า มอญ และสยาม นอกจากนี้ยังมีส่วนร่วมในประวัติศาสตร์สยาม โดยพื้นที่ที่กะเหรี่ยงอาศัยอยู่ได้ทำหน้าที่เป็นดินแดนกันชน ระหว่างอาณาจักรกรุงศรีอยุธยาและพม่า โดยในสมัยกรุงศรีอยุธยากะเหรี่ยงจะทำหน้าที่สืบหาข่าว และร่วมเป็นกองกำลังในทัพของอยุธยา และมีหลักฐานว่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้ทรงแต่งตั้งหัวหน้าหมู่บ้านกะเหรี่ยงที่เรียกกันว่า พระวอ ซึ่งเป็นหัวหน้าหมู่บ้านกะเหรี่ยงแถวแม่สอด และแม่ละเมา เป็นนายด่านแม่ละเมา ในพื้นที่อำเภอแม่สอดก็มีอนุสาวรีย์พระวอ อยู่ริมทาง ถ.ตาก-แม่สอด ปัจจุบันมีการจัดงานประจำปีระหว่างวันที่ 1-10 ธันวาคม ทุกปี โดยจะมีการอัญเชิญเจ้าพ่อพระวอไปที่อำเภอแม่สอด เพื่อให้ประชาชนได้สักการะ (วุฒิ บุญเลิศ, 2546)

มาถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ กะเหรี่ยงทางตะวันตกก็ได้รับมอบหน้าที่ให้เป็นกองกำลังรักษาชายแดนไทย ได้ทำหน้าที่ดูแลด้านชายแดนด้านตะวันตกของเมืองราชบุรี นอกจากนี้ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นรัชกาลที่ 2 ได้ให้ตำแหน่งกับผู้นำกะเหรี่ยงสังขละบุรีว่า ขุนสุวรรณ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 3 เมื่อมีการยกฐานะเมืองสังขละบุรีเทียบเท่าหัวเมือง ก็ได้พระราชทานตำแหน่งพระสุวรรณให้แก่ผู้นำกะเหรี่ยง โดยเมื่อรัชกาลที่ 3 ได้ขึ้นครองราชย์เมื่อปี พ.ศ. 2368 เป็นช่วงเดียวกับที่อังกฤษได้ดินแดน ทวาย มะริด และตะนาวศรีของพม่า ทรงตระหนักดีว่าภัยคุกคามด้านตะวันตกที่ติดกับพม่านั้นก็จะมาจากอังกฤษ จึงได้ทรงปรับปรุงเมืองชายแดนด้านตะวันตก ในปี พ.ศ. 2388 หลังทรงขึ้นครองราชย์ได้ 20 ปี ได้ทรงให้กองกำลังชาวกะเหรี่ยงควบคุมพื้นที่ชายแดนไทย พม่านับแต่ด่านแม่กลอง อุ่มผาง เมืองตาก กาญจนบุรี มาจนถึงราชบุรี ผู้นำกองกำลังชาวกะเหรี่ยงที่ดูแลชายแดนด้านดังกล่าวในรัชสมัยของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 ที่ทำหน้าที่เป็นนายกองด่านนั้นคือ หลวงพิทักษ์ศิริมัตย์ ซึ่งตำแหน่งดังกล่าวได้สืบทอดกันมาจนถึงรัชสมัยของรัชกาลที่ 5 และได้ถูกยกเลิกไปในปี พ.ศ. 2444 เมื่อมีการแต่งตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านกะเหรี่ยง (วุฒิ บุญเลิศ, 2546)

นอกจากนี้เซอร์ จอห์น เบาว์ริง ได้อ้างถึงบันทึกของพระสังฆราช ปาล เล กัวซ์ บาทหลวงชาวฝรั่งเศสที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย ในรัชสมัยพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งได้กล่าวถึงชาวกะเหรี่ยงว่า “เป็นชาติที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในสยาม ก่อนที่คนไทยจะถอยร่นลงมาจากทางเหนือ มาสร้างบ้านแปลงเมืองอยู่ชุนั้น ชาวกะเหรี่ยงต้องยอมเสียพื้นที่ และร่นเข้าไปอยู่ตามภูเขา ทางทิศตะวันออกกับทิศตะวันตก และตั้งถิ่นฐานอยู่จนถึงทุกวันนี้” (วุฒิ บุญเลิศ, 2546, หน้า 1)

นอกจากนี้ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2444 – 2475 ทุก ๆ 3 ปี ผู้นำกะเหรี่ยงต้องเข้าร่วมพิธีค้ำน้ำพิพัฒน์สัตยาที่เมืองราชบุรี เพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ เมื่อพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ได้เริ่มจัดระเบียบการปกครองท้องที่แบ่งการปกครองออกเป็นมณฑล

และเนื่องจากกะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชนที่มักจะเคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่เสมอ เพื่อหาพื้นที่เพาะปลูกและอพยพหนีโรคระบาด พวกเขาก็มักจะเคลื่อนย้ายไปมาระหว่างชายแดนไทย-พม่า ซึ่งจะเป็นเหตุที่จะถูกอ้างว่าเป็นประชากรของอังกฤษ หลังจากอังกฤษเข้ายึดพม่าได้แล้ว ก่อให้เกิดความวิตกกังวลต่อฝ่ายไทยเรื่องการย้ายถิ่นฐานและโยกย้ายที่อยู่ของกะเหรี่ยงทางตะวันตก ชาวกะเหรี่ยงจึงถูกคิดชิงเข้ามาใกล้ชิดกับอำนาจรัฐและการควบคุมของรัฐไทย เนื่องจากพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 ทรงตระหนักว่าแม้ชาวกะเหรี่ยงจะมีจำนวนไม่มาก แต่ก็อาจจะช่วยป้องกันชายแดนให้แก่ไทยได้ ทรงมีแผนการที่จะขยายแนวป้องกันชายแดนไปจนถึงด้านเพชรบุรี ทรงตระหนักว่าพวกกะเหรี่ยงและ

ละว้าซึ่งไม่ได้เป็นทั้งไพร่และข้าราชการ หากต้องเสียไปให้แก่อังกฤษ ไทยจะไม่มีศักยภาพพอที่จะป้องกันชายแดนตะวันตกได้ ฝ่ายไทยจึงเข้ามาดูแล และให้ความสัมพันธ์ร่วมมือกับกลุ่มชนเหล่านี้ เพื่อให้มีความคุ้นเคยกับคนไทย พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 ทรงแสดงออกในหลายกรณีว่า พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ของกะเหรี่ยงด้วย ดังที่มีหนังสือไปยังเซอร์ จอห์น บาวริง ในพ.ศ. 2397 ดังมีใจความดังนี้

“จากผู้นำประเทศสยามซึ่งมีอำนาจสูงสุดในราชอาณาจักรสยามและอาณาบริเวณภายใต้การปกครองของไทย อันมีลาวเชียงทางตะวันออกเฉียงเหนือ และลาวโค่ทางตอนเหนือ และตะวันออกเฉียงเหนือ ข่า ของ ทางตะวันออก กัมพูเดีย หรือกัมพูชา ซึ่งอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ และตลอดแหลมมาลาทางตอนใต้ และกะเหรี่ยงทางตะวันตก” (วุฒิ บุญเลิศ, 2546)

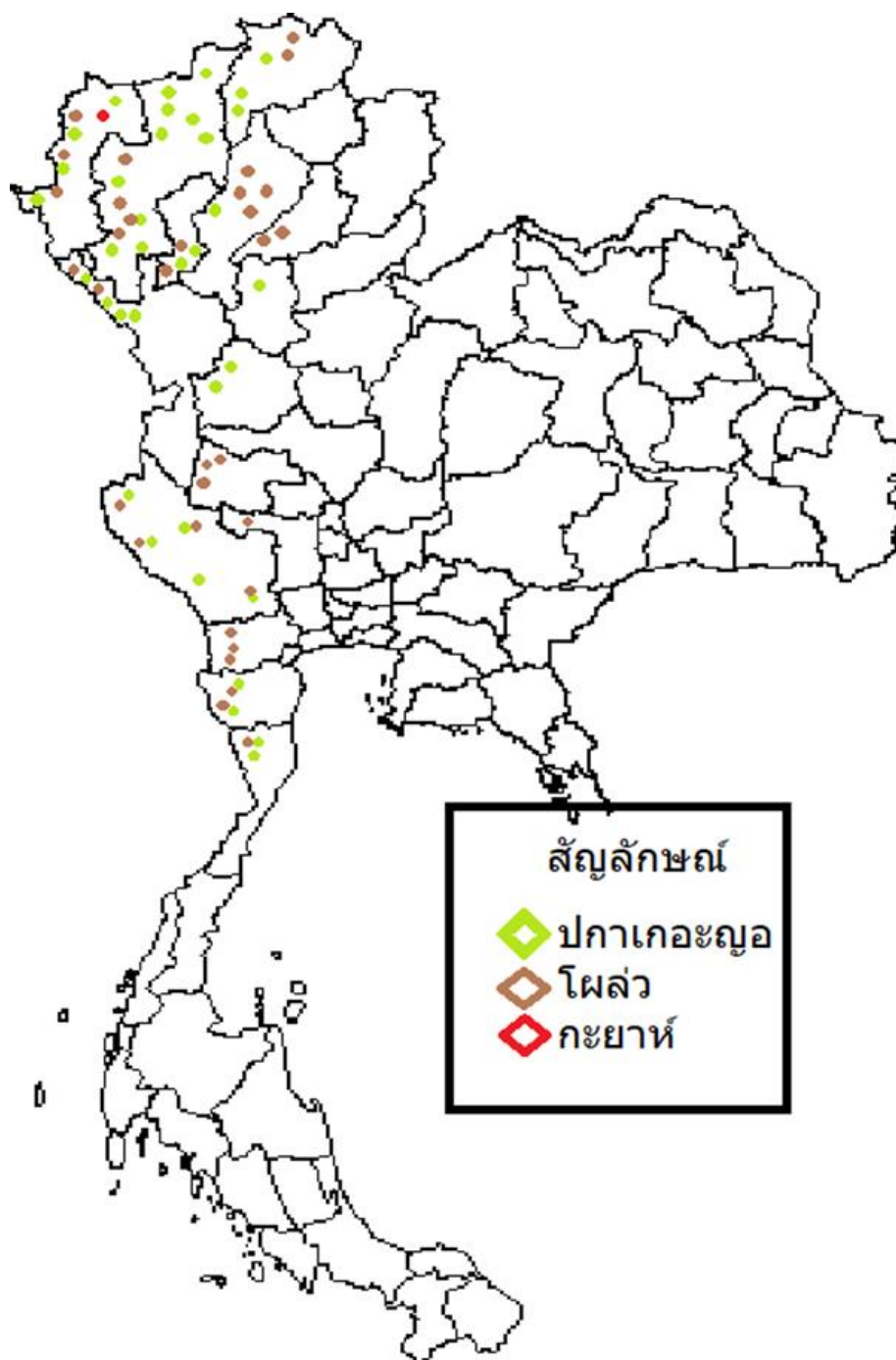
นั่นก็เป็นหลักฐานว่าชาติพันธุ์กะเหรี่ยงได้อยู่อาศัยร่วมกับชาติพันธุ์อื่น ๆ ในอาณาจักรสยามมายาวนานในประวัติศาสตร์ และยังได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการ โดยการแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์ แม้ว่าในบางช่วงจะถูกดึงดูเข้ามาใกล้ชิดรัฐไทยก็เพียงเพื่อประโยชน์ของไทยเอง แต่ก็ถือว่ากะเหรี่ยงได้รับการยอมรับจากรัฐไทย จนเมื่อมีการปฏิรูประบบราชการในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ได้รับการส่งเสริมให้มีการเลือกผู้นำกะเหรี่ยงขึ้นเป็นผู้ใหญ่บ้านอีกด้วย

ส่วนกะเหรี่ยงที่ราชบุรีก็มีหน้าที่คล้ายคลึงกับกะเหรี่ยงทางสังขละบุรี คือมีหน้าที่ดูแลชายแดนด้านตะวันตกของเมืองราชบุรี มีผู้นำเป็นนายกองด่านที่สวนผึ้ง คือ หลวงพิทักษ์ศิริมาตย์ และหลวงวิเศษศิริรักษ์ เป็นนายกองด่านที่บ้านยางหัก อ.ปากท่อ ทั้งสองตำแหน่งเป็นตำแหน่งที่ได้รับพระราชทานตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3-5 กะเหรี่ยงในจังหวัดเพชรบุรีก็ไม่ต่างกัน คือได้รับพระราชทานตำแหน่งจากพระมหากษัตริย์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ แม้ในระยะเวลาการสร้างรัฐชาติในสมัยรัชกาลที่ 5 ผ่านการปฏิรูปการปกครอง หลวงพิทักษ์ศิริมาตย์ นายกองด่านชาวกะเหรี่ยงคนสุดท้ายก็ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกำนันคนแรกของตำบลสวนผึ้ง (วุฒิ บุญเลิศ, 2546)

การกระจายตัวของกะเหรี่ยงในประเทศไทย

กะเหรี่ยงตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยตั้งแต่ภาคเหนือกระจายลงมายังจังหวัด

ประจวบคีรีขันธ์ รวม 16 จังหวัด ดังภาพที่ 4-1 และตารางที่ 4-1

ภาพ 4-1 แผนที่กระจายตัวของกะเหรียงในประเทศไทย

ตารางที่ 4-1 จังหวัดที่มีชาวกะเหรี่ยงจำแนกตามกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม

จังหวัด	กลุ่มย่อยกะเหรี่ยง			
	ปกากะญอ	โพลั่ว	กะยาห์	ปะโอ
เชียงราย	✓	✓	-	-
แพร่	-	✓	-	-
ลำปาง	✓	✓	-	-
ลำพูน	✓	✓	-	-
แม่ฮ่องสอน	✓	✓	✓	-
เชียงใหม่	✓	✓	-	-
ตาก	✓	✓	-	-
กำแพงเพชร	✓	-	-	-
สุโขทัย	✓	-	-	-
อุทัยธานี	-	✓	-	-
สุพรรณบุรี	-	✓	-	-
กาญจนบุรี	✓	✓	-	-
ราชบุรี	-	✓	-	-
เพชรบุรี	✓	✓	-	-
ประจวบคีรีขันธ์	✓	✓	-	-
นครปฐม	✓	-	-	-

ข้อมูลประชากรของชาวกะเหรี่ยงในประเทศไทย ปัจจุบันยังไม่มีการสำรวจบันทึกเป็นระบบฐานข้อมูลที่ชัดเจน ข้อมูลล่าสุดเป็นข้อมูลประมาณการของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดลเมื่อ ปี พ.ศ. 2547 ที่มีการนำมาอ้างอิงระบุว่า มีหมู่บ้านกะเหรี่ยง 1,912 หมู่บ้าน 86,728 ครัวเรือน และประชากร 438,131 คน คิดเป็นสัดส่วนประชากร 7.18% ของประชากรไทยทั้งหมด (เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขตงานตะนาวศรีและมูลนิธิชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อการศึกษาและสิ่งแวดล้อม, 2561)

ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของกะเหรี่ยงในป่าแก่งกระจาน

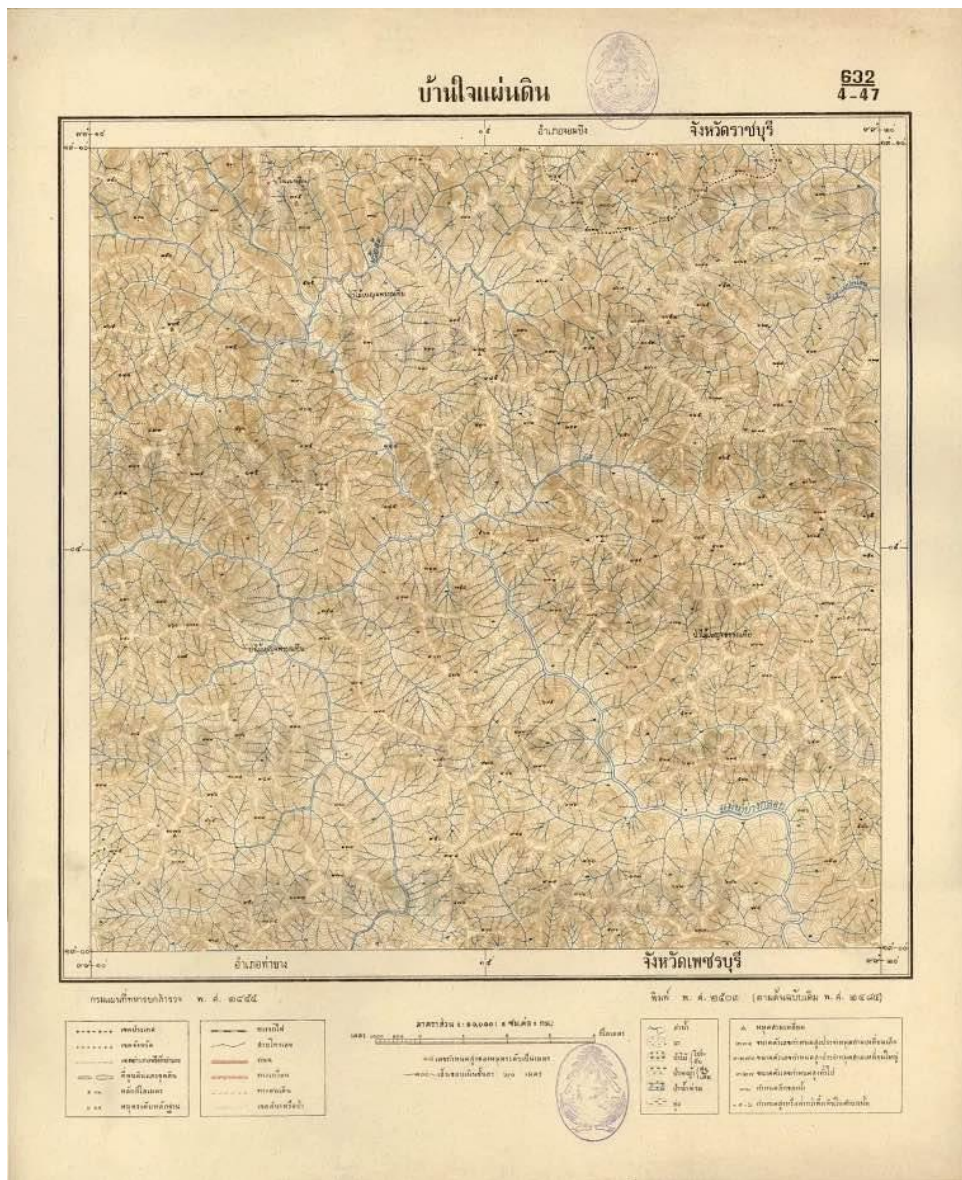
ชุมชนกะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและพื้นที่โดยรอบอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานนั้นมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่าเป็นชุมชนดั้งเดิมที่อยู่อาศัยและทำกินอยู่ในพื้นที่มาช้านาน อย่างน้อยก็ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 โดยมีหลักฐานว่าระหว่างปี พ.ศ. 2442-2445 พระยาราชเสนา (เจ๊ก จารุจินดา) (บันทึกการตรวจราชการของพระยาราชเสนา เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ อ้างถึงใน วุฒิ บุญเลิศ, 2546) ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลราชบุรี ได้มาตรวจราชการและแต่งตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านกะเหรี่ยงในเขตจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี และเพชรบุรี โดยท่านได้เข้าไปยังหมู่บ้านกะเหรี่ยงที่บ้านห้วยแห้ง หินเพิง และบ้านลั่นช้าง อ.แม่ประจันต์ จังหวัดเพชรบุรี (ปัจจุบันอยู่ในอำเภอหนองหญ้าปล้อง จ. เพชรบุรี) โดยเมื่อไปถึงบ้านลั่นช้างนั้น หลวงศรีรักษา นายกองกะเหรี่ยงบ้านลั่นช้างได้มาให้การต้อนรับ พระยาราชเสนา ได้แต่งตั้งหลวงวิเศษศิริรักษา นายกองกะเหรี่ยงบ้านยางหักเป็นกำนันตำบลยางหัก (ขึ้นกับอำเภอปากท่อ จ.ราชบุรี ในปัจจุบัน) หลังจากนั้นก็ได้ไปที่ตำบลสวนผึ้ง ตั้งนายยังคนกะเหรี่ยงเป็นผู้ใหญ่บ้าน และไปตามหมู่บ้านกะเหรี่ยงอีกหลายที่ เพื่อตั้งคนกะเหรี่ยงเป็นผู้ใหญ่บ้าน หลังจากนั้นเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2444 เวลา 09.30 – 14.00 น. ได้เรียกประชุมกะเหรี่ยงจากหมู่บ้านต่าง ๆ ที่มารวมกันที่บ้านห้วยแห้ง แล้วจัดให้มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งบ้านลั่นช้าง ห้วยหินเพิง และห้วยแห้งเป็นพื้นที่ที่อยู่ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน นั่นก็เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ว่า ชุมชนกะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานนั้นอยู่มาก่อนการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานนับเกือบร้อยปี

ยิ่งกว่านั้นยังมีหลักฐานที่ย้อนไปได้ถึงสมัยสมัรัชกาลที่ 4 คือ หลวงศรีรักษา นาย กอนด่านบ้านลั่นช้าง เป็นผู้ชี้แนวเขตชายแดนระหว่างไทยกับอังกฤษ (พระยาราชเสนา, ม.ป.พ. อ้างถึงใน วุฒิ บุญเลิศ, 2546, หน้า 60)

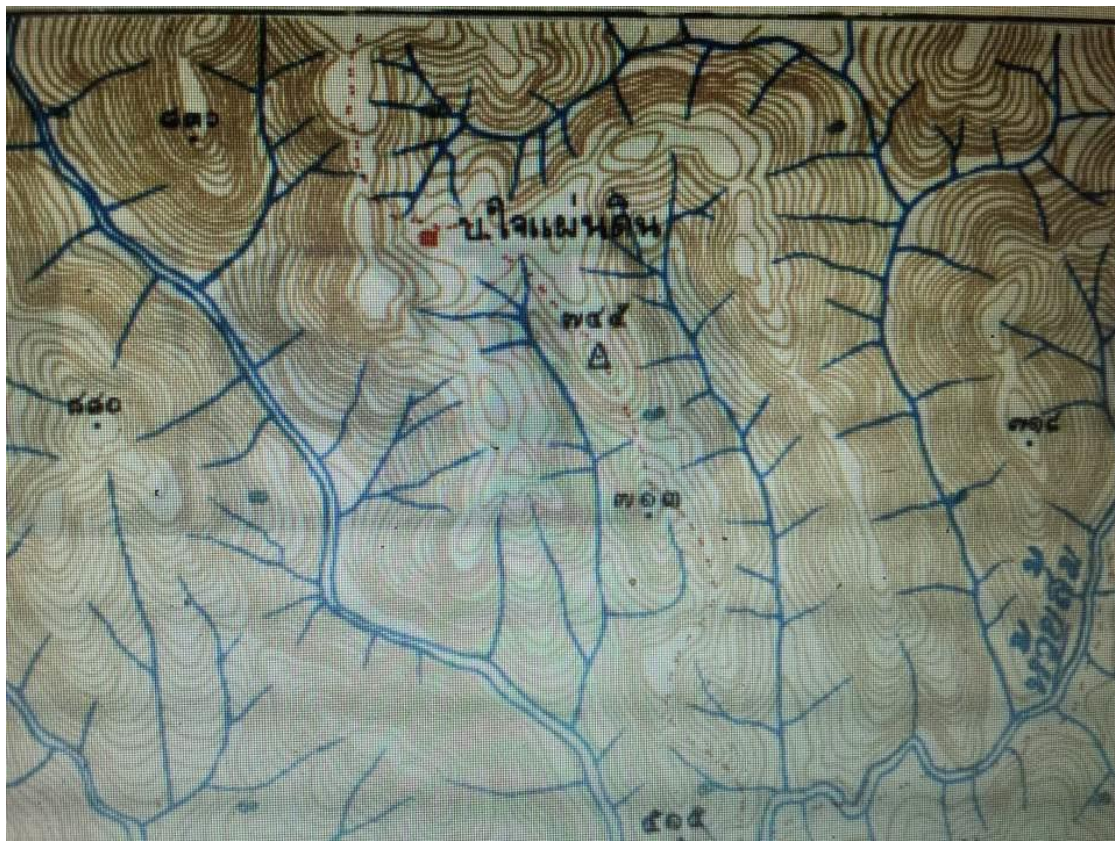
นอกจากหลักฐานดังกล่าวแล้ว ยังมีหลักฐานจากประวัติศาสตร์ชุมชนที่จัดทำโดยชาวบ้านกะเหรี่ยง โพลั่วที่อำเภอหนองหญ้าปล้อง จ.เพชรบุรี โดยกล่าวถึงประวัติตะวั่งทึยโไทไหม้ย หรือหมู่บ้านห้วยแห้ง ม.2 ต.ยางน้ำกลัดเหนือ กล่าวว่าชุมชนบ้านห้วยแห้ง เป็นชุมชนดั้งเดิมที่ตั้งอยู่มาเป็นหลายชั่วอายุคน อาศัยอยู่บริเวณลุ่มน้ำเขอโล้ว (ลุ่มน้ำแม่ประจันต์) และที่ห้วยเพิง หรือห้วยหินเพิงนั่นเอง หมู่บ้านกะเหรี่ยงที่ได้อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ได้แก่ตะวั่งนรียงฟ้าโไท หรือหมู่บ้านหนองยาว ตะวั่งเฒ่ากลางเพิง ตะวั่งหมี้ยเหนียว หรือบ้านขนุน รวมทั้งพื้นที่ที่ถูกน้ำท่วมเนื่องจากการสร้างเขื่อนแม่ประจันต์ ซึ่งได้แก่ ตะวั่งยี่เจอแก้ว หรือวังสัมปอຍ ไปจนจรดอ.ปากท่อ จ.ราชบุรี ที่บ้านยางหัก คือ หมู่บ้านตะวั่งยั้งหัก รวมทั้งวังเลยช้าง หรือหมู่บ้านลั่นช้าง ที่อยู่ชายขอบอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เดิมทีหมู่บ้านห้วยแห้งเดิมตั้งอยู่ทางทิศตะวันตก ซึ่งมีอาณาเขต

ติดต่อกับหมู่บ้านลิ้นช้าง (หรือเลขช้าง) ทิศเหนือติดต่อกับบ้านยางหัก ทิศตะวันออกติดต่อกับหมู่บ้านจะโปรงและหมู่บ้านสะแกงาม ทิศใต้ติดต่อกับบ้านพุน้ำร้อน และหมู่บ้านท่าเสลา ในขณะนั้นมีบ้านอยู่ในหมู่บ้านประมาณ 6 คร่าวเรือน ต่อมาจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ทำให้มีปัญหาด้านการขาดแคลนน้ำ และเกิดโรคระบาด ทำให้ต้องโยกย้ายหาที่อยู่ใหม่ จึงได้ย้ายลงมาอยู่ที่บริเวณหน้าไยคั้งเถี่ย ต่อมาประมาณปีพ.ศ. 2545 เกิดโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ประจันต์ ทำให้ชาวบ้านบางส่วนต้องอพยพออกจากหมู่บ้านไปอยู่ในพื้นที่ดั้งเดิมที่เคยทำกินตั้งแต่บรรพบุรุษ ก่อนจะมีการประกาศเขตป่าสงวนในปีพ.ศ. 2507 โดยประวัติผู้นำหมู่บ้านตั้งแต่อดีต (เท่าที่สืบได้) จนถึงปัจจุบันคือ หลวงศิริรักษา (ฟุ้งทึย ต้นตระกูลภูงาม) เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลลิ้นช้าง อ.แม่ประจันต์ จ.พิจิตร มณฑลราชบุรี ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และหลวงศิริรัตน์ วิเวกไพวัลย์ (ฟุ้งตะนู้ ต้นตระกูลจันทร์เพ็ญ) (เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขตงานตะนาวศรี, 2561)

นอกจากชุมชนที่อยู่ชายขอบป่าแก่งกระจานข้างต้นตามหลักฐานจากบันทึกการตรวจราชการของพระยาวรเดชศักดิ์ดาฐ ซึ่งเป็นเอกสารจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ และประวัติชุมชนที่ชาวบ้านทำขึ้นเองแล้ว ยังพบหลักฐานจากกรมแผนที่ทหารซึ่งเป็นแผนที่ที่ทหารได้เดินเข้าไปสำรวจภูมิประเทศจริงในปี พ.ศ. 2455 พบชื่อหมู่บ้านใจแผ่นดิน ซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิมของกะเหรี่ยงปกากะญอในป่าลึกของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ในแผนที่อัตราส่วน 1:50,000 ซึ่งเป็นแผนที่ที่พิมพ์ในปี พ.ศ. 2503 (ตามต้นฉบับเดิม พ.ศ. 2484) ซึ่งเป็นแผนที่เดินเท้าที่มีการสำรวจพื้นที่ก่อนจะมีการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติถึง 40 ปี

ภาพที่ 4-2 แผนที่จากกรมแผนที่ทหารอัตราส่วน 1:50,000 จัดทำปี พ.ศ. 2455

ภาพที่ 4-3 ภาพขยายจากแผนที่กรมแผนที่ทหาร พบบ้านใจแผ่นดินปรากฏในแผนที่ดังกล่าว

นอกจากบ้านใจแผ่นดินที่อยู่กลางป่าลึกของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานแล้วยังมีชุมชนกะเหรี่ยงกระจัดกระจายตามลำห้วยต่าง ๆ เช่น ห้วยสัตว์ใหญ่ ห้วยสัตว์เล็ก (ชื่อชุมชนจริง ๆ ที่กะเหรี่ยงเรียกกัน คือห้วยไทรใหญ่ ในภาษากะเหรี่ยงคือชะเยะ แต่เกิดความผิดพลาดในการสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ของทางการ จึงเรียกกันมาว่าห้วยสัตว์ใหญ่ตลอดมา ส่วนห้วยสัตว์เล็ก ภาษากะเหรี่ยงเรียกว่า ชะหนวย) ในความเป็นจริงแล้วก็คือ ห้วยสัตว์ใหญ่ นั้นมาจากคำว่า ดันไทรใหญ่ ส่วนห้วยสัตว์เล็ก มาจากคำว่าดันไทรเล็ก สองหมู่บ้านดังกล่าวเป็นชุมชนดั้งเดิมที่สืบประวัติศาสตร์ไปได้กว่า 180 ปี เนื่องจากประวัติชุมชนที่ชาวบ้านร่วมกันทำเป็นข้อมูลชุมชนในการนำเสนอให้แก่ไขปัญหาความขัดแย้งป่า-ที่ดิน ก่อนจะขึ้นทะเบียนมรดกโลกทางธรรมชาติซึ่งผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมด้วยนั้นพบว่า นายเวนะ มีลูกสาวชื่อนางน้อ ก็สืบย้อนไปได้ว่าอยู่มาในชุมชนสองรุ่นนี้เก้าสิบปี แล้ว เมื่อนางน้อแต่งงานกับสามี ลูกเกิดมาคือนายพะเจ เวนะ สองรุ่นนี้ รวมระยะเวลาได้ อีก 90 ปี ดังนั้นรวมช่วงอายุทั้งสองช่วงที่อยู่อาศัยกันมาในชุมชนก็ 180 ปีแล้วดังนั้นชุมชนห้วยสัตว์ใหญ่ก็อยู่มาตั้งแต่ก่อนพ.ศ. 2380 หลังจากนั้นก็ย้ายลงมาที่แม่น้ำป่าเต็งเมื่อปี พ.ศ. 2470 โดยอาศัยอยู่

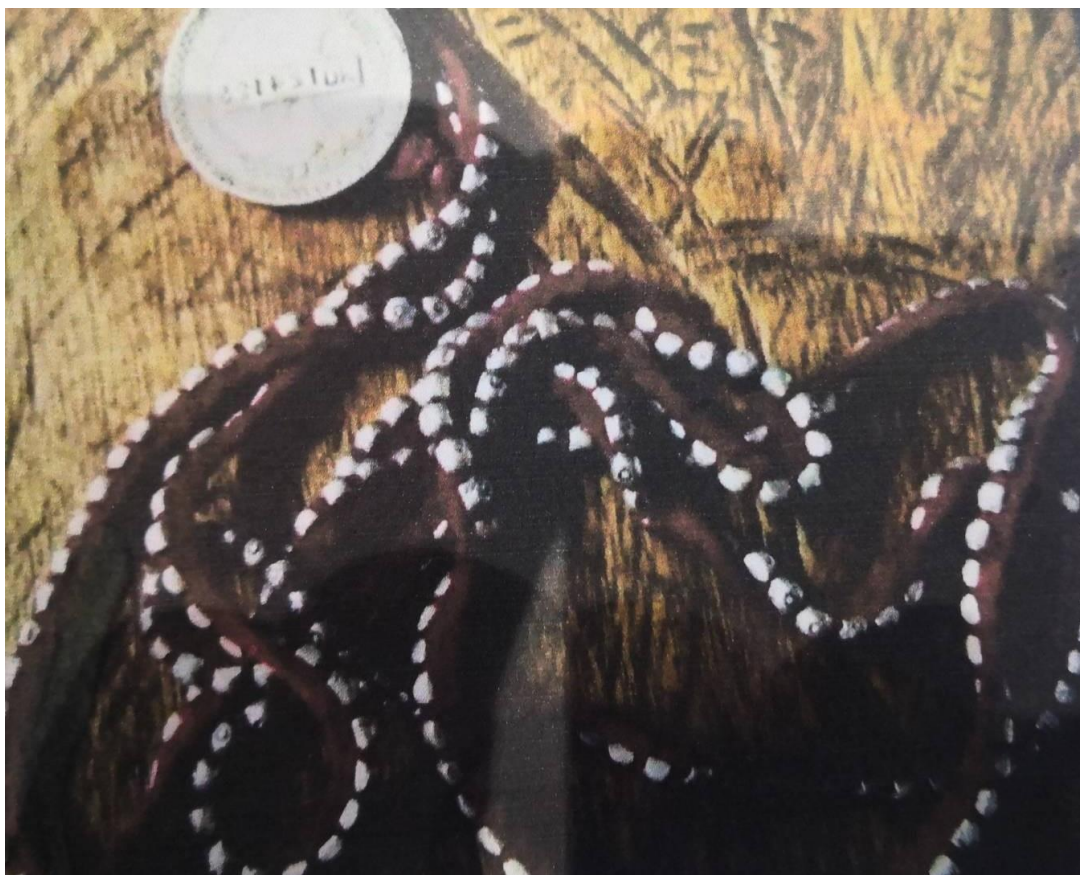
การจัดกระจายตั้งแต่ต้นแม่น้ำป่าเต็ง ถึงปลายแม่น้ำป่าเต็ง โดยปัจจุบันต้นแม่น้ำป่าเต็งก็กลายเป็น
เขื่อนรุ่น 4 (ตามที่ชาวบ้านเรียกกัน) ส่วนปลายแม่น้ำป่าเต็งก็คือสะพานข้ามไปรุ่น 5 มีชาวบ้าน
กะเหรี่ยงอาศัยอยู่ปัจจุบัน 40-50 หลังคาเรือน

นอกจากนี้ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ตามแม่น้ำห้วยสัตว์ใหญ่ ก็ได้ย้ายไปอยู่ที่แพร์กะวาร หรือที่
ปัจจุบันเรียกว่าห้วยปากทวาร อีกส่วนย้ายไปที่ห้วยสามแพร์ และกลุ่มสุดท้ายย้ายไปที่ห้วยกรูกริ
ตอนหลังได้ย้ายกลับมาอยู่ที่ป่าเต็ง หมู่ที่ 6 เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นในปีพ.ศ. 2470 และชุมชน
กะเหรี่ยงดังกล่าวก็เคลื่อนย้ายไปตามที่ต่าง ๆ ในบริเวณใกล้เคียงเนื่องจากสถานการณ์ความขัดแย้ง
ทางอุดมการณ์ในช่วงสงครามเย็น รวมทั้งได้รับผลกระทบจากการเข้ามาของโครงการเร่งรัดพัฒนา
ชนบทที่เข้ามาช่วงชิงมวลชนในช่วงปีพ.ศ. 2522 ซึ่งได้เข้ามารุกที่ของชาวบ้านกะเหรี่ยง ทำให้ต้อง
กลับขึ้นไปถางไร่ ทำไร่ข้าวกันที่ห้วยสัตว์ใหญ่และห้วยสัตว์เล็กอยู่จนทุกวันนี้

หลักฐานที่เป็นวัตถุที่แสดงถึงความมีอยู่จริงของชุมชนกะเหรี่ยงดั้งเดิมคือเมื่อประมาณปี
พ.ศ. 2499-2500 ในหลวงรัชกาลที่ 9 ได้เสด็จมาทางเฮลิคอปเตอร์มาลงที่ห้วยสัตว์เล็ก และเสด็จพระ
ราชดำเนินขึ้นไปที่ค่ายตชด.ห้วยสัตว์ใหญ่ โดยที่สมเด็จพระบรมราชชนนี สมเด็จพระราชินี พร้อม
ด้วยพระราชโอรสและพระราชธิดา ได้เสด็จไปรอที่ค่ายต.ช.ค.ห้วยสัตว์ใหญ่ และได้พระราชทาน
เหรียญขาวเขาให้กับกะเหรี่ยงในชุมชนเหล่านี้

ภาพที่ 4-4 จุดที่ชาวบ้านกะเหรี่ยงยืนยันตรงกันว่าเครื่องบินพระที่นั่งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ลงจอดเพื่อเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ และได้พระราชทานเหรียญรางวัลในโอกาสเดียวกัน

ภาพที่ 4-5 เหยี่ยวชาวเขาที่พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 พระราชทานให้แก่กะเหรี่ยงห้วยสัตว์ใหญ่

นิเวศวิทยาชาติพันธุ์กะเหรี่ยงแก่งกระจาน

ยศ สันตสมบัติ (2547) ได้กล่าวถึงนิเวศวิทยาชาติพันธุ์ (Ethnoecology) ไว้ว่า "เป็นมุมมองทางมานุษยวิทยาที่ให้ความสนใจสัมพันธ์ภาพระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ โดยเน้นการทำ ความเข้าใจกับวิถีคิด จักรวาลวิทยา และการจัดระบบการจำแนกแยกแยะธรรมชาติแวดล้อมของ มนุษย์แต่ละกลุ่มแต่ละเผ่าพันธุ์ โดยให้ความสำคัญกับมิติทางวัฒนธรรมในการจัดการทรัพยากร ซึ่ง ส่งผลต่อการผลิต และการดำรงชีวิตของมนุษย์ ตลอดจนการดำรงชีวิตของมนุษย์ภายใต้ระบบนิเวศ ที่แตกต่างกันออกไป"

ในส่วนของนิเวศวิทยาชาติพันธุ์กะเหรี่ยงแก่งกระจานนั้น มองผ่าน โลกทัศน์ของกะเหรี่ยง ที่มีต่อธรรมชาติ ก็จะประกอบไปด้วยทั้งตัวเอง (กะเหรี่ยง) ผืนดิน ต้นไม้ ลำน้ำ และสิ่งรอบตัวอื่น ๆ ซึ่งมุมมองของกะเหรี่ยงนั้นทุกสรรพสิ่งมีสิ่งคุ้มครองดูแล เช่น มนุษย์มีขวัญ ผืนดินมีชงทะรี ต้นข้าว มีผีปู่ย่า ทั้งสองส่วนคือสิ่งศักดิ์สิทธิ์และสรรพสิ่งทั้งหลายนั้นไม่แยกออกจากกัน วิถีชีวิตกะเหรี่ยง คั้งเดิมจึงปฏิบัติตนต่อธรรมชาติด้วยความนอบน้อมยิ่ง ซึ่งต่างจากวิธีการมองที่คนในเมืองมอง

สรรพสิ่งเหล่านี้ในฐานะอินทรีย์วัตถุเท่านั้น และยังการศึกษาสมัยใหม่ในวิชาวิทยาศาสตร์ ยิ่งทำให้คนในเมืองมองสิ่งแวดล้อมเป็นเพียงวัตถุเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากโลกทัศน์ของกะเหรี่ยงแก่กระจาน โดยสิ้นเชิง สำหรับกะเหรี่ยงแก่กระจานแล้วพวกเขาไม่ได้เป็นเจ้าของสิ่งใด แม้แต่ผืนดินที่จะทำไร่ข้าว ก็ต้องทำพิธีขอจากช่งทะรี (แม่พระธรณี) เมื่อทำไร่ข้าวเสร็จก็ต้องทำพิธีมอบคืนผืนดินแก่ช่งทะรีอีกเช่นกัน วิธีการเกษตรแบบไร่หมุนเวียนซึ่งเป็นคุณค่าหลักของวิถีชีวิตกะเหรี่ยงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ในการมองธรรมชาติของกะเหรี่ยงว่าไม่มีโลกทัศน์ในการถือครองที่ดินแบบกรรมสิทธิ์เอกชน

มโนทัศน์หรือโลกทัศน์ที่กะเหรี่ยงมีต่อความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่นนี้ สิ่งคุ้มครองธรรมชาติ ที่เป็นเจ้าของธรรมชาติที่แวดล้อมตนอยู่ ได้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่เป็นพื้นฐานในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยวิธีการดำเนินชีวิตในแบบกะเหรี่ยง สิ่งสำคัญที่ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี (2539) ได้ย้่าต่อคนเมืองเช่นเราว่าจะเข้าใจวิถีคิดแบบกะเหรี่ยงที่มองธรรมชาติได้นั้น จะต้องถอนรากถอนโคนชุดความคิดที่เราได้รับมาจากระบบการศึกษา รวมทั้งโลกทัศน์ที่คนเมืองมองธรรมชาติด้วยทัศนะของวิทยาศาสตร์ ที่อธิบายความสัมพันธ์เรื่องต่าง ๆ ด้วยระบบเหตุผลที่มองความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมเป็นเพียง “วัตถุทางกายภาพ” วิถีคิดดังกล่าวเป็นสิ่งที่กีดกันเราจากความเข้าใจในระบบคิดของชาวกะเหรี่ยง เนื่องจากมโนทัศน์ของกะเหรี่ยงที่มีต่อธรรมชาตินั้น ไม่มีความ “เป็นเหตุ เป็นผล” เลยในโลกทัศน์ทางนิเวศวิทยาแบบเรา ที่มองธรรมชาติในด้านกายภาพเท่านั้น ซึ่งปิ่นแก้ว ได้ชี้ให้เห็นนัยยะสำคัญของโลกทัศน์เช่นนี้ใน 3 ประการ กล่าวคือ

1. ธรรมชาติมิได้เป็นเพียงวัตถุทางกายภาพเท่านั้น แต่มี “จิตวิญญาณ” เช่นเดียวกับที่มนุษย์มี สิ่งคุ้มครองธรรมชาติไม่สามารถแยกแยะออกจากธรรมชาติได้ ดังนั้นระบบนิเวศของกะเหรี่ยงจึงเป็นมากกว่า คน สัตว์ พืช ผืนดิน ลำน้ำ ที่เป็นสิ่งกายภาพแต่ประกอบด้วย “จิตวิญญาณ” ของสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นด้วย

2. ด้วยเหตุผลในข้อ 1. มนุษย์ในที่นี้คือกะเหรี่ยงจึงไม่สามารถครอบครอง “ธรรมชาติ” ไว้เป็นสมบัติของตนได้ กะเหรี่ยงจึงตระหนักอยู่เสมอว่า ตนนั้นเข้ามาขอใช้ธรรมชาติ ในฐานะผู้มีพระคุณด้วยความเคารพนบอบในฐานะที่สิ่งคุ้มครองธรรมชาติเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อำนาจและบารมีเหนือกว่ามนุษย์ ส่งผลให้วิถีการดำเนินชีวิตของกะเหรี่ยงจะปฏิบัติตนโดยไม่ให้ส่งผลเสียต่อธรรมชาติ ดังนั้นความสัมพันธ์ต่อธรรมชาติจึงอุปไปไปด้วยข้อห้าม รวมทั้งพิธีกรรมต่าง ๆ มากมายเพื่อรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีงามดังกล่าว

3. สำหรับกะเหรี่ยงแล้ว ความเชื่อในเรื่องธรรมชาติ ความเชื่อเรื่องจริยธรรม ทั้งหลายที่ปวงล้วนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ รูปแบบการดำเนินชีวิต

ตลอดจนความเชื่อทางจริยธรรม ศีลธรรมและพุทธศาสนา เป็นสิ่งที่ช่วยจรรโลงความสัมพันธ์ของระบบนิเวศน์ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นทั้งเครื่องมือและเป้าหมายของกะเหรี่ยง ขณะที่คนในเมืองนั้นมองว่ากฎหมายเท่านั้นจะเป็นกลไกในการช่วยปกป้องธรรมชาติไว้ได้

โลกทัศน์ในมองธรรมชาติของกะเหรี่ยงจึงสะท้อนออกมาผ่านวิถีการดำรงชีวิต พิธีกรรม ความเชื่อ และประเพณีต่าง ๆ ในชุมชนดั้งเดิมของกะเหรี่ยง ที่ล้วนสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ดังจะเห็นได้จากรูปแบบการดำรงชีวิตตั้งแต่เกิดจนเสียชีวิต และรูปแบบการผลิตในระบบการเกษตรแบบไร่หมุนเวียน ที่ทุกขั้นตอนล้วนแสดงถึงการจัดการทรัพยากรที่เคารพนับถือธรรมชาติ ดังต่อไปนี้

ลักษณะชุมชนดั้งเดิม

ลักษณะภูมินิเวศ

ภูมินิเวศในป่าแก่งกระจานตั้งอยู่บนเทือกเขาตะนาวศรีที่อยู่ทางทิศตะวันตกของประเทศไทยสันเขายาวจากเหนือจรดใต้เป็นสันปันเขตประเทศระหว่างไทยกับสหภาพเมียนมาร์ เป็นเทือกเขาสลับซับซ้อน ใจแผ่นดินซึ่งตั้งอยู่บริเวณยอดเขาสูง เป็นพื้นที่ที่เป็นที่อยู่อาศัยของกะเหรี่ยงจกอร์ หรือที่เรียกตนเองว่าปกากะญอนั้น มีลักษณะพื้นที่ที่เป็นยอดเขาสูง มีลักษณะเป็นปล่อง

ภูเขา หรือช่องลม ซึ่งด้วยลักษณะดังกล่าวทำให้คนปกากะญอเรียกว่า ‘กะจื่อคุ’ ซึ่งแปลว่ายอดภูเขา เป็นต้นน้ำของแม่น้ำหลายสาย พื้นที่ดังกล่าวเป็นที่อยู่อาศัยและที่ทำกินของชนเผ่าพื้นเมืองชาวกะเหรี่ยงมายาวนานหลายร้อยปี ซึ่งกะเหรี่ยงปกากะญอนั้นมักจะตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ในป่าเขาดินน้ำเช่นที่ใจแผ่นดิน

ส่วนบางกลอยบนนั้นมีชื่อในภาษาปกากะญอว่า “คลี่หล่อ” ซึ่งหมายถึงลำห้วยบางกลอย ลำห้วยบางกลอยเป็นที่ตั้งของบ้านบางกลอยบน ห่างจากบ้านใจแผ่นดินในระยะทางเดินเท้าประมาณ 1-2 วัน เป็นพื้นที่สูงที่อุดมสมบูรณ์ มีลำห้วยย่อย ๆ กว่า 40 สาย (ทิพย์วิมล ศิริบุษงค์ และพรพรรณ กาญจนารัตน์, ม.ป.ป.)

นอกจากกะเหรี่ยงกลุ่มที่อยู่ลึกในป่าแก่งกระจานที่เรียกว่าใจแผ่นดินแล้ว ยังมีกลุ่มที่อาศัยอยู่ที่ ชุมชนปกากะญอ ที่ได้โยกย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่ห้วยสัตว์ใหญ่ ห้วยสัตว์เล็ก ซึ่งมักตั้งบ้านเรือนกระจัดกระจายอยู่ริมแม่น้ำ ปัจจุบันอยู่ในต.ป่าเต็ง อ.แก่งกระจาน จ.เพชรบุรี

ส่วนกะเหรี่ยงโผล่วหรือโป่ว หรือที่เรียกตนเองว่าโผล่วหรือโผล่งนั้นมักอาศัยในบริเวณที่มีลักษณะภูมินิเวศเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ กะเหรี่ยงทั้งสองกลุ่มมีวิถีวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกับป่าไม้ที่ยั่งยืน ด้วยการเก็บหาของป่าและทำเกษตรในระบบไร่หมุนเวียนเพื่อการดำรงชีพมากกว่าการปลูกพืชเศรษฐกิจสร้างรายได้ ถึงแม้ว่าระยะหลังจะมีการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตไปบ้างตามความจำเป็น

ทางเศรษฐกิจ แต่ระบบคิดและการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้หลาย ๆ อย่างของชุมชนยังดำรงอยู่ (เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขตงานตะนาวศรีและมูลนิธิชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อการศึกษาและสิ่งแวดล้อม, 2561) ชุมชนดั้งเดิมในป่าแก่งกระจานจะตั้งพื้นที่อยู่บริเวณเป็นป่าสมบูรณ์ ที่เป็นป่าดิบชื้น มีน้ำอุดมสมบูรณ์ แม้แต่ในฤดูแล้งก็จะมีน้ำเพียงพอในการทำเกษตร โดยเฉพาะไร่หมุนเวียน นอกจากนี้สภาพอากาศก็จะเย็นสบายตลอดทั้งปี เช่นที่นายโคอี มีมิได้ให้สัมภาษณ์ว่า “อยากกลับไปอยู่ที่ใจแผ่นดิน เนื่องจากอากาศที่บางกลอยนั้นร้อนจัด ต้องเดินไปอาบน้ำที่แม่น้ำเพชรบุรี ซึ่งก็เดินลำบากแล้ว เนื่องจากหนทางไปยังทำนํานั้นสูงชัน ขณะที่ใจแผ่นดินนั้นน้ำอุดมสมบูรณ์เพียงพอที่จะทำไร่หมุนเวียน สภาพอากาศเย็นสบายตลอดทั้งปี ถ้าธารอยู่ใกล้ที่พัก ไม่ลำบากในการเดินไปอาบน้ำ ซึ่งก็ไม่ต้องอาบน้ำบ่อย ๆ เหมือนที่อยู่บางกลอยล่าง เนื่องจากอากาศเย็นสบายตลอดทั้งปี แม้จะเป็นหน้าร้อน”

การดำรงชีวิตและภูมิศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน

กะเหรี่ยงแก่งกระจานแต่เดิมนั้นอยู่กันเป็นชุมชนเป็นครอบครัว ชุมชนกะเหรี่ยงเป็นชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานแบบถาวร จะโยกย้ายชุมชนก็ต่อเมื่อเกิดวิกฤติขึ้นในชุมชนเท่านั้น การตั้งถิ่นฐานในลักษณะดังกล่าวทำให้การจัดการทรัพยากรในชุมชนต้องเป็นไปอย่างมั่นคง ยั่งยืน เพื่อให้สามารถอยู่อาศัย ทำกินและใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในพื้นที่เดิมไปจนรุ่นลูกรุ่นหลานได้

กะเหรี่ยงปกากะญอที่บางกลอยบน และใจแผ่นดินอยู่รวมกันแบบเครือญาติ โดยจะตั้งถิ่นฐานอยู่ตามสันเขาซึ่งเป็นต้นน้ำ สอดคล้องกับสิ่งที่นางสาวพิณนภา พุกษาพรรณ หรือมีนอได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า “รูปแบบการตั้งถิ่นฐานในชุมชนนั้น จะอยู่กระจัดกระจายกัน สมัยก่อนจะอยู่กันแบบต่างคนต่างอยู่ มีพ่อกับแม่เป็นหลัก” (พิณนภา พุกษาพรรณ, สัมภาษณ์, 5 ธันวาคม 2561) โดยจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มบ้านเล็ก ๆ กลุ่มละ 2-5 หลังคาเรือน แต่ละกลุ่มจะห่างกันเป็นเวลาเดินเท้าตั้งแต่หนึ่งชั่วโมง ไปจนถึงนานข้ามวัน และหลังจากมีครอบครัวแล้วจึงจะขยายออกไปอยู่อาศัยกันในบริเวณใกล้เคียง โดยแต่ละครอบครัวจะมีลูกครอบครัวละ 5-7 คน โดยพื้นที่หมุนเวียนทำไร่ข้าวในแต่ละรอบปี จะเป็นคนละพื้นที่กับบริเวณที่ตั้งที่พักอาศัย (ทิพย์วิมล ศิริบุษงค์ และพรพรรณ กาญจนารัตน์, ม.ป.ป.)

ซึ่งแตกต่างจากกะเหรี่ยงที่ทุ่งใหญ่นเรศวรนั้นจะเลือกอาศัยและทำกินในพื้นที่ราบ มีความลาดชันไม่มาก แต่ที่พักอาศัยนั้นจะต้องมีแม่น้ำไหลผ่าน ซึ่งชุมชนกะเหรี่ยงในป่าทุ่งใหญ่นเรศวรนั้นจะตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำแม่กลอง แม่น้ำแควใหญ่ตอนบน และแควน้อยตอนบน โดยมีเส้นแบ่งพื้นที่ทุ่งใหญ่ออกเป็น 2 ส่วน คือทุ่งใหญ่ฝั่งตะวันออก ซึ่งอยู่ในเขต อ. อุ้มผาง จ. ตาก กับทุ่งใหญ่ฝั่งตะวันตกซึ่งอยู่ในพื้นที่ อ. สังขละบุรี จ. กาญจนบุรี ซึ่งเส้นแบ่งทางธรรมชาติดังกล่าวคือภูอก่องก้อง ซึ่งมีความสูงถึง 1,100 เมตรจากระดับน้ำทะเล ซึ่งภูอก่องก้องจะเป็นจุดที่แบ่งทุ่ง

ใหญ่ออกเป็นฝั่งตะวันตกและตะวันออก โดยพื้นที่ทุ่งใหญ่ฝั่งตะวันออก จะมีลักษณะเป็นที่ราบที่เกิดจากการไหลมาบรรจบกันของแม่น้ำ จึงทำให้พื้นที่ฝั่งตะวันออกของทุ่งใหญ่นั้น มีพื้นที่เกษตรกรรมมากกว่า รวมทั้งมีจำนวนประชากรมากกว่าฝั่งตะวันตก ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบที่เกิดขึ้นระหว่างหุบเขา หมู่บ้านจึงตั้งอยู่ในที่ราบซึ่งมีภูเขาสลับ อย่างไรก็ตามกะเหรี่ยงนั้นจะไม่ตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยติดกับภูเขา กะเหรี่ยงทุ่งใหญ่นเรศวรจะไม่อยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่สูงหรือในป่าใหญ่ และไม่อยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าดงดิบ แต่มักจะอาศัยและทำกินอยู่ในป่าเบญจพรรณ ซึ่งมีไม้ไผ่เป็นหลัก สลับกับป่าเต็งรัง ซึ่งมีไม้พลวงเป็นไม้หลัก โดยในป่าเต็งรังนั้นก็จะประกอบไปด้วยต้นเต็ง และต้นรัง ซึ่งกะเหรี่ยงทุ่งใหญ่ฯ จะนำไม้มาทำเสาบ้าน และต้นพลวงซึ่งจะนำไม้มามุงหลังคาบ้าน แต่จะตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้ป่าไผ่ และไม่นิยมใช้ป่าเต็งรังเป็นพื้นที่ทำไร่ข้าว ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ที่เป็นป่าเต็งรังนั้นจะเป็นพื้นที่ที่เป็นดินปนทราย จึงไม่เหมาะกับการทำการเกษตรเนื่องจากดินไม่อุ้มน้ำ ส่วนป่าดงดิบนั้นจะอยู่ไกลจากหมู่บ้านออกไป ประกอบด้วยไม้ใหญ่จำนวนมาก มีความสูงชัน ป่ามีความชื้นสูง ไฟไม่เข้า ป่าดงดิบจะเป็นป่าที่กะเหรี่ยงทุ่งใหญ่แทบจะไม่ได้เข้าไปใช้ประโยชน์ใด ๆ เลย เนื่องจากไม่เหมาะกับการทำไร่ เพราะมีต้นไม้ใหญ่จำนวนมาก ต้องใช้แรงงานในการถางไร่มาก และไม่สอดคล้องกับความเชื่อของกะเหรี่ยงที่จะไม่โค่นต้นไม้ใหญ่ โดยกะเหรี่ยงทุ่งใหญ่จะตั้งถิ่นฐานคล้ายกับคนพื้นราบ ก็จะตั้งถิ่นฐานที่อยู่บริเวณที่ราบระหว่างหุบเขา และบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ และจะอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ที่มีความสูงไม่มากนัก ดังนั้นพื้นที่ที่กะเหรี่ยงทุ่งใหญ่ตั้งถิ่นฐานอยู่ มักเป็นป่าเบญจพรรณ ซึ่งลักษณะทางนิเวศน์วิทยาของป่าประเภทนี้นั้นทำให้กะเหรี่ยงสามารถทำการเกษตรแบบไร่หมุนเวียนได้ กล่าวคือ เป็นระบบเกษตรกรรมที่มีการใช้ประโยชน์จากที่ดินในระยะเวลายาว แล้วทิ้งพื้นที่ป่าให้ฟื้นตัวในระยะยาวได้ (Short cultivation – long fallow) และเนื่องจากระบบนิเวศน์ของป่าประเภทนี้มีการฟื้นตัวเร็วกว่าป่าดงดิบ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กะเหรี่ยงสามารถย้อนกลับมาใช้พื้นที่ป่าเดิมได้ในระยะเวลายาวสั้น ปัจจัยเหล่านี้ทำให้กะเหรี่ยงสามารถตั้งถิ่นฐานได้แบบถาวร โดยไม่ต้องโยกย้าย เช่นกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่สูงกว่า และอยู่ในบริเวณที่ป่ามีความหนาที่บสูง จึงไม่สามารถจะเพาะปลูกด้วยระบบเกษตรกรรมแบบไร่หมุนเวียน โดยเปลี่ยนที่ดินใหม่ทุกปีได้ เนื่องจากจะต้องใช้แรงงานมาก ในการถางป่าดงดิบซึ่งเต็มไปด้วยต้นไม้หนาทึบ นอกจากนี้ป่าดงดิบยังมีความอุดมสมบูรณ์ของดินมาก ชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าดงดิบเช่นนี้ จึงสามารถทำไร่ในพื้นที่เดิมจนอพยพไปตั้งหมู่บ้านเพื่อแสวงหาที่ทำกินใหม่ เมื่อดินเสื่อมสภาพลง ปัจจัยทางนิเวศวิทยาเช่นนี้ ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ไม่สามารถตั้งถิ่นฐานแบบถาวรเป็นระยะเวลายาวนานแบบกะเหรี่ยงได้ (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2539)

“หมาเจ๊ก” ไร่ข้าว: ชีวิตและจิตวิญญาณของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน

ไร่หมุนเวียนเป็นใจกลางคุณค่าหลักของกะเหรี่ยง เป็นที่ทำมาหากิน เป็นพื้นที่ทำการผลิต เป็นแหล่งรวมภูมิปัญญา เป็นพื้นที่จิตวิญญาณ ไร่หมุนเวียนจึงเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญของกะเหรี่ยง ทั้งกะเหรี่ยงปกากะญอและกะเหรี่ยงโพลั่ว เนื่องจากไร่หมุนเวียนเป็นแกนกลางของคุณค่าที่กะเหรี่ยงได้ให้ความหมายผ่านพิธีกรรมทั้งหลายซึ่งสอดคล้องกับวิถีการผลิตที่เรียกว่า “ไร่ข้าว” การทำไร่ข้าวในรูปแบบไร่หมุนเวียนคือหลักประกันความมั่นคงในอาหารที่สามารถเลี้ยงดูคนในครอบครัวและชุมชนได้อย่างพอเพียงตลอดทั้งปี และยังเป็นภูมิปัญญาในการพักพื้นที่ทำไร่ข้าวทำให้สามารถรักษาสภาพนิเวศน์ไว้ได้อย่างยั่งยืนจนถึงรุ่นลูกหลาน

ดังนั้นการจะทำความเข้าใจวิถีชีวิตของกะเหรี่ยงนั้นจะละเลยเรื่องระบบเกษตรกรรมแบบไร่หมุนเวียนมิได้เลย ในขณะที่ฝ่ายรัฐมองว่าการทำไร่หมุนเวียนคือการทำลายป่า แต่สำหรับกะเหรี่ยงแล้ว ระบบการผลิตแบบไร่หมุนเวียนเป็นการผลิตที่สอดคล้องกับการคงอยู่ของป่า ป่าสามารถฟื้นกลับมาได้ นอกจากนี้ยังทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง เนื่องจากการทำไร่หมุนเวียนทำให้ไม่ต้องพึ่งพาทุนจากภายนอก นอกจากนี้ภายในไร่หมุนเวียนจะมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง ดังนั้นนักวิชาการในหลากหลายสาขา ล้วนให้การยอมรับความสำคัญของไร่หมุนเวียนต่อระบบนิเวศน์

มีงานวิจัยเรื่องไร่หมุนเวียนในเมืองไทย ที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบหลากหลายของไร่หมุนเวียนทางภาคเหนือของไทย จากงานศึกษาตามแนวนิเวศวิทยามนุษย์ (Human ecology) ซึ่งได้แก่งานของ Peter Kunstadter, Chapman and Sanga Sabhasri ในปี 1978 โดยงานดังกล่าวได้จำแนกระบบการทำไร่หมุนเวียนในภาคเหนือของประเทศไทย ออกเป็น 4 ระบบด้วยกันคือ (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2539)

1. ระบบที่เพาะปลูกซ้ำพื้นที่ในระยะสั้น และทิ้งให้ไร่พื้นตัวในระยะสั้น ซึ่งมักพบในระบบไร่หมุนเวียนที่ชนพื้นราบทำ (Short cultivation – Short fallow)
2. ระบบเพาะปลูกซ้ำในพื้นที่ในระยะยาว และทิ้งให้ไร่พื้นตัวในระยะยาว มักพบในระบบไร่หมุนเวียนของชาติพันธุ์ม้ง (Long cultivation – Long fallow)
3. ระบบที่ทำการเพาะปลูกซ้ำพื้นที่ในระยะสั้น และทิ้งให้ไร่พื้นตัวในระยะยาว มักพบจากรูปแบบเกษตรกรรมของกลุ่มลัวะ และกะเหรี่ยง (Short cultivation – Long fallow)

4. สวนดอกไม้ยืนต้นถาวร/ สวนเมี่ยง เป็นรูปแบบที่ไม่จำกัดกลุ่มชาติพันธุ์

สำหรับไร่หมุนเวียนที่เป็นระบบเกษตรกรรมของลัวะ และกะเหรี่ยงนั้นเป็นแบบที่ 3 ซึ่งเป็นระบบที่เพาะปลูกซ้ำพื้นที่ในระยะสั้น และทิ้งให้ไร่พื้นตัวในระยะยาว ซึ่งเป็นระบบการผลิตเกษตรกรรมที่ถูกค้นพบจากนักวิจัยทั้งชาวต่างประเทศและชาวไทยว่าเป็นระบบสร้างเสถียรภาพ

ให้กับระบบนิเวศตลอดมา ส่วนระบบไร่เลื่อนลอยที่เคยพูดเหมารวมถึงวิธีการผลิตของชนพื้นเมืองนั้นมาจากระบบที่ 2 ซึ่งเป็นระบบที่ทำเกษตรกรรมซ้ำพื้นที่ในระยะยาว และทิ้งไร่พื้นตัวในระยะยาว จนกลายเป็นป่าจริง ๆ ซึ่งทำให้เข้าใจว่าเป็นการบุกเบิกป่าใหม่ และถูกกล่าวหาว่าเป็นไร่เลื่อนลอยและทำลายป่า

ภูมิปัญญา และพิธีกรรมต่าง ๆ ของกะเหรี่ยงล้วนแล้วแต่สอดคล้องกับวิธีการผลิตแบบไร่หมุนเวียน ซึ่งหมายถึงการเลือกใช้พื้นที่ป่าในการปลูกข้าวแปลงหนึ่งในระยะเวลา 1 ปี แล้วจึงพักพื้นที่ดังกล่าวไว้ และทิ้งระยะเวลาให้ฟื้นตัวขึ้นในช่วงระยะเวลา 5-10 ปี แล้วจึงวนกลับมาใช้พื้นที่เดิมอีกครั้ง อันถือเป็นภูมิปัญญาในการรักษาป่าและใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าเพื่อการทำเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตามหากพื้นที่ทำไร่ข้าวมีดินและน้ำอุดมสมบูรณ์อาจพักให้ฟื้นตัวเพียงแค่สองปีก็อาจกลับมาทำใหม่อีกได้ นอกจากนี้ไร่หมุนเวียนยังเป็นภูมิปัญญาในการอนุรักษ์ดินเปิดโอกาสให้ดินได้ฟื้นตัวและสะสมธาตุอาหารเพิ่มในระหว่างที่ได้พักดิน ทำให้ไม่จำเป็นต้องใช้สารเคมีเนื่องจากไม่ได้ทำเกษตรเชิงเดี่ยวในพื้นที่เดิม ๆ ซ้ำ ๆ กันเป็นระยะเวลายาวนานหลายปี การทำไร่ข้าวแบบกะเหรี่ยงดั้งเดิมนั้นจะไม่ใช้สารเคมี ไม่ใส่ปุ๋ย ไม่ไถพรวนหรือเปิดหน้าดิน ทำให้ที่ดินแปลงที่เว้นระยะพักฟื้นไว้ได้รับการฟื้นฟูและปรับสภาพดินโดยธรรมชาติ ดังนั้นการทำไร่หมุนเวียนจึงไม่ใช่การปล่อยที่ดินให้เสื่อมโทรม ซึ่งรูปแบบการผลิตดังกล่าวจะต่างจากสิ่งทีระบบเกษตรกรรมในพื้นที่ราบมักจะทำกัน ดังนั้นพื้นที่ทำกินของกะเหรี่ยงที่ยังคงใช้รูปแบบเกษตรกรรมแบบไร่หมุนเวียนจึงมีสภาพดินสมบูรณ์ ไม่เสื่อมสภาพ จึงไม่มีความจำเป็นต้องใช้ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และสารเคมีใด ๆ รวมถึงยาฆ่าหญ้า แต่กะเหรี่ยงจะใช้วิธีถอนหญ้าด้วยมือ ซึ่งกะเหรี่ยงจะเรียกว่า “เสี่ยหญ้า” (พิณณา พุกษาพรณ, สัมภาษณ์, 5 ธันวาคม 2561) นั่นทำให้ระบบนิเวศยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ ไม่ถูกรบกวนจากสารเคมีเลย ความอุดมสมบูรณ์ของผืนดินที่เกิดจากวิธีการผลิตแบบไร่หมุนเวียนทำให้พันธุ์ข้าวมีความหลากหลาย มีทั้งข้าวที่เก็บเกี่ยวได้ไว เช่นสองเดือนครึ่ง หรือสามเดือนครึ่ง มีพันธุ์พืชที่หลากหลาย ดังนั้นจึงแทบไม่มีความจำเป็นที่จะต้องออกไปสัมพันธกับทุนข้างนอกชุมชน พันธุ์พืชที่พบในไร่ข้าวเช่น แตงเปรี้ยว แตงไทย ถั่วพุดใหญ่ พักทองกะเหรี่ยงฝ้าย ลูกเดือย ซึ่งฝ้ายกับลูกเดือยนั้นทำให้กะเหรี่ยงสามารถทอผ้าใส่เองได้ และสามารถทำเสื้อผู้หญิงที่มีลูกเดือยเป็นเครื่องประดับบนผืนผ้าที่เรียกว่าเชบอะได้ ทั้งนี้ลำดับในการฟื้นตัวของป่าที่ผ่านการทำไร่ข้าวจะเป็นดังนี้คือ เมื่อถางป่าทำไร่ข้าวใน 1-2 ปีแรก หญ้าจะขึ้นคลุมทั่วอาณาบริเวณ หลังจากนั้นในปีถัดมาก็จะเป็นไม้เนื้ออ่อนที่เริ่มขึ้นในไร่ชาก เช่น ไม้ป้อ จะเริ่มขึ้นคลุมหญ้า ส่วนในปีหลัง ๆ ก็จะเป็นไม้จำพวกไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้ประดู่ ไม้แดง ซึ่งจะขึ้นคลุมพืชชนิดต่าง ๆ ในที่สุด (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2539)

กะเหรี่ยงแก่งกระจานที่อยู่ในพื้นที่บางกลอยบนและใจแผ่นดินก็เช่นเดียวกับกะเหรี่ยงทุ่งใหญ่นเรศวร กล่าวคือดำรงชีวิตด้วยวิธีการผลิตเพื่อยังชีพเป็นหลัก โดยมีไร่หมุนเวียนหรือไร่ข้าวเป็นแกนกลางของวิธีการผลิตซึ่งสอดคล้องกับจารีตและความเชื่อในการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในธรรมชาติ ผลผลิตข้าวจากไร่หมุนเวียนในแต่ละปีจะเก็บไว้เพื่อการบริโภคในครัวเรือนเท่านั้น หากมีจำนวนมากพอจึงแบ่งปันกัน แต่จะไม่นำออกขาย ยกเว้นพริกกะเหรี่ยง ที่จะนำออกไปขายหากในปีนั้นมีผลผลิตมากพอ โดยจะนำไปขายหรือนำไปแลกเปลี่ยนกับเกลือ เมื่อกะเหรี่ยงอยู่ในชุมชนดั้งเดิมสามารถรักษาประเพณี ความเชื่อ และแสดงออกผ่านพิธีกรรมตามจารีตดั้งเดิม โดยสอดคล้องกับการดำรงชีวิตในพื้นที่ต้นน้ำ และอนุรักษ์ทรัพยากรต่าง ๆ ในป่าได้เป็นอย่างดี รวมถึงมีผลผลิตที่เพียงพอในแต่ละปี ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในป่าได้โดยไม่ต้องพึ่งพาทุนจากภายนอก ด้วยระยะทางที่ไกลและยากลำบาก ทำให้กะเหรี่ยงใจแผ่นดิน และบางกลอยบนต้องใช้เวลาเดินทางไปติดต่อคนภายนอกนานหลายวัน ทำให้พวกเขาเดินทางออกจากชุมชน ไปยังตัวเมืองเพื่อติดต่อกับบุคคลภายนอกเพื่อนำผลผลิตเช่น พริกกะเหรี่ยงไปขาย และแลกเปลี่ยนสินค้ากับบุคคลภายนอก เช่นที่ท่ายาง จ.เพชรบุรี หรือบ้านบ่อ อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี เพียงปีละครั้งเท่านั้น โดยสินค้าที่จะซื้อกลับเข้ามาในหมู่บ้านก็จะเป็นอุปกรณ์ในการทำการเกษตร เช่น เคียว เสียม ขวาน รวมถึงมีดต่าง ๆ และอาหารที่ผลิตเองไม่ได้เช่น เกลือและกะปิ (ทิพย์วิมล ศิริบุษย์ และพรพรรณ กาญจนารัตน์, ม.ป.ป.) นอกจากนี้กลุ่มคนที่ได้ลงมาซื้อขายแลกเปลี่ยนในเมืองก็คือพวกนายพราน ซึ่งจะชำนาญทั้งลักษณะภูมิประเทศ มีคาถาอาถรรพ์ สกศรรอยล่าสัตว์ รวมทั้งคู่มือ ขาม ทิศ ซึ่งกลุ่มนายพรานเหล่านี้มักจะรู้จักคนนอกพื้นที่ป่า เช่น เจ้านายหรือข้าราชการที่นิยมการล่าสัตว์ พ่อค้าร้านยาในตัวเมือง คนเหล่านี้จึงมักมีฐานะเป็นผู้นำทางในการล่องไพร เช่นที่นายคออี้ มิมิ หรือปู่คออี้ ได้นำนอแรด มาขายให้ร้านขายยาในตัวเมืองราชบุรีเมื่อปี พ.ศ. 2493 มีหลักฐานเป็นภาพถ่ายของนายระเณิน บุญเลิศ และมีคำบอกเล่าของดุษฎีสิทธิ์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยาที่ยืนยันว่าคุณตาของตน ซึ่งได้แก่พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ ยุคลนั้นเป็นสหายของนายคออี้ โดยปู่คออี้เป็นพรานที่ได้นำเสด็จพระองค์เจ้าภาณุพันธุ์และคณะเข้าป่าเพื่อไปล่าสัตว์ (ปิ่นแก้ว อุ่นแก้ว, 2554)

1. การปลูกข้าว

การปลูกข้าวให้พอกินในครอบครัวเป็นความจำเป็นของคนกะเหรี่ยง และเป็นสาระสำคัญในชีวิตของกะเหรี่ยง กะเหรี่ยงจะสอนลูกหลานให้รู้จักทำไร่ตั้งแต่ยังเด็ก แม้แต่ในปัจจุบันกะเหรี่ยงโผล่วชายขอบอุทยานแก่งกระจาน แถวอ.หนองหญ้าปล้อง จ.เพชรบุรี ยังพาลูกหลานตัวเล็กตัวน้อยไปช่วยกันทำไร่ข้าว ในช่วงปิดภาคเรียน กะเหรี่ยงทางทุ่งใหญ่นเรศวรถึงกับมีคำสอนที่สืบเนื่องกันมาหลายชั่วอายุคนและกะเหรี่ยงในทุ่งใหญ่นเรศวรถือเป็นคติเตือนใจกันมา รุ่นต่อรุ่นคือ คำสอนที่ว่า “อยากกินข้าวให้ร่อย ก็ต้องทำไร่ให้เก่ง ทุกข์ของคนกะเหรี่ยงคือการที่

ไม่มีข้าวกิน ดังนั้นความสุขของกะเหรี่ยงก็จะได้จากความสามารถในการปลูกข้าวให้เก่ง เพื่อจะได้ไม่ต้องไปขอเขา” (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2539) ส่วนกะเหรี่ยงทางแก่งกระงานนั้นก็มีความคิดสอนใจที่พยายามอธิบายความสำคัญของข้าว ว่าหากจะต้องเลือกระหว่างข้าวหนึ่งกำมือ กับข้างหนึ่งตัว กะเหรี่ยงเราก็จะเลือกข้าว สำหรับกะเหรี่ยงแล้วข้าวจึงมีความสำคัญมากกว่าสิ่งใด ๆ มีคุณค่า มีความสำคัญยิ่งกว่าทรัพย์สินเงินทองทั้งปวง การมีข้าวเพียงพอในแต่ละปีจึงเป็นเรื่องสำคัญในการดำรงชีวิตของกะเหรี่ยง ดังนั้นรูปแบบการผลิตของกะเหรี่ยงจึงต้องใช้ภูมิปัญญาให้สอดคล้องกับความเชื่อเรื่องจิตวิญญาณ และให้มีผลผลิตเพียงพอสำหรับคนในครอบครัวในแต่ละปีการผลิต

ความน่าสนใจของระบบการทำไร่ข้าวแบบดั้งเดิมของชุมชนกะเหรี่ยง คือ จะมีความหลากหลายของพันธุ์พืชที่ปลูกในไร่ข้าว (Multiple cropping) ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของระบบเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม สำหรับกะเหรี่ยงแก่งกระงานเฉพาะพันธุ์ข้าวที่ปลูกกันในไร่ข้าวแบบดั้งเดิมนั้นจะมีถึง 40-50 สายพันธุ์ ทั้งข้าวเหนียว ข้าวเจ้า ซึ่งจะมีทั้งข้าวหนัก (กะเหรี่ยงใช้เรียกพันธุ์ข้าวที่ใช้เวลาในการเพาะปลูกถึงเก็บเกี่ยวนาน) และข้าวเบา (พันธุ์ข้าวที่ใช้เวลาในการเพาะปลูกจนถึงเก็บเกี่ยวระยะสั้น เช่น 2-3 เดือน) ข้าวเจ้าที่เป็นข้าวหนักเช่น หมี่เองว่อง มีอ้ายเจิง มีนางเม็ง อ้อยถ่อง บึงโว่ เป็นต้น ซึ่งข้าวเจ้าที่เป็นประเภทข้าวหนักนี้ กะเหรี่ยงจะเริ่มหยุดข้าวกันตั้งแต่เดือนแปดเป็นต้นไป จนถึงเดือนสิบสองเลขที่เดียว ส่วนข้าวเจ้าที่เป็นข้าวเบาที่มีอยู่หลายสายพันธุ์ เช่น บึงชู เม็ดจะสั้น ๆ กลม ๆ ลีออกเหลืองนวล (ข้าวพันธุ์นี้ 3 เดือนก็สามารถเก็บเกี่ยวได้แล้ว) ส่วนข้าวเหนียวที่เป็นข้าวหนัก ก็เช่น อัยนางเม็ง (เม็ดจะเล็ก ๆ มีกลิ่นหอม) อัยกึ่งกาย (เม็ดจะกลม เนื้อจะขาว) และอัยเซ็งซา (ข้าวเหนียวดำ) (เนียน ทองกึ่ง, สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2560) นอกจากข้าว ทั้งข้าวเหนียว ข้าวเจ้าแล้ว พันธุ์พืชอื่น ๆ ก็จะปลูกไว้ในไร่เดียวกัน ซึ่งมีความหลากหลายมาก ลักษณะความหลากหลายของพันธุ์พืชในไร่หมุนเวียนเช่นนี้เอง ที่ทำให้กะเหรี่ยงที่สามารถดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมได้นั้น สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง ความหลากหลายของพันธุ์พืชทำให้ไม่ต้องออกไปนอกชุมชนเพื่อซื้อหาอาหาร นอกจากความมั่นคงทางอาหารแล้ว การทำเกษตรกรรมแบบไร่หมุนเวียน ทำให้ชาวกะเหรี่ยงสามารถปลูกฝ้ายได้ มีผลผลิตจากไร่ข้าว หรือไร่หมุนเวียนมาทำรูปแบบเศรษฐกิจในชุมชนก็เป็นการผลิตเพื่อยังชีพ มีเหลือก็แบ่งปันกัน หรือนำมาผลิตทางการเกษตรมาแลกเปลี่ยนกันในชุมชน ระบบการผลิตเช่นนี้ และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่มีการแลกเปลี่ยนจากการนำพริกกะเหรี่ยงออกไปแลกเปลี่ยนกับชุมชนใกล้เคียง ทำให้ไม่ต้องพึ่งพาระบบเงินตรา ชุมชนกะเหรี่ยงดั้งเดิมจึงพึ่งพิงสังคมภายนอกน้อยมาก หรืออาจกล่าวได้ว่าชุมชนสามารถกำหนดแบบแผนการดำรงชีวิตได้อย่างมีอิสระ (ประไพ บุญชูเชิด, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2560)

การปลูกข้าวให้พอกิน ถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิตกะเหรี่ยง แต่การจะปลูกข้าวให้พอกินในแต่ละปีการผลิตนั้น ไม่ได้อาศัยเพียงความรู้ในการการทำไร่เท่านั้น แต่ยังต้องอาศัยองค์ความรู้เรื่องอื่นหลายเรื่อง เช่น ความรู้เรื่องอากาศ ความรู้เรื่องปริมาณน้ำฝน ความรู้เรื่องป่า องค์ความรู้ทั้งหลายเหล่านี้ล้วนมีความสำคัญและส่งผลให้กะเหรี่ยงแก่่งกระงานสามารถปลูกข้าวให้พอกินได้ในแต่ละปี และเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนของกะเหรี่ยงเป็นไปอย่างเหมาะสม และยั่งยืนก็คือลักษณะการตั้งถิ่นฐานของกะเหรี่ยง ที่เป็นการตั้งถิ่นฐานอย่างถาวร กะเหรี่ยงจะอพยพย้ายถิ่นที่อยู่ก็ต่อเมื่อเกิดวิกฤติขึ้นในชุมชน เช่น โรคระบาด เกิดสงคราม ฯลฯ ดังนั้นเมื่อตั้งถิ่นฐานอยู่แบบถาวร รูปแบบเกษตรกรรมแบบไร่หมุนเวียน ที่มีการเลือกพื้นที่ในการทำไร่ข้าวในรอบการผลิต 1 ปี แล้วทิ้งป่าให้ค่อย ๆ ฟื้นตัวขึ้น ในช่วงระยะเวลา 4-5 ปี แล้วจึงกลับมาใช้พื้นที่เดิมอีกครั้ง (สมบูรณ์ สูงตั้ง, สัมภาษณ์, 2 สิงหาคม 2562)

สำหรับกะเหรี่ยงแก่่งกระงานนั้นจะปลูกข้าวปีละครั้งในฤดูฝน แล้วจะพักหน้าดิน โดยการปล่อยให้ขึ้นเป็นป่า โดยจะทิ้งไว้ 4-5 ปี (สมัยก่อนอาจจะทิ้งได้ถึง 7-10 ปีค่อยกลับมาทำที่เดิม) โดยไม่มีการตัดต้นไม้ใหญ่ เนื่องจากความเชื่อของกะเหรี่ยงนั้นต้นไม้ทุกชนิดจะมีเทวดาคุ้มครอง จึงมีพิธีกรรมในการนำเอาสายสะดือของทารกแรกเกิดไปใส่กระบอกลงไม้ไผ่แล้วแขวนไว้ที่ต้นไม้ใหญ่ เพื่อให้เทวดาที่ประจำอยู่ที่ต้นไม้ต้นนั้นคุ้มครองเด็กทารกแรกเกิด เหมือนกับการฝากชีวิตเด็กไว้ให้เทวดาอารักษ์ช่วยดูแล จึงไม่มีการตัดต้นไม้ใหญ่ในไร่ของชาวกะเหรี่ยงเนื่องจากถือกันว่าเป็นผู้ที่ดูแลชีวิตทารก นอกจากนี้เมื่อกะเหรี่ยงจะออกไปล่าสัตว์ก็จะมาทำพิธีกับต้นไม้ใหญ่ โดยเอาเหล้า ข้าวตอก และขนมต่าง ๆ ไปวางเพื่อเช่นไหว้ เหมือนเป็นการบนบานให้ล่าสัตว์ได้ และกลับมาอย่างปลอดภัย (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2539) สิ่งเหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงความเชื่อของกะเหรี่ยงที่สอดคล้องกับวิถีในการอนุรักษ์ธรรมชาติ

2. การเลือกพื้นที่ในการปลูกข้าว

การเลือกพื้นที่ในการทำไร่ของกะเหรี่ยงก็มีลักษณะเช่นเดียวกับการตั้งบ้านเรือน ดังนั้นในแต่ละปีที่จะเริ่มเลือกพื้นที่ จะต้องมีการสอบถามและปรึกษาหารือกันในชุมชน ซึ่งก็มักจะเป็นเครือญาติกันว่าใครจะเลือกพื้นที่ไหน อย่างไรในการทำมาชิก (ไร่ข้าว) ขณะที่กะเหรี่ยงทางทุ่งใหญ่นเรศวรเลือกพื้นที่ทำไร่กันในช่วงเดือนมกราคมของทุกปี กะเหรี่ยงแก่่งกระงานจะเริ่มดูพื้นที่ปลูกข้าวเร็วกว่าทางทุ่งใหญ่นเรศวร กล่าวคือเริ่มดูพื้นที่ทำไร่ข้าวกันตั้งแต่เดือนธันวาคม หลังจากที่เก็บเกี่ยวข้าวเสร็จในเดือนตุลาคม ก็จะพักในช่วงเดือนพฤศจิกายน และเริ่มหาพื้นที่ทำไร่ข้าวกันในเดือนถัดมา กะเหรี่ยงแก่่งกระงานมีภูมิปัญญาในการเลือกพื้นที่ทำไร่ข้าว ขณะที่กะเหรี่ยงในพื้นที่ผืนป่าตะวันตกทางทุ่งใหญ่นเรศวรจะเลือกพื้นที่ทำไร่ที่เป็นป่าเบญจพรรณ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีต้นไม้จำนวนมากและอยู่บริเวณใกล้บ้านมากที่สุด (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2539) แต่กะเหรี่ยง

แก่งกระเจานนั้นอยู่ในพื้นที่ที่ภูมิเวศเป็นป่าดิบชื้นเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ไม่ค่อยมีป่าไผ่ปล้องยาว ทั้งนี้กะเหรี่ยงแก่งกระเจานก็จะเลือกพื้นที่ที่ไม่มีไม้ใหญ่อยู่มากจนเกินไป เนื่องจากกะเหรี่ยงจะไม่ตัดไม้ใหญ่ เนื่องจากมีความเชื่อเรื่องเทวดาที่ดูแลต้นไม้ใหญ่ นอกจากนี้จะเป็นภาระมากในการถางไร่ สภาพความลาดชันต้องไม่สูงชันจนเกินไป เนื่องจากเมื่อหยอดข้าวแล้วอาจทำให้ฝนชะล้างหน้าดินลงมาพร้อมเมล็ดข้าวที่หยอดไว้ นำความเสียหายมาสู่ไร่ข้าวได้ นอกจากนี้พื้นที่ที่มีความลาดชันมากยังทำให้น้ำดินที่มีคุณภาพถูกชะล้างไปในช่วงฤดูฝน ดังนั้นการไม่เลือกพื้นที่ที่มีความชันมากเกินไปจะช่วยทำให้คุณภาพดินยังอุดมสมบูรณ์แม้ในช่วงที่มีฝนตกหนัก นอกจากนี้การพิจารณาพื้นที่ของไร่ข้าวก็จะทำเท่าที่กำลังแรงงานของคนในครอบครัวจะมีความสามารถทำได้ การถือครองที่ดินในหมู่บ้าน ไม่มีใครเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ แต่เป็นการถือครองร่วมกัน และไม่มีกำหนดแน่นอนตายตัวว่าที่ดินบริเวณใดเป็นของใคร ครอบครัวที่มีสมาชิก 5-6 คน จะทำไร่ข้าว 1 แปลง แปลงละประมาณ 4-8 ไร่ และหากสภาพอากาศปกติ ไม่มีภัยธรรมชาติใด ๆ ก็จะได้ข้าวประมาณ 200 – 300 ถัง ซึ่งเพียงพอในการรับประทานทั้งครอบครัวในหนึ่งปี และยังสามารถเหลือไปแลกเปลี่ยนเป็นสิ่งอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องบริโภคในครอบครัวได้อีก เช่นเกลือ แต่จะไม่ทำให้มากคือทำเท่าที่กำลังแรงงานในครอบครัวจะทำไหว และทำเพื่อบริโภคกันเองในครอบครัวเป็นหลัก ไม่มีการขุดริดแรงงานตัวเอง เนื่องจากวิถีชีวิตดั้งเดิมนั้นเป็นการผลิตเพื่อยังชีพ ไม่ได้สัมพันธ์กับชุมชนภายนอกมากนัก ความอยากมี อยากได้ อยากเป็น ก็ยังไม่เข้ามาในชุมชน

นอกจากนี้การเลือกพื้นที่ทำไร่ข้าวต้องสำรวจดูอย่างละเอียดว่ามีสัตว์ตัวเล็กตัวน้อยที่จะมาเป็นศัตรูพืชอยู่หรือไม่ เช่นหนู และสัตว์อื่น หากพบสัตว์ที่จะมากินพืชผลอื่น ๆ จำนวนมาก ก็จะเลือกพื้นที่ทำไร่ข้าวใหม่ เนื่องจากสัตว์เหล่านี้จะมากินผลผลิตจากไร่ข้าวเสียหาย นอกจากนี้การเลือกพื้นที่ที่เป็นไร่ชาก (พื้นที่ที่เคยผ่านการถางป่าเพื่อทำไร่มาก่อน แล้วปล่อยให้ต้นไม้อื่นขึ้นเป็นป่าและดินได้พักเพื่อสะสมธาตุอาหารจนอุดมสมบูรณ์) ที่ทิ้งไว้นานพอสมควร เนื่องจากไร่ชากที่ทิ้งไว้นานนั้นดินจะยิ่งอ่อน เนื่องจากธาตุอาหารอุดมสมบูรณ์หลังจากผ่านการพักดินมาหลายปี เมื่อเลือกพื้นที่ได้แล้วก็จะอธิษฐานบอกแก่เทพารักษ์ หรือเทวดาที่ดูแลต้นไม้ทั้งหลาย ที่สิ่งสถิตอยู่ ณ ต้นไม้ใด ๆ ให้ออกไปก่อน นัยยะของการกระทำพิธีกรรมดังกล่าวก็คือเป็นการขอมา ขอโทษพิธีกรรมที่ได้รับกวन्दต้นไม้ นอกจากนี้ด้วยความเชื่อของกะเหรี่ยงหลายประการ กะเหรี่ยงแก่งกระเจานจะไม่ตัดต้นไม้ใหญ่ เนื่องจากถือกันว่าเป็นไม้มารมี โดยเฉพาะในพื้นที่ทำไร่ข้าว โดยเฉพาะต้นตะเคียน, ต้นโพ (น่าจะรับเอาคตินิยมมาจากพระพุทธศาสนา) และต้นประดู่ นอกจากนี้ยังมีพิธีกรรมของกะเหรี่ยงแก่งกระเจานในการเลือกพื้นที่ทำไร่ข้าวนอกจากองค์ความรู้ที่กล่าวมาแล้ว กล่าวคือเมื่อเลือกพื้นที่ทำไร่ข้าวได้แล้ว จะมีการทำพิธีเสี่ยงทาย โดยใช้ใบอ้อยสองใบมาทำพิธี หากกลับมาบ้านแล้วฝันดีแสดงว่าพื้นที่ดังกล่าวที่ได้เลือกไว้สามารถทำไร่ข้าวได้ เจ้าที่หรือแม่พระธรณี

(ช่งทะริ) อนุญาตให้ทำไร่ข้าวในพื้นที่ดังกล่าวได้ ก็จะถางไร่, ถอนหญ้า, ปลูกข้าว และพืชผักอื่น ๆ ต่อไป และเมื่อเลือกพื้นที่ทำไร่ข้าวได้แล้ว ก็ยังมีการประกอบพิธีกรรมเพื่อหาพื้นที่ปลูกบ้านอีกเช่นกัน โดยจะมีการทำพิธีตรงกลางของพื้นที่ที่ต้องการจะปลูกบ้าน ซึ่งจะเลือกพื้นที่ที่มีต้นไม้ตรงกลางไร่ ซึ่งจะถือเป็นการทำบุญต้นไม้ โดยการสร้างบ้านเล็ก ๆ (คล้าย ๆ ศาลเพียงตา) มีขนมข้าวตอกวางไว้ มีเมล็ดข้าว 7 เมล็ดแล้วเอาถ้วยเล็ก ๆ ครอบไว้ แล้วกลับไปที่พัก หากตอนเช้าเมล็ดข้าวไม่หักเสียหายเลย ยังอยู่สมบูรณ์ดีเหมือนวันที่ครอบไว้ ก็แสดงว่าพื้นที่ตรงนั้นใช้ปลูกบ้านได้ (พินณา พุกยาพรรณ, สัมภาษณ์, 5 ธันวาคม 2561) ส่วนกะเหรี่ยงโพลั่วแถบหนองหญ้าปล้องนั้นถ้ายังเป็นป่ารกก็ต้องไปถางไว้ให้กว้างประมาณ 1วา*1วา ฝ่าไม้ยืนต้นที่ไม่ใช่ไม้ใหญ่ แล้วผ่าเป็นสี่เหลี่ยม ทำสัญลักษณ์กากบาทเป็นเครื่องหมาย + แสดงว่าบริเวณนี้เราจะจองแล้ว แล้วจุดเทียนเอาไม้ที่เราเตรียมไว้เป็นไม้ยาว ๆ ประมาณ 1 เมตรฟาดลงไปประมาณ 7 ครั้ง (สำหรับกะเหรี่ยงนั้นเลข 7 ถือเป็นเลขมงคล) ถ้าไม้ยาวขึ้นแสดงว่าพื้นที่ดังกล่าวเหมาะสมกับการทำไร่ข้าว เมื่อฟาดเสร็จก็กลับไปฝัน ถ้าฝันดี แสดงว่าเหมาะกับการทำไร่ข้าว สามารถทำไร่ข้าวได้ แต่หากเราฝันไม่ดี แสดงว่าเจ้าที่เจ้าทางไม่ยอมให้เราทำ ถ้าเราคือแพ่งจะไปทำ อาจล้มป่วยได้ ต้องเปลี่ยนพื้นที่ทำไร่ข้าว นอกจากนี้ในขณะที่ไปถางไร่ถ้าเจอตะกวด แสดงว่าที่ตรงนั้นไม่เหมาะสมจะทำไร่ข้าว ยิ่งหากเจอลิงลม (ภาษาโพลั่วเรียกว่ากะเซย์) หรือนางอาย กะเหรี่ยงโพลั่วแถบหนองหญ้าปล้องจะถือว่าพื้นที่ตรงนั้นไม่สามารถทำไร่ข้าวได้เลย เนื่องจากกันว่าเป็นสัตว์ไม่เป็นมงคล ถ้าลิงลมเข้าหมู่บ้านต้องเอาไปปล่อย แล้วต้องเอาน้ำขมิ้นไปราด พรมน้ำขมิ้นไปตลอดทาง ให้เอาโรคอะไรกลับไป นี่คือการเชื่อถือของกะเหรี่ยง (สมบูรณ์ สูงตั้ง, สัมภาษณ์, 2 สิงหาคม 2562)

3. การฟันไร่ หรือการถางไร่

เมื่อเลือกพื้นที่ที่จะทำไร่ข้าวได้แล้ว ก็จะถางไร่ ซึ่งก็ต้องคำนวณว่าพื้นที่ที่เลือก ด้วยลักษณะของพื้นที่ และความกว้างของพื้นที่ที่เลือกทำตามกำลังแรงงานในครอบครัว สมัยก่อนจะทำไร่กันแค่พอกิน คือ 2-3 ไร่ ไม่ได้ผลิตเพื่อการค้าขาย แต่ทำไร่ข้าวในรูปแบบเกษตรกรรมแบบยังชีพ นอกจากนี้ยังต้องดูอากาศว่าช่วงเวลาที่แดดจัดมากพอจะตากไร่ได้แห้งสนิท จะต้องใช้เวลาในการถางไร่และตากไโรนานเพียงใด ก่อนที่จะมีการถางไร่ หรือฟันไร่ ก็ต้องมีพิธีกรรมบอกกล่าวแก่แม่พระธรณีหรือช่งทะริ ตามที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น โดยหากในระหว่างที่ทำพิธีบอกกล่าวช่งทะริ หากในช่วงที่ทำพิธีกรรมมีลมบอกเหตุไม่ดีตามความเชื่อของกะเหรี่ยง ก็จะต้องหาพื้นที่ทำไร่ข้าวใหม่ นอกจากนี้ก่อนจะฟันไร่ยังต้องมีการบอกกล่าวแก่ผีประจำต้นไม้ โดยจะอธิษฐานบอกแก่เจ้าต้นไม้หรือผีประจำต้นไม้ให้ออกไปก่อน เพื่อเป็นการขอร้องที่ได้รับควนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คุ้มครองต้นไม้ดังกล่าวอยู่

กะเหรียงแก่่งกระงานจะไม่ตัดไม้ใหญ่ในพื้นที่ที่จะทำไร่ข้าว เช่นเดียวกับกะเหรียงทุ่งใหญ่ๆ เนื่องจากความเชื่อหลายประการ ทั้งเป็นที่ที่ฝากรกราก คือประเพณีของกะเหรียงแก่่งกระงานเมื่อทารกคลอดออกมา จะนำสายสะดือของทารกใส่กระบอกไม้ไผ่ไปผูกไว้กับต้นไม้ใหญ่ โดยกะเหรียงแก่่งกระงานให้ความหมายว่าเป็นการฝากชีวิตทารกไว้กับเทพารักษ์ที่ดูแลต้นไม้ใหญ่ดังกล่าว ดังนั้นการตัดไม้ใหญ่เท่ากับเป็นการทำลายชีวิตทารกดังกล่าวด้วย โดยกะเหรียงแก่่งกระงานจะถางไร่กันช่วงประมาณเดือนธันวาคม

4. การตากไร่

เมื่อทำการถางไร่เรียบร้อยแล้ว ก็จะทำการเก็บริบ โดยนำมาสูมเป็นกอง ๆ รวมกันไว้แล้วทำการตากไร่ซึ่งจะเป็นขั้นตอนหลังจากการถางไร่เสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งก็จะต้องคำนวณว่าจะต้องตากกี่วัน โดยต้องดูจากสภาพอากาศโดยต้องเป็นช่วงที่มีแดดจัดพอ และไม่ให้อยู่ในช่วงที่ฝนตก เนื่องจากจะชื้นแฉะ ทำให้การเผาไร่ซึ่งเป็นขั้นตอนต่อไปทำได้ยากลำบาก ทั้งนี้ระยะเวลาในการตากไร่จะใช้เวลาประมาณ 1 เดือนเพื่อให้ต้นไม้แห้งสนิท จากนั้นจึงจะเผาไร่กันในช่วงเดือนมกราคม – ต้นเดือนมีนาคม (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2539) อย่างไรก็ตามช่วงเวลาที่ถางไร่ ตากไร่เผาไร่ จนถึงรื้อไร่ และหยอดข้าวไร่นั้น ก็ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศในปีนั้นด้วย ๆ เช่นเดียวกัน

5. การเผาไร่

จะเป็นขั้นตอนหลังจากการถางไร่ และตากไร่เสร็จสิ้น โดยวันที่เผาไร่จะต้องมีแดดดี ไม่มีฝนตก ฟ้าสว่าง มีลมพัดผ่านสม่ำเสมอ ต้นไม้ที่ตากต้องแห้งสนิท โดยพิธีกรรมในช่วงการเผาไร่ เจ้าของไร่และญาติจะช่วยกันตะโกนโห่ร้องด้วยเสียงอันดังในไร่ที่เตรียมจะเผา เพื่อให้สัตว์ที่หากินอยู่ในไร่หนีไปก่อน การกระทำความดังกล่าวก็เพื่อมิให้การทำไร่ของตนต้องรบกวนชีวิตอื่น ๆ โดยไม่จำเป็น วิธีการดังกล่าวยังพบเช่นกันในไร่หมุนเวียนทางภาคเหนือ เช่นที่บ้านพะอัน ต.สบโขง อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่ แต่การตะโกนโหวกเหวกดังกล่าวสำหรับกะเหรียงปกากะญอที่บ้านพะอันนั้นจะมีความหมายว่าให้เผาไร่ได้ดี ๆ ให้ไฟไหม้ให้ทั่วถึง (แซติ ผ่องพินิจศรี, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561) ทั้งนี้กะเหรียงแก่่งกระงานมักจะเผาไร่กันประมาณกลางเดือนมกราคมถึงปลายเดือนกุมภาพันธ์ แล้วแต่สภาพอากาศ

เมื่อเผาไร่แล้วจะทิ้งไว้เป็นเวลาประมาณ 1 เดือน ซึ่งก็มักจะตรงกับเดือนมีนาคม - เมษายน เพื่อทำการเผาไหม้อีกรอบในเดือนพฤษภาคม ซึ่งผ่านพ้นจากช่วงปีใหม่กะเหรียงพอดี โดยวิธีการก็คือจะมีการนำเศษไม้ที่ไหม้ไม่หมดมากองสุ่มรวมกันและทำการเผาอีกรอบ เรียกว่าการรื้อไร่ ทั้งนี้หากการเผาไร่ในครั้งแรกเผาไว้ดี งานรื้อไร่จะเป็นงานที่ไม่หนักมากนัก แต่หากในการเผาไร่ครั้งแรก เลือกช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสม หรือมีฝนตกลงมาจนเผาไม่หมด งานรื้อไร่จะเป็น

งานที่หนัก และยากลำบากมาก รวมทั้งต้องใช้เวลามากขึ้น ต้องรื้อแล้วเผาใหม่ซ้ำหลายรอบ ซึ่งอาจกินเวลานานพอสมควร (สมบุญ สุธงศ์, สัมภาษณ์, 2 สิงหาคม 2562)

การเผาไร่ถือว่ามีผลสำคัญ เนื่องจากการเผาไร่ดี จะทำให้ผืนดินมีธาตุอาหารที่สมบูรณ์ จากเถาถ่านของต้นไม้ที่เผาไป หากเผาไร่ไม่สมบูรณ์จะทำให้ต้นข้าวขาดธาตุอาหาร สารอาหารในดินมีไม่เพียงพอ นอกจากนี้หากเผาไร่ไม่สมบูรณ์จะทำให้หญ้าต่าง ๆ ซึ่งเป็นวัชพืชเติบโตขึ้นแข่งกับต้นข้าวอีกด้วย การเผาไร่จะทำให้หน้าดินสุก ให้ใบไม้ต่าง ๆ ที่กองทับถมกันอยู่บนดินไหม้ เพื่อจะได้กลายเป็นปุ๋ยในดิน นอกจากนี้การเผาไร่นั้นได้รับการยืนยันว่าเป็นขั้นตอนเดียวที่จะสามารถนำเอาสารอาหารจากพืชกลับลงสู่ดิน มีการศึกษาพบว่าระบบการทำไร่หมุนเวียนของชาติพันธุ์ลัวะในภาคเหนือ พบว่าธาตุจำเป็นทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็น แคลเซียม ฟอสฟอรัส และ โปแตสเซียมนั้นจะกลับสู่ผืนดินจากการเผาไหม้ของพืชต่าง ๆ ในช่วงที่เกษตรกรทำการเผาไร่ ส่วนในโตรเจนนั้นจะเพิ่มขึ้นในไร่ซากที่ถูกทิ้งไว้จนเริ่มฟื้นตัว (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2539) นอกจากนี้ยังมีงานศึกษาที่แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงเชิงพลวัตของธาตุอาหารในดินซึ่งมีลักษณะหมุนเวียนเปลี่ยนไปในแต่ละช่วงของการใช้ที่ดิน โดยระดับของปริมาณธาตุอาหารจะเพิ่มขึ้นทันทีเป็นปริมาณมาก หลังจากการเผาไร่ และลดลงหลังการเก็บเกี่ยว แล้วจะกลับฟื้นขึ้นมาอีกครั้งในช่วงที่พื้นป่าถูกทิ้งไว้ให้เป็นไร่ซาก แล้วฟื้นสภาพกลับมาเป็นป่า ซึ่งเป็นงานศึกษาของ Andriess ในซาราวัก (1977) ส่วนการสังเกตการณ์จากชาวบ้านต่อกรณีธาตุอาหารในดินที่เกิดขึ้นหลังจากเผาป่า นายสมบุญ แกนนาคะเหรียญได้ให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัยว่าพื้นที่ที่ผ่านการเผาไร่ จะพบจิ้งหรีดจำนวนมาก หลังจากนั้น แสดงว่าดินมีธาตุอาหารสมบูรณ์และปลอดภัยไม่มีสารเคมีทำให้มีจิ้งหรีดมากินอาหาร (สมบุญ สุธงศ์, สัมภาษณ์, 2 สิงหาคม 2562)

ส่วนพิธีกรรมระหว่างการเผาไร่นั้น เวลาจะเผาไร่จะมีพิธีกรรมโดยจะนำฝ้ายมาเป็นก้อน ๆ แล้วทำพิธีปลูกป่าให้ต้น ปลูกเจ้าที่เจ้าทางให้ต้น โดยการเคาะที่ธรณี (พื้นดิน) ให้เจ้าที่เจ้าทาง สัตว์ป่าได้รู้ตัว เพื่อบอกกับเจ้าที่เจ้าทาง รวมถึงสิ่งสารพัดที่มีชีวิตอยู่ว่าจะเผาแล้วให้ออกไปจากพื้นที่ หากเจ้าที่เจ้าทางท่านใดแข็งแรงไม่ดี ก็ให้ช่วยกันห้ามออกไป แล้วจึงเอาฝ้ายมาเผา แล้วอธิษฐานให้ไร่เผาแล้วใหม่สนิทเหมือนกับฝ้ายที่ถูกเผา สาเหตุที่กะเหรี่ยงโพลั่วเก่งกระเจาน โดยเฉพาะกะเหรี่ยงในแถบอ.หนองหญ้าปล้อง ใช้สาลีหรือฝ้ายมาเผาก็เนื่องจาก ถือเป็นการเอาเคล็ดให้เผาไร่ให้ไหม้ดีสมบูรณ์จน ไร่ขาวเหมือนสาลี ขั้นตอนการถางไร่และเผาไร่นั้นมีความสำคัญอย่างมากในการทำไร่ข้าว แต่พิธีกรรมดังกล่าวนี้ไม่พบแล้วในปัจจุบัน (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2539)

ทั้งนี้กะเหรี่ยงโพลั่วเก่งกระเจานจะทำแนวกันไฟรอบไร่ โดยช่วยกันทำแนวกันไฟ และช่วยกันมาเผาระวังทั้งชุมชน เพื่อไม่ให้ไฟป่าลาม การทำไร่ข้าวแบบดั้งเดิมนั้นจะทำกันแค่ 2-3 ไร่

คือทำเท่าที่กำลังของคนในครอบครัวจะมีกำลังทำไหว ไม่ได้คิดเรื่องการผลิตเพื่อการค้า แต่ผลิตเพื่อไว้บริโภคกันเองในครัวเรือนเป็นหลัก

โดยช่วงเวลาที่ทำการถางไร่ ตากไร่ และเผาไร่ จะทำกันในตั้งแต่เดือนธันวาคม ไปมาจนถึงต้นเดือนมีนาคมของทุกปี ซึ่งช่วงเวลาในการถางไร่ ตากไร่ และเผาไร่ของกะเหรี่ยงแก่งกระจานและกะเหรี่ยงทุ่งใหญ่นเรศวรนั้นไม่ห่างกันมาก สำหรับกะเหรี่ยงแก่งกระจานเมื่อเลือกพื้นที่ทำข้าวไร่ได้แล้ว ก็จะเริ่มลงมือถางไร่ไปเรื่อย ๆ หากถางไร่คนเดียวก็จะใช้เวลาประมาณ 2 เดือน (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2539)

6. การปลูกพืชพันธุ์ต่าง ๆ ในไร่ข้าว

ระบบเกษตรกรรมแบบไร่หมุนเวียนของกะเหรี่ยงนั้น เป็นรูปแบบเกษตรกรรมที่ไม่ใช่เกษตรเชิงเดี่ยว แต่เป็นการผลิตเพื่อยังชีพ ดังนั้นในไร่ข้าวนอกจากจะมีข้าวเป็นพืชหลักแล้ว สิ่งที่ต้องเพาะปลูกในไร่ข้าวก็จะประกอบไปด้วยพันธุ์พืชต่าง ๆ ที่จะเอาไว้บริโภคตลอดทั้งปี รวมทั้งสมุนไพรเพื่อเอาไว้รักษาโรค รวมทั้งการพึ่งพาอาศัยไม้ในป่าเพื่อเป็นยารักษาโรค เป็นภูมิปัญญาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในป่า โดยก่อนที่จะหยอดข้าวนั้นกะเหรี่ยงแก่งกระจานจะปลูกพืชตระกูลงา ทั้งงาขาว และงาดำ โดยงานี้จะลงสองรอบคือก่อนหยอดข้าวรอบหนึ่ง และหลังหยอดข้าวอีกรอบหนึ่งเนื่องจากเป็นพืชที่ออกเมล็ดเร็ว พันธุ์งาพื้นเมืองของกะเหรี่ยงนั้นมีหลากหลายพันธุ์มาก เช่น ลั้งเทิง โฟเวเก อ่อเตี้ย นั้งเตี้ย เป็นต้น นอกจากงาที่ปลูกกันสองรอบแล้ว แดงไทยหรือที่ภาษากะเหรี่ยงเรียกว่า ทิ้งมิ่ง นั้นก็ลงปลูกสองรอบ รอบแรกตั้งแต่เผาไร่ ซึ่งจะปลูกพร้อมกับพริก กะเหรี่ยง และปลูกพร้อม ๆ กับหยอดข้าวอีกรอบหนึ่ง นอกจากแดงไทยแล้ว แดงเปรี้ยวก็จะปลูกสองรอบ คือหลังจากเผาไร่ รอบหนึ่งแล้วจะไปเก็บเกี่ยวได้พอดีในช่วงที่คนในชุมชนมาเอาแรง (ลงแขก) หยอดข้าวกัน ดังนั้นในช่วงที่หยอดข้าว กะเหรี่ยงก็จะแคงไถ่ใส่แดงเปรี้ยวและข้าวคว่ำเลี้ยงแขกที่มาเอาแรงหยอดข้าว พันธุ์แดงเปรี้ยวพื้นเมืองของกะเหรี่ยง ก็เช่น ท้ายไช้อั่วลั้งก (ลักษณะเป็นพวง) ท้ายคว่า (แดงผู้ชาย คือลักษณะเหมือนอวัยวะเพศชาย) ท้ายกะช่างเม่ย (แดงงาช้าง) ท้ายไช่ช่างคิ้ว ตึงโต ท้ายมิ่งซ่า แดงเปรี้ยวเหล่านี้จะปลูกอีกรอบพร้อมหยอดข้าว โดยจะคลุกเคล้าไปกับพันธุ์ข้าวแล้วหยอดลงไปพร้อมข้าวเลย เมื่อข้าวออกรวง ก็จะได้เก็บเกี่ยวให้แขกที่มาเอาแรงเกี่ยวข้าวได้อีกรอบ หอมแย้ม มัน (ทั้งเน้โซซ่า เน้นางเม็ง เน้รางซู เน้โว และเน้ว เป็นต้น) เผือก (กุ่มบั้ง- หัวยาว ๆ สีเหลือง ๆ กุ่มชุกย - เผือกหอม กุ่มมิ่งซ่า - สีม่วงอ่อน ๆ กุ่มชะเมื่อย - สีม่วงทั้งหัว กุ่มพริ้งพู - เป็นเผือกพันธุ์ที่หัวแม่จะไม่ใช่ใหญ่เท่าไร แต่จะออกหัวลูกออกมาจำนวนมาก) รวมทั้งพืชตระกูลมัน ทั้งมันสำปะหลัง มันเทศ มันไข่ (เนยจะควาบั้ง เนยจะวาอู เพรยพ่องพี้ย ชู เป็นต้น) พักทอง (ทั้งเลิงเข้คองบอง เลิงเข้ฮังพอง เลิงเข้ป่าเบ้) ตระกูลพักทองก็เช่นเดียวกับพืชอื่น ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว คือลง

ก่อนจะหยอดข้าว ทั้งหลายทั้งปวงที่กล่าวมาแล้วนี้จะปลูกก่อนหยอดข้าว คือเมื่อเผาไร่ ไร่ไร่ เรียบร้อยแล้ว พอฝนเริ่มตกต่อเนื่อง ก็จะปลูกเลย รวมมังยาสูบ ที่จะปลูกไว้เป็นยาไว้ใช้ห้ามเลือด พืชบางประเภทจะปลูกถึงสองรอบเช่น พืชตระกูลงา ที่ปลูกครั้งแรกก่อนหยอดข้าว และปลูกในช่วงที่หยอดข้าวอีกครั้งหนึ่ง รวมทั้งพืชตระกูลแตง นอกจากนี้ยังมีถั่วพู (บุตะหลู) และพืชตระกูลถั่ว อื่น ๆ (ถั่วมิ่ง ถั่วอ้ว บังบัว) ซึ่งถั่วจะเป็นพืชที่ใช้เวลาจากเพาะปลูกไปจนถึงเก็บเกี่ยวนาน จึงต้องลงก่อนอย่างอื่น (คือลงช่วงที่เผาไร่ แล้วกว่าจะได้เก็บเกี่ยวช่วงที่เกี่ยวข้อง)รวมทั้งน้ำเต้า (บังบัวซ่า) กล้วย บวบ (จะบึงจะเบ็ย ที่คนไทยเรียกว่าบวบงู ทุก) พุคดิ หรือกระเจี๊ยบ รวมทั้งพริกกะเหรียงที่จะเป็นสิ่งเดียวในไร่ข้าว ที่กะเหรียงจะปลูกไว้เพื่อนำไปแลกเปลี่ยนกับเกลือออกชุมชน นอกจากนี้ก็ยังมีดงชะบังที่ลงในหลุมพร้อมข้าว ซึ่งเป็นมะเขือเทศพื้นเมืองของกะเหรียง มีผลเล็ก กะเหรียงนิยมมาทำน้ำพริก

รวมทั้งดอกไม้หลากหลายพันธุ์โดยเชื่อกันว่าเพื่อเอาไว้ให้แม่โพสพได้ดูเพื่อความสวยงาม และยังเป็นดอกไม้ที่กะเหรียงใช้ประกอบในพิธีกรรมต่าง ๆ ตลอดทั้งปี ประกอบด้วย โฟเหน่เท็ง โฟซางเที้ย(ดอกสีขาว หอมมาก ออกดอกในฤดูหนาวช่วงที่ข้าวกำลังเหลืองอร่าม นิยมปลูกใกล้ ๆ จอมปลวก ภาษาไทยแปลว่าน้ำค้าง หมายถึง โฟซางเที้ยนี้จะมาหล่อเลี้ยงพรมข้าว กลางคืน รับน้ำค้างตอนกลางคืน) โฟโหว่ โฟบัง โฟหมาสู้ง (อันนี้คือพอหยอดข้าวลงหลุม เอาเท้าเหยียดดิน แล้วก็หว่านเมล็ดพันธุ์ดอกไม้พวกนี้ลง หรือจะลงไปหลุมพร้อมกันก็ได้

นอกจากไม้ผลแล้ว กะเหรียงยังปลูกพืช และใช้ไม้ในป่าเป็นยา เช่น ยาสูบ หัวประาะ ขมิ้นขาว ว่านชักมดลูก ขมิ้นดำ ขมิ้นชัน ว่านทรหด รวมทั้งรางจืด ที่จะไปเก็บในป่าเพื่อใช้รักษาโรคหวัด บอระเพ็ด ก็เช่นกัน เป็นพืชที่ไม่ต้องปลูก แต่จะเข้าไปเก็บจากในป่ามาไว้ในบ้าน เพื่อเป็นยารักษาโรค นอกจากนี้ยังมีพืชที่ใช้เป็นยารักษาโรคผิวหนังที่ต้องผสมกันหลายอย่าง ทั้งโฟ้ว โฟทู่ โฟช่องทอง ตะหล่าเซ็งล้า เป็นต้น ที่เอาไว้รักษาอาการคันคัน เป็นตุ่มหนอง เป็นแผล หรือแม้กระทั่งแมลงสัตว์กัดต่อย พวกนี้เป็นพืชตระกูลว่าน จะเอามาปลูกรอบบ้านไว้เป็นยา และปลูกไว้ในไร่ข้าวด้วย เนื่องจากจะทำให้ข้าวไม่ค่อยเป็นโรค และคนกะเหรียงเชื่อว่าพืชเหล่านี้ปลูกแล้วทำให้แม่โพสพมีความสุข เนื่องจากจะเป็นสีเหลืองอร่ามไปทั้งไร่ข้าว (เนียน ทองกุ่ม, สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2560)

อย่างไรก็ตามพืชเหล่านี้ปัจจุบันสูญหายไปจำนวนมากแล้ว ส่วนหนึ่งเกิดจากชาวบ้านไม่สามารถทำไร่หมุนเวียนได้ จากการประกาศเขตอุทยานฯทับที่ทำกินของชาวบ้าน รวมทั้งการลดคลองบึงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้สมุนไพรที่เคยขึ้นอยู่ริมน้ำสูญหายไปจนเกือบหมด ทำให้กะเหรียงต้องพึ่งพายารักษาโรคจากภายนอกชุมชน

7. การหยอดข้าว

การหยอดข้าวเป็นช่วงเวลาสำคัญในการทำมาชิก เนื่องจากต้องมียอดความรู้หลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นความรู้เรื่องสภาพอากาศ เนื่องจากการหยอดข้าว จะต้องหยอดในช่วงที่ฝนเริ่มตก ต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้ดินเริ่มชื้นและทำให้เมล็ดข้าวได้เติบโตอย่างต่อเนื่อง หากหยอดข้าวไปแล้ว ฝนขาดช่วง จะทำให้พันธุ์ข้าวที่หยอดถูกสัตว์น้อยใหญ่ในไร่ข้าวมากัดเมล็ดข้าวเสียหายได้ นอกจากนี้ การที่ฝนขาดช่วงจะทำให้ข้าวเจริญเติบโตได้ไม่ดีเท่าที่ควร การหยอดข้าวของกะเหรี่ยงจะแตกต่างจากการทำนาของคนไทย เนื่องจากก่อนจะหยอดข้าว ก็จะมีการปลูกพืชต่าง ๆ ในไร่ข้าวไปก่อนแล้ว เช่น พืชตระกูลมัน เผือก ซึ่งพันธุ์พื้นเมืองของกะเหรี่ยงก็จะมีหลากหลายพันธุ์มาก และขณะที่หยอดข้าว ก็จะไม่ได้ออกเพียงเมล็ดข้าวลงหลุมที่ขุดไว้ แต่จะผสมไปกับพันธุ์พืชต่าง ๆ ด้วยในหลุมเดียวกัน เช่น แดงเปรี้ยวพันธุ์ต่าง ๆ ที่กล่าวแล้วข้างต้น อย่างไรก็ตามหากหยอดข้าวช้าเกินไป ก็จะเกิดปัญหาวัชพืชขึ้นรบกวนต้นข้าว โดยเฉพาะการทำมาชิกแบบดั้งเดิมนั้น จะไม่มีการใช้สารเคมีประเภทยาฆ่าหญ้าเด็ดขาด ทำให้ต้องระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง ในการหยอดข้าว นั้น กะเหรี่ยง จะไม่มีการฟันตอไม้ที่อยู่ในไร่ รวมถึงไม่ผ่าตรงกลางตอเด็ดขาด เนื่องจากมีความเชื่อว่าจะถูกซาปิบูโย (เทพประจำต้นไม้) ซึ่งเป็นการให้ความหมายของกะเหรี่ยงผ่านความเชื่อโดยเป็นภูมิปัญญาที่จะคุ้มครองต้นไม้ที่ถูกฟันลงเพื่อให้สามารถแตกกิ่งก้านสาขาออกมาใหม่ได้ หากมีการฟันตอไม้ที่อยู่ในไร่ชาก (ไร่ที่ผ่านการทำไร่ข้าวแล้ว และทิ้งไว้ให้ดินฟื้นฟู และกลับขึ้นมาเป็นป่าอีกครั้ง) จะทำให้ไม่สามารถแตกกิ่งก้านสาขาขึ้นมาเป็นต้นไม้ได้อีก

นอกจากนี้เมื่อจะหยอดข้าวก็ต้องบอกกล่าวช่งทะรี (แม่พระธรณี) เพื่อขอใช้ผืนดินในการเพาะปลูก ด้วยความเชื่อของกะเหรี่ยงที่ว่าทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งหมายรวมถึงที่ดินนั้น ไม่มีใครเป็นเจ้าของที่จะครอบครองกรรมสิทธิ์ได้ การใช้พื้นที่เพื่อทำไร่ ก็เป็นเพียงการขอใช้ผืนดินเพื่อการเพาะปลูกให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ดังนั้นพิธีกรรมบอกกล่าวช่งทะรี เพื่อขอใช้ผืนดินจึงเกิดขึ้นเมื่อหยอดข้าวแล้ว หลังจากนั้นจะทำพิธีบอกแม่โพสพ (พีบูโย) ซึ่งสิ่งสถิตย์อยู่ในสรวงสวรรค์ ให้ลงมาทำหน้าที่คุ้มครองต้นข้าวในไร่ให้เจริญออกงามสมบูรณ์ ในต้นข้าวสูงเหมือนแม่ข้าว และปราศจากโรคภัยอันตรายต่าง ๆ

อย่างไรก็ตามเมื่อทุนเข้ามามีบทบาทในชุมชน กะเหรี่ยง ไผ่ลั่วแฉว.หนองหญ้าปล้องจะ เช่น แแถบ้วยกระซู่ ห้วยหินเพิง จะหยอดข้าวช้าลง ไปเริ่มหยอดข้าวเอาเมื่อเข้าเดือน 9 (จันทรคติ) ซึ่งจะตรงกับประมาณเดือนสิงหาคม ทั้งนี้เพื่อใช้พื้นที่ในไร่ข้าวปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น พักทอง และมักจะใช้เมล็ดพันธุ์ของกลุ่มทุนเกษตรขนาดใหญ่ ซึ่งจะมีทั้งที่เป็นเกษตรพันธสัญญา และไม่ใช่อเกษตรพันธสัญญา

นอกจากช่วงเวลาที่ยอดข้าวซึ่งจะส่งผลต่อการเจริญเติบโตของต้นข้าวแล้ว อายุของไร่ชาก (ไร่ที่ผ่านการทำไร่ข้าวแล้ว และปล่อยไว้ให้กลับกลายเป็นป่าเช่นเดิม) ก็จะส่งผลต่อการ

เจริญเติบโตของต้นข้าวเช่นเดียวกัน ทั้งนี้หากจะทำไร่ข้าวในไร่นาที่ทิ้งไว้นานหลายปี ดินก็จะยิ่งอ่อนตัว เนื่องจากการทิ้งดินไว้นานไม่ได้ทำการเพาะปลูกจะทำให้ดินได้ฟื้นฟู จึงมีธาตุอาหารอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากมีระยะเวลาในการทับถมกันเป็นปุ๋ยของซากใบไม้ต่าง ๆ เป็นระยะเวลานาน หากเป็นไร่นาที่ทิ้งไว้นานอาจหยอดข้าวช้ากว่าปกติราวครึ่งเดือน และควรจะหมั่นถอนใบออก เพื่อให้ข้าวออกรวงได้มากขึ้น ขณะที่ไร่นาที่มีอายุน้อยคือทิ้งไว้ต่ำกว่า 6 ปี ดินจะแข็ง เนื่องจากระยะเวลาในการทับถมกันเป็นปุ๋ยของซากใบไม้ต่าง ๆ นั้นสั้นเกินไป จึงมีธาตุอาหารไม่สมบูรณ์นัก ข้าวที่ขึ้นในพื้นที่ดังกล่าวจึงเติบโตได้ช้าและให้ผลผลิตไม่ดก จึงต้องหยอดข้าวให้เร็วกว่าปกติเพื่อให้ข้าวมีโอกาสเจริญเติบโตได้มากขึ้น และได้รับน้ำฝนในช่วงเวลาดังกล่าว

อย่างไรก็ตามความเชื่อของกะเหรี่ยงแต่ละถิ่น แต่ละชุมชนก็อาจแตกต่างกันไป เช่น กะเหรี่ยงแก่งกระจานเอง โดยเฉพาะแถบบ้านป่าดิ่ง ซึ่งนับถือดวงจันทร์นั้นเชื่อว่าแม่พระธรณี กับแม่พระโพสพเป็นองค์เดียวกัน

8. การปลูกพืชชนิดอื่น ๆ นอกจากข้าว

นอกจากข้าวที่กะเหรี่ยงให้ความสำคัญมากแล้ว พืชอื่น ๆ ก็มีความสำคัญไม่น้อย เนื่องจากพืชผักต่าง ๆ ก็จะเป็นอาหารของกะเหรี่ยงในช่วงฤดูฝน-ฤดูหนาว นอกจากนี้หากเป็นพืชบางประเภทโดยเฉพาะพืชที่เป็นหัวเช่น มันก็จะอยู่ไปเป็นอาหารได้จนถึงฤดูแล้ง ผักที่กะเหรี่ยงปลูกก็เช่น มัน ผือก ผักกาด ผักเสี้ยน บวบ หอม ถั่วฝักยาว มะเขือ ข้าวโพด เมงลัก งาดำ แดงไทย แดงโม มัน ผือก แดงเปรี้ยว พริก แพง พริกทอง ยาสูบ กัญชง ละหุ่ง พริก ฝ้าย รวมทั้งทุเรียน และหมาก พืชเหล่านี้ก็จะปลูกไว้ในไร่ข้าวเช่นเดียวกัน รวมทั้งดอกไม้บางชนิดที่เอาไว้ใช้ในพิธีต่าง ๆ เช่นดาวเรือง ก็ต้องนำมาปลูกรอบๆ ขอบไร่ข้าว นอกจากจะเอาไว้สูบแล้วยังเป็นยาเอาไว้ช่วยห้ามเลือด ส่วนพริกนั้นจะหว่านไว้ตามแนวซากของไม้ที่ทิ้งอยู่ในไร่หลังการเผาไร่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพริก กะเหรี่ยงนั้นถือว่าเป็นอาหารที่สำคัญของกะเหรี่ยง รวมทั้งหมากที่ถือเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของกะเหรี่ยง จะเห็นว่าในไร่ข้าวที่ทำแบบหมุนเวียนแล้ว จะมีทั้งไม้ล้มลุก ไม้ผล รวมทั้งไม้ดอกที่ปลูกไว้ในไร่ข้าวของกะเหรี่ยงด้วย

เมื่อหยอดข้าวแล้วก็ปลูกงาดำ งาขาว มะเขือเทศ แดงกวา ทั้งนี้เมล็ดพันธุ์พืชทุกชนิดจะต้องคัดเลือกเมล็ดพันธุ์จากรอบการผลิดที่แล้ว และเก็บไว้อย่างดี ในชุมชนดั้งเดิมจะไม่มีการซื้อขายเมล็ดพันธุ์ผักจากบริษัทเมล็ดพันธุ์เกษตรขนาดใหญ่ แต่จะคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ที่ดีจากรอบการผลิดที่แล้ว และใช้ภูมิปัญญาในการเก็บเมล็ดพันธุ์ นี้สะท้อนถึงการทำเกษตรแบบยั่งยืนที่พึ่งตนเองได้อย่างแท้จริง

นอกจากพืชดังกล่าว รวมทั้งข้าวแล้ว การเลือกพันธุ์ข้าวที่จะปลูกและพื้นที่ที่จะปลูกข้าวพันธุ์ต่าง ๆ ในไร่ข้าวก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน พันธุ์ข้าวในไร่ข้าวของกะเหรี่ยงนั้นจะมีความ

หลากหลายมาก มีทั้งข้าวเจ้า ข้าวเหนียว โดยข้าวเจ้าก็จะมีทั้งข้าวหนัก และข้าวเบา ส่วนข้าวเจ้าก็จะเลือกพันธุ์ที่ไม่มีโรค ไม่มีปัญหาศัตรูพืช และกะเหรี่ยงจะปลูกข้าวหลากหลายชนิดในแปลงเดียวกัน เพื่อเป็นหลักประกันว่าหากข้าวชนิดใดถูกแมลงรบกวนหรือเป็นโรค ก็จะมีข้าวพันธุ์อื่น ๆ รอดพอให้ได้เป็นอาหารตลอดปี

หากลงไปสำรวจในไร่ข้าว จะเห็นไม่ผลต่าง ๆ อยู่กันกระจัดกระจาย เหมือนไม่มีระเบียบ ไม่มีการวางแผน แต่ในความเป็นจริงแล้ว กะเหรี่ยงใช้ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ที่ถ่ายทอดกันมา จากบรรพบุรุษในการวางแผนปลูกพืชต่าง ๆ ทั้งองค์ความรู้ด้านสภาพภูมิอากาศ น้ำฝน ฯลฯ รวมทั้งตระหนักถึงความสัมพันธ์ในชุมชน ที่จะต้องปลูกพืชเพื่อไว้เผื่อเผื่อนในชุมชนที่จะมาเอาแรงหยอดข้าวและเกี่ยวข้าว จึงไม่ใช่วิธีการผลิตที่ขาดการวางแผนอย่างที่เข้าใจกัน

9. การควบคุมวัชพืชและโรคพืชต่าง ๆ ในไร่ข้าว

การกำจัดวัชพืช หรือที่เรียกว่าเสี่ยหญ้า เป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่ง เนื่องจากหากในไร่ข้าวมีหญ้าขึ้นปกคลุมมาก ย่อมทำให้ผลผลิตข้าวไม่ดี การจะเสี่ยหญ้านั้นเป็นขั้นตอนท้ายสุดในการกำจัดวัชพืช แต่การจะป้องกันไม่ให้ไร่ข้าวมีหญ้าขึ้นมากเกินไป จำเป็นต้องเอาใจใส่ตั้งแต่ขั้นตอนแรก ๆ ซึ่งได้แก่

10. การเลือกพื้นที่ และการเผาไร่ ในไร่ชาที่มีอายุมาก ไม้ใหญ่จะขึ้นปกคลุมอาณาบริเวณ เมื่อมีไม้ใหญ่อยู่ปกคลุม จึงไม่ค่อยพบหญ้า เป็นภูมิปัญญาในการป้องกันวัชพืชในเบื้องต้น นอกจากนี้ดินในไร่ชาที่มีอายุมากนั้นจะเป็นดินนิ่ม ทำให้ข้าวขึ้นเร็ว และแตกกอดี จนปกคลุมหญ้าในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ขณะที่ไร่ชาที่มีอายุน้อย ไม้ใหญ่ยังขึ้นน้อย ไม่ปกคลุมบริเวณที่จะเพาะปลูก จะพบวัชพืชอยู่จำนวนมาก ดินที่จะใช้เพาะปลูกก็แข็ง ข้าวจึงแตกกอได้ไม่ดี ดังนั้นไร่ชาที่เลือกพื้นที่ป่าที่มีอายุมาก จะทำให้เจ้าของไร่นั้นไม่เหนื่อยแรงในการเสี่ยหญ้ามาก

นอกจากนี้การเผาไร่ ก็เป็นอีกขั้นตอนที่สำคัญมากในการควบคุมวัชพืช หากเผาไร่ไม่ดี จะทำให้เชื้อของวัชพืชต่าง ๆ ที่ยังอยู่ในดินนั้นยังคงอยู่ และเติบโตแข่งกับข้าวในเวลาต่อมา การเผาไร่จึงมีความจำเป็นสำหรับเกษตรกรบนพื้นที่สูงที่ชนเผ่าพื้นเมืองทำเกษตรกรรมแบบไร่หมุนเวียน และยังทำให้เกษตรกรไม่จำเป็นต้องใช้ยาฆ่าหญ้า ซึ่งทำลายหน้าดิน และสะสมสารเคมีจำนวนมากไว้ในดิน

ทั้งนี้การเสี่ยหญ้าครั้งแรกนั้น จะทำหลังจากมือไร่ แล้วแต่สภาพอากาศในปีนั้น ๆ และหลังจากหยอดข้าวแล้วก็จะทำการเสี่ยหญ้ากันอีกประมาณ 2-3 ครั้ง แล้วแต่พื้นที่ว่าเป็นไร่ชาอายุกี่ปี และการเผาไร่นั้นได้คุณภาพเพียงใด

11. การแก้ปัญหาโรคพืช และศัตรูข้าว

เป็นองค์ความรู้ด้านนิเวศวิทยาของพื้นที่ป่า และใช้การแก้ปัญหาตามหลักการทาง
 ธรรมชาติ จึงมีวิธีอธิบาย และแก้ปัญหาที่ผสมผสานกันระหว่างความรู้ทางธรรมชาติ และสิ่งที่
 คຸ່ມครองธรรมชาติ เช่น เมื่อเกิดปัญหาขึ้นกับต้นข้าว เช่น โรค และศัตรูอื่น ๆ เช่น หนอนหรือแมลง
 ก็จะทำพิธีโดยการอธิษฐานให้ช่งทะรี (แม่พระธรณี) และพินูโย (แม่โพสพ) ช่วยมาแก้ปัญหา
 เนื่องจากกะเหรี่ยงมีความเชื่อว่า ช่งทะรี และพินูโยคือผู้ที่ทำหน้าที่ในการรักษาผืนดิน และต้นข้าว

นอกจากนี้ยังมีภูมิปัญญาและองค์ความรู้ทางนิเวศวิทยาที่ผ่านการสั่งสมมาตั้งแต่
 บรรพบุรุษ โดยกะเหรี่ยงแก่่งจะปลุกพืชตระกูลถั่วไว้กับต้นข้าวด้วย นอกจากเพื่อเอาไว้
 เป็นยารักษาโรคผิวหนังในคนแล้ว ก็เพื่อให้คຸ່ມครองต้นข้าวด้วย เนื่องจากมีสรรพคุณป้องกันโรค
 ข้าวต่าง ๆ ได้

ประเพณี พิธีกรรมของกะเหรี่ยงแก่่ง

ประเพณีผูกแขน เรียกขวัญ กินข้าวห่อ

จากการได้เข้าไปสังเกตการณ์ในพื้นที่ห้วยกระซู่ ซึ่งเป็นพื้นที่ชายขอบป่าอนุรักษ์แก่่ง
 กระงาน ที่ ต.ยางน้ำกลัดเหนือ อ.หนองหญ้าปล้อง จ.เพชรบุรี จากการกำหนดพิธีประเพณีผูกแขน
 เรียกขวัญ กินข้าวห่อ ห้วยกระซู่ ซึ่งกำหนดในปีนี้ (2562) ตรงกับวันที่ 2 สิงหาคม ซึ่งตรงกับวันขึ้น
 2 ค่ำเดือน 9 ตามปฏิทินจันทรคติ

ประเพณีผูกแขน เรียกขวัญ กินข้าวห่อ (อั้งหมี่ถ่อง) เป็นประเพณีดั้งเดิมของกะเหรี่ยงทั้ง
 กะเหรี่ยง ปกาเกอญอ และกะเหรี่ยงโพลั่ว จะเริ่มทำพิธีกันในช่วงเดือน 9 และจะหมุนเวียน
 ผลัดเปลี่ยนกัน ไม่ให้ตรงกัน เพื่อเปิดโอกาสให้แต่ละหมู่บ้านได้ไปเยี่ยมเยือนหมู่บ้านอื่น ๆ เป็น
 กุศโลบายในการสร้างความสามัคคี สมานฉันท์ กลมเกลียวกันในระหว่างกะเหรี่ยงด้วยกัน เช่น
 บ้านห้วยกระซู่ จะจัดประเพณีอั้งหมี่ถ่อง ในวันขึ้น 2 ค่ำเดือน 9 บ้านพุลู ขึ้น 15 ค่ำเดือน 9
 บ้านห้วยแห้ง แรม 8 ค่ำ เดือน 9 ส่วนโป่งวิเชียรจะจัดประเพณีกินข้าวห่อ ผูกแขนเรียกขวัญ
 อั้งหมี่ถ่อง ในวันแรม 14, 15 ค่ำ เดือน 9 (สมบุญรณ สุงตั้ง และนา สะเหน่ติบั้ง, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม
 2562)

งานผูกแขน เรียกขวัญ กินข้าวห่อที่ห้วยกระซู่จะเรียกว่า “อั้งหมี่ถ่อง” ซึ่งคำว่าอั้ง เป็น
 ภาษาโพลั่ว แปลว่า “กิน” ส่วน หมี่ถ่อง แปลว่า “ข้าวเหนียวห่อต้มสุก” (วุฒิ บุญเลิศ, 2546) ขณะที่
 กะเหรี่ยงสวานฝั่งจะให้ความหมายของการผูกแขน เรียกขวัญเป็นใจกลางคุณค่าหลักของประเพณีผูก
 แขน เรียกขวัญ กินข้าวห่อ ปรากฏในการเรียกชื่อประเพณีดังกล่าวว่า ไคจั้งลาคอก ซึ่งแปลว่าการผูก
 แขนเรียกขวัญเดือน 9 ซึ่งจะพบว่าการเรียกพิธีกรรมดังกล่าวแตกต่างกันไป ในพื้นที่ห้วยกระซู่
 เป็นเขตเคลื่อนไหวที่สำคัญของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย นายสมบุญรณ สุงตั้ง หรือสหาย

เพชร ซึ่งผู้วิจัยได้สัมภาษณ์นั้น ได้ศึกษาปรัชญาวัตตุนิยมวิภาษวิธี จากพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย จึงสะท้อนออกมาผ่านชื่อพิธีกรรมที่นายสมบุญได้เรียกว่า “อั้งหมี่ถ่อง” เป็นการให้คุณค่ากับวัตตุมากกว่าจิตวิญญาณ ซึ่งน่าจะเกิดจากอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ที่ให้ความสำคัญกับปรัชญาวัตตุนิยมวิภาษวิธี ซึ่งจะให้ความสำคัญต่อวัตตุมากกว่าจิตวิญญาณ อย่างไรก็ตามจากการสังเกตพิธีกรรมดังกล่าวที่จัดขึ้นในพื้นที่ชุมชนต่าง ๆ ก็จะพบว่ามีการเรียกชื่อพิธีกรรมดังกล่าวที่แตกต่างกันออกไป เช่น บ้านลิ้นช้าง ซึ่งอยู่ติดชายขอบป่าอนุรักษ์แก่งกระจานเรียกว่า “ซูลา อั้งหมี่ถ่อง” ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยได้ว่า ผูกแขนเรียกขวัญ กินข้าวห่อ ส่วนกะเหรี่ยงทางต้นน้ำภาชีและอ.ปากท่อ จ.ราชบุรี จะเรียกประเพณีดังกล่าวว่า หล่าคอก อั้งหมี่ถ่อง ส่วนทางด้านต.ยางหัก อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี ไคจึ้งซูลา อั้งหมี่ถ่อง ดังนั้นจะพบว่าแม้ว่าบ้านลิ้นช้าง และบ้านตากแดด อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี ก็เป็นเขตเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเช่นเดียวกัน ก็ยังมีคำเรียกที่แตกต่างกัน ดังนั้นแสดงว่าการเรียกพิธีกรรมที่แตกต่างออกไปดังกล่าว น่าจะเป็นการเลื่อนไหลของภาษาไปตามพื้นที่ ไม่น่าจะมีความเกี่ยวข้องกับการเข้ามาครอบงำโดยพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยแต่อย่างใด

ทั้งนี้หากมาดูคำเรียกพิธีดังกล่าวจากทางสวนผึ้ง หล่า แปลว่า เดือน คอก แปลว่า ตะกวด หล่าคอก จึงแปลว่าเดือนตะกวด เป็นเดือนที่ตะกวด ซึ่งเป็นสัตว์เลื้อยคลานที่มีลักษณะคล้ายเหี้ย ตะกวดจะชอบอาศัยอยู่โพรงไม้ หรือจอมปลวก ขณะที่เหี้ยจะชอบอาศัยอยู่ในน้ำ เดือนนี้ตะกวดจะเริ่มเข้าโพรงไม้เพื่อจำศีล และจะไม่ออกมาหาอาหารเลยตลอดเดือน ช่วงเดือน 9 จะเป็นช่วงที่มีฝนตกชุก เนื่องจากเข้าสู่ฤดูฝน คนกะเหรี่ยงจะเจ็บไข้ได้ป่วย กันมาก เนื่องจากอากาศชื้นและเย็น ดังนั้นจึงต้องทำพิธีเรียกขวัญ ซึ่งจะนับเป็นพิธีสำคัญประจำปี ลูกหลานที่ไปอยู่ต่างถิ่น จะกลับมา รวมกัน ขวัญซึ่งคนกะเหรี่ยงเชื่อว่ามีทั้งหมด 7 ขวัญที่กระเจิดกระเจิงไป จากการไปอยู่ต่างถิ่น จากการเจ็บไข้ได้ป่วยที่เคยไปทำผิผี ผิดประเพณี ก็จะถูกเรียกกลับมาผ่านพิธีที่เรียกว่า ไคจึ้งหล่าคอก

วัตถุประสงค์ในการทำพิธีไคจึ้ง หล่าคอก คือ เพื่อให้กะเหรี่ยงอยู่สุขสบาย ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ มีความสามัคคีแน่นเหนียวกลมเกลียว เหมือนเช่น ข้าวเหนียวห่อหนึ่งสุก ที่เรียกว่าอั้งหมี่ถ่อง ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น กะเหรี่ยงสวนผึ้งเดิมนั้นจะทำพิธีไคจึ้งหล่าคอก กันในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 9 แต่ปัจจุบัน จะกำหนดกันระหว่างชุมชน หมู่บ้านไม่ให้จัดตรงกัน เพื่อเปิดโอกาสให้แต่ละชุมชน หมู่บ้านได้ หมุนเวียนไปทำพิธีกันที่หมู่บ้านอื่นด้วย ส่วนกะเหรี่ยงโผล่วแถบอ.หนองหญ้าปล้องนั้น ได้กำหนดให้จัดพิธีดังกล่าวไม่ตรงกันแล้วตั้งแต่ต้น ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไปแล้ว นอกจากนี้เมื่อกะเหรี่ยงแก่งกระจานต้องออกไปทำงานเป็นแรงงานรับจ้างข้างนอกชุมชน หรือในเมือง การกำหนดวันทำประเพณีไคจึ้งหล่าคอก ก็มักจะกำหนดให้ตรงกับวันเสาร์-อาทิตย์ หรือวันศุกร์ เพื่อให้ลูกหลานได้กลับมาทันร่วมพิธี

ประวัติของประเพณีผูกแขนเรียกขวัญ กินข้าวห่อ

คนกะเหรี่ยงมีความเชื่อเรื่องขวัญ เชื่อว่าพร้อมเราตั้งแต่เกิด กะเหรี่ยงโพล่งสวนฝั่งเรียกขวัญว่า หล่า เมื่อทารกเกิดมาก็จะมีพิธีทำขวัญหลังจากหมอดำแยทำคลอดให้และตัดสายสะดือแล้ว โดยเชื่อว่าขวัญของคนนั้นจะอยู่กลางกระบาล จึงเป็นที่มาที่ห้ามใครตบหัวกันเล่น กะเหรี่ยงเชื่อว่าขวัญมีอยู่ทั้งหมด 37 ขวัญ ขวัญจะอยู่ในรูปของสัตว์ต่าง ๆ เช่น นก หรือ หอย เชื่อว่าถ้าขวัญอยู่กับตัวจะทำให้มีสุขภาพดี คนที่ตกใจง่ายจึงเรียกว่าขวัญอ่อน" ส่วนคนที่ฝันแล้วตกใจสะดุ้งตื่นในเวลา กลางคืนแสดงว่าขวัญหนี ซึ่งจะเกิดจากการกระทำผิด ผิดประเพณี ทำให้ดีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ต้องทำพิธีเรียกขวัญ

ตามตำนานที่เล่าต่อ ๆ มา ของคนกะเหรี่ยง เมื่อคนกะเหรี่ยงยังคงอาศัยอยู่ทางเหนือของจีน คนกะเหรี่ยงต้องพบเจอกับความทุกข์ยาก แส่นสาหัส ทั้งภัยจากธรรมชาติ และภัยจากโรคภัยไข้เจ็บ มีกะเหรี่ยงล้มตายมากมาย จึงต้องทำพิธีเรียกขวัญเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ ให้พ้นจากความทุกข์ความโศก โดยใช้ด้ายสีขาวผูกที่ข้อมือ เมื่อกะเหรี่ยงอพยพลงมาทางใต้ ณ ดินแดนที่อยู่ในปัจจุบัน ก็ยังรักษาประเพณีไว้อยู่

อย่างไรก็ตามในช่วงสงครามเย็น ที่นายสมบูรณ สุวงศ์ และนายนา สะเหนติบั้ง เข้าร่วมการต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยนั้น แม้ว่าจะมีการรักษาประเพณีกินข้าวห่อไว้ แต่การทำพิธีผูกแขน เรียกขวัญนั้น ได้สูญหายไป ส่วนหนึ่งน่าจะเป็นผลมาจากการได้รับการศึกษาปรัชญาวัตถุนิยมวิทยาศาสตร์ หรืออาจจะเนื่องจากสถานการณ์สู้รบในสงครามประชาชน ทำให้ไม่มีเวลาคิดเรื่องดังกล่าว เนื่องจากต่างอยู่กระจัดกระจายกัน นอกจากนี้ในสถานการณ์สงครามนั้น ไม่มีโอกาสได้พบกันสักเท่าไร และอุปสรรคที่จะหามาทำพิธีผูกแขนเรียกขวัญก็หายาก เช่น ด้ายแดง แต่เมื่อได้กลับจากป่าคืนสู่เมือง ก็ได้มีความพยายามรื้อฟื้นประเพณี พิธีกรรมดังกล่าวขึ้นมาใหม่ ส่วนหนึ่งอาจจะเป็นรูปแบบการต่อสู้ ที่ต้องการสร้างพื้นที่แสดงตัวตนของคนกะเหรี่ยง ให้เป็นที่ยอมรับของสังคม อย่างไรก็ตามกะเหรี่ยงในพื้นที่ที่ไม่ได้เข้าร่วมการต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยนั้น ยังคงรักษาประเพณีไว้ดังหล่าคอก อั้งหมี่ถ่องไว้อย่างต่อเนื่อง จากการสัมภาษณ์นายสมบูรณนั้น การเข้ามาเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยนั้น ไม่ได้มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ค่านิยมของคนกะเหรี่ยงเท่าใดนัก นอกจากนี้คนของพรรคคอมมิวนิสต์ฯ ยังเข้าร่วมพิธีและสนับสนุนให้จัดประเพณีดังกล่าวอีกด้วย เนื่องจากเป็นการรวมคนเหมือนเป็นเทศกาลสงกรานต์ และตรุษจีนที่ถูกหลานเข้าไปทำงานในเมือง ก็จะกลับมาบ้านมาร่วมพิธี สำหรับการเรียกชื่อประเพณีผูกแขนเรียกขวัญนั้นล้วนเรียกแตกต่างกันไปตามพื้นที่ เช่น พื้นที่ห้วยกระซู้ ห้วยหินเพิง เรียกอั้งหมี่ถ่อง พื้นที่บ้านลิ้นช้าง เรียกซูลา อั้งหมี่ถ่อง พื้นที่บ้านหินสี อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี ซึ่งอยู่ใกล้อุทยานแห่งชาติไทยประจัน นั้นเรียกว่า หล่าคอก อั้งหมี่ถ่อง ทั้งสามพื้นที่ที่กล่าวมา ล้วนเป็นเขตเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์เก่า ดังนั้นการเรียกพิธีผูกแขน เรียก

ขวัญกินข้าวห่อ ที่แตกต่างกัน ไม่น่าจะเกี่ยวข้องกับการเข้ามาเคลื่อนไหวกองพรรคคอมมิวนิสต์แต่อย่างใด

สิ่งของที่ใช้ในการเรียกขวัญในเดือนเก้า (วุฒิ บุญเลิศ, 2546)

1. ลั้งโว่ ค้ายสีแดงทำจากฝ้าย กะเหรียงในจังหวัดราชบุรี และเพชรบุรี จะใช้ค้ายสีแดงในพิธีเรียกขวัญ ขณะที่กะเหรียงสวนผึ้ง จะใช้ค้ายขาว เรียกว่า “ลั้งอั่ว” ซึ่งหมายถึงความดี และความบริสุทธิ์ในจิตใจ

2. หมี่ถ่อง-ข้าวเหนียวห่อหนึ่ง แสดงถึงความสามัคคี กลมเกลียว ความรักสมัครสมานกัน ในบรรดาชนเผ่ากะเหรียงด้วยกัน

3. ดอกดาวเรือง ซึ่งถือกันว่าเป็นดอกไม้มงคล

4. ชะก้วยชะเมี้ย หรือกกล้วย จะเลือกกล้วยหวีที่มีลูกจำนวนมาก ซึ่งหมายถึงการเจริญเผ่าพันธุ์ให้งอกงาม ความรัก

5. ชี้ยพู หรือ อ้อย หมายถึงการสืบต่อเผ่าพันธุ์เป็นทอด ๆ ไม่มีที่สิ้นสุด เสมือนปล้องอ้อย เมื่อนำไปปลูกที่ไหนก็จะงอกงามแตกกอใหม่

6. น้ำผึ้ง แต่ปัจจุบันจะหายากมากขึ้น จึงเปลี่ยนเป็นมะพร้าวชุดเคี้ยวกับน้ำตาล ใช้ทานกับหมี่ถ่อง

7. นุ่งวะ คือไม้ซัดฝามือข้าว และใช้กว่นข้าวเวลาหุงข้าวเป็นของใช้ประจำครัวเรือนที่กะเหรียงใช้ตัดข้าว ช่วงกลางคืนในคืนวันที่กำหนดทำพิธี (นับตามจันทรคติ) จะนำนุ่งวะมาเคาะห้วงบันไดบ้านที่จะทำพิธี เพื่อเรียกขวัญ แล้วเอาเครื่องทั้งหลายเช่น ข้าวห่อ อ้อย หมากพลู กกล้วย ค้าย ไปไว้ในห้อง พอช่วงเช้ามีด ก็จะเอาเครื่องดังกล่าว ออกมา แล้วเคาะเรียกขวัญอีกครั้ง แล้วเรียกลูกหลานมารับขวัญผูกแขน ในครอบครัวเดียวกันเช่นครอบครัวลุงเพชร ลุงเพชรผูกแขนให้ป้าเล็ก ป้าเล็กผูกแขนให้ลุงเพชร แล้วก็แบ่งกันผูกให้ลูก ๆ

8. เพ่ สร้อยคอ กะเหรียงสวนผึ้งจะมีเพ่ประกอบพิธีด้วย แต่กะเหรียงที่ห้วยกระซูนั้นไม่พบ อย่างไรก็ตามจากการสังเกตการณ์ในพื้นที่บ้านลั่นช้าง ซึ่งเป็นพื้นที่ชายขอบป่าอนุรักษ์แก่งกระจานนั้น พบว่ามีเพ่ประกอบพิธีเรียกขวัญด้วย

กะเหรียงโผล่ที่ห้วยกระซู่ อ.หนองหญ้าปล้อง จ.เพชรบุรี เป็นกะเหรียงที่นับถือพุทธ ดังนั้นพิธีผูกแขน เรียกขวัญ กินข้าวห่อ จะมีพิธีสงฆ์ด้วย ดังที่จะเห็นการจัดพิธีผูกแขนเรียกขวัญที่บ้านลุดติ นั้นจะมีการเลี้ยงพระเพลด้วย

ทั้งนี้พิธีจะเริ่มตั้งแต่หัวค่ำ โดยจะนำนุ่งวะไปเคาะที่บ้านไต่บ้าน พร้อมเครื่องประกอบพิธีที่เพ่งอ้าง เช่น ค้ายแดง กกล้วย อ้อย หมาก ฯลฯ ซึ่งแต่เดิมผู้อาวุโสในบ้านจะเตรียมเป็นชุด ๆ ไว้ให้ลูกหลานแต่ละคนเลย เมื่อเคาะที่บ้านไต่บ้านก็จะเปล่งเสียง “ตูล่า ๆ ๆ ๆ” แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า

ขวัญเอ๊ย ขวัญมา หลังจากนั้นจะนำเครื่องประกอบพิธี ไปไว้ในห้อง นำนุ่งวะไปเคาะที่ห้องด้วย และเปล่งเสียงเรียกขวัญ “ตริ๊ลา ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ เช่นเดียวกัน

พอเช้ามีด ก็จะนำเครื่องประกอบพิธีออกมา แล้วนำนุ่งวะเคาะที่บ้านอีกครึ่ง เปล่งเสียงตริ๊ลา ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ แล้วทำพิธีผูกแขน โดยผู้อาวุโสที่สุดผูกให้ผู้ที่อายุน้อยกว่า หากในบ้านมีพ่อแม่ลูกหลาน แม่จะผูกแขนให้พ่อก่อน จากนั้นพ่อก็จะผูกแขนให้แม่ หลังจากนั้นก็จะแบ่งกันผูกแขน เรียกขวัญให้ลูกหลาน สะท้อนสถานะที่เพศหญิงเป็นเพศที่เป็นใหญ่ในสังคมกะเหรี่ยง แล้วเริ่มกินข้าวห่อ ทานข้าวกัน กะเหรี่ยง โพล่ทางราชบุรีและเพชรบุรีจะผูกด้ายแดง พร้อมกับให้พรเป็นภาษากะเหรี่ยงไปด้วย แล้วจึงผูกแขนรับขวัญ

เมื่อทำพิธีเรียกขวัญแล้วก็จะเลี้ยงข้าวห่อ และอาหารอื่น ๆ หากมีการนิมนต์พระสงฆ์มา สวดมนต์ด้วยก็จะถวายเพลพระ จากนั้นลูกหลานก็จะล้อมวงกินข้าวห่อ และอาหารอื่น ๆ นับเป็นประเพณีรวมญาติที่สำคัญเหมือนคนไทยมีสงกรานต์ คนจีนมีตรุษจีน

จากการเข้าสังเกตการณ์ในพื้นที่ ไม่พบเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมาเข้าร่วมพิธี อาจเนื่องจากเป็นประเพณีที่ชาวบ้านจัดกันเอง เชิญเฉพาะคนที่ใกล้ชิดและไว้ใจ แม้ว่าจะมีลูกจ้างอุทยานขับรถผ่านมาก็ไม่ได้แวะเข้าร่วมพิธีแต่อย่างใด สะท้อนความไม่ไว้ใจกันระหว่างกลไกอำนาจรัฐซึ่งก็คือลูกจ้างกรมอุทยานฯ กับชาวบ้านในพื้นที่ห้วยกระซู

นอกจากประเพณีเรียกขวัญ ผูกแขนกินข้าวห่อที่จัดในช่วงเดือนเก้าจันทร์คุดังกล่าวแล้ว ก็จะมีพิธีสังฆะเต็ง ที่จะทำหลังออกพรรษา ในช่วงแรมแปดค่ำเดือนสิบเอ็ด เชื่อว่าเป็นการต้อนรับพระพุทธเจ้าเสด็จเยือน 3 ภพ หลังจากนั้นในช่วงข้างขึ้นของเดือนยี่จะมีพิธี อั้งบั้งสังข์เป็นการขอบคุณแม่พระ โพสพ แม่พระธรณี รวมทั้งแม่พระคงคา ดิน ฟ้า อากาศ พอเข้าแรมแปดค่ำเดือนห้า จึงจะมีพิธีก่อพระเจดีย์ทราย ที่เรียกว่า กองปะดีย์ เพื่อให้เป็นสิริมงคลในการดำรงชีวิต ในการทำมาหากิน ให้เกิดความสุข ความเจริญ ในชีวิต แล้วจึงจะเป็นพิธีมาบั้งตะว้าง ซึ่งเป็นการทำบุญหมู่บ้านในช่วงปีใหม่กะเหรี่ยง

พิธีกรรมต่าง ๆ ของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน เช่นพิธีไคจั้ง หล่าค้อก (ผูกแขน เรียกขวัญ กินข้าวห่อ) จะสลับหมุนเวียนกันไปในแต่ละชุมชนไม่จัดให้ตรงกัน เนื่องจากจะเป็นโอกาสอันดีที่จะได้ไปเยี่ยมเยียนชุมชนอื่น ๆ ใกล้เคียง นับเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมที่แสดงถึงความผูกพันระหว่างชุมชน และสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างกะเหรี่ยง โพล่ที่อยู่ต่างชุมชนกัน

ช่วงเวลาในการทำกรเกษตรของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน

เมื่อมีการทำบุญข้าวใหม่ในรอบการผลิตที่แล้วเสร็จสิ้น (ประมาณเดือนธันวาคม-มกราคม) มีพิธีกรรมในการทำบุญข้าวใหม่เพื่อขอขมาต่อพืช บั้ง โย่ (ภาษากะเหรี่ยงโพล่หมายถึง

แม่โพสพ) กะเหรี่ยง โส่วแถบชายขอบของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน แถบห้วยกระซู้ ห้วยสาธิตา มีความเชื่อว่าแม่โพสพได้กรุณาสละเลือดเนื้อของแม่โพสพถึงสี่รอบเพื่อให้พวกเขาได้อยู่รอด ได้แก่ เมื่อเกี่ยวข้าว เมื่อฟาดข้าว เมื่อดำข้าว (สรี) และตอนนำข้าวไปหุง กะเหรี่ยงจึงไม่กินข้าวแบบกินทิ้งกินขว้าง และมีความเคารพต่อเจ้าแม่โพสพมาก เนื่องจากเป็นผู้ให้ชีวิต

หลังจากทำนุข้าวใหม่เรียบร้อยแล้วก็จะมาลงแรงกันฟันไร่ ดังนั้นพื้นที่ที่จะทำไร่ก็จะขึ้นกับจำนวนแรงงานในครอบครัวที่จะมีกำลังทำได้ หลังจากถางไร่หรือฟันไร่ซึ่งมักจะทำกันตั้งแต่ช่วงเดือนธันวาคม เมื่อถางไร่แล้วก็จะตากไร่ซึ่งจะต้องดูสภาพอากาศให้แคดจัดพอ ไม่ให้อยู่ในช่วงที่ฝนตกมึนนั้นไร่จะขึ้นแฉะ และเผาซาก หลังจากนั้นจึงจะเผาไร่ ซึ่งจะใช้ระยะเวลาในช่วงที่ตากไร่ถึงเผาไร่ประมาณหนึ่งเดือน เพื่อให้กิ่งไม้และต้นไม้อ่างสนิท และหลังจากเผาไร่แล้วแล้วก็จะใช้เวลาอีกหนึ่งเดือน ดังนั้นระยะเวลาในการถางไร่ ตากไร่ และเผาไร่ก็จะอยู่ในช่วงประมาณธันวาคมเรื่อยไปจนถึงเดือนกุมภาพันธ์ และอาจจะเลยไปจนถึงต้นเดือนมีนาคม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศในแต่ละปีด้วย การเผาไร่จะเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากในการทำไร่ข้าว หากเผาไร่ดีก็ไม่ต้องรื้อไโรมากร และเผาใหม่ ซึ่งจะเป็นงานที่หนักและใช้แรงงานจำนวนมาก ซึ่งการเผาไร่นั้น มีงานวิจัยที่ศึกษาไว้ชัดเจนว่าการเผาไร่มีความสำคัญมากในระบบเกษตรกรรมในพื้นที่สูง เนื่องจากเป็นขั้นตอนเดียวที่จะนำธาตุอาหารกลับลงสู่ดิน เช่น แคลเซียม, ฟอสฟอรัส และโปแตสเซียม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะทำให้ต้นข้าวเจริญเติบโตเร็ว และงอกงามดีเนื่องจากการเผาดังกล่าวจะทำให้ดินมีธาตุอาหารที่อุดมสมบูรณ์จากเถาถ่านของต้นไม้มันถูกเผา แต่หากเผาไม่ดี ก็จะทำให้ต้นข้าวขาดธาตุอาหารที่เพียงพอ และยังทำให้หญ้าวัชพืชโตแข่งกับต้นข้าว ซึ่งไม่เป็นผลดีในการทำไร่ข้าว และในช่วงเดือนเมษายนในขณะที่กะเหรี่ยงทางทุ่งใหญ่นเรศวรจะฉลองปีใหม่ หยุดทำงานกัน แต่กะเหรี่ยงแก่งกระจานจะเริ่มปลูกพืชต่าง ๆ ลงดิน ทั้งมัน เผือก (ซึ่งจะมีหลากหลายพันธุ์มาก) งามขาว งามดำ

หลังจากนั้นในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายนก็จะเป็นช่วงที่เริ่มหยอดข้าวไร่ เนื่องจากช่วงเดือนมิถุนายนจะเป็นช่วงที่ฝนตกติดต่อกันจนดินชุ่มชื้น หากหยอดก่อนฝนตก หรือตกไม่ต่อเนื่องจะทำให้เมล็ดข้าวที่หยอดไว้ถูกนกและสัตว์ต่าง ๆ มากัดกินเสียหายได้ แต่เมื่อฝนตกต่อเนื่องพื้นดินจะชุ่มชื้นไม่มีนกกและสัตว์ต่าง ๆ มารบกวนข้าวไร่ที่ได้หยอดไปแล้ว ทั้งนี้กะเหรี่ยงแถบแก่งกระจานจะมีภูมิปัญญาในการคาดการณ์ช่วงเวลาที่ฝนจะตก โดยสังเกตจากพฤติกรรมของสัตว์ เช่น กบร้องในป่า แสดงว่าฝนใกล้จะตก หรือหิ่งห้อย ซึ่งจะบินสูงกว่าปกติ หากฝนใกล้จะตก

อย่างไรก็ตามเมื่อทุนเข้ามามี กะเหรี่ยง โส่วแถบเออ.หนองหญ้าปล้องจะเช่น แถบห้วยกระซู้ ห้วยหินเพิง จะหยอดข้าวช้าลง ไปเริ่มหยอดข้าวเอาเมื่อเข้าบทยาทในชุมชน เดือน 9 (จันทรคติ) ซึ่งจะตรงกับประมาณเดือนสิงหาคม เนื่องจากจะต้องเอาพื้นที่ที่จะทำไร่ข้าว ไปปลูกพืชเพื่อการพาณิชย์ก่อน เช่น พื้นที่ห้วยหินเพิง เพิ่งจะได้หยอดข้าวไร่กันเมื่อเดือน 9 (จันทรคติ) เช่น

ไร่ของนางประไพ บุญชูเจดที่ห้วยหินเพ็งนั้นเพิ่งจะหยอดข้าวไร่ไปเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2562 เนื่องจากนำพื้นที่ไปปลูกพืชทอง ซึ่งเป็นพืชทองพันธุ์จากทุนเกษตรขนาดใหญ่ ซึ่งในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงกันก็จะมีทั้งที่ทำแบบเกษตรพันธสัญญา และไม่ได้ทำเกษตรพันธสัญญา แต่ใช้เมล็ดพันธุ์ของทุนเกษตรขนาดใหญ่เช่นกัน

ทั้งนี้ก่อนทำการหยอดข้าว กะเหรี่ยงแก่่งกระงานจะปลูกพืชผลต่าง ๆ ไว้ในไร่ข้าวนั้นด้วย ก็จะเป็นอาหารที่จะเอาไว้รับประทาน และแบ่งปันกันได้ตลอดช่วงฤดูฝนถึงฤดูหนาว เช่น หอม ถั่วฝักยาว ข้าวโพด แดงโม แดงไทย มัน เผือก บวบ ผักกาด ถั่วพูยักษ์ รวมทั้งจะหวานเมล็ดดอกไม้บางชนิดที่จะเอาไว้ประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อกะเหรี่ยง เช่น ดาวเรือง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการปลูกยาสูบ โดยจะหวานไว้บริเวณซากของกอไผ่ และพริกกะเหรี่ยงซึ่งมีชื่อเสียงเรื่องความเผ็ดร้อนจนเป็นที่นิยมมากในตลาด โดยกะเหรี่ยงแก่่งกระงานนั้นจะหวานพริกไว้ไว้ตามแนวซากกอไม้ที่ทิ้งอยู่ในไร่หลังการเผาไร่ และเมื่อหวานข้าวเสร็จแล้ว ก็จะหวานเมล็ดงาคำ มะเขือเทศ และแตงกวา และยังมีพืชที่จะต้องปลูกไว้เพื่อใช้ทำเครื่องนุ่งห่ม เช่น ฝ้าย เดือย ฝ้ายนั้นกะเหรี่ยงจะเอามาทอเป็นเสื้อผ้าทั้งชายและหญิง หญิงกะเหรี่ยงทุกคนจะมีองค์ความรู้ในการทอผ้า และลักษณะลายผ้าของกะเหรี่ยงแต่ละพื้นที่นั้นจะมีเอกลักษณ์ไม่เหมือนกัน ผู้ที่ชำนาญเรื่องผ้าทอของกะเหรี่ยงจะทราบได้ทันทีว่าเสื้อของกะเหรี่ยงที่เห็นมีที่มาจากพื้นที่ใด ส่วนลูกเดือยก็จะนำเอามาเป็นเครื่องประดับในเสื้อของผู้หญิงกะเหรี่ยง ที่เรียกกันว่าเซเบอะ อย่างไรก็ตามกะเหรี่ยงแก่่งกระงานนั้นไม่พบว่ามีการใช้ลูกเดือยมาประดับเสื้อผ้าแต่อย่างใด แต่จะพบได้จากเสื้อผ้าผู้หญิงของกะเหรี่ยงทางภาคเหนือที่เรียกกันว่าเซเบอะ

พันธุ์ข้าวที่ถูกหวานในไร่ข้าวก็จะมีหลากหลายสายพันธุ์มาก ทั้งพันธุ์ข้าวที่สามารถเก็บเกี่ยวได้ในระยะเวลาสั้นเช่นสองเดือน หรือยาวกว่านั้นเช่นสามหรือสี่เดือน รวมทั้งปลูกข้าวเหนียวหลากหลายสายพันธุ์อีกเช่นกัน โดยข้าวเหนียวนั้นจะหยอดก่อนข้าวเจ้า เนื่องจากข้าวเหนียวจะใช้เวลาดั้งแต่เพาะปลูกจนถึงเก็บเกี่ยวนานกว่าข้าวเจ้า สาเหตุที่ปลูกทั้งข้าวเหนียวและข้าวเจ้าหลากหลายสายพันธุ์ในแปลงเดียวกันก็เพื่อเป็นหลักประกันว่าหากข้าวชนิดใดถูกแมลงรบกวนหรือเป็นโรค ก็จะมีข้าวพันธุ์อื่น ๆ รอดพอให้ได้กินอย่างเพียงพอ

แน่นอนวิถีการผลิตที่ไม่ใช่เกษตรกรรมเชิงเดี่ยวที่เป็นเกษตรกรรมแบบธรรมชาติเช่นนี้ต้องอาศัยภูมิปัญญาในการอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์ที่ส่งสมกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ต้องคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ที่ไม่มีโรค ทนทานต่อศัตรูพืช เป็นองค์ความรู้ที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น เมื่อยังไม่มีการรุกรานของทุนและอำนาจรัฐเข้าไปในชุมชน แต่เมื่อมีทุน และอำนาจรัฐเข้าไปครอบงำเปลี่ยนวิถีการผลิต กะเหรี่ยงแถบชายขอบของป่าแก่่งกระงานเช่นแถบห้วยกระซู่ ห้วยหินเพ็ง ก็เคยหันมาทำเกษตรกรรมเชิงเดี่ยวกันบ้าง เช่นปลูกข้าวโพด โดยใช้เมล็ดพันธุ์จากบริษัทเกษตรขนาดใหญ่ แต่เมื่อผ่านไปสัก

ระยะ ก็สรุปบทเรียนได้ว่าผลตอบแทนที่ได้ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ลงแรงงานที่ต้องสูญเสีย ทุ่มเทพไปบางส่วนกลับมาทำเกษตรแบบผสมผสานแบบเดิม และมีความพยายามที่จะต่อต้านอำนาจการ
จัดการป่าจากส่วนกลางโดยอุทยานแห่งชาติที่ไม่อนุญาตให้ธำรงวิถีการผลิตแบบไร่หมุนเวียน ด้วย
การรื้อฟื้นการทำไร่หมุนเวียน และยกเลิกเกษตรกรรมเชิงเดี่ยว ด้านหนึ่งก็เป็นการคืนชนแก้ปัญหา
ทางเศรษฐกิจจากทุนที่รุกไล่ อีกด้านหนึ่งก็เป็นการต่อสู้ ช่วงชิง เพื่อรื้อฟื้นภูมิปัญญา อัตลักษณ์ และ
วิถีการดำรงชีวิตที่เคยมีอยู่ เพื่อต่อต้านกับการคุกคามของอำนาจรัฐที่เข้ามาช่วงชิงการจัดการ
ทรัพยากรในพื้นที่

เมื่อข้าวเจริญเติบโตงอกงามในไร่ข้าว กระทั่งแก่แก่จะเริ่มเกี่ยวข้าวในช่วงเดือน
ตุลาคมถึงพฤศจิกายน เกี่ยวข้าวแล้วก็มีกรดีข้าวให้เมล็ดข้าวหลุดออกจากรวงข้าว และก่อนเก็บข้าว
ต้องมีการประกอบพิธีขอขมาพินูโย่ (แม่โพสพ) ในเดือนธันวาคมก็จะเริ่มคูพื้นที่ทำไร่ข้าวใน
ฤดูกาลถัดไปโดยใช้องค์ความรู้ทางด้านนิเวศวิทยา ประกอบการทำนายเสี่ยงทายตามความเชื่อ และ
เริ่มถางไร่

ตารางที่ 4-2 รอบการผลิตในระบบเกษตรกรรมแบบไร่หมุนเวียนของกะเหรี่ยงในชุมชนดั้งเดิมในพื้นที่ป่าแก่งกระจาน

	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
เริ่มคูพื้นที่ปลูก ข้าว	→												
ทยอยถางไร่	→												
ตากไร่ให้แห้ง		→											
เผาไร่		→											
รื้อไร่และเผา ไร่		→											
ทยอยปลูก พืชผัก			→										
หยอดข้าว				→									
ดูแลข้าวและ พืชผลในไร่					→								
ข้าวปกติ													
เกี่ยวข้าว													
ฟาดข้าว ตาก ข้าว และนำเข้า ยุ้งฉาง										→			

จะเห็นได้ว่านิเวศวิทยากะเหรี่ยงแก่งกระจาน โลกทัศน์ที่มีต่อธรรมชาติของกะเหรี่ยงแก่งกระจานนั้นมิได้แตกต่างจากกะเหรี่ยงในภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย วิธีชีวิต ความเชื่อดั้งเดิมยังคงเชื่อเรื่องจิตวิญญาณ โลกทัศน์ต่อธรรมชาติก็คือ โลกทัศน์ที่มีได้ต้องการจับจองผืนดินเป็นเจ้าของที่ดินแบบกรรมสิทธิ์เอกชน แต่เป็น โลกทัศน์ที่มองธรรมชาติและสิ่งรอบตัวว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คอยคุ้มครองดูแล และผู้เป็นเจ้าของผืนดินก็คือแม่พระธรณี การทำเกษตรกรรมแบบไร่หมุนเวียนซึ่งเป็นแกนกลางของวิถีชีวิตกะเหรี่ยงก็สะท้อนวิถีคิดดังกล่าว ก่อนจะทำไร่ข้าวต้องทำพิธีเสี่ยงทายขออนุญาตแม่พระธรณี แม้แต่ต้นข้าวก็มีพินูโย (แม่โพสพ) คอยคุ้มครอง มีพิธีกรรมที่แสดงให้เห็นความเชื่อดังกล่าวคือพิธีอัญเชิญพินูโยจากสวรรค์ลงมาดูแลต้นข้าว พิธีทำขวัญข้าว และพิธีอัญเชิญ

พืชโยกลับขึ้นสู่สวรรค์ หลังจากนั้นจึงทำพิธีขอบคุณแม่พระธรณีที่ให้มีใช้ผืนดินในการทำ การเกษตรเพื่อยังชีพ กระทั่งแก่งกระจานไม่สะสมความมั่งคั่ง ทรัพย์สินที่ติดตัวปู่คืออีในวันที่ ปู่เสียชีวิต มีเพียงย่ามใบเล็ก ๆ แคนหนึ่งตัว สำหรับไว้ไปเพื่อผ่อนคลายความเครียด และของเล็ก ๆ น้อย ๆ ในย่าม

สิ่งที่แตกต่างอาจมีเพียงรอบการผลิตแบบไร่หมุนเวียน ซึ่งหากเทียบกับกะเหรี่ยงทางทุ่งใหญ่เนรศวรก็อาจเริ่มทำการเกษตรแบบไร่หมุนเวียนเร็วกว่าชุมชนกะเหรี่ยงในทุ่งใหญ่เนรศวร อย่างไรก็ตามรอบการผลิตตามตารางที่ 4.2 ก็มีได้ตรงกันทุกปี และทุกชุมชน ชุมชนกะเหรี่ยงใน ป่าลึกอย่างใจแผ่นดิน หรือบางกลอยบน ก็อาจมีช่วงเวลาทำเกษตรกรรมที่แตกต่างจากชุมชน โป่งลึก ชุมชน โป่งลึกเองก็มีช่วงเวลาทำเกษตรกรรมที่แตกต่างจากชุมชนที่อยู่รอบอุทยานแห่งชาติ แก่งกระจาน เนื่องจากลักษณะทางภูมิณีเวศที่แตกต่างกัน และยังคงแตกต่างกันไปในแต่ละปีตามสภาพ อากาศในแต่ละปี ซึ่งการจะปลูกข้าวให้ได้พอกินในแต่ละปีก็ต้องอาศัยองค์ความรู้หลายด้านทั้ง ความรู้ด้านสภาพอากาศ การคาดคะเนปริมาณน้ำฝน ตลอดจนระยะเวลาของการทิ้งไร่ข้าวไว้ให้เป็น ไร่ชาก จนกลับคืนมาเป็นป่าอีกครั้ง องค์ความรู้ด้านนิเวศวิทยาเหล่านี้ สัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นกับวิถี การผลิตแบบไร่หมุนเวียนของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน แต่หากมองในมิติภูมิณีเวศการเมืองที่นำเอามิติ ทางการเมืองมาวิเคราะห์ ก็จะพบว่าอำนาจของกลไกอำนาจรัฐที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ของ กะเหรี่ยง ได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยยะสำคัญ นอกจากนี้ยังทำให้โครงสร้างอำนาจที่ เคยมีอยู่เดิมจากความสัมพันธ์แบบครอบครัว และชุมชนกลายเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีกลไก อำนาจรัฐเข้ามาบีบคั้นจนเปลี่ยนโลกทัศน์ของกะเหรี่ยงที่มีต่อธรรมชาติไปอย่างมาก

นอกจากนี้กะเหรี่ยงแก่งกระจานที่อยู่ในชุมชนดั้งเดิมนั้นยังสามารถพึ่งพิงตนเองได้ จาก องค์ความรู้ด้านสมุนไพรที่สั่งสมกันมารุ่นต่อรุ่น จะเห็นว่ากะเหรี่ยงแก่งกระจานดั้งเดิมนั้นสามารถ ใช้สมุนไพรทั้งที่มีอยู่ในป่า และสมุนไพรที่นำมาปลูกไว้รอบบ้าน รักษาโรคต่าง ๆ ได้โดยแทบไม่ ต้องพึ่งพิงระบบการรักษาพยาบาลจากกลไกอำนาจรัฐ และแน่นอนไม่ต้องพึ่งพิงยารักษาโรคที่ผลิต โดยบรรษัทฯ ทั้งหลายทั้งปวงล้วนแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาที่ลุ่มลึก โลกทัศน์ในการจัดการ ทรัพยากร รวมถึงแนวคิดทางเศรษฐกิจที่ไม่สะสม ไม่ครอบครอง และโลกทัศน์ที่มองทรัพยากรว่า เป็นกรรมสิทธิ์ร่วมที่ไม่มีใครควรเข้าครอบครองเป็นกรรมสิทธิ์เอกชน เนื่องจากทุกสิ่ง ตั้งแต่ดิน น้ำ ต้นไม้ ล้วนมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นเจ้าของ

บทที่ 5

กระบวนการตกขอบของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน

ในบทที่ 4 ผู้วิจัยได้กล่าวถึงนิเวศวิทยาชาติพันธุ์กะเหรี่ยง รวมถึงสถานะของไร่มุมนเวียนที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมของกะเหรี่ยงแก่งกระจานไปแล้ว ในบทนี้จะแสดงให้เห็นถึงข้อมูลพื้นฐานในสถานการณ์ปัจจุบันของชุมชนกะเหรี่ยงในป่าแก่งกระจาน ซึ่งในที่นี่มีการสำรวจทั้งชุมชนดั้งเดิมของกะเหรี่ยงที่อยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และพื้นที่โดยรอบอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน โดยเป็นข้อมูลที่เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขตงานตะนาวศรี ร่วมกับภาคีเครือข่ายและชาวบ้านกะเหรี่ยงในพื้นที่ได้ช่วยกันสำรวจ เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการมรดกโลกโดยผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมด้วยในบางชุมชน นอกจากนี้จะแสดงให้เห็นถึงกระบวนการตกขอบของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน ที่เกิดจากหลายปัจจัยไม่ว่าจะเป็นโครงการขนาดใหญ่ของรัฐที่เกิดขึ้นในชุมชนดั้งเดิมของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน ซึ่งก่อให้เกิดภาวะความเป็นชายขอบ รวมทั้งการขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการป่า และความพยายามในการขึ้นทะเบียนกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลก และด้วยมุมมองแนวคิดในการจัดการทรัพยากรป่าของกลไกอำนาจรัฐที่มองป่าโดยไม่เห็นคน ไม่เห็นชุมชน เมื่อมีความพยายามในการขึ้นทะเบียนกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือ การเผา ไล่รื้อ ชุมชนดั้งเดิมของกะเหรี่ยงที่อยู่ในป่ามายาวนานเท่าที่สืบค้นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้ก็ยาวนานนับร้อยปี โดยการเผา ไล่รื้อ บังคับอพยพดังกล่าวเข้าลักษณะการใช้ความรุนแรงที่เป็นการก่อการร้ายโดยรัฐ ซึ่งหมายถึงการกระทำความรุนแรงโดยกลไกอำนาจรัฐต่อพลเมืองในรัฐของตนเอง สิ่งที่เกิดขึ้นดังกล่าวทำให้กะเหรี่ยงแก่งกระจานเข้าไปสู่กระบวนการตกขอบ และนอกจากนี้การเข้ามาของทุนนิยมและการขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการทรัพยากรยังเป็นการช่วงชิงการจัดการทรัพยากรสาธารณะไปจากชุมชน รวมทั้งผลกระทบจากวัฒนธรรมสมัยใหม่ ทั้งการรุกคืบของทุนนิยมที่เกิดภาวะการขูดรีดอย่างหนักหน่วง (Super-exploitation) ทั้งหลายทั้งปวงล้วนทำให้กะเหรี่ยงแก่งกระจานเข้าไปสู่กระบวนการตกขอบในที่สุด

ข้อมูลพื้นฐานกะเหรี่ยงแก่งกระจานในปัจจุบัน

การสำรวจข้อมูลพื้นฐานกะเหรี่ยงแก่งกระจานนี้ เป็นการสำรวจโดยเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เขตงานตะนาวศรี ร่วมกับมวลชนกะเหรี่ยงในพื้นที่ และภาคีเครือข่าย เพื่อนำเสนอข้อมูลต่อคณะกรรมการมรดกโลก เนื่องจากได้มีความพยายามจากรัฐบาลไทย

ในการเสนอกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 โดยกลุ่มป่าแก่งกระจาน (Kaengkrachan forest complex) ที่ทางรัฐบาลไทย โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้เสนอขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางธรรมชาตินั้นประกอบด้วยพื้นที่ดังต่อไปนี้ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าต้นน้ำภาชี อุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในบางชุมชน โดยผู้วิจัยได้ยกมาเฉพาะผลการสำรวจชุมชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และชุมชนโดยรอบอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานเพื่อให้สอดคล้องกับขอบเขตพื้นที่การวิจัย ผลการสำรวจมีดังนี้

กะเหรี่ยงแก่งกระจานปัจจุบัน

ในช่วงการสำรวจปี พ.ศ. 2561 มีชาวกะเหรี่ยงตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนอยู่ในพื้นที่ป่าแก่งกระจาน โดยจำแนกตามการตั้งถิ่นฐานอยู่ในปัจจุบันได้ดังนี้

ชุมชนชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน มี 2 หมู่บ้านหลัก และ 8 หย่อมบ้าน

1. ชุมชนชาวกะเหรี่ยงรอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เป็นชุมชนชาวกะเหรี่ยงที่ตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ โดยทั้งหมดเป็นหมู่บ้านหลัก

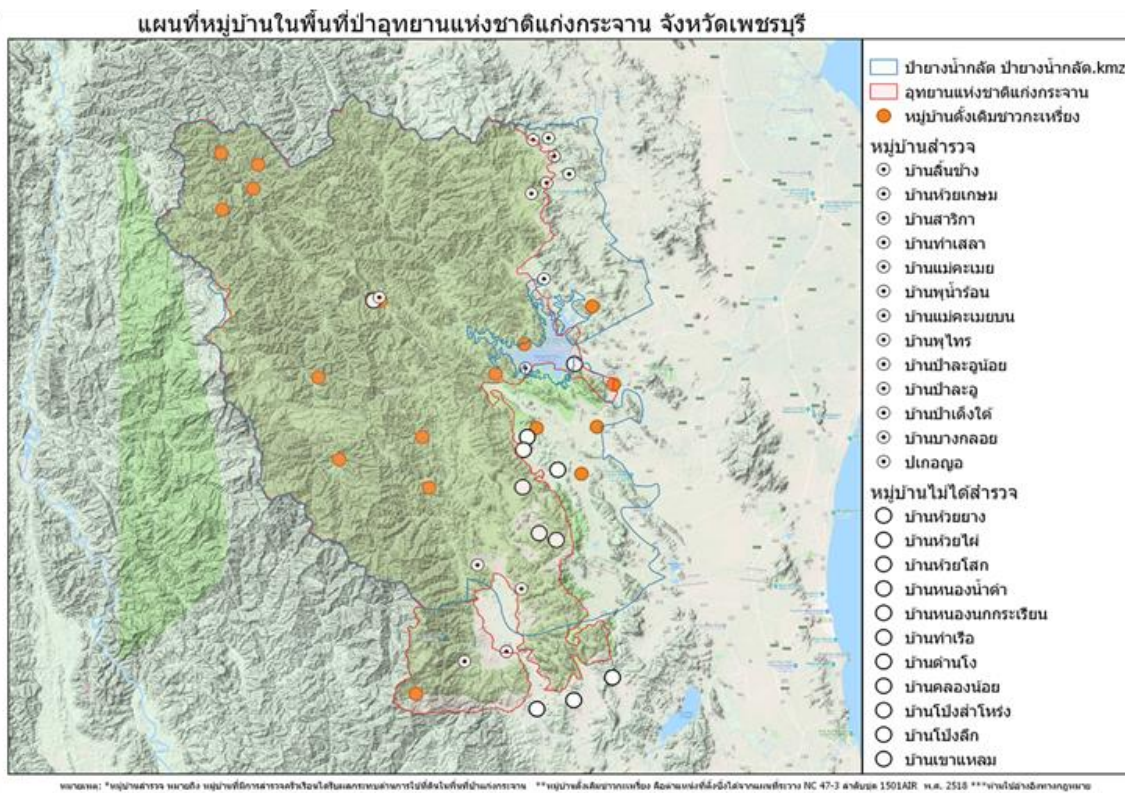
ตารางที่ 5-1 รายชื่อหมู่บ้านในเขตพื้นที่ป่าแก่งกระจาน จ.เพชรบุรี

ชื่อหมู่บ้าน	สถานะหมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	ประชากร (คน)			บ้าน
						รวม	ชาย	หญิง	
บ้านบางกลอย	บ้านหลัก	1	ห้วยแม่เพรียง	แก่งกระจาน	เพชรบุรี	782	443	339	158
บ้านโป่งลึก	บ้านหลัก	2	ห้วยแม่เพรียง	แก่งกระจาน	เพชรบุรี	523	266	257	115
บ้านพุไทร	บ้านหลัก	3	ห้วยแม่เพรียง	แก่งกระจาน	เพชรบุรี	482	254	228	303
บ้านด่านโจ	บ้านหลัก	5	ห้วยแม่เพรียง	แก่งกระจาน	เพชรบุรี	687	364	323	329
บ้านหนองน้ำคำ	บ้านหลัก	4	ห้วยแม่เพรียง	แก่งกระจาน	เพชรบุรี	710	372	338	273
บ้านห้วยไผ่	บ้านหลัก	6	ห้วยแม่เพรียง	แก่งกระจาน	เพชรบุรี	830	435	395	371
บ้านลิ้นช้าง	บ้านหลัก	3	ยางน้ำกลัดเหนือ	แก่งกระจาน	เพชรบุรี	378	191	187	113
บ้านห้วยเกษม	ห่อมบ้าน	2	ยางน้ำกลัดเหนือ	แก่งกระจาน	เพชรบุรี	851	427	424	285
บ้านท่าเสลา	บ้านหลัก	4	ยางน้ำกลัดเหนือ	แก่งกระจาน	เพชรบุรี	553	279	274	275
บ้านพุน้ำร้อน	บ้านหลัก	5	ยางน้ำกลัดเหนือ	แก่งกระจาน	เพชรบุรี	224	115	109	127
บ้านพุพลูล่าง	บ้านหลัก	3	ยางน้ำกลัดใต้	แก่งกระจาน	เพชรบุรี	686	360	326	214
บ้านพุพลูบน	บ้านหลัก	4	ยางน้ำกลัดใต้	แก่งกระจาน	เพชรบุรี	359	188	171	116
บ้านสาริกา	ห่อมบ้าน	11	หนองหญ้าปล้อง	หนองหญ้าปล้อง	เพชรบุรี	472	218	254	147
บ้านพุไทร	บ้านหลัก	6	หนองหญ้าปล้อง	หนองหญ้าปล้อง	เพชรบุรี	373	188	185	202
บ้านแม่คะเมย	บ้านหลัก	5	แก่งกระจาน	แก่งกระจาน	เพชรบุรี	794	403	391	394
บ้านแม่คะเมยบน	ห่อมบ้าน	5	แก่งกระจาน	แก่งกระจาน	เพชรบุรี	รวมอยู่กับบ้านหลัก (แม่คะเมย ม.5)			

ตารางที่ 5-1 (ต่อ)

ชื่อหมู่บ้าน	สถานะหมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	ประชากร (คน)			บ้าน
						รวม	ชาย	หญิง	
บ้านท่าเรือ	บ้านหลัก	8	แก่งกระจาน	แก่งกระจาน	เพชรบุรี	527	284	243	232
บ้านพุดอน	บ้านหลัก	14	แก่งกระจาน	แก่งกระจาน	เพชรบุรี	497	236	261	238
บ้านปกากะถอ	ห่อมบ้าน	1	ป่าเต็ง	แก่งกระจาน	เพชรบุรี	347	185	162	244
บ้านป่าเต็งใต้	บ้านหลัก	4	ป่าเต็ง	แก่งกระจาน	เพชรบุรี	2696	1416	1280	451
บ้านหนองนกกระเรียน	ห่อมบ้าน	4	ป่าเต็ง	แก่งกระจาน	เพชรบุรี	รวมอยู่กับบ้านหลัก (ป่าเต็งใต้)			
บ้านเสาร้ห้า	บ้านหลัก	4	ป่าเต็ง	แก่งกระจาน	เพชรบุรี	511	269	242	193
บ้านห้วยสัตว์ใหญ่	บ้านหลัก	7	ป่าเต็ง	แก่งกระจาน	เพชรบุรี	298	146	152	171
บ้านเขาแหลม	บ้านหลัก	8	ป่าเต็ง	แก่งกระจาน	เพชรบุรี	478	252	226	261
บ้านห้วยโสก	ห่อมบ้าน	10	ป่าเต็ง	แก่งกระจาน	เพชรบุรี	396	196	200	217
บ้านฟ้าประทาน	บ้านหลัก	2	ห้วยสัตว์ใหญ่	ห้วยหิน	ประจวบคีรีขันธ์	919	430	489	336
บ้านป่าละอู	บ้านหลัก	3	ห้วยสัตว์ใหญ่	ห้วยหิน	ประจวบคีรีขันธ์	1584	825	759	312
บ้านป่าละอูน้อย	ห่อมบ้าน	4	ห้วยสัตว์ใหญ่	ห้วยหิน	ประจวบคีรีขันธ์	รวมอยู่กับบ้านหลัก (ป่าละอู หมู่ 3)			
บ้านโคนมพัฒนา	บ้านหลัก	6	ห้วยสัตว์ใหญ่	ห้วยหิน	ประจวบคีรีขันธ์	729	363	366	189
บ้านโป่งสำโรง	บ้านหลัก	9	ห้วยสัตว์ใหญ่	ห้วยหิน	ประจวบคีรีขันธ์	440	208	232	171
รวมประชากรและบ้าน						1169	571	598	360

* ข้อมูลประชากรสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ 31 ธันวาคม 2561

ภาพที่ 5-1 แผนที่ชุมชนดั้งเดิมในกลุ่มป่าแก่งกระจานและโดยรอบกลุ่มป่าแก่งกระจาน
ทั้งที่ได้สำรวจ และหมู่บ้านกระเหรี่ยงที่ไม่ได้สำรวจ

ตารางที่ 5-2 ชุมชนที่มีการตั้งบ้านเรือนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และชุมชนโดยรอบ
อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

ชื่อหมู่บ้าน	ครัวเรือนตั้งบ้านเรือน	
	ในพื้นที่	รอบพื้นที่
บ้านท่าเสลา	√	√
บ้านบางกลอย	√	
บ้านป่าเต็งใต้		√
บ้านเสาร้ห้า		√
บ้านป่าเกอญอ	√	
บ้านป่าเต็ง		√
ป่าละอู		√
บ้านป่าละอูน้อย	√	√
บ้านพุกูลู	√	
บ้านแม่คะเมย		√
บ้านแม่คะเมยบน	√	
บ้านยางน้ำกลัดเหนือ		√
บ้านลิ้นช้าง		√
บ้านสาริกา	√	√
บ้านห้วยเกษม		√
บ้านห้วยสัตว์ใหญ่		√
บ้านห้วยแห้ง		√
รวม	7	13

หมายเหตุ ในพื้นที่หรือนอกพื้นที่หมายถึง พื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

จากการสำรวจพบข้อมูลดังต่อไปนี้ (เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
เขตงานตะนาวศรีและมูลนิธิชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อการศึกษาและสิ่งแวดล้อม, 2562)

1. ครัวเรือนชาวกะเหรี่ยงที่ได้รับผลกระทบจากการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติ
2. แก่งกระจาน

การสำรวจครัวเรือนชาวกะเหรี่ยงกลุ่มป่าแก่งกระจาน ได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มพื้นที่ คือ ครัวเรือนชาวกะเหรี่ยงที่มีการตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนอยู่ในพื้นที่ประกาศเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน มีจำนวน 284 ครัวเรือน และครัวเรือนชาวกะเหรี่ยงที่มีการตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนโดยรอบเขตอุทยานแห่งชาติป่าแก่งกระจานแต่มีและเคยมีที่ดินทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานจำนวน 115 ครัวเรือน การสำรวจครั้งนี้เป็นการสำรวจข้อมูลตามความสมัครใจให้ข้อมูลของหัวหน้าครัวเรือนชาวกะเหรี่ยง จึงได้ข้อมูลระดับครัวเรือนเป็นดังนี้

ตารางที่ 5-3 ข้อมูลครัวเรือนกะเหรี่ยงในพื้นที่ป่าแก่งกระจานที่ได้รับการสำรวจ

หมู่บ้าน	ในพื้นที่อุทยาน		รอบพื้นที่อุทยาน		รวมทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ท่าเสลา	1	0.35	0	0.00	1	0.25
บางกลอย	46	16.20	0	0.00	46	11.53
บ้านป่าแดงใต้	0	0.00	8	6.96	8	2.01
บ้านเสาร้ห้า	0	0.00	1	0.87	1	0.25
บ้านห้วยเกษม	0	0.00	1	0.87	1	0.25
บ้านห้วยแห้ง	0	0.00	1	0.87	1	0.25
ป่าเกอญอ	107	37.68	0	0.00	107	26.82
ป่าแดง	0	0.00	3	2.61	3	0.75
ป่าแดงใต้	0	0.00	9	7.83	9	2.26
ป่าละอู	0	0.00	5	4.35	5	1.25
ป่าละอูน้อย	96	33.80	1	0.87	97	24.31
พุงลู	6	2.11	0	0.00	6	1.50
แม่คะเมย	0	0.00	11	9.57	11	2.76
แม่คะเมยบน	2	0.70	0	0.00	2	0.50
ขางน้ำกัลดเหนือ	0	0.00	1	0.87	1	0.25
ลิ้นช้าง	0	0.00	51	44.35	51	12.78
สาริกา	26	9.15	2	1.74	28	7.02
เสาร้ห้า	0	0.00	1	0.87	1	0.25
ห้วยเกษม	0	0.00	14	12.17	14	3.51

ตารางที่ 5-3 (ต่อ)

หมู่บ้าน	ในพื้นที่อุทยาน		รอบพื้นที่อุทยาน		รวมทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ห้วยสัตว์ใหญ่	0	0.00	4	0.87	1	1.00
ห้วยแห้ง	0	0.00	2	1.74	2	0.50
รวม	284	100.00	115	100.00	399	100.00

2. ข้อมูลเฉพาะของหัวหน้าครัวเรือนชาวกะเหรี่ยงกลุ่มป่าแก่งกระจาน

การสำรวจข้อมูลครัวเรือนชาวกะเหรี่ยงแก่งกระจานครั้งนี้ ได้รับความร่วมมือจาก 399 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนชุมชนกะเหรี่ยงที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ 284 ครัวเรือน และครัวเรือนรอบเขตอุทยานแห่งชาติ 115 ครัวเรือน ทั้งหมดเป็นการสำรวจจากหัวหน้าครัวเรือนชาวกะเหรี่ยงที่มีข้อมูลเฉพาะเป็นดังนี้

หัวหน้าครัวเรือนชาวกะเหรี่ยงเป็นทั้งชายและหญิงในสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 57.64 และ 42.36 หัวหน้าครัวเรือนมีอายุเฉลี่ย 44 ปี โดยจำนวนมากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 30 - 49 ปี ร้อยละ 49.38 รองลงมาเป็นหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี ร้อยละ 18.80 และอายุ 50 - 59 ปี ร้อยละ 17.29 อายุเฉลี่ยของหัวหน้าครัวเรือนชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติจะต่ำกว่าพื้นที่รอบเขตอุทยานแห่งชาติ คือ 42 ปี และ 48 ปีตามลำดับ โดยหัวหน้าครัวเรือนของชาวกะเหรี่ยงทั้งในและรอบพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติ มีสถานภาพการสมรสเป็นแต่งงานแล้วและยังอยู่ด้วยกันมากที่สุดคือร้อยละ 81.91 และ 77.52 ตามลำดับ

ด้านการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ป่าแก่งกระจาน ครัวเรือนในเขตอุทยานแห่งชาติหัวหน้าครัวเรือนส่วนมากไม่ได้เรียนหนังสืออ่าน-เขียนไม่ได้มากถึง ร้อยละ 60.80 ส่วนครัวเรือนในชุมชนรอบเขตอุทยานแห่งชาติมีหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ได้เรียนหนังสืออ่าน-เขียนไม่ได้ ร้อยละ 43.02 เช่นกัน ดังนั้นหัวหน้าครัวเรือนชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ป่าแก่งกระจานส่วนใหญ่ร้อยละ 53.81 จึงเป็นผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือในระบบการศึกษาของไทย ทำให้เป็นผู้ที่อ่าน-เขียนภาษาไทยไม่ได้ ด้านความเชื่อและศาสนาส่วนใหญ่หัวหน้าครัวเรือนชาวกะเหรี่ยงทั้งในและรอบเขตอุทยานแห่งชาตินับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 71.68 โดยในจำนวนนี้หัวหน้าครัวเรือนรอบเขตอุทยานแห่งชาติมีสัดส่วนการนับถือศาสนาพุทธมากกว่า คือร้อยละ 90.43 และร้อยละ 64.08 ตามลำดับ หัวหน้าครัวเรือนที่นับถือศาสนาคริสต์มีร้อยละ 26.57 โดยในจำนวนนี้หัวหน้าครัวเรือนในพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติมีสัดส่วนของการนับถือศาสนาคริสต์มากกว่าหัวหน้าครัวเรือนรอบเขต

อุทยานแห่งชาติ คือ ร้อยละ 33.54 และร้อยละ 9.57 ตามลำดับ ส่วนการนับถือผีบรรพบุรุษมีเฉพาะ
ครัวเรือนในเขตอุทยานแห่งชาติเพียงร้อยละ 2.46 ของครัวเรือนในเขตอุทยานแห่งชาติ

ด้านการประกอบอาชีพของหัวหน้าครัวเรือนชาวกะเหรี่ยงพื้นที่ป่าแก่งกระจานนั้น
หัวหน้าครัวเรือนในเขตอุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 53.17
รองลงมาเป็นเกษตรกร ร้อยละ 40.49 ตามลำดับ ส่วนหัวหน้าครัวเรือนรอบเขตอุทยานแห่งชาติ
ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรร้อยละ 55.65 รองลงมารับจ้างทั่วไป ร้อยละ 36.52 โดยรวมแล้ว
หัวหน้าครัวเรือนชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ป่าแก่งกระจานส่วนใหญ่ร้อยละ 48.37 มีอาชีพรับจ้างทั่วไป
รองลงมาเป็นเกษตรกรร้อยละ 44.86 ส่วนอาชีพอื่น ๆ มีเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้หัวหน้าครัวเรือนมีความ
รับผิดชอบในการดูแลสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งเฉลี่ยครัวเรือนละประมาณ 5 คน

จากข้อมูลเฉพาะของหัวหน้าครัวเรือนชาวกะเหรี่ยงกลุ่มป่าแก่งกระจาน เป็นที่น่าสังเกต
คือ มีผู้หญิงเป็นหัวหน้าครัวเรือนในสัดส่วนใกล้เคียงกับผู้ชาย และหัวหน้าครัวเรือนชาวกะเหรี่ยง
ส่วนใหญ่เป็นผู้ไม่รู้หนังสือ โดยเฉพาะครัวเรือนที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ และที่สำคัญการ
ประกอบอาชีพโดยทั่วไปควรเป็นการทำการเกษตรกรรม แต่ครัวเรือนกะเหรี่ยงพื้นที่ป่าแก่ง
กระจานกลับมีอาชีพรับจ้างทั่วไปมากกว่าการเป็นเกษตรกร ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาการใช้ที่ดินใน
พื้นที่อุทยานแห่งชาติมีข้อจำกัดทางกฎหมายหลายประการ ดังจะได้นำเสนอต่อไป (เครือข่าย
กะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขตงานตะนาวศรีและมูลนิธิชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อการศึกษา
และสิ่งแวดล้อม, 2562)

ตารางที่ 5-4 ข้อมูลเกี่ยวกับหัวหน้าครัวเรือนและสมาชิกในครัวเรือนของชาวกะเหรี่ยงพื้นที่
ป่าแก่งกระจาน

ข้อมูลหัวหน้าครัวเรือน	ในเขตอุทยาน		รอบเขตอุทยาน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ						
ชาย	159	55.99	71	61.74	230	57.64
หญิง	125	44.01	44	38.26	169	42.36
รวม	284	100.00	115	100.00	399	100.00

ตารางที่ 5-4 (ต่อ)

ข้อมูลหัวหน้าครัวเรือน	ในเขตอุทยาน		รอบเขตอุทยาน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ช่วงอายุ*						
ต่ำกว่า 30 ปี	65	22.89	10	8.70	75	18.80
30 - 39 ปี	77	27.11	27	23.48	104	26.07
40 - 49 ปี	63	22.18	30	26.09	93	23.31
50 - 59 ปี	45	15.85	24	20.87	69	17.29
60 - 69 ปี	22	7.75	18	15.65	40	10.03
70 ปีขึ้นไป	12	4.23	6	5.22	18	4.51
รวม	284	100.00	115	100.00	399	100.00
สถานภาพการสมรส						
โสด ยังไม่เคยแต่งงาน	17	5.03	5	4.65	22	5.51
แต่งงาน-อยู่ด้วยกัน	229	81.91	89	77.52	318	79.70
แต่งงาน-หย่าร้าง-คู่สมรมีชีวิต	19	6.53	8	8.14	27	6.77
แต่งงาน-หย่าร้าง-คู่สมรสเสียชีวิต	4	2.26	2	2.33	6	1.50
หม้าย-คู่สมรมีชีวิต	13	3.77	11	7.36	24	6.02
ไม่ระบุ	2	0.5	0	0	2	0.50
รวม	284	100.00	115	100.00	399	100.00
ระดับการศึกษาสูงสุด						
ไม่ได้เรียนหนังสืออ่าน-เขียนไม่ได้	139	60.8	28	43.02	167	53.81
ประถมศึกษาปีที่ 4	54	13.82	32	18.99	86	15.85
ประถมศึกษาปีที่ 6	54	15.08	25	18.22	79	16.31
มัธยมศึกษาปีที่ 3	13	3.27	9	8.53	22	5.34
มัธยมศึกษาปีที่ 6	17	4.77	14	8.53	31	6.25
อนุปริญญา	3	0.75	2	0.78	5	0.76
ปริญญาตรี	4	1.26	4	1.55	8	1.37
ไม่ระบุ	0	0.25	1	0.39	1	0.3
รวม	284	100.00	115	100.00	399	100.00

ตารางที่ 5-4 (ต่อ)

ข้อมูลหัวหน้าครัวเรือน	ในเขตอุทยาน		รอบเขตอุทยาน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความเชื่อและศาสนา						
นับถือผีบรรพบุรุษ	7	2.46	0	0.00	7	1.75
ศาสนาคริสต์	95	33.45	11	9.57	166	41.60
ศาสนาพุทธ	182	64.08	104	90.43	481	120.55
รวม	284	100.00	115	100.00	399	100.00
การประกอบอาชีพ						
เกษตรกร	115	40.49	64	55.65	179	44.86
ข้าราชการ	3	1.06	1	0.87	4	1.00
ค้าขาย	0	0.00	3	2.61	3	0.75
ไม่ได้ประกอบอาชีพใด	8	2.82	1	0.87	9	2.26
รับจ้างทั่วไป	151	53.17	42	36.52	193	48.37
รับราชการฝ่ายปกครองท้องถิ่น	4	1.41	2	1.74	6	1.50
ลูกจ้างส่วนราชการในพื้นที่	3	1.06	2	1.74	5	1.25
รวม	284	100.00	115	100.00	399	100.00
จำนวนสมาชิกครัวเรือน						
1 คน	16	5.63	7	6.09	23	5.76
2 คน	21	7.39	14	12.17	35	8.77
3 คน	37	13.03	16	13.91	53	13.28
4 คน	41	14.44	26	22.61	67	16.79
5 คน	48	16.90	23	20.00	71	17.79
6 คน	42	14.79	17	14.78	59	14.79
7 คน	23	8.10	1	0.87	24	6.02
8 คน	19	6.69	1	0.87	20	5.01
9 คน	13	4.58	2	1.74	15	3.76
10 คน	11	3.87	0	0.00	11	2.76
มากกว่า 10 คน	10	3.52	5	4.35	15	3.76
ไม่ระบุ	3	1.06	3	2.61	6	1.50
รวม	284	100.00	115	100.00	399	100.00

ตารางที่ 5-4 (ต่อ)

ข้อมูลหัวหน้าครัวเรือน	ในเขตอุทยาน		รอบเขตอุทยาน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อายุเฉลี่ยหัวหน้าครัวเรือน	42	ปี	48	ปี	44	ปี
สมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย	5.25	คน	4.39	คน	5.01	คน

3. การถือครองที่ดินของครัวเรือนกะเหรี่ยงพื้นที่ป่าแก่งกระจาน

การสำรวจครั้งนี้ ได้แบ่งการถือครองที่ดินของครัวเรือนกะเหรี่ยงพื้นที่ป่าแก่งกระจาน ออกเป็น 2 ประเภทที่ดิน คือ ที่ดินที่ใช้ประโยชน์เป็นที่อยู่อาศัย และที่ดินที่ใช้ประโยชน์เป็นที่ดินทำกิน ผลการสำรวจพบว่า

1. ที่ดินใช้ประโยชน์เป็นที่อยู่อาศัย

1.1 การถือครองที่ดิน

ที่ดินที่ใช้ประโยชน์เป็นที่ตั้งบ้านเรือนของครัวเรือนชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ป่าแก่งกระจาน โดยรวม ส่วนใหญ่เป็นที่ดินของครัวเรือนเอง ร้อยละ 57.89 และเป็นที่ดินร่วมกับครัวเรือนอื่น ร้อยละ 40.85 โดยครัวเรือนทั้งในและรอบเขตอุทยานแห่งชาติมีสัดส่วนของการถือครองที่ดินไม่แตกต่างกันมากนัก

ด้านเอกสารสิทธิ์แสดงสิทธิถือครองในที่ดินของครัวเรือนกะเหรี่ยงพื้นที่ป่าแก่งกระจาน พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดิน ร้อยละ 73.93 โดยครัวเรือนในเขตอุทยานมีสัดส่วนการไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดินสูงกว่าครัวเรือนรอบเขตป่าอนุรักษ์ คือร้อยละ 92.96 และร้อยละ 26.96 ส่วนการมีเอกสารสิทธิ์ที่ดินของครัวเรือนจะเป็นโฉนด น.ส.4 ร้อยละ 8.77 และ น.ส.3 ร้อยละ 8.02 โดยในจำนวนนี้เป็นเอกสารสิทธิ์ที่ดินของกลุ่มครัวเรือนรอบเขตอุทยานแห่งชาติ

ตารางที่ 5-5 ข้อมูลด้านที่ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นที่ตั้งบ้านเรือนของครัวเรือนกะเหรี่ยง
พื้นที่ป่าแก่งกระจาน

ข้อมูลด้านที่ดิน และการใช้ประโยชน์ที่ดิน	ในเขตอุทยาน		รอบเขตอุทยาน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ที่ดินตั้งบ้านเรือน						
เป็นที่ดินของครัวเรือน	160	56.34	71	61.74	231	57.89
เป็นที่ดินร่วมกับครัวเรือนอื่น	122	42.96	41	35.65	163	40.85
ไม่ระบุ	2	0.70	3	2.61	5	1.25
รวม	284	100.00	115	100.00	399	100.00
เอกสารสิทธิ์ที่ดินตั้งบ้านเรือน						
ไม่มีเอกสารสิทธิ์	264	92.96	31	26.96	295	73.93
หนังสือรับรองสิทธิ์ น.ส.3	8	2.82	24	20.87	32	8.02
โฉนดที่ดิน น.ส.4	2	0.70	33	28.70	35	8.77
แบบแจ้งการครอบครอง ส.ค.1	0	0.00	1	0.87	1	0.25
สิทธิ์ที่ทำกิน สทก.	2	0.70	1	0.87	3	0.75
ไม่ระบุ	8	2.82	25	21.74	33	8.27
รวม	284	100.00	115	100.00	399	100.00

2. สถานการณ์ที่เป็นผลกระทบจากการใช้ที่ดินเป็นที่อยู่อาศัย

การสำรวจสถานการณ์การใช้ประโยชน์ที่ดินของครัวเรือนกะเหรี่ยงพื้นที่ป่าแก่งกระจานเป็นการกำหนดสถานการณ์ให้ครัวเรือนได้เลือกตอบว่าได้รับผลกระทบหรือไม่ได้รับผลกระทบทั้งหมด 9 สถานการณ์ ได้แก่ การถูกประกาศเขตป่าอนุรักษ์ทับที่ดินอยู่อาศัย การถูกเจ้าหน้าที่เรือตอนบ้านเรือน การถูกเจ้าหน้าที่ห้ามกลับเข้าไปอยู่ในบ้านเดิม การถูกเจ้าหน้าที่เตรียมอพยพหมู่บ้านไปอยู่พื้นที่ใหม่ การถูกเจ้าหน้าที่จับกุมดำเนินคดี การถูกเจ้าหน้าที่สำรวจพื้นที่ป่าหลักเขตซีเอ็น (CN) ซึ่งเป็นการดำเนินงานตามมติ ครม. 30 มิถุนายน 2541 การถูกยกเลิกเอกสารสิทธิ์ที่ดินประเภท สทก. การถูกเพื่อนบ้านหรือคนอื่นเข้ามาใช้ที่ดินอยู่อาศัยร่วม การถูกภัยธรรมชาติเปลี่ยนแปลงทางน้ำทับที่ดินหรือบ้านเรือน

ครัวเรือนกะเหรี่ยงพื้นที่ป่าแก่งกระจาน ได้รับผลกระทบจากการใช้ที่ดินเป็นที่ตั้งบ้านเรือนจากสถานการณ์ทั้ง 9 ด้าน โดยพบว่ามากที่สุดเป็นสถานการณ์ด้านการถูกประกาศเขต

อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานทับที่ดินอยู่อาศัย ร้อยละ 54.89 รองลงมาเป็นสถานการณ์ด้านการถูก
เจ้าหน้าที่สำรวจพื้นที่ป่าหลักเขตซีเอ็น (CN) ร้อยละ 39.35 การถูกเจ้าหน้าที่อพยพหมู่บ้านร้อยละ
11.03 ถูกเจ้าหน้าที่รื้อถอนบ้านเรือน ร้อยละ 9.02 การถูกเจ้าหน้าที่ห้ามกลับเข้าไปอยู่ในบ้านเดิมมี
ร้อยละ 8.77 และถูกเจ้าหน้าที่จับกุมดำเนินคดี ร้อยละ 8.27

เมื่อเปรียบเทียบผลกระทบที่เกิดขึ้นกับครัวเรือนกะเหรี่ยงพื้นที่ป่าแก่งกระจานที่มี
บ้านเรือนอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติและมีบ้านเรือนอยู่รอบเขตอุทยานแห่งชาติ สถานการณ์ที่เป็น
ผลกระทบดังกล่าวข้างต้นจะเกิดขึ้นกับครัวเรือนในเขตอุทยานแห่งชาติมากกว่าครัวเรือนรอบเขต
อุทยานแห่งชาติ

ตารางที่ 5-6 ข้อมูลผลกระทบจากการใช้ที่ดินอยู่อาศัยของครัวเรือนกะเหรี่ยงป่าแก่งกระจาน

สถานการณ์ที่มีผลกระทบ	ครัวเรือนกะเหรี่ยงพื้นที่ป่าแก่งกระจาน					
	ด้านการใช้ที่ดินอยู่อาศัย		รอบเขตอุทยาน		รวม (399)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ถูกประกาศเขตอุทยานทับที่อยู่อาศัย	200	70.42	19	16.52	219	54.89
ถูกจนท.สำรวจและปักหลัก CN	145	51.06	12	10.43	157	39.35
ถูกเจ้าหน้าที่อพยพหมู่บ้าน	44	15.49	0	0.00	44	11.03
ถูกจนท.รื้อถอนบ้านเรือน	36	12.68	0	0.00	36	9.02
ถูกจนท.ห้ามกลับไปอยู่ที่เดิม	35	12.32	0	0.00	35	8.77
ถูกจนท.จับกุมดำเนินคดี	32	11.27	1	0.87	33	8.27
ภัยธรรมชาติเปลี่ยนแปลงทางน้ำทับ บ้านเรือน	26	9.15	0	0.00	26	6.52
ถูกยกเลิกเอกสารสิทธิ์ สทก.	13	4.58	11	9.57	24	6.02
ถูกเพื่อนบ้านเข้ามาใช้ที่ดินร่วม	9	3.17	0	0.00	9	2.26

หมายเหตุ: จากครัวเรือนที่สำรวจทั้งหมด 399 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนในเขตอุทยานแห่งชาติ 284
ครัวเรือน และรอบเขตอุทยานแห่งชาติ 115 ครัวเรือน

3. ที่ดินใช้ประโยชน์เป็นที่ทำกิน

3.1 การถือครองที่ดิน

ครัวเรือนกะเหรี่ยงพื้นที่ป่าแก่งกระจาน เป็นครัวเรือนที่มีที่ดินทำกินร้อยละ 60.40 ไม่มีที่ดินทำกิน ร้อยละ 37.84 โดยครัวเรือนในเขตอุทยานแห่งชาติมีที่ดินทำกินร้อยละ 59.51 ครัวเรือนรอบเขตอุทยานแห่งชาติมีที่ดินทำกิน ร้อยละ 62.61 แสดงให้เห็นว่าครัวเรือนกะเหรี่ยงในเขตอุทยานแห่งชาติมีที่ดินทำกินในสัดส่วนที่น้อยกว่าครัวเรือนรอบเขตอุทยานแห่งชาติ โดยการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นที่ดินทำกินของครัวเรือนกะเหรี่ยงพื้นที่ป่าแก่งกระจาน เป็นการใช้ประโยชน์เพื่อปลูกพืชไร่มากที่สุด ร้อยละ 41.31 รองลงมาเป็นการใช้ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น ร้อยละ 39.35 และใช้ประโยชน์เป็นไร่หมุนเวียน ร้อยละ 30.58 ส่วนการใช้ประโยชน์เพื่อปลูกข้าวมีเพียงร้อยละ 15.54 โดยสัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินทั้ง 4 รูปแบบนั้น ครัวเรือนในเขตอุทยานแห่งชาติมีการใช้ประโยชน์ที่ดินไม่แตกต่างจากครัวเรือนรอบเขตอุทยานแห่งชาติ

ตารางที่ 5-7 ข้อมูลการใช้ที่ดินเป็นที่ทำกินของครัวเรือนกะเหรี่ยงพื้นที่ป่าแก่งกระจาน

ข้อมูลด้านที่ดิน	ในเขตอุทยาน		รอบเขตอุทยาน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การมีที่ดินทำกินของครัวเรือน						
มีที่ดินทำกิน	169	59.51	72	62.61	241	60.40
ไม่มีที่ดินทำกิน	112	39.44	39	33.91	151	37.84
ไม่ระบุ	3	1.06	4	3.48	7	1.75
รวม	284	100.00	115	100.00	399	100.00
การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อทำ						
กิน						
ปลูกข้าว	48	16.90	14	12.17	62	15.54
ปลูกพืชไร่อายุสั้น	130	45.77	60	52.17	190	47.62
ไม้ผลและไม้ยืนต้น	110	38.73	47	40.87	157	39.35
ใช้เป็นไร่หมุนเวียน	77	27.11	45	39.13	122	30.58

หมายเหตุ: จากครัวเรือนที่สำรวจทั้งหมด 399 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนในเขตอุทยานแห่งชาติ 284 ครัวเรือน และรอบเขตอุทยานแห่งชาติ 115 ครัวเรือน

3.2 สถานการณ์ที่เป็นผลกระทบจากการใช้ที่ดินเป็นที่ทำกิน

การสำรวจสถานการณ์การใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นที่ทำกินของครัวเรือนกะเหรี่ยงพื้นที่ป่าแก่งกระจาน เป็นการกำหนดสถานการณ์ให้ครัวเรือนได้เลือกตอบว่าได้รับผลกระทบหรือไม่ ได้รับผลกระทบ ทั้งหมด 12 สถานการณ์ ได้แก่ การถูกประกาศเขตป่าอนุรักษ์ทับที่ดินทำกิน การถูกเจ้าหน้าที่ปลูกป่าทับที่ดินทำกิน การถูกเจ้าหน้าที่รื้อถอนพืชปลูกในไร่-สวน การถูกเจ้าหน้าที่ห้ามเข้าพื้นที่เพื่อเก็บเกี่ยวพืชไร่-ข้าวไร่ การถูกเจ้าหน้าที่จับกุมดำเนินคดีแผ้วถางที่ดินทำกิน การถูกเจ้าหน้าที่สำรวจพื้นที่ป่าหลักเขตซีเอ็น (CN) ซึ่งเป็นการดำเนินงานตามมติ ครม. 30 มิถุนายน 2541 การถูกยกเลิกเอกสารสิทธิ์ที่ดินประเภท สทก. และการถูกยกเลิกเอกสารสิทธิ์ที่ดินประเภท สปก. การสูญเสียที่ดินทำกินให้กับคนอื่น การถูกเพื่อนบ้านหรือคนอื่นเข้ามาใช้ที่ดินทำกินร่วม การถูกโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ-ขุดลอกทับที่ดินทำกิน ภัยธรรมชาติเปลี่ยนแปลงทางน้ำทับที่ดินทำกิน

ครัวเรือนกะเหรี่ยงพื้นที่ป่าแก่งกระจาน ได้รับผลกระทบจากการใช้ที่ดินทำกินจากสถานการณ์ 12 ด้าน โดยพบว่าครัวเรือนในพื้นที่ป่าแก่งกระจานได้รับผลกระทบมากที่สุดจากการประกาศเขตป่าอนุรักษ์ทับที่ดินทำกิน ร้อยละ 40.85 รองลงมาเป็นการถูกเจ้าหน้าที่สำรวจและปักหลักเขต CN ร้อยละ 33.08 ถูกจับกุมดำเนินคดีแผ้วถางที่ดินทำกิน ร้อยละ 13.78 ถูกเจ้าหน้าที่ปลูกป่าทับที่ดินทำกิน ร้อยละ 11.78 ถูกเจ้าหน้าที่ห้ามเข้าเก็บเกี่ยวพืชปลูกในไร่ ร้อยละ 11.28 และถูกเจ้าหน้าที่รื้อถอนพืชปลูก ร้อยละ 8.52 ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบสถานการณ์ที่ทำให้ครัวเรือนกะเหรี่ยงทั้ง 2 กลุ่มพื้นที่ ครัวเรือนกะเหรี่ยงได้รับผลกระทบจาก 3 สถานการณ์ คือ การถูกประกาศเขตอุทยานทับที่ดินทำกิน การถูกเจ้าหน้าที่สำรวจและปักหลักเขต CN และถูกเจ้าหน้าที่จับกุมดำเนินคดีแผ้วถางที่ดินทำกิน การถูกปลูกป่าทับที่ดินทำกิน การถูกเจ้าหน้าที่เข้าเก็บเกี่ยวพืชปลูกในไร่ และการถูกเจ้าหน้าที่รื้อถอนพืชปลูกในไร่ มีสัดส่วนที่มากกว่าครัวเรือนรอบเขตอุทยานแห่งชาติ ในขณะที่ครัวเรือนรอบเขตอุทยานแห่งชาติจะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การถูกยกเลิกเอกสารสิทธิ์ สทก.สูงกว่าครัวเรือนในเขตอุทยานแห่งชาติ รายละเอียดดูจากตาราง

ตารางที่ 5-8 ข้อมูลผลกระทบจากการใช้ที่ดินเป็นที่ทำกินของครัวเรือนกะเหรี่ยงพื้นที่ป่า
แก่งกระจาน

สถานการณ์ที่มีผลกระทบ	ครัวเรือนกะเหรี่ยงพื้นที่ป่าแก่งกระจาน				รวม	
	ในเขตอุทยาน		รอบเขตอุทยาน			
	ด้านการใช้ที่ดินทำกิน	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน
ประกาศเขตอุทยานทับที่ทำกิน	125	44.01	38	33.04	163	40.85
ถูกจนท.สำรวจและปักหลัก CN	108	38.03	24	20.87	132	33.08
ถูกจนท.จับกุมดำเนินคดีแผ้วถาง ที่ดิน	39	13.73	16	13.91	55	13.78
ถูกปลูกป่าทับที่ดินทำกิน	44	15.49	3	2.61	47	11.78
ถูกจนท.ห้ามเข้าเก็บเกี่ยวพืชปลูก	43	15.14	2	1.74	45	11.28
ถูกจนท.รื้อถอนพืชปลูก	33	11.62	1	0.87	34	8.52
ถูกยกเลิกเอกสารสิทธิ์ สทก.	9	3.17	17	14.78	26	6.52
ถูกยกเลิกเอกสารสิทธิ์ สปก.	4	1.41	2	1.74	6	1.50
ถูกเพื่อนบ้านเข้ามาใช้ที่ดินร่วม	2	0.70	1	0.87	3	0.75
สูญเสียที่ดินให้คนอื่น	1	0.35	1	0.87	2	0.50
ภัยธรรมชาติเปลี่ยนแปลงทางน้ำ	9	3.17	3	2.61	12	3.01

หมายเหตุ: จากครัวเรือนที่สำรวจทั้งหมด 399 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนในเขตอุทยานแห่งชาติ 284 ครัวเรือน และรอบเขตอุทยานแห่งชาติ 115 ครัวเรือน

โครงการขนาดใหญ่ของรัฐและการขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการป่าของรัฐ ที่นำมาสู่การใช้ความรุนแรงซึ่งเข้าลักษณะการก่อการร้ายโดยรัฐ

ความเปลี่ยนแปลงแรกในชุมชนกะเหรี่ยง จ.เพชรบุรี ที่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ผลักดันให้กะเหรี่ยงตกอยู่ในภาวะชายขอบ ได้แก่โครงการสร้างเขื่อนแก่งกระจาน ซึ่งสร้างเสร็จในปี พ.ศ. 2509 ทำให้น้ำเอ่อล้นท่วมเป็นพื้นน้ำอาณาเขตกว้างขวาง กินเนื้อที่ประมาณ 46.5 ตารางกิโลเมตร หรือ 26,325 ไร่ ทำให้ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมของกะเหรี่ยง ที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเพชรบุรี ต้องจมอยู่ใต้บาดาล และต้องหาพื้นที่ที่อยู่ใหม่ เพราะน้ำได้เอ่อท่วมหมู่บ้าน ได้แก่ หมู่บ้านท่าลิงลม ซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิมของกะเหรี่ยงปกากะญอ จำนวน 10 ครัวเรือน นอกจากนี้ยังมีหมู่บ้านกะเหรี่ยงโพลั่ว ที่เป็นชุมชนกะเหรี่ยงดั้งเดิมเรียกว่าบ้านวังวน ซึ่งหมู่บ้านนี้มีครัวเรือนที่ต้องอพยพหนีน้ำท่วมจากการสร้างเขื่อนแก่งกระจานทั้งสิ้น 15 ครัวเรือน รวมชุมชนดั้งเดิมของทั้งกะเหรี่ยงโพลั่วและกะเหรี่ยงปกากะญอที่ได้รับผลกระทบจากการเขื่อนแก่งกระจานทั้งสิ้น 25 ครัวเรือนและสิ่งที่เกิดขึ้นกับชุมชนดั้งเดิมของกะเหรี่ยงทั้งสองชุมชนไม่เคยถูกหยิบยกมาเอ่ยถึงไม่ว่าจากสื่อใด ๆ ผู้คนในสังคมพากันรับรู้แต่ข้อดีของการสร้างเขื่อนแก่งกระจาน เสมือนความจริงอีกด้านถูกทำให้ลึบไปในหน้าประวัติศาสตร์ของการพัฒนาโดยรัฐ

นอกจากการสร้างเขื่อนแก่งกระจานแล้ว ก็ยังพบการทำให้เป็นชายขอบผ่านโครงการขนาดใหญ่ของรัฐอื่น ๆ เช่น โครงการสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ประจันต์ อ.หนองหญ้าปล้อง จ.เพชรบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่โดยรอบอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ซึ่งการสร้างอ่างเก็บน้ำดังกล่าวส่งผลกระทบต่อชุมชนดั้งเดิมของกะเหรี่ยงโพลั่ว โดยต้องถูกอพยพจากพื้นที่เดิมในปี พ.ศ. 2544 แม้ว่าจะต้องเป็นผู้เสียสละต้องอพยพจากที่อยู่อาศัยเดิม แต่ชุมชนห้วยแห้งและห้วยเกษม ซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิมของกะเหรี่ยงโพลั่วก็ไม่มีโอกาสได้ใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำดังกล่าว เนื่องจากน้ำในอ่างเก็บน้ำถูกส่งไปให้คนไทยที่อยู่พื้นที่ด้านล่างได้ใช้ประโยชน์ ส่วนชาวบ้านในชุมชนใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำแม่ปลาตุกซึ่งอยู่สูงขึ้นไปอีก (น้ำประปาในหมู่บ้านมาจากอ่างเก็บน้ำแม่ปลาตุก) ในระยะเวลาที่กำลังดำเนินการสร้างเขื่อนไม่ได้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็น แต่ได้อ้างว่าเป็นโครงการในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลฯ เมื่อสร้างแล้วก็ไม่ได้หาที่ทำกินหรือที่อยู่อาศัยให้ใหม่ ชาวบ้านต้องไปบุกเบิกที่ดินใหม่ จนมีความจำเป็นต้องไปแผ้วถางที่ในป่าสงวน ทำให้ชาวบ้านถูกดำเนินคดี (นายเกร่ง กาจทอง) ศาลตัดสินปรับ 4,000 บาท แล้วให้ย้ายออกจากที่ทำกินนี้ถือเป็นกลไกการแย่งชิงที่ดินผ่านโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ ที่ละเมิดสิทธิชุมชน และสิทธิชนพื้นเมือง ชาวบ้านกะเหรี่ยงบางคนเมื่อทราบว่าจะมีการสร้างเขื่อนก็กังวลว่าที่ดินของตนจะถูกน้ำท่วมจึงตัดสินใจขายให้นายทุน โดยหวังว่าจะยังสามารถเข้าพื้นที่เดิมของตนเพื่อผ่านเข้าไปหาปลาในห้วยแม่ประจันต์ได้ แต่ปรากฏว่านายทุนจากข้างนอกที่เข้ามาซื้อที่ดินก็ลือลือว่าไม่อนุญาตให้ใคร

ผ่าน หรือใช้ประโยชน์ได้ กะเหรี่ยงที่เคยเข้าไปทอดแหหาปลาในลำห้วยแม่ประจันได้ ก็ไม่สามารถทำได้เหมือนเคย (นิยม เทียวพราย, สัมภาษณ์, 1 พฤศจิกายน 2560)

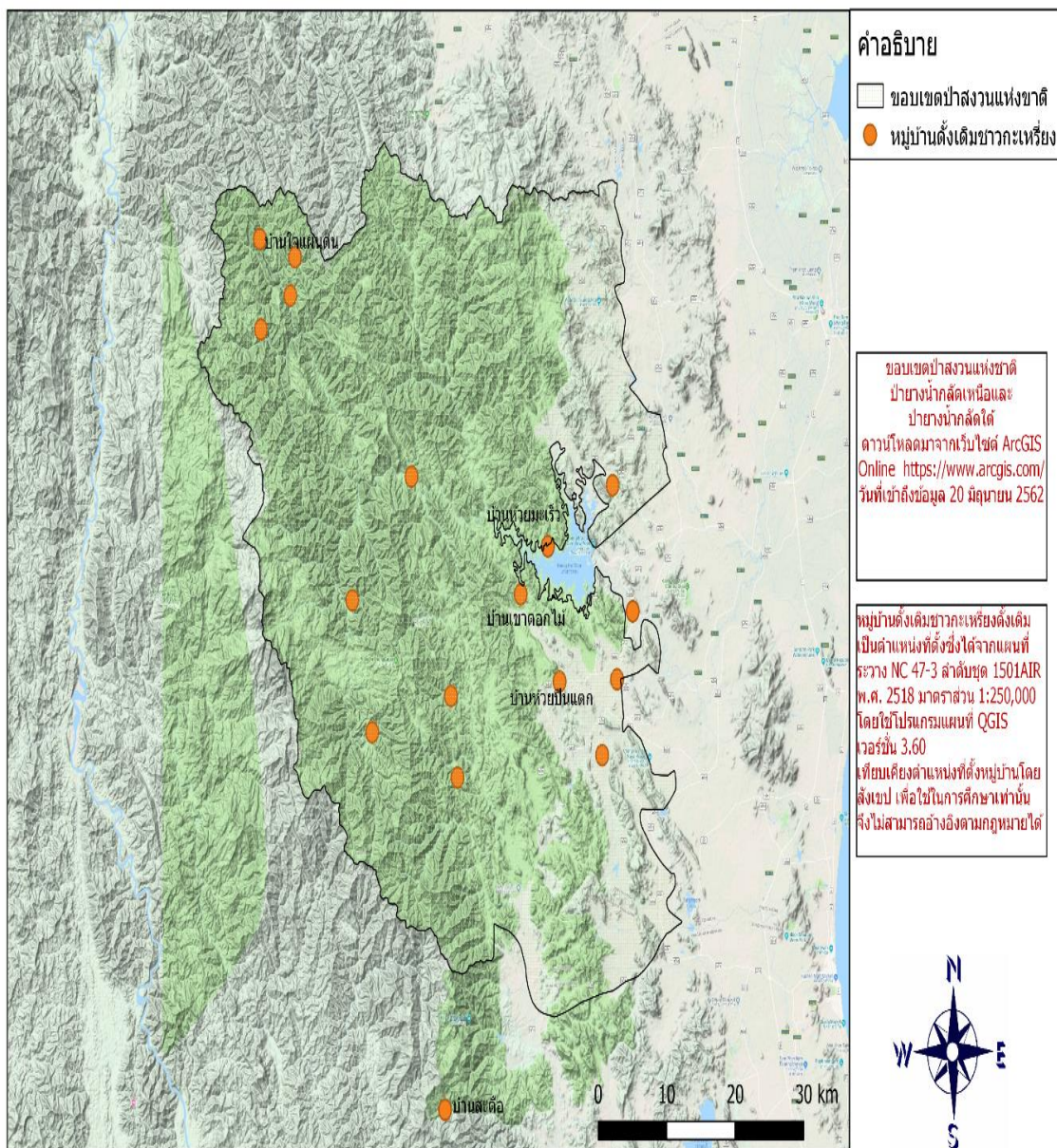
การสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ประจันต้นนอกจากจะส่งผลให้ชาวบ้านกะเหรี่ยงในบ้านห้วยแห้งต้องสูญเสียที่อยู่อาศัยดั้งเดิมที่อยู่กันมาแต่บรรพบุรุษ ยังส่งผลต่อวัฒนธรรมของชุมชน เนื่องจากวัดห้วยแห้ง ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนก็โดนน้ำท่วม ต้องย้ายวัดมาอยู่ที่วัดยางน้ำกลัดเหนือ ที่วัดเก่ามีต้นโพธิ์ศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านให้ความเคารพ ไว้ประกอบพิธีกรรมตามวัฒนธรรมกะเหรี่ยงก็ถูกขุดเอาไปขายนายทุนในช่วงที่น้ำจะท่วมวัด ปัจจุบันต้นโพธิ์นี้อยู่ที่อำเภอหนองหญ้าปล้อง ช่างหม่องเท็งหรือเจดีย์ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นพื้นที่จิตวิญญาณของชุมชนที่คนในชุมชนใช้ประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อก็ถูกน้ำท่วม ชาวบ้านในชุมชนได้พยายามขุดมาสร้างใหม่ที่วัดยางน้ำกลัดเหนือแต่ด้วยความที่เป็นเจดีย์โบราณ ช่างหม่องเท็งก็ล้มไปในช่วงที่พยายามขุดย้ายหิน้ำท่วม ผลจากการสร้างอ่างเก็บน้ำนอกจากต้องสูญเสียที่อยู่อาศัยดั้งเดิม และส่งผลทางวัฒนธรรมดังที่กล่าวมาแล้ว ก็ยังส่งผลในทางสังคมของกะเหรี่ยงในชุมชนห้วยแห้ง กล่าวคือก่อนจะสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ประจันชาวบ้านอยู่รวมกันเป็นชุมชนใหญ่ เมื่อมีการสร้างเขื่อนจนเกิดน้ำท่วม คนในชุมชนต้องกระจัดกระจายแยกย้ายกันไปหาที่อยู่ใหม่ “ก่อนสร้างเขื่อนแบ่งปันกันกิน ใช้ชีวิตอยู่ริมลำห้วย พอสร้างเขื่อนพืชผักที่เคยมีเคยเก็บกินได้ริมลำห้วยก็หายไป เช่น ผักแว่น ฯลฯ แม้แต่ปลาที่หายไป” นายนิยม เทียวพรายกล่าวกับผู้วิจัย

นอกจากโครงการขนาดใหญ่ของรัฐที่ได้แก่การสร้างเขื่อนแก่งกระจานและอ่างเก็บน้ำแม่ประจันต์ที่ผลักดันให้กะเหรี่ยงแก่งกระจานตกอยู่ในภาวะชายขอบแล้ว การจัดการป่าของรัฐและการขยายตัวของรัฐส่วนกลางก็มีส่วนอย่างสำคัญที่อาจเรียกว่าเป็นการผลักดันให้กะเหรี่ยงแก่งกระจานกลายเป็น “คนตกขอบ” เนื่องจากลักษณะการใช้ความรุนแรงจากกลไกอำนาจรัฐที่เข้าลักษณะการก่อการร้ายโดยรัฐ อย่งไรก็ตามก่อนหน้าจะมีการประกาศอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในระหว่างปี พ.ศ. 2514 - 2524 ตลอดระยะเวลารวม 10 ปี รัฐบาลได้เปิดป่าให้สัมปทาน ตัดไม้ในป่าแก่งกระจานเมื่อไม่มีค่าถูกตัดโค่นจนหมดป่าในปี.พ.ศ. 2524 หลังจากนั้นจึงมีการประกาศให้ป่าแก่งกระจานเป็นอุทยานแห่งชาติในปีพ.ศ. 2524 โดยมีการยกเหตุผลด้านความมั่นคงจากปัญหาเสียดินและการรักษาระบบนิเวศป่าไม้มาเป็นช่องทางการขยายตัวเพื่อ “ดูแล” คนในพื้นที่ป่าไม้ของรัฐต่อเนื่องมายาวนานกว่า 60 ปี ถือเป็นช่วงชิงทรัพยากรสาธารณะที่เป็นของชุมชนไปจากคนในชุมชน อย่างไรก็ตามเมื่อมีการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ในปี.พ.ศ. 2524 ในช่วงแรก ๆ นั้นกะเหรี่ยงยังคงอยู่ในผืนป่าแก่งกระจานอย่างสงบสุข โดยที่รัฐไม่ได้เข้าไปมีความสัมพันธ์กับพวกเขาแต่อย่างใด ในปี.พ.ศ. 2524 ทั้งนี้ก่อนที่จะมีการประกาศอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในปีดังกล่าว ก็ได้มีการประกาศเขตป่าสงวน โดยการดำเนินการของภาครัฐสำคัญ ๆ และมีผลกระทบต่อ

การอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ของกะเหรี่ยงป่าแก่งกระจานนั้นเกิดขึ้นในช่วงการปิดป่า-การอนุรักษ์เข้มข้นดังนี้

1. รัฐประกาศป่าสงวนแห่งชาติ “ป่ายางน้ำกลัดเหนือและป่ายางน้ำกลัดใต้” เมื่อ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2508 โดยออกเป็นกฎกระทรวง ฉบับที่ 101 (พ.ศ. 2508) อาศัยพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2508 ฉบับพิเศษ หน้า 128 เล่ม 82 ตอนที่ 114 มีเนื้อที่ตามแผนที่ท้ายกฎกระทรวงประมาณ 2,099,112 ไร่ โดยให้เหตุผลท้ายประกาศว่า “เนื่องจากป่าแห่งนี้มีไม้ยาง ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้แดง ไม้ประดู่ ไม้มะค่า ไม้ตะแบก และไม้ชนิดอื่นซึ่งมีจำนวนมาก และมีของป่ากับทรัพยากรธรรมชาติอื่นด้วย สมควรกำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติเพื่อรักษาสภาพป่า ไม้ ของป่า และทรัพยากรธรรมชาติไว้ (เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขตงานตะนาวศรีและมูลนิธิชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อการศึกษาและสิ่งแวดล้อม, 2562)

แผนที่แสดงขอบเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่ายางน้ำก่ลัดเหนือและป่ายางน้ำก่ลัดใต้ จ.เพชรบุรี

ภาพที่ 5-2 แผนที่แสดงขอบเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่ายางน้ำก่ลัดเหนือป่ายางน้ำก่ลัดใต้

2. การประกาศเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน กรมป่าไม้ได้เสนอกคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ มีมติการประชุมครั้งที่ 2/2523 เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2523 เห็นสมควรให้ออกพระราชกฤษฎีกากำหนดที่ดินบริเวณพื้นที่ป่ายางน้ำก่ลัดเหนือ และป่ายางน้ำก่ลัดใต้ในท้องที่ตำบลน้ำก่ลัดเหนือ ถึงอำเภอหนองหญ้าปล้อง อำเภอเขาชัย และตำบลสองพี่น้อง ตำบลแก่งกระจาน อำเภอ

ท่าทาง จังหวัดเพชรบุรี ครอบคลุมเนื้อที่ 1,548,750 ไร่ หรือ 2,478 ตารางกิโลเมตร ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ โดยประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 98 ตอนที่ 92 ลงวันที่ 12 มิถุนายน 2524 นับเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 28 ของประเทศ ต่อมากรมป่าไม้จึงได้เสนอคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ มีมติการประชุมครั้งที่ 1/2527 เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2527 ให้ขยายเขตอุทยานแห่งชาติให้ครอบคลุมพื้นที่เพิ่มในเขตตำบลหนองพลับ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อีกครอบคลุมเนื้อที่ 273,125 ไร่ หรือ 437.00 ตารางกิโลเมตร โดยประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 101 ตอนที่ 194 ลงวันที่ 27 ธันวาคม 2527 รวมเนื้อที่ 1,821,875 ไร่ หรือ 2,915 ตารางกิโลเมตร โดยเหตุผลของการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ มีว่า “บริเวณป่าดังกล่าวเป็นป่าต้นน้ำลำธารของแม่น้ำเพชรบุรี และแม่น้ำปราณบุรี เป็นภูเขาสลับซับซ้อน สภาพป่าสมบูรณ์ มีทิวทัศน์สวยงาม ประกอบด้วย น้ำตก ถ้ำ หน้าผา ทะเลสาบ พันธุ์ไม้มีค่านานาชนิด เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าต่าง ๆ เช่น เสียงผา วัวแดง กระทิง นก ปลาต่าง ๆ และช้างป่า ซึ่งเป็นสัตว์คู่บ้านคู่เมือง เหมาะสมที่จะจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ เพื่อเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจและศึกษาความรู้ด้านต่าง ๆ ทั้งเป็นการรักษาสภาพป่าให้คงอยู่เป็นสมบัติของชาติถาวรสืบไปดังพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”

อย่างไรก็ตามในช่วงแรกหลังจากการประกาศอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานนั้นชาวกะเหรี่ยงยังคงอยู่ในผืนป่าแก่งกระจานอย่างสงบสุข โดยที่รัฐไม่ได้เข้าไปมีความสัมพันธ์กับพวกเขา ต่อมากระทรวงมหาดไทยได้ประกาศตั้งกิ่งอำเภอแก่งกระจานในปี พ.ศ. 2531 โดยแยกออกจากอำเภอท่าทาง เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2531 ขณะนั้นกิ่งอำเภอแก่งกระจาน มีพื้นที่ปกครอง 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลแก่งกระจาน ตำบลวังจันทร์ ตำบลสองพี่น้อง ต่อมาได้จัดตั้งตำบลเพิ่มดังนี้ ตำบลป่าเต็งแยกจากตำบลสองพี่น้อง เมื่อ พ.ศ. 2531 ตำบลห้วยแม่เพรียง ได้แยกจากตำบลสองพี่น้อง เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2536 ในปีเดียวกันยกฐานะจากกิ่งอำเภอแก่งกระจานเป็นอำเภอแก่งกระจาน เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2536 ในปีเดียวกันนี้เองที่รัฐได้เริ่มเข้ามาจัดตั้งหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานที่ 10 (แม่สะเลียง) ในพื้นที่หมู่บ้าน โป่งลึก บางกลอย ได้ริเริ่มให้มีการเรียนการสอนหนังสือภาษาไทยแก่ชุมชน โดยนำเด็ก ๆ ในหมู่บ้านมาเรียนหนังสือ มีเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 144 มาช่วยดำเนินงานและเป็นครูสอนหนังสือ มีการจัดสร้างอาคารเรียนชั่วคราวร่วมกัน

ในช่วงปี พ.ศ. 2539 หลังจากผู้ปฏิบัติงานของพรรคคอมมิวนิสต์คนสุดท้ายออกจากป่าแก่งกระจานเริ่มมีการผลักดันและอพยพชาวกะเหรี่ยง และนี่เองคือจุดเริ่มต้นของกระบวนการตกขอบของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน เมื่ออุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน หน่วยเฉพาะกิจ กรมทหารราบที่ 29 และจังหวัดเพชรบุรี ได้ร่วมกันจัดทำโครงการศึกษาเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารอย่างถาวรของชาวไทยภูเขาในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน (โครงการย่อย) ตาม

โครงการดูแลรักษาป่าบริเวณป่าละอูบน และเขาพะเนินทุ่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่) โดยอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารราบที่ 29 และจังหวัดเพชรบุรี ได้ทำการอพยพชาวกะเหรี่ยง ที่อาศัยอยู่กระจัดกระจายตามแนวชายแดนไทย-พม่า มาอาศัยอยู่รวมกัน พื้นที่ตรงข้ามกับหมู่บ้านโป่งลึก รวมทั้งหมด 57 ครอบครัว จำนวน 391 คน แบ่งที่ทำกินให้ครอบครัวละ 5-7-15 ไร่ ในจำนวน 57 ครอบครัวนี้ได้รับการจัดสรรที่ทำกินให้เพียง 47 ครอบครัว และที่เหลืออีก 10 ครอบครัวไม่ได้รับการจัดสรรที่ดินตั้งแต่ตอนนั้น โดยมาอยู่ที่หมู่บ้านตั้งใหม่ คือ บางกลอย หมู่ที่ 1 และบ้านโป่งลึก หมู่ที่ 2 ของตำบลห้วยแม่เพรียง ภายใต้การกำกับดูแลรับผิดชอบของหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานที่ 10 (ห้วยแม่สะเลียง) อย่างไรก็ตาม ปฏิบัติการดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มที่อยู่ที่ชุมชนโป่งลึกเดิม เนื่องจากพื้นที่ที่จัดสรรที่ดินทำกินให้ผู้ถูกอพยพที่มาจากใหม่ที่บางกลอยล่างนั้นส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำกินของกะเหรี่ยงในชุมชนโป่งลึก นายนิรันดร์ พงษ์เทพ ผู้ใหญ่บ้านได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมกับผู้วิจัยว่า พื้นที่ที่ถูกจัดสรรให้หลังจากอพยพลงมาเป็นดินหินลูกรัง ไม่สามารถทำไร่หมุนเวียนตามวิถีชีวิตดั้งเดิมได้ เมื่อทำซ้ำ ๆ หนาดินก็แห้ง ความชื้นไม่มี แต่ละปีทำข้าวไม่พอ ได้ผลน้อยมาก เช่นทำ 3 ไร่ ได้ข้าวเพียง 2-3 ถุงปึก หน้ำขึ้นดีกว่าข้าว (นิรันดร์ พงษ์เทพ, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2561)

นอกจากนี้กลุ่มที่ไม่ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินให้ตั้งแต่ครั้งแรกที่มีการอพยพจำนวน 10 ครอบครัว ก็ยังคงไม่มีที่ดินทำกินจวบจนปัจจุบัน พื้นที่ที่จัดสรรให้ยังมีลักษณะแตกต่างจากพื้นที่เดิม เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในการทำเกษตรกรรม ดินเป็นดินปนหิน และเป็นดินทรายไม่สามารถกักเก็บน้ำได้ นอกจากอพยพมาที่บางกลอยล่างแล้วกะเหรี่ยงใจแผ่นดินส่วนหนึ่ง ก็ยังถูกอพยพไปที่บ้านพระคำ อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี อย่างไรก็ตามในปฏิบัติการครั้งนี้ยังมีกะเหรี่ยงจำนวนหนึ่งไม่ยอมอพยพลงมาตามที่อุทยานแห่งชาติได้ร้องขอ เนื่องจากไม่มั่นใจว่าหากอพยพลงมาแล้ว จะได้รับการจัดสรรที่ดินทำกิน (เสวนา “กะเหรี่ยงแก่งกระจาน: สิทธิมนุษยชนและปัญหาการจัดการป่าไม้”, 2554) อย่างไรก็ตามเมื่อหน่วยราชการได้ละทิ้งและไม่ได้เอาใจใส่ชาวกะเหรี่ยงที่ถูกผลักดันอพยพลงมา ไม่มีการดำเนินงานโครงการพัฒนาชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่แต่อย่างใด รวมทั้งปัญหาไม่มีที่ดินทำกินของกลุ่มที่ไม่ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกิน รวมถึงที่ดินทำกินที่ได้รับไม่เหมาะสมในการทำเกษตร ทำให้ชาวกะเหรี่ยงที่ถูกอพยพลงมาตั้งถิ่นฐานที่หมู่บ้านบางกลอย และโป่งลึกบางส่วน ต้องกลับไปทำกินในที่อยู่เดิม บริเวณใจแผ่นดิน และบางกลอยบน

อย่างไรก็ตาม กลไกด้านการปราบปรามของรัฐที่มีรูปแบบการใช้ความรุนแรงในลักษณะที่เรียกว่าการก่อการร้ายโดยรัฐ ซึ่งก็คือการกระทำความรุนแรงโดยรัฐต่อพลเมืองของตนยังไม่จบเพียงแต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2539 แต่ได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องหลายครั้งหลายคราเพียงแต่ไม่มีการสื่อสารออกสู่สาธารณะ ดังนั้นคนในสังคมจึงไม่ได้รับทราบเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับชุมชน

ห้องถื่นดั้งเดิมของชนพื้นเมืองในผืนป่าแก่งกระจาน เช่นที่นายนิรันดร์ พงษ์เทพ ประธานสภา อบต. ห้วยแม่เพรียง (ตำแหน่งในขณะนั้น ปัจจุบันนายนิรันดร์ เป็นผู้ใหญ่บ้าน) ได้กล่าวในงานสัมมนา “กะเหรี่ยงแก่งกระจาน: สิทธิมนุษยชนและปัญหาการจัดการป่าไม้” ที่จัดขึ้นเมื่อวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2554 ที่ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร “ทุกวันนี้ชาวบ้านทำกินได้ไม่ได้ก็ต้องอยู่ที่กลับไปก็ เพราะว่าที่ที่จัดสรรบางส่วนทำกินไม่ได้ เป็นหินเป็นลูกรัง เป็นที่ลาดชัน เขาต้องกลับไปถิ่นฐานเดิม ส่วนหนึ่งก็ไม่มีที่ทำกิน พอกลับไปแล้วถูกหน่วยงานไปเผา ไม่ใช่เผาครั้งนี้ครั้งแรก เผากันหลาย ครั้ง แต่ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะอยู่กันข้างล่างจะไม่ค่อยรู้ แต่เวลามีการขึ้นไปปลัดค้น จะมีการเผาอยู่ เรื่อย ๆ โดยที่ไม่มีข่าวคราว ชาวบ้านไม่กล้าไปร้องเรียน เพราะไม่รู้จะไปร้องเรียนกับใคร” นายนิรันดร์กล่าว สอดคล้องกับสิ่งที่ผู้สื่อข่าวในชื่อว่า “ทิง ชาวเขา” ได้ตัดสินใจโพสต์ในเฟซบุ๊กของตนเองถึงมีนอ ภรรยาของนายพอลละจี รักจงเจริญ เมื่อวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2562 ความว่า “ถึง มีนอ น้องรัก เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2549 ผู้บังคับบัญชา เพื่อน ๆ และพี่ ได้มีคำสั่งให้ไปลาดตระเวน บ้าน ใจแผ่นดิน และ บ้านบางกลอยบน (ในตอนนั้นพี่เป็นทหารกองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์ กรมทหารราบที่ 19 กองพันทหารราบที่ 1 กองร้อยที่ 1 และกองร้อยเคลื่อนที่เร็ว) ได้พบว่าพื้นที่ดังกล่าว มีบ้าน ยุงข้าว ต้นมะม่วง ต้นหมาก มีคำสั่งให้ทำลาย และในวันนี้พวกพี่ ๆ บางคนในกลุ่มรู้สึกผิดที่ได้กระทำต่อพี่น้องเรา พี่ขอยืนยันว่าที่นั่นมีบ้านจริง พี่และเพื่อน ๆ จะช่วยเหลือเต็มที่ ปล. ขอโทษที่กระทำต่อพี่น้องเพราะไม่รู้มาก่อนว่านี่คือพี่น้องเรา” ปรากฏภาพเป็นกลุ่มทหารแต่งเครื่องแบบ สนามลยพราง มีภาพที่ถ่ายกับยุงข้าว หลังจากได้ทำการรื้อทำลายยุงข้าวแล้ว เป็นหลักฐานที่ยืนยันตรงกันกับสิ่งที่นายนิรันดร์กล่าวในการสัมมนาดังกล่าว ว่าการก่อการร้ายโดยรัฐ ผ่านกลไกอำนาจรัฐที่ใช้ความรุนแรง ไม่ได้เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียว แต่เกิดขึ้นหลายครั้งอย่างต่อเนื่อง โดยทิง ได้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่า ได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชา ให้ขึ้นไปทำลายบ้านเรือน ยุงข้าวของกองกำลังไม่ทราบฝ่าย แต่เขาได้ขอร้องผู้บังคับบัญชาขอร้องเอกที่ขึ้นไปพร้อมกันว่า “ขออนุญาตไม่เผา ยุงข้าว แต่จะทำลายยุงข้าวตามที่ได้รับคำสั่ง ทิงเป็นกะเหรี่ยงอยู่ที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ตัดสินใจให้ข้อมูลกับผู้วิจัยด้วยตนเอง และเปิดเผยเรื่องราวดังกล่าว เนื่องจากน้องเขยของเขา ถูกเจ้าหน้าที่ในทุ่งใหญ่นเรศวรยิงเสียชีวิต จากการเข้าไปหาเห็ด ในฤดูเก็บเห็ด

ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในลักษณะการก่อการร้ายโดยรัฐ เช่น การไล่รื้อ การบังคับอพยพ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ถูกปิดงำ เก็บเงียบ ไม่ปรากฏในสื่อใด ๆ จนกระทั่งวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 ปรากฏข่าวเป็นที่ือฮาในสังคมเมื่อ เฮลิคอปเตอร์รุ่นฮิวอี้ตัก ขณะปฏิบัติการกิจร่วมกับเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในภารกิจจับกุมและปลัดค้น กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงตามตะเข็บชายแดน ทำให้มีเจ้าหน้าที่ทหารเสียชีวิต 5 นาย และหลังจากนั้น ยังมีเฮลิคอปเตอร์ตกอีกสองลำ (แก่งกระจาน ป่าอาถรรพ์ กลืน17ชีวิต!, 2554) กล่าวคือในวันที่ 19

กรกฎาคม ปรากฏข่าวสื่อฮือฮาอีกครั้งเมื่อเฮลิคอปเตอร์รุ่นแบล็กฮอว์กตก จากการบินเข้าไปลำเลียง ผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ เฮลิคอปเตอร์ลำแรกตก ครั้งนี้มีผู้เสียชีวิต 9 ศพ หนึ่งในนั้นคือพล.ต.ตะวัน เรืองศรี ผบ.พล.ร.9 ผู้คนในสังคมต่างพากันชื่นชมทหารและเจ้าหน้าที่ที่เสียชีวิตในปฏิบัติการ ดังกล่าว ต่างพากันขึ้นรูปโปรไฟล์ในเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นรูปธงชาติ หลังจากนั้นอีกไม่กี่วัน คือในวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 เฮลิคอปเตอร์รุ่น เบลค 212 ก็ตกขณะบินเข้าไปช่วยลำเลียงศพ ผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์เฮลิคอปเตอร์รุ่นแบล็กฮอว์กตก มีผู้เสียชีวิตอีก 3 ราย บาดเจ็บ 1 ราย รวม จำนวนผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์เฮลิคอปเตอร์ตกสามลำทั้งสิ้น 17 ราย (มีผู้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่ามีการ บินลำนำนฟ้าเข้าไปในเขตประเทศเมียนมาร์ และคนกะเหรี่ยงเองเป็นคนนำทางไปหาศพ แต่ไม่ มั่นใจว่าเป็นเฮลิคอปเตอร์ลำใดจากสามลำ) ข่าวคราวเฮลิคอปเตอร์ตกในป่าลึกของอุทยานแห่งชาติ แก่งกระจานเป็นข่าวใหญ่ในสังคมไทย ผู้คนต่างพากันเชิดชูเจ้าหน้าที่รัฐที่อยู่ในเฮลิคอปเตอร์ทั้ง สามลำว่าเป็นวีรบุรุษ มีเจ้าหน้าที่รัฐคนหนึ่งออกมาให้ข่าวต่อสื่อมวลชนว่าชนกลุ่มน้อยเป็นผู้บุกรุก ทำลายป่า ปลูกพืชผลการเกษตรเพื่อส่งเป็นเสบียงให้กองกำลังกะเหรี่ยงเคเอ็นยู และเกี่ยวข้องกับ การผลิตยาเสพติด (สุรชา บุญเปี่ยม, 2554) เพื่อปลุกใจกะเหรี่ยงใจแผ่นดิน และกะเหรี่ยงบางกลอย กลายเป็นอื่น และสร้างความชอบธรรมแก่ปฏิบัติการก่อนหน้านั้นที่เป็นสาเหตุให้เฮลิคอปเตอร์ เครื่องดังกล่าวตก

สถานการณ์กลับพลิกผันเมื่อความจริงค่อย ๆ เปิดเผยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ว่าปฏิบัติการ ยุทธการตะนาวศรีที่เฮลิคอปเตอร์บินลำเข้าไปในน่านฟ้าพม่าจนเป็นเหตุให้เฮลิคอปเตอร์ตกนั้น แท้จริงแล้วเป็นปฏิบัติการที่เกิดจากการเข้าไปละเมิดสิทธิชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม มีลักษณะการใช้ ความรุนแรงทางกายภาพที่เป็น “การก่อการร้ายโดยรัฐ” กล่าวคือ การกระทำความรุนแรงต่อพลเรือนในรัฐของตนเองด้วยความรุนแรงจากกลไกอำนาจรัฐ ปฏิบัติการดังกล่าวเกิดขึ้นพร้อมกับความ พยายามในการขึ้นทะเบียนกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ คือเกิดขึ้นในระหว่างปี 2553 – 2554 เมื่ออุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ได้จัดทำโครงการลาดตระเวนเชิงคุณภาพในพื้นที่ อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ร่วมกับโครงการดูแลรักษาป่าไม้บริเวณป่าละอูบน และเขาพะเนินทุ่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยเจ้าหน้าที่ตรวจพบบริเวณห้วยขุนกระเวน ห้วยซับซุมเห็ด ห้วยตะ เกลพาตู ห้วยตะเกลโป และห้วยพลู ซึ่งเป็นลำห้วยสาขาของแม่น้ำเพชรบุรี แม่น้ำบางกลอย บริเวณ ชายแดนไทย-พม่า และได้ทำโครงการอพยพ/ผลักดัน ชาวกะเหรี่ยงโดยการเผาบ้านและขู่จางข้าว ยึดเครื่องมือเครื่องใช้อุปกรณ์ในการทำไร่ข้าว จับกุม ส่งฟ้องศาลโดยดำเนินการในระหว่างปี พ.ศ. 2553-2554 มีการเผา ไล่รื้อ ทำลาย ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมที่อยู่ในป่าแก่งกระจาน และมีหลักฐานว่าอยู่ มาก่อนการเกิดขึ้นของกรมอุทยานแห่งชาติเสียด้วยซ้ำ โดยตามรายงานสรุปผลการปฏิบัติการ ยุทธการตะนาวศรี ซึ่งมาจากการเขียนรายงานเอกสารของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน โครงการ

ขยายผลการอพยพ ผลักดัน/จับกุม ชุมชนชนกลุ่มน้อยที่บุกรุกพื้นที่ ตามแนวชายแดนไทย-พม่า อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ระหว่างวันที่ 23-26 มิถุนายน พ.ศ. 2554 ได้สรุปแผนและการปฏิบัติการของฝ่ายเจ้าหน้าที่อุทยานนับแต่เดือนเมษายน พ.ศ.2553 - เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2554 ทำการเผาทำลายเพิงพัก สิ่งปลูกสร้าง ทั้งสิ้น 98 หลัง แยกเป็นบ้าน /เพิงพัก ที่รื้อทำลายไว้เมื่อปี พ.ศ. 2553 จำนวน 33 หลัง และทำลายรื้อถอนในปี 2554 จำนวน 65 หลัง รวมผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกผลักดันลงมา จำนวน 17 ครอบครัว จำนวน 80 คน และโครงการลาดตระเวนเชิงคุณภาพที่ได้ทำไปก่อนหน้านี้ซึ่งได้อ้างว่าได้รื้อถอนทำลายเพิงพัก สิ่งปลูกสร้างรวม 21 หลัง

นอกจากนี้ยังปรากฏภาพปฏิบัติการในยุทธการตะนาวศรี ในการเผาบ้านเรือน รวมทั้งยังข้าว และตรวจยึดอุปกรณ์ทำการเกษตรจำนวนมาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 5-3, 5-4 , 5-5, 5-6 และ 5-7 แสดงปฏิบัติการตามยุทธการตะนาวศรี ซึ่งเป็นการสนธิกำลังจากเจ้าหน้าที่หลายฝ่ายในการบังคับอพยพ ไล่อ้อ และเผาทำลายบ้านเรือนกลุ่มชนพื้นเมืองในป่าแก่งกระจาน ในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2553-มิถุนายน พ.ศ. 2554

ภาพที่ 5-3 เจ้าหน้าที่หลายฝ่ายในการบังคับอพยพ ไล่อ้อ และเผาทำลายบ้านเรือนกลุ่มชนพื้นเมืองในป่าแก่งกระจาน

ภาพที่ 5-4 เจ้าหน้าที่หลายฝ่ายในการบังคับอพยพ ไล้รื้อ และเผาทำลายบ้านเรือนกลุ่มชนพื้นเมือง
ในป่าแก่งกระจาน

ภาพที่ 5-5 เจ้าหน้าที่หลายฝ่ายในการบังคับอพยพ ไล้รื้อ และเผาทำลายบ้านเรือนกลุ่มชนพื้นเมือง
ในป่าแก่งกระจาน

ภาพที่ 5-6 เจ้าหน้าที่หลายฝ่ายในการบังคับอพยพ ไส้รื้อ และเผาทำลายบ้านเรือนกลุ่มชนพื้นเมือง
ในป่าแก่งกระจาน

ภาพที่ 5-7 เจ้าหน้าที่หลายฝ่ายในการบังคับอพยพ ไส้รื้อ และเผาทำลายบ้านเรือนกลุ่มชนพื้นเมือง
ในป่าแก่งกระจาน

กลไกด้านการปราบปรามของรัฐที่กระทำการต่อชุมชนกะเหรี่ยงดั้งเดิมที่เข้าลักษณะการ
ก่อการร้ายโดยรัฐที่กล่าวมาแล้ว ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อทั้งภาพลักษณ์ของรัฐบาล และกลุ่ม

กะเหรี่ยงที่ถูกอพยพมา ปู่คออี้หรือนายคออี้ มีมิเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า “เขาเอาปู่ขึ้นเฮลิคอปเตอร์มา โดยไม่ได้ถามความสมัครใจ หลังจากนั้นปู่ก็ทราบจากลูกหลานว่า คนที่ขึ้นไปปฏิบัติภารกิจได้เผาทำลายบ้านเรือน ยุ่งข้าว รวมทั้งอุปกรณ์การเกษตรของครอบครัวปู่ รวมทั้งคนอื่น ๆ ในชุมชนด้วย” (นายคออี้ มีมิพูดภาษาไทยไม่ได้ ต้องใช้ล่ามช่วยแปล ซึ่งนางสาวพินนภา พลุกษาพรพรณ ภรรยาของนายพอละจิ รักจงเจริญ ได้ช่วยเป็นล่ามให้) ปู่เล่าเพิ่มเติมเรื่องการดำรงชีวิตหลังจากถูกบังคับอพยพลงมาที่บางกลอยล่างว่า “ไม่สุขสบายเหมือนอยู่ข้างบน อากาศข้างบนลมพัดเย็นสบายตลอดทั้งปี แต่ที่นี่ (บางกลอยล่าง) อากาศร้อน ลมที่พัดมาก็ร้อน แดดร้อน อยู่ไม่สบาย จะทำอะไรก็ยากลำบาก ลูกหลานต้องออกไปรับจ้างข้างนอก มาอยู่ตรงนี้เหมือนมาอยู่บนกองขยะ” และสิ่งที่คุณเหมือนจะเป็นปมในใจปู่อยู่ตลอดเวลา เนื่องจากเมื่อผู้วิจัยขึ้นไปพบปู่ครั้งใด ปู่ก็พูดเสมอว่า “มาอยู่ที่นี่มาอยู่ในที่ของเขา เหมือนเราไปพักใจของคนอื่น ไม่เหมือนเราพักใจของเราเอง” (คออี้ มีมิ, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2561) เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวที่เป็นที่ที่ปู่อยู่นั้น เป็นที่ดินที่เคยเป็นที่ที่ดินทำกินของชาวบ้านโป่งลึก ซึ่งอยู่ตรงข้ามฝั่งแม่น้ำกัน เมื่อถูกอพยพลงมา จึงเกิดความขัดแย้งเล็ก ๆ ระหว่างชาวบ้านโป่งลึก และชาวบ้านที่ลงมาอยู่ใหม่ซึ่งมาจากบางกลอยบนและใจแผ่นดิน ประเด็นนี้จึงเป็นประเด็นที่อยู่ในใจปู่คออี้ตลอดมา นอกจากนี้นายคออี้ มีมิยังเชื่ออีกด้วยว่าตั้งแต่บ้านโดนเผา ลูกชายปู่ชื่อนอแอะ มีมิต้องกลายเป็นผู้พิการ ปู่ต้องสูญเสียคนที่รักไปถึงสองคน คนแรกคืออาจารย์ทัศนกุล โอบอ้อม ที่มีบทบาทในการช่วยเหลือกะเหรี่ยงในพื้นที่มายาวนาน และนายพอละจิ รักจงเจริญ (วุฒิ บุญเลิศ, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2561) นายคออี้ มีมิ หรือที่รู้จักกันว่า ปู่คออี้ ผู้นำจิตวิญญาณกะเหรี่ยงใจแผ่นดินยังยืนยันกับผู้วิจัยทุกครั้งเมื่อพบกันว่า อยากกลับไปใจแผ่นดิน เดินกลับไม่ไหว ก็จะทำให้ลูกหลานแบกขึ้นไป เพราะที่นั่นคือบ้าน คือแผ่นดินเกิด แต่สุดท้ายก็ไม่เคยได้กลับไป จนกระทั่งเสียชีวิตไปเมื่อ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2561

หลังจากมูลนิธิปิดทองหลังพระเข้ามาพัฒนาชุมชนเมื่อปี พ.ศ. 2554 หลังปฏิบัติการยุทธการตะนาวศรี ก็มีการเปิดหน้าดิน ส่งเสริมให้ชาวบ้านทำนาขั้นบันได แต่ด้วยลักษณะทาง “ภูมินิเวศ” ที่ไม่เหมาะสมกับการทำนาขั้นบันได เนื่องจากดินเป็นดินลูกรัง ไม่ขังน้ำ พอปล่อยน้ำน้ำก็วิ่งลงที่ต่ำหมด ไม่ได้ขังไว้เป็นลือด ๆ จากหน้าดินที่เคยมีธาตุอาหาร เนื่องจากไม่ได้เปิดหน้าดินก็กลับกลายเป็นดินเปล่า ๆ ไม่มีธาตุอาหาร (นิรันดร์ พงษ์เทพ, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2561) สิ่งที่เกิดขึ้นสะท้อนมุมมองการพัฒนาจากหน่วยงานภายนอกที่เข้าไปสนับสนุนชุมชน แม้จะมีความหวังดี แต่ด้วยทัศนคติที่คิดว่าคนอยู่ในสังคมที่พัฒนาแล้ว เจริญกว่า จึงเอาแนวคิดวิธีการที่คิดว่าถูกต้องไปครอบงำชาวบ้าน ไม่สอดคล้องกับสิ่งที่ Axel Honneth กล่าวไว้ใน The struggle for recognition

(2007) ซึ่งเป็นแนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองแนววิพากษ์ จะต้องยอมรับอัตลักษณ์ ภูมิปัญญา เพื่อก่อให้เกิดการสนับสนุนให้กลุ่มทางสังคม หรือบุคคลเหล่านั้น ได้มีอิสระหรือเสรีภาพในการปกครองตนเอง แต่กลายเป็นการปฏิบัติที่มีลักษณะครอบงำ รวมทั้งเป็นการผลิตซ้ำความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดำรงอยู่ให้มีลักษณะครอบงำ ฮอนเนท เสนอว่าการยอมรับในสถานภาพของบุคคลหรือกลุ่มทางสังคมจะต้องไม่มีการครอบงำ ต้องรื้อถอนการยอมรับในสถานภาพทางสังคมที่มีลักษณะตั้งใจไม่ให้ความเคารพ หรือแม้กระทั่งทำให้กลุ่มทางสังคมหรือบุคคลนั้นเกิดความอับอาย ขาดหน้าหากปฏิบัติได้เช่นนั้นสิ่งที่จะตามมาก็คือ ทำให้พวกเขาสามารถสร้างรูปแบบหรืออัตลักษณ์ของตนเองอย่างมีอิสระได้

ยิ่งกว่านั้นเมื่อมูลนิธิปิดทองหลังพระ เห็นว่าชาวบ้านทำนาขึ้นบันได้ไม่ได้ ก็ได้มีความพยายามให้ชาวบ้านปลูกกล้วย มังคุด ลองกองมาปลูก แต่ด้วยลักษณะทางภูมิโนเวศที่ไม่สอดคล้องกับการทำพืชสวน เนื่องจากแม่น้ำอยู่ใกล้ แต่การดึงน้ำไปใช้ค่อนข้างลำบาก เนื่องจากพื้นที่ทำเกษตรกรรมอยู่สูงกว่าแม่น้ำ ก็จำเป็นต้องขุดสระเพื่อนำน้ำมากักเก็บไว้ แต่การไหลของน้ำก็ยังไม่เสถียร ต้องใช้โซล่าเซลล์สูบน้ำจากแม่น้ำขึ้นมาพักไว้ที่สระ หรือแม้กระทั่งเมื่อโซล่าเซลล์เสีย ก็มีเครื่องสูบน้ำจากมูลนิธิปิดทองหลังพระมาสนับสนุนอีก แต่พืชสวนนั้นกินน้ำเยอะ พอคืนเป็นลูกรังน้ำก็แห้งไวกว่าพื้นที่อื่น (นิรันดร์ พงษ์เทพ, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2561) แม้มูลนิธิปิดทองหลังพระจะทุ่มเทสรรพกำลัง และงบประมาณจำนวนมาก ด้วยความตั้งใจดีที่จะช่วยเหลือชาวบ้านบางกลอย แต่ด้วยทัศนคติที่คิดจะครอบงำไม่ยอมรับวิถีชีวิตดั้งเดิมของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน ทำให้โครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่ลงมาในชุมชนไม่เกิดประสิทธิภาพ นายนิรันดร์ให้ข้อมูลเพิ่มเติมกับผู้วิจัยว่าชาวบ้านที่นี่คือว่าบางกลอยบน-ใจแผ่นดิน คือบ้านของเขา อย่างไรก็ตามก็อยากกลับไปเดิม อยู่ข้างบนทำไร่หมุนเวียนกัน 10 ปี ไม่ต้องใช้เงินเลย ทำไร่เสร็จก็มีข้าว มีผัก มีพริก มีปลาหาได้ในแม่น้ำ ชาวบ้านไม่ได้คิดเรื่องร่ำรวย มาอยู่ข้างล่างไม่มีกิน พื้นที่ถูกจำกัด (นิรันดร์ พงษ์เทพ, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2561) สำหรับกะเหรี่ยงแก่งกระจานแล้ว มุมมองต่อความเจริญอาจไม่เหมือนคนในเมือง ความเจริญของกะเหรี่ยงบางกลอย ไม่ใช่การมีไฟฟ้า มีโทรทัศน์ มีเงินทองมากมาย แต่ความเจริญในทัศนะของพวกเขาถือการมีอยู่พอกิน พอใช้ ไม่ขาดแคลนข้าว ไม่ต้องมีเงิน แต่ขอให้มีความกินเพียงพอ ไม่ต้องการครอบครองที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนตัว เพียงแต่ขอใช้จากช่งทะรี เมื่อใช้แล้วก็ถวายกลับคืนช่งทะรี

มุมมองเรื่องความเจริญ หรือการพัฒนาของพวกเขาจึงต่างจากคนในเมือง รวมทั้งคนที่เข้าไปช่วยสนับสนุนอย่างสิ้นเชิง เช่นสิ่งที่เจ้าหน้าที่จากโครงการปิดทองหลังพระตามแนวพระราชดำริได้กล่าวกับคนในชุมชน และกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในวันที่กรรมการสิทธิฯ ขึ้นไปเยี่ยมชาวบ้านที่บางกลอยบนว่า “เข้ามาก็มาด้วยใจ ไม่ได้มาด้วยหน้าที่ ได้นำองค์ความรู้ของ

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 มาใช้ในพื้นที่ มาพัฒนาคุณภาพชีวิต ป่าก็ต้องรักษาไว้ รัฐบาลต้อง สงวนพื้นที่ป่าไว้สร้างความชุ่มชื้น ไว้สร้างอากาศให้ชาวโลก ก็เข้ามาแก้ปัญหา มาส่งเสริมให้เลี้ยง สัตว์ ส่งเสริมให้ปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ก่อนหน้าปิดทองหลังพระจะเข้ามาก็มีมูลนิธิ ศิลปาชีพ มาส่งเสริมอาชีพให้มีรายได้ไปซื้อข้าวกิน มาสร้างความมั่นคงให้พี่น้อง” มุมมองจากสิ่งที่ เจ้าหน้าที่โครงการปิดทองหลังพระได้พูดคุยกับชาวบ้านและกรรมการสิทธิมนุษยชนสะท้อนว่าเรามี ความตั้งใจที่จะพัฒนา สร้างความมั่นคงให้กับชาวบ้านบางกลอย อย่างไรก็ตามอย่างที่ผู้วิจัยได้ วิเคราะห์ไปแล้ว คือมุมมองการพัฒนาและความเจริญของกลไกอำนาจรัฐที่เข้าไปในชุมชนนั้น ไม่ ตรงกับความเจริญในทัศนะของชาวบ้าน สำหรับชาวบ้านแล้วความเจริญคือการมีข้าวกินเพียงพอ พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนจากการทำไร่ข้าว บนพื้นที่ที่มีลักษณะภูมิเวศสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิม สามารถทำเกษตรกรรมตามวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมได้ ความเจริญของชาวบ้านไม่ได้หมายถึงการมีเงิน จับจ่ายใช้สอยจำนวนมาก หากกลไกอำนาจรัฐไม่ปรับวิถีคิด การแก้ปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่คง ไม่ง่าย ชาวบ้านบางกลอยเปรียบเทียบให้เห็นชัดเจนว่า สมัยก่อนปู่ตายายสอน “ข้าว 1 กำมือ กับ ช้าง 1 ตัว จะแลกกันไม่ได้” หมายถึงสำหรับชีวิตกะเหรี่ยงแล้ว ไม่มีสิ่งใดมาทดแทนการมีข้าวกินได้ ในข้าวมีพืชไร่ ที่คุ้มครองดูแลต้นข้าว (แม่โพสพ) เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่กะเหรี่ยงให้ความเคารพ ดังนั้น สำหรับกะเหรี่ยงแล้วข้าวหนึ่งกำมือมีค่ามากกว่าช้างหนึ่งตัว

การจัดการป่าของรัฐส่วนกลางที่รุกคืบเข้ามาแทนที่การจัดการป่าโดยชุมชน ยังส่งผลให้ โลกทัศน์ในการจัดการป่าของกะเหรี่ยงเปลี่ยนแปลงไป จากแต่เดิมที่ไม่มีแนวคิดเรื่องกรรมสิทธิ์ เอกชน มีแต่ความคิดว่าผืนดินมีช่งทะเลหรือแม่พระธรณีเป็นเจ้าของ ดังนั้นเมื่อกะเหรี่ยงจะทำไร่ข้าว ก็จะต้องมีพิธีขออนุญาตแม่พระธรณี เมื่อทำไร่ข้าวเสร็จเรียบร้อยก็ทำพิธีขอบคุณแม่พระธรณี และ แม่โพสพ แล้วคืนผืนดินบริเวณนั้นให้กลับไปเป็นของแม่พระธรณีต่อไป การทำเกษตรกรรมหรือ จะทำกิจกรรมใด ๆ ก็ตามของกะเหรี่ยงจะเต็มไปด้วยความนอบน้อมต่อธรรมชาติ จากความเชื่อที่ว่า ทุกสิ่งล้วนมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นเจ้าของคุ้มครองดูแล ไม่ว่าจะเป็นแผ่นดิน น้ำ ต้นไม้ ฯลฯ แต่เมื่อมีการ จัดการป่าโดยรัฐส่วนกลางเข้ามา เจ้าหน้าที่รัฐพยายามให้ชาวบ้านต้องวัดแนวเขตที่ดินทำกินของตน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ในการมองทรัพยากรธรรมชาติ ที่เคยมองว่าผืนดินเป็นของ ส่วนรวมที่เป็นของแม่พระธรณี กลายเป็นกรรมสิทธิ์เอกชน ที่ปัจเจกที่ได้รับไปจะทำอะไรบน ที่ดินผืนนั้นก็ได้ ทั้ง ๆ ที่แต่เดิมไม่เคยคิดเรื่องกรรมสิทธิ์เอกชน กลายเป็นมองว่าที่ดินเป็นทรัพย์สิน ซื้อขายเปลี่ยนมือได้

วุฒิ บุญเลิศ ปราชญ์ชาวกะเหรี่ยงได้เขียนไว้ในงานวิจัย “เมื่อกะเหรี่ยงสวนฝั่งลูกขึ้นพูด” ต่อประเด็นโลกทัศน์ของกะเหรี่ยงต่อธรรมชาติและกรรมสิทธิ์ในที่ดินว่า การประกาศใช้ประมวล กม.ที่ดินปี พ.ศ. 2497 ส่งผลต่อโลกทัศน์ของกะเหรี่ยงที่มีต่อธรรมชาติและกรรมสิทธิ์ในที่ดิน แต่

เดิมเชื่อว่าผืนแผ่นดินมีแม่พระธรณี “สังกะเรียว” เป็นผู้ดูแลคุ้มครองและอวยพรให้ความอุดมสมบูรณ์ ในการเพาะปลูก และด้วยระบบไร่หมุนเวียน ที่ต้องสับเปลี่ยนหมุนเวียนพื้นที่ในการทำเกษตร จึงทำให้กะเหรี่ยงไม่มีความคิดครอบครองที่ดิน แต่เมื่อรัฐประกาศใช้ประมวลกฎหมายที่ดินปี พ.ศ. 2497 โดยออกเอกสารสิทธิ ส.ค.1 ให้แก่คนกะเหรี่ยงในปีดังกล่าว รวมทั้งมีการเก็บภาษีบำรุงท้องที่ ในต.สวนผึ้ง ในปี พ.ศ.2505 ชาวกะเหรี่ยงเริ่มเปลี่ยนความเชื่อ เปลี่ยนแนวคิดให้ คุณค่าที่ดินใหม่ มีความคิดครอบครองที่ดินอย่างถูกต้องตามกฎหมาย. ที่ดินถูกเปลี่ยนจากพื้นที่ยืมใช้จากแม่พระธรณีชั่วคราวเพื่อทำการผลิตเลี้ยงชีพ กลายเป็นสินค้าที่มีมูลค่าในการซื้อขาย แลกเปลี่ยน ทั้งหลายทั้งปวง ล้วนเป็นปัญหาจากโลกทัศน์การจัดการป่าของอำนาจรัฐส่วนกลางที่ไม่สอดคล้องกับโลกทัศน์ของกะเหรี่ยง เนื่องจากไม่ได้พยายามศึกษาทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ ในส่วนของพื้นที่กะเหรี่ยงชายขอบป่าแก่งกระจานนั้นเสียภาษีบำรุงท้องที่ในปี พ.ศ. 2501 ก็เช่นเดียวกัน คือการเข้ามาจัดการทรัพยากรของรัฐส่วนกลางได้เปลี่ยนโลกทัศน์ของกะเหรี่ยง จากไม่มีแนวคิดเรื่องกรรมสิทธิ์เอกชน เมื่อต้องเสียภาษีจากที่ดินทำกิน ก็แสดงว่าตนควรมีสิทธิ์เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ผืนดิน จากแต่เดิมที่จะต้องทำพิธีขอต่อแม่พระธรณีก่อนจะทำการเกษตร เนื่องจากในความเชื่อของกะเหรี่ยงผืนดินเป็นของแม่พระธรณี เมื่อโลกทัศน์เปลี่ยนแปลงไปก็ไม่ต้องทำพิธีขอจากช่งทะรี

สรุปตัวอย่างรูปธรรมการใช้ความรุนแรงทางกายภาพจากกลไกอำนาจรัฐที่เข้าลักษณะการก่อการร้ายโดยรัฐ ซึ่งเกิดจากความขัดแย้งในการจัดการป่าระหว่างรัฐและชุมชน

การก่อการร้ายโดยรัฐที่กระทำต่อชนพื้นเมืองในพื้นที่ป่าแก่งกระจานเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นลักษณะเฉพาะที่เป็นลักษณะพิเศษที่เกิดขึ้นในป่าแก่งกระจาน ซึ่งแตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ โดยกลไกอำนาจรัฐได้ผลิตซ้ำความรุนแรงทั้งต่อชุมชนและบุคคล ที่เป็นส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดภาวะตกขอบในกะเหรี่ยงแก่งกระจาน กะเหรี่ยงโผล่หรือเรียกสิ่งที่ทำให้ตนเองรู้สึกว่าคุณทำให้เป็นชายขอบว่า “มานิ่ง มาเพล” และหากยังมีลักษณะความรุนแรงทางกายภาพก็จะเพิ่มคำว่า “มาช่อง มานอ” เข้าไป ต่อกันเป็น “มานิ่ง มาเพล มาช่อง มานอ” คือภาวะที่ถูกทำให้กลายเป็นอื่น ภาวะที่กลายเป็นชายขอบ ถูกกีดกันออกจากกระบวนการมีส่วนร่วม และการกระทำความรุนแรง ลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ ซึ่งลักษณะมานิ่ง มาเพล มาช่อง มานอ นั้นเริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 หลังจากผู้ปฏิบัติงานคนสุดท้ายของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยออกจากป่าแก่งกระจาน โดยได้ทำการอพยพรายภูรชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง ที่อาศัยอยู่กระจัดกระจายตามแนวชายแดนไทย - พม่า มาอาศัยอยู่ร่วมกัน พื้นที่ตรงข้ามกับหมู่บ้าน โป่งลึก รวมทั้งหมด 57 ครอบครัว จำนวน 391 คน โดยมีการขอความร่วมมือเกมบังคับให้ชุมชนใจแผ่นดิน และบางกลอยจำนวนทั้งสิ้น 57 ครอบครัว 391 คน อพยพลงมายังพื้นที่ด้านล่าง โดยให้สัญญาว่าจะดำเนินการจัดสรรที่ดินทำกินให้อย่างเพียงพอ และในช่วงที่ยังไม่สามารถทำการเพาะปลูกได้ก็จะมีข้าวสารจัดสรรให้อย่างพอเพียง อย่างไรก็ตาม

จากการสัมภาษณ์นายคออี้ มีมิพบว่าเจ้าหน้าที่ไม่ได้ทำตามที่ได้ให้สัญญาไว้กับชาวบ้าน นอกจากนี้พื้นที่ที่อพยพคนจากบางกลอย และใจแผ่นดินลงมา ก็เป็นพื้นที่ที่เป็นที่ทำกินเดิมของคนในหมู่บ้านโป่งลึกอยู่แล้ว ชาวบ้านที่อพยพลงมาใหม่ต่างก็ไม่สบายใจที่ต้องมาแย่งที่ดินทำกินของกะเหรี่ยงด้วยกัน นายคออี้ มีมิ กะเหรี่ยงแก่จระจกซึ่งเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ (เสียชีวิตเมื่อ 5 ตุลาคม 2561 โดยไม่ได้กลับขึ้นไปยังชุมชนดั้งเดิมได้อีกเลย) ได้แสดงความไม่สบายใจต่อประเด็นดังกล่าวทุกครั้งที่มีผู้วิจัยขึ้นไปสัมภาษณ์ โดยปู่คออี้ได้เปรียบเทียบว่าการถูกย้ายลงมาอยู่ที่บางกลอยล่าง (เจ้าหน้าที่รัฐตั้งชื่อชุมชนที่อพยพคนลงมาใหม่ให้เหมือนชื่อชุมชนเดิมว่าบางกลอย แต่ชาวบ้านก็จะเรียกว่าบางกลอยล่าง เพื่อให้เป็นที่เข้าใจว่าเป็นชุมชนที่ชาวบ้านถูกอพยพลงมาใหม่ ไม่ใช่ชุมชนเดิม) นั้นเปรียบเสมือนเราไปปักไข่ของคนอื่น ไม่เหมือนที่เราปักไข่ของเราเอง นั่นสะท้อนว่าปู่คออี้ นั้นไม่สบายใจที่ถูกอพยพมาแล้วต้องมาแย่งพื้นที่ทำกินกับชาวโป่งลึก

การกระทำความรุนแรงต่อชุมชนดั้งเดิม และกะเหรี่ยงในป่าแก่จระจก ไม่จบลงเพียงเหตุการณ์เมื่อปี 2539 เท่านั้น แต่ยังมีกรณีขึ้นไปทำลายบ้านเรือน ช้างข้าว อีกหลายครั้ง จนเกิดลักษณะการก่อการร้ายโดยรัฐที่ชัดเจนเป็นข่าวเกรียวกราวในสังคมเมื่อ ปี พ.ศ. 2554 เนื่องจากมีเฮลิคอปเตอร์จำนวนทั้งสิ้น 3 ลำตกจากยุทธการตะนาวศรี ในปี พ.ศ. 2554 หลังจากที่ขึ้นไปปฏิบัติการเผาบ้าน และทำลายช้างนางของกะเหรี่ยงใจแผ่นดิน จนทำให้มีผู้เสียชีวิตรวมกันทั้งสิ้นถึง 17 คน โดยมีรายละเอียดของปฏิบัติการดังกล่าวดังนี้

กรกฎาคม 2554 เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่จระจก หัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่จระจกในขณะนั้น ได้สนธิกำลังร่วมกับหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ กองกำลังสุรสีห์ จ.กาญจนบุรี เข้าผลักดันชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ที่บ้านบางกลอยบน บริเวณต้นน้ำห้วยใหญ่ ห่างจากบ้านบางกลอย-โป่งลึก ซึ่งเหตุการณ์ครั้งนั้น มีการเผาทำลายช้างข้าว เมล็ดพันธุ์พืช และบ้านเรือนของชาวกะเหรี่ยง “บ้านกลอยบน” 20 ครอบครัว พร้อมทั้งผลักดันให้ย้ายลงมาอยู่ที่ “บ้านกลอยล่าง” ซึ่งมีชาวบ้านจับจองพื้นที่ทำกินอยู่ก่อนแล้ว จะเหลือก็เพียงพื้นที่ที่จะเป็นขั้นหินแข็งไม่สามารถทำการเกษตรใด ๆ ได้

ปฏิบัติการในครั้งนั้น นอกจากจะการผลักดันให้ออกจากพื้นที่แล้ว ยังมีชาวบ้านกะเหรี่ยงหลายคนถูกจับกุมตั้งข้อกล่าวหาว่าเป็นคนต่างด้าว บุกรุกทำลายป่า ทำไร่เลื่อนลอย ทำลายผืนป่าต้นน้ำ เป็นแหล่งผลิตเสบียงสนับสนุนชนกลุ่มน้อยเคเอ็นยูที่อยู่ตามแนวชายแดน และเป็นแหล่งพักพิงยาเสพติด ทั้งที่ชาวกะเหรี่ยงเหล่านี้มีหลักฐานยืนยันว่า อาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินดังกล่าวมานานนับร้อยปี ก่อนมีการประกาศพื้นที่ดังกล่าวให้เป็นเขตอุทยานแห่งชาติแก่จระจกในปี พ.ศ. 2524 ด้วยซ้ำ ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ได้รับความเดือดร้อน ไร้ที่อยู่และที่ทำกิน ขาดความปลอดภัย ความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน จนต้องอยู่อย่างหวาดผวา ทั้ง ๆ ที่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่มายาวนานเป็น

เวลากว่า 100 ปี ที่สำคัญ ชาวบ้านทุกคนมีทะเบียนราษฎรชาวเขาอย่างถูกต้อง แต่กลับยังถูกกล่าวหาว่าเป็นชนกลุ่มน้อยไม่ใช่คนไทย (แคะรอย”บิลลี” ล่องหน คาคปมจากคดีเผาหมู่บ้านกะเหรี่ยง, 2557)

นับแต่ปี 2552-2554 หัวหน้าอุทยานอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในขณะนั้น ได้ดำเนินงานตามโครงการลาดตะเวนเชิงคุณภาพในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ร่วมกับ โครงการดูแลรักษาป่าไม้บริเวณป่าละอูบนและเขาพะเนินทุ่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เจ้าหน้าที่ ตรวจพบบริเวณห้วยขุนกระเวน ห้วยซำซุมเห็ด ห้วยตะเกลพาดู ห้วยตะเกลโพ และห้วยพลู ซึ่งเป็นลำห้วยสาขาของแม่น้ำเพชรบุรี แม่น้ำบางกลอย บริเวณ ชายแดนไทย-พม่า จึงได้จัดทำโครงการอพยพ/ ผลักดันชาวกะเหรี่ยงโดยการเผาบ้านและขังนางข้าว ยึดเครื่องมือเครื่องใช้อุปกรณ์ในการทำไร่ข้าว จับกุมส่งฟ้องศาล

ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 25 – 28 เมษายน พ.ศ. 2553 เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ร่วมกับเจ้าหน้าที่ทหารฯ และ ราษฎรชุมชนบ้านโป่งลึก – บางกลอย นำกำลังเข้าเจรจาและผลักดันให้ผู้กระทำความผิดดังกล่าวออกนอกพื้นที่ รวม 12 จุด

ครั้งที่ 2 โดยแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ระหว่างวันที่ 12 - 13 มิถุนายน ปี พ.ศ. 2553 และระหว่าง วันที่ 19 - 23 2 สิงหาคม พ.ศ. 2553

ครั้งที่ 3 โดยแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ระหว่างวันที่ 21 – 24 เมษายน พ.ศ. 2554 วันที่ 5 - 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 และเข้าดำเนินการทั้งสิ้น 24 กลุ่ม/จุด โดยจำนวนเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมภารกิจทั้งสิ้น 110 นาย สนธิกำลังกันจากหลายหน่วยงาน เช่น อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ค่ายฝึกการรบพิเศษที่ 1 (แก่งกระจาน) กองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 7 กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 144 ชุดปฏิบัติการเฉพาะกิจทัพพระยาเสือจำนวน สถานีตำรวจภูธรแก่งกระจาน สำนักการbinกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สนับสนุนนักbin พร้อมช่างเครื่อง โครงการซังห้วมัน ตามพระราชดำริ สนับสนุน นักbin พร้อมช่างเครื่องในการปฏิบัติการ จำนวน 4 นาย เฮลิคอปเตอร์ จำนวน 1 ลำ ได้เผาทำลายเพิงพัก สิ่งปลูกสร้าง ทั้งสิ้น 98 หลัง แยกเป็นเพิงพักที่รื้อถอนไว้เมื่อปี พ.ศ.2553 จำนวน 33 หลัง และเป็นสิ่งปลูกสร้างที่ลักลอบปลูกใหม่ จำนวน 65 หลัง...

ครั้งที่ 4 ระหว่างวันที่ 23 – 26 มิถุนายน พ.ศ. 2554 มีเจ้าหน้าที่เข้าร่วมภารกิจ ทั้งสิ้นรวม 158 นาย โดยมีผลการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. ตรวจสอบพื้นที่บุกรุก พบเพิงพัก/ สิ่งปลูกสร้าง ทั้งสิ้น 17 จุด
2. รื้อถอนทำลายเพิงพัก/สิ่งปลูกสร้าง รวม 21 หลัง

สรุปแผนและการปฏิบัติการของฝ่ายเจ้าหน้าที่อุทยานนับแต่เดือน เมษายน พ.ศ. 2553 - เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2554 ทำการเผาทำลายเพิงพัก สิ่งปลูกสร้าง ทั้งสิ้น 98 หลัง แยกเป็นบ้าน/

เพลิงพิท ที่รื้อทำลายไว้เมื่อปี พ.ศ. 2553 จำนวน 33 หลัง ทำลายหรือถอนในปี พ.ศ. 2554 จำนวน 65 หลัง รวมผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกผลักดันลงมา จำนวน 17ครอบครัว จำนวน 80 คน

แหล่งข้อมูล ประกอบการเขียนรายงาน เอกสารของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน (สรุปผลการปฏิบัติงาน ยุทธการ ตะนาวศรี โครงการขยายผลการอพยพ ผลักดัน/ จับกุม ชุมชนชนกลุ่มน้อยที่บุกรุกพื้นที่ ตามแนวชายแดนไทย-พม่า อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ระหว่างวันที่ 23-26 มิถุนายน 2554)

นอกจากกะเหรี่ยงแก่งกระจานเป็นผู้ถูกระทำจากกลไกอำนาจรัฐที่ใช้ความรุนแรง ที่มีลักษณะเป็นการก่อการร้ายโดยรัฐแล้ว สิ่งที่กะเหรี่ยงแก่งกระจานเป็นผู้ถูกระทำให้เหตุการณ์นี้คือ กลไกด้านอุดมการณ์ของรัฐที่ให้ข่าวผ่านสื่อมวลชน โดยการแปะป้ายว่าเป็นชนกลุ่มน้อยที่ขึ้นไปบุกรุกป่า ทำให้ป่าเสื่อมโทรม เป็นพวกลักลอบปลูกกัญชา ขัดแย้งกับข้อเท็จจริงที่ระบุว่า คนกะเหรี่ยงที่ถูกเผาบ้านและขังขัง นำโดย ปู่คออี้ มีมิ (เสียชีวิตเมื่อวันที่ 5 ต.ค. 61 ขณะอายุ 107 ปี) เป็นคนท้องถิ่นดั้งเดิม ยืนยันได้จากแผนที่กรมแผนที่ทหาร ปี พ.ศ. 2455 ที่ระบุถึงการมีอยู่ของหมู่บ้าน ใจแผ่นดิน รวมไปถึงแผนที่ในปี พ.ศ. 2512 ก็ระบุว่า หมู่บ้านใจแผ่นดิน เช่นเดียวกัน ขณะที่ชาวบ้าน มีหลักฐานยืนยันว่าอยู่ในพื้นที่มาก่อน จากทะเบียนสำรวจบัญชีบุคคลในบ้าน หรือท.ร.ช. ที่จัดโดย กรมประชาสงเคราะห์ ภายใต้โครงการสำรวจข้อมูลประชากรชาวเขา หรือโครงการสิงห์ภูเขา (เป็นการสำรวจชาวเขาตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2527) เมื่อปี พ.ศ. 2531 พบชื่อของ ปู่คออี้ ถูกเขียนว่า นายโคอิ เป็นหัวหน้าครอบครัว เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2454 ที่จังหวัด “เพชรบุรี” ประเทศ “ไทย” พ่อชื่อ “มีมิ” แม่ชื่อ “พินอติ” ทุกคนเป็นชาวเขาเผ่า “กะเหรี่ยง” และนับถือ “ผี” เท่ากับช่วยยืนยันว่า ปู่คออี้ เป็นคนท้องถิ่นดั้งเดิม ที่อยู่ในพื้นที่มานานแล้ว พวกเขาไม่ใช่ผู้บุกรุกอย่างที่ถูกรัฐกล่าวหาแต่อย่างใด

นอกจากพื้นที่ใจแผ่นดิน-บางกลอยบน ซึ่งได้รับผลกระทบจากการจัดการป่าของรัฐแล้ว พื้นที่ชุมชนอื่น ๆ ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานก็ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน เช่นที่ห้วยหินเพลิง และห้วยกระซู่ ซึ่งเป็นพื้นที่ทำกินของกะเหรี่ยงโพลั่วแถบ อ.หนองหญ้าปล้อง ซึ่งส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมการต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ในช่วงสงครามเย็น โดยได้มีผู้ปฏิบัติงานของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเข้ามาฝังตัว จัดตั้งมวลชน ขยายเขตงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2502

นางประไพ บุญชูเชิด หรือป้าปี ลูกสาวลุงเหล็ก ผู้ปฏิบัติงานกะเหรี่ยงคนสำคัญของพคท. ชุดแรกในเขตงานภาคกลางตะวันตก หรือเขตงานตะนาวศรี ได้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่า ที่ดินทำกินของพ่อ (ลุงเหล็ก) ที่ห้วยหินเพลิงนั้น ทางครอบครัวได้เข้าไปหักร้างถางพงตั้งแต่บรรพบุรุษ คือปู่ย่าตายายของป้าปีและทำกินเรื่อยมา มีหลักฐานปรากฏเป็นพืชเศรษฐกิจจำนวนมากในพื้นที่ ลุงเหล็กเป็น

เป่าสำคัญที่ผู้ปฏิบัติงานของพท.ต้องการให้เข้าร่วมขบวนการ สุดท้ายลุงเหล็กต้องถูกจับติดคุกอยู่ 2-3 ปีในคดีคอมมิวนิสต์ ทั้ง ๆ ที่ตอนนั้นยังไม่ได้เป็นคอมมิวนิสต์ ความรุนแรงต่อกะเหรี่ยงแก่่ง กระฉอนไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะจากโจรในเครื่องแบบเท่านั้น แต่ยังได้รับความรุนแรงจากโจรจริง ๆ ในระหว่างที่ลุงเหล็กถูกจับแม่ป้าก็ถูกข่มขืน เนื่องจากไปเลี้ยงวัว เนื่องจากโจรพวกนั้นต้องการมาขโมยวัว นอกจากคุณแม่ของป้าปีโดนข่มขืนแล้วคุณย่าของป้าปีก็โดนยิงแต่ไม่ตายเนื่องจากถูกกระสุนไปถูกที่กระบอกทองเหลืองที่ใส่ปูนกินกับหมาก พ่อป้าปี (ลุงเหล็ก) ไม่สบายใจกับเรื่องราวที่เกิดขึ้น ก็หนีเข้าป่าหลังจากถูกปล่อยตัว (สมัยนั้นลุงสัมพัทธ์ พึ่งประดิษฐ์มาฝั่งตัว) และเนื่องจากลุงเหล็กเป็นผู้ปฏิบัติงานกะเหรี่ยงคนสำคัญได้ถูกส่งไปศึกษาทั้งที่จีน และรัสเซีย

พื้นที่ห้วยหินเพ็งเป็นพื้นที่ที่ครอบครัวป้าปีได้ทำกินมาตลอด จนกระทั่งมีการล้อมปราบจากฝ่ายรัฐ จึงจำต้องหนีเข้าไปอาศัยร่มธงพรรคคอมมิวนิสต์ ให้กองทัพปลดแอกประชาชนไทย กองกำลังอาวุธของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ได้คุ้มกัน ในขณะที่เข้าไปร่วมต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย จากความคับแค้นที่เกิดจากการกระทำของกลไกอำนาจรัฐ และโจรในพื้นที่ พื้นที่ทำกินที่ห้วยหินเพ็งก็มีชาวบ้านในชุมชนเข้าไปทำกิน แต่เมื่อป้าปีกลับออกมาจากป่าในปี พ.ศ. 2532 ก็ได้กลับมาทำมาหากินพื้นที่นี้เหมือนเดิม อย่างไรก็ตามในระหว่างที่ได้เข้าไปร่วมการต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์เป็นระยะเวลาหลายปีนั้น ได้มีการประกาศอุทยานแห่งชาติแก่่ง กระฉอนในปี พ.ศ. 2524 ซึ่งการประกาศอุทยานแห่งชาติดังกล่าวก็ไม่ได้มีการมาสอบถามชาวบ้านในพื้นที่ หรือไม่ได้มีการมาสำรวจที่ทำกินของชาวบ้านว่าทับซ้อนกับพื้นที่อุทยานที่จะประกาศหรือไม่

การขาดกลไกการมีส่วนร่วมดังกล่าว สะท้อนปัญหาการผลักให้กะเหรี่ยงเป็นชายขอบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อมากมาย เช่น ชาวบ้านไม่สามารถดำรงวิถีชีวิตของตนได้ เช่น ไม่สามารถทำไร่หมุนเวียนได้ เมื่อทำไร่หมุนเวียนซึ่งเป็นแกนกลางของวิถีชีวิตกะเหรี่ยงไม่ได้ ความหลากหลายของพืชผักก็ลดลง แต่เดิมข้าวกะเหรี่ยงในพื้นที่ห้วยกระซู ห้วยหินเพ็งมี 40-50 สายพันธุ์ ก็เหลือเพียงแค่ 5-6 สายพันธุ์ นอกจากนี้พืชผักอื่น ๆ ก็หายไป ฝ้ายก็ปลูกไม่ได้เพราะทำไร่หมุนเวียนไม่ได้ ไม่มีฝ้ายก็ทอผ้าไม่ได้ จากที่กะเหรี่ยงเคยพึ่งพิงตัวเองได้จากรูปแบบเกษตรกรรมแบบไร่หมุนเวียน ก็ทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไป ไม่สามารถรักษาประเพณี อัตลักษณ์ของตนไว้ได้ ป้าปีได้ให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัยต่อประเด็นนี้ว่า “สมัยก่อนที่ยังทำไร่หมุนเวียนได้ไม่ต้องซื้ออะไรกินเลย นอกจากนี้วิถีเศรษฐกิจยังเป็นแบบแลกเปลี่ยน แบ่งปันกัน คนกะเหรี่ยงจะใส่ใจผู้ที่อ่อนแอกว่าเสมอ เช่น หากออกไปล่าสัตว์ หรือหาผักผลไม้กิน ถ้าคนท้องไป เค้าจะนับให้เป็นสองแรง คือนับเด็กในท้องด้วย ผู้หญิงตั้งครรภ์ก็จะได้ส่วนแบ่งสองส่วน สมัยก่อนผู้หญิงก็ไปล่าสัตว์แต่ไปกับผู้ชาย สมัยก่อนในหมู่บ้านมีมะม่วงแค่สามต้น ต้นนี้ใหญ่มาก

(4-5 คนโอบ) พอมะม่วงแก่ ก็ไปแบ่งกันทั้งหมดบ้าน หลึงตั้งครรภ์จะได้ส่วนแบ่งสองส่วน การประกาศเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ทำให้คนในชุมชนต้องเปลี่ยนวิถีการผลิตจากที่เคยพึ่งพาตนเองได้ ก็ต้องไปใช้การผลิตแบบเกษตรกรรมเชิงเดี่ยว ซึ่งทำให้ดินเสื่อมสภาพ สุดท้ายจำเป็นต้องใช้ยาฆ่าหญ้า

ยาม่าแมลง และปุ๋ยเคมี แม้ว่าจะมีความพยายามจะทิ้งพื้นที่ไว้ให้เป็นป่า รื้อฟื้นวิถีการผลิตแบบกะเหรี่ยง เพื่อจะกลับมาทำไร่หมุนเวียน ก็โดนจนท.อุทยานฯ ดำเนินคดีบุกรุกแผ้วถาง แม้ว่าจะมีการประกาศมติคณะรัฐมนตรีเรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตกะเหรี่ยง 3 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ซึ่งมีบทบัญญัติที่รับรองการทำไร่หมุนเวียนตามวิถีชีวิตดั้งเดิมของกะเหรี่ยงก็ตาม” (ประไพ บุญชูเชิด, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2560) สุดท้ายป่าปี หรือนางประไพ บุญชูเชิด ก็ถูกยึดที่ดินทำกินที่ทิ้งไว้ให้เป็นป่า หวังจะรักษาวิถีการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมของกะเหรี่ยง และยังคงถูกดำเนินคดีบุกรุกแผ้วถางป่าอีกด้วย

การไม่ยอมรับวิถีชีวิตดั้งเดิมของกะเหรี่ยง และการผูกขาดการจัดการทรัพยากรป่าของกลไกอำนาจรัฐไทย ได้นำมาสู่ความขัดแย้งในการจัดการป่าระหว่างรัฐและชุมชนชาติพันธุ์ต่าง ๆ มากมายทั่วแผ่นดินไทย

การผลิตซ้ำกลไกด้านการปราบปรามของรัฐ โดยการฆาตกรรมแกนนำกะเหรี่ยงแก่งกระจาน

สำหรับป่าแก่งกระจานนั้น ความรุนแรงจากกลไกอำนาจรัฐด้านการปราบปรามมีลักษณะพิเศษที่ไม่เพียงแต่สะท้อนออกมาผ่านการยึดที่ดินทำกินดั้งเดิมของกะเหรี่ยง หรือการบังคับอพยพ เผา ไล่รื้อ บ้านเรือนทำลายอุปกรณ์การทำเกษตรเท่านั้น แต่ยังมีรูปแบบความรุนแรงที่กระทำต่อแกนนำที่ลุกขึ้นมาปกป้องชุมชน ปกป้องสิทธิของชนพื้นเมือง เช่นกรณีการฆาตกรรมนายทัศนัย กมล โอบอ้อม และนายพอละจี รักจงเจริญ หรือที่คนทั่วไปรู้จักในนาม “บิลลี่” ภายกะเหรี่ยง เรียกว่า “มาซ่อง มานอ” คือการกระทำด้วยการใช้ความรุนแรง คล้องจองกับคำว่า “มานิ่ง พาเพล” คือ รังแก เอารัดเอาเปรียบ ที่เข้าลักษณะการก่อการร้ายโดยรัฐอีกสองกรณีคือ

การฆาตกรรมนายทัศนัยกมล โอบอ้อม หรืออ.เป็ดของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน

นายทัศนัยกมล โอบอ้อม เคยเป็นครู โรงเรียนท่ายางวิทยา เคยดำรงตำแหน่ง

นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหนองจอก อำเภอท่ายาง ลงสมัคร ส.ส.ครั้งแรกในนามพรรคชาติไทย แต่สอบตก เช่นเดียวกับการลงสมัครในครั้งที่ 2 ในนามพรรคเพื่อไทย ก่อนหน้านั้นนานกว่า 20 ปี นายทัศนัยกมล คลุกคลีอยู่กับชุมชนชาวกะเหรี่ยงในป่าแก่งกระจาน และเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในฐานะอาสาสมัครฟื้นฟูคุณภาพชีวิต จึงเป็นที่รู้จักของชาวกะเหรี่ยงทั้งที่มี และไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน บทบาทสำคัญที่เกี่ยวข้องกับทางราชการคือเป็นผู้ประสานงานให้ชาวกะเหรี่ยงในป่าช่วยติดตามค้นหา ตชด. ที่หายสาบสูญไประหว่างปฏิบัติหน้าที่ชายแดนไทย-พม่า เมื่อปี พ.ศ. 2535 จน

ช่วย ตชด.ออกจากป่าได้สำเร็จ 4 คน หลังจาก ตชด.ชุดนั้นหลงอยู่ในป่านานถึง 35 วัน และมีบทบาทในการประสานงานให้ผู้ปฏิบัติงานพรรคคอมมิวนิสต์ในเขตงานภาคกลางตะวันตกออกมามอบตัวต่อรัฐบาล

นายทัศนักรม โอบอ้อม หรือที่รู้จักกันทั่วไปในจ.เพชรบุรีว่า “อ.ป๊อด” ได้ให้ข้อมูลกับสื่อมวลชนในงานเสวนาที่ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรในวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2554 ว่า แท้จริงแล้วชาวกะเหรี่ยงที่ถูกผลักดันไม่ใช่ชนกลุ่มน้อยจากประเทศพม่า ตามที่หัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน กล่าวอ้างแต่อย่างใด แต่เป็นชาวกะเหรี่ยงดั้งเดิมในพื้นที่ป่าแก่งกระจานนั่นเอง (มีหลักฐานชัดเจนคือ ปี พ.ศ. 2512 และ พ.ศ. 2513 ทางกรมไทยได้สำรวจชาวกะเหรี่ยงและให้เหรียญชาวเขานั้นคือการยอมรับว่าทางการต้องการให้กะเหรี่ยงยอมรับว่าตนเองคือคนของประเทศไทย) โดยก่อนที่นายทัศนักรม จะถูกฆาตกรรม หลังเหตุการณ์การไล่อพยพและวางเพลิงชุมชนใจแผ่นดินบางกลอยบน นายทัศนักรม หรือ อ.ป๊อด ได้พากะเหรี่ยงแก่งกระจานไปแถลงข่าวที่ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ในวันที่ 8 กันยายน หรือเพียง 2 วัน ก่อนถูกยิงเสียชีวิต นายทัศนักรมเป็นผู้พาผู้นำชุมชนกับชาวกะเหรี่ยงหลายคน คือ

นายนิรันดร์ พงษ์เทพ ประธานสภา อบต. ห้วยแม่เพรียง นายลอย จิโปลัง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1 บ้านโป่งลึก นายกระตัง โชควินุญ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 บ้านบางกลอย ตำบลห้วยแม่เพรียง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ไปร่วมงานเสวนา "กะเหรี่ยงแก่งกระจาน สิทธิมนุษยชนและการจัดการป่าไม้" ที่ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรเพื่อตอบโต้ประเด็นที่หัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานได้ให้สัมภาษณ์ให้ร้ายกะเหรี่ยงใจแผ่นดิน ว่าเป็นกะเหรี่ยงที่ข้ามมาจากฝั่งพม่า เป็นผู้สนับสนุนกองกำลังกะเหรี่ยง KNU ด้วยการส่งอาวุธและเสบียงให้ KNU โดยในงานเสวนาดังกล่าว อ.ป๊อดได้กล่าวในงานเสวนาถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานว่า “เคยไปกินข้าวบ้านชาวกะเหรี่ยงแต่ต่อมาก็เผาบ้าน อย่างล่าสุดคือปู้ดอ้อ ก็ถูกเผา ปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากเจ้าหน้าที่ขาดข้อมูล ขาดการศึกษาเชิงวัฒนธรรม ซึ่งให้ความสำคัญกับเรื่องข้าวมาก การเผา การทำลายข้าวจึงเป็นเรื่องใหญ่สำหรับชาวกะเหรี่ยง นอกจากนี้ อ.ป๊อดยังเตรียมการถวายฎีกายื่นถวายฎีกาขอพระราชทานความช่วยเหลือให้ชาวกะเหรี่ยงจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

วันที่ 10 กันยายน 2554 เวลาประมาณ 19.00 น. สองวันหลังจากที่นายทัศนักรม โอบอ้อม หรือที่รู้จักกันทั่วไปในอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ว่า “อาจารย์ป๊อด” อดีตผู้สมัคร ส.ส. จังหวัดเพชรบุรี เขต 3 พรรคเพื่อไทย และนักต่อสู้เพื่อสิทธิชาวกะเหรี่ยง ได้พากะเหรี่ยงแก่งกระจานไปร่วมการเสวนาและแถลงข่าวโต้ตอบกับนายชัยวัฒน์ที่ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ก็ถูกคนร้ายยิงเสียชีวิตที่

หมู่ 6 ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยในกระเป๋าสี้อย่างพบจดหมายถึง

พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ มีเนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์เผาบ้านกะเหรี่ยงใจแผ่นดิน และเหตุการณ์เฮลิคอปเตอร์ตกจำนวน 3 ลำ จากปฏิบัติการในยุทธการตะนาวศรีด้วย (อัยการอุทธรณ์คดีศาลยกฟ้องอดีตหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานอ้างว่า ‘อ.ป๊อด’, 2554)

การฆาตกรรมนายพลละจี รักจงเจริญ แกนนำกะเหรี่ยงแก่งกระจาน

ภายหลังการเสียชีวิตของนายทัศนักรม ที่ถูกคนร้ายยิงอย่างโหดเหี้ยม ทำให้นายพลละจี รักจงเจริญ หรือที่ชาวบ้านกะเหรี่ยงรู้จักกันในนาม “บิลลี่” ได้ลุกขึ้นมาเป็นแกนนำที่ต่อสู้เรื่องสิทธิชนพื้นเมือง และสิทธิชุมชน นอกจากสถานะและบทบาทอย่างเป็นทางการในฐานะสมาชิกอบต. ห้วยแม่เพรียง บิลลี่เป็นชายกะเหรี่ยงปกากะญอร่างเล็ก เป็นหลานชายของนายค้อ อิมิ ที่เป็นผู้นำจิตวิญญาณของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน ในฐานะผู้นำที่ชาวบ้านให้ความไว้วางใจ บิลลี่สนใจใคร่รู้เรื่องราวเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน เขาพยายามเข้าร่วมงานสัมมนา อบรม ทุกงานที่เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขตงานตะนาวศรีได้รับเชิญ พยายามหาวิธีการที่จะสื่อสารออกไปยังสาธารณะถึงปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในผืนป่าแก่งกระจาน บิลลี่เข้าอบรมนักข่าวพลเมือง เพื่อทำหน้าที่ระบอเสียงแทนกะเหรี่ยงในชุมชน สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงกับกะเหรี่ยงทางภาคเหนือ เดินทางไปดูงานชุมชนกะเหรี่ยงทางภาคเหนือที่มีการรวมตัวกันเข้มแข็ง ด้วยหวังว่าจะนำบทเรียนมาใช้ในชุมชนได้บ้าง

นอกจากเป็นแกนนำของเครือข่ายกะเหรี่ยงฯ แล้ว บิลลี่ยังเป็นพ่อของเด็ก ๆ 5 คน เป็นสามีที่ดีของภรรยา แต่เพราะความขัดแย้งในผืนป่าแก่งกระจานที่มีลักษณะรุนแรง วันที่ 17 เมษายน บิลลี่ แกนนำกะเหรี่ยงบ้านบางกลอย และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแม่เพรียง อ.แก่งกระจาน จ.เพชรบุรี ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในคดีที่ชาวบ้านโป่งลึก-บางกลอย ยื่นฟ้องฟ้องกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และนายชัยวัฒน์ ลิมลิจอักษร ในข้อหาเข้ารื้อทำลาย เผาบ้านเรือนและทรัพย์สินของชาวบ้านชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง จนได้รับความเสียหายแก่สิทธิ เสรีภาพ ทรัพย์สิน โดยบิลลี่ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยทนายความ เขาเข้าไปเก็บข้อมูลจากปู่ค้อและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการไล่ที่เพื่อนำไปใช้ในชั้นศาล จากนั้นก็ช่วยพาปู่ไปฟ้องศาลปกครองกลาง เพื่อฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากการที่บ้านถูกเผา การเข้ามาช่วยทำคดีดังกล่าวของบิลลี่สร้างความไม่พอใจให้แก่ข้าราชการกรมอุทยาน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับปฏิบัติการไล่รื้อที่ใจแผ่นดินเป็นอย่างมาก ถึงขั้นบิลลี่ได้ส่งเสียไว้กับภรรยาว่า “ถ้าวันใดวันหนึ่งพี่หายตัวไป ไม่ต้องเป็นห่วงพี่ ไม่ต้องคิดมาก ไม่ต้องตามหาพี่ ให้รู้ว่าพี่ถูกฆ่าไปนานแล้ว” และบิลลี่ก็ได้หายตัวไปอย่างลึกลับในเย็นวันดังกล่าวจริง ๆ และหลังถูกพาดพิงถึงการหายตัวไปอย่างลึกลับของนายพลละจี นายชัยวัฒน์ก็ออกมายอมรับว่า “ได้เอาตัวบิลลี่ไปจริง แต่ได้ปล่อยตัวไปแล้ว”

“วันที่ 15 เม.ย. พ.ศ. 2557 เป็นวันสุดท้ายที่บิลลี่อยู่กับครอบครัว (บิลลี่พักอยู่กับมีนอที่บ้านป่าเต็ง อ.แก่งกระจาน จ.เพชรบุรี) ก่อนออกไป เขาบอกกับทางบ้านว่าจะไปทำงานที่องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ที่หมู่บ้านบางกลอย และตั้งใจจะไปหาแม่ แต่ไม่ได้บอกว่าจะไปค้างที่คืน และจะกลับมาเมื่อใด ทางครอบครัวมารู้ข่าวอีกทีเมื่อ 18 เม.ย. ว่าบิลลี่หายตัวไป” ในช่วงระหว่างวันที่ 15-17 เม.ย. ยังมีคนพบเห็นบิลลี่ โดยวันที่ 17 เม.ย. มีคนเห็นเขาขี่มอเตอร์ไซค์จากหมู่บ้านบางกลอยไปทาง

อ.แก่งกระจาน

วันที่ 18 เม.ย. พี่ชายของบิลลี่โทรศัพท์ถามามีนอว่าเขาถึงบ้านหรือยัง เพราะบิลลี่ออกจากบ้านบางกลอยมาตั้งแต่ช่วงเย็นวันที่ 17 เม.ย. แล้ว มีนอพยายามติดต่อบิลลี่แต่ไม่สามารถติดต่อได้ โทรศัพท์หาเพื่อน ๆ ทุกคนของบิลลี่ แต่ก็ไม่มีใครรู้ว่าเขาอยู่ที่ไหน เธอเริ่มกังวลใจมากขึ้น

วันที่ 19 เม.ย. มีนอพร้อมพี่ชายและเพื่อนของบิลลี่จึงตัดสินใจที่จะไปแจ้งความที่สถานีตำรวจภูธรแก่งกระจานว่าบิลลี่ได้หายตัวไป การสอบสวนชาวบ้านในพื้นที่ทำให้ได้ทราบว่าช่วงเย็นวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2557 บิลลี่ถูกเจ้าหน้าที่อุทยานควบคุมตัวไป 4 กันยายน พ.ศ. 2562 หนึ่งวันหลังจากกรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ) แถลงข่าวการพบกระดูกของบิลลี่ นายชัยวัฒน์ ลิ้มลิขิตอักษร หัวหน้าอุทยานฯ แก่งกระจานในเวลานั้นเป็นหนึ่งในผู้อยู่ในเหตุการณ์ควบคุมตัวบิลลี่ ได้ให้สัมภาษณ์บีบีซีไทยว่า เจ้าหน้าที่ที่ควบคุมตัวบิลลี่ฐานมีน้ำผึ้งป่าไว้ในครอบครอง 38 ขวด แต่หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ก็ได้ปล่อยตัวไป เขายังยืนยันว่าเขาและลูกน้องอีกสามคนไม่มีส่วนรู้เห็นกับการหายตัวไปของบิลลี่

การหายตัวไปของบิลลี่ สร้างความหวาดกลัวให้กะเหรี่ยงแก่งกระจานไม่น้อย แกนนนำหลายคนยอมรับกับผู้วิจัยว่าการที่บิลลี่ถูกบังคับให้สูญหายอย่างไร้ร่องรอยโดยไม่เจอแม้แต่ศพหรือชิ้นส่วน ทำให้มีความหวาดระแวงในการเคลื่อนไหว แต่สุดท้ายเมื่อไม่มีทางให้เลือกมากนัก พวกเขาก็ต้องลุกขึ้นมายื่นหัตถ์ต่อผู้เพื่อสิทธิของชุมชน สิทธิของเผ่าพันธุ์ การต่อสู้ทางคดีที่เกี่ยวข้องกับบิลลี่เป็นเรื่องยากลำบาก นอกจากเรื่องอิทธิพลในพื้นที่แล้ว การที่รัฐบาลไทยยังไม่ได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยการบังคับให้สูญหายของสหประชาชาติ ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะได้ลงนามในอนุสัญญาดังกล่าวไปตั้งแต่วันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2555 แล้ว โดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีมติให้พิจารณา ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการทรมานและการบังคับสูญหายให้แล้วเสร็จก่อน แล้วจึงจะให้มีการให้สัตยาบันในอนุสัญญาดังกล่าว จนสุดท้ายสนช.หมดวาระ พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวก็ยังไม่ผ่านการพิจารณา และไม่สามารถประกาศใช้ได้ เมื่อพระราชบัญญัติว่าด้วยการทรมานและการบังคับให้สูญหายยังไม่มีการประกาศใช้ ทำให้ฐานความผิดเรื่องการบังคับให้สูญหายไม่ป็นฐานความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา อย่างไรก็ตามด้วยการทำงานอย่างหนักของกรมสอบสวนคดี

พิเศษ ประกอบกับแรงกดดันจากองค์กรภาคประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ท้ายที่สุดกรมสอบสวนคดีพิเศษก็แถลงข่าวการพบศพนายพอละจี รักจงเจริญในวันที่ 3 กันยายน พ.ศ.2562

โดยเมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2562 และเมื่อวันที่ 22-24 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 พนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้ใช้เครื่องบินขนส่งสำรวจได้นำจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และนักประดาน้ำ จากกองบังคับการสนับสนุนทางอากาศ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน โดยได้ตรวจหาพยานหลักฐานที่พื้นที่ใต้น้ำบริเวณสะพานแขวน เขื่อนแก่งกระจาน สามารถตรวจพบชิ้นส่วนกระดูก จำนวน 2 ชิ้น ถังน้ำมันขนาด 200 ลิตร จำนวน 1 ถัง เหล็กเส้น จำนวน 2 เส้น ถ่านไม้ จำนวน 4 ชิ้น และเศษฝ้างน้ำมัน จากนั้นได้ส่งให้สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ทำการตรวจพิสูจน์พบว่า “วัตถุเป็นชิ้นส่วนกระดูกกะโหลกศีรษะข้างซ้ายของมนุษย์ มีรอยไหม้สีน้ำตาล ร่วมกับรอยแตกร้าว และการหดตัวของกระดูกจากการถูกความร้อนที่อุณหภูมิประมาณ 200-300 องศาเซลเซียส ตรวจพบสารพันธุกรรมตรงกับนางโพระจี รักจงเจริญ มารดาของนายพอละจี รักจงเจริญ”

เมื่อพิจารณาจากสถานที่เกิดเหตุ (Crime Scene) พยานหลักฐานในสำนวนอื่นประกอบพนักงานสอบสวนคดีพิเศษจึงเชื่อว่า วัตถุดังกล่าวเป็นกระดูกของ "นายพอละจี รักจงเจริญ ที่เสียชีวิตแล้วโดยไม่ทราบวิธีที่ทำให้ตาย แต่นำมาเผาทำลายเพื่ออำพรางคดี" ส่วนถังน้ำมัน เหล็กเส้น ถ่านไม้ และเศษฝ้างน้ำมัน ได้ส่งศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 7 สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ ทำการตรวจพิสูจน์หาร่องรอยการผ่านความร้อนและการเผาร้อน

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 28-30 สิงหาคม พ.ศ.2562 พนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้ร่วมกับ นักประดาน้ำจากกองบังคับการสนับสนุนทางอากาศ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน และกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 7 ตรวจหาพยานหลักฐานที่พื้นที่ใต้น้ำบริเวณสะพานแขวน เขื่อนแก่งกระจาน ตรวจหาพยานหลักฐาน พบชิ้นส่วนกระดูกเพิ่มเติมอีกจำนวน 20 ชิ้น ซึ่งอยู่ในระหว่างการดำเนินการ

กรมสอบสวนคดีพิเศษ เห็นว่าพฤติการณ์ของกลุ่มคนร้ายที่กระทำผิดครั้งนี้เข้าข่ายลักษณะเป็นการฆาตกรรมโดยทรมาณ และการบังคับบุคคลให้สูญหายที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance: CED) และคดีเป็นที่สนใจของประชาชน สื่อมวลชนในประเทศและระหว่างประเทศจึงได้แถลงความคืบหน้าการสืบสวนสอบสวนให้ทราบ (ระบุนำยึดถึงบิลลี่ เป็นฆาตกรรมโดยทรมาณ ละเมิดสิทธิมนุษยชนร้ายแรง, 2562)

ทั้งนี้พบว่าจำนวนผู้ถูกบังคับสูญหายในไทยมี 86 ราย ตั้งแต่เหตุการณ์พฤษภาทมิฬจนถึงผู้สูญหายจากความขัดแย้งทางการเมือง ซึ่งประเทศไทยนับเป็นประเทศที่มีผู้ถูกบังคับสูญหายมากเป็นลำดับ 3 ใน ASEAN รองจากฟิลิปปินส์และอินโดนีเซีย นับว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยการบังคับให้สูญหายในประเทศไทยนั้นเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีทั้งผู้ที่ถูกบังคับให้สูญหายจากความขัดแย้งทางการเมือง และแกนนำชุมชนที่ถูกขังมาต่อสู่เรียกร้องเรื่องสิทธิชุมชน

อย่างไรก็ตามสำหรับกรณีการฆาตกรรมนายพอลละจี รักจงเจริญนั้น แม้ว่ากรมสอบสวนคดีพิเศษได้ร่วมกับหลายหน่วยงาน และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ได้ตรวจพิสูจน์เศษชิ้นส่วนกระดูกที่พบในอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน และผลการตรวจพบสารพันธุกรรมตรงกับนางโพเราะจี รักจงเจริญ มารดาของนายพอลละจี รักจงเจริญแล้วก็ตาม แต่การกระทำความรุนแรงจากกลไกอำนาจรัฐก็ยังกระทำต่อครอบครัวของนายพอลละจีอย่างไม่หยุดหย่อน โดยพนักงานอัยการได้พิจารณาสำนวนคดีดังกล่าวแล้วมีความเห็นสั่งไม่ฟ้องนายชัชววัฒน์ ผู้ต้องหาที่ 1 นายบุญแทน นุชราคม ผู้ต้องหาที่ 2 นายชนเสถียร หรือ ไพฑูรย์ แซ่มเทศ ผู้ต้องหาที่ 3 และนายกฤษณพงษ์ จิตต์เทศ ผู้ต้องหาที่ 4 ในข้อหาร่วมกันฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน เพื่อจะเอาหรือเอาไว้ซึ่งผลประโยชน์อันเกิดจากการที่ตนได้กระทำความผิดอื่น เพื่อปกปิดความผิดอื่นของตน หรือเพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดอื่นที่ตนได้กระทำให้

ร่วมกันหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่นหรือกระทำด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกายเป็นเหตุให้ผู้ถูกหน่วงเหนี่ยวกักขังหรือต้องปราศจากเสรีภาพในร่างกายนั้นถึงแก่ความตาย, ร่วมกันโดยมีอาวุธข่มขู่ผู้อื่นให้ยอมหรือยอมจะให้ตนหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือโดยขู่เข็ญว่าจะทำอันตรายต่อชีวิตร่างกาย เสรีภาพชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของผู้ถูกขู่เข็ญหรือของบุคคลที่สาม ร่วมกันปล้นทรัพย์ โดยมีอาวุธปืนโดยใช้ยานพาหนะเพื่อกระทำความผิดติดตัวไปด้วย เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ร่วมกันโดยทุจริตหรือเพื่ออำพรางคดีกระทำการใดใดแก่ศพหรือสภาพแวดล้อมในบริเวณที่พบศพก่อนการชันสูตรพลิกศพในประการที่น่าจะทำให้การชันสูตรพลิกศพหรือผลทางคดีเปลี่ยนแปลงไป, ร่วมกันเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่จัดการหรือรักษาทรัพย์สินใด เบียดบังทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือเป็นของผู้อื่นโดยทุจริต, ร่วมกันเป็นเจ้าพนักงานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบข่มขู่ใจให้บุคคลใดมอบให้หรือหามาให้ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ตนเองหรือผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83, 147, 148, 289 (4) (7), 309, 337, 340 ตรี และ ป.วิอาญา มาตรา 150 ทวิ

โดยรายงานข่าวเปิดเผยว่า อัยการฝ่ายคดีพิเศษ 1 คงมีความเห็นสั่งฟ้องนายชัชววัฒน์กับพวก ในความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ มาตรา 157 กรณียึดน้ำผึ้งป่าของบิลลี่ แล้วปล่อยตัวไปโดยไม่นำตัวส่งให้ตำรวจดำเนินคดีในข้อหาลักของป่า

ขณะที่ทางพนักงานสอบสวนดีเอสไอ ได้สั่งฟ้องผู้ต้องหาทั้งหมดในคดีฆาตกรรมนายพอลละจี จำนวน 8 ข้อกล่าวหา.

กล่าวคืออัยการเห็นควรฟ้องนายชัยวัฒน์ ลิมลิจิตอักษรและพวกในข้อหาร่วมกันเป็นเจ้าของพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบฯ เท่านั้น แต่มีคำสั่งไม่ฟ้องข้อหาร่วมกันฆาตกรรมนายพอลละจี และข้อหาที่เหลือ นับเป็นการผลิตซ้ำการใช้กลไกอำนาจรัฐที่ใช้ความรุนแรงซ้ำแล้วซ้ำเล่าต่อครอบครัวนายบิลลี่ รวมทั้งเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ที่พยายามผลักดันให้เกิดการต่อสู้เรื่องนี้มาโดยตลอด

นอกจากกะเหรี่ยงปกากะญอที่บางกลอยจะ โดนกระทำการจากกลไกอำนาจรัฐให้เกิดความรู้สึกมานิ่ง-มาเพลแล้ว กะเหรี่ยงโพล่วทางด้านอ.หนองหญ้าปล้องก็ไม่ต่างกัน แม้ระดับความรุนแรงจะไม่เท่ากับกะเหรี่ยงในป่าลึกแก่กระเจาน เช่น เมื่อออกมาจากป่าในช่วงสงครามเย็น (ส.เพชรออกมาจากป่าในปี 2532) ก็ไปทำไร่ข้าวกัน ในพื้นที่เดิมที่เคยทำก่อนเข้าป่า แต่ก็โดนเจ้าหน้าที่อุทยานยิงปืนข่มขู่ สหายเพชรถึงกับกล่าวกับเจ้าหน้าที่อุทยานที่มายิงปืนข่มขู่ชาวบ้านว่า “อย่าไปยิงปืนขู่ ถ้าจะยิงยิงให้ถูก เพราะว่ายิงปืนข่มขู่มันเสียนะ ถ้าพวกเรายิงบ้างจะคิดอย่างไร ที่นี้หาว่าต่างคนต่างคิด เรานี่มันกล้าทำกล้าชน” (นา สะเหน่ติบั้ง และสมบุญ 2 สูงตั้ง, สัมภาษณ์, 2 สิงหาคม 2562)

นอกจากกลไกด้านการปราบปรามของรัฐ (กปร.) ที่มีรูปแบบการใช้ความรุนแรงทางกายภาพที่ชัดเจนแล้ว สิ่งที่ทำให้กะเหรี่ยงแก่กระเจานรู้สึกได้ถึงภาวะ “มานิ่ง มาเพล” ก็คือนโยบายของรัฐในการจัดการป่า เนื่องจากนโยบายในการจัดการป่าของรัฐไม่เคยทำความเข้าใจ “ไร้หมุนเวียน” ไม่เคารพสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ ที่เป็นกลุ่มคนที่อยู่ในปามาช้านาน ทำให้กะเหรี่ยงไม่สามารถดำรงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมตามอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ได้ สิ่งเหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดภาวะ “มานิ่ง มาเพล” รวมทั้งการถูกแปะป้าย (Stigmatized) ว่าเป็นตัวการทำลายป่า นายนา สะเหน่ติบั้งถึงกับกล่าวไว้กับผู้วิจัยฟังด้วยความรู้สึก “มานิ่ง มาเพล” ว่า “อะไร ๆ ก็โทษกะเหรี่ยง น้ำท่วมก็โทษกะเหรี่ยง ไฟไหม้ก็โทษกะเหรี่ยง ทั้ง ๆ ที่ความจริงแล้ว เราต่างหากที่ช่วยกันรักษาป่าไว้ จนอุดมสมบูรณ์สามารถประกาศเป็นอุทยานได้ แม้แต่ส.ว.จังหวัดเพชรบุรีคนหนึ่งก็ออกข่าวโจมตีกะเหรี่ยง” หรือแม้กระทั่งเมื่อเดินเท้าเข้าไปในเมืองเพชรบุรีเพื่อเอาพริกกะเหรี่ยงไปขาย ก็มักจะโดนพ่อค้าแม่ค้าคราดราคา เพราะเห็นว่าพุดไม่ชัด เป็นชาวเขาชาวดอย (นา สะเหน่ติบั้ง และสมบุญ 2 สูงตั้ง, สัมภาษณ์, 2 สิงหาคม 2562)

นอกจากกะเหรี่ยงแก่กระเจานจะได้รับผลจากความรุนแรงที่มาจากสิ่งที่พวกเขาเรียกว่า “โจรในเครื่องแบบ” ซึ่งหมายถึงกลไกอำนาจรัฐทั้งหลายทั้งปวง ที่ใช้ทั้งความรุนแรงผ่านอำนาจที่ตนมี หรืออำนาจละมุนผ่านสื่อมวลชนที่มีบทบาทสำคัญในการชี้นำสังคมแล้ว ยังมีสิ่งที่พวกเขา

เรียกว่า “โจรนอกเครื่องแบบ” ที่อาศัยเงื่อนไขว่าพวกเขาเป็นชาวเขา เป็นกลุ่มชาติพันธุ์มารังแกข่มเหงคุกคามโดยไม่สนใจกฎหมายบ้านเมือง

นายนา สะเหนต์ิบัง และนายสมบุรณ์ สูงตั้ง กะเหรี่ยงโพลั่วจาก ต.ยางน้ำกัลลัดเหนือ จ.เพชรบุรี เล่าเรื่องราวในอดีตที่ฝังใจถึงความรุนแรงที่โจรนอกเครื่องแบบชาวไทยได้กระทำต่อคนในชุมชนกะเหรี่ยง ทั้งการถูกข่มขืน และกระทับซ้ำจนบาดเจ็บสาหัส มดลูกอักเสบ จนกระทั่งเสียชีวิตในเวลาต่อมา กลุ่มโจรที่ว่าเป็นชาวไทย ที่ตั้งใจมาปล้นเอาวัว-ควายของชาวบ้านกะเหรี่ยง แต่เมื่อกะเหรี่ยงรวมตัวกันเข้าเวรเพื่อระวังภัยและอาศัยเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นแนวร่วมเพื่อป้องกันโจรนอกเครื่องแบบเหล่านี้ โจรนอกเครื่องแบบเหล่านี้ก็กลับได้ตอบด้วยความรุนแรง เพื่อจะแก้แค้น ในเหตุการณ์ดังกล่าวบิดาของนายเค็ง บุญชูเชิด ถูกฟันคอขาด รวมถึงย่าของของนายนา สะเหนต์ิบังก็ถูกยิงด้วยปืนลูกกรด แม่ของนางประไพ ถูกโจรข่มขืนทั้ง ๆ ที่ร้องขอว่ามีสามีแล้ว นอกจากข่มขืนแล้วยังกระทำความรุนแรงด้วยการทำร้ายจนบาดเจ็บสาหัส โจรกลุ่มนี้ตั้งใจมาปล้นและทำร้ายเฉพาะกะเหรี่ยง มีกะเหรี่ยงหลายคนบาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากโจรกลุ่มนี้

หลังจากเหตุการณ์ดังกล่าว กะเหรี่ยงในชุมชนต่างหวาดกลัวกับสิ่งที่เกิดขึ้น ต้องพากันไปหลบนอนอยู่ในป่าช้า เพื่อซ่อนตัวไม่ให้โจรเหล่านี้เห็น เมื่อถูกกระทำในลักษณะที่ถูกผลักให้เป็นชายขอบซ้ำแล้วซ้ำเล่า ที่ภาษากะเหรี่ยงเรียกว่า “มานิง มาเพล” สุดท้ายกะเหรี่ยงที่บ้านห้วยแห้ง ต.ยางน้ำกัลลัดเหนือ อ.หนองหญ้าปล้อง จ.เพชรบุรี ก็จำต้องเข้าร่วมกับการต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

นอกจากนี้ในสถานการณ์สงครามเย็น ชาวบ้านกะเหรี่ยงที่ไม่ได้เข้าร่วมการต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย คือไม่ได้เลือกข้างให้ชัดเจนว่าจะอยู่ฝ่ายไหน ก็จะถูกคุกคามจากกลไกอำนาจรัฐ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ไม่ให้ความร่วมมือ ในการให้ข้อมูลกับเจ้าหน้าที่เรื่องความเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เช่น ลุงดี ชาวบ้านที่ห้วยแห้ง ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนซ้อมจนบาดเจ็บสาหัส เพราะไม่ยอมให้ข้อมูลกับตำรวจเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของผู้ปฏิบัติงานของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เนื่องจากก่อนหน้านี้ลุงดีเองก็ถูกเตือนจากผู้ปฏิบัติงานของพรรคฯ ว่าไม่ให้เป็นสายลับ ชาวบ้านกะเหรี่ยงในชุมชนที่ไม่ได้เลือกข้างในช่วงสงครามเย็นจึงถูกคุกคามทั้งจากเจ้าหน้าที่รัฐและพลพรรคคอมมิวนิสต์

ความจำเป็นทางเศรษฐกิจและการรุกคืบของทุน

การรุกคืบของทุนเข้าสู่ผืนป่าตะวันตกนั้นเริ่มตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เป็นยุคที่ วุฒิ บุญเลิศ กล่าวว่าเป็นยุคที่กะเหรี่ยงตกเป็นชายขอบ (วุฒิ บุญเลิศ และคณะ, 2546) เมื่อสยามได้ ส่งเสริมกิจการเหมืองแร่ดีบุก ผ่านระบบเจ้าภีณายาอากรในรัชกาลที่ 3 และมีการขยายตัวของการ ทำกิจการเหมืองแร่ดีบุกเข้าสู่พื้นที่ป่าตะวันตก โดยเฉพาะพื้นที่ชายแดนตะวันตกด้านที่เป็นอำเภอ สวนผึ้งในปัจจุบัน และการขยายตัวของทุนนิยมโลกเข้ามาในผืนป่าตะวันตกนั้นเริ่มตั้งแต่สมัย รัชกาลที่ 5 หลังการลงนามในสนธิสัญญาเบาว์ริงในรัชกาลที่ 4 ที่บังคับให้สยามต้องเปิดการค้ากับ ตะวันตก และมีการเปิดสัมปทานเหมืองแร่ดีบุกในเขต อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2434 โดยเริ่มจากเหมืองแร่พระเจดีย์ (ทุ่งเจดีย์) ซึ่งเป็นกิจการของนายเฮ็กกี (Heggie) เป็นผู้ควบคุม กิจการ ซึ่งเป็นชาวต่างชาติ หลังจากทีรองเจ้ากรมโลหกิจ นายเซอร์เบิร์ต วาริงตัน สมิทท์ เสร็จสิ้น การสำรวจการทำเหมืองแร่ในเขตสวนผึ้งในปี 2438 ในปีพ.ศ. 2444 รัฐบาลจึงได้ออก พระราชบัญญัติเหมืองแร่ โดยได้ให้สัมปทานเหมืองแร่ดีบุกในตำบลสวนผึ้งแก่ชาวเยอรมัน รวมทั้ง คนไทย (วุฒิ บุญเลิศ, 2546)

ส่วนการรุกคืบของทุนชาตินั้นก็มีตั้งแต่การเข้ามาสัมปทานทำไม้ของบริษัท เพชรบุรีทำ ไม้ จำกัด ซึ่งเข้ามารับสัมปทานทำไม้ในพื้นที่ป่าแก่งกระจานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 ระยะเวลาตลอดสิบ ปีที่มีการสัมปทานป่า โดยผ่านนโยบายสัมปทานป่าของรัฐบาลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 จนถึง 2524 ได้ ทำลายป่าในแก่งกระจานไปเป็นจำนวนมาก เมื่อสิ้นอายุสัมปทานป่าถูกทำลายจนไม่เหลือไม้มีค่า จนเกิดเถาวัลย์ปกคลุมผืนป่า ซึ่งพื้นที่ที่ให้สัมปทานทำไม้ครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่พื้นที่ป่าสงวนขางน้ำ กัดเหนือ ขางน้ำกัดใต้ ในพื้นที่ อ.หนองหญ้าปล้อง อ. แก่งกระจาน รวมถึงป่าต้นน้ำบางกลอย แม่น้ำเพชร แม่ประโดม จรดทิศใต้ที่ป่าแดง ป่าละอู จ.ประจวบคีรีขันธ์ และสัมปทานไม้ในพื้นที่ ดังกล่าวก็ถูกยกเลิกไปปี พ.ศ. 2524 หลังจากการประกาศให้ป่าแก่งกระจานเป็นอุทยานแห่งชาติ

ส่วนพื้นที่โดยรอบอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานนั้นก็มิมีทุนที่เข้ามาทำเหมืองแร่จำนวน หนึ่ง เช่น หจก.พ.ไปพลูย์การแร่ ทำเหมืองแร่ควอตซ์ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2512-2547 นายจारी บุล ทำเหมือง แร่ดินขาว ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2533-2556 บจกเอเชียลิคไนท์ ทำเหมืองถ่านหินในอำเภอหนองหญ้าปล้อง จ.เพชรบุรี หลายเหมือง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527-2553 รวมทั้งเหมืองดีบุกที่ดำเนินการโดยบริษัท คำณูณ จำกัด ในพื้นที่ ต.ขางน้ำกัดเหนือ อ.หนองหญ้าปล้อง จ.เพชรบุรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532-2554 และ เหมืองแร่ดินขาวในพื้นที่ ต.วังจันทร์ อ.แก่งกระจาน จ.เพชรบุรี ที่ดำเนินการ โดยบริษัท พิธิษฐ บรณกร เหมืองแร่ จำกัด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534-2559

ทั้งหลายทั้งปวงล้วนเป็นสิ่งที่ผลักดันให้กะเหรี่ยงแก่งกระจานตกเป็นชายขอบ แต่หมด หมายสำคัญที่เริ่มทำให้กะเหรี่ยงแก่งกระจานต้องตกอยู่ในภาวะตกขอบก็คือปัญหาจากการถูกบังคับ

อพยพ รวมทั้งการยึดที่ดินทำกินของกะเหรี่ยง ทำให้กะเหรี่ยงแก่กระงานไม่สามารถทำไร่ข้าวตามวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมได้ แม้จะมีความพยายามจากหลายหน่วยงานที่ทุ่มเทงบประมาณลงไปจำนวนมาก แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาในผืนป่าแก่กระงานได้ โดยเฉพาะกะเหรี่ยง ปกาเกอญอจากใจแผ่นดิน และบางกลอยบน ที่ถูกบังคับอพยพ ให้ลงมาอยู่ที่บางกลอยล่าง สภาพภูมินิเวศที่บางกลอยล่างไม่เหมาะสมกับการทำไร่ข้าว แม้ว่าจะมีความพยายามจากหน่วยงานรัฐบางหน่วยให้ขุดนาขั้นบันได แต่เนื่องจากสภาพดินที่บางกลอยล่างนั้นแข็ง เป็นหินและกรวด และพื้นที่ที่อยู่สูงจากแม่น้ำเพชรบุรี เมื่อจะทำนาก็ต้องสูบน้ำขึ้นมาจากแม่น้ำ มีความจำเป็นต้องใช้มอเตอร์หรือปั๊มน้ำเพื่อสูบน้ำจากแม่น้ำเพชรขึ้นมาบนนาขั้นบันได อุปสรรคที่พบคือเนื่องจากในพื้นที่ไม่มีไฟฟ้า ก็มีความจำเป็นต้องใช้ไฟฟ้าพลังแสงอาทิตย์ หรือน้ำมันเพื่อเป็นพลังงานให้แก่มอเตอร์ที่จะสูบน้ำขึ้นมาขั้นบันได สิ่งที่ผู้วิจัยเข้าไปพบจากการสังเกตคือไฟฟ้าพลังแสงอาทิตย์ขำรุคไม่สามารถใช้งานได้ทำให้ไม่สามารถสูบน้ำขึ้นมาทำนาได้ เมื่อบวกกับผืนดินที่ไม่อุดมสมบูรณ์เหมือนดินน้ำบางกลอยทำให้ไม่สามารถผลิตข้าวไร่ได้เพียงพอสำหรับคนในครอบครัว และชุมชน

จากเกษตรกรที่ทำการผลิตด้วยวิถีชีวิตกะเหรี่ยงแบบดั้งเดิม พึ่งตนเองได้อย่างแท้จริงสามารถผลิตทุกอย่างเพื่อการบริโภคได้อย่างเพียงพอ แม้แต่เสื้อผ้าก็ผลิตได้เองตามอัตลักษณ์กะเหรี่ยง กลับถูกผลักดันให้เข้ามาสู่วงจรการเป็นลูกจ้างและคนงาน กล่าวคือกะเหรี่ยงบางกลอยต้องออกไปรับจ้างเป็นแรงงานรับจ้างในเมือง ก็ประสบปัญหาเรื่องสุขภาพเนื่องจากบางส่วนไม่มีบัตรประชาชน บางคนมีบัตรชาวเขา (เลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข 0) จากการสัมภาษณ์นายอภิสิทธิ์ เจริญสุข กะเหรี่ยงบางกลอย นั้นพบว่าการสำรวจประชากรกะเหรี่ยงที่บางกลอย มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข 0 อยู่จำนวนมากถึง 230 คน และไม่มีเลขประจำตัวเลยมีจำนวนถึง 68 คน บางคนพูดภาษาไทยไม่ได้ ยิ่งประสบปัญหาการถูกกดค่าแรงหรือหนักกว่านั้นก็คือไม่สามารถออกไปทำงานรับจ้างข้างนอกได้

จากการสัมภาษณ์กะเหรี่ยงที่ถูกอพยพมาจากบางกลอยบนนั้น ได้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่า หลังจากโดนบังคับอพยพเมื่อปี พ.ศ. 2539 แล้ว ก็ต้องเริ่มออกไปเป็นแรงงานรับจ้างกันตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 ค่อย ๆ ทอยออกไป ผู้หญิงบางส่วนในหมู่บ้านก็ต้องไปเป็นแรงงานรับจ้างให้มูลนิธิที่มาทำโครงการในพื้นที่โดยจะสนับสนุนชาวบ้านโดยการจัดซื้อผ้า และอุปกรณ์ให้ และให้ทอผ้าและปักตามลายที่มูลนิธิต้องการ โดยมีการจ่ายค่าจ้างให้เป็นรายวันวันละ 120 บาทหรือ 150 บาทแล้วแต่ความสามารถ (ต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำ) หลังจากนั้นเมื่องานเสร็จแล้วจึงจะหักทุนที่ที่ศูนย์ได้จัดหาอุปกรณ์ไปให้ก่อน แล้วจึงจ่ายเป็นค่าตอบแทนตามชิ้นงาน แม้ว่าจะเป็นการสนับสนุนให้สตรีในหมู่บ้านมีงานทำ แต่ก็ต้องแลกกับการที่จะไม่สามารถทอผ้าตามอัตลักษณ์ของกะเหรี่ยงได้ ต้องทอผ้า ปักผ้าตามลายที่ศูนย์กำหนดให้เท่านั้น และเมื่อไม่สามารถทำไร่ข้าวได้พอเพียงกับการบริโภคใน

ครัวเรือนกะเหรี่ยงแก่งกระจานก็จำเป็นต้องเข้าร่วมโครงการส่งเสริมอาชีพดังกล่าว เพื่อให้มีรายได้ไปซื้อข้าวสารสำหรับบริโภค ถือเป็นรูปแบบการกลืนวัฒนธรรมแบบหนึ่ง จากความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และด้วยความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ทำให้ผู้ชายกะเหรี่ยงบางคนก็ต้องมาเป็นแรงงานนอกระบบของมูลนิธิดังกล่าวด้วย เนื่องจากไม่สามารถออกไปทำไร่ข้าวได้ด้วยเหตุผลข้างต้น

หากเราพิจารณาลักษณะชนชั้นชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) หรือที่นักวิชาการไทยบางท่านใช้คำว่า “ชนชั้นแรงงานเสี่ยง” ที่ Guy standing ได้นำเสนอ โดยเขาได้นำเสนอว่าผู้คนที่ชีวิตถูกกำหนดลักษณะจาก 1. ความไม่มั่นคงภายใต้ความสัมพันธ์ทางการผลิต 2. ความเปราะบางภายใต้ความสัมพันธ์ในการกระจายรายได้ และ 3. ภาวะชายขอบภายใต้ความสัมพันธ์กับรัฐ ทั้งหลายเหล่านี้ควรจะถูกนับเป็นชนชั้นที่เรียกว่าชนชั้นแรงงานเสี่ยง หรือชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat)

โดย Standing ได้แบ่งชนชั้นออกเป็น 7 ชนชั้นจากการถูกกำหนดเบื้องต้นจากความสัมพันธ์ประเภทต่าง ๆ 3 ประเภทได้แก่ ความสัมพันธ์ทางการผลิตที่มีลักษณะเฉพาะ ความสัมพันธ์ในการกระจายรายได้ที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง และความสัมพันธ์ต่อรัฐที่มีลักษณะเฉพาะ เช่นกัน ทั้งหลายทั้งปวงนำมาสู่สำนึกทางชนชั้นที่มีลักษณะแตกต่างในนโยบายทางสังคม และการปฏิรูปที่ต้องการ

โดยชนชั้นแรงงานเสี่ยงนั้นไม่ใช่ชนชั้นกรรมาชีพ หรือกลุ่มกลุ่มผู้ใช้แรงงาน (Working class) ในความหมายเดิม ที่มีงานในระยะยาว มั่นคง และมีชั่วโมงทำงานที่แน่นอน รวมทั้งมีเส้นทางความก้าวหน้าที่แน่นอนในระดับหนึ่ง รวมทั้งมีสิทธิในการเจรจาต่อรองร่วม ขณะที่ชนชั้นแรงงานเสี่ยงนั้นขาดความมั่นคงที่เกี่ยวข้องกับแรงงานทั้งหมด 7 รูปแบบ ได้แก่

1. โอกาสที่จะได้รับรายได้ที่เพียงพอ
2. ความมั่นคงในการจ้างงาน
3. ความสามารถและโอกาสในการที่จะหลุดรอดในการจ้างงาน
4. ความปลอดภัยในการทำงาน (การคุ้มครองจากอุบัติเหตุและความเจ็บป่วยจากการทำงาน)
5. ความมั่นคงด้านการผลิตซ้ำทักษะ = โอกาสที่ได้เพิ่มทักษะ
6. ความมั่นคงทางด้านรายได้ การรับประกันรายได้ที่เพียงพอซึ่งค่อนข้างมีเสถียรภาพ
7. ความมั่นคงในด้านการเป็นตัวแทน หมายถึง มีเสียงในการเจรจาต่อรองร่วมผ่าน

สภาพแรงงานที่เป็นอิสระ และมีสิทธิในการหยุดงาน (Standing, 2014, p. 17)

สำหรับกะเหรี่ยงแก่งกระจาน โดยเฉพาะกลุ่มที่ถูกแย่งยึดที่ดินทำกินดั้งเดิมของบรรพบุรุษมาเป็นพื้นที่ที่เป็นอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและต้องมาเป็นแรงงานนอกระบบผ่านโครงการ

ส่งเสริมอาชีพของมุลินีดังกล่าวนั้น จะพบว่าหากวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดที่ว่าด้วยชนชั้นเสี่ยงตามที่ Standing เสนอเราก็จะพบว่าพวกเขาดำรงชีวิตอยู่ด้วยความไม่มั่นคง จากความไม่แน่นอนในการหา ถึงที่อยู่อาศัยและทรัพยากรสาธารณะ เนื่องจากถูกแย่งยึดที่ดินจากกินที่เป็นทรัพยากรสาธารณะซึ่ง ควรจะเป็นของชุมชนตามความเชื่อของพวกเขาไปบริหารจัดการ โดยรัฐส่วนกลาง ยิ่งเมื่อลงมาที่ บางกลอยต่างแล้วหากไม่ได้รับการจัดสรรที่ดิน ยิ่งแสดงลักษณะความสัมพันธ์ทางการผลิตของ พวกเขาที่มีลักษณะพิเศษ ที่ผลักดันให้พวกเขากลายเป็นผู้ใช้แรงงานที่มีลักษณะความไม่มั่นคง ไม่ว่าจะ เป็นความไม่มั่นคงจากโอกาสที่จะได้รับรายได้ที่เพียงพอ พวกเขาได้รับค่าจ้างเป็นรายวันจากมุลินี ดังกล่าวดังกล่าวเพียงวันละ 120-150 บาท แม้ว่าจะได้รับผลตอบแทนอีกครั้งเมื่อทอผ้าเสร็จ ก็ต้อง รอเป็นระยะเวลาหลายเดือน ความมั่นคงในการจ้างงานยิ่งไม่มี เนื่องจากเป็นแรงงานนอกระบบ ไม่มีสัญญาจ้างระยะยาวแบบชนชั้นแรงงาน หรือชนชั้นกรรมาชีพ ที่เป็นแรงงานในอุตสาหกรรมผลิต ขนาดใหญ่ แต่มีความมั่นคงตามทักษะความชำนาญของตน ยิ่งหากพิจารณาจากความสามารถและ โอกาสที่จะหาลาดในการจ้างงานยิ่งแทบจะไม่มี เนื่องจากกะเหรี่ยงบางกลอยนั้นถูกจำกัดให้อยู่ใน พื้นที่ โดยเฉพาะกลุ่มที่ไม่มีบัตรประชาชนยังไม่สามารถออกไปเป็นแรงงานรับจ้างข้างนอกชุมชน ได้ หากต้องการจะทำงานก็มีตลาดแรงงานที่จะไปขายแรงงานในพื้นที่ได้อ้อยอย่างเดียว คือการมา เป็นแรงงานนอกระบบในมุลินีดังกล่าว มีพักต้องพูดถึงความปลอดภัยในการทำงาน ที่หมายถึง การคุ้มครองจากอุบัติเหตุและความเจ็บป่วยจากการทำงาน เนื่องจากไม่มีสวัสดิการใด ๆ และไม่มี สิทธิมีเสียงในการเจรจาต่อรองร่วมผ่านสหภาพแรงงานที่เป็นอิสระยังเป็นเรื่องห่างไกลความเป็นจริง

หากมองจากมิติด้านความสัมพันธ์กับรัฐที่มีลักษณะเฉพาะ ที่ Standing ใช้คำว่า

Distinctive relations to the State ก็จะพบว่ากะเหรี่ยงแก่งกระจานนั้นเป็นผู้ที่อยู่อาศัยที่พำนักอยู่ ภายใต้อำนาจกฎหมายของรัฐนั้น ๆ แต่ถูกจำกัดสิทธิมากมาย ดังนั้นหากจะพิจารณาจากหลักเกณฑ์ ทั้งสามหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ก็จะพบว่ากะเหรี่ยงแก่งกระจานนั้นมีลักษณะสอดคล้องกับ สิ่งที่ Standing ได้นำเสนอเกี่ยวกับชนชั้นแรงงานเสี่ยง นั่นคือ

1. Precariousness ภายใต้อำนาจความสัมพันธ์ทางการผลิต คือความไม่มั่นคงภายใต้ ความสัมพันธ์ทางการผลิต
2. Vulnerability ภายใต้อำนาจสัมพันธ์ในการกระจายรายได้ คือ ความเปราะบาง ไม่ แน่นนอนในการกระจายรายได้ และ
3. Marginality หรือเป็นชายขอบภายใต้อำนาจสัมพันธ์กับรัฐ

นอกจากนี้ผลจากการประกาศพื้นที่แก่งกระจานเป็นอุทยานแห่งชาติ ทำให้กะเหรี่ยงใน พื้นที่ไม่สามารถทำเกษตรกรรมแบบไร่หมุนเวียนได้ กอรปกับการรุกคืบเข้ามาของทุนข้ามชาติ เช่น ในพื้นที่หนองพลับ อ.หัวหิน จ. ประจวบคีรีขันธ์ มีโรงงานแปรรูปผลไม้ชื่อ Dole เข้ามา ก็ทำให้

กะเหรี่ยงบางส่วนที่สูญเสียที่ดินทำกินที่อยู่กันมาตั้งแต่บรรพบุรุษต้องกลายเป็นแรงงานรับจ้าง
ในโรงงานแปรรูปผลไม้ดังกล่าว ผ่านการเป็นนายหน้าจัดหางานของผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน
ในพื้นที่บ้านป่าเต็ง อ. แก่งกระจาน จ. เพชรบุรี

ส่วนกะเหรี่ยงชายขอบป่าแก่งกระจานทางด้านอ.หนองหญ้าปล้อง ซึ่งเป็นกะเหรี่ยงโพลั่ว
นั้น นอกจากต้องประสบปัญหาการสูญเสียที่ดินจากการประกาศเขตอุทยานฯ แล้ว ก็ยังประสบ
ปัญหาการรุกรานของทุน และมีการเปลี่ยนมือของที่ดินจากชาวบ้านไปสู่นายทุน โดยเฉพาะช่วง
รัฐบาลพล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ที่มีการเก็งกำไรที่ดินกันทั่วประเทศ ที่ดินได้ถูกเปลี่ยนมือจาก
ชาวบ้านกะเหรี่ยงในพื้นที่ไปสู่นายทุนจากกรุงเทพ (ประไพ บุญชูเชิด, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2560)

ยิ่งไปกว่านั้นกะเหรี่ยงแก่งกระจานยังประสบปัญหาความไม่มั่นคงในการถือครองที่ดิน
แม้ว่าจะเป็นที่ดินที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลให้แก่ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (ผรท.) ในปี 2540 ตาม
นโยบาย 66/23 เนื่องจากชาวบ้านเองก็ไม่ได้รับเอกสารใด ๆ จากทางราชการให้ถือครองที่ดินได้
เนื่องจากเอกสารอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี และที่ว่าการอำเภอหนองหญ้าปล้อง ชาวบ้านไม่ได้รับเอกสาร
จากทางราชการ จึงมีความกังวลอยู่ตลอดเวลาว่าอาจถูกยึดที่ทำกินคืน แม้ว่าที่ทำกินนั้นจะเป็นที่ทำ
กินที่ทำกินมาตั้งแต่บรรพบุรุษนับเป็นร้อย ๆ ปีก็ตาม หรือแม้กระทั่งที่ดินที่จัดสรรให้ชาวบ้านไป
ถือ-บางกลอย หลังจากการบังคับอพยพลงมาจากบางกลอยบน เมื่อมีการประกาศพระราชบัญญัติ
อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ก็กลายเป็นว่าที่ดินดังกล่าวทางอุทยานแห่งชาติฯ อนุญาตให้ใช้
ประโยชน์ได้ห้าปี และไม่มีหลักประกันใด ๆ ให้แก่ชาวบ้านว่าจะได้ใช้ที่ดินดังกล่าวเป็นที่ดินทำกิน
ตลอดไป

นอกจากนี้โลกทัศน์แบบทุนนิยมที่เข้ามาพร้อมกับการรุกรานของทุน ทำให้เกิดความ
อยากมีอยากได้ อยากเป็น สมบูรณ์ สูงดัง หรือซื้อจัดตั้งในป่ารู้จักกันดีว่าสหายเพชรย่อนเล่าให้ฟังว่า
สมัยก่อนไม่ได้เกิดความอยากได้ อยากมี อยากเป็น ก็ไม่ต้องทำอะไรมากให้เหนื่อยเหมือนสมัยปัจจุบัน
หลังออกมาจากป่า (การเข้าร่วมต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย) ทุนก็ปลานเข้ามาสู่
ชุมชน มีความอยากได้ อยากมี อยากเป็น เห็นคนอื่นเขามีจักรยานยนต์ก็อยากจะมีแบบคนอื่นเขา
บ้าง ออกจากป่ามาใหม่ ๆ จะไปหาพริกพรานกัน (สมุนไพร่พื้นบ้านชนิดหนึ่งของกะเหรี่ยง ลักษณะ
เป็นเม็ดกลม ๆ คล้ายพริกไทย แต่มีรสชาติเผ็ด ซา คนทั่วไปเรียกว่าหมาล่า) เราก็คิดว่าพวกที่เขามี
จักรยานยนต์ เขาก็ไปถึงที่หมายได้ไวกว่าเราที่เดินเท้าอยู่ พวกที่มีจักรยานยนต์ก็ยิ่งไปถึงเร็วกว่าพวก
ที่มีจักรยาน ก็เกิดความคิดที่แข่งขันกัน เราก็อยากมีแบบคนอื่นบ้างจะได้ไปเก็บพริกพรานหรือของ
ป่าได้ไวกว่าคนอื่นเขา ดังนั้นจากที่เคยทำอะไรแค่ไร่เดียว ก็อาจต้องเหนื่อยทำมากขึ้น เป็นสองไร่
สามไร่ ก็เท่ากับเราขูดรีดแรงงานตัวเอง ยิ่งปัจจุบันมีรถขายของที่เข้ามาขายของเงินผ่อน มาถึงบ้าน
เลย ขายสินค้าหลายชนิดทั้งฟูก (ที่นอน) เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องเสียง ดึงดูดให้ซื้อแบบผ่อนจ่ายได้

ก็เกิดภาวะบริ โภคนิยมกัน ยิ่งยุคที่การสื่อสารเข้าถึงผู้บริโภคจากหลายทาง ยิ่งทำให้เกิดความอยาก ได้ อยากมี อยากเป็น ที่เรียกว่าบริ โภคนิยม ไม่ว่าจะป็น โฆษณาขายของทางโทรทัศน์ หรือการค้าขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ที่เข้าถึงสายตาผู้บริโภคผ่านสมาร์ตโฟนก็ทำให้เกิดภาวะ “จาก จำเป็นต้องใช้ สู่อำนาจจำเป็นต้องมี”

การเข้ามาของตัวแทนขายสินค้าเงินผ่อนที่เข้ามาถึงประตูบ้าน ก็ทำให้ชาวบ้านถูกดึงเข้าไปติดอยู่กับทัศนคติแบบบริ โภคนิยม โดยเฉพาะพื้นที่ชายขอบป่าแก่งกระจานในพื้นที่บ้านห้วยเกษมนั้นมีลักษณะกึ่งเมืองกึ่งชนบท คนในชุมชนบางส่วน โดยเฉพาะคนหนุ่มสาวออกไปทำงานในตัวอำเภอ ก็ทำให้รับเอาทัศนคติแบบคนในชุมชนเมืองมา เมื่อรถขายสินค้าเงินผ่อนมาถึงประตูบ้าน และมีการซื้อสินค้าเงินผ่อนก็เป็นลักษณะการเป็นชายขอบที่เกิดจากทิศทางที่ถูกดึงเข้าไปร่วม ไม่ใช่เกิดจากการผลักไส กีดกัน การซื้อสินค้าเงินผ่อนนั้นไม่เป็นเพียงความนิยมที่จะซื้อสินค้าเท่านั้น แต่เป็นการซื้อความหมายที่ผูกมาพร้อมกับสินค้านั้นด้วย ซึ่งความหมายของสินค้าดังกล่าวคือวิถีชีวิตแบบชนชั้นกลาง ขณะที่คนในชุมชนมีลักษณะเป็นคนกึ่งเมืองกึ่งชนบท อยู่ในสังคมที่ไม่ได้ผูกพันอยู่กับการเกษตรเพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องพึ่งพารายได้นอกภาคเกษตรด้วย แต่ความหมายในชีวิตของพวกเขากลับไปผูกติดไว้กับเรื่องรสนิยมแบบชนชั้นกลาง ซึ่งหากจะแสวงหามาได้เช่นนั้น พวกเขาจำเป็นต้องมีรายได้มากกว่านั้นอีกมาก เมื่อรายได้ของพวกเขาไม่มากพอ จึงต้องตกอยู่ภายใต้กระบวนการที่ถูกขูดรีดจากดอกเบี้ยในการซื้อสินค้าเงินผ่อน หากมองอีกด้านหนึ่ง นอกจากผูกติดกับรสนิยมและโลกทัศน์แบบชนชั้นกลางแล้ว ผู้บริ โภคเหล่านี้ยังถูกทำให้เป็นชายขอบใน 2 ทิศทางด้วยกัน คือด้านหนึ่ง เป็นชายขอบเพราะถูกกีดกันไม่ให้เข้าถึงรสนิยมเช่นนั้น ส่วนอีกด้านหนึ่งก็กลับเป็นชายขอบ เพราะถูกรสนิยมแบบชนชั้นกลางมาเป็นตัวขูดรีดรายได้ ซึ่งมีน้อยอยู่แล้ว ให้มีหนี้สินมากขึ้นไปอีก ดังนั้นจึงมีลักษณะถูกทำให้เป็นชายขอบจากการทำให้ต้องผูกติดกับรสนิยมการบริ โภคแบบชนชั้นกลาง และยังถูกขูดรีดในแง่การต้องซื้อสินค้าเหล่านั้นแบบเงินผ่อน ยิ่งต้องซื้อสินค้าในราคาแพงขึ้นไปอีก นับเป็นกระบวนการถูกทำให้เป็นชายขอบถึงสองชั้น ทั้งในเชิงความหมาย และเชิงกระบวนการขูดรีด ขณะที่สมัยก่อนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอะไร น้ำก็ฟรี ไฟก็ไม่ต้องเสีย ค่าใช้จ่ายเรื่องโทรศัพท์ อินเทอร์เน็ตอะไรไม่มี ไปไรก็ได้กินไป กินข้าวกันในไร่ ไม่มีค่าใช้จ่ายเลย เป็นธรรมชาติหมด เพราะเราอยู่กับธรรมชาติ (นา สะเห่นติบั้ง และ สมบูรณ์ สูงตั้ง, สัมภาษณ์, 2 สิงหาคม 2562)

วัฒนธรรมสมัยใหม่

นอกจากวัฒนธรรมสมัยใหม่แล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นจากการถูกบังคับอพยพลงมาอยู่ในพื้นที่ที่มีลักษณะภูมินิเวศไม่เหมาะกับการทำไร่ข้าวก็คือ วัฒนธรรมดั้งเดิมต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับวิถีการผลิตแบบไร่ชาวนั้นก็สูญหายไปด้วย ไม่ว่าจะป็นพิธีกินข้าวห่อ หรือพิธีกินข้าวใหม่ เนื่องจากเมื่อไม่มี

ข้าวเพียงพอสำหรับการบริโภค ก็ไม่มีข้าวมาประกอบพิธีกรรมดั้งเดิมที่เคยสืบทอดกันมายาวนานหลายร้อยปี (อภิสิทธิ์ เจริญสุข, 26 ตุลาคม 2560, สัมภาษณ์) นอกจากนี้แม้แต่พิธีกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรกรรมแต่เป็นความเชื่อของครอบครัว ของชุมชน เช่น บางครอบครัวมีพิธีไหว้ที่นอน ก็จะมีคล้าย ๆ หิ้งพระ มีรูป มีเทียนไว้ไหว้ หรือบางครอบครัวที่รับประทานไก่ ก็จะมีชะลอมใส่ไก่ไว้ที่หัวนอน เมื่อเจ้าหน้าที่อุทยานฯ ขึ้นไปไถหรือทำลายก็จะโดนเผา โคนทำลายไปด้วย ประเพณีต่าง ๆ เหล่านี้ก็หายไป

และด้วยความจำเป็นทางเศรษฐกิจเช่นที่ผู้วิจัยได้นำเสนอแล้ว ทำให้กะเหรี่ยงที่บางกลอยต้องยอมละทิ้งอัตลักษณ์ในงานหัตถกรรมในการปักผ้า เนื่องจากต้องเข้ามาเป็นลูกจ้างศูนย์ศิลปาชีพฯ ไม่สามารถปักผ้า ทอผ้าตามแบบลายที่เป็นอัตลักษณ์ของกะเหรี่ยงได้ เนื่องจากต้องทำตามลายที่ศูนย์ศิลปาชีพฯ กำหนดให้ทำ ซึ่งต้องเป็นลายที่ตลาดต้องการจึงจะสามารถขายผ้าทอและผ้าปักได้ ลายผ้าแบบเก่า ๆ ที่แสดงตัวตนของกะเหรี่ยงก็ค่อย ๆ ทอยหายไป เนื่องจากหากไม่ทำตามลายที่เป็นที่ต้องการของตลาดก็จะขายไม่ได้

นอกจากนี้โครงการขนาดใหญ่ของรัฐ เช่นอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ประจันต์ ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมของกะเหรี่ยงสูญหายไป เนื่องจากเมื่อมีการสร้างเขื่อนก็ทำให้ช่างหม่อตึง (เจดีย์กลางหมู่บ้านที่กะเหรี่ยงมักใช้ประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อ) ที่อยู่ที่วัดห้วยแห้งจมน้ำไป แต่ชาวบ้านก็ได้พยายามย้ายช่างหม่อตึงออกมาจากพื้นที่ที่โดนน้ำท่วมมาไว้ในพื้นที่ใหม่ เพื่อพยายามรักษาสัญลักษณ์ประจำหมู่บ้านที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในหมู่บ้านไว้ รวมทั้งเป็นการรักษาประเพณีดั้งเดิม เพื่อธำรงอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ไว้ให้ท่ามกลางกระแสเขี้ยวกรากจากอำนาจรัฐส่วนกลาง (ประไพ บุญชูเชิด, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม, 2560)

นอกจากนี้จากการที่สังคมไทยได้ผลักดันให้กะเหรี่ยงกลายเป็นอื่น และใช้การเหยียดหยามดูถูก เช่น เมื่อจะกล่าวถึงคนที่ไม่ค่อยรู้เรื่อง ก็มักจะใช้แทนว่า “กะเหรี่ยง” เช่น กะเหรี่ยงเที่ยวเมืองนอก หมายถึงคนที่ไม่รู้เรื่องอะไร ไปในที่ที่ไม่คุ้นเคย และไปทำพฤติกรรมที่น่าอาย นั่นคือการตอกย้ำการเหยียดหยามดูถูก ที่ผลักดันให้คนกะเหรี่ยงกลายเป็นอื่น และเป็นการแปะป้ายให้คนกะเหรี่ยงกลายเป็นตัวตก สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นซ้ำ ๆ ซาก ๆ เป็นการผลิตซ้ำการเหยียดหยามดูถูก สุดท้ายสิ่งที่เกิดขึ้นกับกะเหรี่ยงเองก็คือความรู้สึกที่ถูกลดทอนความภาคภูมิใจที่เคยมีในฐานะคนกะเหรี่ยง เยาวชนกะเหรี่ยงไม่ยอมพูดภาษากะเหรี่ยง ไม่อยากเรียนรู้ไม่สนใจ และแม้กระทั่งไม่พูดภาษาของตนกับครอบครัว ไม่แต่งชุดกะเหรี่ยง เพราะไม่อยากถูกคนในสังคมมองด้วยความเหยียดหยามดูถูกว่าเป็น “คนป่า คนดอย” เป็น “ตัวตก ไม่ประสีประสา” อย่างไรก็ตามในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา มีความพยายามของเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ที่จะรื้อฟื้นอัตลักษณ์ สร้างความภาคภูมิใจในประเพณี ความเชื่อ ค่านิยมของกะเหรี่ยง จึงพบว่าเยาวชนเหล่านั้นเริ่มหันกลับมา

เรียนรู้ภาษากะเหรี่ยง กล้าพูดภาษากะเหรี่ยง รวมทั้งกล้าแสดงตัวว่าเป็นกะเหรี่ยงผ่านการแต่งกายมากขึ้น เช่น จะพบว่า ในรายการทีวี ที่เป็นรายการแข่งขันร้องเพลง มีกะเหรี่ยงสมัครไปร้องเพลงจำนวนหนึ่ง และกล้าหาญที่จะประกาศตนว่าเป็นกะเหรี่ยง แต่งกายด้วยชุดกะเหรี่ยง รวมทั้งยึดोकด้วยความภาคภูมิใจว่าตนเป็นกะเหรี่ยง เช่น นายอนันต์ อาศัยไพโรพนา เป็นกะเหรี่ยงปกากะญออยู่ที่ อ.ท่าสองยาง จ.ตาก ได้เข้าประกวดร้องเพลงในรายการไมค์ทองคำ ช่องสถานีเวิร์คพอยท์จนได้รับรางวัลไมค์ทองคำ ก็แต่งกายด้วยชุดกะเหรี่ยงเข้าประกวดร้องเพลงด้วยความภาคภูมิใจ และประกาศตนว่าเป็นกะเหรี่ยง นอกจากนี้ยังมีเยาวชนอีกหลายกลุ่มที่นำวัฒนธรรมกะเหรี่ยงไปแสดงในรายการโทรทัศน์ด้วยความภาคภูมิใจ ทั้งหลายทั้งปวงเป็นผลจากการที่เครือข่ายกะเหรี่ยงฯ และกลุ่มกะเหรี่ยงอื่น ๆ ได้รณรงค์ ผลักดัน และทำให้คนในสังคมเห็นว่ากะเหรี่ยงเองก็มีวัฒนธรรมอัตลักษณ์เป็นของตนเองที่ควรภาคภูมิใจ มีภูมิปัญญาและมีส่วนในการอนุรักษ์ป่าและธรรมชาติมาตลอด อย่างไรก็ตามกะเหรี่ยงอาวุโสบางคนก็มีความเห็นว่า การที่หน่วยราชการได้นำกะเหรี่ยงไปแสดงวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น รำตามงานต่าง ๆ เหมือนการเอาวัฒนธรรมกะเหรี่ยงไปทำให้กลายเป็นสินค้า เป็นสิ่งที่ขายได้ แต่ไม่ได้เข้าใจถึงจิตวิญญาณของกะเหรี่ยง ไม่ได้เข้าใจวิถีชีวิตของกะเหรี่ยง และความสำคัญกะเหรี่ยงที่รักษาป่าและทรัพยากรไว้ให้คนรุ่นหลัง เพราะเมื่อกะเหรี่ยงมีปัญหาความขัดแย้งกับอุทยานฯ หรือป่าไม้ หน่วยงานราชการเหล่านี้ไม่เคยยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือกะเหรี่ยงเลย แต่กลับหาประโยชน์วัฒนธรรมประเพณีที่งดงามของกะเหรี่ยง สำหรับกะเหรี่ยงแล้ว วัฒนธรรมต้องอยู่ในจิตวิญญาณ ต้องอยู่ในสายเลือด ไม่ได้มีไว้เอาไปแสดงเป็นของแปลกให้คนอื่นชม แต่หากหน่วยงานราชการจะเข้าใจวิถีชีวิต ประเพณี ความเชื่อ และวัฒนธรรมของกะเหรี่ยง ก็ไม่เป็นเรื่องเสียหายหากจะมีการแสดงวัฒนธรรมของกะเหรี่ยง (ประไพ บุญชูเชิด, 18 ตุลาคม 2560, สัมภาษณ์)

การขยายตัวของระบบโลกและทุนนิยมโลก

นอกจากความรุนแรงจากกลไกด้านการปราบปรามของรัฐที่เข้าลักษณะการก่อการร้าย โดยรัฐ การจัดการป่าของรัฐส่วนกลาง การแปะป้ายให้กะเหรี่ยงเป็นผู้ทำลายป่า และการเหยียดหยามดูถูกที่ทำให้เกิดภาวะมานิ่ง มาเฟล แล้วการรุกคืบของทุนนิยมโลกก็ส่งผลให้เกิดภาวะมานิ่งมาเฟลที่ผลักดันให้กะเหรี่ยงแก่กระงานตกอยู่ในภาวะตกขอบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น การเข้ามาของบริษัทด้านอาหารขนาดใหญ่ของโลก เช่น โรงงาน Dole ที่ อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ในภาวะที่กะเหรี่ยงแก่กระงานถูกบีบจากเจ้าหน้าที่อุทยานไม้ให้สามารถทำไร่ข้าวได้ ก็จำเป็นต้องเข้ามาเป็นแรงงานรับจ้างในส่วนของโรงงานแปรรูปผลไม้กระป๋อง Dole โดยที่มีผู้นำชุมชนเป็นนายหน้าส่งคนงานกะเหรี่ยงไปรับจ้างในโรงงาน วิถีชีวิตของกะเหรี่ยงแก่กระงานจึงเปลี่ยนแปลงไปแบบไม่

สามารถดำรงชีวิตแบบเดิมได้ จากความเคยชินที่จะใช้ชีวิตในป่า กลับต้องกลายเป็นแรงงานรับจ้างในเมือง มีวิถีชีวิตที่ไม่คุ้นเคย

นอกจากการต้องเข้าไปเป็นแรงงานรับจ้าง สิ่งหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อตรงต่อกะเหรี่ยงแก่งกระจาน ก็คือความพยายามในการประกาศกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลก กลุ่มป่าแก่งกระจาน ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ จ.ราชบุรี เพชรบุรี และ จ.ประจวบคีรีขันธ์ ครอบคลุมอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อุทยานแห่งชาติกุยบุรี อุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี รวมพื้นที่ 2,938,909.84 ไร่

จุดเริ่มต้น การเสนอขึ้นทะเบียนมรดกโลก เกิดจากการนำเสนอโดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช โดยการนำเสนอพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกต่อคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก ซึ่งเหตุผลที่ใช้ในการนำเสนอกุ่มป่าแก่งกระจานเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกนั้นจะอยู่ภายใต้เกณฑ์ข้อ 10 ซึ่งระบุไว้ใน Operational Guidelines for World Heritage (2005) ด้วยเหตุผลที่ว่ากลุ่มป่าแก่งกระจานประกอบด้วยถิ่นที่อาศัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการอนุรักษ์ในถิ่นของความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงพบชนิดพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่มีคุณค่ายิ่งด้านการอนุรักษ์และวิทยาศาสตร์ พบสัตว์ที่หายาก เช่น จระเข้ น้ำจืดสายพันธุ์ไทย สมเสร็จ เสือโคร่ง ช้าง กระทิง รวมทั้งพื้นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์นก มากกว่า 490 ชนิด นอกจากนี้ป่าผืนนี้ยังเป็นแหล่งต้นน้ำของพื้นที่ชุ่มน้ำเขาสามร้อยยอด และพื้นที่เกษตรกรรมใน จ.ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ และคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกได้เห็นชอบให้นำเสนอพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน เพื่อบรรจุไว้ในบัญชีรายชื่อเบื้องต้น (Tentative list) และได้เสนอขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี (กรม.) โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติในวันที่ 4 มกราคม 2554 เห็นชอบการเสนอพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน ต่อศูนย์มรดกโลก ณ กรุงปารีส ฝรั่งเศส เพื่อบรรจุในบัญชีรายชื่อเบื้องต้น

ต่อมา พ.ศ. 2556 ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยสามัญ ครั้งที่ 35 ณ องค์การยูเนสโก กรุงปารีส ฝรั่งเศส มีมติเห็นชอบให้บรรจุพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน ในชื่อ Kaeng Krachan Forest Complex (KKFC) ในบัญชีรายชื่อเบื้องต้น ตามที่ประเทศไทยเสนอ จากการนำเสนอครั้งนั้นมีแนวโน้มว่าจะได้รับการตรวจสอบและขึ้นทะเบียนในปี พ.ศ. 2558 หากไม่มีปัญหาใด ๆ ไร่ก็ก็ตามในปี 2559 ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยสามัญ ครั้งที่ 40 ที่กรุงอิสตันบูล ประเทศตุรกี ไทยได้ขอเลื่อนวาระกลุ่มป่าแก่งกระจาน เข้าพิจารณาขึ้นทะเบียนมรดกโลก เพื่อรอความชัดเจนในการปักปันเขตแดนกับเมียนมา เพื่อพิจารณาใหม่ในปี 2560 ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกครั้งที่ 41 โดยมี International Union for Conservation of Nature: IUCN ซึ่งเป็นองค์กรที่ปรึกษาของคณะกรรมการมรดกโลกเป็นหน่วยงานติดตาม

5 ก.ค. 2562 ที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลกของยูเนสโก ครั้งที่ 43 ณ กรุงบากู สาธารณรัฐอาเซอร์ไบจาน ยังไม่สามารถพิจารณากลุ่มป่าแก่งกระจานเข้าสู่ที่ประชุมคณะเป็นมรดกโลก จนคณะทำงาน 6 ชาติจาก 21 ชาติสมาชิกต้องไปหาข้อสรุปกลับมาพิจารณาว่าจะขึ้น หรือไม่ ขึ้นทะเบียนมรดกโลกทางธรรมชาติ

จนกระทั่งในที่สุด 7 ก.ค. 2562 ที่ผ่านมา มติคณะกรรมการมรดกโลกให้เลื่อนการพิจารณากลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกออกไปก่อน โดยยังไม่รับรองขึ้นทะเบียนกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกในปีนี้และให้กลับไปทำเอกสารเพิ่มเติมและส่งกลับมาพิจารณาใหม่ ปี 2563 โดยมีคำแนะนำ 3 ข้อ คือ

1. การทำงานร่วมกับประเทศพม่าเกี่ยวกับเขตแดน
2. ให้เตรียมผลการศึกษาเปรียบเทียบกรณีการลดขนาดพื้นที่ที่จะมีผลต่อคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่หรือไม่อย่างไร
3. ให้(รัฐบาลไทย) แสดงว่าข้อกังวลเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชน สิทธิชุมชน และสิทธิชนเผ่าพื้นเมืองทั้งหมดจะถูกแก้ไข โดยผ่านการหารืออย่างเต็มที่กับชุมชน

ตั้งแต่มีความพยายามจากกรมอุทยานแห่งชาติในการนำเสนอกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลก พบว่ามีปัญหาการคุกคาม ละเมิดสิทธิของกะเหรี่ยงในพื้นที่ป่าแก่งกระจานอย่างต่อเนื่องตั้งแต่การสนธิกำลังของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน นำโดยนายชัยวัฒน์ ลิ่มลิขิตอักษร ร่วมกับหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ กองกำลังสุรสีห์ จ.กาญจนบุรี ได้เข้าไปปฏิบัติการตาม ”ยุทธการตะนาวศรี” เข้าผลักดันกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ที่บ้านบางกลอยบน โดยได้มีการทำลายขี้ข้าว เมล็ดพันธุ์พืช และเผาบ้านเรือนของชาวกะเหรี่ยงทั้งหมดบ้านรวม 98 หลัง และผลักดันให้ย้ายลงมาอยู่ที่ “บ้านบางกลอยล่าง” โดยชาวบ้านไม่ได้ยินยอม แต่เป็นการบังคับอพยพ นอกจากการใช้สิ่งทำลายล้าง อัลธูแซร์ (Louise Althusser) เรียกว่ากลไกด้านการปราบปรามของรัฐ (กปร.) จากฝ่ายผู้ถืออำนาจรัฐแล้ว ก็ยังมีกลไกด้านอุดมการณ์ของรัฐ (กอร.) ผ่านการช่วงชิงพื้นที่สื่อโดยการให้ข่าวว่าชาวบ้านกะเหรี่ยงในพื้นที่บางกลอยบนนั้นเป็นคนต่างด้าว ผู้บุกรุกทำลายป่า ทำไร่เลื่อนลอย ทำลายป่าต้นน้ำ รวมทั้งเป็นแหล่งผลิตเสบียงสนับสนุนชนกลุ่มน้อยเคเอ็นยูที่อยู่ตามแนวชายแดน นอกจากนี้ยังกล่าวหาว่าพื้นที่บางกลอยบนเป็นแหล่งพักพิงยาเสพติด ทั้งที่ชาวกะเหรี่ยงเหล่านี้มีหลักฐานยืนยันว่าอาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินดังกล่าวมานานนับร้อยปีโดยมีหลักฐานชัดเจนปรากฏในแผนที่กรมแผนที่ทหารตั้งแต่ปี 2455 รวมทั้งมีเอกสารและสิ่งแสดงว่าเป็นคนในพื้นที่มาช้านาน ทั้งที่มีบุคคลยืนยันว่ารู้จักปู่คือผู้นำจิตวิญญาณของกะเหรี่ยงมานานหลายสิบปี รวมทั้งการสำรวจประชากรชาวกะเหรี่ยงในปี 2512-2513 เพื่อมอบเหรียญชาวเขาให้แก่ชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ ก็พบว่ากะเหรี่ยงในชุมชนดังกล่าวได้รับเหรียญชาวเขากันจำนวนหลายคน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า

ชุมชนดังกล่าวเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมที่อยู่ในพื้นที่มายาวนานก่อนประกาศเขตอุทยานแห่งชาติในปี 2524 นานเกือบร้อยปี นอกจากนี้ต่อประเด็นการกล่าวหาและแปะป้ายให้กะเหรี่ยงเป็นผู้ทำไร่เลื่อนลอย ในความเป็นจริงคือการทำการเกษตรแบบไร่หมุนเวียน ที่เป็นวิถีชีวิต ภูมิปัญญาของกะเหรี่ยงในการทำเกษตรกรรมแบบยั่งยืน ไม่ทำลายธรรมชาติ ซึ่งได้มีการวิจัยรองรับมากมายว่าเป็นรูปแบบการผลิตในพื้นที่สูงที่ช่วยอนุรักษ์ธรรมชาติ

นอกจากการไล่รื้อ ทำลาย เผาเรียบที่เกิดขึ้นกับกะเหรี่ยงดังกล่าวแล้ว ยังเกิดกรณีการอุ้มฆ่า และฆาตกรรมแกนนำทั้งนายทัศนภมร โอบอ้อม รวมทั้งนายพอลละจี รักจงเจริญ หรือที่รู้จักกันในชื่อบิลลี่ ทั้งหลายทั้งปวงเป็นความรุนแรงที่เข้าข่ายการก่อการร้ายโดยรัฐ แม้ว่าความขัดแย้งด้านการจัดป่าที่ดินจะเกิดขึ้นทั่วประเทศไทย แต่ก็ไม่มีพื้นที่ใดผลิตซ้ำความรุนแรงมากมายเท่าพื้นที่แก่งกระจาน นี่จึงเป็นลักษณะพิเศษของแก่งกระจานที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ โดยสิ้นเชิง จะเห็นว่าตั้งแต่มีความพยายามจะผลักดันให้กลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติก็มีการคุกคามทำลายทั้งชีวิต และวิถีชีวิต ของกะเหรี่ยงในพื้นที่ในลักษณะที่แทบไม่เห็นพวกเขาเป็นคน ปู่คออี้พูดด้วยน้ำเสียงสั่นเครือ หลังลูกหลานกลับขึ้นไปดูบ้านและยุ่งงานที่ถูกเผาว่า “เขาทำเหมือนเราเป็นสัตว์” นี่สะท้อนถึงความรู้สึกของผู้ที่ถูกกระทำจากอำนาจรัฐ

อย่างไรก็ตามจากการตัดสินใจของคณะกรรมการมรดกโลกที่ให้การพิจารณาอนุมัติแก่งกระจานเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกไปก่อนหน้านี้ สำหรับเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขตงานตะนาวศรี ซึ่งเป็นองค์กรประชาชนที่รวมตัวกันเพื่อขับเคลื่อนแก้ไขปัญหาของพี่น้องกะเหรี่ยงในพื้นที่นั้นเห็นว่าเป็นโอกาสอันดี ที่จะเป็นเงื่อนไขให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นมาต่อเนื่องอย่างจริงจัง หากรัฐบาลตั้งใจจะให้กลุ่มป่าแก่งกระจานได้รับการประกาศเป็นมรดกโลก ทั้งนี้รัฐบาลต้องใช้วิธีการแก้ไขปัญหาโดยให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง เคารพในภูมิปัญญา วิถีชีวิต อัตลักษณ์ของกลุ่มชนเผ่าพื้นเมือง ไม่ควรแก้ไขปัญหาด้วยการแก้ไขเอกสารที่นำเสนอและใช้วิธีลอบบี้องค์กรมรดกโลกที่ประกอบไปด้วยตัวแทนจากประเทศต่าง ๆ เพราะจะกลายเป็นเรื่องของผลประโยชน์ต่างตอบแทน มากกว่าการมุ่งแก้ปัญหาอย่างจริงจัง ส่วนพี่น้องกะเหรี่ยงในพื้นที่ก็จะจับตาอย่างใกล้ชิดว่ารัฐบาลและอุทยานแก่งกระจานจะมีความจริงจังในการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่

ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่ยืดเยื้อ เรื้อรังมานาน และเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างจากการความขัดแย้งในแนวคิดการจัดการทรัพยากร ที่รัฐไทยช่วงชิงอำนาจในการจัดการทรัพยากรไปจากชุมชน ผ่านกระบวนการรวมศูนย์อำนาจรัฐ โดยไม่เชื่อมั่นว่าชุมชนและชนเผ่าพื้นเมืองจะสามารถดูแลทรัพยากรในพื้นที่ของตนได้ นี่อาจเป็นผลจากการเข้ามาของจักรวรรดิ ที่เข้ามา

แสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรในสยาม ทำให้รัฐไทยต้องเข้าไปจัดการทรัพยากรในพื้นที่ต่าง ๆ แทนเจ้าผู้ครองนคร

ต่าง ๆ รวมทั้งความจำเป็นในเอาตัวรอดจากสถานการณ์ในยุคล่าอาณานิคม จึงเกิดการปฏิรูประบบราชการและรวบรวมนครต่าง ๆ เข้ามาอยู่ภายใต้รัฐราชการแบบรวมศูนย์

ข้อเสนอของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมหลายชุมชนในผืนป่าแก่งกระจานมานานก่อนจะมีการประกาศเขตพื้นที่ป่าสงวน และอุทยานแห่งชาติ ได้แสดงความห่วงกังวลว่าความสำคัญของผืนป่าแก่งกระจานในฐานะเป็นผืนป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่สุดของประเทศไม่สามารถแยกออกจากการมีวิถีชีวิตของผู้คนที่อยู่อาศัยใช้ประโยชน์และหล่อเลี้ยงบำรุงรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทางธรรมชาติ ของผืนป่า แหล่งน้ำ สัตว์ป่า ให้ดำรงและสืบทอดต่อไปได้อย่างยั่งยืน ผืนป่าแก่งกระจานที่ยังคงสภาพความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรต่าง ๆ ได้จนทุกวันนี้ ก็สืบเนื่องจากการอาศัยอยู่กับป่าของชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิม โดยเฉพาะวิถีการทำมาหากินแบบไร่หมุนเวียน ซึ่งเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติประจำปี 2556 ลำดับที่ 23 ดังนั้นหากต้องการให้ผืนป่าแก่งกระจานดำรงความสมบูรณ์ไว้ได้อย่างยั่งยืนย่อมไม่สามารถแยกออกจากการดำรงรักษาวิถีการทำกินแบบไร่หมุนเวียนของชุมชนชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีเสียงคัดค้านจากชุมชนในพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน รัฐบาลไทย โดยเฉพาะนายวรารุช ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็ยืนยันจะผลักดันกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกให้ได้ เครื่องข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขตงานตะนาวศรีมีข้อเรียกร้องต่อกรณีการประกาศกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติดังนี้

“หากจะประกาศกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ จะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ทำกินของคนที่อยู่ในป่าทุกกลุ่ม กล่าวคือชุมชนต้องอยู่ร่วมกับมรดกโลกทางธรรมชาติได้ ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ต้องสามารถธำรงอัตลักษณ์ ความเชื่อ ค่านิยมประเพณี โดยเฉพาะวิถีการผลิตตามความเชื่อดั้งเดิมได้ โดยเฉพาะกลุ่มชนเผ่าพื้นเมืองที่มีหลักฐานว่าอยู่ในพื้นที่มายาวนานก่อนจะมีการมอุทยานแห่งชาติฯ”

โดยเมื่อวันที่ 12-13 กันยายน 2562 ได้มีเวทีระดมความคิดเห็นต่อการขึ้นทะเบียนผืนป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ ซึ่งจัดโดยสมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน และเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขตงานตะนาวศรี ซึ่งได้ข้อสรุปจากเวทีระดมความคิดเห็นดังนี้

1. ในการจัดทำข้อมูลเสนอต่อคณะกรรมการมรดกโลกที่ผ่านมายังขาดสาระสำคัญในเรื่องของวิถีชีวิตของชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิมซึ่งอาศัยและบำรุงรักษาผืนป่าแก่งกระจานมาโดยตลอด พวกเราเห็นว่ารัฐควรจะทบทวนปรับปรุงระบุดังกล่าวให้ความสำคัญต่อสาระสำคัญที่ยังขาดหายไป

ระบุนรวมลงไปในการข้อเสนอของการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกให้ชัดเจนเป็นข้อเสนอของการขึ้นทะเบียนมรดกโลกทางธรรมชาติและมรดกโลกทางวัฒนธรรมควบคู่กันไป ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งการบำรุงรักษาทรัพยากรป่าแก่กระงานและสอดคล้องกับความเห็นของคณะกรรมการมรดกโลก

2. การรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกต้องนั้นไม่สามารถจัดการโดยภาครัฐฝ่ายเดียว แต่จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการร่วมกันบริหารจัดการ วางแนวทางในการใช้ประโยชน์และดูแลบำรุงรักษาซึ่งที่ผ่านมาแม้จะได้มีการจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นในเรื่องมรดกโลก แต่กระบวนการดังกล่าวยังมีข้อบกพร่อง เนื่องจากยังไม่มีมีการให้ข้อมูลความรู้เรื่องมรดกโลกแก่ชุมชนท้องถิ่นอย่างทั่วถึงทุกกลุ่มทุกพื้นที่ ชุมชนท้องถิ่นยังไม่เคยได้รับทราบถึงข้อดีและข้อเสียของการขึ้นทะเบียนมรดกโลก การจัดให้มีการรับฟังความเห็นที่ผ่านมายังไม่ให้ความเห็นที่แท้จริงของชุมชนท้องถิ่นในทุกกลุ่ม พวกเราเห็นว่าการจัดข้อเสนอต่อคณะกรรมการมรดกโลกในครั้งต่อไปจึงจำเป็นต้องจัดให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าไปมีส่วนร่วมในการศึกษา สำรวจ วางแผนการบริหารจัดการ ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการ เนื่องจากการจัดทำข้อมูลที่ผ่านมายังขาดกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ข้อเสนอยังมีจุดอ่อนข้อบกพร่องไม่เพียงพอที่จะให้คณะกรรมการมรดกโลกพิจารณาให้ความเห็นชอบได้

3. พวกเรายังพบว่าปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งคือทัศนคติและความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของเจ้าหน้าที่ของรัฐในบางส่วนที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการดูแลทรัพยากรป่าไม้และที่ดิน โดยมีความเข้าใจไปในทางที่ว่าทำไมการทำไร่หมุนเวียนเป็นไร่เลื่อนลอย ทำลายความสมบูรณ์ของป่าไม้ วิธีการใช้ชีวิตของผู้คนไม่สามารถอยู่ร่วมกันกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ได้ ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนดังกล่าวเป็นมูลเหตุที่สำคัญที่ทำให้มีการใช้วิธีการดำเนินการที่ไม่เหมาะสม เป็นการทำให้พยายามแยกชุมชนกะเหรี่ยงออกจากป่า ทำให้ชาวกะเหรี่ยงไม่อาจใช้ชีวิตตามวิถีการทำไร่หมุนเวียนได้ บางครั้งถึงกับมีการใช้กำลังบังคับโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น มีการอพยพโยกย้ายชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมที่อยู่ในผืนป่าแก่กระงานให้ออกจากป่าโดยไม่สมัครใจ การจัดสรรจำกัดเขตที่ทำกินที่ทำให้ไม่สามารถดำรงวิถีการทำไร่หมุนเวียนของชุมชนชาวกะเหรี่ยงได้ และยังมีลักษณะการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรมของเจ้าหน้าที่บางส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น มีการเผาทำลายที่อยู่อาศัยของชาวบ้านกะเหรี่ยงบางกลอย-ใจแผ่นดิน กรณีการถูกบังคับให้สูญหายของนายพอละจิ รักจงเจริญ หรือบิลลี่ ชาวบ้านบางกลอยผู้เรียกร้องสิทธิจากกรณีเจ้าหน้าที่เผาทำลายที่อยู่อาศัย และยังมีมีการใช้กำลังบังคับให้ชาวกะเหรี่ยงกลุ่มชุมชนต่าง ๆ ให้ออกจากผืนป่าอีกหลายชุมชน การสร้างมาตรการจำกัดการใช้ประโยชน์ในการเก็บของป่าเพื่อหาเลี้ยงชีพ การจำกัดเสรีภาพในการเดินทางของชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่น กระบวนการเช่นนี้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งทำให้ชุมชนชาวกะเหรี่ยงล้วนแต่รู้สึกตัวว่าพวกเขาถูกเหยียดหยาม ถูกจัดการเสมือนเป็นพลเมืองใน

ระดับชั้นที่สอง ไม่สามารถมีสิทธิเท่าเทียมกับประชาชนไทยโดยทั่วไปได้ พวกเราจึงเห็นว่าหากหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วนยังคงมีทัศนคติและแนวทางปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมเหล่านี้ จะเป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญที่จะได้รับการพิจารณาให้เป็นมรดกโลก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปัญหาเหล่านี้

สรุปลำดับเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นกับกะเหรี่ยงแก่งกระจานและพื้นที่โดยรอบ

พ.ศ. 2454 * ปีเกิดของนายคออี้ มิมิ ผู้นำจิตวิญญาณกะเหรี่ยงปกากะญอบ้านใจแผ่นดิน

พ.ศ. 2502 * ผู้ปฏิบัติงานพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเข้าฝั่งตัว เกาะติคมวลชนในพื้นที่เขตงานภาคกลางตะวันตก

พ.ศ. 2506 – 2508 * การเตรียมการจัดตั้งกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย ในพื้นที่ภาคกลางตะวันตก

พ.ศ. 2508 – 2514 * ทางการปราบปรามอย่างหนัก สมาชิกพรรคคอมฯ และแนวร่วมชาวกะเหรี่ยงต้องถอยร่นไปป่าดิบ ถึงต้นน้ำเพชร ห้วยแม่ประโคน ห้วยแม่เพ็ริง แม่น้ำบางกลอย โป่งลึก บ้านใจแผ่นดิน หลังจากพรรคคอมฯ ถูกปราบปรามอย่างหนักจากฝ่ายรัฐบาลในยุทธการที่ห้วยแม่ประโคนมวลชนปฏิวัติของพรรคคอมฯ ต้องล่าถอยมาอยู่บริเวณบ้านใจแผ่นดิน ป่าต้นน้ำภาชี หรือย้ายไปอยู่ที่ปลอดภัยบริเวณชายแดนไทย/พม่า (วุฒิ บุญเลิศ, 2546, หน้า 179)

พ.ศ. 2508 * รัฐประกาศป่าสงวนแห่งชาติ “ป่ายางน้ำก่ดเหนือและป่ายางน้ำก่ดใต้”

พ.ศ. 2509 * สร้างเขื่อนแก่งกระจาน ทำให้ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมของกะเหรี่ยงปกากะญอ และ โผล่ว 2 ชุมชนต้องจมลงใต้เขื่อน ได้แก่ หมู่บ้านท่าลิงลม และหมู่บ้านวังวน

พ.ศ. 2512 * เสียขันธ์แตกที่บ้านทุ่งกระถิน อ.จอมบึง จ.ราชบุรี โดยนายเพิ่ม นายทอง บรรจบบปี ได้ร่วมกันสังหารแนวร่วมพรรคคอมมิวนิสต์เสียชีวิต 2 คน (วุฒิ บุญเลิศ, 2546, หน้า 166)

พ.ศ. 2514 * เริ่มมีการสัมปทานป่าในพื้นที่แก่งกระจาน กินระยะเวลายาวนานถึง 10 ปี จนกระทั่งไม้ใหญ่มีมูลค่าไม่หลงเหลือในป่าแก่งกระจาน

* พutschigayon ยุทธการ “เสือกัดข้าง” ฝ่ายรัฐบาลโจมตีค่ายเสือกัดข้าง เพื่อตัดกำลังพคท. เนื่องจากเป็นพื้นที่สะสมเสบียง (วุฒิ บุญเลิศ, 2546, หน้า 167)

พ.ศ. 2524 * ประกาศเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

พ.ศ. 2535 * 7 สิงหาคม 2535 ยุทธการบางกลอย กองกำลังจากตำรวจพลร่มค่ายนเรศวร เข้าไปในพื้นที่บางกลอยเพื่อตามจับ นายธง แจ่มศรีเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ในหน่วยมีทั้งสิ้น 9 คน แต่หลงอยู่ในป่าลึกนานนับ 35 วัน เสียชีวิตไป 7 รอดชีวิตออกมาได้สองคน โดยลูกชายของปู่คออี้ เป็นคนนำทางไปรับคนที่หลงกลับมา

พ.ศ. 2537 * ชง แจ่มศรี เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ชุดสมัชชา 4 ออกจากป่าพร้อมผู้ปฏิบัติงานจำนวนหนึ่ง (ออกจากพื้นที่เขตงานภาคกลางตะวันตก เขตใต้)

พ.ศ. 2539 * ผู้ปฏิบัติงานพรรคคอมมิวนิสต์คนสุดท้ายออกจากป่าคืนสู่เมือง จากเขตงานภาคกลางตะวันตก (เขตใต้)

พ.ศ. 2539 * โครงการอพยพกะเหรี่ยงบางกลอยบน และใจแผ่นดิน ลงมาที่โป่งลึก-บางกลอย บางส่วนไม่ได้อพยพลงมาตามที่ได้รับกรรณขอร้อง และบางส่วนอพยพไปอยู่ที่พุระกำ อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

พ.ศ. 2553-2554* ยุทธการตะนาวศรี อพยพกะเหรี่ยงใจแผ่นดิน และบางกลอยบนลงมา บางกลอยล่าง มีการละเมิดสิทธิชนเผ่าพื้นเมืองด้วยการเผา ไล่รื้อ ชุมชนดั้งเดิมของกะเหรี่ยง

พ.ศ. 2553 * มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการฟื้นฟู วิถีชีวิต กะเหรี่ยง 3 สิงหาคม 2553

พ.ศ. 2554 * ต้นปี คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้นำเสนอกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ ต่อคณะกรรมการมรดกโลก

พ.ศ. 2554 * กรกฎาคม เหตุการณ์เฮลิคอปเตอร์ที่เข้าไปสนับสนุนปฏิบัติการในยุทธการบางกลอยตกจำนวน 3 ลำ มีเจ้าหน้าที่เสียชีวิตทั้งสิ้น 17 คน (เป็นนักข่าว 1 คน) และบาดเจ็บ 1 คน

พ.ศ. 2554 * กันยายน นายทัศนกุล โอบอ้อม ผู้มีบทบาทในการประสานงานให้แนวร่วมสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ออกมาพบกับทางการไทย และมีบทบาทในการช่วยเหลือกะเหรี่ยงในพื้นที่มาโดยตลอด ถูกยิงเสียชีวิต

พ.ศ. 2557 * เมษายน นายพอลละจี รักจงเจริญ (บิลลี่) หายตัวไป

พ.ศ. 2562 * พบศพนายพอลละจี บริเวณอ่างเก็บน้ำ ใกล้สำนักงานอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

สรุปได้ว่ากระบวนการตักขอบของกะเหรี่ยงแก่งกระจานนั้นเกิดจากปัจจัยหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ ซึ่งเกิดขึ้นหลังการลงนามในสนธิสัญญาเบาว์ริง และสยามต้องการควบคุมผลประโยชน์จากทรัพยากรที่จักรวรรดิได้เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ในพื้นที่ต่าง ๆ จึงปฏิรูประบบราชการให้มีการรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่ส่วนกลาง และช่วงชิงทรัพยากรสาธารณะไปจากชุมชน มีการประกาศพื้นที่เป็นป่าสงวน 1. รัฐประกาศป่าสงวนแห่งชาติ “ป่ายางน้ำกลัดเหนือและป่ายางน้ำกลัดใต้” เมื่อ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2508 และอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานเมื่อปี พ.ศ. 2524 โดยก่อนจะมีการประกาศพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ป่าแก่งกระจานแทบไม่เหลือไม่มีค่า เนื่องจากมีการสัมปทานไม้ในพื้นที่นานนับ 10 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514-2524

เมื่อมีการขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการทรัพยากร โดยเฉพาะที่ดิน มีการออกประมวลกฎหมายที่ดินในปี พ.ศ. 2497 ในพื้นที่ชายขอบป่าแก่กระงานมีการเรียกเก็บภาษีบำรุงท้องที่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2501 การจัดการป่าของรัฐส่วนกลางที่รุกคืบเข้ามาแทนที่การจัดการป่าโดยชุมชน ยังส่งผลให้โลกทัศน์ในการจัดการป่าของกะเหรี่ยงเปลี่ยนแปลงไป จากแต่เดิมที่ไม่มีแนวคิดเรื่องกรรมสิทธิ์เอกชน มีแต่ความคิดว่าผืนดินมีขงพระหรือแม่พระธรณีเป็นเจ้าของ ฯลฯ แต่เมื่อมีการจัดการป่าโดยรัฐส่วนกลางเข้ามา เจ้าหน้าที่รัฐพยายามให้ชาวบ้านต้องวัดแนวเขตที่ดินทำกินของตน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ในการมองทรัพยากรธรรมชาติ ที่เคยมองว่าผืนดินเป็นส่วนรวมที่เป็นของแม่พระธรณี กลับกลายเป็นกรรมสิทธิ์เอกชน ที่ปัจเจกที่ได้รับไปจะทำอะไรบนที่ดินผืนนั้นก็ได้อีก ทั้ง ๆ ที่แต่เดิมไม่เคยคิดเรื่องกรรมสิทธิ์เอกชน กลายเป็นมองว่าที่ดินเป็นทรัพย์สิน ซื่อขายเปลี่ยนมือได้ จากแต่เดิมที่เชื่อว่าผืนดินเป็นของส่วนรวมที่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ปกปักรักษา โลกทัศน์ต่อทรัพยากรธรรมชาติของกะเหรี่ยงก็ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไป

นอกจากนี้การขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการทรัพยากรยังก่อให้เกิดโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นเขื่อนแก่กระงาน หรืออ่างเก็บน้ำห้วยแม่ประจันต์ ที่ส่งผลต่อชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมของชนพื้นเมืองกะเหรี่ยงที่ต้องจมอยู่ใต้เขื่อน และต้องย้ายที่อยู่อาศัย ที่ทำกินทั้งหลายทั้งปวงยังไม่เท่ากับความรุนแรงทางกายภาพที่กลไกอำนาจรัฐกระทำต่อกะเหรี่ยงในพื้นที่แก่กระงานด้วยการไล่รื้อ บังคับ อพยพ และมารุนแรงมากยิ่งขึ้นถึงขั้นที่ส่งผลให้กะเหรี่ยงเกิดภาวะตกขอบก็คือเมื่อมีความพยายามจะขึ้นทะเบียนกลุ่มป่าแก่กระงานเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ และเมื่อกลไกอำนาจรัฐไม่เชื่อว่าคนสามารถอยู่กับป่าได้ ก็กระทำการรุนแรงเข้าลักษณะที่เรียกว่าการก่อการร้ายโดยรัฐ โดยสนธิกำลังกันเข้าไปไล่รื้อทำลาย เผาบ้านเรือน ชุ่ยข้าว ทำลายอุปกรณ์การเกษตรของกะเหรี่ยงใจแผ่นดิน และบางกลอยบน ตามมาด้วยการฆาตกรรมแกนนำอีกสองคน

นอกจากการขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการทรัพยากรแล้ว สิ่งที่ทำให้กะเหรี่ยงแก่กระงานต้องเข้าสู่สถานะชายขอบ และถูกผลักออกไปสู่การตกขอบก็คือการรุกคืบของทุน ที่เข้ามาในพื้นที่ทำให้กะเหรี่ยงต้องสูญเสียที่ดินทำกินบางส่วน ไปจากการเข้ามาของนายทุนต่างพื้นที่ และขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการทรัพยากรทำให้กะเหรี่ยงไม่สามารถธำรงวิถีชีวิตดั้งเดิมที่เป็นอัตลักษณ์ของตนผ่านรูปแบบการผลิตเกษตรกรรมแบบไร่หมุนเวียนได้ ทำให้ต้องกลายเป็นแรงงานรับจ้างนอกชุมชน บางส่วนได้รับค่าจ้างต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนด เนื่องจากพูดภาษาไทยไม่ได้ นอกจากนี้การรุกคืบของทุนที่เข้ามาถึงประตูบ้านผ่านรถขายสินค้าเงินผ่อน ก็ทำให้กะเหรี่ยงบางส่วนเกิดความรู้สึกออยากได้ ออยากมี ออยากเป็น แม้ว่าสินค้าบางอย่างไม่ใช่สินค้าจำเป็น เมื่อมีแนวคิดบริโภคนิยมก็ทำให้พวกเขาเป็นชายขอบ เนื่องจากออยากมีชีวิตแบบ

ชนชั้นกลาง ก็ไม่สามารถเข้าถึงวิถีชีวิตดังกล่าวได้ พอเข้าถูกผนวกเข้าไปพร้อมกับระบบทุน ก็ต้องขูดรีดแรงงานตนเอง ทำงานมากขึ้น เพื่อให้มีรายได้เพียงพอที่จะผ่อนสินค้าดังกล่าว ยิ่งยุคปัจจุบันที่สมาร์ตโฟนมีบทบาทสำคัญที่กระตุ้นความคิดบริโภคนิยม ยิ่งทำให้กะเหรี่ยงถูกทำให้ตกขอบ

หรือแม้กระทั่งวัฒนธรรมสมัยใหม่ ที่แทรกซึมเข้ามาได้ง่ายเนื่องจากพวกเขาถูกลดทอนคุณค่าอัตลักษณ์ วิถีชีวิต ประเพณี และความเชื่อจากคนในสังคมว่าเป็นกลุ่มชาวเขาด้อยพัฒนา เป็นผู้ทำลายป่า ความภาคภูมิใจในตัวตนยิ่งสูญหายไป กะเหรี่ยงเก่งกระงานยิ่งพยายามที่จะรับสิ่งใหม่ๆ เพื่อจะแสดงตัวตนว่ามีความเป็นสากล ไม่ใช่คนที่ด้อยพัฒนา บางกลุ่มเปลี่ยนเป็นนับถือศาสนาคริสต์ เนื่องจากศาสนาคริสต์มีลักษณะที่เป็นสากลก็เพื่อตอบโต้กับการแปะป้ายให้พวกเขาเป็นคนล่าหลังด้อยพัฒนา

ยังมีสถานการณ์ความขัดแย้งทางอุดมการณ์ในช่วงสงครามเย็น เกิดการแย่งชิงมวลชนในพื้นที่ และพื้นที่ผืนป่าแก่กระงานคือฐานที่มั่นสุดท้ายของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย กะเหรี่ยงเก่งกระงานยิ่งถูกมองว่าเป็นภัยต่อความมั่นคงในความหมายแบบประเพณีนิยมที่มองความมั่นคงของชาติเป็นสำคัญ แม้บางส่วนไม่ได้เข้าร่วมเป็นผู้ปฏิบัติงานพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย แต่ก็ถูกเพ่งเล็งจากกลไกอำนาจรัฐเนื่องจากเป็นแนวร่วมที่เคยให้ข่าวให้น้ำผู้ปฏิบัติงานของพรรค แม้ว่าพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยจะได้ยุติการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธและเปลี่ยนมาใช้แนวทางสันติวิธีในโลกยุคสันติภาพและการพัฒนาแล้วก็ตาม แต่กะเหรี่ยงเก่งกระงานยังคงได้รับผลกระทบจากสถานการณ์สงครามเย็นที่จบมาแล้วยี่สิบกว่าปี

ทั้งหลายทั้งปวงที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดล้วนเป็นสิ่งที่ผลักพวกเขาให้กลายเป็นชายขอบและตกขอบในที่สุด

บทที่ 6

ปฏิริยาต่ออำนาจรัฐและทุนของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน

แม้ว่ากะเหรี่ยงแก่งกระจานจะถูกผลักดันให้ตกขอบด้วยเหตุผลหลายประการที่มีความซับซ้อนดังที่กล่าวไว้แล้วในบทที่ 5 การเข้ามาของกลไกอำนาจรัฐในการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ของกะเหรี่ยงที่มีต่อทรัพยากร โดยเฉพาะที่ดินและทรัพยากรรอบ ๆ ตัวที่เป็นของชุมชน การครอบงำผ่านการเรียนการสอนในระบบการศึกษาของไทยผ่านโรงเรียนต่าง ๆ ในพื้นที่ ที่ไม่เพียงเปลี่ยนโลกทัศน์ของกะเหรี่ยงรุ่นใหม่ ๆ แต่ังก่อให้เกิดความขัดแย้งทางด้านความคิดระหว่างเยาวชนกะเหรี่ยง และกะเหรี่ยงอาวุโส ที่ยังคงเชื่อมั่น ยืนหยัดที่จะรักษาอัตลักษณ์ประเพณี ความเชื่อดั้งเดิม ผืนดินไม่ได้เป็นของใครเป็นส่วนตัว แต่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คอยคุ้มครองดูแล แนวคิดเรื่องกรรมสิทธิ์เอกชนก็เข้ามาพร้อมการครอบงำทางการศึกษาและการจัดการทรัพยากรของรัฐส่วนกลาง นอกจากนี้การศึกษาในระบบยังเป็นการดึงเอากำลังแรงงานออกจากวิถีการผลิตแบบยังชีพ และนำไปป้อนสู่วงจรเศรษฐกิจแบบตลาด เด็ก ๆ เยาวชนกะเหรี่ยงที่เข้าเรียนในสถานศึกษา ไม่มีเวลาไปช่วยครอบครัวทำมาหากินเนื่องจากต้องเข้าสู่ระบบการศึกษาที่ถูกครอบงำโดยรัฐไทย เรียนจบมาก็เข้าสู่ตลาดแรงงานไปเป็นส่วนหนึ่งของวงจรเศรษฐกิจ เนื่องจากการปลุกฝังแนวคิดเรื่องการพัฒนาหรือความเจริญ การผลิตเพื่อยังชีพแบบกะเหรี่ยงดั้งเดิมจึงมิใช่ความหมายของการพัฒนาหรือความเจริญในโลกทัศน์ของคนรุ่นใหม่ เพราะไม่มีเงินจับจ่ายใช้สอย ไม่มีสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก และการถูกตีตราว่าเป็นผู้ทำลายป่าด้วยวาทกรรม “ไร่เลื่อนลอย” ของคนในสังคมยังเป็นการลดทอนความภาคภูมิใจใน อัตลักษณ์และผลักดันให้คนรุ่นใหม่ถอยห่างออกจากความเป็นกะเหรี่ยงดั้งเดิม

อย่างไรก็ตามกะเหรี่ยงแก่งกระจานส่วนหนึ่งยังคงยืนหยัด ที่จะตอบโต้กับการถูกผลักดันให้ตกขอบด้วยความเชื่อมั่นในวิถีชีวิตดั้งเดิม และด้วยบทบาทขององค์กรชาวบ้าน ที่ชื่อว่า “เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขตงานตะนาวศรี” ที่ได้ร่วมกับภาคีเครือข่ายในนามเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมทั่วประเทศ รวมทั้งสหภาพพื้นเมืองก็ได้ร่วมกันรื้อฟื้นประเพณี อัตลักษณ์ จนเยาวชนกะเหรี่ยงบางส่วนเห็นด้วยกับแนวทางของผู้อาวุโส พวกเขาใช้เครื่องมืออินเทอร์เน็ตที่เรียกว่าเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านสมาร์ตโฟน ตอบโต้กับความรู้กระแสหลักที่ครอบงำคนในสังคมอย่างมีพลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสียชีวิตของแกนนำเครือข่ายฯ นายพอลละจี รักจงเจริญ เป็นโอกาสอันดีที่พวกเขาได้เปิดโปงให้เห็นความอยุติธรรมในผืนป่าแก่งกระจาน ชนชั้นกลางที่ไม่เคยเข้าใจไร่หมุนเวียนเนื่องจากถูกการศึกษาของไทยครอบงำมายาวนาน เริ่มเปิดใจ และเข้าใจไร่หมุนเวียนและวิถีชีวิตกะเหรี่ยงมากยิ่งขึ้นจากมโนธรรม

สำนึกที่เกิดขึ้นในใจว่าบิลลี่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงอย่างไม่เป็นธรรม ชุมชนกะเหรี่ยงดั้งเดิมที่เป็นบ้านเกิดของบิลลี่ถูกเผาอย่างไร มนุษยธรรม ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในตีนป่าแก่งกระจาน และพื้นที่อื่น ๆ ที่เป็นชุมชนดั้งเดิมของกะเหรี่ยงได้ก่อให้เกิดภาคีเครือข่ายที่ช่วยกันผลักดันให้เกิดมติคณะรัฐมนตรีเรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตกะเหรี่ยง 3 สิงหาคม 2553 และผลักดันให้เกิดร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองวิถีชาวเล และวิถีชีวิตกะเหรี่ยงเพื่อยกระดับการคุ้มครองวิถีชีวิตกะเหรี่ยงและชาวเลรวมทั้งกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ รวมทั้งพระราชบัญญัติป้องกันการทรมานและการบังคับให้สูญหาย

อย่างไรก็ตามแม้ว่ากะเหรี่ยงแก่งกระจานส่วนหนึ่งพยายามยื่นหยัดตอบโต้กับพลังทั้งหลายที่ผลักดันให้เขาตกขอบด้วยการรื้อฟื้นอัตลักษณ์และวิถีชีวิตดั้งเดิม แต่ก็ยังมีกะเหรี่ยงแก่งกระจานบางส่วนที่ถูกนโยบายของรัฐบีบบังคับให้เข้าสู่กระบวนการตรวจสอบสิทธิตามมติกรม. 30 มิถุนายน พ.ศ. 2541 ซึ่งไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตกะเหรี่ยงเนื่องจากไม่สามารถทิ้งพื้นที่ไว้ให้กลายเป็นไร่ชากได้ ต้องยอมจำนนกับนโยบายของรัฐที่รุนแรงด้วยความเกรงกลัวว่าจะสูญเสียที่ดินทำกินจึงต้องยอมเข้ากระบวนการพิสูจน์สิทธิตามมติกรม. 30 มิถุนายน พ.ศ. 2541 โดยเฉพาะนโยบายทวงคืนผืนป่าของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งด้านการจัดการป่าที่ดินขึ้นทั่วประเทศไม่เฉพาะแต่พื้นที่แก่งกระจาน

บทบาทในการพยายามรื้อฟื้นความภาคภูมิใจในตัวตนของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน และการสร้างความเข้าใจต่อสังคมถึงคุณค่าของวิถีชีวิตกะเหรี่ยงที่มีบทบาทในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และตอบโต้กับกลไกด้านอุดมการณ์ของรัฐที่ครอบงำคนในสังคมเรื่องกะเหรี่ยงนั้นหนีไม่พ้นบทบาทของเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขตงานตะนาวศรี และภาคีเครือข่าย ดังนั้นในบทนี้จะกล่าวถึงบทบาทและการเคลื่อนไหวขององค์กรชาวบ้านและองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีบทบาทในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและชุมชนกะเหรี่ยงโดยรอบอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน รวมทั้งนำเสนอตัวอย่างขบวนการเคลื่อนไหวจากต่างประเทศที่ประสบปัญหาใกล้เคียงกับกะเหรี่ยงแก่งกระจาน รวมทั้งภาคประชาสังคมในพื้นที่แก่งกระจานที่เป็นชนชั้นกลางในพื้นที่ และมีธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และการบริการในป่าแก่งกระจาน ที่เป็นพลังฝ่ายสนับสนุนกลไกอำนาจรัฐในการผลักดันกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ

นอกจากนี้ เนื่องจากพื้นที่นี้เป็นพื้นที่พิเศษที่เป็นฐานที่มั่นสุดท้ายของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยและกลไกด้านการปราบปรามของรัฐที่มีความรุนแรงจนพัฒนามาเป็นการก่อการร้ายโดยรัฐในระยะต่อมานั้นเริ่มต้นขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2539 หลังจากผู้ปฏิบัติงานคนสุดท้ายของพคท. ออกจากป่าคีนผู้เมือง กล่าวคือได้มีการอพยพชาวบ้านจากพื้นที่บางกลอยบน และใจแผ่นดินลง

มายังโป่งลึก-บางกลอย เนื่องจาก กะเหรี่ยงใจแผ่นดินนั้นถูกมองว่าเป็นภัยต่อความมั่นคงและเป็นแนวร่วมของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงแล้ว เมื่อใครขึ้นไปถึงเรือนชาน ขึ้นไปถึงชุมชนพวกเขาที่ต้อนรับเช่นกัน เหตุการณ์ยุทธการบางกลอยเมื่อปี พ.ศ. 2535 เป็นปฏิบัติการลับเพื่อเข้าไปจับสหายชง แจ่มศรี เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ในยุทธการดังกล่าวได้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน 4 คนที่หายไปในปีลึก และคนที่นำทางเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปในป่าแก่่งกระงานเพื่อค้นหาตำรวจตระเวนชายแดน 4 คนที่หายไปก็คือนายอแอะ มีมิ ลูกชายของปู่คออี้ ผู้นำจิตวิญญาณกะเหรี่ยงใจแผ่นดินนั่นเอง ดังนั้นในบทนี้จะกล่าวถึงบทบาทของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เขตงานภาคกลางตะวันตก ต่อการสร้างรูปการจิตสำนึกแก่กะเหรี่ยงแก่่งกระงานบางส่วนด้วย อย่างไรก็ตามกะเหรี่ยงแก่่งกระงานไม่ได้รับการจัดการศึกษาและอิทธิพลจากพรรคคอมมิวนิสต์ทั้งหมด แม้ว่าจะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ในยุคสงครามเย็นไม่ทางใดก็ทางหนึ่งก็ตาม

บทบาทองค์กรชาวบ้านในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่่งกระงาน และชุมชนโดยรอบอุทยานแห่งชาติแก่่งกระงาน

หากจะกล่าวถึงบทบาทขององค์กรชาวบ้านในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่่งกระงาน รวมถึงชุมชนกะเหรี่ยงโดยรอบอุทยานแห่งชาติแก่่งกระงาน และพื้นที่เทือกเขาตะนาวศรีที่มีบทบาทในการรื้อฟื้นอัตลักษณ์ ความเชื่อ และประเพณีดั้งเดิมของกะเหรี่ยงในพื้นที่ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะกล่าวถึงเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

บทบาทขององค์กรชาวบ้านที่รวมตัวกันและเป็นปฏิริยาต่ออำนาจรัฐและทุนในพื้นที่เทือกเขาตะนาวศรีนั้น เกิดจากการตระหนักถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ (วุฒิ บุญเลิศ, 2546, หน้า 234) ได้ศึกษาประวัติศาสตร์ของการรวมตัวเพื่อรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมดั้งเดิมของกะเหรี่ยงในเทือกเขาตะนาวศรีไว้ดังนี้

เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

เกิดขึ้นจากผู้นำชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงจากหลายจังหวัด มาประชุมแลกเปลี่ยนกันเมื่อปี พ.ศ. 2542 ได้ทบทวนวิเคราะห์ถึงสภาพชุมชนและสังคมของชาวไทยกะเหรี่ยง และพบว่าการพัฒนาได้ลั้งไหลเข้าไปยังชุมชนกะเหรี่ยง ส่งผลต่อชุมชนมากมาย ซึ่งผลกระทบดังกล่าวมีทั้งด้านที่ไปส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน และด้านที่เข้าไปทำลายชุมชน ที่ประชุมซึ่งมีความเห็นร่วมกันในการที่จะสืบทอดเจตนารมณ์ของบรรพชน เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ให้ชาวกะเหรี่ยงยึดมั่นคุณธรรม พื้นที่เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมภาคเหนือมี เชียงใหม่ ลำพูน แพร่ แม่ฮ่องสอน ดาก ส่วนในภาคกลางมีกาญจนบุรี สุพรรณบุรี อุทัยธานี สำหรับ

เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขตงานตะนาวศรี ก็ประกอบไปด้วยเครือข่ายใน จังหวัดราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ โดยมีกิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งผู้นำ และคนรุ่นใหม่ เพื่อฟื้นฟูสืบต่อมรดกทางวัฒนธรรม เคารพจิตวิญญาณของธรรมชาติ การจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม รวมทั้งกิจกรรมที่เข้าช่วยแก้ไขปัญหาเรื่องสิทธิพลเมือง ที่เครือข่ายได้ทำงานกับองค์กร แนวร่วมหลายองค์กร รวมทั้งการสำรวจพื้นที่ และการเก็บข้อมูลในพื้นที่ ทั้งการสำรวจเรื่องไร้ หมุนเวียน ในพื้นที่ อ.สวนผึ้ง และหมู่บ้านกะเหรี่ยงเผ่าจอร์ ในป่าต้นน้ำเพชรบุรี มีกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเครือข่าย เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน และเครือข่าย ในการอนุรักษ์ใช้สอย ทรัพยากรป่าไม้อย่างรู้คุณค่า (วุฒิ บุญเลิศ, 2546)

ในส่วนเฉพาะพื้นที่แก่งกระจานนั้น องค์กรชาวบ้านที่มีบทบาทหลักในปัจจุบันก็คือ เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขตงานตะนาวศรี ซึ่งมีพื้นที่ทำงานในจังหวัด ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ วุฒิ บุญเลิศ แก่นำเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและ สิ่งแวดล้อม ได้ให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัยว่า ลักษณะพิเศษของพื้นที่ภาคตะวันตก ที่ต่างจากภาคเหนือ คือ ภาคเหนือจะมีนักพัฒนาเอกชน (NGO) ไปทำงานตั้งแต่ยุคแรก ๆ ผู้ประสานงานของเครือข่าย กะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมทางภาคเหนือในแต่ละพื้นที่จะเป็นคนที่สัมพันธ์อยู่กับ องค์กรพัฒนาเอกชนไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง มีประสบการณ์ในการเคลื่อนไหว ต่อสู้ และจัดตั้งมวลชน มาก่อน อย่างไรก็ตามการทำงานแบบนักพัฒนาเอกชนก็มีข้ออ่อน เช่น ทำงานเป็นประเด็น เช่นบาง องค์กรทำเรื่องเด็ก ก็ทำแต่เรื่องเด็ก บางคนทำเรื่องการศึกษา ก็ทำแต่เรื่องการศึกษา คือทำงานตาม โครงการที่ได้รับงบประมาณมาจากแหล่งทุน บางคนลงพื้นที่ก็จริง แต่ก็ไม่มีพื้นที่หรือฐานที่จะ ขยาย ซึ่งการทำงานแบบนักพัฒนาเอกชนก็จะต่างจากการทำงานเครือข่าย ดังนั้นข้ออ่อนของ เครือข่ายกะเหรี่ยงทางภาคเหนือซึ่งรับวิธีการทำงานแบบ NGO มากก็จะทำงานเป็นเชิงประเด็น และ ไม่มีการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายให้ชัดเจน แต่ข้อดีคือจะมีงบประมาณจาก NGO เข้ามา สนับสนุน จึงไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องงบประมาณเท่าใด ในขณะที่ทางพื้นที่ภาคตะวันตกนั้น เริ่มจาก ทางราชบุรีก่อน แต่ในช่วงแรก นั้นไม่มีนักพัฒนาเอกชนเข้ามาในก่อนการก่อตั้งเครือข่ายกะเหรี่ยงฯ เลย ดังนั้นจะขยายไปทางเพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ก็มีอุปสรรคเรื่องงบประมาณ ส่วนทางด้าน จ.กาญจนบุรี ในช่วงแรกก็จะมีอาจารย์จากวิทยาลัยเทคนิคฯ เป็นผู้ประสานงาน กับอีกหนึ่งคนที่เป็น ครูชาวเขา ซึ่งทำงานด้านการข่าวให้ทหาร คูแลพื้นที่กาญจนบุรี สุพรรณบุรี และอุทัยธานี ซึ่งมี ลักษณะการทำงานแบบราชการ ไม่ต่ออำนาจรัฐ ไม่กล้าปะทะกับกลไกอำนาจรัฐ ส่วนเครือข่าย กะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขตงานตะนาวศรีนั้นเริ่มจากปัญหาสถานะบุคคล มีการ ทำงานร่วมกับสภาพนาขความ เริ่มมีนักวิชาการมาลงพื้นที่ ข้อดีคือทำให้เกิดการไปมาหาสู่กัน ระหว่างภาคกลางและภาคเหนือ รวมทั้งระหว่างในภาคกลางด้วยกันเอง ระหว่างพื้นที่ราชบุรี กับ

อุทัยธานี สุพรรณบุรี จึงเกิดการเชื่อมโยง อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะเป็นองค์กรชาวบ้าน แต่ในความรู้ของคนทั่วไป โดยเฉพาะกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือคนของทางราชการมักจะมองว่าวุฒิเป็นนักพัฒนาเอกชน การขับเคลื่อนเรื่องสถานะบุคคลของเครือข่ายฯ ในช่วงแรกนั้นมีต่างชาติมาช่วย แต่งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนก็เพียงระยะเวลาสั้น ๆ ไม่ถึง 10 ปี หลังจากงบประมาณที่มาสนับสนุนการทำงานเรื่องสถานะบุคคลหมดลง แต่ในพื้นที่ก็เริ่มมีอิสระที่จะคิดงานว่าจะขับเคลื่อนในประเด็นใด เช่น เครือข่ายคาทอลิกทางภาคเหนือจะขับเคลื่อนเรื่องโรคฉี่หนู โรค เชื่อมโยงกับทางภาคกลาง และใช้งานเรื่องวัณโรคหาแหล่งทุนสนับสนุนงบประมาณ

ส่วนทางภาคตะวันตกเองเริ่มตระหนักว่าจะต้องทำในหลายมิติ หลายประเด็นปัญหา โดยเฉพาะมิติที่ขาดไปในเรื่องวัฒนธรรม เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเริ่มเป็นที่รู้จักในยุคประชาธิปไตยในรัฐบาลคุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ โดยคุณธีระ สลักเพชร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมได้เดินทางไปทุ่งใหญ่นเรศวร เพื่อไปเปิดพิพิธภัณฑ์ที่ อบต.ไล่โว่ ในปีพ.ศ. 2551 ซึ่งพิพิธภัณฑ์ดังกล่าวได้รับการสนับสนุนทางวิชาการจากศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร และมีภาคเอกชนให้การสนับสนุนในเรื่องงบประมาณด้วย ในงานดังกล่าวมีกะเหรี่ยงจากหลายพื้นที่มาร่วมงานเปิดพิพิธภัณฑ์ดังกล่าวด้วย จึงได้มีการพูดคุยกันถึงข้อกังวลเรื่องความไม่มั่นคงในชีวิต ซึ่งพี่น้องกะเหรี่ยงที่ไล่โว่ อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรีมีความกังวลเรื่องนี้อยู่ เนื่องจากขยายพื้นที่ไม่ได้ ชาวบ้านมีความกังวลเรื่องที่ดินทำกิน เนื่องจากอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมอุทยานแห่งชาติ คุณธีระ จึงให้มีการตั้งอนุกรรมการอำนวยการเพื่อแก้ไขปัญหา ในปี พ.ศ. 2552 จนมีมติคณะรัฐมนตรีว่าการฟื้นฟูวิถีชีวิตกะเหรี่ยง 3 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ขึ้นมา โดยเริ่มจากการเปิดพิพิธภัณฑ์ดังกล่าว (วุฒิ บุญเลิศ, 17 ตุลาคม 2560, สัมภาษณ์) โดยสาระสำคัญของของมติคณะรัฐมนตรีเรื่องแนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตกะเหรี่ยง 3 สิงหาคม พ.ศ.2553 นั้น ประกอบด้วยมาตรการทั้งระยะสั้น และระยะยาวที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบตามที่กระทรวงวัฒนธรรมเสนอ และมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแนวนโยบายและหลักปฏิบัติในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงไปปฏิบัติในหลายด้านด้วยกัน

สรุปแนวนโยบายเรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง

มาตรการฟื้นฟูระยะสั้น ดำเนินการภายใน 6-12 เดือน ประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ เช่น

1. อัตลักษณ์ ชาติพันธุ์และวัฒนธรรม

ส่งเสริมและสนับสนุนชาวกะเหรี่ยงในเรื่องอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ (Ethnic identity) และวัฒนธรรมกะเหรี่ยงว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของชาติที่มีความหลากหลาย รวมทั้งส่งเสริมสังคมให้มีความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันแบบพหุวัฒนธรรม โดยเรียนรู้อัตลักษณ์ วัฒนธรรม

กะเหรี่ยง หน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบได้แก่ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2. การจัดการทรัพยากร

ให้ยุติการจับกุมกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่เป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมที่อยู่ในพื้นที่ข้อพิพาท เรื่องที่ดินทำกินในพื้นที่รวมถึงจัดตั้งคณะกรรมการ หรือกลไกการทำงานเพื่อกำหนดเขตพื้นที่ในการทำกินการอยู่อาศัยและการดำเนินชีวิตตามวัฒนธรรม เพื่อจัดการข้อพิพาทในการใช้ประโยชน์ หรือการถือครองพื้นที่ของชุมชนกะเหรี่ยงกับหน่วยงาน ที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้มีส่วนได้เสีย นักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานทางด้านวิถีวัฒนธรรม และสิทธิมนุษยชน หน่วยงานที่รับผิดชอบ ดำเนินการได้แก่ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมตลอดจนกระทรวงยุติธรรม

3. สิทธิในสัญชาติ

มีมติคณะรัฐมนตรีให้ชาวกะเหรี่ยงที่ได้รับบัตรประจำตัวบุคคลบนพื้นที่สูงที่อพยพเข้า ตั้งแต่วันที่ 3 ตุลาคม 2528 สามารถขอเป็นคนต่างด้าวที่มีถิ่นอยู่ถาวรในประเทศไทยและได้รับ ใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว ส่วนบุตรที่เกิดในประเทศไทยให้สามารถขอสัญชาติไทยได้ โดยมี กลุ่มเป้าหมายประมาณ 40,000 คน รวมทั้งเร่งรัดให้พิจารณาการขอเป็นคนต่างด้าวมีถิ่นที่อยู่ถาวร ในประเทศไทยและได้รับใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว รวมทั้งบุคคลที่เกิดในประเทศไทยขอ สัญชาติไทยตามกฎหมายสัญชาติ ที่ได้ยื่นเรื่องขอเป็นเวลานานแล้ว โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และสำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ

4. การสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม

ให้มีการส่งเสริมศูนย์วัฒนธรรมชุมชนที่มีลักษณะสอดคล้องและเชื่อมโยงกับฐานคิด และวิถีชีวิตดั้งเดิม โดยให้เป็นศูนย์วัฒนธรรมที่มีชีวิต รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณในการตั้งศูนย์ฯ ดังกล่าว รวมทั้งกาดำเนินงานของกรมเครือข่ายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง หน่วยงานที่รับผิดชอบคือ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

5. การศึกษา

มีนโยบายให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ วัฒนธรรมและวิถีชีวิต รวมทั้งสามารถจัดการศึกษาได้ด้วยตนเอง และส่งเสริมการจัดการศึกษาโดย ท้องถิ่น รวมทั้งพัฒนาศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษา ครู คนในท้องถิ่น รวมทั้งกรรมการสถานศึกษา ให้สามารถจัดการศึกษาได้ด้วยตนเอง โดยการฝึกฝนอบรมและศึกษาดูงาน รวมทั้งการปรับระบบ การบริหารของโรงเรียนให้เหมาะสมกับชุมชนรวมทั้งสนับสนุนทุนการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

โดยเฉพาะสาขาที่จำเป็นในการพัฒนาชุมชน เช่น ด้านสาธารณสุข โดยผู้รับผิดชอบดำเนินการ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงสาธารณสุข

มาตรการฟื้นฟูในระยะยาว ซึ่งมีระยะเวลาดำเนินการ 1-3 ปีนั้น

ประกอบไปด้วยหลายประเด็นข้อเสนอแนะ และมอบหมายให้หน่วยงานต่าง ๆ ไปดำเนินการตามข้อเสนอแนะดังนี้

1. มาตรการในการจัดการทรัพยากร

ให้เพิกถอนพื้นที่ที่รัฐประกาศเป็นพื้นที่ป่าไม้อุรุกษ์ ป่าสงวน ซึ่งทับซ้อนกับที่ทำกิน และที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงซึ่งทับซ้อนกับที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ซึ่งมีข้อเท็จจริงจากการพิสูจน์แล้วว่า ได้อยู่อาศัยดำเนินชีวิต และใช้ประโยชน์มาเป็นเวลานานก่อนที่รัฐจะประกาศกฎหมาย หรือนโยบายทับซ้อนที่ดินดังกล่าว รวมทั้งผลักดันให้ระบบไร่หมุนเวียนของชาวกะเหรี่ยงเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม ส่งเสริมระบบเกษตรพอเพียงหรือเกษตรทางเลือกที่ไม่ใช่เกษตรเชิงเดี่ยวหรือเกษตรเชิงอุตสาหกรรม รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนและยอมรับการใช้ประโยชน์ในพื้นที่การจัดการของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม หน่วยงานที่รับผิดชอบคือ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตร กระทรวงวัฒนธรรม และมหาดไทย

2. การสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม

กำหนดพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง หน่วยงานที่รับผิดชอบคือ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงวัฒนธรรม โดยมีพื้นที่นำร่องคือ

- 2.1 บ้านห้วยหินลาดใน ตำบลบ้านโป่ง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย
- 2.2 ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
- 2.3 บ้านหนองมณฑา (มอวาที) ตำบลแม่วนิ อำเภอ แม่วาง จังหวัดเชียงใหม่
- 2.4 บ้านเลตองคู ตำบล แม่จัน อำเภอ อุ้มผาง จังหวัดตาก

3. สิทธิสัญชาติ จัดสรรงบประมาณรายหัวตามหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าให้ชาวกะเหรี่ยงที่ได้จัดทำประวัติ และมีสิทธิอาศัยในประเทศไทย เช่นเดียวกับคนไทยทั่วไป - สำนักงานหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าแห่งชาติ (สปสช.)

4. มาตรการด้านการศึกษา

ปรับระบบการสอบบุคลากรครู โดยส่งเสริมให้ทุนแก่กลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มกะเหรี่ยงให้มากขึ้น เพื่อให้สามารถกลับไปทำงานยังชุมชนของตนเอง หากเป็นครูกลุ่มชาติพันธุ์อื่นจะต้องสามารถพูดภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ ได้ หรือพร้อมที่จะเรียนรู้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น

รวมทั้งต้องผ่อนปรนเงื่อนไขการกำหนดคุณวุฒิด้านการศึกษาเพื่อประโยชน์ในการสอน และถ่ายทอดประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม รวมทั้งภาษาของท้องถิ่นนั้น โดยเฉพาะครูที่สอนในระดับเด็กเล็กจนถึงชั้นประถมศึกษา และส่งเสริมนโยบาย “พหุภาษา” เพื่อให้เกิดการยอมรับ และเข้าใจในภาษาพูดและภาษาเขียนของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง เพื่อส่งเสริมความเป็นพหุวัฒนธรรม รวมทั้งปรับเปลี่ยนรูปแบบของโรงเรียนให้เกิดความเหมาะสมกับชุมชน โดยรูปแบบเป็น โรงเรียนสาขา โดยไม่ยุบโรงเรียน ไม่ว่าชุมชนแห่งนั้นจะมีขนาดเล็ก หรือใหญ่ และส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาท้องถิ่นผ่านการร่วมมือระหว่าง โรงเรียน ชุมชน นักวิชาการ และองค์กรอิสระ เพื่อพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการทั้งทางด้านภาษา และวัฒนธรรม โดยมอบหมายให้ กระทรวงศึกษาธิการ,กระทรวงวัฒนธรรม รับผิดชอบดำเนินการ

อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะได้มีการผลักดันมติคณะรัฐมนตรีเรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตกะเหรี่ยง แต่ผู้วิจัยก็พบว่า การบังคับใช้มติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวไม่ประสบความสำเร็จในทางปฏิบัติ เนื่องจากเหตุผลหลายประการ เช่น เป็นมติคณะรัฐมนตรีที่ริเริ่ม โดยกระทรวงวัฒนธรรม ดังนั้นในส่วนที่ประสบความสำเร็จก็จะเป็นส่วนที่กระทรวงวัฒนธรรมรับผิดชอบ เช่น การสร้างพิพิธภัณฑ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หรือการผลักดันให้ไร่มุญเวียนเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ส่วนด้านอื่น ๆ นั้นแทบจะเรียกได้ว่าไม่ประสบความสำเร็จเลย โดยเฉพาะมาตรการด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งรับผิดชอบโดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากความขัดแย้งในการจัดการป่า-ที่ดินยังดำรงอยู่อย่างมีนัยยะสำคัญ เนื่องจากเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติก็ใช้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติเป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งไม่ได้มีเนื้อหาที่ยอมรับวิธีการผลิตแบบไร่มุญเวียน และในระดับปฏิบัติการของกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืชก็ใช้มติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541 ซึ่งสาระสำคัญของมติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541 ได้กล่าวถึงเรื่องแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินในเขตป่า โดยกำหนดแนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานเป็น 3 ส่วนคือ การสำรวจการถือครองที่ดิน การพิสูจน์สิทธิ์ และการรับรองสิทธิ์ ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการในการสำรวจการถือครองที่ดินไว้ คือ ต้องเป็นที่ดินที่ทำกินต่อเนื่องนับจากวันสงวนหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายครั้งแรก (หากกล่าวให้ถึงที่สุด คือ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองป่า พ.ศ. 2481) นั่นหมายความว่าหากมีพื้นที่บางส่วน ชาวบ้านไม่ได้ทำประโยชน์แม้เพียงปีเดียว เจ้าหน้าที่จะไม่ดำเนินการรังวัดให้ และกันคั้นเป็นพื้นที่ป่าไม้ต่อไป ถ้าในปีต่อไปเกษตรกรรายนั้นมีการทำประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าว ก็จะถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย เนื่องจากถือเป็นการบุกรุกขยายพื้นที่เพิ่มเติม

ส่วนพื้นที่ที่ผ่านการสำรวจการถือครองที่ดินแล้ว ต้องเข้าสู่ขั้นตอนการพิสูจน์สิทธิ์ โดยใช้หลักฐานภาพถ่ายทางอากาศ (ถ้าไม่มีให้ใช้ภาพถ่ายดาวเทียมของกรมแผนที่ทหาร) ที่ถ่ายไว้เป็น

ครั้งแรก ภายหลังจากประกาศหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าตามกฎหมายป่าไม้ครั้งแรก (นั่นก็คือ ภาพถ่ายดาวเทียมของกรมแผนที่ทหาร ปี พ.ศ. 2495 เป็นต้นมา) เพื่อตรวจสอบการถือครองและทำประโยชน์ที่ดิน ว่ามีการเปลี่ยนแปลงแค่ไหน อย่างไรบ้าง จนถึงปัจจุบัน จากนั้น เมื่อผ่านขั้นตอนนี้แล้วก็เข้าสู่กระบวนการพิจารณารับรองสิทธิ์ หากพิสูจน์ได้ว่าที่ดินแปลงนั้น อยู่มาก่อนก็ให้รับรองสิทธิ์ตามกฎหมายป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 16 นั่นก็คือ การอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ (ภาษาชาวบ้านคือการเช่าที่ดินเองอยู่) ส่วนพื้นที่ที่มีความล่อแหลม สุ่มเสี่ยงต่อระบบนิเวศน์ ถึงแม้จะพิสูจน์ได้ว่าอยู่มาก่อนก็ตาม ให้จัดหาพื้นที่แห่งใหม่รองรับ (คือการอพยพนั่นเอง) ทั้งนี้ ไม่ต้องพูดถึงพื้นที่ที่พิสูจน์แล้วว่าอยู่ที่หลัง ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ ให้มีการอพยพออกจากพื้นที่ หากไม่สามารถดำเนินการได้ ให้ควบคุมพื้นที่ ห้ามมิให้มีการบุกรุกขยายพื้นที่โดยเด็ดขาด

ดังนั้นก็จะมีกะเหรี่ยงแก่งกระจานบางส่วนเข้าสู่กระบวนการสำรวจการถือครองที่ดินและการพิสูจน์สิทธิ์ จากการชักชวนของเจ้าหน้าที่อุทยานฯ มีการวางแผนเขต (หลัก CN) เพื่อเข้าสู่กระบวนการสำรวจการถือครองที่ดิน แต่ท้ายที่สุดแล้วก็จะพบปัญหาเช่นเดียวกับพื้นที่อื่น ๆ ทั่วประเทศไทย ที่มีความขัดแย้งเรื่องป่า-ที่ดิน คือหากมีพื้นที่บางส่วน ชาวบ้านไม่ได้ทำประโยชน์ต่อเนื่อง มีการเว้นการทำเกษตรในพื้นที่ดังกล่าวแม้เพียงปีเดียว เจ้าหน้าที่จะไม่ดำเนินการรังวัดให้และกันคืนเป็นพื้นที่ป่าไม้ต่อไป และหากถ้านับต่อไปเกษตรกรรมนั้นมีการทำประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าว ก็จะถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย เนื่องจากถือเป็นการบุกรุกขยายพื้นที่เพิ่มเติม ซึ่งการนำมติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน พ.ศ. 2541 มาใช้นอกจากจะไม่สอดคล้องกับวิธีการเกษตรแบบไร่มุมนเวียนของกะเหรี่ยงแล้ว (เนื่องจากต้องปล่อยพื้นที่ไว้เป็นไร่ชากจนกว่าดินจะฟื้นตัว และป่ากลับมา สมบูรณ์อีกรอบ) ยังก่อให้เกิดความขัดแย้งในการจัดการที่ดินระหว่างประชาชนและรัฐขึ้นทั่วประเทศอีกด้วย เช่นเหตุที่เกิดเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 หน่วยเฉพาะกิจปฏิบัติการพิเศษผู้พิทักษ์อุทยานแห่งชาติและสัตว์ป่า (พญาเสือ) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช นำโดยนายพันชกร โปธิบัณฑิต ได้สนธิกำลังเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เจ้าหน้าที่ทหารหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ เจ้าหน้าที่ฐานปฏิบัติการป้องกันรักษาป่าที่ พบ.1 (แม่คะเมย) เจ้าหน้าที่ บก.ปทส.จ.เพชรบุรี และเจ้าหน้าที่กอ.รมน. จ.เพชรบุรี กว่า 30 นาย ได้ร่วมกันเข้าตรวจสอบพื้นที่ป่าห้วยกระซู้ บ้านลั่นช้าง ม.3 ต.ยางน้ำกัดเหนือ อ.หนองหญ้าปล้อง จ.เพชรบุรี ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน หลังได้รับแจ้งว่ามีผู้บุกรุกแผ้วถางทำลาย และทำให้ป่าเสื่อมสภาพ โดยไม่ได้รับอนุญาต เบื้องต้นเจ้าหน้าที่ได้แจ้งเอาผิดผู้แจ้งครอบครองทำประโยชน์ในพื้นที่จำนวน 5 ราย ฐานร่วมกันยึดถือหรือครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่าหรือกระทำการใด ๆ ให้เสื่อมสภาพ หรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิม ตามมาตรา 19 (1) พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ

พ.ศ. 2562 ร่วมกันเข้าไปดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อหาผลประโยชน์ ตามมาตรา 19 (6) พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และข้อหาอื่น ๆ ซึ่งกลุ่มคนดังกล่าวได้เข้าสู่กระบวนการสำรวจการถือครองที่ดิน และการตรวจสอบสิทธิ์ตามคำชักชวนของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน แต่เมื่อทำเกษตรกรรมตามวิถีชีวิตกะเหรี่ยงก็กลับถูกเจ้าหน้าที่ฟ้องร้อง ดำเนินคดีดังกล่าว ยิ่งเมื่อคณะกรรมการความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) เข้าทำการยึดอำนาจรัฐ และมีประกาศคสช.ฉบับที่ 64/2557 ยิ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรป่าของกลไกอำนาจรัฐกับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น แม้ว่าจะมีคำสั่ง 66/2557 เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสถานการณ์ปัจจุบัน ที่มีบทบัญญัติว่าการดำเนินการใด ๆ ต้องไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้ยากไร้ ผู้ที่มีรายได้น้อยและผู้ไร้ที่ดินทำกิน ซึ่งได้อาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมนั้น ๆ ก่อนคำสั่งนี้มีผลบังคับใช้ ยกเว้นผู้ที่บุกรุกใหม่จะต้องดำเนินการสอบสวน และพิสูจน์ทราบ เพื่อกำหนดวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมและดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปก็พบว่าด้วยโลกทัศน์ในการจัดการป่าของผู้มีอำนาจในกลไกอำนาจรัฐ ที่ไม่เคยเข้าใจวิถีการผลิตแบบไร้หมุนเวียนของกลุ่มชาติพันธุ์ และเกษตรกรรายย่อย ก็ทำให้มีผู้ถูกดำเนินคดีจำนวนมากที่ได้รับผลกระทบจากประกาศของคสช.ดังกล่าว ซึ่งประกาศดังกล่าวเป็นคำสั่งที่ออกมาภายใต้นโยบายทวงคืนผืนป่า และมอบหมายให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร หรือ กอ.รมน.ซึ่งเป็นหน่วยงานของทหาร มีอำนาจเต็มในการสั่งการ ควบคุม จัดระเบียบพื้นที่ใหม่ รวมทั้งรายงานผลการปฏิบัติงาน และได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์และจัดทำแผนแม่บทการแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ โดยกอ.รมน. และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกันดำเนินการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนแม่บทดังกล่าว โดยตั้งเป้าว่าต้องดำเนินการหาพื้นที่ป่าคืนไว้ที่ตัวเลข 27.2 ล้านไร่ คำสั่งดังกล่าวใช้มาตรการที่รุนแรงเข้าดำเนินการแก้ปัญหา ก่อให้เกิดผลกระทบมากมายทั้งชุมชนในเขตพื้นที่ป่า และประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ทับซ้อนเขตป่าซึ่งกำลังอยู่ในขั้นตอนการแก้ปัญหากับภาครัฐ โดยผลกระทบที่เกิดขึ้นดังกล่าวอาจแบ่งได้เป็น

1. การไล่รื้อ ตัดฟันทำลายผลอาสิน ทั้งในเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า รวมทั้งเขตป่าสงวนแห่งชาติ เช่น ที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง เจ้าหน้าที่เข้าตัดฟันไร่ข้าวและข้าวโพดของชาวบ้านห้วยหกซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ลีซู
2. การจับกุมดำเนินคดีเช่น กรณีชาวบ้านกะเหรี่ยงทุ่งป่าคา อ.แม่ลาน้อย จ.แม่ฮ่องสอน หรือกรณีบ้านจัดระเบียบ อ.ภูพาน จ.สกลนคร หรือกรณีเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติไทรทอง เข้าปฏิบัติการจับกุม ดำเนินคดีกับชาวบ้านซับห้วย อ.หนองบัวระเหว จ.ชัยภูมิ เป็นต้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้มีความจำเป็นต้องผลักดันมติคณะรัฐมนตรีเรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตกะเหรี่ยง 3 สิงหาคม พ.ศ. 2553 โดยเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขตงานตะนาวศรี รวมทั้งภาคีเครือข่าย ทั้งเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมภาคอื่น ๆ ตัวแทนชาวเลอันดามัน ตัวแทนชาวบ้านกลุ่มชาติพันธุ์ นักวิชาการ และภาคประชาสังคมต่าง ๆ จะร่วมกันผลักดันมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวให้เป็นพระราชบัญญัติคุ้มครองวิถีชาวเลและกะเหรี่ยง ซึ่งจะมีเนื้อหาคุ้มครองวิถีชีวิตชนเผ่าพื้นเมือง รวมทั้งกลุ่มคนไทยพลัดถิ่น และคนไร้รัฐอีกด้วย

บทบาทของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในการสร้างรูปการจิตสำนึกของกะเหรี่ยงแก่ประชาชน

แม้ว่าพื้นที่ภาคตะวันตกแถบเทือกเขาตะนาวศรี จะไม่ได้รับอิทธิพลการขับเคลื่อนเคลื่อนไหว และการปฏิบัติการจากองค์กรพัฒนาเอกชนเหมือนเช่นเครือข่ายกะเหรี่ยงทางภาคเหนือ แต่พื้นที่นี้ก็ได้รับอิทธิพลการเคลื่อนไหวจากผู้ปฏิบัติงานของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) มาช้านาน เนื่องจากมีผู้ปฏิบัติงานระดับสูงของพรรคฯ มาฝังตัวเกาะติดมวลชน โดยเฉพาะกลุ่มกะเหรี่ยงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2502 และเป็นพื้นที่ที่ถือเป็นฐานที่มั่นสุดท้ายของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย โดยผู้ปฏิบัติงานคนสุดท้ายของพคท. ได้ออกจากพื้นที่กลับคืนสู่เมืองในปี พ.ศ. 2539 หลังจากเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ (จากการประชุมสมัชชาครั้งที่ 4) ลุงธง แจ่มศรี ได้ออกจากป่าแห่งนี้มานานถึง 2 ปี และเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญดังกล่าว ฝ่ายความมั่นคงจึงให้ความสำคัญกับพื้นที่ดังกล่าวในฐานะเป็นพื้นที่ที่สุ่มเสี่ยงต่อความมั่นคงตามมุมมองความมั่นคงแบบประเพณีนิยม

เหตุการณ์ยุทธการบางกลอยเมื่อ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2535 ที่กำลังตำรวจตระเวนชายแดนเข้าปฏิบัติการในป่าลึกแก่ประชาชน และถูกเผยแพร่ทางสื่อมวลชนว่าเป็นการปฏิบัติการเพื่อปราบปรามชนกลุ่มน้อยที่ค้ายาเสพติด แท้จริงแล้วเป็นปฏิบัติการลับเพื่อเข้าไปจับสหายธง แจ่มศรี ในยุทธการดังกล่าวได้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน 4 คนที่หายไปในปีลึก และคนที่นำทางเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปในป่าแก่ประชาชนเพื่อค้นหาตำรวจตระเวนชายแดน 4 คนที่หายไปก็คือนายอโนเอะ มิมิ ลูกชายของปู่คออี้ ผู้นำจิตวิญญาณกะเหรี่ยงใจแผ่นดิน และเมื่อผู้ปฏิบัติงานคนสุดท้ายของพคท. ออกจากป่าคืนสู่เมืองในปีพ.ศ. 2539 ก็เกิดปฏิบัติการอพยพกะเหรี่ยงใจแผ่นดิน และบางกลอย ลงมาอยู่ที่บางกลอยล่าง ดังนั้นความสำคัญของพื้นที่นี้แยกไม่ออกจากพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย แม้ว่ากะเหรี่ยงแก่ประชาชนจะไม่ได้รับการศึกษาทฤษฎีจากพคท. ทั้งหมด แต่ก็ล้วนได้รับผลกระทบไม่ทางใดก็ทางหนึ่งจากสถานการณ์ในยุคสงครามเย็น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องกล่าวถึงบทบาทของ

พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เขตงานภาคกลางตะวันตก ต่อการสร้างรูปการจิตสำนึกแก่
กะเหรี่ยงแก่งกระจานด้วย

การเข้ามาเคลื่อนไหวของผู้ปฏิบัติงานพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ในเขตภาค
กลางตะวันตก นั้นเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2502 โดยเป็นผลมาจากมติของที่ประชุมสมัชชาพรรคฯ ในครั้งที่
2 ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2495 ซึ่งมีนโยบายเรียกร้องให้ปลุกระดมมวลชนเพื่อต่อสู้
ให้ได้มาซึ่งเอกราชประชาธิปไตย สร้างแนวร่วมกู้ชาติประชาธิปไตยอย่างกว้างขวาง รวมทั้งต่อสู้
กับจักรวรรดินิยมอเมริกา และสร้างพันธมิตรกรรมกรชาวนา โดยถือชนบทเป็นฐานในการปฏิวัติ
ซึ่งนโยบายดังกล่าวก็เป็นการโต้ตอบกับการปราบปรามอย่างหนักในสมัยจอมพลป. พิบูลสงคราม
ที่มีการปราบปรามนักการเมือง กรรมกร ชาวนา จำนวนมาก และเป็นผลมาจากการประกาศบังคับ
ใช้พ.ร.บ.ป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495 ที่ประกาศใช้เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน
หลังจากที่เริ่มประกาศใช้ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2476 และยกเลิกไปเมื่อหลังสงครามโลกครั้งที่สองในปี
2489 ก่อนจะกลับมาประกาศใช้อีกครั้งในปี พ.ศ. 2495 ประกอบกับการทวีความรุนแรงในการ
ปราบปรามประชาชนสมัยนายฯ สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในปี พ.ศ. 2502 ทำให้ผู้ปฏิบัติงานของพรรคฯ เริ่ม
เข้ามาขยายเขตงานในพื้นที่ภาคกลางตะวันตกในช่วงปี พ.ศ. 2502 โดยได้เริ่มมาฝั่งตัวทำงานในที่
ราบกับชาวไร่ ชาวนาในภาคกลางในจังหวัดกาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี
สุพรรณบุรีและนครปฐม จากจุดหนึ่งไปสู่จุดหนึ่ง จากจุดต่อติดประสานเป็นแนวตั้งแต่เหนือจรดใต้
หลังจากนั้นจึงมีการขยายสู่เขตป่าเขาตะนาวศรี ซึ่งมีมวลชนกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ มีการจัดตั้งมวลชน
กะเหรี่ยงในพื้นที่ โดยมีการสร้างฐานที่มั่นในเขตป่าเขาเพื่อเตรียมการติดอาวุธ โดยมีพื้นฐานงาน
มวลชนชาวนาในที่ราบหนุนช่วยงานในเขตป่าเขา และงานในเขตป่าเขา เพื่อปกป้องและขยายงาน
มวลชนในที่ราบประกอบกันไป หลังจากนั้นจึงเริ่มจัดตั้งฐานที่มั่นและสร้างกองกำลังติดอาวุธ โดย
มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันตนเองและกำลังมวลชน รวมทั้งขยายงานมวลชนด้วยกองกำลังหน่วยจร
ยุทธ์ โดยใช้ยุทธการ “ป่านำบ้าน” (สหายป. กุญบุรี, ม.ป.ป.)

โดยงานในเขตป่าเขาเป็นไปในลักษณะ 3 ประสานควบคู่กันไป คือ

1. ขยายพลังมวลชน
2. สร้างฐานที่มั่น และ
3. สร้างกองกำลังติดอาวุธ

โดยผู้ปฏิบัติงานรุ่นแรก ๆ ของพรรคที่เข้ามาขยายเขตงานในพื้นที่ภาคกลางนั้นต้องสละ
ชีวิตความเป็นอยู่ในเมืองไปอยู่กับชาวไร่ชาวนาตามชนบท ห่างไกลจากญาติมิตร ต้องประพฤติตน
ให้มวลชนไว้ใจ ตั้งแต่ในชีวิตประจำวัน การกินอยู่หลับนอน การใช้แรงงาน ต้องทำงานกลางแดด
กลางฝนในชุดเสื้อกางเกงชาวนา ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับมวลชนชาวนาชาวไร่ที่ยากจน ต้องเผชิญความ

ยากลำบากมากมาย รวมทั้งต้องต่อสู้กับความคิด ความเคยชินของชีวิตที่ต้องเปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมือ โดยไม่เกรงกลัวความยากลำบาก ทำทุกอย่างที่มวลชนทำ ไม่ว่าจะป็นหาบน้ำ ฟันดิน เดินทางไปไร่ไปนา เลี้ยงวัวควาย รับใช้มวลชนทุกอย่างตั้งแต่เจ็บไข้ไปจนถึงช่วยดูแลเลี้ยงดูบุตรหลานของชาวนา จนเข้ากับมวลชนได้ เป็นที่รักของมวลชนดังลูกหลาน จนสามารถสรุปบทเรียนการทำงานชาวนาได้ว่าต้องประกอบด้วยคุณสมบัติที่เรียกว่า “4 ดี” คือ

1. ความคิดดี
2. ศึกษาค้นคว้าดี
3. ใช้แรงงานดี
4. ผูกมิตรดี

เมื่อผ่านกระบวนการปรับทุกข์ผูกมิตร ร่วมกิน ร่วมนอน ร่วมคิด ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันจนทำให้รู้ว่าความลำบากยากจนของชาวนานั้นเกิดจากใคร ใครทำให้จน จนเพราะโชคชะตาหรือเพราะความเกียจคร้าน หรือเวรกรรม จนทำให้มวลชนได้รู้เหตุที่มาแห่งทุกข์ เกิดความคิดที่จะแสวงหาหนทางที่จะให้ทุกข์พ้นจากการกดขี่ขูดรีด มองเห็นแสงสว่างเห็นอนาคตที่จะพ้นจากความยากจน จนกระทั่งต้องการที่จะเรียนรู้ ยกระดับตนเอง การให้การศึกษาชาวนาชาวไร่เพื่อให้เข้าใจ เชื่อมั่นต่อพรรคต่อการปฏิวัติ จนกระทั่งขอเข้าสู่จัดตั้งบนพื้นฐานของการปลุกระดมมวลชนอย่างเป็นทางการมีขั้นตอน และจังหวัดก้าว ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องร่วมทุกข์ร่วมสุข ร่วมคิด ร่วมกิน ร่วมนอน ร่วมคิด ร่วมเรียน ร่วมงาน และจังหวัดก้าวอันได้แก่ “ปรับทุกข์ ผูกมิตร ปักหลัก ชักชวน เพาะป่า สร้างแกน เข้าร่วมจัดตั้ง” หรือที่เรียกกันว่า จังหวัดก้าวในการทำงาน 7 จังหวัดดังนี้ (สหยาป. กุญบุรี, ม.ป.ป.)

1. คบเป็นเพื่อน
2. ให้การศึกษาทางการเมือง
3. ชักชวนเข้าร่วมการเคลื่อนไหว
4. ค้นพบแกนสร้างแกน
5. เลือกพื้นเข้าร่วมการจัดตั้ง
6. สรุปบทเรียน ยกระดับทฤษฎี
7. ขยายงานใหม่หมู่บ้านข้างเคียง

และจากความทุ่มเท ไม่กลัวความยากลำบาก ไม่กลัวตาย ยึดมั่นในการเดินแนวทางมวลชน แนวทางชนชั้นที่ชัดเจนในการปลุกระดมมวลชน จัดตั้งมวลชนอย่างถูกต้อง เมื่อมวลชนมีความตื่นตัว มีการจัดตั้ง มีแกนนำ มีสหยาปที่กล้าหาญเด็ดเดี่ยว รวมถึงมีพรรคที่ปฏิวัติ ระยะเวลาไม่นาน ก็เกิดความเข้มแข็งขึ้นในพื้นที่เขตงานภาคกลางตะวันตกในปี พ.ศ. 2508 จนกระทั่งมีกองกำลัง

ติดอาวุธที่มีความเข้มแข็ง มั่นคง สามารถรับมือกับการปราบปรามของทหารตำรวจได้ในปี พ.ศ. 2512

โดยกองกำลังติดอาวุธของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยหรือที่เรียกกันว่ากองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย (ทปท.) นั้น เป็นทหารประชาชน ที่ติดอาวุธทางความคิด การเมืองเป็นอาวุธที่รักชาติรักประชาชน เป็นลูกหลานประชาชนชาวไร่ชาวนา รับใช้มวลชน มีระเบียบวินัยที่เคร่งครัดที่เรียกกันว่า "วินัยเหล็ก" รวมทั้งสามารถรักษาความลับอย่างเข้มงวดตามกฎหมายลับ เป็นกองจรยุทธ์ที่ปิดบัง ซุ่มซ่อนกำลังอยู่กับมวลชน สัมพันธ์กับมวลชนอย่างแน่นแฟ้น เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กระจายอยู่ทั่วไปในเขตฐานที่มั่น พัฒนาจากเล็กสู่ใหญ่ เติบโตเรื่อย ๆ จนสามารถยกระดับความสามารถทางยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีและการต่อสู้สูงขึ้นตามลำดับ จากการป้องกันตนเอง หรือถูกโจมตีผู้การโจมตีทำลายกำลังทหารตำรวจและสายลับ

การมีฐานที่มั่นและกองกำลังติดอาวุธของประชาชนเช่นนี้ทำให้พรรคฯ สามารถปกป้องคุ้มครองสหราชอาณาจักรของพรรค รวมทั้งมวลชนไว้ได้ ส่งผลให้การคุกคามปราบปรามของทหารตำรวจไม่อาจกระทำการได้อย่างง่ายดาย และบทบาทของฐานที่มั่นและการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธระหว่างรัฐบาลและพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ได้กลายเป็นฐานรองรับและสนับสนุนการต่อสู้ของนักศึกษา ประชาชนในเมืองทั้งในกรณี 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 และ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ที่หลบหนีการปราบปรามจากอำนาจเผด็จการเข้าไปอยู่ในฐานที่มั่นของกองกำลังติดอาวุธของพรรคในภาคต่าง ๆ โดยเฉพาะแต่ภาคกลาง แต่รวมทั้งเหนือ ใต้ และอีสาน

ตลอดระยะเวลาตั้งแต่เริ่มบุกเบิกงานในชนบท ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2502 ตามมติที่ประชุมสมัชชาฯ ครั้งที่ 2 จนถึงปี พ.ศ. 2512 จนสามารถปลุกระดมมวลชน จัดตั้งมวลชนชาวนาชาวไร่ ในที่ราบจนขยายไปสู่เขตป่าเขต จัดตั้งมวลชนในเขตป่าเขาที่ทุรกันดาร ห่างไกล บนเทือกเขาตะนาวศรีตั้งแต่เหนือจรดใต้ กระทั่งสามารถสร้างฐานที่มั่นและกองกำลังติดอาวุธได้อย่างเข้มแข็ง ท่ามกลางความยากลำบาก และการปราบปรามอย่างหนักหน่วงจนบรรลุเป้าหมาย ตามแนวทางนโยบายของพรรคฯ จนสามารถสรุปบทเรียนได้ว่าเพราะมีสหภาพ มีนักรบ และผู้ปฏิบัติงานของพรรคที่ดีมีคุณสมบัติและท่วงทำนองที่ดี 9 ประการ คือ

1. คุณลักษณะพรรคดี
2. คุณลักษณะจัดตั้งดี
3. เดินแนวทางมวลชนดี
4. เดินแนวทางชนชั้นดี
5. สามัคคีดี
6. เป็นแบบอย่างที่ดี

7. มีระบบงานดี
8. ประสานงานดี และ
9. มีการนำดี

ในส่วนของเขตงานภาคกลางตะวันตกนั้นจะแบ่งย่อยออกเป็นสองเขตงาน คือเขตเหนือและเขตใต้ เขตเหนือครอบคลุมจังหวัดเพชรบุรี และราชบุรี ส่วนเขตใต้จะอยู่ จ.ประจวบคีรีขันธ์ โดยทั้งสองเขตงานต้องอาศัยการบุกเบิกขยายเขตงานจากคนต่างถิ่นที่เข้ามา เช่น ลุงจิด ซึ่งเป็นคนจังหวัดตรัง บางคนมาจากในเมือง เช่น ลุงใจ ซึ่งเป็นกรรมกร หรือลุงมีก็มาจากในเมืองเช่นกัน โดยผู้ปฏิบัติงานที่เข้ามารับผิดชอบในเขตใต้เป็นคนแรก ๆ นั้นเข้ามาประมาณปี พ.ศ. 2502-2503 โดยผู้ที่เข้ามาเป็นคนแรก ๆ ได้แก่ ลุงจิดกับลุงใจ เนื่องจากเป็นช่วงที่ถูกปราบปรามหนักจากในเมือง ไม่สามารถอยู่ในเมืองได้ ประกอบกับเป็นแนวทงนโยบายจากการประชุมสมัชชาครั้งที่สอง ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2495 ที่ให้ถือเอาชนบทเป็นฐานในการปฏิวัติ จึงต้องอาศัยชายป่าเขา จึงต้องอาศัยพี่น้องกะเหรี่ยง เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานไม่ชำนาญพื้นที่ เมื่อเข้ามาแรก ๆ ก็ต้องสร้างความสัมพันธ์กับมวลชนโดยเฉพาะกับกะเหรี่ยง เมื่อเข้ามาในช่วงแรก ๆ ยังไม่ได้คิดเรื่องการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธ แต่เมื่อถูกปราบถูกฆ่า จึงเริ่มมาคิดเรื่องต้องอาศัยป่า โดยเฉพาะในช่วงที่จอมพลสฤษดิ์ ทรนัรัชต์ขึ้นสู่อำนาจในปี พ.ศ. 2501 ซึ่งมีการปราบปรามหนัก จึงเริ่มคิดที่จะเตรียมการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธ มีการไปฝังตัวทำงานมวลชนที่ชายป่า และการปราบปรามทวีความรุนแรงขึ้นในปี พ.ศ. 2503 เริ่มมีหลายคนถูกจับกุมคุมขัง เสียชีวิต จึงต้องเตรียมการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธ จึงเตรียมการที่จะหลบเข้าชายป่า เมื่อต้องอาศัยป่า ผู้ปฏิบัติงานจึงต้องมาสัมพันธ์กับพี่น้องกะเหรี่ยง ดังนั้นมวลชนที่ผู้ปฏิบัติงานของพคท. มาฝังตัวและทำงานด้วยจึงเป็นพี่น้องกะเหรี่ยง (สหายุ, สัมภาษณ์, 27 ตุลาคม 2562)

ลุงภู ผู้ปฏิบัติงานของพคท. ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า การเข้ามาของผู้ปฏิบัติงานชุดแรก ๆ นั้นยากลำบาก ต้องทำให้มวลชนไว้วางใจ ต้องปลอมตัวมาเป็นลูกจ้างคนกะเหรี่ยง ช่วยฉาดหญ้าพริก รับจ้างเก็บพริก ต้องมากินมานอนอยู่กับมวลชน การแต่งตัวก็ต้องแต่งให้กลมกลืน จนมวลชน โดยเฉพาะคนกะเหรี่ยงไว้วางใจ ซึ่งอาศัยเวลายาวนาน ไม่ได้ทำงานได้ง่าย ๆ โดยผู้ปฏิบัติกลุ่มแรกที่เข้ามาที่เขตใต้คือ ลุงจิด และลุงใจ หลังจากนั้นลุงสัมพันธ์ ฟังประดิษฐ์ค่อยตามมาประมาณปี พ.ศ. 2507-2508

ส่วนทางเขตเหนือนั้น จุดเริ่มต้นจุดแรกที่เข้ามาฝังตัวคือที่ท่าไม้รวก อ.ท่ายาง วิธีการก็ทำเช่นเดียวกับเขตใต้ ต้องอาศัยทำงานกับคนกะเหรี่ยงเนื่องจากผู้ปฏิบัติงานไม่รู้สภาพภูมิประเทศ จึงต้องอาศัยมวลชน ผู้ปฏิบัติงานของพคท. ที่เข้ามาฝังตัวเป็นคนแรกในเขตเหนือก็คือ ลุงพลอย ซึ่งมี

อาชีพเดินเรือ ค้าขายระหว่างไทย-มาเลเซีย และสิงคโปร์ กับลุมชนที่มาจากจังหวัดตรัง และลุมแสง ซึ่งได้เริ่มเข้ามาฝังตัวตั้งแตปี พ.ศ. 2501 จนกระทั่งลุมพลอยถูกจับที่ท่าไม้รวกเมื่อปี พ.ศ. 2504

1. นโยบายของพรรคต่อคนกะเหรี่ยง

หลังจากเริ่มงานที่ชายขอบป่า ซึ่งผู้ปฏิบัติงานต้องมาสัมพันธ์กับกะเหรี่ยง วิธีการที่จะทำ ให้พรรค. กับคนกะเหรี่ยงมีความเชื่อมโยงผูกพันกันก็ต้องอาศัยนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยที่มีต่อชนชาติ (ผู้วิจัยสังเกตว่าเมื่อลุมถูกกล่าวถึงมวลชนกะเหรี่ยงในพื้นที่จะใช้คำว่า “พี่น้องกะเหรี่ยง” ทุกครั้ง นั่นคือการให้เกียรติ ให้ความเคารพ) คือนโยบายที่ให้ทุกชนชาติมีสิทธิเท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่งว่าเป็นชนชาติส่วนน้อย หรือชนชาติส่วนใหญ่ ก็ต้องอาศัยนโยบายเป็นหลัก อย่างไรก็ตามการ ไปบรรลุนโยบายก็มีหลายวิธีการ โดยเป้าหมายลำดับแรกคือต้องทำให้เขา เชื่อ ทำให้มวลชนกะเหรี่ยงเข้าใจ และมั่นใจในผู้ปฏิบัติงานของพรรค เนื่องจากตลอดระยะเวลาที่ ผ่านมาคนกะเหรี่ยงถูกคนไทยดูถูกเหยียดหยาม และถูกข่มเหงรังแกมาโดยตลอด และเนื่องจาก ผู้ปฏิบัติงานที่เข้ามาขยายเขตงานชุดแรก ๆ ทั้งหมดเป็นคนไทย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำ ให้พี่น้องกะเหรี่ยงเชื่อใจและมั่นใจ ต้องใช้ชีวิตร่วมกับเขา ต้องอยู่กับเขา ต้องเคารพกฎประเพณี ซึ่ง ผู้ปฏิบัติงานทุกคนต้องเข้มงวดมาก โดยเฉพาะเรื่องชู้สาว ลุมถูกให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัยว่าเรื่องชู้สาว เป็นเรื่องสำคัญมาก เนื่องจากมีความละเอียดอ่อน เนื่องจากพี่น้องกะเหรี่ยงเคยได้รับการดูถูกเหยียด หยามมากในเรื่องนี้ จึงมีนโยบายต่อชนชาติกะเหรี่ยงจากพรรค. ว่าห้ามผู้ปฏิบัติงาน (ผปง.) มา มี ความสัมพันธ์ในเชิงชู้สาวกับมวลชนกะเหรี่ยง ถือเป็นเรื่องเด็ดขาดเข้มงวดมาก เนื่องจากผปง. ที่เข้ามา เป็นคนแรก ๆ ส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย มีกฎสำคัญว่าคนไทยห้ามไปแต่งงานกับพี่น้องกะเหรี่ยง และ กฎนี้ยังคงใช้อยู่จนถึงช่วงท้าย ๆ ก่อนที่ผู้ปฏิบัติงานคนสุดท้ายจะออกจากป่าในปี พ.ศ. 2539 สอดคล้องกับงานวิจัยเมื่อกะเหรี่ยงสวนฝั่งลูกขึ้นพุด (วุฒิ บุญเลิศ, 2546, หน้า 163) เมื่อลุมคำตัน เสนาธิการกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย หรือชื่อจริง ๆ คือ พ.ท. โปยม จุลานนท์ นักการเมืองท้องถิ่น และอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเพชรบุรี บิดาของพล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ (ประธานองคมนตรีคนปัจจุบัน) ที่ถูกทางการในสมัยนั้นเฝ้าติดตาม (พ.ศ. 2506) และถูก กล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ เมื่อไม่สามารถทำงานการเมืองในสภาได้และไม่สามารถอยู่ในเมืองได้ เนื่องจากไม่ปลอดภัย ลุมคำตันก็ส่งสมาชิกบางคนไปอยู่ที่บ้านสองพี่น้อง อำเภอยาง จ.เพชรบุรี โดยหมู่บ้านดังกล่าวเป็นหมู่บ้านกะเหรี่ยงโพลั่ว โดยอาศัยความสัมพันธ์กับกำนันพุด โกงกาง ทั้งกำนันพุดและลุมคำตันเป็นมิตรร่วมน้ำสาบาน โดยการรินดื่มเลือดร่วมน้ำสาบานกัน ลุมคำตันได้ตอกย้ำกับกำนันพุดต่อหน้าผู้ที่ได้นำมาอยู่ในพื้นที่ชาวกะเหรี่ยงว่า “ถ้าบุคคลที่ตนเองพา มากระทำผิด ลวนลาม ลูกสาวชาวกะเหรี่ยงให้กำนันพุดยิงทิ้งได้เลย”

ลุงภูเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่านอกจากผู้เฒ่าที่เริ่มเข้ามาขายเขตนางก่อนในช่วงแรก คนที่ตามมา ก็เป็นผู้ชายโสดทั้งนั้นทั้งลุงพร ลุงดวง คุณเจี๊ว คุณซัซ และคุณขาว ซึ่งกลุ่มนี้เป็นเยาวชนทั้งหมด บางคนเดินออกจากรั้วธรรมศาสตร์ เหลือปีท้าย ๆ ก็มาทำงานให้พรรค กฎเรื่องห้ามไปมี ความสัมพันธ์เชิงชู้สาวกับมวลชนกะเหรี่ยงถูกวางไว้อย่างเข้มงวดในเขตนางนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2501-2502 ลุงภูยกตัวอย่างให้ผู้วิจัยได้ฟังว่า ลุงใจกล่าวกับพี่น้องกะเหรี่ยงว่า ถ้าลุงใจไปคิดเรื่องลูกเมีย ให้เขาฆ่าลุงใจได้ทันที กฎเหล็กนี้ใช้กันมาต่อเนื่องจนกองกำลังอาวุธขยายตัวในบางพื้นที่ก็ยังคงใช้ กฎดังกล่าวอยู่ แต่ในบางพื้นที่อาจจะใช้คำว่าขอร้องในเชิงเรียกร้อง แต่บางพื้นที่จะห้ามเด็ดขาดเลย ซึ่งบทลงโทษรุนแรงมาก คือถึงขั้นปลดออกจากสมาชิกภาพ ซึ่งถือเป็นเรื่องใหญ่ของผู้ปฏิบัติงาน ของพคท. และยิ่งกว่านั้นในบางพื้นที่หากละเมิดกฎดังกล่าวโทษอาจจะถึงตาย ซึ่งกฎนี้บังคับใช้ทั้ง สมาชิกพรรค สมาชิกสันนิบาตเยาวชนแห่งประเทศไทย (สยท.) และนักรบปลดแอกประชาชน แห่งประเทศไทย (ทปท.) (สหยาญ, 27 ตุลาคม 2562, สัมภาษณ์)

ขณะที่เจ้าหน้าที่รัฐที่เข้ามาปฏิบัติงานในพื้นที่ผืนป่าตะวันตกนั้นใช้วิธีการที่ตรงข้ามกัน เมื่อเข้ามาทำกิจกรรมด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่ก็ติดกับชาวบ้าน แต่พอตกกลางคืนก็ออกไปเที่ยว สาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน ไปช่วยพวกผู้หญิงค้าข้าว นุ่งกะละหุ้ง เด็ดพริกกะเหรี่ยง บางคนได้เมีย เป็นกะเหรี่ยง นับได้ 3 คู่ มีเพลงที่พวกก.ร.ป. (กองอำนวยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ ปัจจุบันคือ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา สังกัดกองบัญชาการกองทัพไทย) ใช้ไปร้องจีบสาว “...ก.ร.ป.รูป ไม่หล่อแต่น้ำใจดี รับรักกับ ก.ร.ป.จะให้คุณพ่อมาขอทันที” (วุฒิ บุญเลิศ, 2546, หน้า 177)

2. บทบาทของพรรคในการรักษาพยาบาลมวลชนกะเหรี่ยงในพื้นที่

นอกจากนโยบายเรื่องความเสมอภาค ให้ความเคารพ ให้เกียรติต่อมวลชนกะเหรี่ยง เรื่องสำคัญที่พรรคมีบทบาทมากในเขตนางภาคกลางตะวันตกคือเรื่อง การรักษาพยาบาล หลังจากที่ดำเนินนโยบายเรื่องความเสมอภาค มีกฎที่เข้มงวดเรื่องความสัมพันธ์ในเชิงชู้สาว วิธีการที่จะทำให้ ผู้ปฏิบัติงานของพรรคผูกพันกับมวลชนกะเหรี่ยงได้ดีที่สุดคือการรักษาพยาบาล ลุงภูเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า สำหรับในเขตนางนี้เรื่องการรักษาพยาบาล เรื่องยาเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เนื่องจากเขตนางตะนาวศรี หรือเขตนางภาคกลางตะวันตกเป็นเขตที่มalaria ระบาดมาก มีความรุนแรง รวมทั้งโรคเท้าช้าง อหิวาตกโรค รวมทั้งไข้ด้าย นอกจากนี้พรรคเองก็มีบทบาทในการทำคลอดให้พี่น้องกะเหรี่ยงในพื้นที่ เนื่องจากมวลชนกะเหรี่ยงไม่เข้าใจวิธีการ จึงทำคลอดแบบโบราณ ก่อให้เกิดภาวะการ เสียชีวิตของเด็กเกิดใหม่ หรือหลังจากคลอดไม่นาน นอกจากนี้มารดาเองก็เสียชีวิตในช่วงคลอด หรือระหว่างคลอด เนื่องจากไม่ได้คลอดอย่างถูกวิธี จึงเสียชีวิตจากการติดเชื้อ บางคนคลอดมา 14 คน เหลืออยู่ปัจจุบันเพียง 4 คน หรือบางครอบครัวเหลือน้อยกว่านั้น แต่เมื่อพวกเขามีความสัมพันธ์ กับพรรคฯ พคท. ได้เข้าไปดูแลเรื่องดังกล่าวให้ คนที่เสียชีวิตจากการคลอดบุตรไม่น่าจะเกินร้อยละ

2 ส่วนใหญ่ก็รอดหมด เมื่อผู้ปฏิบัติงานของพรรคไปที่ใดก็ไปช่วยดูแลรักษาพยาบาลให้มวลชน เป็นการรักษาพยาบาลแบบไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ รวมทั้งในภายหลังมีการเปิดเป็นโรงพยาบาลที่รับเฉพาะพี่น้องกะเหรี่ยงเป็นการเฉพาะ ในปี พ.ศ. 2521-2522 เพื่อเปิดโอกาสให้พี่น้องกะเหรี่ยงเข้ามา รักษาพยาบาลได้ฟรี ไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ สามารถเข้ามารักษาได้เหมือน โรงพยาบาลทั่วไป มีระบบ เวชระเบียนเช่นเดียวกับโรงพยาบาลของรัฐในขณะนั้น ซึ่งนี้รวมถึงผู้ป่วยในที่จะต้องพัก รักษาพยาบาลด้วย (ก่อนหน้านั้นหากใครป่วยต้องเข้ามาในค่าย มาให้หมอสหยาการรักษา แต่หลังจาก เปิดเป็นโรงพยาบาลแล้วก็เข้ามารักษาที่โรงพยาบาล ได้เลย)

ลุงภูให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมอีกด้วยว่า นอกจากมีการเปิดโรงพยาบาลดังกล่าวแล้ว ยังมีความ พยายามในการฝึกให้พี่น้องกะเหรี่ยงขึ้นมาเป็นพยาบาล ฝึกให้ฉีดยาได้ ทำแผล วัดไข้ วัดความดัน ได้ เนื่องจากพวกเขาพูดภาษากะเหรี่ยงได้ ทำให้พวกเขาได้รับทราบว่าคนของเขาหากได้รับการ ยกระดับทางการศึกษาก็สามารถทำได้ แต่เนื่องจากที่ผ่านมากลุ่มกะเหรี่ยงไม่ได้ได้รับโอกาสในการ พัฒนาตนเอง ไม่ได้ได้รับการศึกษา อีกด้านหนึ่งก็ทำให้เขาเห็นว่าไม่ได้มีเฉพาะคนรวย ที่เป็นหมอได้ พวกเขาเองก็สามารถยกระดับพัฒนาตนเองให้เป็นหมอได้เช่นกัน ลุงภูเองเป็นแพทย์ที่รับผิดชอบ เป็นหลักทางเขตได้ คือ จ.ประจวบคีรีขันธ์ แต่เมื่อมีความจำเป็นบางครั้งก็ต้องเดินทางทั้ง 3 จังหวัด หากเป็นกรณีที่รุนแรงเร่งด่วน แต่หากเป็นการรักษาพยาบาลขั้นพื้นฐานก็จะมีเด็กที่ลุงภูฝึกจาก พี่น้องกะเหรี่ยง กับสหายที่จบการศึกษาจากประเทศจีน เวียดนาม และลาว ที่เริ่มทยอยกันเข้ามา ปฏิบัติงาน โรงพยาบาลที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2521 มีบทบาทอยู่จนถึงปี พ.ศ. 2534 จึงหมดบทบาทไป เนื่องจากโดนล้อมปราบอย่างหนัก โดยเฉพาะในช่วงยุทธการบางกลอยที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2535

ลุงภูได้ยกตัวอย่างกรณีผู้ป่วยชาวกะเหรี่ยงป่วยหนัก และได้รับการรักษาพยาบาลจาก แพทย์สหยา ไว้บางตัวอย่าง เช่น มีมวลชนกะเหรี่ยงลำไส้อุดตันจนไส้เน่า คืออุดตันและเน่าไปเมตร กว่าแล้ว หากไม่ได้รับการผ่าตัดอย่างเร่งด่วน ต้องเสียชีวิตแน่นอน กรณีนี้เป็นมวลชนที่อยู่ใกล้ใจ แผ่นดิน แต่ไม่ใช่ครอบครัวเดียวกับปู่คออี้ ซึ่งกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่ข้ามไปมาระหว่างไทยและพม่า หากสถานการณ์ทางพม่ารุนแรง เขาก็จะข้ามมาฝั่งไทย แต่ส่วนใหญ่แล้วจะอาศัยอยู่ในฝั่งไทยเป็น หลัก ลุงเล่าย้อนให้ฟังว่ากรณีนี้เป็นความบังเอิญที่เดินทางผ่านไปพอดี แต่ก็ตั้งใจที่จะไปอาศัยนอน ที่บ้านเขาระหว่างเดินทาง แต่มีความยากลำบากในการรักษามากเนื่องจากไม่ได้ทราบล่วงหน้า มา ก่อน ก็ไม่ได้มีการเตรียมอุปกรณ์มา ถือเป็นกรณีผ่าตัดฉุกเฉิน โดยต้องให้ชาวบ้านไปช่วยกันตัดไม้ ใฝ่มาทำเตียงผ่าตัด ลุงภูเดินทางไปถึงพื้นที่เวลาประมาณ 17.00 น. แต่กว่าจะได้ผ่าตัดก็ 21.00 น. หลังจากได้เตียงไม้ใฝ่ก็เอามุ้งมากาง อาศัยเทียบกับไฟฉายที่ทางลุงภูเตรียมไป ซึ่งไฟฉายก็ไม่ได้มี ถ่านสำรอง จึงต้องเร่งผ่าให้เสร็จก่อนเทียนและถ่านไฟฉายจะหมด ใช้เวลาเย็บตัดต่อลำไส้ทั้งหมด ประมาณ 3 ชั่วโมง มวลชนคนดังกล่าวรอดชีวิตมาได้อีกหลายปี

อีกกรณีหนึ่งเป็นกะเหรี่ยงปกากะญอที่อยู่ที่ต้นน้ำเพชร ประมาณปี พ.ศ. 2522-2523 ลุงภูบังเอิญเดินทางผ่านไปเช่นเดียวกัน ไม่ได้เตรียมตัวไปผ่าตัด ไม่มีเครื่องมือแม้แต่ชิ้นเดียว ผู้ป่วยโดนกับระเบิด ซึ่งเป็นระเบิดขวดทำกับเป็ปี่ชั้ลครครึ่งขวดใหญ่ ผู้ป่วยไปเหยียบทำให้ขาขาดไปข้างหนึ่ง อีกข้างกระดูกหักสองข้าง เศษขวดบาดแผลลึกมาก ๆ ในช่วงที่ลุงภูผ่านไปเจอนั้น ญาติผู้ป่วยแจ้งว่าโดนมา 3 วันแล้ว เศษแก้วเศษกระจกเต็มแผลไปหมด แผลหิวอะหิวมาก เมื่อลุงภูไปเจอญาติได้นำผ้าห่มห่อไว้ เมื่อเปิดออกมาดูก็พบว่าแผลเน่าหมดแล้ว เน่าติดมือ และ ไม่มีเครื่องมือการแพทย์เลย มีแต่น้ำเกลือมาถุงหนึ่ง มียาชาขวด 50 CC อยู่หนึ่งขวด ต้องเอาผ้าถุงที่มีทั้งหมดในบ้านเอามาฉีกทำเป็นผ้าพันแผล ซึ่งต้องนำไปต้มฆ่าเชื้อจนมั่นใจว่าฆ่าเชื้อจนหมดก่อน จึงจะนำมาใช้ได้ และใช้มีดโกนหนวด 2 หน้าของญาติผู้ป่วย ซึ่งขึ้นสนิมแล้ว ต้องนำมาขัดกับหิน แล้วหักออกเป็นสองชิ้น ถุงมือแพทย์ก็ไม่มี ลุงภูเล่าให้ฟังว่าแผลดังกล่าวเน่าจนเหม็นหึ่งแล้ว ต้องนั่งเลาะเอาเนื้อที่เน่า ๆ ออกเลาะออกไปจนเหลือเพียงครึ่งเดียว เลาะเอาเฉพาะส่วนที่จำเป็น คนป่วยก็ซ้อค ต้องพยายามให้เขาฟื้นขึ้นมา เสร็จแล้วก็ต้องล้างแผลให้สะอาด แล้วค่อย ๆ ทำ ค่อย ๆ เลาะเนื้อ จากนั้นจึงพาส่งกลับเข้าค่าย ซึ่งก็มีอุปสรรคเนื่องจากระยะทางจากบ้านผู้ป่วยถึงค่ายใช้เวลาเดินทางประมาณ 3 วัน ต้องอาศัยพี่น้องกะเหรี่ยงช่วยกันพาไป ต้องต่อแพไม้ไผ่แล้วไปทางน้ำเนื่องจากใช้เวลาที่น้อยที่สุด ส่วนตรงพื้นที่ใดไปทางน้ำไม่ได้ก็ต้องขนกันไปทางบก ซึ่งระหว่างทางผู้ป่วยก็ซ้อคบ้างฟื้นบ้างมาตลอดทาง ลุงพยายามประคับประคองมาตลอดทาง ในใจก็ไม่คิดว่าจะรอดเนื่องจากอาการหนักมาก กรณีนี้แผลขนาดนี้ความจริงต้องปลือกหลังหรือให้ยาสลบแล้ว เนื่องจากมีความรุนแรงสาหัสมาก แต่เนื่องจากทำการผ่าตัดเบื้องต้นที่บ้านผู้ป่วย ไม่มียาสลบ ก็ต้องประคับประคองไป

ลุงภูเล่าเพิ่มเติมว่ากรณีนี้ต้องรักษาขาอีกข้างไว้ให้ได้ หากถูกตัดขาทั้งสองข้างจะลำบากมาก จึงต้องรักษาพยาบาลเขาจนหาย ต้องตัดขาถึง 3 ครั้งจึงจะสำเร็จ และยังสามารถทำขาเทียมให้ผู้ป่วยคนนี้อีกด้วย ซึ่งเป็นขาเทียมที่ทำจากวัสดุจากธรรมชาติในพื้นที่คือกระบองไม้ไผ่ แล้วจึงเปลี่ยนมาทำจากไม้แบบสวยงาม ตรงข้อทำให้ขยับได้ หลังจากนั้นผู้ป่วยถูกส่งไปรักษาที่โรงพยาบาลศิริราช แพทย์ศิริราชถูกอกถูกใจขาเทียมที่ทำจากไม้ที่แพทย์สหายทำให้คนไข้ท่านนี้ถึงขั้นเสนอจะแถมขาเทียมให้อีกสองอัน หากยอมมอบขาเทียมอันนี้ให้เป็นตัวอย่างกับทางโรงพยาบาล แต่ลุงกะเหรี่ยงคนดังกล่าวก็ไม่ยอมให้เนื่องจากมีความผูกพันกับขาเทียมดังกล่าว ที่แพทย์สหายทำให้

อีกหนึ่งเคสเป็นผู้ป่วยกะเหรี่ยงที่เป็นไข้มาเลเรียชนิดกดไขกระดูก ซึ่งจะทำลายเม็ดเลือดอย่างรุนแรง ขณะทีละณะแพทย์สหายไปพบค่าเลือดเหลืออยู่แค่ 3 g. จากปกติค่าเลือดจะต้องมีประมาณ 12 g. จึงจะมีชีวิตรอดอยู่ได้ หากค่าเลือดต่ำกว่า 10 g. ก็ต้องถือว่าค่าเลือดเจือจางมากแล้ว ผู้ป่วยแจ้งแพทย์สหายว่าเหมือนคนแหว่งเปลเร็ว ๆ ทั้ง ๆ ที่คนป่วยไม่ได้นอนบนเปล แต่นอนบนพื้น ทีมแพทย์สหายประเมินแล้วว่าอย่างไรก็ไม่รอด วิธีที่จะช่วยได้เร็วที่สุดก็คือต้องให้เลือดให้

เร็ว รวมทั้งให้ยา จึงให้เลือดไปทั้งหมดสองถุง รวมทั้งต้องเอาเลือดของถุงนี้ให้ผู้ป่วยด้วยอีกหนึ่งถุง และเลือดของสหายท่านอื่นอีกถุงหนึ่ง หลังจากให้เลือดแล้วก็ต้องรีบพาคนไข้ไปรักษาในค่าย หลังจากไปรักษาในค่ายแล้ว ยังได้เลือดจากสหายคนอื่น ๆ มาช่วยชีวิตผู้ป่วยคนดังกล่าวอีกมากกว่า 20 ยูนิต ทயอยให้ไปเรื่อย ๆ จนไขกระดูกค่อย ๆฟื้นตัว คนไข้รายนี้ใช้เวลาเดือนกว่า ๆ กว่าจะถูก ขึ้นมาเคลื่อนไหวเองได้ คนไข้คนดังกล่าวได้มารักษาพยาบาลในโรงพยาบาลที่พรรคฯ เปิดขึ้นมาไว้ สำหรับรักษาผู้ป่วยกะเหรี่ยงโดยเฉพาะ ผู้วิจัยได้มีโอกาสได้พบครอบครัวกะเหรี่ยงครอบครัวนี้ด้วย สำหรับสหายภูนั้นเข้ามาเป็นผู้ปฏิบัติงานในเขตงานภาคกลางตะวันตก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 ได้ถูกส่งไปเรียนการแพทย์ที่คุนหมิงระหว่างปี พ.ศ. 2518-2520 กลับมาได้ผ่าตัดไส้ติ่งให้ มวลชนกะเหรี่ยงไปมากกว่าร้อยราย หารวมการผ่าตัดทั้งไส้เลื่อน ถุงน้ำดี กระเพาะ และเศษผ่าตัด อื่น ๆ สหายภูน่าจะได้ผ่าตัดผู้ป่วยไปแล้วกว่า 1,000 ราย

ดังนั้นสำหรับมวลชนกะเหรี่ยงแล้ว พรรคเหมือนผู้มอบชีวิตใหม่ให้เขา จากที่เจ็บป่วยจน ไม่น่าจะรอดชีวิตก็ได้แพทย์สหายช่วยดูแลชีวิต รักษาพยาบาล หรือแม้กระทั่งบริจาคเลือดให้จน หายป่วย

ทั้งเรื่องนโยบายพรรคและเรื่องการรักษาพยาบาล ทั้งสองเรื่องมีส่วนอย่างสำคัญในการ ทำให้กะเหรี่ยงไว้วางใจพรรคคอมมิวนิสต์ ฯ

3. การจัดการศึกษาให้มวลชนกะเหรี่ยงโดยพรรคฯ

นอกจากเรื่องนโยบายพรรคที่มุ่งสร้างความเสมอภาคให้แก่มวลชนกะเหรี่ยง และการ รักษาพยาบาลผู้ป่วยชาวกะเหรี่ยงแบบไม่เลือกปฏิบัติ ที่เปรียบเสมือนการมอบชีวิตใหม่ให้แก่ มวลชนกะเหรี่ยงแล้ว อีกปัจจัยหนึ่งที่พรรคฯ ให้ความสำคัญก็คือเรื่องการจัดการศึกษาให้แก่ มวลชนกะเหรี่ยงในพื้นที่ เนื่องจากเด็ก ๆ กะเหรี่ยงไม่รู้ภาษาไทย อ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้ พรรคฯ จึงเปิดโรงเรียนเพื่อจัดการศึกษาให้กับเด็กกะเหรี่ยงในพื้นที่ โดยจัดการสอนทั้งภาษาไทยและ ภาษากะเหรี่ยง มีนโยบายว่าเด็กกะเหรี่ยงนอกจากจะพูดภาษาไทยได้แล้ว ก็ต้องสอนภาษากะเหรี่ยง ให้เด็กด้วย เนื่องจากพรรคฯ ไม่มีนโยบายไปกลืนอัตลักษณ์เขา และเห็นด้วยที่จะต้องรักษา ขนบประเพณีวัฒนธรรมของคนไว้ให้ได้ นอกจากนี้ยังจัดการเรียนการสอนในวิชาอื่น ๆ เช่น โรงเรียนของรัฐด้วย ไม่ว่าจะเป็น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ รวมทั้งวิชาอื่น ๆ ที่โรงเรียนของรัฐบาล สอนกัน นั่นส่งผลให้มวลชนกะเหรี่ยงที่พรรคฯ ดูแล สามารถอ่านออกเขียนได้ มีความรู้ เช่นเดียวกับเด็กที่ได้รับการศึกษาโดยโรงเรียนรัฐบาล

โรงเรียนที่เขตงานภาคกลางตะวันตก ตั้งเป็นโรงเรียนอย่างเป็นทางการ จัดการศึกษาเป็น ชั้นเรียนต่าง ๆ ตามระดับชั้น โดยคัดเลือกเอาตำราของรัฐบาลที่ผู้ปฏิบัติงานเห็นว่าเหมาะสมมาใช้ เป็นการจัดการศึกษาแบบไม่มีค่าใช้จ่าย โดยสัดส่วนนักเรียนต่อครู คือ 20:1 ซึ่งมีอยู่หลายโรงเรียน

ตามแต่ละพื้นที่ คุณครูที่มาสอนในโรงเรียนจะเป็นสหายนักศึกษา เขตใต้ (จ.ประจวบคีรีขันธ์) มีอยู่สองโรงเรียน ส่วนทางเขตเหนือ (เพชรบุรี และราชบุรี) น่าจะมีโรงเรียนเดียว ซึ่งโรงเรียนดังกล่าว นอกจากจัดการศึกษาให้เยาวชนกะเหรี่ยงแล้ว ลูกหลานสหayaที่เกิดในป่าก็จะเข้าเรียนโรงเรียนเดียวกันนี้ด้วย ดังนั้นลูกหลานสหayaก็จะต้องเรียนภาษากะเหรี่ยงในโรงเรียนของพรรคฯ ด้วย นอกจากนี้ยังมีการจัดการศึกษาเกี่ยวกับลัทธิมาร์กซ์ในโรงเรียนด้วยเช่นกัน

ส่วนการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับรูปการจิตสำนึกของมวลชน หรือการจัดการศึกษาลัทธิมาร์กซ์ให้กับมวลชน ผู้ปฏิบัติงานของพรรคฯ จะไปจัดการศึกษาตามบ้าน แล้วอาศัยเงื่อนไขบาง อย่างเช่น การจัดงานประจำปี หรือการประชุมประจำเดือน ก็จะจัดการศึกษาลัทธิมาร์กซ์-เลนิน ให้แก่มวลชน โดยการสอนจะให้เข้าใจปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชีวิตเขา แล้วจึงเอาทฤษฎีเข้าไปอธิบาย

ส่วนปัญหาความไม่สอดคล้องกันระหว่างความเชื่อเรื่องจิตวิญญาณของกะเหรี่ยง กับ วัตถุนิยมวิภาษวิธีนั้น เป็นนโยบายของพรรค ที่จะไม่ไปปลงล้างความเชื่อเรื่องจิตวิญญาณของมวลชน นอกจากนี้เมื่อมวลชนมีความต้องการที่จะจัดงานประเพณีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องจิตวิญญาณ ทางพรรคฯก็ไม่ได้ห้าม และยังเข้าไปร่วมไปสนับสนุนในการจัดงานด้วย แต่ก็พยายามใช้เงื่อนไขที่เอื้ออำนวยอธิบายให้มวลชนเข้าใจ เช่น เรื่องการรักษาพยาบาล ก็ได้พยายามทำความเข้าใจว่านอกจากความเชื่อเรื่องจิตวิญญาณแล้ว ก็ต้องรักษาด้วยยา มิฉะนั้นก็ไม่สามารถรักษาให้หายได้ ผู้ปฏิบัติงานบางคนที่ไม่ได้เป็นคนกะเหรี่ยง เมื่อมีมวลชนเจ็บป่วยต้องรักษาพยาบาล ก็ยังทำน้ำมนต์เพื่อทำพิธีขับเป่าให้คนไข้ แล้วจึงจ่ายยาให้คนไข้ เป็นความพยายามที่จะเดินแนวทางมวลชนของผู้ปฏิบัติงาน (สหaya, สัมภาษณ์, 27 ตุลาคม 2562) อย่างไรก็ตามจากการสังเกตของ ผู้วิจัยก็พบว่า การหล่อหลอมจัดการศึกษาให้ผู้ปฏิบัติงานของพรรคในเรื่องวัตถุนิยมวิภาษวิธีนั้นมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ในการมองธรรมชาติอยู่มากในผู้ปฏิบัติงานบางคน และนำมาซึ่งความขัดแย้งในกลุ่มกะเหรี่ยงบางกลุ่มในพื้นที่แก่งกระจาน เนื่องจากเมื่อมีบางกลุ่มต้องการที่จะฟื้นฟู อัตลักษณ์ ความเชื่อ และประเพณีดั้งเดิมของกะเหรี่ยงด้วยการใช้มดฺิครม. 3 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ที่ให้ความสำคัญกับจิตวิญญาณตามความเชื่อของกะเหรี่ยง ก็ทำให้อดีตผู้ปฏิบัติงานของพรรค ซึ่งเป็นกะเหรี่ยงบางส่วนไม่พอใจ และขัดแย้งเรื่องแนวทางในการต่อสู้

4. บทบาทของพรรคคอมมิวนิสต์ในการรักษาความปลอดภัยให้แก่มวลชนกะเหรี่ยงในเขตงานภาคกลางตะวันตก

นอกจากนโยบายพรรค การจัดการศึกษา และรักษาพยาบาลให้แก่มวลชนกะเหรี่ยงในพื้นที่ที่ดำเนินการ โดยพรรคฯ แล้ว ปัจจัยอีกด้านหนึ่งที่ส่งผลให้มวลชนกะเหรี่ยงในพื้นที่เขตงานภาคกลางตะวันตก มีความเชื่อมั่นต่อพรรคมากก็คือ การดูแลความปลอดภัยให้แก่มวลชนกะเหรี่ยง

ในพื้นที่ มวลชนกะเหรี่ยงจะมีความรู้สึกปลอดภัยหากอยู่ใกล้ฐานที่มั่นของพรรคฯ เนื่องจากทหารปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นกองกำลังอาวุธของพรรคฯ จะช่วยดูแลความปลอดภัยให้แก่มวลชน หากมีข่าวว่าจะมีภัยมาถึงมวลชน ก็จะต้องรีบโยกย้ายมวลชนไปอยู่ในที่ปลอดภัย หากจะมีทหารขึ้นมาในพื้นที่ ทหารปลดแอกก็ต้องออกไปปรับหน้า ดังนั้นมวลชนจะมีความรู้สึกปลอดภัย ทั้งนี้ก็พยายามให้มวลชนได้รู้จักแยกแยะระมัดระวังคนแปลกหน้าที่เข้ามาในหมู่บ้าน สหายถูกตัวอย่างเหตุการณ์ที่เขตเหนือ และเขตใต้ขาดการติดต่อ สหายดวงและสหายอื่น ๆ 3-4 คน จึงเดินทางไปที่บางกลอยบน เพื่อหาข่าวการเคลื่อนไหวของเขตเหนือ ซึ่งก่อนหน้านั้นส.เหล็ก (ผู้ปฏิบัติงานชาวกะเหรี่ยง) ได้มาอยู่ในพื้นที่ใกล้ ๆ แต่ชาวบ้านที่บางกลอยบนก็ปิดลับไม่ยอมบอก สหายดวง ว่าลุงเหล็กอยู่ที่ใด เนื่องจากยังไม่ไว้วางใจ สหายชุดลุงดวงต้องมาช่วยมวลชนหยอดข้าวอยู่หลายวัน เนื่องจากเขาไม่รู้จักมาก่อน ช่วยงานมวลชนทุกอย่าง จนมวลชนไว้วางใจ จึงยอมบอกที่อยู่ของลุงเหล็ก เนื่องจากเขาได้รับการอบรมว่าหากมีคนแปลกหน้ามาต้องไม่บอก เพื่อไม่ให้เกิดการเสียดับ ต้องทำให้ไว้วางใจ จนมั่นใจว่าเป็นพวกเดียวกัน จึงจะยอมบอกข้อมูล (สหายภู, สัมภาษณ์, 27 ตุลาคม 2562) และสิ่งที่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้นจริงก็คือ แม้ว่าจะมีการประกาศอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานนับแต่ปี พ.ศ. 2524 กะเหรี่ยงแก่งกระจานยังสามารถอยู่กิน ทำกินในพื้นที่ดั้งเดิมได้โดยไม่มีใครไปรุกรานหรือคุกคาม จนกระทั่งผู้ปฏิบัติงานคนสุดท้ายของพรรคออกจากป่าในปี พ.ศ. 2539 จึงได้เกิดโครงการอพยพกะเหรี่ยงใจแผ่นดิน และบางกลอย ลงมาที่โป่งลึก-บางกลอย

5. บทบาทของกะเหรี่ยงในการหนุนเสริมการปฏิวัติของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

สหายภูได้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่า ในพรรคฯ มีทั้งผู้ปฏิบัติงานระดับสูงที่เป็นพี่น้องกะเหรี่ยง รวมทั้งทหารที่เป็นพี่น้องกะเหรี่ยง ทางพรรคเปิดโอกาสให้ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน เช่น ลุงเหล็ก (นายเล็ม บุญชูเชิด) ก็ได้เป็นถึงกรรมการเขต พรรคส่งไปศึกษาต่างประเทศ ทั้งที่จีนและเวียดนาม และเป็นผู้ปฏิบัติงานที่มีบทบาทมากจากการสังเกตของผู้วิจัย ผู้วิจัยได้มีโอกาสไปคารวะสหายเหล็กในช่วงบั้นปลายของชีวิตเมื่อหลายปีก่อน สหายเหล็กยังมั่นคงในเรื่องการต่อสู้กับความไม่เป็นธรรม และเป็นกำลังสำคัญในการยกระดับความตื่นตัวของพี่น้องกะเหรี่ยงในพื้นที่อ.หนองหญ้าปล้อง ที่มีปัญหาเรื่องความขัดแย้งในการจัดการป่ากับเจ้าหน้าที่อุทยานฯ

นอกจากระดับผู้ปฏิบัติงานของพรรคที่เป็นคนกะเหรี่ยง พรรคยังมีแนวร่วมที่เป็นกะเหรี่ยงจำนวนมาก ช่วยส่งข้าว ส่งเสบียง ช่วยขนส่งข้าวสารมาให้ทีละหลายกระสอบ ซึ่งถือว่าต้องเสี่ยงชีวิตเข้าแลก เนื่องจากเป็นช่วงที่เจ้าหน้าที่รัฐปราบปรามอย่างหนัก และเข้มงวดกวาดขันเป็นพิเศษ โดยเฉพาะในช่วงที่ผู้ปฏิบัติงานชุดแรก ๆ เข้ามาขยายเขตงานในพื้นที่ภาคกลางตะวันตก ด้วยความที่เป็นคนจากที่อื่นมา ไม่รู้ภูมิประเทศ ก็มีความจำเป็นต้องอาศัยกะเหรี่ยงที่ได้รับการ

ยอมรับจากกลุ่มกะเหรี่ยง เช่น อาจารย์ค่อม ที่เป็นบ็องคู้ใหญ่ (ผู้นำทางจิตวิญญาณในชุมชนของกะเหรี่ยง) สาเหตุที่ต้องเรียกอาจารย์ก็เนื่องจากเป็นผู้ชำนาญเรื่องเส้นทาง สมัยก่อนก็เป็นพรานอยู่ในป่า ผู้ปฏิบัติงานของพรรคก็ได้รับความรู้เรื่องเส้นทาง รู้วิธีการหลบหลีกสัตว์ร้ายในป่าจากอาจารย์ค่อมทั้งนั้น อาจารย์ค่อม ได้ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานของพรรคฯ สามารถใช้ชีวิตอยู่ในป่าได้ เนื่องจากการใช้ชีวิตอยู่ในป่านั้นยากลำบากมาก ก็ได้อาจารย์ค่อมมาช่วยสอน ช่วยอบรม ถือว่าเป็นกะเหรี่ยงที่มีบทบาทอย่างมากในการหนุนช่วยงานปฏิวัติของพรรคฯ นอกจากนี้อาจารย์ค่อมยังให้ลูกหลานเข้ามาเป็นทหารปลดแอกฯ ในค่ายทั้งหมด ลูกของอาจารย์ค่อมทั้งผู้หญิงผู้ชาย เข้ามาอยู่ในค่ายของพรรคฯ ทั้งหมด ก็ได้รับการศึกษาที่ทางพรรคฯ จัดให้ ช่วงแรก ๆ ที่เข้ามาในเขตงานภาคกลางตะวันตก ประมาณปี พ.ศ. 2502 ก็ยังอยู่กับแถวชายขอบป่า ยังไม่ได้เข้ามาในป่าลึก จนปี พ.ศ. 2506 จึงได้เริ่มเข้าไปในป่า แต่ก็ยังไม่ได้เข้าไปในจุดที่ลึกมาก ใช้เวลาเดินเท้าจากปากทางประมาณหนึ่งวันหรือครึ่งวัน แล้วจึงค่อย ๆ คืบเขาไปในป่าลึก ก็ต้องอาศัยอาจารย์ค่อมช่วยพาเข้าไป จนปี พ.ศ. 2509 – 2510 จึงได้เริ่มเข้าไปในป่าลึก ต้องอาศัยแนวร่วมกะเหรี่ยงอย่างอาจารย์ค่อม ซึ่งในความเป็นจริงแล้วก็ไม่ได้อาศัยอาจารย์ค่อม แต่มีกะเหรี่ยงหลายคนที่ยกหนุนเสริมงานปฏิวัติ แต่อาจารย์ค่อมจะมีบทบาทมากน้อย (สหภาพ, สัมภาษณ์, 27 ตุลาคม 2562)

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยก็ได้ปักใจเชื่อสิ่งที่สหภาพกล่าวมาทั้งหมด แต่จากการลงพื้นที่ตลอดเวลาระยะนับสิบปี ตั้งแต่เข้าไปรู้จักกับกะเหรี่ยงในพื้นที่แก่งกระจาน ตั้งแต่ก่อนทำงานวิจัยขึ้นนี้ ทั้งระดับผู้ปฏิบัติงานพรรค และมวลชนที่พรรคฯ เคยได้ดูแล ก็พบว่า มีมวลชนจำนวนมากที่ได้รับการรักษาพยาบาลจากทีมแพทย์สหภาพ เดินทางไปที่ชุมชนใดก็ได้รับเสียงสะท้อนกลับมาจากมวลชนกะเหรี่ยงในพื้นที่ว่าได้รับชีวิตใหม่ จากการผ่าตัดช่วยชีวิตของทีมแพทย์สหภาพ เขตงานภาคกลางตะวันตก แม้แต่มารดาของนางพิณภา พฤษยาพรรณ ภรรยาของนายพอลละจี รักจงเจริญหรือ บิลลี่ ก็เคยได้รับการช่วยชีวิตจากทีมแพทย์สหภาพ จนอาการป่วยที่เกือบจะเอาชีวิตของเธอไปหายดี พิณภาเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า มารดารู้สึกและเคารพทีมแพทย์สหภาพของพรรคฯ มาก เนื่องจากเมื่อครั้งที่ป่วยนั้น ไม่คิดว่าจะมีชีวิตรอดกลับมาได้อีกแล้ว แต่ก็ได้รับการดูแลรักษาพยาบาลอย่างดีไม่มีการเลือกปฏิบัติ จนหายป่วยเป็นปกติถึง ถึงขั้นขออนุญาตสามีจะเข้าไปเป็นนักรบในกองทหารปลดแอกฯ แต่สามี (พ่อของนางพิณภา) ไม่อนุญาต เธอจึงยังไม่มีโอกาสได้เข้าร่วมกองทัพ

สิ่งที่สะท้อนใจผู้วิจัยในระหว่างที่ลงพื้นที่สัมภาษณ์พี่น้องกะเหรี่ยงแก่งกระจาน ก็คือเมื่อผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ไปสัมภาษณ์กะเหรี่ยงเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2562 ระหว่างการเดินทางซึ่งต้องข้ามเขาและลำธารหลายเส้น ทางเข้าค่อนข้างทุรกันดาร ได้เจอผู้ชายกะเหรี่ยงคนหนึ่งชื่อนายสุคนธ์ เราจึงชวนกันขึ้นรถเพื่อเข้าไปในหมู่บ้านเพื่อสัมภาษณ์เพิ่มเติม นายสุคนธ์กำลังหาปลาอยู่ในลำธารก่อนถึงบ้าน เขาเป็นผู้ชายต่ำตัน ตัวเล็ก ปากแดงเต็มไปด้วยหมากแบบคนกะเหรี่ยงทั่วไปที่เคี้ยว

หมากเป็นปกติ เขาเป็นผู้ชายเข้มแข็ง ที่เผชิญความยากลำบากในชีวิตมาตลอดจากการถูกรังแกคุกคามโดยกลไกอำนาจรัฐ แต่เมื่อผู้วิจัยสัมภาษณ์นายสุดว่า “ที่สุดคิดอย่างไรกับพรรคคอมมิวนิสต์?” ความเจ็บงันปรากฏขึ้นทันที ที่สุดก้มหน้าหลบสายตาผู้วิจัย พลันน้ำตาของชายผู้เข้มแข็งแต่ยามนี้กลับค่ออ่อนแออย่างไม่น่าเชื่อ ก็ไหลพร่างพรู เสียงสะอื้นตามมาอีกสักพัก กว่าจะมีเสียงออกจากลำคอเบา ๆ พร้อมเสียงสะอื้นให้ว่า “สำหรับผม พรรคฯ เปรียบเสมือนพ่อแม่ ให้ทุกอย่างกับผม ทั้งชีวิต ทั้งการศึกษา ดูแลผมทุกอย่าง ตั้งแต่เกิดสงครามผมอยู่กับพรรคตลอด สมัยนั้นพ่อผมไปอยู่กับเมียใหม่แล้ว ทั้งผมให้อยู่กับแม่ พรรคก็ดูแลผมมาตั้งแต่เล็ก สมัยนั้นเป็นลุงจิด ลุงจิดที่ดูแลผมอยู่ดูแลครอบครัวผม ทั้งแม่ และพี่น้อง ชีวิตผมยากลำบากมาก ดังนั้นพรรคฯ เปรียบเสมือนพ่อแม่ ที่ให้ชีวิตใหม่กับผม ตอนนั้นครอบครัวผมโดนจับทั้งครอบครัวที่ย่านชื่อ คนในครอบครัวโดนเจ้าหน้าที่รัฐซ้อมทรมาน แล้วก็พาพวกผมไปในตลาด พอเที่ยงคืนแม่ก็พาหนี มาเจอลุงจิด ลุงจิดก็พาหนีเข้าป่า ตอนนั้นผมยังเล็กอยู่เลย อายุแค่ 8-9 ขวบ ตอนนั้นพี่ชายผมกลับมาเดิน ไม่ได้เลย บาดเจ็บหนักมาก ส่วนแม่ก็โดนกดน้ำบังคับเค้นเอาความลับ เพราะเขาคิดว่าพวกผมเป็นคอมมิวนิสต์ วันนั้นถ้าลุงจิดไม่เข้าไปช่วย ทั้งครอบครัวก็คงไม่รอด หลังจากนั้นผมก็ยังอยู่กับพรรคมาตลอด ถ้าไม่มีพรรคก็เหมือนขาดพ่อแม่ไป ถ้ายังมีกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทยอยู่พวกผมจะไม่มีโอกาสได้โดนเจ้าหน้าที่รัฐรังแกแบบทุกวันนี้เลย” นี่คือน้ำที่มวลชนสะท้อนถึงความเป็นพรรคคอมมิวนิสต์ ที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตการณ์และได้รับรู้ (นายสุด, สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2562)

สิ่งที่ผู้วิจัยได้สังเกตในช่วงที่ทำการวิจัยก็คือ หากเป็นผู้ที่ได้รับการจัดการศึกษาจากพรรค โดยเฉพาะหมู่บ้านที่มีผู้ปฏิบัติงานของพรรคอยู่จะมีความเข้าใจเรื่องกลไกอำนาจรัฐที่ไม่เป็นธรรมชาติ เข้าใจโครงสร้างสังคมที่ไม่เป็นธรรมชาติ เช่น หมู่บ้านห้วยเกษม ห้วยแห้ง ซึ่งอยู่ชายขอบป่าแก่งกระจาน ในแถบอำเภอหนองหญ้าปล้อง มีผู้ปฏิบัติงานของพรรคฯ อยู่จำนวนหนึ่ง จะมีการรวมตัวอย่างเข้มแข็ง มีความยืดหยุ่นในการต่อสู้เพื่อรักษาอัตลักษณ์ของกะเหรี่ยง โดยใช้มติคณะรัฐมนตรี 3 สิงหาคม พ.ศ.2553 เรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตกะเหรี่ยงเป็นธงนำ มีการรวมกลุ่มกันจัดทำธรรมนูญชุมชน เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และเป็นกฎเกณฑ์ของชุมชนร่วมกันในการจัดการป่าอย่างยั่งยืน สามารถรวมตัวกันได้เข้มแข็ง มีลักษณะประชาธิปไตยที่รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม และกล้าหาญที่จะลุกขึ้นสู้กับความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นจากกลไกอำนาจรัฐ โดยเฉพาะกับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน มีปฏิบัติการทางสังคมที่แสดงถึงความยืดหยุ่นที่จะรักษาอัตลักษณ์ ประเพณี ความเชื่อ และค่านิยมของกะเหรี่ยงหลายอย่าง เช่น มีการจัดงานตามประเพณีอย่างต่อเนื่อง เช่น งานบุญข้าวใหม่ งานผูกแขนเรียกขวัญกินข้าวห่อ มีลักษณะการใช้ประโยชน์จากที่ดินแบบกรรมสิทธิ์รวมหมู่ รวมทั้งมีการรวมกลุ่มกันไปชุมนุม ยื่นหนังสือ เมื่อมีความขัดแย้งในการจัดการที่ดินระหว่างเจ้าหน้าที่กรมอุทยานฯ กับชาวบ้านในพื้นที่ ทั้งที่อำเภอ ศาลากลางจังหวัด

รวมถึงรัฐสภา และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยล่าสุดเมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2563 ชาวบ้านที่มีที่ทำกินในเขตอำเภอหนองหญ้าปล้อง จ.เพชรบุรี ซึ่งมีพื้นที่ทำกินบางส่วน อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ได้ไปยื่นหนังสือต่อนายประภักดิ์ โปษสุชน ประธานคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาที่ดิน และการออกเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน สภาผู้แทนราษฎร กรณีถูกขูดพญาเสือเข้าจับกุมชาวบ้าน โดยกล่าวหาว่ามีการบุกรุกพื้นที่ ทั้งที่อยู่ระหว่างขั้นตอนการพิสูจน์สิทธิ์ตามพระราชบัญญัติอุทยานฉบับใหม่ 240 วัน ว่าชาวบ้านจะมีสิทธิ์อยู่ในพื้นที่ดังกล่าวหรือไม่ และได้มีกรรมการท่านหนึ่งลุกขึ้นโวยวาย และได้ชาวบ้านออกจากห้อง รวมทั้งใส่ร้ายว่าชาวบ้านทำลายและเผาป่าแก่งกระจาน นอกจากไปยื่นหนังสือที่รัฐสภาแล้วในวันเดียวกันชาวบ้านก็ได้ไปยื่นหนังสือที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย

นอกจากนี้ทุกครั้งที่มีการจัดงานอนุสรณ์สถานประชาชนภาคกลางตะวันตก ซึ่งตั้งอยู่ที่วัดยางน้ำกลัดเหนือ อ.หนองหญ้าปล้อง จ.เพชรบุรี ก็จะมีการจัดเสวนาโดยทางกรมการจัดงานได้เชิญนักพัฒนาเอกชน นักวิชาการ รวมทั้งเครือข่ายกะเหรี่ยงจากพื้นที่อื่น ๆ ในประเทศมาร่วมแลกเปลี่ยนแนวทางการแก้ปัญหา และแนวทางการต่อสู้ทุกปีอีกด้วย

ทั้งนี้หากเปรียบเทียบกับชุมชนที่ไม่ได้รับการจัดการศึกษาจากพรรคฯ ก็จะได้เห็นได้ชัดเจนว่ากลุ่มหลังจะไม่กล้ารวมตัว มักจะยอมทำตามสิ่งที่เจ้าหน้าที่รัฐสั่งให้ปฏิบัติ แม้ว่าจะต้องสูญเสียอัตลักษณ์ ความเชื่อ และประเพณีของตนไป รวมทั้งความสามัคคีในชุมชนก็ไม่ได้มีความเข้มแข็งมาก เช่นชุมชนที่มีผู้ปฏิบัติงานของพรรคฯ อยู่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความหวาดกลัว รวมถึงยังไม่เข้าใจกลไกการกดขี่ หรือความไม่เป็นธรรมทั้งหลายทั้งปวง ที่ก่อให้เกิดการช่วงชิงการจัดการทรัพยากรไปเป็นของอำนาจรัฐส่วนกลาง ต้องยอมทำทุกสิ่งทุกอย่างที่เจ้าหน้าที่สั่งให้ทำ แม้ว่าจะสูญเสียอัตลักษณ์ของตนไปก็ตาม

ปฏิกริยาต่ออำนาจรัฐและทุนของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน และปฏิบัติการต่อต้านของชนเผ่ามลายูในกัวเตมาลา

เนื่องด้วยพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานนั้นกว้างขวาง เป็นอุทยานแห่งชาติที่มีพื้นที่มากที่สุดในประเทศไทยคือมีพื้นที่ 1,821,687.84 ไร่ หรือ 2,914.70 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ที่เคยเป็นชุมชนกะเหรี่ยงดั้งเดิมหลายกลุ่ม ทั้งชุมชนที่เป็นชุมชนปกากะญอ ชุมชนดั้งเดิมของกะเหรี่ยงโพลั่ว หลังจากการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติในปี พ.ศ. 2524 ชุมชนต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนได้รับผลกระทบจากการประกาศเขตอุทยานฯ ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง บางชุมชนก็ถูกกระทำความรุนแรงจนถึงขั้นที่เรียกได้ว่าเป็นการก่อการร้ายโดยรัฐ บางชุมชนก็ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงเชิงโครงสร้าง หลายชุมชนถูกล้อมกรอบโดยกลไกอำนาจรัฐจนไม่กล้าขยับขยับเคลื่อน แต่หลายชุมชนก็

กล่าวหาญที่จะลุกขึ้นมาบอกกล่าวปัญหาของตน และสร้างพันธมิตรทางยุทธศาสตร์ร่วมกับ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมระดับชาติที่มีความก้าวหน้า เช่น ขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (P-move) เนื่องจากลักษณะการลุกขึ้นสู้ การต่อต้าน รวมทั้งการขัดขืนที่มีลักษณะเป็นการต่อต้านขัดขืนแบบรายวัน แบบที่ Scott ได้ศึกษาไว้ใน Everyday resistance นั้นมีลักษณะที่บางส่วน คล้ายคลึงกับชุมชนกะเหรี่ยงโดยรอบอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน แต่ก็มีลักษณะความแตกต่างใน บางประการ หากจะเปรียบเทียบการต่อต้านกลไกอำนาจรัฐของกะเหรี่ยงแก่งกระจานผู้วิจัยจะ ยกตัวอย่างงานวิจัยของ Alonso-Fradejas (2015) ที่ได้ยกตัวอย่างให้เห็นการตอบโต้ของชนเผ่าพื้นเมืองชวามาซาในพื้นที่ทางเหนือของกัวเตมาลา ที่ได้ลุกขึ้นมาปฏิบัติการตอบโต้บรรษัทเกษตรขนาดใหญ่ที่มาลงทุนในธุรกิจปาล์มน้ำมันและอ้อยในพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมของชนเผ่ามาซา Alberto ได้เขียนไว้ใน Anything but a story foretold: multiple politics of resistance to the agrarian extractivist project in Guatemala (2015) เกี่ยวกับปฏิบัติการของชนเผ่ามาซา และทุนนิยมกอบโกย ชูรีดในท้องถิ่นชนบทในกัวเตมาลาไว้โดย Alberto ได้พูดถึงทฤษฎี Agrarian extractivism และได้นำเสนอเหตุการณ์ที่กัวเตมาลา โดยยกตัวอย่างสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงกลางทศวรรษที่ 2000s ซึ่งเกิดการขยายตัวของธุรกิจเกษตรขนาดใหญ่ในที่ราบต่ำทางภาคเหนือ ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของชนพื้นเมืองเผ่ามาซากุ่มที่เรียกว่า Maya-Q' echi' โดยเฉพาะธุรกิจปาล์มน้ำมันและอ้อย ซึ่งก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานกับการควบคุมที่ดิน และก่อให้เกิดการคุกคามการ ดำรงชีวิตหลาย ๆ ทางแบบที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน โดยปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดการชูรีดกอบโกย ทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวเกิดจาก ความไม่พอใจและความขัดแย้งในธุรกิจเกษตรผ่านการ ครอบงำและชูรีด เขาได้นำเสนอให้เห็นภาพของการต่อต้านในหลายรูปแบบของชนพื้นเมืองกลุ่ม ดังกล่าว ที่ได้เปลี่ยนการจลาจลมาสู่ปฏิบัติการต่อต้านที่เป็นรูปธรรม เช่น การใช้ยุทธศาสตร์ปกป้อง ผืนดินที่พวกเขาเรียกว่าปฏิบัติการ "Defense of territory" ซึ่งจะแบ่งเป็น 2 รูปแบบได้แก่ 1. รูปแบบ การต่อต้านแบบรายวัน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อลดการชูรีดแรงงานและทำลายยุทธศาสตร์การขยายตัว ของบรรษัทเกษตรขนาดใหญ่ในพื้นที่ และ 2. ยุทธศาสตร์การจัดตั้งกองกำลังซึ่งมีลักษณะทั้งเชิงรุก และรับ ซึ่งกลายเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์การใช้กระบวนการการดำเนินคดีตามกฎหมาย ซึ่ง การจัดตั้งกองกำลังดังกล่าวต้องสร้างพันธมิตรในเชิงยุทธศาสตร์ กับตัวแสดงในระดับรัฐที่มี ความก้าวหน้า โดยเฉพาะขบวนการเคลื่อนไหวในระดับประเทศ ขณะที่ตัวแสดงอื่น ๆ รัฐ บรรษัท และพลังทางสังคมต่าง ๆ ที่ผลักดันอุตสาหกรรมอ้อย และน้ำมันปาล์มก็ก่อรูปโครงการของรัฐบาล ในฐานะที่เป็น "การลงทุนที่มีความรับผิดชอบและยั่งยืน" ผ่านวิธีการแบ่งแยกและชนะ "Pretty up" และ ใช้หลักนิติธรรม ซึ่ง 3 ยุทธศาสตร์ดังกล่าว ถูกนำมาใช้ผ่าน 3 รูปแบบคือ การแข่งขันทางอ้อม การใช้กฎหมาย รวมถึงรูปแบบการใช้ความรุนแรง ทั้งหลายทั้งปวงนำมาสู่การเมืองระดับพื้นที่ที่ว่า

ด้วยการเปลี่ยนแปลงของชานาชนบทในกัวเตมาลา ซึ่งประกอบไปด้วยการแทรกแซง และความตึงเครียดในหลายระดับ ไม่ว่าจะเป็น การระดมคน การนั่งเฉย หรืออย่างน้อยที่สุดก็คือการเปลี่ยนแปลงการขอมงานไปสู่การต่อต้านเมื่อเวลาผ่านไป โดยแนวคิดที่ว่าด้วยทุนนิยมกอบโกยทรัพยากรนั้นหมายถึงทุนนิยมที่กอบโกยเอาทรัพยากรจากดิน ไปขายในตลาดโลก กรณีศึกษาที่ Alberto ได้นำเสนอนั้นหมายถึงการใช้ทรัพยากรที่ดินของชนพื้นเมืองเผ่ามายาโดยบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ที่มาลงทุนในธุรกิจอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน และอ้อย ซึ่งเป็นธุรกิจเกษตรผ่านการลงทุนของอุตสาหกรรมการเงิน ซึ่งก่อให้เกิดแรงกดดันที่เพิ่มขึ้นต่อพื้นที่เกษตร และทรัพยากรธรรมชาติภายในและรอบ ๆ เศรษฐกิจที่เติบโตอย่างรวดเร็วผ่านกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศ เช่น BRICs โดยเงื่อนไขทางโครงสร้างที่เอื้อต่อการควบคุมขูดรีดจากที่ดิน น้ำ และทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ในกัวเตมาลาโดยบริษัทผูกขาดในประเทศที่ลงทุนในธุรกิจการเงิน อุตสาหกรรมเกษตร ซึ่งมักจะเป็นพันธมิตรกับนักลงทุน และนักการเงินข้ามชาติ ซึ่งจะพยายามเข้ามาควบคุมพื้นที่เกษตรขนาดใหญ่เพื่อลงทุนใน โรงงานอ้อย และปาล์ม โดยเกิดขึ้นพร้อมกับความพยายามเข้าครอบครองเหมือง น้ำมัน โรงงานไม้ที่เติบโตเร็ว การค้าคาร์บอน โรงงานพลังงานน้ำ ปศุสัตว์ การท่องเที่ยว ราคาแพง รวมทั้งการฟอกเงินจากธุรกิจยาเสพติด นอกจากนี้การเข้าครอบครองทรัพยากรที่ดินได้ก่อรูป และถูกก่อรูปด้วยการเกิดขึ้นของระเบียบเศรษฐกิจ และการปิดล้อมทางสิ่งแวดล้อม โครงการเหล่านี้ทำให้แรงกระเพื่อมมหาศาลที่เปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ของดินแดนชนบท

แม้ว่าผู้วิจัยจะยังไม่พบลักษณะทุนนิยมกอบโกยขูดรีดในท้องถิ่นชนบท (Agrarian extractivism capitalism) แบบเดียวกับที่ Alberto ยกตัวอย่างให้เห็นในกัวเตมาลาซึ่งได้แก่การใช้ประโยชน์จากที่ดินของชนพื้นเมืองชาวมายาเพื่อทำสวนปาล์มน้ำมัน และอ้อยขนาดใหญ่ส่งให้โรงงานแปรรูป แต่ในในพื้นที่วิจัยซึ่งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระเจาน และพื้นที่โดยรอบอุทยานแห่งชาติแก่งกระเจานก็พบลักษณะการลงทุนของบริษัทขนาดใหญ่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับรัฐบาลที่มาลงทุนสร้างนิคมอุตสาหกรรมบริการในพื้นที่วิจัย ได้แก่โครงการ “นิคมอุตสาหกรรมไทยโดมอนด์ซิตี้” ซึ่งได้ไปกว้านซื้อที่ดินในพื้นที่ใกล้อุทยานแห่งชาติแก่งกระเจาน นิคมอุตสาหกรรมบริการไทยโดมอนด์ซิตี้ดำเนินการ โดยบริษัทเพชรไทยพัฒนา โครงการดังกล่าวเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับความพยายามเสนอกลุ่มป่าแก่งกระเจานเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ ผู้วิจัยพบว่าโครงการดังกล่าวพยายามโฆษณาโดยอาศัยความเชื่อมโยงกับความเป็นมรดกโลก และเมื่อกลุ่มป่าแก่งกระเจานไม่ได้รับการรับรองเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติจากการพิจารณาของคณะกรรมการมรดกโลกเนื่องจากยังมีปัญหาการละเมิดสิทธิชนพื้นเมือง โครงการดังกล่าวก็ออกแคมเปญโฆษณาใน Youtube (โครงการไทยโดมอนด์ซิตี้, 2558) เชื่อมโยงกับความเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติของผืนป่าตะวันตกทุ่งใหญ่นเรศวรทั้ง ๆ ที่พื้นที่อยู่ไกลกันมาก โครงการ Thai Diamond City มีพื้นที่

กว่า 35,000 ไร่ โดยมีหนังสือจากสำนักงานนโยบายและแผน (สผ.) ถึงผู้ว่าการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ลงวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554 ว่าโครงการดังกล่าวผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ซึ่งมีมติเมื่อวันที่ 14 กันยายน พ.ศ.2554 ให้ความเห็นชอบรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการนิคมอุตสาหกรรมบริการ Thai Diamond City จังหวัดเพชรบุรีของบริษัท เพชรไทยพัฒนา จำกัด พร้อมทั้งให้บริษัทปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เสนอในรายงานอย่างเคร่งครัด และนี้อาจเป็นเหตุผลที่มีความพยายามอย่างยิ่งยวดจากรัฐบาลทุกสมัยที่ผ่านมาในการขึ้นทะเบียนกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ แม้ว่าจะต้องแลกมาด้วยการละเมิดสิทธิชนพื้นเมืองจนเข้าข่ายการก่อการร้ายโดยรัฐก็ตาม

โครงการนิคมอุตสาหกรรมบริการดังกล่าวเป็นรูปแบบทุนนิยมกอบโกยขูดรีดในท้องถิ่นชนบทรูปแบบหนึ่ง แม้จะต่างจากทุนนิยมกอบโกยเอาผลกำไรจากการใช้ผืนดินที่กัวเตมาลา แต่ก็คล้ายคลึงกับลักษณะที่ Alberto ได้นำเสนอในกัวเตมาลา กล่าวคือมีการท่องเที่ยวราคาแพง สนามกอล์ฟ รีสอร์ท และธุรกิจสังหาริมทรัพย์สำหรับชาวต่างชาติ สิ่งที่น่าสนใจในงานเขียนของ Alberto คือขบวนการเคลื่อนไหวในกัวเตมาลาที่คัดค้านทุนนิยมกอบโกยขูดรีดดังกล่าว ทุนนิยมกอบโกยขูดรีดในกัวเตมาลาอาศัยทุนการเงินที่มาพร้อมกับธุรกิจที่ลงทุนเรื่องพลังงาน สิ่งแวดล้อม และอาหาร ภายใต้บริบทที่มีแรงกดดันต่อพื้นที่เกษตรและทรัพยากรธรรมชาติ ภายใต้ต้องการความร่วมมือระหว่างประเทศ เช่น BRICs กลุ่มทุนเหล่านี้จะพยายามเข้าควบคุมพื้นที่เกษตรขนาดใหญ่สำหรับป้อนวัตถุดิบเข้าโรงงานอ้อย และปาล์มน้ำมัน รวมทั้งเกิดขึ้นพร้อมกับการพยายามเข้าครอบครองเหมือง น้ำมัน โรงงานไม้ที่เติบโตเร็ว การค้าคาร์บอน ปศุสัตว์ และการท่องเที่ยวราคาสูง ส่วนไทยโดมอนต์ซิติก็มาพร้อมแคมเปญธุรกิจแบบ convergent ซึ่งหมายถึงการรวมเอาสิ่งต่าง ๆ ที่หลากหลายมารวมไว้เพื่อให้เกิดเป็นสิ่งที่เหมือนกันที่สามารถสร้างมูลค่าและทำกำไรได้ เช่น ในโครงการดังกล่าวมีโฆษณาว่ามีโรงไฟฟ้าที่ใช้พลังงานสะอาด ธุรกิจสังหาริมทรัพย์ราคาสูงเพื่อดึงดูดชาวต่างชาติที่มีกำลังซื้อ โดยในพื้นที่จะมีสาธารณูปโภคครบครัน โรงเรียนนานาชาติ รวมทั้งศูนย์ออกกำลังกายขนาดใหญ่ และสนามกอล์ฟระดับ Hi-end ที่นักกอล์ฟมีชื่อเสียงระดับโลกเป็นผู้ออกแบบ (Jack Nicklaus และ Greg Norman) ขณะที่ทุนนิยมกอบโกยทรัพยากรธรรมชาติในเขตชนบทของกัวเตมาลา ใช้ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวพันกันผ่านการเตรียมที่ทางในรัฐบาลให้สอดคล้องกับการลงทุน สร้างอิทธิพลไม่เฉพาะกับกรอบด้านกฎเกณฑ์จากรัฐหรือสถาบัน แต่ครอบคลุมไปถึงแนวคิด วาทกรรม และปฏิบัติการของรัฐรวมทั้งผู้เล่นทางสังคมต่าง ๆ เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับบรรษัทเกษตรขนาดใหญ่ โครงการนิคมอุตสาหกรรมบริการก็ใช้ลักษณะเดียวกันจากความใกล้ชิด

รัฐบาลทุกสมัย มีปฏิบัติการต่าง ๆ และดึงผู้เล่นทางสังคมเช่น กลุ่มนายทุนในธุรกิจท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรีมาร่วมเป็นพันธมิตร และ โจมตีกะเหรี่ยงว่าขัดขวางการพัฒนา

อย่างไรก็ตามแม้ว่าลักษณะทุนนิยมขูดรีดกอบโกยในท้องถิ่นชนบทจะมีส่วนที่คล้ายกันระหว่างทุนนิยมขูดรีดกอบโกยที่ Alberto ยกตัวอย่างให้เห็นในกัวเตมาลากับในแก่งกระจาน แต่ลักษณะความเคลื่อนไหวของภาคประชาชนที่ต่อต้านทุนนิยมกอบโกยทั้งสองที่ก็มีลักษณะแตกต่างกันอย่างมาก ในกัวเตมาลานั้นกลุ่มชนพื้นเมือง Maya-Q' echi' นั้นเคลื่อนไหวในลักษณะที่มีลักษณะการต่อต้านที่ชัดเจนและมีรูปธรรม โดยมีการเปลี่ยนจากการก่อความก่อวุ่นวาย มาสู่ปฏิบัติการต่อต้านที่เป็นรูปธรรม เช่น การใช้ยุทธศาสตร์ปกป้องผืนดินที่พวกเขาเรียกว่าปฏิบัติการ “Defense of territory” ซึ่งจะแบ่งเป็น 2 รูปแบบได้แก่ 1. รูปแบบการต่อต้านแบบรายวัน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อลดการขูดรีดแรงงานและทำลายยุทธศาสตร์การขยายตัวของบริษัทเกษตรขนาดใหญ่ในพื้นที่ และ 2. ยุทธศาสตร์การจัดตั้งกองกำลังซึ่งมีลักษณะทั้งเชิงรุก และรับ ซึ่งกลายเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์การใช้กระบวนการการดำเนินคดีตามกฎหมาย ซึ่งการจัดตั้งกองกำลังดังกล่าวต้องสร้างพันธมิตรในเชิงยุทธศาสตร์ กับตัวแสดงในระดับรัฐที่มีความก้าวหน้า โดยเฉพาะขบวนการเคลื่อนไหวในระดับประเทศ

ขณะที่ลักษณะการต่อต้านของกะเหรี่ยงแก่งกระจานที่ทำในนามเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขตงานตะนาวศรีนั้นมีลักษณะเป็นเพียงองค์กรชาวบ้านที่รวมตัวกันเป็นเครือข่ายอย่างหลวม ๆ ไม่มีโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน แต่มีลักษณะรวมตัวกันเฉพาะกิจตามประเด็นที่เกิดขึ้นเป็นครั้ง ๆ แม้จะมีการสร้างพันธมิตรกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในระดับรัฐที่มีความก้าวหน้า เช่น กับขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (P-move) หรือสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทยในการร่วมกันผลักดันประเด็นร่วมกันบางประเด็น เช่น การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งป่า-ที่ดิน การผลักดันมติกรม.เรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตกะเหรี่ยง 3 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ให้เป็นพระราชบัญญัติคุ้มครองวิถีชาวเล-กะเหรี่ยง แต่รูปแบบการต่อต้านก็ไม่ได้ใช้วิธีการรุนแรงเช่นในลักษณะการตั้งเป็นกองกำลังพิทักษ์มาตุภูมิเช่นที่ชนพื้นเมืองชาวมายาทำในกัวเตมาลา แต่ใช้ยุทธวิธีขับเคลื่อนผ่านกลไกมติคณะรัฐมนตรี 3 สิงหาคม พ.ศ. 2553 และต่อต้านด้วยสันติวิธีผ่านวัฒนธรรมดั้งเดิม ซึ่งตรงกันข้ามกับโลกทัศน์ในการจัดการป่าของกลไกอำนาจรัฐที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมองป่าเป็นอินทรีย์ ไม่มีชุมชน ไม่มีจิตวิญญาณ และการอนุรักษ์ป่าจะต้องไม่มีคนอยู่ในพื้นที่ ขณะที่กะเหรี่ยงแก่งกระจานมีความเชื่อเรื่องจิตวิญญาณ และมองป่า ผืนดิน และทรัพยากรรอบ ๆ ตัวว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครอง

อย่างไรก็ตามมีความพยายามจากกะเหรี่ยงกลุ่มที่สัมพันธ์ใกล้ชิดกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ซึ่งจะประกาศเขตวัฒนธรรมพิเศษในพื้นที่ห้วยกระซู ซึ่งเป็นพื้นที่ทำกินดั้งเดิม

ของกะเหรี่ยง ไพลั่ว ใน ต.ยางน้ำก่ดเหนือ อ.หนองหญ้าปล้อง จ.เพชรบุรี และจะประกาศเขตพื้นที่ วัฒนธรรมพิเศษกันในวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2563 ที่จะถึงนี้ เป็นการประกาศเขตวัฒนธรรมพิเศษที่มีสถานะในเชิงการต่อสู้ที่สัมพันธ์กับวันเสียดินแดน (การเริ่มการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธของกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทยครั้งแรก, 7 สิงหาคม 2508) แต่ใช้แนวทางสันติวิธีเพื่อประกาศพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษของกะเหรี่ยงแก่งกระจานเป็นที่แรก

ทั้งนี้หากจะแบ่งปฏิกริยาต่ออำนาจรัฐและทุนของกะเหรี่ยงแก่งกระจานก็อาจแบ่งได้คร่าวเป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

1. กลุ่มกะเหรี่ยงแก่งกระจานที่ลุกขึ้นสู้ ยืนหยัดที่จะดำรงวิถีชีวิต สืบสานประเพณีความเชื่อ ค่านิยม และอัตลักษณ์ของตน

กะเหรี่ยงกลุ่มนี้ยังเชื่อมั่นในระบบกรรมสิทธิ์ส่วนรวม และกล้าหาญที่จะลุกขึ้นมาส่งเสียงต่อสังคม มีปฏิบัติการทางสังคมอย่างต่อเนื่อง และใช้เครื่องมือต่าง ๆ ที่จะสื่อสารออกสู่สาธารณะ ทั้งเครือข่ายสังคมออนไลน์ และวิธีการอื่น ๆ ตามแต่เงื่อนไขจะเอื้ออำนวย โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้เอ่ยถึงไปแล้วก่อนหน้านี้ แม้ว่าด้วยเงื่อนไขความจำเป็นทางเศรษฐกิจบางประการ รวมทั้งการจัดการปัญหาที่ดินของรัฐ ที่เข้ามากีดกันการจัดการป่าโดยชุมชน จะทำให้ไม่สามารถดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมได้เต็มที่ เช่นที่โครงการ ต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตไปบ้าง แต่ผู้วิจัยก็พบความพยายามที่จะสืบสานวิถีชีวิต ความเชื่อ อัตลักษณ์ ของตนเท่าที่เงื่อนไขจะเอื้ออำนวยให้ของกะเหรี่ยงกลุ่มนี้อยู่เสมอ รวมทั้งมีความพยายามในการไปเชื่อมประสานกับเครือข่ายอื่น ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิชุมชน และสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง เช่น ไปเชื่อมร้อยเครือข่ายกับเครือข่ายกะเหรี่ยงในพื้นที่อื่น ๆ เป็นเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย รวมทั้งเป็นแนวร่วมที่ช่วยสนับสนุนการเคลื่อนไหวของขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (P-move) อีกด้วย

ทั้งนี้ปฏิบัติการที่เป็นการต่อต้านกลไกอำนาจรัฐและทุนของกลุ่มนี้ก็มีหลายรูปแบบ ทั้งคือแ่ง จัดขึ้น ในลักษณะที่ Scott (1985) เรียกว่า Everyday Resistance เช่น การจับกลุ่มกันนิเทศเจ้าหน้าที่อุทยาน ปฏิบัติการเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่มีเงื่อนไขที่จะทำได้ในลักษณะที่ไม่เกิดการปะทะหรือการสร้างรูปแบบการขัดขืนอย่างเป็นทางการ เช่น การยืนหยัดทำไร่หมุนเวียน ด้วยการถางพื้นที่ที่ทิ้งไว้ให้เป็นไร่ชาก และเผาป่า เพื่อให้ธาตุอาหารกลับลงสู่ผืนดิน ที่เป็นการยืนหยัดสู้กับวาทกรรมกระแสหลักที่ครอบงำสังคมเรื่องการเผาป่า หรือการต่อต้านผ่านการปฏิบัติการผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ทั้ง Facebook, Twitter และ Youtube ร่วมกับภาคีเครือข่าย เช่นกรณีที่นายพอลละจิกู บังคับให้สูญหาย ก็มีการรวมตัวกันสร้างเครือข่ายปฏิบัติการผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ติดแฮชแท็ก #WeAreAllBilly ซึ่งเป็นการเลียนแบบปฏิบัติการปฏิวัติดอกมะลิที่ตะวันออกกลางซึ่งใช้

เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม รวมทั้งเมื่อมีกรณีนายชัยภูมิ ป่าแส แกนนำเครือข่ายเยาวชนชาติพันธุ์ลาหู่ถูกทหารยิงเสียชีวิต เครือข่ายกะเหรียงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เขตงานตะนาวศรีก็ร่วมปฏิบัติการผ่านสื่อสังคมออนไลน์ดังกล่าว ในปฏิบัติการทางสังคม ความเป็นธรรมให้นายชัยภูมิ ร่วมกับภาคีเครือข่าย รวมทั้งชนชั้นกลางที่เข้าใจและให้ความสำคัญกับปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งยังมีปฏิบัติการผ่านสื่อสังคมออนไลน์เป็นเครือข่ายที่ปฏิบัติการทุกวัน ในการรื้อถอนมายาคติต่อกะเหรียง ไม่ว่าจะเป็นวาทกรรมเรื่องไร้เดือนลอย เรื่องกะเหรียงคือผู้ทำลายป่า โดยการสร้างความเข้าใจต่อสาธารณะ ซึ่งการปฏิบัติการในลักษณะดังกล่าว ก็พบว่ามีการปฏิบัติการกันเป็นเครือข่ายภาคีพันธมิตร ทั้งจากสมาชิกขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม ทั้งจากสมาชิกสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย นักพัฒนาเอกชน รวมถึงนักวิชาการ และชนชั้นกลางที่เข้าใจมายาคติดังกล่าว

2. กลุ่มที่เชื่อมั่นในการแก้ไขปัญหของเจ้าหน้าที่รัฐ

นอกจากกลุ่มแรกที่ลุกขึ้นมาสู้กับอำนาจรัฐ และทุนแล้วที่พบในข้อ I. แล้ว จะมีกะเหรียงแก่จระจกบางส่วน ที่โอนอ่อนต่อการใช้อำนาจรัฐของกลไกอำนาจรัฐ เช่น ขอมรัมย์ติกรม. 30 มิถุนายน พ.ศ. 2541 โดยสาระสำคัญของมติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน พ.ศ. 2541 ได้กล่าวถึงเรื่องแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินในเขตป่า โดยกำหนดแนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานเป็น 3 ส่วน คือ การสำรวจการถือครองที่ดิน การพิสูจน์สิทธิ์ และการรับรองสิทธิ์ ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการในการสำรวจการถือครองที่ดินไว้ คือ ต้องเป็นที่ดินที่ทำกินต่อเนื่องนับจากวันสงวนหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายครั้งแรก (หากกล่าวให้ถึงที่สุด คือพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองป่า พ.ศ. 2481) นั่นหมายถึงว่าหากมีพื้นที่บางส่วน ชาวบ้านไม่ได้ทำประโยชน์แม้เพียงปีเดียว เจ้าหน้าที่จะไม่ดำเนินการรังวัดให้ และกันดินเป็นพื้นที่ป่าไม้ต่อไป ถ้าในปีต่อไปเกษตรกรรายนั้นมีการทำประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าว ก็จะถูกดำเนินการคดีตามกฎหมาย เนื่องจากถือเป็นการบุกรุกขยายพื้นที่เพิ่มเติม

ส่วนพื้นที่ที่ผ่านการสำรวจการถือครองที่ดินแล้ว ต้องเข้าสู่ขั้นตอนการพิสูจน์สิทธิ์ โดยใช้หลักฐานภาพถ่ายทางอากาศ (ถ้าไม่มีให้ใช้ภาพถ่ายดาวเทียมของกรมแผนที่ทหาร) ที่ถ่ายไว้เป็นครั้งแรก ภายหลังจากประกาศหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าตามกฎหมายป่าไม้ครั้งแรก (นั่นก็คือ ภาพถ่ายดาวเทียมของกรมแผนที่ทหาร ปี พ.ศ. 2495 เป็นต้นมา) เพื่อตรวจสอบการถือครองและทำประโยชน์ที่ดิน ว่ามีการเปลี่ยนแปลงแค่ไหน อย่างไรบ้าง จนถึงปัจจุบัน จากนั้น เมื่อผ่านขั้นตอนนี้แล้วก็เข้าสู่กระบวนการพิจารณารับรองสิทธิ์ หากพิสูจน์ได้ว่าที่ดินแปลงนั้น อยู่มาก่อนก็ให้รับรองสิทธิ์ตามกฎหมายป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 16 นั่นก็คือ การอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ (ภาษาชาวบ้านคือการเช่าที่ดินเองอยู่) ส่วนพื้นที่ที่มีความล่อแหลม

ลุ่มเสี่ยงต่อระบบนิเวศน์ ถึงแม้จะพิสูจน์ได้ว่าอยู่มาก่อนก็ตาม ให้จัดหาพื้นที่แห่งใหม่รองรับ (คือ การอพยพนั่นเอง) ทั้งนี้ ไม่ต้องพูดถึงพื้นที่ที่พิสูจน์แล้วว่าอยู่ที่หลัง ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ ให้มีการ อพยพออกจากพื้นที่ หากไม่สามารถดำเนินการได้ ให้ควบคุมพื้นที่ ห้ามมิให้มีการบุกรุกขยายพื้นที่ โดยเด็ดขาด

ดังนั้นก็มีกะเหรี่ยงแก่งกระจานบางส่วนเข้าสู่กระบวนการสำรวจการถือครองที่ดิน และการพิสูจน์สิทธิ์ จากการชักชวนของเจ้าหน้าที่อุทยานฯ มีการวางแผนเขต (หลัก CN) เพื่อเข้าสู่ กระบวนการสำรวจการถือครองที่ดิน แต่ท้ายที่สุดแล้วก็จะพบปัญหาเช่นเดียวกับพื้นที่อื่น ๆ ทั่วประเทศไทย ที่มีความขัดแย้งเรื่องป่า-ที่ดิน คือหากมีพื้นที่บางส่วน ชาวบ้านไม่ได้ทำประโยชน์ ต่อเนื่อง มีการเว้นการทำเกษตรในพื้นที่ดังกล่าวแม้เพียงปีเดียว เจ้าหน้าที่จะไม่ดำเนินการรังวัดให้ และกันคั้นเป็นพื้นที่ป่าไม้ต่อไป และหากถ้าในปีต่อไปเกษตรกรรายนั้นมีการทำประโยชน์ในพื้นที่ ดังกล่าว ก็จะถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย เนื่องจากถือเป็นการบุกรุกขยายพื้นที่เพิ่มเติม ซึ่งการนำมติ คณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน พ.ศ. 2541 นอกจากจะไม่สอดคล้องกับวิธีการเกษตรแบบไร่หมุนเวียน ของกะเหรี่ยงแล้ว ยังก่อให้เกิดความขัดแย้งในการจัดการที่ดินระหว่างประชาชนและรัฐขึ้นทั่ว ประเทศอีกด้วย เช่นเหตุที่เกิดเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 หน่วยเฉพาะกิจปฏิบัติการพิเศษผู้ พิทักษ์อุทยานแห่งชาติและสัตว์ป่า (พญาเสือ) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช นำโดย นายพันชกร โปธิบัณฑิต ได้สนธิกำลังเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เจ้าหน้าที่ทหารหน่วย เฉพาะกิจทัพพระยาเสือ เจ้าหน้าที่ฐานปฏิบัติการป้องกันรักษาป่าที่ พบ.1 (แม่คะเมย) เจ้าหน้าที่ บก.ปทส.จ.เพชรบุรี และเจ้าหน้าที่กอ.รมน. จ.เพชรบุรี กว่า 30 นาย ได้ร่วมกันเข้าตรวจสอบพื้นที่ ป่าห้วยกระซู้ บ้านลิ้นช้าง ม.3 ต.ยางน้ำกลัดเหนือ อ.หนองหญ้าปล้อง จ.เพชรบุรี ในเขตพื้นที่ อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน หลังได้รับแจ้งว่ามีผู้บุกรุกแผ้วถางทำลาย และทำให้ป่าเสื่อมสภาพ โดยไม่ได้รับอนุญาต เบื้องต้นเจ้าหน้าที่ได้แจ้งเอาผิดผู้แจ้งครอบครองทำประโยชน์ในพื้นที่จำนวน 5 ราย ฐานร่วมกันยึดถือหรือครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่าหรือกระทำการใด ๆ ให้ เสื่อมสภาพ หรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิม ตามมาตรา 19 (1) พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ร่วมกันเข้าไปดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อหาผลประโยชน์ ตามมาตรา 19 (6) พ.ร.บ.อุทยาน แห่งชาติ พ.ศ. 2562 และข้อหาอื่น ๆ (‘ฉก.พญาเสือ’ สนธิกำลังตรวจป่าห้วยกระซู้ พบถูกบุกรุก เพียง แจ้งความดำเนินคดีทันที 5 ราย, 2563) ซึ่งกลุ่มคนดังกล่าวได้เข้าสู่กระบวนการสำรวจการถือ ครองที่ดิน และการตรวจสอบสิทธิ์ตามคำชักชวนของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน แต่เมื่อ ทำเกษตรกรรมตามวิถีชีวิตกะเหรี่ยงก็กลับถูกเจ้าหน้าที่ฟ้องร้อง ดำเนินคดีดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ด้วยกลไกอำนาจรัฐที่กระทำการต่อชนพื้นเมืองแก่งกระจานด้วยความรุนแรง ชาวบ้านเองก็ไม่มีทาง

ให้เลิกเดินมากนัก หลายคนต้องยอมจำนนเข้าสู่กระบวนการพิสูจน์สิทธิ์ตามแนวทางนี้ เนื่องจากความหวาดกลัวจะสูญเสียที่ดิน

นอกจากนี้กลุ่มชาวบ้านที่เชื่อมั่นในการแก้ไขปัญหาเรื่องป่า-ที่ดินของรัฐ ยังประกอบไปด้วยกลุ่มคนที่ได้ผลประโยชน์จากการเข้าไปเป็นลูกจ้างอุทยาน หรือครอบครัวของผู้ที่เข้าไปเป็นลูกจ้างอุทยาน กลุ่มนี้ก็จะยอมทำตามที่เจ้าหน้าที่อุทยานสั่งการทุกอย่าง แม้จะต้องสูญเสียวิถีชีวิต อัตลักษณ์ และความเชื่อของตนไป

3. กลุ่มที่ไม่ชัดเจนว่าจะยึดแนวทางใดในการดำรงชีวิต และรูปแบบการทำการเกษตร กลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มกะเหรี่ยงที่ยังไม่แน่ใจว่าจะยึดแนวทางใดในการดำรงชีวิต จะใช้แนวทางแบบกลุ่มแรก ที่ยืนหยัดต่ออัตลักษณ์ วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีของกะเหรี่ยง รวมทั้งใช้สิทธิในการครอบครองที่ดินแบบสิทธิหน้าหมู่บ้าน หรือกรรมสิทธิ์ส่วนรวมที่ทุกคนในชุมชนมีสิทธิใช้ทรัพยากรร่วมกัน ก็ยังไม่มั่นใจ หรือจะเชื่อมั่นในกลไกอำนาจรัฐก็อาจกล่าวไม่ได้เต็มที่นัก เพราะยังคงมีความหวาดระแวงกลไกใช้อำนาจรัฐที่ไม่เป็นธรรม ดังนั้นกลุ่มนี้จึงมักจะเป็นผู้สังเกตการณ์อยู่ห่าง ๆ เมื่อเกิดความขัดแย้งในการจัดการป่า-ที่ดินระหว่างชุมชนและอุทยานฯ รวมทั้งไม่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่กลุ่มแรกจัด แต่ก็สังเกตการณ์อยู่ห่าง ๆ หากกลุ่มใดมีแนวโน้มที่จะได้เปรียบจากการเคลื่อนไหว ก็พร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรม

อย่างไรก็ตามจากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยพบว่ากลุ่มนี้มีจำนวนไม่มากนัก เนื่องจากจะไม่ได้ได้รับความไว้วางใจจากทั้งสองกลุ่ม ทั้งกลุ่มที่ยืนหยัดวิถีการดำรงชีวิต และวิถีการผลิตแบบกะเหรี่ยง กับกลุ่มที่ไปยอมรับการแก้ไขปัญหาของเจ้าหน้าที่รัฐ

สรุปได้ว่าปฏิริยาต่ออำนาจรัฐและทุนของกะเหรี่ยงแก่งกระเจานนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เมื่ออำนาจรัฐและทุนยังเข้ามาไม่ถึงชุมชนพวกเขา ก็สามารถดำรงชีวิตด้วยความเชื่อ ค่านิยม และวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมได้ หากเมื่อใดที่อำนาจรัฐและทุนเริ่มคืบคลานเข้าสู่ชุมชน ก็ได้รับผลกระทบมากบ้างน้อยบ้างตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และด้วยความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่กะเหรี่ยงแก่งกระเจานได้รับตลอดมา ไม่ว่าจะเป็นการถูกแปะป้ายตีตราว่าเป็นผู้ทำลายป่า ที่ลดทอนความภาคภูมิใจใน อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตของตน หรือแม้กระทั่งกลไกอำนาจรัฐที่กระทำความรุนแรงต่อกะเหรี่ยงแก่งกระเจานจนเข้าข่ายการก่อการร้ายโดยรัฐ ก็ยังเป็นการผลิตซ้ำความรู้สึกด้อยค่า และตกเป็นรองในมิติความสัมพันธ์เชิงอำนาจ แต่ด้วยความพยายามขององค์กรชาวบ้านในนามเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เขตงานตะนาวศรี รวมทั้งภาคีเครือข่าย ที่เป็นพันธมิตรในการขับเคลื่อน ต่อสู้เรียกร้องสิทธิก็ทำให้กะเหรี่ยงแก่งกระเจานกล้าที่จะลุกขึ้นมาตอบโต้ต่อพลังต่าง ๆ ข้างต้น ด้วยการยืนหยัดในความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี และวิถีการผลิตแบบไร้หมุนเวียนที่เป็นแกนกลางของวิถีชีวิตกะเหรี่ยง รวมทั้งการใช้การ

ต่อต้านในหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการต่อต้านแบบรายวัน จนไปถึงความพยายามในการรวมกลุ่มเพื่อจะพิทักษ์ผืนดินมาตุภูมิให้ปลอดภัยจากกลไกอำนาจรัฐและทุนที่จะเข้ามาคุกคาม โดยใช้เครื่องมือและกลไกทางกฎหมายเช่น มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง 3 สิงหาคม 2553 เป็นธงนำในการสถาปนาเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ แม้ความพยายามของพวกเขาจะไม่สำเร็จในขณะที่ผู้วิจัยกำลังเขียนบทสรุปนี้อยู่ในขณะนี้ แต่ผู้วิจัยก็คาดหวังว่าพวกเขาจะสามารถยื่นหยัดสถาปนาพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ เพื่อเป็นพลังตอบโต้กับอำนาจรัฐและทุนที่เข้ามาถึงชุมชนกะเหรี่ยงได้อย่างมีพลัง รวมทั้งกลไกอำนาจรัฐเองต้องเลิกมองกะเหรี่ยงแก่่งกระงานว่าเป็นภัยต่อความมั่นคง ซึ่งเป็นผลพวงจากสถานการณ์ในยุคสงครามเย็นที่เป็นภาพจำของเจ้าหน้าที่รัฐที่เป็นมรดกตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน เพราะพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเอง ก็แสวงหาแนวทางการต่อสู้ด้วยแนวทางสันติวิธี ดังจะเห็นจากความพยายามไปจัดตั้งพรรคการเมืองเพื่อต่อสู้ตามระบอบประชาธิปไตย แม้ว่าพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เขตงานภาคตะวันตก จะมีบทบาทในการก่อรูปการจิตสำนึกให้แก่กะเหรี่ยงในพื้นที่นี้ แต่ก็ไม่ใช่กะเหรี่ยงแก่่งกระงานทั้งหมดที่เข้าร่วมการต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย หรือแม้จะเป็นกะเหรี่ยงที่เคยเข้าร่วมการต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย การลุกขึ้นมาต่อต้านอำนาจรัฐและทุนของกะเหรี่ยงแก่่งกระงานก็ไม่ได้ทำในนามพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเขตงานภาคกลางตะวันตกอีกต่อไป แต่เป็นการต่อต้านในนามองค์กรชาวบ้านที่เรียกว่าเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขตงานตะนาวศรี ซึ่งก็มีการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายอย่างหลวม ๆ นอกจากรูปแบบการต่อต้านที่กล่าวมาแล้วนั้นก็ยังมีการทำยุทธศาสตร์แนวร่วมกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่มีความก้าวหน้าในระดับชาติไม่ว่าจะเป็นขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (P-move) หรือสหภาพผ้าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย รวมทั้งนักวิชาการ นักพัฒนาเอกชน ผู้รักความเป็นธรรม ซึ่งรวมถึงการใช้กระบวนการทางกฎหมายเพื่อต่อสู้กับกลไกอำนาจรัฐที่เข้ามาคุกคามคนในชุมชนผ่านความช่วยเหลือของนักพัฒนาเอกชน และนักวิชาการ นอกจากนี้ยังมีการใช้เครื่องมือเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารออกสู่สาธารณะ เพื่อรื้อถอนมายาคติหลักที่ครอบงำคนในสังคมอยู่ได้อย่างมีพลัง

บทที่ 7

สรุปผล อภิปรายผล และเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องเศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยกระบวนการตกขอบ และปฏิบัติการต่ออำนาจรัฐและทุนของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง: กรณีศึกษากะเหรี่ยงแก่งกระจาน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเป็นชายขอบของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและพื้นที่โดยรอบอุทยานฯ รวมทั้งผลกระทบจากการถูกทำให้เป็นชายขอบ ซึ่งเกิดจากอำนาจรัฐ ทุน และวัฒนธรรมสมัยใหม่ รวมทั้งศึกษาปฏิบัติการต่าง ๆ ของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานที่มีต่อการจัดการป่าและที่ดินของรัฐ และศึกษานิเวศวิทยาชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เพื่อนำไปสู่แนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเรื่องปัญหาการจัดการทรัพยากรป่าและที่ดินในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

จุดยืนทางญาณวิทยาของผู้วิจัยจึงเป็นจุดยืนของเศรษฐศาสตร์การเมืองแนววิพากษ์ ที่มุ่งสลายมายาคติ และเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้นสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ที่ศึกษา โดยผู้วิจัยอาศัยหลัก Standpoint epistemology ยืนอยู่ข้างเดียวกับผู้ถูกกดขี่ขูดรีด โดยวิธีวิทยาการวิจัยนี้ จะเป็นการวิจัยในระดับพื้นที่เพื่อการต่อต้าน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบ Standpoint epistemology ทำการศึกษาผ่านมุมมองทางเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงบูรณาการ

Foucault (n.d. อ้างถึงใน Schwandt, 2007, pp. 276-277) ได้กล่าวถึงความรู้ที่ถูกปราบปราม ซึ่ง Foucault ใช้คำว่า “Subjugated knowledge” ซึ่งหมายถึงความรู้ที่กลุ่มอำนาจนำในสังคมได้ดึงไปใช้ประโยชน์หรือถูกละเลย หรือไม่ก็ถูกตั้งคำถามมากมาย บ้างก็ว่าเป็นความรู้แบบพื้น ๆ ที่ขาดคุณสมบัติที่พอเพียง ความรู้เหล่านี้เป็นความรู้ของประชาชนชายขอบทั้งหลาย เรื่องราวในประวัติศาสตร์กะเหรี่ยงที่รัฐไทยยอมรับและเชิดชูในอดีตตลอดจนมวลความรู้ที่กะเหรี่ยงได้สั่งสมมาเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้าน ฯลฯ เหล่านี้ รัฐไทยในปัจจุบันไม่ให้คุณค่า ถูกละเลย เพิกเฉยต่อสิทธิตามธรรมชาติ และธรรมเนียมประเพณี สิ่งเหล่านี้ Foucault เรียกว่าความรู้ที่ถูกปราบปราม

นอกจากนี้ Foucault ยังกล่าวต่อไปว่าการปรากฏตัวขึ้นใหม่ของความรู้ที่ถูกปราบปราม อันรวมถึงความรู้จากท้องถิ่น ความรู้ที่ถูกหาว่าขาดคุณสมบัติทางวิชาการ จะทำให้การวิพากษ์ทำหน้าที่ได้ดี (Schwandt, 2007, pp. 276-277) การจะทำให้ความจริง ความรู้ต่าง ๆ ของชนเผ่ากะเหรี่ยง ปรากฏขึ้นต้องอาศัยการศึกษาที่ใช้หลักจุดยืนทางญาณวิทยา หรือ Standpoint epistemology ดังเช่นการศึกษาจากจุดยืนของสตรี เกย์ เลสเบียน คนผิวดำ หรือกลุ่มชาติพันธุ์ชายขอบ

การศึกษาแบบญาณวิทยาต้านจุดยืน มีสมมุติฐานร่วมกันว่าการจะได้ความรู้จริง ต้องเริ่มจากการเข้าถึงประสบการณ์ สิ่งที่เป็นประโยชน์และระบบคุณค่าของกลุ่มที่ถูกปิดกั้น ซึ่งทำให้กลุ่มดังกล่าวตกเป็นชายขอบมาตลอด โดยวิธีนี้เท่านั้นที่ชุดความรู้ของกระแสหลัก ฝ่ายครอบงำจะถูกวิพากษ์อย่างถึงแก่น และแก้ไขให้ถูกต้อง อันถือเป็นการรื้อสร้าง (Deconstruction) สิ่งที่เราเรียกว่า “ความรู้” เดิมทีครอบงำ แลให้เห็นการปิดกั้นและความคิดครอบงำ เช่น กรณีชายเป็นใหญ่ การเหยียดผิว และกรณีชนเผ่ากะเหรี่ยง ก็คือกระบวนการสร้างการตกขอบ ดังนั้นวิธีวิทยาการวิจัย จึงเป็นการวิจัยในระดับพื้นที่ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เป็นการศึกษาผ่านมุมมองทางเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงบูรณาการ

ผลการศึกษาพบว่ากะเหรี่ยงแก่งกระจานนั้นต้องกลายเป็น “คนตกขอบ” เนื่องจากปัจจัยหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการทรัพยากร ที่ทำให้ไม่สามารถทำไร่หมุนเวียนตามวิถีชีวิตดั้งเดิม และนำมาซึ่งการสูญเสียอัตลักษณ์หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นวิถีการดำรงชีวิต รวมทั้งประเพณีต่าง ๆ ที่สูญหายไป ยิ่งกว่านั้นการเข้ามาจัดการทรัพยากรป่าของรัฐ ยังทำให้กะเหรี่ยงแก่งกระจานถูกระงับด้วยความรุนแรงจากกลไกอำนาจรัฐที่มีลักษณะเป็นการก่อการร้ายโดยรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการถูกบังคับอพยพ การเผาบ้านเรือน รวมทั้งการฆาตกรรมแกนนำ นอกจากนี้การรูดคืบของทุนนิยมก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ทำให้กะเหรี่ยงแก่งกระจานต้องตกอยู่ในภาวะ “ตกขอบ” เมื่อกะเหรี่ยงซึ่งเคยมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ไม่สามารถทำการเกษตรแบบยังชีพได้ ต้องกลายมาเป็นแรงงานรับจ้างนอกพื้นที่ บางส่วนยังได้รับค่าจ้างน้อยกว่าค่าแรงขั้นต่ำตามกฎหมาย เนื่องจากบางคนยังไม่มีบัตรประชาชน หรือต้องกลายมาเป็นแรงงานนอกระบบภายใต้ความช่วยเหลือของมูลนิธิหนึ่งที่เข้ามาส่งเสริมอาชีพให้แก่สตรีกะเหรี่ยง และต้องกลายเป็นชนชั้นแรงงานเสี่ยง (Precariat) แม้ว่าจะสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจให้แก่กะเหรี่ยงที่เข้าไปร่วม แต่สิ่งที่จะต้องแลกคือการไม่สามารถสืบสานลายผ้าทอที่เป็นอัตลักษณ์ของตนได้ เนื่องจากต้องทอผ้าตามลวดลายที่ตลาดต้องการ และได้รับค่าจ้างเป็นรายวันซึ่งต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนดมาก แม้ว่าหลังจากทอผ้าเสร็จจะได้รับผลตอบแทนอีกครั้งหนึ่งเป็นผลตอบแทนการทอผ้าเป็นรายชิ้น แต่หากเทียบกับราคาผ้าที่มูลนิธิดังกล่าวนำไปขายต่อกันับว่ามูลนิธิดังกล่าวได้รับมูลค่าส่วนเกินไปจำนวนมาก ดังนั้นเมื่อชาวบ้านไม่สามารถทำไร่หมุนเวียนเพื่อทำการผลิตแบบยังชีพเพื่อให้ได้ข้าวสำหรับพอบริโภคทั้งครอบครัวได้ ชาวบ้านก็ถูกบังคับทางอ้อมให้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมอาชีพก็ต้องใช้เวลาไปกับการทอผ้าตามลายที่ตลาดต้องการ นอกจากนี้การเข้ามาของทุนข้ามชาติที่เข้ามาทำเหมืองหลายประเภทก็ล้วนส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของกะเหรี่ยงทั้งสิ้น รวมทั้งการเข้ามาทำไม้ของบริษัททำไม้ตามนโยบายสัมปทานป่าของรัฐบาลในอดีต ที่เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้พื้นที่ป่าในแก่งกระจานสูญเสียดังกล่าว และทำให้กะเหรี่ยงต้องตกเป็นจำเลยของสังคมว่าเป็นผู้ตัดไม้ทำลายป่า

นอกจากนี้การตีตรา (Stigmatization) ต่าง ๆ ที่ลดทอนความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตน ก็ทำให้กะเหรี่ยงส่วนใหญ่ไม่ต้องการแสดงตัวตน จึงทำให้วัฒนธรรมสมัยใหม่เข้ามากลืนกินวัฒนธรรมและ อัตลักษณ์ดั้งเดิมได้โดยง่าย อย่างไรก็ตามเมื่อมีความพยายามรวมตัวกันเป็นองค์กรชาวบ้านในนามเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีบทบาทอย่างมากในการรื้อฟื้นความเชื่อ ค่านิยม วิถีชีวิต และอัตลักษณ์ของกะเหรี่ยง รวมทั้งได้ณรงค์ผลักดันเชิงนโยบาย ก็ทำให้ความภาคภูมิใจในวิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม รวมทั้งอัตลักษณ์ของกะเหรี่ยงค่อย ๆ ถูกรื้อฟื้นขึ้นมาในที่สุด

สรุปผล

กระบวนการตกขอบของกะเหรี่ยงแก่งกระจาน

กระบวนการเป็นชายขอบของกะเหรี่ยงแก่งกระจานนั้นเกิดจากปัจจัยหลายประการ แม้ว่าหลักฐานทางประวัติศาสตร์จะชี้ชัดว่ากะเหรี่ยงกะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมกลุ่มหนึ่งที่อยู่ในดินแดนสุวรรณภูมิร่วมกับชนชาติพม่า มอญ และสยาม และมีส่วนร่วมในประวัติศาสตร์สยามตลอดมา โดยพื้นที่ที่กะเหรี่ยงอาศัยอยู่ได้ทำหน้าที่เป็นดินแดนกันชน ระหว่างอาณาจักรกรุงศรีอยุธยาและพม่า โดยกะเหรี่ยงจะทำหน้าที่สืบทอด และร่วมเป็นกองกำลังในทัพของอยุธยา นอกจากนี้ยังมีหลักฐานว่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้ทรงแต่งตั้งหัวหน้าหมู่บ้านกะเหรี่ยงที่เรียกกันว่า พระวอ ซึ่งเป็นหัวหน้าหมู่บ้านกะเหรี่ยงแถวแม่สอด และแม่ละเมา เป็นนายด่านแม่ละเมา (วุฒิ บุญเลิศ, 2546)

มาถึงสมัยถัดมา คือสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ กะเหรี่ยงทางตะวันตกก็ยังได้รับมอบหน้าที่ให้เป็นกองกำลังรักษาชายแดนไทย เมื่อรัชกาลที่ 3 ทรงขึ้นครองราชย์ได้ 20 ปี ได้ทรงให้กองกำลังชาวกะเหรี่ยงควบคุมพื้นที่ชายแดนไทย พม่า นับแต่ ด่านแม่กลอง อุ่มผาง เมืองตาก กาญจนบุรี มาจนถึงราชบุรี ผู้นำกองกำลังชาวกะเหรี่ยงที่ดูแลชายแดนด้านดังกล่าวในรัชสมัยของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 ที่ทำหน้าที่เป็นนายกองด่านนั้นคือ หลวงพิทักษ์ศิริมาตย์ ซึ่งตำแหน่งดังกล่าวได้สืบทอดกันมาจนมาถึงรัชสมัยของรัชกาลที่ 5 และได้ถูกยกเลิกไปในปี พ.ศ. 2444 เมื่อมีการแต่งตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านกะเหรี่ยง (วุฒิ บุญเลิศ, 2546)

และเนื่องจากกะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชนที่มักจะเคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่เสมอ พวกเขาก็มักจะเคลื่อนย้ายไปมาระหว่างชายแดนไทย-พม่า ซึ่งจะเป็นเหตุที่จะถูกอ้างว่าเป็นประชากรของอังกฤษ หลังจากอังกฤษเข้ายึดพม่าได้แล้ว ก่อให้เกิดความวิตกกังวลต่อฝ่ายไทยเรื่องการย้ายถิ่นฐานและโยกย้ายที่อยู่ของกะเหรี่ยงทางตะวันตก ชาวกะเหรี่ยงจึงถูกคิดเข้ามาใกล้ชิดกับอำนาจรัฐและการควบคุมของรัฐไทย เนื่องจากพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 ทรงตระหนักว่าพวกกะเหรี่ยงและละว้าซึ่ง

ไม่ได้เป็นทั้งไพร่และข้าราชการ หากต้องเสียไปให้แก่อังกฤษ ไทยจะไม่มีศักยภาพพอที่จะป้องกันชายแดนต้นตอได้ ฝ่ายไทยจึงเข้ามาดูแล และให้ความสัมพันธ์ร่วมมือกับกลุ่มชนเหล่านี้เพื่อให้มีความคุ้นเคยกับคนไทย พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 ทรงแสดงออกในหลายกรณีว่า พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ของกะเหรี่ยงด้วย ดังที่มีหนังสือไปยังเซอร์ จอห์น บาวริง ในพ.ศ. 2397 ดังมีใจความดังนี้

“จากผู้นำประเทศสยามซึ่งมีอำนาจสูงสุดในราชอาณาจักรสยามและอาณาบริเวณภายใต้การปกครองของไทย อันมีลาวเฉียงทางตะวันออกเฉียงเหนือ และลาวโค้ทางตอนเหนือ และตะวันออกเฉียงเหนือ ข่า ของ ทางตะวันออกเฉียง กัมพูเดีย หรือกัมพูชา ซึ่งอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ และตลอดแหลมมาลาทางตอนใต้ และกะเหรี่ยงทางตะวันตก” (โรนัลด์ ดี. รินาร์ด, อ้างถึงใน วุฒิบูลีส, 2546)

หลังจากการปฏิรูปการปกครองในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งมีการรวมศูนย์อำนาจเข้าสู่การบริหารราชการส่วนกลางแล้ว ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2444 – 2475 ทุก ๆ 3 ปี ผู้นำกะเหรี่ยงต้องเข้าร่วมพิธีค้ำน้ำพิพัฒน์สัตยาที่เมืองราชบุรี เพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ เมื่อพระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ได้เริ่มจัดระเบียบการปกครองท้องที่แบ่งการปกครองออกเป็นมณฑล นี่คือนโยบายที่แสดงให้เห็นว่าสยามยอมรับดินแดนที่เป็นชุมชนของกะเหรี่ยง และผู้นำกะเหรี่ยงเป็นส่วนหนึ่งของสยามสมัยใหม่ด้วย

จะพบว่าในประวัติศาสตร์ตลอดระยะเวลาตั้งแต่กรุงศรีอยุธยาจนถึงรัตนโกสินทร์นั้น กะเหรี่ยงได้รับการยอมรับให้เป็นส่วนหนึ่งของสยามเสมอมา แม้เมื่อมีการปฏิรูประบบราชการมาไว้ที่ส่วนกลาง และมีการแบ่งการปกครองออกเป็นมณฑลแล้วก็ตาม ผู้นำกะเหรี่ยงตะวันตกยังคงต้องเข้าร่วมพิธีค้ำน้ำพิพัฒน์สัตยาที่เมืองราชบุรี

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบว่าแนวคิดว่าด้วยความเป็นชายขอบยังไม่เพียงพอที่จะอธิบายลักษณะของกะเหรี่ยงแก่กระงาน แต่ต้องอธิบายด้วยแนวคิดที่ว่าด้วยกระบวนการตกขอบ ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อให้กะเหรี่ยงแก่กระงานเป็นชายขอบ หรือท้ายที่สุดแล้วด้วยลักษณะความรุนแรงทางกายภาพจากกลไกอำนาจรัฐ หรือสิ่งที่อัลธูแซร์เรียกว่า กลไกด้านการปราบปรามของรัฐ (กปร.) และความรุนแรงด้านอุดมการณ์ หรือกลไกด้านอุดมการณ์ของรัฐ (กอร.) นั้นอาจจะเรียกได้ด้วยซ้ำว่ากะเหรี่ยงแก่กระงานนั้นเป็นยิ่งกว่ากลุ่มคนชายขอบ แต่เป็นกลุ่มคนตกขอบ (Super-marginalized) เสียด้วยซ้ำเนื่องจากมีลักษณะที่มีการผลิตซ้ำกลไกด้านการปราบปรามของรัฐอย่างต่อเนื่อง และมีความรุนแรงมาก นับตั้งแต่การบังคับอพยพ ไล่รื้อ หรือกระทั่งเผาบ้านเรือนของกะเหรี่ยงแก่กระงาน รวมถึงการฆาตกรรมแกนนำถึงสองคน ทั้งหลายเหล่านี้สามารถกล่าวได้ว่ากะเหรี่ยงแก่กระงานถูกกระทำจากการก่อการร้ายโดยรัฐ ซึ่งหมายถึงการที่รัฐกระทำ ความรุนแรงอย่างสาหัสต่อพลเมืองในรัฐของตน เมื่อรวมกับความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ที่กะเหรี่ยงแก่กระงาน

ถูกกระทำการผ่านสิ่งที่เรียกว่าความรู้ที่ถูกปราบปราม ซึ่งเป็นความรู้ที่กลุ่มอำนาจนำในสังคมละเลย และตั้งคำถามมากมาย รวมทั้งถูกกล่าวหาว่าเป็นความรู้ที่ระดับพื้น ๆ ที่ขาดคุณสมบัติที่พอเพียง ความรู้เหล่านี้เป็นความรู้ของประชาชนชายขอบทั้งหลาย เรื่องราวในประวัติศาสตร์กะเหรี่ยงที่รัฐไทยยอมรับและเชิดชูในอดีตตลอดจนมวลความรู้ที่กะเหรี่ยงได้ส่งสมมาเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้าน ฯลฯ เหล่านี้ รัฐไทยในปัจจุบันไม่ให้คุณค่า ถูกละเลย เพิกเฉยต่อสิทธิตามธรรมชาติ และธรรมเนียมประเพณี สิ่งเหล่านี้ Foucault เรียกว่าความรู้ที่ถูกปราบปราม รวมทั้งการถูกขูดรีดอย่างหนักหน่วง จนถึงขั้นที่เรียกว่า Super-exploitation จากการถูกบีบไม่ให้สามารถดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมตามความเชื่อได้ จำต้องออกไปเป็นแรงงานรับจ้างนอกชุมชน ก็รับค่าจ้างต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดมาก หากจะสรุปปัจจัยที่ก่อให้เกิดภาวะตกขอบของกะเหรี่ยงแก่กระเจานก็สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การขยายตัวของทุนนิยมโลกและการรุกรานของทุน

การขยายตัวของทุนนิยมโลกเข้ามาในผืนป่าตะวันตกหลังจากการลงนามในสนธิสัญญาเบาว์ริงในปี พ.ศ. 2398 ในรัชกาลที่ 4 ซึ่งเป็นหมุดหมายสำคัญในการนำพาสยามไปเข้าไปสู่วงจรเศรษฐกิจของทุนนิยมโลก แต่สำหรับป่าตะวันตกนั้นผลจากสนธิสัญญาเบาว์ริงเริ่มส่งผลให้เห็นในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อมีการเปิดสัมปทานเหมืองแร่ดีบุกในเขตอ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2434 โดยเริ่มจากเหมืองแร่พระเจดีย์ (ทุ่งเจดีย์) ซึ่งเป็นกิจการของนายเฮ็กกี (Heggie) เป็นผู้ควบคุมกิจการ ซึ่งเป็นชาวต่างชาติ หลังจากที่รองเจ้ากรมโลหะกิจ นายเซอร์เบิร์ต วาริงตัน สมิทส์ เสร็จสิ้นการสำรวจการทำเหมืองแร่ในเขตสวนผึ้งในปี พ.ศ. 2438 ในปี พ.ศ. 2444 รัฐบาลจึงได้ออกพระราชบัญญัติเหมืองแร่ โดยได้ให้สัมปทานเหมืองแร่ดีบุกในตำบลสวนผึ้งแก่ชาวเยอรมัน รวมทั้งคนไทย (วุฒิ บุญเลิศ, 2546)

ส่วนการรุกรานของทุนชาตินั้นก็มีตั้งแต่การเข้ามาสัมปทานทำไม้ของบริษัท เพชรบุรีทำไม้ จำกัด ซึ่งเข้ามารับสัมปทานทำไม้ในพื้นที่ป่าแก่งกระเจานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 ระยะเวลาตลอดสิบปีที่มีการสัมปทานป่า โดยผ่านนโยบายสัมปทานป่าของรัฐบาลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 จนถึง 2524 ได้ทำลายป่าในแก่งกระเจานไปเป็นจำนวนมาก เมื่อสิ้นอายุสัมปทานป่าถูกทำลายจนไม่เหลือไม้มีค่า จนเกิดเหาวัลย์ปกคลุมผืนป่า ซึ่งพื้นที่ที่ให้สัมปทานทำไม้ครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่พื้นที่ป่าสงวนขงน้ำกัลลัดเหนือ ยางน้ำกัลลัดใต้ ในพื้นที่ อ.หนองหญ้าปล้อง อ. แก่งกระเจาน รวมถึงป่าต้นน้ำบางกลอย แม่น้ำเพชร แม่ประโดน จรดทิศใต้ที่ป่าแดง ป่าละอู จ.ประจวบคีรีขันธ์ และสัมปทานไม้ในพื้นที่ดังกล่าวก็ถูกยกเลิกไปปี พ.ศ. 2524 หลังจากไม่มีค่าหมดไปจากผืนป่าแก่งกระเจานและได้มีการประกาศให้ป่าแก่งกระเจานเป็นอุทยานแห่งชาติ

นอกจากความเป็นจริงเรื่องนโยบายการให้สัมปทานป่าในพื้นที่แก่งกระเจานเป็นระยะเวลาถึงสิบปีจนไม่มีค่าหมดจากผืนป่าแก่งกระเจานแล้ว กะเหรี่ยงแก่งกระเจานก็ยังกลายเป็น

จำนวนของสังคมมาโดยตลอดผ่านการแปะป้าย ว่าพวกเขาคือตัวการในการตัดไม้ทำลายป่าโดยการทำไร่เลื่อนลอยกระบวนกรดังกล่าวกระทำผ่านกลไกด้านอุดมการณ์ของรัฐ (กอร.) เช่น ตำราเรียน รวมทั้งสื่อมวลชนที่พร้อมใจกันแปะป้ายดังกล่าวให้กะเหรี่ยงแก่กระงานตลอดมา หรืออาจบอกได้ว่าพวกเขาถูกกระทำผ่านสิ่งที่ฟูโกต์เรียกว่าความรู้ที่ถูกปราบปราม ภาพจำของคนทั่วไปในสังคมต่อกะเหรี่ยงแก่กระงานจึงเป็นภาพของความป่าเถื่อน เป็นต้นเหตุของการตัดไม้ทำลายป่า และการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

นอกจากการรุกรานของทุนที่เข้ามาสัมปทานป่าในพื้นที่ป่าแก่กระงานแล้วยังพบกลุ่มทุนที่เข้ามาทำเหมืองแร่จำนวนหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นเหมืองแร่ควอตซ์ เหมืองแร่ดินขาว เหมืองถ่านหิน รวมทั้งเหมืองดีบุก และเหมืองแร่ดินขาว

นอกจากนี้การรุกรานของทุนที่เข้ามาถึงประตูบ้าน เช่น รถขายสินค้าเงินผ่อน ก็ล้วนทำให้กะเหรี่ยงแก่กระงานตกอยู่ในสถานะ “ชายขอบ” เกิดภาวะ “จากจำเป็นต้องใช้ สู่อำนาจต้องมี” ยิ่งเข้าไปมีส่วนร่วมเช่นนี้ก็ยิ่งถูกทำให้เป็นชายขอบจากการขูดรีดแรงงานตนเอง ต้องทำงานให้หนักมากขึ้น เพื่อนำเอารายได้มาผ่อนชำระค่ารถสินค้า ซึ่งสินค้าบางชนิดที่เข้ามาถึงประตูบ้านอาจไม่ใช่สินค้าจำเป็นเลยด้วยซ้ำ แต่อาจเป็นความพยายามที่จะยกสถานะให้เทียบเท่าชนชั้นกลางในเมือง ภายใต้การบริโภคที่เกินความจำเป็นจากการถูกกระตุ้นผ่านการตลาดทางโฆษณาในสมาร์ทโฟน หรือโทรทัศน์

นอกจากนี้เมื่อไม่สามารถทำไร่หมุนเวียน หรือไร่ข้าว ในผืนดินที่ถูกประกาศเป็นเขตอุทยานได้ ทำให้ผลผลิตจากการเกษตรไม่เพียงพอต่อการบริโภคภายในครอบครัว สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือคนหนุ่มสาวในหมู่บ้านต้องออกไปเป็นแรงงานรับจ้างในเมือง หรือต้องไปเป็นแรงงานรับจ้างให้แก่บริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ที่ไปลงทุนในพื้นที่ใกล้ ๆ ผู้วิจัยพบว่า มีคนงานกะเหรี่ยงจำนวนหนึ่งที่ประสบปัญหาจากความไม่มั่นคงในที่ดินทำกินต้องไปทำงานเป็นแรงงานให้แก่บริษัทข้ามชาติที่ไปตั้งโรงงานอยู่ใกล้ ๆ โดยผู้นำชุมชนคือผู้ใหญ่บ้านชาวกะเหรี่ยงเองก็เป็นนายหน้าหาแรงงานกะเหรี่ยงให้บริษัทดังกล่าวด้วย ส่วนกะเหรี่ยงที่อายุมากแล้วอาจไม่สามารถออกมาเป็นแรงงานรับจ้างนอกชุมชนได้ ประกอบกับการรุกรานของทุนเกษตรขนาดใหญ่ ก็จำเป็นต้องปลูกพืชเชิงเดี่ยว ส่งผลต่อความอุดมสมบูรณ์ของธาตุอาหารในดิน เนื่องจากปลูกพืชชนิดเดียวกันซ้ำในพื้นที่เดิม ๆ จนท้ายที่สุดก็ต้องใช้ปุ๋ยเคมี และยาฆ่าแมลง ยิ่งทำให้กะเหรี่ยงถูกผนวกเข้าไปในวงจรการขูดรีด จากแต่เดิมที่เคยมีวิถีการผลิตแบบพึ่งตนเองด้วยการทำไร่หมุนเวียน นอกจากนี้เมื่อไม่สามารถทำมาหากินตามวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมได้ แรงงานกะเหรี่ยงผู้หญิงในป่าแก่กระงานก็ต้องกลายมาเป็นแรงงานรับจ้างให้กับมูลนิธิที่เข้ามาสนับสนุนอาชีพให้คนในชุมชน แม้ว่าจะแก้ปัญหาด้านความไม่มั่นคงด้านรายได้ แต่สิ่งที่จะต้องจ่ายไปกับการเข้าไปร่วมงานกับมูลนิธิดังกล่าวก็คือ พวกเขา

ต้องทอผ้าและปักผ้าในแบบที่ตลาดต้องการ เนื่องจากได้รับค่าจ้างเป็นรายวัน เมื่อไม่สามารถทำไร้อ้าวได้ ไม่มีข้าวเพียงพอสำหรับการบริโภค ก็เสมือนถูกบังคับให้จำต้องเข้า โครงการที่มูลนิธิดังกล่าวจัดทำขึ้น ดังนั้นก็จะไม่สามารถรักษาอัตลักษณ์ผ้าทอแบบกะเหรี่ยงไว้ได้ เนื่องจากได้รับค่าจ้างเป็นรายวัน ดังนั้นหากต้องการมีรายได้ก็ต้องทอผ้าตามลายที่มูลนิธิดังกล่าวกำหนดให้ทอ ซึ่งก็เป็นลายผ้าตามที่ตลาดต้องการ นี่เป็นตัวอย่างของการถูกทำให้เป็นชายขอบในทิศทางที่ถูกควบคุมไปเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจ (แบบที่คนชายขอบไม่มีทางเลือกมากนัก) ไม่ใช่ความเป็นชายขอบจากทิศทางที่ถูกผลักออกไปให้กลายเป็นอื่น แม้ว่าในช่วงเริ่มต้นจะเกิดจากการผลักออกไปให้เป็นชายขอบจากการจัดการทรัพยากรในชุมชนก็ตาม

นอกจากนี้ยังพบการลงทุนของบรรษัทขนาดใหญ่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับรัฐบาลที่มาลงทุนสร้างนิคมอุตสาหกรรมบริการในพื้นที่วิจัย ได้แก่โครงการ “นิคมอุตสาหกรรมไทยโดมอนด์ ซิตี้” ซึ่งได้ไปกว้านซื้อที่ดินในพื้นที่ใกล้อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน นิคมอุตสาหกรรมบริการไทยโดมอนด์ซิตี้ดำเนินการ โดยบริษัทเพชรไทยพัฒนา โครงการดังกล่าวเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับความพยายามเสนอกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ ผู้วิจัยพบว่าโครงการดังกล่าวพยายามโฆษณาโดยอาศัยความเชื่อมโยงกับความเป็นมรดกโลก และเมื่อกลุ่มป่าแก่งกระจานไม่ได้รับการรับรองเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติจากการพิจารณาของคณะกรรมการมรดกโลกเนื่องจากยังมีปัญหาการละเมิดสิทธิชนพื้นเมือง โครงการดังกล่าวก็ออกแคมเปญโฆษณาใน Youtube (โครงการไทยโดมอนด์ซิตี้, 2558) เชื่อมโยงกับความเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติของผืนป่าตะวันตกทุ่งใหญ่นเรศวรทั้ง ๆ ที่พื้นที่อยู่ไกลกันมาก โครงการ Thai Diamond City มีพื้นที่กว่า 35,000 ไร่ โดยมีหนังสือจากสำนักงานนโยบายและแผน (สพ.) ถึงผู้ว่าการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ลงวันที่ 2 พฤศจิกายน 2554 ว่าโครงการดังกล่าวผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ซึ่งมีมติเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2554 ให้ความเห็นชอบรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการนิคมอุตสาหกรรมบริการ Thai Diamond City จังหวัดเพชรบุรีของบริษัท เพชรไทยพัฒนา จำกัด พร้อมทั้งให้บริษัทปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เสนอในรายงานอย่างเคร่งครัด และนี้อาจเป็นเหตุผลที่มีความพยายามอย่างยิ่งยวดจากรัฐบาลทุกสมัยที่ผ่านมาในการขึ้นทะเบียนกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ แม้ว่าจะต้องแลกมาด้วยการละเมิดสิทธิชนพื้นเมืองจนเข้าข่ายการก่อการร้ายโดยรัฐก็ตาม

โครงการนิคมอุตสาหกรรมบริการดังกล่าวเป็นรูปแบบทุนนิยมกอบโกยขูดรีดในท้องถิ่นชนบทรูปแบบหนึ่ง มีอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวราคาแพง สนามกอล์ฟ รีสอร์ท และธุรกิจอสังหาริมทรัพย์สำหรับชาวต่างชาติ ซึ่งมีลักษณะบางส่วนคล้ายคลึงกับสิ่งที่ Alonso-Fradejas

(2015) เขียนไว้เกี่ยวกับทุนนิยมกอบโกยชุดรีดในกัวเตมาลา ที่อาศัยอาศัยทุนการเงินที่มาพร้อมกับธุรกิจที่ลงทุนเรื่องพลังงาน สิ่งแวดล้อม และอาหาร ภายใต้บริบทที่มีแรงกดดันต่อพื้นที่เกษตรและทรัพยากรธรรมชาติ ภายใต้โครงสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ เช่น BRICs กลุ่มทุนเหล่านี้จะพยายามเข้าควบคุมพื้นที่เกษตรขนาดใหญ่สำหรับป้อนวัตถุดิบเข้าโรงงานอ้อย และปาล์มน้ำมัน รวมทั้งเกิดขึ้นพร้อมกับการพยายามเข้าครอบครอง เหมือน น้ำมัน โรงงานไม้ที่เติบโตเร็ว การค้าคาร์บอน ปศุสัตว์ และการท่องเที่ยวราคาสูง ส่วนไทยโดมอนต์ซิติก็มาพร้อมแคมเปญธุรกิจแบบ Convergent ซึ่งหมายถึงการรวมเอาสิ่งต่าง ๆ ที่หลากหลายมารวมไว้เพื่อให้เกิดเป็นสิ่งที่เดียวกันที่สามารถสร้างมูลค่าและทำกำไรได้ เช่น ในโครงการดังกล่าวมีโฆษณาว่ามีโรงไฟฟ้าที่ใช้พลังงานสะอาด ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ราคาสูงเพื่อดึงดูดชาวต่างชาติที่มีกำลังซื้อ โดยในพื้นที่จะมีสาธารณูปโภคครบครัน โรงเรียนนานาชาติ รวมทั้งทั้งศูนย์ออกกำลังกายขนาดใหญ่ และสนามกอล์ฟระดับ Hi-end ที่นักกอล์ฟมีชื่อเสียงระดับโลกเป็นผู้ออกแบบ (Jack Nicklaus และ Greg Norman) ขณะที่ทุนนิยมกอบโกยทรัพยากรธรรมชาติในเขตชนบทของกัวเตมาลา ใช้ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวพันกันผ่านการเตรียมที่ทางในรัฐบาลให้สอดคล้องกับการลงทุน สร้างอิทธิพลไม่เฉพาะกับกรอบด้านกฎเกณฑ์จากรัฐหรือสถาบัน แต่ครอบคลุมไปถึงแนวคิด วัฒนธรรม และปฏิบัติการของรัฐรวมทั้งผู้เล่นทางสังคมต่าง ๆ เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับบริษัทเกษตรขนาดใหญ่ โครงการนิคมอุตสาหกรรมบริการก็ใช้ลักษณะเดียวกันจากความใกล้ชิดรัฐบาลทุกสมัย มีปฏิบัติการต่าง ๆ และดีงผู้เล่นทางสังคมเช่น กลุ่มนายทุนในธุรกิจท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรีมาร่วมเป็นพันธมิตร และโจมตีกะเหรี่ยงว่าขัดขวางการพัฒนา

2. การขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการทรัพยากร

การจัดการป่าของรัฐและการขยายตัวของรัฐส่วนกลางก็มีส่วนอย่างสำคัญที่อาจเรียกว่าเป็นการผลักดันให้กะเหรี่ยงแก่กระงานเข้าสู่ภาวะ “ตกขอบ” การประกาศเขตป่าอนุรักษ์เกิดขึ้นหลังจากการเปิดให้มีการสัมปทานไม้ในพื้นที่ยาวนานถึง 10 ปี จนไม่มีค่าไม้เหลือในพื้นป่าแก่กระงาน กล่าวคือ มีการเปิดให้มีการสัมปทานไม้ในป่าแก่กระงานระหว่างปี พ.ศ. 2514-2524 หลังจากนั้นจึงมีการประกาศให้ป่าแก่กระงานเป็นอุทยานแห่งชาติในพ.ศ. 2524 โดยการควบคุมการใช้พื้นที่และการยกเอาเหตุผลด้านความมั่นคงจากปัญหาเสียดินและการรักษาระบบนิเวศป่าไม้มาเป็นช่องทางการขยายตัวเพื่อ “ดูแล” คนในพื้นที่ป่าไม้ของรัฐต่อเนื่องมายาวนานกว่า 60 ปีนับแต่มีการประกาศป่าสงวนแห่งชาติ “ป่ายางน้ำกลัดเหนือและป่ายางน้ำกลัดใต้” เมื่อ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2508 โดยแรกเริ่มของการประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติแก่กระงาน ในปี พ.ศ. 2524 คนชาวกะเหรี่ยงยังคงอยู่ในพื้นป่าแก่กระงานอย่างสงบสุข โดยที่รัฐไม่ได้เข้าไปมีความสัมพันธ์กับพวกเขา ทั้งนี้ก่อนที่จะมีการประกาศอุทยานแห่งชาติแก่กระงานในปีดังกล่าว ก็ได้มีการประกาศเขตป่าสงวน

โดยการดำเนินการของภาครัฐสำคัญ ๆ และมีผลกระทบต่อการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ของกะเหรี่ยงป่าแก่งกระจานนั้นเกิดขึ้นในช่วงการปิดป่า-การอนุรักษ์เข้มข้นตามลำดับดังนี้

1. รัฐประกาศป่าสงวนแห่งชาติ “ป่าเขาน้ำกัลลัดเหนือและป่าเขาน้ำกัลลัดใต้” เมื่อ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2508

2. การประกาศเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน กรมป่าไม้ได้เสนอกคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ มีมติการประชุมครั้งที่ 2/2523 เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2523 เห็นสมควรให้ออกพระราชกฤษฎีกากำหนดที่ดินบริเวณพื้นที่ป่าเขาน้ำกัลลัดเหนือ และป่าเขาน้ำกัลลัดใต้ในท้องที่ตำบลน้ำกัลลัดเหนือ ถึงอำเภอหนองหญ้าปล้อง อำเภอเขาชัย และตำบลสองพี่น้อง ตำบลแก่งกระจาน อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ครอบคลุมเนื้อที่ 1,548,750 ไร่ หรือ 2,478 ตารางกิโลเมตร ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ โดยประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 98 ตอนที่ 92 ลงวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2524 โดยเหตุผลของการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ มีว่า “บริเวณป่าดังกล่าวเป็นป่าต้นน้ำลำธารของแม่น้ำเพชรบุรีและแม่น้ำปราณบุรี เป็นภูเขาสลับซับซ้อน สภาพป่าสมบูรณ์ มีทิวทัศน์สวยงาม ประกอบด้วยน้ำตก ถ้ำ หน้าผา ทะเลสาบ พันธุ์ไม้มีค่านานาชนิด เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าต่าง ๆ เช่น เลียงผา วัวแดง กระทิง นก ปลาต่าง ๆ และช้างป่า ซึ่งเป็นสัตว์คู่บ้านคู่เมือง เหมาะสมที่จะจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ เพื่อเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจและศึกษาความรู้ด้านต่าง ๆ ทั้งเป็นการรักษาสภาพป่าให้คงอยู่เป็นสมบัติของชาติถาวรสืบไปดังพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”

หลังจากการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในปี 2524 กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศตั้งกิ่งอำเภอแก่งกระจานในปี พ.ศ. 2531 โดยแยกออกจากอำเภอท่ายาง ขณะนั้นกิ่งอำเภอแก่งกระจาน มีพื้นที่ปกครอง 3 ตำบล ได้แก่ ต.แก่งกระจาน ต.วังจันทร์ และต.สองพี่น้อง ต่อมาได้จัดตั้งตำบลเพิ่มคือ ต.ป่าเต็ง แยกจาก ต.สองพี่น้อง เมื่อ พ.ศ. 2531 ส่วนต.ห้วยแม่เพรียงได้แยกจากตำบลสองพี่น้องในปี พ.ศ. 2536 และในปีเดียวกันยกฐานะจากกิ่งอำเภอแก่งกระจานเป็นอำเภอแก่งกระจาน เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2536 รวมถึงได้มีการจัดตั้งหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานที่ 10 (แม่สะเลียง) ในพื้นที่หมู่บ้าน โป่งลึก บางกลอย และได้เริ่มจัดให้มีการเรียนการสอนหนังสือภาษาไทยแก่เด็ก ๆ ในชุมชน โดยให้เด็ก ๆ ในหมู่บ้านมาเรียนหนังสือ มีเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และตำรวจตระเวนชายแดน มาช่วยดำเนินงานและเป็นครูสอนหนังสือ มีการจัดสร้างอาคารเรียนชั่วคราวขึ้น

หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2539 หลังจากผู้ปฏิบัติงานคนสุดท้ายของพรรคคอมมิวนิสต์ออกจากป่าแก่งกระจาน เริ่มมีการผลักดันและอพยพชาวกะเหรี่ยง โดยอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานหน่วยเฉพาะกิจกรรมทหารราบที่ 29 และจังหวัดเพชรบุรี ได้ทำการอพยพชาวกะเหรี่ยง ที่อาศัยอยู่

กระจัดกระจายตามแนวชายแดนไทย – พม่า มาอาศัยอยู่ร่วมกัน พื้นที่ตรงข้ามกับหมู่บ้านโป่งลึก รวมทั้งหมด 57 ครอบครัว จำนวน 391 คน แบ่งที่ทำกินให้ครอบครัวละ 5-7-15 ไร่ มาอยู่ที่หมู่บ้านตั้งใหม่ คือ บางกลอย หมู่ที่ 1 และบ้านโป่งลึก หมู่ที่ 2 ของตำบลห้วยแม่เพรียง ภายใต้การกำกับดูแล รับผิดชอบของหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานที่ 10 (ห้วยแม่สะเลียง) แต่เนื่องจากภายหลังปี พ.ศ. 2541 จนถึงปี พ.ศ. 2552 หน่วยราชการได้ละทิ้งและไม่ได้เอาใจใส่ชาวกะเหรี่ยงที่ถูกผลักดันอพยพลงมา ไม่มีการดำเนินงาน โครงการพัฒนาชาวกะเหรี่ยงหรือให้ความช่วยเหลือ ชาวกะเหรี่ยงที่ถูกอพยพลงมาในพื้นที่แต่อย่างใด ทำให้ชาวกะเหรี่ยงกลุ่มดังกล่าวที่ถูกอพยพลงมาตั้งถิ่นฐานที่หมู่บ้านบางกลอย และ โป่งลึกบางส่วน ต้องกลับขึ้นไปทำกินบริเวณชุมชนดั้งเดิม บริเวณเชิงผ่นดิน และบางกลอยบน ผู้ที่อพยพลงมานั้น 25 ครอบครัว ไม่ได้ได้รับการจัดที่ทำกินให้ครบทุกครัวเรือน

ความรุนแรงในผืนป่าแก่งกระจานเริ่มทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น มีทั้งลักษณะการใช้ความรุนแรงทางกายภาพ มีการละเมิดสิทธิชุมชนหลายครั้งหลายครา ที่อาจนับได้ว่าเป็น โศกนาฏกรรม โดยกลไกอำนาจรัฐ และนับได้ว่าเป็นการก่อการร้ายโดยรัฐก็คือ นับแต่ปี พ.ศ. 2552 - 2554 อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ได้จัดทำโครงการลาดตระเวนเชิงคุณภาพในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ร่วมกับโครงการดูแลรักษาป่าไม้บริเวณป่าละอูน และเขาพะเนินทุ่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เจ้าหน้าที่ตรวจพบบริเวณห้วยขุนกระเวน ห้วยชะชุมเห็ด ห้วยตะเภาลาด ห้วยตะเภาโพ และห้วยพลู ซึ่งเป็นลำห้วยสาขาของแม่น้ำเพชรบุรี แม่น้ำบางกลอย บริเวณชายแดนไทย-พม่า จึงได้ทำโครงการอพยพ/ผลักดัน ชาวกะเหรี่ยง โดยการเผาบ้านและขังนางข้าว ยึดเครื่องมือเครื่องใช้อุปกรณ์ในการทำไร่ข้าว จับกุม ส่งฟ้องศาล โดยสรุปแผนและการปฏิบัติการของฝ่ายเจ้าหน้าที่อุทยานนับแต่เดือน เมษายน พ.ศ.2553 – เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2554 ได้ทำการเผาทำลายเพิงพัก สิ่งปลูกสร้าง ทั้งสิ้น 98 หลัง แยกเป็นบ้าน /เพิงพัก ที่รื้อทำลายไว้เมื่อปี พ.ศ. 2553 จำนวนทั้งสิ้น 33 หลัง รื้อถอนทำลายในปี พ.ศ. 2554 จำนวน 65 หลัง รวมผู้ได้รับผลกระทบ จากการถูกผลักดันลงมา จำนวนทั้งสิ้น 17 ครอบครัว เหตุการณ์ดังกล่าวปรากฏภาพในสื่อต่าง ๆ และเป็นที่สนใจของสาธารณะอย่างมาก เนื่องจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง แผนปฏิบัติการยุทธการตะนาวศรีดังกล่าวเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการพยายามขึ้นทะเบียนกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ ซึ่งเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2554

ความพยายามในการขึ้นทะเบียนกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ เป็นปัจจัยอีกด้านที่ทำให้กะเหรี่ยงแก่งกระจานตกอยู่ในภาวะ “ตกขอบ” โดยกลุ่มป่าแก่งกระจาน ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ จ.ราชบุรี จ.เพชรบุรี และ จ.ประจวบคีรีขันธ์ ครอบคลุมอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อุทยานแห่งชาติกุยบุรี อุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน และเขต

รักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี รวมพื้นที่ทั้งสิ้น 2,938,909.84 ไร่ การเสนอกลุ่มป่าแก่งกระจานเพื่อขึ้นทะเบียนมรดกโลกทางธรรมชาตินั้น เกิดจากการนำเสนอโดยกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช โดยการนำเสนอต่อคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก ซึ่งเหตุผลที่ใช้ในการนำเสนอกลุ่มป่าแก่งกระจานเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกนั้นจะอยู่ภายใต้เกณฑ์ข้อ 10 ซึ่งระบุไว้ใน Operational Guidelines for World Heritage (2005) ด้วยเหตุผลที่ว่ากลุ่มป่าแก่งกระจานประกอบด้วยถิ่นที่อาศัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการอนุรักษ์ในถิ่นของความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงพบชนิดพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่มีคุณค่าอย่างยิ่งด้านการอนุรักษ์และวิทยาศาสตร์ พบสัตว์ที่หายาก เช่น จระเข้ น้ำจืดสายพันธุ์ไทย สมเสร็จ เสือโคร่ง ช้าง กระทิง รวมทั้งพื้นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์นก มากกว่า 490 ชนิด นอกจากนี้ป่าผืนนี้ยังเป็นแหล่งต้นน้ำของพื้นที่ชุ่มน้ำเขาสามร้อยยอด และพื้นที่เกษตรกรรมใน จ.ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ และคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกได้เห็นชอบให้นำเสนอพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน เพื่อบรรจุไว้ในบัญชีรายชื่อเบื้องต้น (Tentative list) และได้เสนอขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี (ครม.) โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติในวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2554 เห็นชอบการเสนอพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน ต่อศูนย์มรดกโลก ณ กรุงปารีส ฝรั่งเศส เพื่อบรรจุในบัญชีรายชื่อเบื้องต้น

อย่างไรก็ตามเมื่อ 5 ก.ค. พ.ศ. 2562 ที่ผ่านมา ที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลกของยูเนสโก ครั้งที่ 43 ณ กรุงบากู สาธารณรัฐอาเซอร์ไบจาน ยังไม่สามารถพิจารณากลุ่มป่าแก่งกระจานเข้าสู่ที่ประชุมคณะเป็นมรดกโลก จนคณะทำงาน 6 ชาติจาก 21 ชาติสมาชิกต้องไปหาข้อสรุปกลับมาพิจารณาว่าจะขึ้น หรือไม่ขึ้นทะเบียนมรดกโลกทางธรรมชาติ จนกระทั่งในที่สุด 7 ก.ค. พ.ศ. 2562 ที่ผ่านมา มติคณะกรรมการมรดกโลกให้เลื่อนการพิจารณากลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกออกไปก่อน โดยยังไม่รับรองขึ้นทะเบียนกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกในปีดังกล่าว และให้กลับไปทำเอกสารเพิ่มเติมและส่งกลับมาพิจารณาใหม่ในปี พ.ศ. 2563 โดยมีคำแนะนำ 3 ข้อคือ

1. การทำงานร่วมกับประเทศพม่าเกี่ยวกับเขตแดน
2. ให้เตรียมผลการศึกษาเปรียบเทียบกรณีการลดขนาดพื้นที่ที่จะมีผลต่อคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่หรือไม่อย่างไร
3. ให้รัฐบาลไทย แสดงว่าข้อกังวลเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชน สิทธิชุมชน และสิทธิชนเผ่าพื้นเมืองทั้งหมดจะถูกแก้ไข โดยผ่านการหารืออย่างเต็มที่กับชุมชน

ตั้งแต่มีความพยายามจากกรมอุทยานแห่งชาติในการนำเสนอกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ ผู้วิจัยพบว่ามีปัญหาการคุกคาม ละเมิดสิทธิของกะเหรี่ยงในพื้นที่ป่าแก่งกระจานมาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่การสนธิกำลังของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ร่วมกับ

หน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ กองกำลังสุรสีห์ จ.กาญจนบุรี โดยได้เข้าปฏิบัติกรตาม "ยุทธการ ตะนาวศรี" ดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น โดยได้มีการนำกำลังเข้าปลัดดันกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ที่บ้านบาง กลอยบน และได้มีการทำลายยุ้งข้าว เมล็ดพันธุ์พืช และเผาบ้านเรือนของชาวกะเหรี่ยงทั้งหมดบ้าน รวมทั้งสิ้น 98 หลัง และปลัดดันให้ย้ายลงมาอยู่ที่ "บ้านบางกลอยล่าง" โดยชาวบ้าน ไม่ได้ยินยอม แต่เป็นการบังคับอพยพ นอกจากการใช้สิ่งที่หลุยส์ อัลธุสเซร์ (Louise Althusser) เรียกว่ากลไกด้านการปราบปรามของรัฐ (กปร.) จากฝ่ายผู้ถืออำนาจรัฐ และความรุนแรงจากกลไกอำนาจรัฐดังกล่าวมีความรุนแรงถึงขั้นที่เรียกว่าการก่อการร้ายโดยรัฐ ซึ่งหมายถึงความรุนแรงจากกลไกอำนาจรัฐที่กระทำต่อพลเมืองของตน ก็ยังมีการใช้กลไกด้านอุดมการณ์ของรัฐ (กอร.) ผ่านการช่วงชิงพื้นที่ที่สื่อ โดยการให้ข่าวว่าชาวบ้านกะเหรี่ยงในพื้นที่บ้านบางกลอยบนนั้นเป็นคนต่างด้าว ผู้บุกรุกทำลายป่า ทำไร่เลื่อนลอย ทำลายป่าต้นน้ำ รวมทั้งเป็นแหล่งผลิตเสบียงสนับสนุนชนกลุ่มน้อยเคเอ็นยูที่อยู่ตามแนวชายแดน นอกจากนี้ยังกล่าวหาว่าพื้นที่บางกลอยบนเป็นแหล่งพักพิงยาเสพติด ทั้งที่ชาวกะเหรี่ยงเหล่านี้มีหลักฐานยืนยันว่าอาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินดังกล่าวมานานนับร้อยปี โดยมีหลักฐานชัดเจนปรากฏในแผนที่กรมแผนที่ทหารตั้งแต่ พ.ศ. 2455 นอกจากนี้ยังมีเอกสารและสิ่งแสดงว่าเป็นคนในพื้นที่มายาวนาน รวมทั้งที่มีบุคคลยืนยันว่ารู้จักปู่คออี้ ผู้นำจิตวิญญาณของกะเหรี่ยงมานานหลายสิบปี รวมถึงการสำรวจประชากรชาวกะเหรี่ยงใน พ.ศ. 2512-2513 เพื่อมอบเหรียญ ชาวเขาให้แก่ชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ ก็พบว่ากะเหรี่ยงในชุมชนดังกล่าวได้รับเหรียญชาวเขากัน จำนวนหลายคน ทั้งหลายทั้งปวงแสดงให้เห็นว่าชุมชนดังกล่าวเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมที่อยู่ในพื้นที่มายาวนานก่อนประกาศเขตอุทยานแห่งชาติใน พ.ศ. 2524 นานเกือบร้อยปี นอกจากนี้ต่อประเด็นการกล่าวหาและแปะป้ายให้กะเหรี่ยงเป็นผู้ทำไร่เลื่อนลอย ในความเป็นจริงคือการทำการเกษตรแบบไร่หมุนเวียน ที่เป็นวิถีชีวิต ภูมิปัญญาของกะเหรี่ยงในการทำเกษตรกรรมแบบยั่งยืน ไม่ทำลายธรรมชาติ ซึ่งได้มีการวิจัยรองรับมากมายว่าเป็นรูปแบบการผลิตในพื้นที่สูงที่ช่วยอนุรักษ์ธรรมชาติ

นอกจากการไล่รื้อ ทำลาย เผาเรียบที่เกิดขึ้นกับกะเหรี่ยงดังกล่าวแล้ว ยังเกิดกรณีการอุ้มฆ่า และฆาตกรรมแกนนำทั้งนายทัศนกุล โอบอ้อม รวมทั้งนายพอละจี รักจงเจริญ หรือที่รู้จักกันในชื่อบิลลี่ ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่ยืดเยื้อ เรื้อรังมานาน และเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างจากการความขัดแย้งในแนวคิดการจัดการทรัพยากร ที่รัฐไทยช่วงชิงอำนาจในการจัดการทรัพยากรไปจากชุมชน ผ่านกระบวนการรวมศูนย์อำนาจรัฐ โดยไม่เชื่อมั่นว่าชุมชนและชนเผ่าพื้นเมืองจะสามารถดูแลทรัพยากรในพื้นที่ของตนได้ นี่อาจเป็นผลจากการเข้ามาของจักรวรรดิ ที่เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรในสยาม ทำให้รัฐไทยต้องเข้าไปจัดการทรัพยากรในพื้นที่ต่าง ๆ แทนเจ้าผู้ครองนคร

ต่าง ๆ รวมทั้งความจำเป็นในเอาตัวรอดจากสถานการณ์ในยุคค่าอาณานิคม จึงเกิดการปฏิรูประบบราชการและรวบรวมนครต่าง ๆ เข้ามาอยู่ภายใต้รัฐราชการแบบรวมศูนย์

ปัญหาจากการขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการทรัพยากรดังกล่าว ทำให้กะเหรี่ยงแก่่งกระงานไม่สามารถดำรงวิถีชีวิตดั้งเดิมของตนไว้ได้ ไม่ว่าจะเป็นการทำไร่ข้าว (หม่าเจ็ก) แม้ว่าไร่ข้าวจะเป็นแกนกลางของคุณค่าวิถีชีวิตกะเหรี่ยง เนื่องจากเป็นทั้งวิถีชีวิต อัตลักษณ์ และวัฒนธรรมประเพณีที่สอดคล้องสัมพันธ์กับธรรมชาติ กะเหรี่ยงนั้นเชื่อว่าสรรพสิ่งล้วนมีจิตวิญญาณ การกระทำใด ๆ ต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของกะเหรี่ยง จึงเป็นไปด้วยความนอบน้อม เช่น ผืนดินมีแม่พระธรณี (ช่งทะริ) ผืนน้ำมีผู้ปกป้องรักษาดูแล แม้กระทั่งต้นไม้ใหญ่ ๆ ก็มีเทพารักษ์คอยดูแลรักษา ต้นข้าวมีพีบูโย (แม่โพสพ) คู่คุ้มครอง ดังนั้นไม่ว่าจะประกอบกิจกรรมใด ๆ ตั้งแต่เกิดจนตาย กะเหรี่ยงจะมีพิธีกรรมที่สัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อของพวกเขาทั้งสิ้น เช่น ทารกเมื่อแรกคลอด ก็จะมีการนำสายสะดือของทารกไปใส่ไว้ในกระบอกไม้ไผ่ที่ผูกไว้กับต้นไม้ใหญ่ เพื่อแสดงสัญญาณว่าขอฝากชีวิตทารกไว้กับเทวดาผู้ดูแลรักษาต้นไม้ วิถีชีวิตของกะเหรี่ยงจึงผูกพันแนบแน่นอยู่กับธรรมชาติอย่างแยกออกจากกันไม่ได้

รูปแบบเกษตรกรรมแบบไร่มุมนเวียนก็สะท้อนโลกทัศน์ในการจัดการทรัพยากรของกะเหรี่ยงดั้งเดิมจึงเป็นโลกทัศน์ที่มองธรรมชาติแบบไม่ได้ต้องการครอบครองเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนตน หรือกรรมสิทธิ์เอกชน แต่ทุกสิ่งล้วนมีจิตวิญญาณ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์คอยดูแลปกป้องรักษา การจะทำไร่ข้าวก็เป็นเพียงการขออนุญาตจากแม่พระธรณีในการขอใช้พื้นที่ เมื่อทำการผลิตเรียบร้อยแล้วกลับคืนสู่เจ้าของเดิม คือแม่พระธรณี อย่างไรก็ตามการรุกคืบของทุนที่เข้ามาในชุมชนดั้งเดิมรวมทั้งการขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการทรัพยากรทำให้โลกทัศน์ในการจัดการทรัพยากรของกะเหรี่ยงเปลี่ยนแปลงไป เช่น การประกาศใช้ประมวลกฎหมายที่ดินในปี พ.ศ. 2497 ทำให้โลกทัศน์ของกะเหรี่ยงที่มีต่อธรรมชาติและกรรมสิทธิ์ที่ดินเปลี่ยนแปลงไป โดยมีการออกส.ค.1 ให้แก่คนกะเหรี่ยงในปีดังกล่าว รวมทั้งมีการเก็บภาษีบำรุงท้องที่ในปี พ.ศ. 2501 คนกะเหรี่ยงจึงเริ่มเปลี่ยนความเชื่อ เปลี่ยนแนวคิดในการให้คุณค่ากับที่ดินเสียใหม่ มีความคิดที่จะครอบครองที่ดินอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ที่ดินถูกเปลี่ยนจากพื้นที่ขี้มูใช้จากแม่พระธรณีเพื่อทำการผลิตเลี้ยงชีพกลายเป็นสินค้าที่มีมูลค่าในการซื้อขายแลกเปลี่ยน

นอกจากนี้ปัจจัยที่ผลักดันให้กะเหรี่ยงแก่่งกระงานต้องกลายเป็นคนชายขอบจากการขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการทรัพยากร ยังมีโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ เช่น การสร้างเขื่อนแก่่งกระงาน เพื่อการชลประทานในปี พ.ศ. 2509 หลายหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเพชรบุรีในพื้นที่สร้างเขื่อนต้องอพยพออกจากถิ่นเดิม เพราะน้ำได้เอ่อท่วมหมู่บ้าน ได้แก่ หมู่บ้านท่าลิงลม ซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิมของกะเหรี่ยงปกากะอูย จำนวน 10 ครัวเรือนที่ต้องอพยพหนีน้ำท่วมจากการ

สร้างเขื่อนแก่งกระจาน นอกจากนี้ยังมีหมู่บ้านกะเหรี่ยงโพลั่ว ที่เป็นชุมชนกะเหรี่ยงดั้งเดิมเรียกว่า บ้านวังวน ซึ่งหมู่บ้านนี้มีครัวเรือนที่ต้องอพยพหนีน้ำท่วมจากการสร้างเขื่อนแก่งกระจานทั้งสิ้น 15 ครัวเรือน และสิ่งที่เกิดขึ้นกับชุมชนดั้งเดิมของกะเหรี่ยงทั้งสองชุมชนไม่เคยถูกหยิบยกมาพูดถึงไม่ว่าจากสื่อใด ๆ มีแต่การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อดีของเขื่อนจากผู้ครองอำนาจนำตลอดมา นอกจากนี้เขื่อนแก่งกระจานที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนกะเหรี่ยงดั้งเดิมดังกล่าวแล้ว ยังมีผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ประจันต์ โดยขาดการมีส่วนร่วมจากชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม โดยอ้างว่าเป็นโครงการพระราชดำริ ทำให้ชาวบ้านกะเหรี่ยงบ้านห้วยแห้ง ต.ยางน้ำกลัดเหนือ อ.หนองหญ้าปล้อง ซึ่งเป็นพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมที่อยู่โดยรอบอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานต้องสูญเสียที่ดินทำกิน และที่อยู่อาศัยเช่นเดียวกัน

3. วัฒนธรรมสมัยใหม่

วัฒนธรรมสมัยใหม่ที่เข้ามาถึงชุมชนกะเหรี่ยง หรือแม้กระทั่งเมื่อมีสมาร์ทโฟน และเครือข่ายสังคมออนไลน์มีส่วนอย่างสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต เยาวชนกะเหรี่ยงรุ่นใหม่ ๆ ไม่พูดภาษากะเหรี่ยง ไม่สนใจดนตรี หรือเพลง และเครื่องดนตรีกะเหรี่ยง แต่เปลี่ยนมุมมองไปฟังเพลงทันสมัยที่รับฟังได้จากสื่อต่าง ๆ ทั้งจากโทรทัศน์ และสมาร์ทโฟน เนื่องจากไม่มีความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตน ซึ่งส่วนใหญ่ก็มักเกิดจากภาวะที่ถูกดูถูกเหยียดหยามจากคนในสังคมหรือคนในเมื่อว่าเป็นพวกกล้าหลัง ค่อยพัฒนา ยิ่งสังคมยิ่งแปะป้ายว่ากะเหรี่ยงเป็นชนกลุ่มน้อยที่ทำลายป่า ยิ่งเกิดความรู้สึกถูกลดทอนความมีตัวตน ความภาคภูมิใจที่เคยมีต่ออัตลักษณ์ ประเพณี และวัฒนธรรมต่าง ๆ ของตนถูกทำให้สูญหายไป กลายเป็นความคับข้องใจ จึงมีความพยายามที่สร้างตัวตนใหม่ที่สังคมยอมรับ ผ่านการรับเอาวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้ามา แม้กระทั่งการนับถือศาสนา เมื่อกะเหรี่ยงถูกผลักออกไปให้กลายเป็นชนกลุ่มน้อย มีสถานะเป็น “คนอื่น” (The others) ในสังคม พวกเขา ก็พยายามสร้างตัวตนของตนขึ้นมาใหม่ผ่านการนับถือศาสนาที่ถือกันว่าเป็นศาสนาสากล นั่นคือศาสนาคริสต์ จึงพบว่ากะเหรี่ยงแก่งกระจานจำนวนหนึ่งเปลี่ยนจากความเชื่อดั้งเดิมไปสู่การนับถือศาสนาคริสต์ เพื่อได้ตอบกับการแปะป้ายว่าเป็นพวกค้อยพัฒนา ถ้างั้น

นอกจากวัฒนธรรมสมัยใหม่แล้ว สิ่งที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมดั้งเดิมของกะเหรี่ยงแก่งกระจานที่เกิดขึ้นจากการถูกบังคับอพยพลงมาอยู่ในพื้นที่ที่มีลักษณะภูมิโนเวศน์ไม่เหมาะกับการทำไร่ข้าวก็คือ วัฒนธรรมดั้งเดิมต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับวิถีการผลิตแบบไร่ข้าวนั้นก็สูญหายไปด้วย ไม่ว่าจะ เป็นพิธีกินข้าวห่อ หรือพิธีกินข้าวใหม่ ฯลฯ เนื่องจากเมื่อไม่สามารถปลูกข้าวให้เพียงพอกับการบริโภคในครอบครัว ก็ไม่มีข้าวมาประกอบพิธีกรรมดั้งเดิมที่เคยสืบทอดกันมายาวนานหลายร้อยปี (อภิสิทธิ์

เจริญสุข, สัมภาษณ์, 26 ตุลาคม 2560) นอกจากนี้แม้แต่พิธีกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับกาทำ
เกษตรกรรมแต่เป็นความเชื่อของครอบครัว ของชุมชน เช่น บางครอบครัวมีพิธีไหว้ที่นอน ในบ้าน
กะเหรี่ยงกลุ่มนี้จะมีคล้าย ๆ หิ้งพระ มีรูป มีเทียนไว้ไหว้ หรือบางครอบครัวที่รับประทานไก่ ก็จะมี
ชะลอมใส่ไก่ไว้ที่หัวนอน เมื่อเจ้าหน้าที่อุทยานฯ ขึ้นไปไล้รื้อทำลายก็จะโดนเผา โดนทำลายไปด้วย
ประเพณีต่าง ๆ เหล่านี้ก็สูญหายไป

และด้วยความจำเป็นทางเศรษฐกิจเช่นที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปแล้ว ทำให้กะเหรี่ยงที่บ้าน
บางกลอยต้องยอมละทิ้งอัตลักษณ์ในงานหัตถกรรมในการปักผ้า เนื่องจากต้องเข้ามาเป็นลูกจ้าง
มูลนิธิฯ ที่เข้ามาสนับสนุนอาชีพ เมื่อไม่สามารถทำอะไรซ้ำได้ ไม่มีข้าวเพียงพอสำหรับบริโภคใน
ครัวเรือน ก็เสมือนถูกบังคับให้ต้องยอมขายแรงงานเพื่อให้มีรายได้ไปซื้อข้าวมาบริโภคใน
ครอบครัว และการเข้าร่วมกับมูลนิธิดังกล่าว แม้จะเป็นการทำให้กะเหรี่ยงแก่กระจานมีรายได้ แต่
ก็ได้รับค่าจ้างต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำมาก กล่าวคือได้รับค่าจ้างเป็นรายวันวันละ 100 บาทตามที่มาเข้า
งานจริง และจำต้องปักผ้า หรือทอผ้าตามลายที่มูลนิธิกำหนด กล่าวคือต้องทอผ้า หรือปักผ้าตามลาย
ที่ตลาดต้องการ ไม่สามารถทอผ้าตามแบบลายที่เป็นอัตลักษณ์ของตนได้ เนื่องจากต้องทำตามที่
มูลนิธิดังกล่าวกำหนดให้ทำ ลายผ้าแบบเก่า ๆ ที่แสดงตัวตนของกะเหรี่ยงก็ค่อย ๆ ทวยหาย

นอกจากนี้โครงการขนาดใหญ่ของรัฐ เช่นอ่างเก็บน้ำแม่ประจันต์ ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้
วัฒนธรรมดั้งเดิมของกะเหรี่ยงสูญหายไป เนื่องจากหลังจากการสร้างเขื่อน นอกจากชุมชนดั้งเดิมที่
เป็นที่อยู่อาศัยของกะเหรี่ยงในชุมชนดั้งเดิมต้องจมลงไปในน้ำแล้ว สิ่งที่เป็นศูนย์รวมใจของชุมชน
คือช่างหม้อเต็ง(เจดีย์กลางหมู่บ้านที่กะเหรี่ยงมักใช้ประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อ) ที่อยู่วัดห้วย
แห้งก็ต้องจมน้ำไป แม้จะมีความพยายามจากกะเหรี่ยงโผล่ในชุมชนในการย้ายช่างหม้อเต็งขึ้นมา
จากพื้นที่ที่ถูกน้ำท่วม แต่เนื่องจากช่างหม้อเต็งนั้นมีอายุมาก อยู่ร่วมกับชุมชนดั้งเดิมมายาวนาน
นับร้อยปี ช่างหม้อเต็งก็ได้พังทลายไปจากความพยายามในการเคลื่อนย้ายดังกล่าว เหล่านี้คือ
ผลกระทบจาก โครงการขนาดใหญ่ของรัฐที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมดั้งเดิม และปฏิบัติการตอบโต้กับ
แรงปะทะจากรัฐส่วนกลางที่มีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น (ประ โภ บุญชูเชิด, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม,
2560)

ยิ่งกว่านั้นความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ที่เกิดจากการที่สังคมไทยได้ผลักดันให้กะเหรี่ยง
กลายเป็นอื่น ผ่านการเหยียดหยามดูถูก เช่น เมื่อจะกล่าวถึงคนที่ไม่ค่อยรู้เรื่อง ก็มักจะใช้แทนว่า
“กะเหรี่ยง” เช่น กะเหรี่ยงเที่ยวเมืองนอก หมายถึงคนที่ไม่รู้เรื่องอะไร ไปในที่ที่ไม่คุ้นเคย และไป
ทำพฤติกรรมที่น่าอาย นั่นคือการตอกย้ำการเหยียดหยามดูถูก ที่ผลักดันให้คนกะเหรี่ยงกลายเป็นอื่น
และเป็นการแปะป้ายให้คนกะเหรี่ยงกลายเป็นตัวตก ปราบฎการณเหล่านี้เป็นการผลิตซ้ำความ
รุนแรงเชิงโครงสร้างที่กระทำผ่านกลไกด้านอุดมการณ์ของรัฐ ที่ลดทอนความภาคภูมิใจในตัวตน

ของกะเหรี่ยง ส่งผลให้กะเหรี่ยงรุ่นใหม่ ๆ ไม่ยอมพูดภาษากะเหรี่ยง ไม่อยากเรียนรู้ไม่สนใจ และแม้กระทั่งไม่พูดภาษาของตนกับครอบครัว ไม่แต่งกายชุดกะเหรี่ยง เนื่องจากไม่อยากถูกคนในสังคมเหยียดหยามดูถูกว่าเป็น “คนป่า คนดอย” เป็น “ตัวตลก ไม่ประสีประสา” อย่างไรก็ตามในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา มีความพยายามของเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ที่จะรื้อฟื้นอัตลักษณ์ สร้างความภาคภูมิใจในประเพณี ความเชื่อ ค่านิยมของกะเหรี่ยง จึงพบว่าเยาวชนเหล่านั้นเริ่มหันกลับมาเรียนรู้ภาษากะเหรี่ยง กล้าพูดภาษากะเหรี่ยง รวมทั้งกล้าแสดงตัวว่าเป็นกะเหรี่ยงผ่านการแต่งกายมากขึ้น เช่น จะพบว่า ในรายการทีวี ที่เป็นรายการแข่งขันร้องเพลง มีกะเหรี่ยงสมัครไปร้องเพลงจำนวนหนึ่ง และกล้าหาญที่จะประกาศตนว่าเป็นกะเหรี่ยง แต่งกายด้วยชุดกะเหรี่ยง รวมทั้งยึดोकด้วยความภาคภูมิใจว่าตนเป็นกะเหรี่ยง เช่น นายอนันต์ อาศัยไพรพนา เป็นกะเหรี่ยงปกากะญออยู่ที่อำเภอสองยาง จ.ตาก ได้เข้าประกวดร้องเพลงในรายการไมค์ทองคำ ช่องสถานีเวิร์คพอยท์จนได้รับรางวัลไมค์ทองคำ ก็แต่งกายด้วยชุดกะเหรี่ยงเข้าประกวดร้องเพลงด้วยความภาคภูมิใจ และประกาศตนว่าเป็นกะเหรี่ยง นอกจากนี้ยังมีเยาวชนอีกหลายกลุ่มที่นำวัฒนธรรมกะเหรี่ยงไปแสดงในรายการโทรทัศน์ด้วยความภาคภูมิใจ ในส่วนของกะเหรี่ยงแก่ กระงานเองก็ภาคภูมิใจที่ได้นำเสนอตัวตนผ่านการแสดงในงานประจำจังหวัดเพชรบุรีทั้งหลายทั้งปวงเป็นผลจากการที่เครือข่ายกะเหรี่ยงฯ และกลุ่มกะเหรี่ยงอื่น ๆ ได้รณรงค์ ผลักดัน และทำให้คนในสังคมเห็นว่ากะเหรี่ยงเองก็มีวัฒนธรรม ประเพณีเป็นของตนเองที่ควรภาคภูมิใจ มีภูมิปัญญาและมีส่วนในการอนุรักษ์ป่าและธรรมชาติมาตลอด อย่างไรก็ตามกะเหรี่ยงอาวุโสบางคนก็มีความเห็นว่า การที่หน่วยราชการได้นำกะเหรี่ยงไปแสดงวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น รำวง ตามงานต่าง ๆ เหมือนการเอาวัฒนธรรมกะเหรี่ยงไปทำให้กลายเป็นสินค้า เป็นสิ่งที่ขายได้ แต่ไม่ได้เข้าใจถึงจิตวิญญาณของกะเหรี่ยง ไม่ได้เข้าใจวิถีชีวิตของกะเหรี่ยง และความสำคัญกะเหรี่ยงที่รักษาป่าและทรัพยากรไว้ให้คนรุ่นหลัง เพราะเมื่อกะเหรี่ยงมีปัญหาความขัดแย้งกับอุทยานฯ หรือป่าไม้ หน่วยงานราชการเหล่านี้ไม่เคยยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือกะเหรี่ยงเลย แต่กลับหาประโยชน์วัฒนธรรมประเพณีที่งดงามของกะเหรี่ยง สำหรับกะเหรี่ยงแล้ววัฒนธรรมต้องอยู่ในจิตวิญญาณ ต้องอยู่ในสายเลือด ไม่ได้มีไว้เอาไปแสดงเป็นของแปลกให้คนอื่นชม แต่หากหน่วยงานราชการจะเข้าใจวิถีชีวิต ประเพณี ความเชื่อ และวัฒนธรรมของกะเหรี่ยง ก็ไม่เป็นเรื่องเสียหายหากจะมีการแสดงวัฒนธรรมของกะเหรี่ยง (ประไพ บุญชูเชิด, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม, 2560)

ปฏิกิริยาต่ออำนาจรัฐและทุนของกะเหรี่ยงแก่กระงาน

องค์กรชาวบ้านที่มีบทบาทหลักในปัจจุบันในพื้นที่แก่กระงาน คือเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขตงานตะนาวศรี ซึ่งมีพื้นที่ทำงานในจังหวัดราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเริ่มเป็นที่รู้จักในยุคประชาธิปไตย

ในรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ โดยนายธีระ สลักเพชร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมได้เดินทางไปทุ่งใหญ่นเรศวร เพื่อไปเปิดพิพิธภัณฑ์ที่ อบต.ไล่โว่ ในปี พ.ศ. 2551 ซึ่งพิพิธภัณฑ์ดังกล่าวได้รับการสนับสนุนทางวิชาการจากศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร และได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาคเอกชนด้วย ในพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์ดังกล่าวดังกล่าวมีกะเหรี่ยงจากหลายพื้นที่มาร่วมงานด้วย จึงได้มีการหยิบยกข้อกังวลเรื่องความไม่มั่นคงในชีวิตขึ้นมาพูดคุยกัน ซึ่งพี่น้องกะเหรี่ยงที่ไล่โว่ อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรีมีความกังวลเรื่องที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย เนื่องจากถูกประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทับพื้นที่ชุมชนดั้งเดิม นายธีระ จึงได้มีการตั้งอนุกรรมการอำนวยความยุติธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวในปีพ.ศ. 2552 จนมีมติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง 3 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ขึ้นมาจากการเปิดพิพิธภัณฑ์ดังกล่าว โดยเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมมีบทบาทสำคัญในการผลักดันมติคณะรัฐมนตรี เรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตกะเหรี่ยงดังกล่าวโดยกำหนดให้มีมาตรการทั้งระยะสั้นและระยะยาวเพื่อดำเนินการฟื้นฟูวิถีชีวิตกะเหรี่ยง ทั้งด้านอัตลักษณ์ ชาติพันธุ์ และวัฒนธรรม การสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม สิทธิในสัญชาติ การจัดการทรัพยากร รวมทั้งการศึกษานอกจากนี้ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2563) ยังมีความพยายามร่วมกับเครือข่ายกะเหรี่ยงทั่วประเทศ ตัวแทนชาวเลอันดามัน ตัวแทนชาวบ้าน นักวิชาการ และภาคประชาสังคมต่าง ๆ รวมทั้งผู้แทนชาวบ้านกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในการประสานความร่วมมือผลักดันมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวให้เป็นพระราชบัญญัติที่จะคุ้มครองวิถีชีวิตของชนเผ่าพื้นเมือง กลุ่มคนไทยพลัดถิ่น รวมทั้งคนไร้รัฐอีกด้วย

สำหรับปฏิกริยาของกะเหรี่ยงแก่กระงานที่มีต่อการจัดการป่าและที่ดินของรัฐ ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่สองนั้นสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. กลุ่มกะเหรี่ยงแก่กระงานที่ลุกขึ้นสู้ ยืนหยัดที่จะดำรงวิถีชีวิต สืบสานประเพณีความเชื่อ ค่านิยม และอัตลักษณ์ของตน รวมทั้งยังเชื่อมั่นในระบบกรรมสิทธิ์ส่วนรวม และกล้าหาญที่จะลุกขึ้นมาส่งเสียงต่อสังคม มีปฏิบัติการทางสังคมอย่างต่อเนื่อง และใช้เครื่องมือต่าง ๆ ที่จะสื่อสารออกสู่สาธารณะ ทั้งเครือข่ายสังคมออนไลน์ และวิธีการอื่น ๆ ตามแต่เงื่อนไขจะเอื้ออำนวย โดยเฉพาะกลุ่มที่มีส่วนสัมพันธ์กับเครือข่ายองค์กรชาวบ้าน เช่น เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขตงานตะนาวศรี รวมทั้งกลุ่มกะเหรี่ยงที่เคยได้รับการจัดตั้งทางความคิดจากผู้ปฏิบัติงานของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย พื้นที่แก่กระงานเป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ เนื่องจากเป็นฐานที่มั่นสุดท้ายของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ผู้ปฏิบัติงานคนสุดท้ายออกจากป่าคืนสู่เมืองในปี พ.ศ. 2539 ในขณะที่เขตงานอื่น ๆ นั้นทยอยออกจากป่ากันตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524

กะเหรี่ยงกลุ่มดังกล่าวยังคงยืนหยัดที่จะรื้อฟื้นความเชื่อ ค่านิยม และยึดหลักที่จะดำรงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม เท่าที่เงื่อนไขจะเอื้ออำนวยให้ แม้ว่าจะมีข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจบางประการ และการขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการปัญหาป่า-ที่ดินของรัฐ ที่กีดกันการจัดการป่าโดยชุมชน จะทำให้ไม่สามารถดำรงชีวิตด้วยวิถีดั้งเดิม ตามความเชื่อ ได้เต็มที่อย่างที่ต้องการ ต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต รูปแบบเกษตรกรรมแบบไร่หมุนเวียน ไปบ้าง แต่ผู้วิจัยก็พบความพยายามที่จะสานต่อวิถีชีวิต ความเชื่อ และอัตลักษณ์ดั้งเดิมของตนเท่าที่เงื่อนไขจะเอื้ออำนวยให้ รวมทั้งมีความพยายามเชื่อมประสานกับเครือข่ายอื่น ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิชุมชน และสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง เช่น ไปเชื่อมร้อยเครือข่ายกับเครือข่ายกะเหรี่ยงทั่วประเทศ สภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย รวมทั้งเป็นแนวร่วมที่มีปฏิบัติการผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์กับขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (P-move) และออกแถลงการณ์สนับสนุนการต่อสู้เพื่อสิทธิชุมชน กรณีการคัดค้านการสร้างโรงไฟฟ้ากระบี่ที่ขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนอีกด้วย

นอกจากนี้หากเปรียบเทียบขบวนการเคลื่อนไหวคัดค้านทุนนิยมกอบ โภชบุรีดิโน ท้องถิ่นชนบทระหว่างชนเผ่ามาฮาในกัวเตมาลา กับเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมนั้นก็พบว่าลักษณะความเคลื่อนไหวของภาคประชาชนที่ต่อต้านทุนนิยมกอบ โภชทั้งสองที่ก็มีลักษณะแตกต่างกันอย่างมาก ในกัวเตมาลานั้นกลุ่มชนพื้นเมือง Maya-Q' ech'i นั้นเคลื่อนไหวในลักษณะที่มีลักษณะการต่อต้านที่ชัดเจนและมีรูปธรรม โดยมีการเปลี่ยนจากการก่อความก่อกวน วุ่นวาย มาสู่ปฏิบัติการต่อต้านที่เป็นรูปธรรม เช่น การใช้ยุทธศาสตร์ปกป้องผืนดินที่พวกเขาเรียกว่าปฏิบัติการ “defense of territory” ซึ่งจะแบ่งเป็น 2 รูปแบบได้แก่ 1. รูปแบบการต่อต้านแบบรายวัน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อลดการบุกรุกแรงงานและทำลายยุทธศาสตร์การขยายตัวของบริษัทเกษตรขนาดใหญ่ในพื้นที่ และ 2. ยุทธศาสตร์การจัดตั้งกองกำลังซึ่งมีลักษณะทั้งเชิงรุก และรับ ซึ่งกลายเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์การใช้กระบวนการการดำเนินคดีตามกฎหมาย ซึ่งการจัดตั้งกองกำลังดังกล่าวต้องสร้างพันธมิตรในเชิงยุทธศาสตร์ กับตัวแสดงในระดับรัฐที่มีความก้าวหน้า โดยเฉพาะขบวนการเคลื่อนไหวในระดับประเทศ ขณะที่ลักษณะการต่อต้านของกะเหรี่ยงแก่กระงานที่ทำในนามเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขตงานตะนาวศรีนั้นก็มีลักษณะเป็นเพียงองค์กรชาวบ้านที่รวมตัวกันเป็นเครือข่ายอย่างหลวม ๆ ไม่มีโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน แต่มีลักษณะรวมตัวกันเฉพาะกิจตามประเด็นที่เกิดขึ้นเป็นครั้ง ๆ แม้จะมีการสร้างพันธมิตรกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในระดับรัฐที่มีความก้าวหน้า เช่น กับขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (P-move) หรือสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทยในการร่วมกันผลักดันประเด็นร่วมกันบางประเด็น เช่น การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งป่า-ที่ดิน, การผลักดันมติกรม. เรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตกะเหรี่ยง 3 สิงหาคม 2553 ให้เป็นพระราชบัญญัติคุ้มครองวิถีชาวเล-

กะเหรี่ยง แต่รูปแบบการต่อต้านก็ไม่ได้ใช้วิธีการรุนแรงเช่นในลักษณะการตั้งเป็นกองกำลังพิทักษ์ มาตุภูมิเช่นที่ชนพื้นเมืองชาวมายาทำในกัวเตมาลา แต่ใช้ยุทธวิธีขับเคี่ยวผ่านกลไกนิติ คณะรัฐมนตรี 3 สิงหาคม พ.ศ. 2553 และต่อต้านด้วยสันติวิธีผ่านวัฒนธรรมดั้งเดิม ซึ่งตรงกันข้าม กับโลกทัศน์ในการจัดการป่าของกลไกอำนาจรัฐที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมองป่าเป็นอินทรีย์ ไม่มีชุมชน ไม่มี จิตวิญญาณ และการอนุรักษ์ป่าจะต้องไม่มีคนอยู่ในพื้นที่ ขณะที่กะเหรี่ยงแก่่งกระงานมีความเชื่อ เรื่องจิตวิญญาณ และมองป่า ผืนดิน และทรัพยากรรอบ ๆ ตัวว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครอง

อย่างไรก็ตามมีความพยายามจากกะเหรี่ยงกลุ่มที่สัมพันธ์ใกล้ชิดกับพรรคคอมมิวนิสต์ แห่งประเทศไทย ซึ่งจะประกาศเขตวัฒนธรรมพิเศษในพื้นที่ห้วยกระซู ซึ่งเป็นพื้นที่ทำกินดั้งเดิม ของกะเหรี่ยงโพลั่ว ใน ต.ยางน้ำกาดเหนือ อ.หนองหญ้าปล้อง จ.เพชรบุรี และจะประกาศเขตพื้นที่ วัฒนธรรมพิเศษกันในวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2563 ที่จะถึงนี้ เป็นการประกาศเขตวัฒนธรรมพิเศษที่มีสัญลักษณ์ในเชิงการต่อสู้ที่สัมพันธ์กับวันเสียดินแดน (การเริ่มการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธของกองทัพ ปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทยครั้งแรก, 7 สิงหาคม 2508) แต่ใช้แนวทางสันติวิธีเพื่อประกาศ พื้นที่วัฒนธรรมพิเศษของกะเหรี่ยงแก่่งกระงานเป็นพื้นที่แรก

2. กลุ่มที่เชื่อมั่นในการแก้ไขปัญหาของเจ้าหน้าที่รัฐ

นอกจากกลุ่มแรกที่ลุกขึ้นมาสู้กับอำนาจรัฐ และทุนแล้วที่พบในข้อ I. แล้ว จะมีกะเหรี่ยง แก่่งกระงานบางส่วน ที่โอนอ่อนต่อการใช้อำนาจรัฐของกลไกอำนาจรัฐ เช่น ยอมรับมติกรม.30 มิถุนายน พ.ศ. 2541 โดยสาระสำคัญของมติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน พ.ศ. 2541 ได้กล่าวถึงเรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินในเขตป่า โดยกำหนดแนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานเป็น 3 ส่วน คือ การสำรวจการถือครองที่ดิน การพิสูจน์สิทธิ์ และการรับรองสิทธิ์ ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการในการสำรวจการถือครองที่ดินไว้ คือ ต้องเป็นที่ดินที่ทำกินต่อเนื่องนับจากวันสงวนหวง ห้ามเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายครั้งแรก (หากกล่าวให้ถึงที่สุด คือพระราชบัญญัติสงวนและ คุ้มครองป่า พ.ศ. 2481) นั่นหมายถึงว่าหากมีพื้นที่บางส่วน ชาวบ้านไม่ได้ทำประโยชน์แม้เพียงปี เดียว เจ้าหน้าที่จะไม่ดำเนินการรังวัดให้ และกันคั้นเป็นพื้นที่ป่าไม้ต่อไป ถ้าในปีต่อไปเกษตรกร รายนั้นมีการทำประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าว ก็จะถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย เนื่องจากถือเป็นการบุกรุกขยายพื้นที่เพิ่มเติม

ส่วนพื้นที่ที่ผ่านการสำรวจการถือครองที่ดินแล้ว ต้องเข้าสู่ขั้นตอนการพิสูจน์สิทธิ์ โดยใช้หลักฐานภาพถ่ายทางอากาศ (ถ้าไม่มีให้ใช้ภาพถ่ายดาวเทียมของกรมแผนที่ทหาร) ที่ถ่ายไว้เป็น ครั้งแรก ภายหลังการประกาศหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าตามกฎหมายป่าไม้ครั้งแรก (นั่นก็คือ ภาพถ่าย ดาวเทียมของกรมแผนที่ทหาร ปี พ.ศ. 2495 เป็นต้นมา) เพื่อตรวจสอบการถือครองและทำ ประโยชน์ที่ดิน ว่ามีการเปลี่ยนแปลงแค่ไหน อย่างไรบ้าง จนถึงปัจจุบัน จากนั้น เมื่อผ่านขั้นตอนนี้

แล้วก็เข้าสู่กระบวนการพิจารณารับรองสิทธิ์ หากพิสูจน์ได้ว่าที่ดินแปลงนั้น อยู่มาก่อนก็ให้รับรองสิทธิ์ตามกฎหมายป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 16 นั่นก็คือ การอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ (ภาษาชาวบ้านคือการเช่าที่ดินเองอยู่) ส่วนพื้นที่ที่มีความล่อแหลม สุ่มเสี่ยงต่อระบบนิเวศน์ ถึงแม้จะพิสูจน์ได้ว่าอยู่มาก่อนก็ตาม ให้จัดหาพื้นที่แห่งใหม่รองรับ (คือการอพยพนั่นเอง) ทั้งนี้ ไม่ต้องพูดถึงพื้นที่ที่พิสูจน์แล้วว่าอยู่ที่หลัง ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ ให้มีการอพยพออกจากพื้นที่ หากไม่สามารถดำเนินการได้ ให้ควบคุมพื้นที่ ห้ามมิให้มีการบุกรุกขยายพื้นที่โดยเด็ดขาด

ดังนั้นก็จะมิกะเหรี่ยงแก่งกระจานบางส่วนเข้าสู่กระบวนการสำรวจการถือครองที่ดิน และการพิสูจน์สิทธิ์ จากการชักชวนของเจ้าหน้าที่อุทยานฯ มีการวางแผนเขต (หลัก CN) เพื่อเข้าสู่กระบวนการสำรวจการถือครองที่ดิน แต่ท้ายที่สุดแล้วก็จะพบปัญหาเช่นเดียวกับพื้นที่อื่น ๆ ทั่วประเทศที่มีความขัดแย้งเรื่องป่า-ที่ดิน คือหากมีพื้นที่บางส่วน ชาวบ้านไม่ได้ทำประโยชน์ต่อเนื่อง มีการเว้นการทำเกษตรในพื้นที่ดังกล่าวแม้เพียงปีเดียว เจ้าหน้าที่จะไม่ดำเนินการรังวัดให้ และกันคั้นเป็นพื้นที่ป่าไม่ต่อไป และหากถ้าในปีต่อไปเกษตรกรรมนั้นมีการทำประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าว ก็จะถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย เนื่องจากถือเป็นการบุกรุกขยายพื้นที่เพิ่มเติม ซึ่งการนำมติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541 นอกจากจะไม่สอดคล้องกับวิธีการเกษตรแบบไร่มนเวียนของกะเหรี่ยงแล้ว ยังก่อให้เกิดความขัดแย้งในการจัดการที่ดินระหว่างประชาชนและรัฐขึ้นทั่วประเทศอีกด้วย เช่นเหตุที่เกิดเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2563 หน่วยเฉพาะกิจปฏิบัติการพิเศษผู้พิทักษ์อุทยานแห่งชาติและสัตว์ป่า (พญาเสือ) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช นำโดยนายพนัษกร โปธิบัณฑิต ได้สนธิกำลังเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เจ้าหน้าที่ทหารหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ เจ้าหน้าที่ฐานปฏิบัติการป้องกันรักษาป่าที่ พบ.1 (แม่คะเมย) เจ้าหน้าที่บก.ปทส.จ. เพชรบุรี และเจ้าหน้าที่กอ.รมน. จ.เพชรบุรี กว่า 30 นาย ได้ร่วมกันเข้าตรวจสอบพื้นที่ป่าห้วยกระซู่ บ้านลิ้นช้าง ม.3 ต.ยางน้ำกัดเหนือ อ.หนองหญ้าปล้อง จ.เพชรบุรี ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน หลังได้รับแจ้งว่ามีผู้บุกรุกแผ้วถางทำลาย และทำให้ป่าเสื่อมสภาพ โดยไม่ได้รับอนุญาต เบื้องต้นเจ้าหน้าที่ได้แจ้งเอาผิดผู้แจ้งครอบครองทำประโยชน์ในพื้นที่จำนวน 5 ราย ฐานร่วมกันยึดถือหรือครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่าหรือกระทำการใด ๆ ให้เสื่อมสภาพ หรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิม ตามมาตรา 19 (1) พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ร่วมกันเข้าไปดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อหาผลประโยชน์ ตามมาตรา 19 (6) พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และข้อหาอื่น ๆ (‘ฉก.พญาเสือ’ สนธิกำลังตรวจป่าห้วยกระซู่ พบถูกบุกรุกเพียง แจ้งความดำเนินคดีทันที 5 ราย, 2563) ซึ่งกลุ่มคนดังกล่าวได้เข้าสู่กระบวนการสำรวจการถือครองที่ดิน และ

การตรวจสอบสิทธิที่ตามคำชักชวนของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน แต่เมื่อทำเกษตรกรรมตามวิถีชีวิตกะเหรี่ยงก็กลับถูกเจ้าหน้าที่ฟ้องร้อง ดำเนินคดีดังกล่าว

นอกจากนี้กลุ่มชาวบ้านที่เชื่อมั่นในการแก้ไขปัญหาเรื่องป่า-ที่ดินของรัฐ ยังประกอบไปด้วยกลุ่มคนที่ได้ผลประโยชน์จากการเข้าไปเป็นลูกจ้างอุทยาน หรือครอบครัวของผู้ที่เข้าไปเป็นลูกจ้างอุทยาน กลุ่มนี้ก็จะยอมทำตามที่เจ้าหน้าที่อุทยานสั่งการทุกอย่าง แม้จะต้องสูญเสียวิถีชีวิตอัตลักษณ์ และความเชื่อของตนไป

3. กลุ่มที่ไม่ชัดเจนว่าจะยึดแนวทางใดในการดำรงชีวิตและรูปแบบการทำการเกษตร กลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มกะเหรี่ยงที่ยังไม่แน่ใจว่าจะยึดแนวทางใดในการดำรงชีวิต จะใช้แนวทางแบบกลุ่มแรก ที่ยืนหยัดต่ออัตลักษณ์ วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีของกะเหรี่ยง รวมทั้งใช้สิทธิในการครอบครองที่ดินแบบสิทธิหน้าหมู่บ้าน หรือกรรมสิทธิ์ส่วนรวมที่ทุกคนในชุมชนมีสิทธิใช้ทรัพยากรร่วมกัน ก็ยังไม่มั่นใจ หรือจะเชื่อมั่นในกลไกอำนาจรัฐก็อาจกล่าวไม่ได้เต็มที่นัก เพราะยังคงมีความหวาดระแวงกลไกใช้อำนาจรัฐที่ไม่เป็นธรรม ดังนั้นกลุ่มนี้จึงมักจะเป็นผู้สังเกตการณ์อยู่ห่าง ๆ เมื่อเกิดความขัดแย้งในการจัดการป่า-ที่ดินระหว่างชุมชนและอุทยานฯ รวมทั้งไม่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่กลุ่มแรกจัด แต่ก็สังเกตการณ์อยู่ห่าง ๆ หากกลุ่มใดมีแนวโน้มที่จะได้เปรียบจากการเคลื่อนไหว ก็พร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรม อย่างไรก็ตามจากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยพบว่ากลุ่มนี้มีจำนวนไม่มากนัก เนื่องจากจะไม่ได้ได้รับความไว้วางใจจากทั้งสองกลุ่ม ทั้งกลุ่มที่ยืนหยัดวิถีการดำรงชีวิต และวิถีการผลิตแบบกะเหรี่ยง กับกลุ่มที่ไปยอมรับการแก้ไขปัญหาของเจ้าหน้าที่รัฐ

นิเวศวิทยาชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและพื้นที่โดยรอบอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

นิเวศวิทยาชาติพันธุ์ เป็นการศึกษาองค์ความรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่มีต่อธรรมชาติและระบบนิเวศผ่านมุมมองความเชื่อ และความสัมพันธ์กับธรรมชาติ ที่สะท้อนออกมาทางวัฒนธรรมและการดำรงชีวิต สำหรับนิเวศวิทยาชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและพื้นที่โดยรอบอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน นั้นพบว่า ความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับธรรมชาติของกะเหรี่ยงแก่งกระจานนั้น มีความเชื่อว่าสรรพสิ่งโดยรอบมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครอง เช่น ผืนดินมีช่งทะรี (แม่พระธรณี) ดุแล ต้นข้าวมีพื้ไยว (แม่โพสพ) รวมทั้งต้นไม้ใหญ่ ผืนน้ำ และตัวตนของกะเหรี่ยงเอง โลกทัศน์ดังกล่าวสะท้อนออกมาผ่านพิธีกรรมและวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่จะกระทำการใดก็ต้องนอบน้อมต่อธรรมชาติและสิ่งรอบตัว ตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น เมื่อทารกเกิดมาก็จะนำสายสะดือของทารกใส่ไว้ในกระบอกไม้ไผ่ แล้วไปผูกไว้กับต้นไม้ใหญ่ เสมือนเป็นการฝากชีวิตทารกคนดังกล่าวไว้กับเทพารักษ์ผู้ปกปักรักษาต้นไม้ใหญ่ เมื่อจะทำหมาเจิก (ไร่ข้าว) ต้องมีพิธี

เสียดายและขออนุญาตแม่พระธรณี และการทำไร่ข้าว ที่เรียกกันว่าไร่หมุนเวียน นั้นสะท้อนโลกทัศน์ต่อผืนดินว่ากะเหรี่ยงไม่ได้มีความคิดเรื่องกรรมสิทธิ์เอกชน เนื่องจากตามความเชื่อดั้งเดิมนั้น ผืนดินเป็นของสงฆ์ เมื่อจำเป็นต้องใช้ก็ขออนุญาตจากท่าน และเมื่อใช้พื้นที่ดังกล่าวเสร็จก็ส่งกลับคืนให้แม่พระธรณี นอกจากนี้ในเวศวิทยาชาติพันธุ์กะเหรี่ยงยังสะท้อนออกมาผ่านพิธีกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่เกิดจนตาย แม้ว่าการเข้ามาของพรอคคอมมิวนิสต์ในพื้นที่ผืนป่าตะวันตก และได้เข้ามาจัดการศึกษาเรื่องวัตถุนิยมวิทยาวีธี และวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นปรัชญาที่ขัดแย้งกับความเชื่อดั้งเดิมเรื่องจิตวิญญาณ แต่การเข้ามาของพรอคคอมมิวนิสต์ก็ไม่ได้มีส่วนเปลี่ยนแปลงความเชื่อของกะเหรี่ยงกลุ่มดังกล่าวเท่าใดนัก เนื่องจากผู้วิจัยพบว่าในบรรดากะเหรี่ยงหลายกลุ่มที่อยู่ในผืนป่าแก่งกระจานนั้น กลุ่มที่ยืนหยัดจะรื้อฟื้นอัตลักษณ์ และความเชื่อดั้งเดิมเรื่องจิตวิญญาณของกะเหรี่ยงนั้น คือกลุ่มที่ใกล้ชิดกับพรอคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยมากที่สุด มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ซึ่งเป็นแค่แนวร่วม

สิ่งที่ทำให้โลกทัศน์ต่อธรรมชาติของกะเหรี่ยงแก่งกระจานเปลี่ยนแปลงไป กลับเป็นการขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการทรัพยากร และการจัดการป่าของรัฐ รวมทั้งการรुकืบของทุน ที่มีส่วนอย่างสำคัญในการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ต่อธรรมชาติของกะเหรี่ยง และมุมมองเรื่องกรรมสิทธิ์ในที่ดิน โดยเฉพาะการประกาศใช้ประมวลกฎหมายที่ดินปี พ.ศ. 2497 ที่แต่เดิมเชื่อว่าผืนแผ่นดินมีแม่พระธรณี เป็นผู้ดูแลคุ้มครอง และด้วยระบบไร่หมุนเวียน ที่เป็นรูปแบบการทำเกษตรกรรมในพื้นที่สูง ที่ต้องสับเปลี่ยนหมุนเวียนพื้นที่ในการทำเกษตร จึงทำให้กะเหรี่ยงไม่มีความคิดครอบครองที่ดิน แต่เมื่อรัฐประกาศใช้ประมวลกฎหมายที่ดินปี พ.ศ. 2497 โดยออกเอกสารสิทธิ ส.ค.1 ให้แก่คนกะเหรี่ยงในพื้นที่อำเภอสวนผึ้งในปีดังกล่าว (วุฒิ บุญเลิศ, 2546) ส่วนพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยงดั้งเดิมชายขอบป่าแก่งกระจานนั้นเริ่มมีการเก็บภาษีบำรุงท้องที่โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2501 ชาวกะเหรี่ยงเริ่มเปลี่ยนความเชื่อ เปลี่ยนแนวคิดให้ คุณค่าที่ดินใหม่มีความคิดครอบครองที่ดินอย่างถูกต้องตามกฎหมาย. ที่ดินถูกเปลี่ยนจากพื้นที่ที่ยืมใช้จากแม่พระธรณีชั่วคราวเพื่อทำการผลิตเลี้ยงชีพ กลายเป็นสินค้าที่มีมูลค่าในการซื้อขาย แลกเปลี่ยน พิธีกรรมพาดไม้ 7 ครั้ง เพื่อเสียดายในการทำหม่าเจ็กก็เริ่มสูญหายไป รวมทั้งพิธีกรรมต่าง ๆ ที่สูญหายไปจากการไม่สามารถทำหม่าเจ็กได้ ไม่ว่าจะเป็พิธีบุญข้าวใหม่ หรือกินข้าวห่อ อย่างไรก็ตามได้มีความพยายามที่จะรื้อฟื้นประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อดังกล่าวเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตดั้งเดิมของกะเหรี่ยงขึ้นมาเพื่อเป็นยุทธวิธีในการตอบโต้กับการขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการทรัพยากร

อย่างไรก็ตามแม้ว่าผู้วิจัยจะได้ศึกษานเวศวิทยาชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และ ความตั้งใจอย่างยิ่งยวดที่จะนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปสู่แนวทางในการแก้ไขความขัดแย้งเรื่องปัญหาการจัดการทรัพยากรป่าและที่ดินในพื้นที่อย่างเป็นทางการ แต่ด้วย

ปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ป่าแก่งกระจานนั้นมีความรุนแรงมาก ทั้งในด้านความรุนแรงทางกายภาพที่เป็นการใช้กลไกด้านการปราบปรามของรัฐ (กปร.) ที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนมาโดยตลอด ทั้งการละเมิดสิทธิชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม และสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง ผ่านการใช้กำลังบังคับอพยพ เผา ไล่รื้อ บ้านเรือนที่อยู่อาศัยของกะเหรี่ยงใจแผ่นดิน การไม่ยอมรับวิถีชีวิต และรูปแบบเกษตรกรรมแบบไร่หมุนเวียน ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของกะเหรี่ยง รวมทั้งการจับกุมดำเนินคดีต่อกลุ่มกะเหรี่ยงที่ทำกินอยู่ในพื้นที่แก่งกระจาน ยิ่งกว่านั้นความรุนแรงในป่าแก่งกระจานที่มีลักษณะพิเศษมากกว่าที่อื่น คือ มีการฆาตกรรมแกนนำถึงสองคน ซึ่งได้แก่ นายทัศนัท กมล โอบอ้อม และนายพอลละจี รักจงเจริญ รวมทั้งกลไกด้านอุดมการณ์ของรัฐ (กอร.) ที่เปะป้ายให้กะเหรี่ยงเป็นผู้ทำลายสิ่งแวดล้อม เป็นจำเลยของการสูญเสียพื้นที่ป่า ผ่านการศึกษา และผลิตซ้ำการเปะป้ายโดยสื่อมวลชน รวมทั้งความพยายามในการประกาศกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ ที่มองเห็นป่า มองเห็นสัตว์ป่า แต่ไม่มองเห็นมนุษย์ที่อยู่ในระบบนิเวศ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ไม่สามารถแสวงหาแนวทางการร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเรื่องการจัดการป่าและที่ดินอย่างเป็นทางการได้

อภิปรายผลการศึกษา

ตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ป่าแก่งกระจาน และการรวบรวมข้อมูลนั้นพบว่า แนวคิดที่ว่าด้วยความเป็นชายขอบไม่เพียงพอที่จะอธิบายลักษณะของกะเหรี่ยงแก่งกระจานได้ แต่สิ่งที่เกิดขึ้นคือภาวะที่เรียกว่า “Super-marginalization” หรือ “กระบวนการตกขอบ” เนื่องจากกะเหรี่ยงแก่งกระจานไม่เพียงถูกผลักออกไปจากกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าเท่านั้น แต่สิ่งที่กะเหรี่ยงแก่งกระจานได้รับตลอดมา คือการเปะป้าย (Stigmatized) ว่าเป็นผู้ทำลายป่า ทั้ง ๆ ที่ความจริงแล้ววิถีชีวิตแบบกะเหรี่ยงนั้นคือวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับภูมินิเวศในป่า เมื่อถูกบีบบังคับจากกลไกอำนาจรัฐจนไม่สามารถดำรงวิถีชีวิตตามความเชื่อ ค่านิยม และอัตลักษณ์ของตนได้ กะเหรี่ยงแก่งกระจานก็ต้องสูญเสียตัวตน จากการทำไร่ข้าวตามวิถีชีวิตดั้งเดิม ถูกทำให้กลายเป็นชนชั้นกรรมมาชีพ ต้องมาเป็นแรงงานทั้งเป็นแรงงานในระบบในโรงงาน และแรงงานนอกระบบจากการเข้าไปของมูลนิธิบางมูลนิธิ ที่ไปสนับสนุนให้ชาวบ้านกะเหรี่ยงทอผ้า แน่นนอนเป็นการกีดกันรายได้ของผู้ที่ยอมเข้าไปในกลไกการช่วยเหลือของมูลนิธิดังกล่าว แต่สิ่งที่กะเหรี่ยงแก่งกระจานต้องสูญเสียไปก็คือไม่สามารถสานต่อรูปแบบการทอผ้า และหัตถกรรมที่แสดง อัตลักษณ์ของตนไว้ได้ รวมถึงการไปร่วมกับโครงการสหกรณ์โคนมที่ภาครัฐมาส่งเสริม ก็ทำให้กะเหรี่ยงแก่งกระจานเกิดภาวะการเป็นชายขอบในทิศทางที่ถูกดึงเข้าไป

ร่วมกับโครงการดังกล่าว เนื่องจากการสูญเสียอัตลักษณ์ของตน ไปโดยไม่รู้ตัว นอกจากนี้ยังมี ภาวะการเหยียดหยามดูถูกที่กะเหรี่ยงในสังคมไทยมักได้รับ ว่าเป็นคนป่าคนดง ไม่มีความเจริญ ค่อยพัฒนา

ทั้งหลายทั้งปวงยังไม่เท่าการกระทำ ความรุนแรงในทางกายภาพที่กลไกอำนาจรัฐได้ผลิต ซ้ำความรุนแรงครั้งแล้วครั้งเล่าต่อกะเหรี่ยงแก่งกระจาน ไม่ว่าจะเป็นการบังคับอพยพจากใจ แผ่นดิน บางกลอยบน สู่บางกลอยล่างในปี พ.ศ. 2539 และอีกหลายครั้งตามมา จนกระทั่งถึงการไล่ รื้อ เผา ทำลาย บ้านเรือนและอุปกรณ์การเกษตร รวมทั้งยังขังขังเพื่อบังคับอพยพชาวบ้านจากบาง กลอยบน ใจแผ่นดินลงมาบางกลอยล่างในปี พ.ศ. 2554 แม้ว่าความขัดแย้งในการจัดการป่าของรัฐ กับชุมชนต่าง ๆ ในประเทศไทยจะเกิดขึ้นมากมายในหลายพื้นที่ แต่ไม่มีพื้นที่ใดในประเทศไทย ที่ กลไกอำนาจรัฐกระทำการโดยใช้ความรุนแรงทางกายภาพอย่างอุกอาจเช่นในพื้นที่แก่งกระจาน มิ พักต้องพูดถึงการเสียชีวิตและการบังคับให้สูญหายของแกนนำที่ลุกขึ้นมาต่อสู้เรื่องสิทธิชุมชน และ สิทธิชนเผ่าพื้นเมือง ทั้งนายทัศนัทกมล โอบอ้อม ที่ถูกยิงเสียชีวิตในวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2554 และ การที่นายพอลละจี รักจงเจริญ หรือบิลลี่แกนนำกะเหรี่ยงแก่งกระจานถูกบังคับให้สูญหายในวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2557 และตามมาด้วยการผลิตซ้ำความรุนแรงจากกลไกอำนาจรัฐที่ไม่ยอมสั่งฟ้องผู้ที่ ต้องสงสัยว่าฆาตกรรมนายพอลละจีด้วยข้อหาฆาตกรรม ภาพความรุนแรงทั้งหลายทั้งปวงถูกผลิต ซ้ำในพื้นที่ป่าแก่งกระจาน จนเข้าลักษณะที่เรียกว่าการก่อการร้ายโดยรัฐและนี่คือลักษณะเฉพาะที่ เกิดขึ้นกับกะเหรี่ยงแก่งกระจาน นอกจากนี้กะเหรี่ยงแก่งกระจานยังต้องเผชิญกับสิ่งที่ว่า “การขูดรีด อย่างหนักหน่วง” (Super-exploitation) ผ่านกระบวนการทำให้เป็นชนชั้นกรรมาชีพ จากการแย่งยึด ที่ดิน และกลายเป็นชนชั้นแรงงานเสี่ยง

โดยหากจะพิจารณาจากแนวคิดชนชั้นที่ขาดความมั่นคงในชีวิต (Precariat) ที่เสนอโดย Guy Standing ซึ่งได้อธิบายว่าผู้คนที่ชีวิตของเขาถูกกำหนดลักษณะจาก 1. ความไม่มั่นคงภายใต้ ความสัมพันธ์ทางการผลิต 2. ความเปราะบางภายใต้ความสัมพันธ์ด้านการกระจายรายได้ และ 3. ภาวะชายขอบภายใต้ความสัมพันธ์กับรัฐ ทั้งหลายเหล่านี้ควรจะถูกนับเป็นชนชั้นที่เรียกว่าชนชั้น แรงงานเสี่ยง ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มผู้ใช้แรงงาน (Working class) ก็จะพบว่ากะเหรี่ยงแก่งกระจานมี ลักษณะชนชั้นที่เรียกว่าชนชั้นแรงงานเสี่ยง (Precariat) อยู่ คือภาวะความไม่มั่นคงภายใต้ ความสัมพันธ์ทางการผลิต จากการเข้ามาของการจัดการป่าโดยกลไกอำนาจรัฐ ทำให้เกิดความไม่ มั่นคงในการถือครองที่ดิน ไม่สามารถดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมในชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ที่อยู่อาศัยกัน มานานหลายร้อยปีได้ ไม่สามารถธำรงอัตลักษณ์ ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี และรูปแบบการผลิต ดั้งเดิมแบบไร่หมุนเวียน หรือไร่ข้าวได้ เนื่องจากความไม่มั่นคงภายใต้ความสัมพันธ์ทางการผลิต ดังกล่าว และผลจากความไม่มั่นคงภายใต้ความสัมพันธ์ทางการผลิตดังกล่าวนี้เองที่ส่งผลต่อ

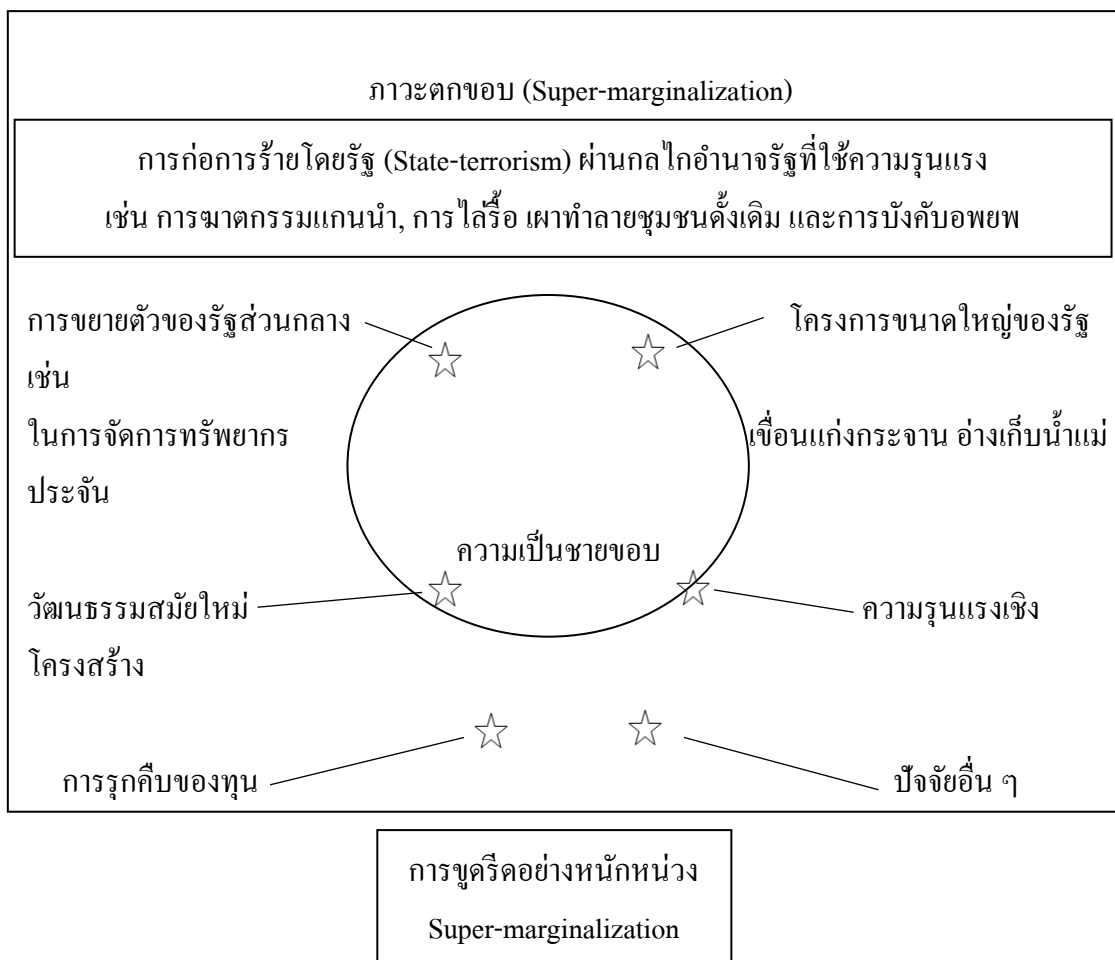
ความสัมพันธ์ภายใต้ความสัมพันธ์ด้านการกระจายรายได้ เนื่องจากเมื่อไม่สามารถดำรงวิถีชีวิต และรูปแบบการผลิตแบบดั้งเดิม ที่เคยพึ่งตนเอง ได้อย่างสมบูรณ์แล้ว ก็จำเป็นต้องไปเป็นแรงงานรับจ้างในเมือง หรือต้องยอมปลูกข้าวแบบไม่ใช้รูปแบบการผลิตแบบไร่หมุนเวียน หรือทำการเกษตรเชิงเดี่ยว ส่งผลให้เกิดภาวะความเสื่อมโทรมของหน้าดิน ท้ายที่สุดก็ไม่สามารถทำการเกษตรที่เกิดผลผลิตเพียงพอต่อคนในชุมชน กระทั่งเหง้าแก่กระเจานถูกบีบบังคับให้เข้ามาสู่ระบบทุน รายได้ไม่เพียงพอเลี้ยงดูคนในครอบครัว และหากพิจารณาจากภาวะชายขอบภายใต้ความสัมพันธ์กับรัฐ ก็ยังเห็นภาพได้ชัดเจนว่ากระเหง้าแก่กระเจานนั้นถูกผลักดันให้เป็นชายขอบทั้งทิศทางที่ถูกผลักออก คือการถูกกีดกันออกจากการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าของรัฐ หรือการสร้างรัฐชาติโดยการผลักดันให้กระเหง้ากลายเป็นอื่น (Otherness) ก็ล้วนเป็นภาวะชายขอบภายใต้ความสัมพันธ์กับรัฐ และนอกจากจะถูกผลักดันให้เป็นชายขอบแล้ว ภาวะชายขอบของกระเหง้าแก่กระเจานก็เกิดขึ้นในทิศทางที่ถูกควมรวมมาไว้ ซึ่งภาวะความเป็นชายขอบในทิศทางดังกล่าวมักจะทำให้ผู้ถูกทำให้เป็นชายขอบไม่รู้ตัว เช่น การที่กระเหง้าแก่กระเจานต้องมาเป็นแรงงานในโครงการสนับสนุนอาชีพภายใต้การจัดการของมูลนิธิหนึ่ง แม้ว่าจะทำให้กระเหง้าแก่กระเจานที่เข้าไปร่วมกับโครงการดังกล่าวของมูลนิธิฯ มีรายได้พอยังชีพ แต่สิ่งที่จะต้องสูญเสียไปก็คืออัตลักษณ์ของตน หรือความเป็นตัวตนของตนไป เนื่องจากต้องทอผ้า และปักผ้าตามลวดลายที่ตลาดต้องการ และด้วยเวลาที่มีจำกัด ทำให้ไม่มีเวลาทอผ้าตามลวดลายที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของตนได้ นอกจากนี้การเข้าไปร่วมในโครงการสหกรณ์โคนม ตามโครงการหมู่บ้านสหกรณ์ห้วยสัตว์ใหญ่ ป่าแดง-ป่าละอูก็เช่นเดียวกัน กระเหง้าที่เข้าไปร่วมในโครงการดังกล่าวก็ต้องสูญเสียวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่เคยทำไร่ข้าว สามารถพึ่งตนเองได้ กลายเป็นผู้ผลิตนมโค ซึ่งไม่ใช่วิถีชีวิตดั้งเดิมของตน

นอกจากนี้การเข้ามาของแนวคิดเรื่อง “ที่ดินเป็นสินค้า” ที่เข้ามาพร้อมการจัดการที่ดินของรัฐที่ทำให้กระเหง้าบางส่วนหันไปเห็นด้วยกับกรรมสิทธิ์เอกชน เช่น เมื่อรัฐได้ประกาศใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน ออกเอกสารสิทธิ์ ส.ค.1 ให้แก่คนกระเหง้าในปี พ.ศ. 2497 รวมทั้งการเก็บภาษีบำรุงท้องที่ที่เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2501 ทำให้โลกทัศน์ในการมองที่ดินของกระเหง้าเปลี่ยนแปลงไป จากที่เคยมีความเชื่อเรื่องจิตวิญญาณที่สะท้อนออกมาเป็นวิถีชีวิตที่อ่อนน้อมต่อธรรมชาติ จะเข้าป่าก็ต้องนำอาหารไปเลี้ยงเจ้าป่าเจ้าเขาด้วยทุกครั้ง ความเชื่อดั้งเดิมไม่มีเรื่องกรรมสิทธิ์เอกชน เพราะทุกสิ่งอย่างมีเทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นเจ้าของแม้แต่ผืนดินก็เป็นของแม่พระธรณี ซึ่งเป็นผู้คุ้มครองและอวยพรให้ความอุดมสมบูรณ์ในการเพาะปลูก มีความเชื่อในเรื่องผี เช่น ผีป่า ผีน้ำ การจะทำการผลิต โดยเฉพาะวิธีการผลิตแบบไร่หมุนเวียน ที่กระเหง้าเรียกว่าไร่ข้าวนั้น ก็เป็นเพียงการยืมใช้จากแม่พระธรณีใช้เสร็จก็ต้องมอบกลับคืน และด้วยวิธีการผลิตแบบไร่ข้าวนี้เอง ที่ต้องเปลี่ยนและสลับพื้นที่เพาะปลูกเพื่อการยังชีพ จึงส่งผลให้กระเหง้ามีโลกทัศน์ในการมองทรัพยากรดินและ

ป่าที่ไม่ใช่ความต้องการในการครอบครองผืนดิน แบบกรรมสิทธิ์เอกชน ความเชื่อเรื่องจิตวิญญาณของกะเหรี่ยง จึงสะท้อนออกมาเป็นประเพณี วัฒนธรรมที่อ่อนนุ่มต่อธรรมชาติ ได้เปลี่ยนเป็นการให้คุณค่ากับที่ดิน ในฐานะเป็น”สินค้า” เพราะต้องการครอบครองที่ดินอย่างถูกกฎหมาย ที่ดินก็มีมูลค่าในการซื้อขายแลกเปลี่ยน ทั้งนี้กลุ่มกะเหรี่ยงที่เปลี่ยน โลกทัศน์เช่นนี้ก่อน ได้แก่กลุ่มกะเหรี่ยงที่ทำนา เนื่องจากการทำนาเป็นระบบการผลิตที่ยึดติดพื้นที่ ซึ่งต่างจากกลุ่มที่ทำไร่หมุนเวียน

นอกจากการขยายตัวของรัฐส่วนกลางในการจัดการทรัพยากร และวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่ส่งผลต่อ โลกทัศน์ในการจัดการทรัพยากรของกะเหรี่ยงแล้ว ความเป็นชายขอบของกะเหรี่ยงแก่กระงานยังเกิดจากการรุกคืบของทุน และระบบโลกที่พยายามเข้ามาช่วงชิง การจัดการทรัพยากร โดยเฉพาะความพยายามในการประกาศกลุ่มป่าแก่กระงานเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ ที่ผลักดันโดยรัฐบาลไทย โดยความริเริ่มของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มองเห็นป่าแก่กระงานเป็นพื้นที่ที่ต้องอนุรักษ์อย่างเข้มข้น แต่มองไม่เห็นวิถีชีวิตของกะเหรี่ยง ที่อาศัยอยู่มายาวนาน และมองไม่เห็นวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของกะเหรี่ยง แม้ว่าเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมจะพยายามผลักดันให้รัฐบาลเปลี่ยนจากการประกาศมรดกโลกทางธรรมชาติ ให้เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม หรือมรดกแบบผสม ระหว่างมรดกโลกทางธรรมชาติ กับมรดกโลกทางวัฒนธรรม เพื่อให้แก่กระงานเป็นพื้นที่ที่อยู่ร่วมกันได้ทั้งป่าและชุมชน และวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม และวิถีชีวิตของกะเหรี่ยงก็จะได้รับการฟื้นฟูไปด้วยก็ตาม

ทั้งหลายทั้งปวงที่ทำให้กะเหรี่ยงแก่กระงานเกิดภาวะ “ความเป็นชายขอบ” เมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีการกระทำความรุนแรง โดยกลไกอำนาจรัฐที่กระทำต่อกะเหรี่ยงแก่กระงานจนเข้าลักษณะการก่อกำรร้ายโดยรัฐ รวมทั้งการขูดรีดอย่างหนักหน่วง (Super-exploitation) แล้ว แนวคิดเรื่อง”ความเป็นชายขอบ” (Marginalization) อาจไม่เพียงพอที่จะอธิบายลักษณะของกะเหรี่ยงแก่กระงาน แต่ต้องเรียกว่า “ภาวะตกขอบ” (Super-marginalization) จึงจะสอดคล้องกับสิ่งที่กะเหรี่ยงแก่กระงานต้องเผชิญ ดังแผนผังต่อไปนี้

ภาพที่ 7-1 ความแตกต่างระหว่างภาวะตกขอบ และความเป็นชายขอบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

จากแนวพินิจภูมิเนเวศการเมืองที่นำเสนอให้นำแนวพินิจดังกล่าวมาแทนที่พาราไดม์ความมั่นคงแบบประเพณีนิยมดั้งเดิม ที่เน้นความมั่นคงของรัฐ และมีแต่มิติในทางรัฐศาสตร์ในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ต่าง ๆ เท่านั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าฝ่ายความมั่นคง รวมถึงกลไกอำนาจรัฐควรนำแนวพินิจภูมิเนเวศการเมืองมาใช้ในการกำหนดนโยบายในการจัดการทรัพยากร เนื่องจากเป็นแนวพินิจที่ข้ามพรมแดนความรู้มีลักษณะเป็นบูรณาการศาสตร์ ที่ข้ามพ้นจากกรอบการวิเคราะห์ความมั่นคงแบบเดิม ๆ แต่ได้นำมิติเรื่องสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ ฯลฯ มารวมไว้ด้วยกัน รวมทั้งเป็นมุมมองที่ข้ามพรมแดนรัฐชาติแบบที่เคยถูกใช้ในแนวคิดภูมิรัฐศาสตร์แบบเดิมของ Hobbes ดังนั้นหากใช้แนวพินิจหรือพาราไดม์ใหม่ในการมองปัญหา ก็จะเข้าใจว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะภายในพรมแดนรัฐชาติเท่านั้น และชาติพันธุ์กะเหรี่ยงมิได้เป็นภัยต่อความมั่นคงแต่อย่างใด แต่มีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งป่า น้ำ ดิน ไร่ จึงสามารถประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ และยื่นขอขึ้นทะเบียนมรดกโลกทางธรรมชาติ นอกจากนี้หากใช้แนวคิดของ Axel Honneth มาบูรณาการ ซึ่งได้ให้ความหมายของการยอมรับ หรือ Recognition ไว้ว่า เป็นพฤติกรรมเชิงสถาบัน ในฐานะกลไกที่จะสร้างพลเมืองหรือไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน (Althusser ใช้คำว่า Subject) ซึ่งมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับสิ่งที่ระบบทางสังคมกำหนด เพื่อให้พลเมืองหรือไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน (Subjects) ดังกล่าวได้รับการยอมรับ (Recognition) จากสังคม ซึ่งฮอนเนท ได้วิพากษ์แนวคิด Recognition ของอัลธูแซร์ว่า ไม่ทำให้เกิดการสนับสนุนให้กลุ่มทางสังคม หรือบุคคลเหล่านั้นได้มีอิสระหรือเสรีภาพในการปกครองตนเอง แต่กลายเป็นการปฏิบัติที่มีลักษณะครอบงำ รวมทั้งเป็นการผลิตซ้ำความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดำรงอยู่ให้มีลักษณะครอบงำ

ฮอนเนท เสนอว่าการยอมรับในสถานภาพของบุคคลหรือกลุ่มทางสังคมควรจะต้องปฏิบัติในทางตรงกันข้ามกับสิ่งที่อัลธูแซร์เสนอ กล่าวคือต้องไม่มีการครอบงำ ต้องรื้อถอนการยอมรับในสถานภาพทางสังคมที่มีลักษณะตั้งใจไม่ให้ความเคารพ หรือแม้กระทั่งทำให้กลุ่มทางสังคมหรือบุคคลนั้นเกิดความอับอาย ขาดหน้า หากปฏิบัติได้เช่นนั้นสิ่งที่ตามมาก็คือ ทำให้พวกเขาสามารถสร้างรูปแบบหรืออัตลักษณ์ของตนอย่างมีอิสระได้ ทั้งนี้ฮอนเนท ได้เสนอ ข้อเสนอ 4 ข้อเพื่อการเข้าใจแนวคิดว่าการยอมรับ ดังนี้

1. ที่มาของแนวคิดเรื่องการยอมรับ (Recognition) มาจากการใช้คำนี้ในภาษาเยอรมันซึ่งหมายถึง การยืนยัน การรับรอง คนหรือกลุ่มคน ว่ามีคุณสมบัติที่เหมาะสม
2. การยอมรับ (Recognition) ในฐานะจุดยืน คือ ทศนคติที่ตระหนักและยอมรับในพฤติกรรมที่เห็นเป็นรูปธรรม ชัดแจ้ง ประจักษ์ได้

3. พฤติกรรมการยอมรับจะต้องถูกก่อให้เกิดขึ้นในใจในฐานะการแสดงความต้องการอย่าง เป็นอิสระ โดยมีวัตถุประสงค์เบื้องต้นเพื่อยอมรับการมีดำรงอยู่ของปัจเจกชนหรือกลุ่ม

4. การยอมรับจะเป็นตัวแทนแนวคิดของกลุ่มที่ประกอบไปด้วยกลุ่มย่อย ๆ หลายกลุ่ม และเมื่อประกอบข้อเสนอทั้ง 4 ข้อของฮอนเนทแล้ว ก็จะเห็นว่าการยอมรับนั้นควรจะถูกทำความเข้าใจในฐานะองค์ประกอบที่ประกอบกันเป็นรูปแบบอันหลากหลายของทัศนคติที่มีวัตถุประสงค์ เบื้องต้นในการให้การยอมรับกลุ่มอื่น ๆ หรือคนอื่น ๆ ที่มีความแตกต่างกับตน (Honneth, 2007)

ทั้งนี้ฮอนเนทได้ขยายแนวคิดเรื่องความยุติธรรม โดยเสนอให้มองนอกกรอบออกจากการวิเคราะห์แค่มิติทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวให้นำเสนอมุมมองในเรื่องของสถานภาพทาง สังคมที่มีส่วนผลักดันให้คนกลายเป็นชายขอบ โดยเขาเสนอว่าความยุติธรรม/ไม่ยุติธรรม ไม่ได้ จำกัดเฉพาะเรื่องเศรษฐกิจเท่านั้นแต่ความยุติธรรมหรือไม่ยุติธรรมยังเกี่ยวข้องกับ “สถานภาพทาง สังคม” ที่บุคคลแต่ละคนมีแตกต่างกันออกไป ดังนั้นหากจะสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นก็ต้อง ยอมรับสถานภาพของคนอีกกลุ่มหนึ่งหรือการไม่ผลักดันให้เขาเหล่านั้นกลายเป็นคนชายขอบหรือ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการยอมรับใน “อัตลักษณ์” ที่แตกต่าง (Honneth, 1996) และสิ่งที่เป็นพลัง ขับเคลื่อนให้กลุ่มเหล่านี้ได้รับการยอมรับก็ต้องเคลื่อนไหวให้เกิดการยอมรับในอัตลักษณ์ของ กลุ่มตน ดังนั้นแล้วข้อเสนอด้านนโยบายสาธารณะที่ผู้วิจัยได้ร่วมระดมความคิดเห็นกับกะเหรี่ยง แก่งกระจานมีดังนี้

“กะเหรี่ยงแก่งกระจานมองว่าปัญหาสำคัญคือทัศนคติและความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของ เจ้าหน้าที่ของรัฐในบางส่วนที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการดูแลทรัพยากรป่าไม้และที่ดิน โดยมีความเข้าใจไปในทางที่ว่าการทำไร่หมุนเวียนเป็นไร่เลื่อนลอย ทำลายความสมบูรณ์ของป่าไม้ วิธีการใช้ชีวิตของผู้คนไม่สามารถอยู่ร่วมกันกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ได้ ความเข้าใจที่ คลาดเคลื่อนดังกล่าวเป็นมูลเหตุที่สำคัญที่ทำให้มีการใช้วิธีการดำเนินการที่ไม่เหมาะสม เป็นการทำให้พยายามแยกชุมชนกะเหรี่ยงออกจากป่า ทำให้ชาวกะเหรี่ยงไม่อาจใช้ชีวิตตามวิธีการทำ ไร่หมุนเวียนได้ และยังมีลักษณะการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรมของเจ้าหน้าที่บางส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น มีการเผาทำลายที่อยู่อาศัยของชาวบ้านกะเหรี่ยงบางกลอย-ใจแผ่นดิน กรณีการถูกบังคับให้ สูญหายของนายพอลละจี รักจงเจริญ หรือบิลลี่ และยังมี การใช้กำลังบังคับให้ชาวกะเหรี่ยงกลุ่ม ชุมชนต่าง ๆ ให้ออกจากผืนป่าอีกหลายชุมชน การสร้างมาตรการจำกัดการใช้ประโยชน์ในการเก็บ ของป่าเพื่อหาเลี้ยงชีพ การจำกัดเสรีภาพในการเดินทางของชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่น กระบวนการ เช่นนี้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งทำให้ชุมชนชาวกะเหรี่ยงล้วนแต่รู้สึกว่าการถูกเหยียด หยาม ถูกจัดการเสมือนเป็นพลเมืองในระดับขั้นที่สอง ไม่สามารถมีสิทธิเท่าเทียมกับประชาชนไทย โดยทั่วไปได้ พวกเราจึงเห็นว่าหากหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วนยังคงมีทัศนคติและ

แนวทางปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมเหล่านี้ จะเป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญที่จะได้รับการพิจารณาให้เป็นมรดกโลก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปัญหานี้”

ดังนั้นในทัศนะของผู้วิจัยกลไกอำนาจรัฐที่มีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ควรปรับพาราไดม์ในการมองปัญหาความมั่นคงแบบประเพณีนิยม ที่เอารัฐชาติเป็นศูนย์กลาง มาเป็นการใช้แนวพินิจแบบภูมิเนเวศการเมือง (Political geocology) ซึ่งเป็นแนวพินิจแบบบูรณาการศาสตร์ที่ข้ามพรมแดนรัฐชาติ เนื่องจากปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เป็นปัญหาหลักด้านสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันนั้น ไม่ได้ถูกจำกัดด้วยพรมแดนรัฐชาติ เช่น มลภาวะจากอุตสาหกรรม และการใช้เชื้อเพลิงจากฟอสซิลในรัฐหนึ่ง ๆ ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อภายในรัฐดังกล่าวเท่านั้น แต่จะส่งผลไปยังสภาพภูมิอากาศทั่วโลก เมื่อกลไกอำนาจรัฐดังกล่าวปรับพาราไดม์ในการมองปัญหาความมั่นคง ก็จะช่วยให้เข้าใจถึงบทบาทของกะเหรี่ยงในการจัดการทรัพยากรได้ดีขึ้น หากจะชี้ให้ชัดก็คือกลไกอำนาจรัฐควรยอมรับภูมิปัญญา วิถีชีวิต ความเชื่อ และค่านิยมของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง โดยใช้มิติกรมเรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตกะเหรี่ยง 3 สิงหาคม 2553 เป็นแนวทางในการจัดการความขัดแย้งเรื่องป่า-ที่ดิน ก็จะให้ความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านและรัฐสามารถคลี่คลายไปได้ในที่สุด รวมทั้งรัฐบาลและฝ่ายนิติบัญญัติก็ควรเร่งผลักดันพระราชบัญญัติฟื้นฟูวิถีชีวิตกะเหรี่ยงและชาวเล ที่ภาคประชาชนกำลังร่วมกันผลักดัน โดยให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง รวมถึงควรมีการแก้ไขพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงที่มีที่ทำกินอยู่ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ และมีบทลงโทษที่รุนแรงมาก

ข้อเสนอแนะต่องานวิชาการในอนาคต

แม้ว่าผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษาเนเวศวิทยาชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ด้วยความมุ่งหวังที่จะนำไปสู่แนวทางในการแก้ไขความขัดแย้งเรื่องปัญหาการจัดการทรัพยากรป่าและที่ดินในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม แต่ความขัดแย้งในพื้นที่ป่าแก่งกระจานนั้นรุนแรงมาก รวมทั้งมีความขัดแย้งมายาวนาน ทำให้ไม่สามารถนำไปสู่แนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเรื่องการจัดการทรัพยากรป่าและที่ดินอย่างเป็นรูปธรรมได้เช่นที่นักวิจัยคาดหวังไว้ จึงขอเสนอให้ผู้สนใจทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) เพื่อแสวงหาแนวทางการแก้ไขความขัดแย้งในการจัดการป่าและที่ดิน ร่วมกันระหว่างชุมชน และเจ้าหน้าที่อุทยานแก่งกระจาน เพื่อร่วมกันแสวงหาแนวทางการจัดการปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวแบบมีส่วนร่วม และส่งผลดีต่อชุมชน ภายใต้อัตลักษณ์ ความเชื่อ ค่านิยมและประเพณีของกะเหรี่ยง และเพื่อใช้เป็นโอกาสในการทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่รัฐที่ยังมีอคติต่อกลุ่มชาติพันธุ์ และเป็นงานวิจัยเพื่อแก้ปัญหาของชุมชน ได้อย่างเป็นรูปธรรม มิใช่เป็นงานวิจัยที่วางไว้บนหิ้งแต่เพียงเท่านั้น

บรรณานุกรม

- กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช. (ม.ป.ป.). อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน. เข้าถึงได้จาก http://park.dnp.go.th/visitor/nationparkshow.php?PTA_CODE=1028
- กุลภา วจนสาระ. (2555). มองหาความเป็นธรรมชาติในสังคมไทยผ่านคนชายขอบ. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- แก่งกระจาน ป่าอาถรรพ์ กลืน17ชีวิต!. (2554). เข้าถึงได้จาก <https://www.sanook.com/news/1042564/>
- แคะรอย"บิลลี่" ล่องหน คาดปมจากคดีเผาหมู่บ้านกะเหรี่ยง. (2557). เข้าถึงได้จาก <http://www.manager.co.th/Local/ViewNews.aspx?NewsID=9570000046220>
- คออี้ มีมิ. (2558, 18 เมษายน). ผู้นำจิตวิญญาณกะเหรี่ยงใจแผ่นดิน. สัมภาษณ์.
- คออี้ มีมิ. (2561, 25 มีนาคม). ผู้นำจิตวิญญาณกะเหรี่ยงใจแผ่นดิน. สัมภาษณ์.
- เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขตงานตะนาวศรีและมูลนิธิชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อการศึกษาและสิ่งแวดล้อม. (2561). รายงานสถานการณ์ปัญหาการใช้ที่ดินป่าไม้ของชุมชนกะเหรี่ยงกลุ่มป่าแก่งกระจาน. ม.ป.ท.
- โครงการไทยไคมอนด์ซิติ. (2558). เข้าถึงได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=B7NMTiMZvA8&feature=youtu.be>
- 'นก.พญาเสือ' สนธิกำลังตรวจป่าห้วยกระซู่ พบถูกบุกรุกเพียบ แจ้งความดำเนินคดีทันที 5 ราย. (2563). เข้าถึงได้จาก https://www.matichon.co.th/region/news_1987969
- ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์. (ม.ป.ป.). ปฏิบัติการวิจัยทางสังคม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ชูพินิจ เกษมณี. (2539). ศักยภาพในการจัดการทรัพยากรดิน-น้ำ-ป่า ของชาวกะเหรี่ยง บทวิเคราะห์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.
- แซดี ผ่องพินิจศรี. (2561, 4 เมษายน). สัมภาษณ์.
- ณรงค์ บุญสุขขวัญ. (2552). การเมืองภาคพลเมือง บทวิเคราะห์แนวคิดและปฏิบัติการท้าทายอำนาจการเมืองในระบบตัวแทน. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ครุณี ไพศาลพานิชย์กุล. (2554). บันทึกถึงปู่คออี้-กะเหรี่ยงดั้งเดิมแห่งบ้านบางกลอย (แก่งกระจาน). เข้าถึงได้จาก <http://transbordernews.in.th/home/?p=14716>.

- พันพงษ์ รัตนานันท์. (2555). *วิกฤตที่ไม่บอกกล่าว*. ปทุมธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ทิง ชาวเขา. (2562). *ถึงมีนอनोंรักๆ*. เข้าถึงได้จาก https://mobile.facebook.com/story.php?story_fbid=639601933531861&id=100024461796079&_rdc=1&_rdr.
- ทิพย์วิมล ศิริบุษย์ และพรพรรณ กาญจนารัตน์. (ม.ป.ป.). *ใจแผ่นดิน แผ่นดินกลางใจกะเหรี่ยง*
แก่่งกระงาน. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถานวัฒนธรรม.
- นา สะเหน่ติบั้ง และนายสมบุรณ์ สูงตั้ง. (2562, 2 สิงหาคม). นักกิจกรรมอาวุโส. สัมภาษณ์.
นายสุด. (2562, 28 ตุลาคม). สัมภาษณ์.
- เนตรดาว ชัยยุบล. (2544). *คนชายขอบกับกระบวนการสร้างเวทีการต่อสู้เพื่อแย่งชิงทรัพยากร*.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิยม เที้ยวพราย. (2560, 1 พฤศจิกายน). เยาวชน, เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
เขตงานตะนาวศรี. สัมภาษณ์.
- นิรันดร์ พงษ์เทพ. (2561, 25 มีนาคม). สัมภาษณ์.
- เนียน ทองกุ่ม. (2560, 1 ธันวาคม). นักกิจกรรมอาวุโส และปราชญ์กะเหรี่ยง. สัมภาษณ์.
- ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. (2539). *ภูมิปัญญาชนพื้นเมือง ศึกษากรณีชุมชนกะเหรี่ยง*
ในป่าทุ่งใหญ่นเรศวร. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต, สาขาวิชา
มานุษยวิทยา, คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปิ่นแก้ว อุ่นแก้ว. (2554). *กะเหรี่ยงบางกลอย ในผืนป่าแก่่งกระงาน คนดั้งเดิมกับชุมชนที่รอการ*
พิสูจน์ยืนยัน. เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/463968>
- ประไพ บุญชูเชิด. (2560, 18 ตุลาคม). สมาชิกเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
เขตงานตะนาวศรี. สัมภาษณ์.
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. (2552). *โครงสร้างอำนาจ การกระจุกตัวของความมั่งคั่งและความไม่*
เท่าเทียมกันทางสังคม ความคิดคำนึงทางแนวคิดทฤษฎี. ใน เอกสารประกอบการ
บรรยายการวิจัยโครงสร้างอำนาจ. (หน้า 72 – 120). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. (2557). *เศรษฐศาสตร์การเมืองและทฤษฎีสังคมวิพากษ์*. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญา
ดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- แผนงานประเทศไทย ศูนย์วนศาสตร์ชุมชนเพื่อคนรักป่า. (ม.ป.ป.) *เรดด์พลัส REDD+ คืออะไร*
และเราจะเตรียมพร้อมรับโครงการนี้ได้อย่างไร. กรุงเทพฯ: ศูนย์วนศาสตร์ชุมชนเพื่อ
คนรักป่า.

- พรพรรณ กาญจนวิวัฒน์. (2557). การถกทอความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความสัมพันธ์เชิง
เครือข่ายของผู้หญิง: งานหัตถกรรมผ้าของผู้หญิงพลัดถิ่นชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบริเวณ
ชายแดนไทย-พม่า. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พัฒนา พุกษาพรรณ. (2561, 5 ธันวาคม). สมาชิกเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและ
สิ่งแวดล้อมเขตงานตะนาวศรี. สัมภาษณ์.
- พีระพจน์ รัตนมาลี. (2545). สมัชชาคนจน: ภาพสะท้อนการเมืองของคนชายขอบ. *สังคมศาสตร์
และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 28, 62-73.
- เพ็ญพรรณ อินทป็นดี. (2554). สิทธิชุมชนในการจัดการและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ:
ศึกษากรณีชุมชนกะเหรี่ยงในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอู้มผาง. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์
มหาบัณฑิต, สาขาวิชากฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, คณะนิติศาสตร์,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- แพรวพรรณ เหมวรรณ. (2547). บทบาทเรื่องการใช้ที่ดินและการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรของ
ชุมชนบนที่สูง: การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างบ้านแม่โถและบ้านกะเหรี่ยง
แม่โถหลวง ต.บ่อสถี อ.ฮอด จ.เชียงใหม่. *วารสารภูมิศาสตร์*, 29 (2), 35-54.
- ภัทรมน สุวพันธุ์. (2557). วัตถุนิยมประวัติศาสตร์ รากฐานทางปรัชญา และคุณูปการในการ
เปลี่ยนแปลงสังคม. *เศรษฐศาสตร์การเมือง บุรพา*, 2 (1), 73-97.
- มูลนิธิสืบนาคะเสถียร. (2558). *คำปรับคดีโลกร้อน ใครสมควรต้องรับผิดชอบ*. เข้าถึงได้จาก
[http://www.seub.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=483:
seubnews&catid=5:2009-10-07-10-58-20&Itemid=14](http://www.seub.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=483:seubnews&catid=5:2009-10-07-10-58-20&Itemid=14)
- ยศ สันตสมบัติ. (2547). *นิเวศวิทยาชาติพันธุ์ ทรัพยากรชีวภาพ และสิทธิชุมชน*. เชียงใหม่: วิทอินดิ
ไซน์.
- ระบุนายัดถึงบิลลี่ เป็นฆาตกรรม โดยทรมาน ละเมิดสิทธิมนุษยชนร้ายแรง. (2562). เข้าถึงได้จาก
<https://www.thairath.co.th/news/crime/1652116>
- เร่งผลักดันมติกรม. 3 สิงหาคม สู่พรบ. พื้นฟูวิถีชีวิตกะเหรี่ยงและชาวเล-หาทางออกคนอยู่กับป่า.
(2562). เข้าถึงได้จาก <https://transbordernews.in.th/home/?p=23557>
- วรรณดี สุทธิรากร. (2557). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและกระบวนการทางสำนัก*.
กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- วุฒิ บุญเลิศ (2546). *เมื่อกะเหรี่ยงสวนผึ้งถูกขังพืด โครงการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคกลาง*.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสนับสนุนการวิจัย.

- วุฒิ บุญเลิศ. (2547). การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกรณีศึกษา กะเหรี่ยงสวนผึ้ง. *วารสารศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นราชบุรี*, 6 (6), 62-69.
- วุฒิ บุญเลิศ. (2559). พระสหายชาวกะเหรี่ยงของในหลวงรัชกาลที่ 9. เข้าถึงได้จาก https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=1173626956084605&id=100003119361876
- วุฒิ บุญเลิศ. (2560, 17 ตุลาคม). สัมภาษณ์.
- วุฒิ บุญเลิศ. (2561, 25 มีนาคม). สัมภาษณ์.
- วุฒินันท์ แทนนิล. (2551). การสร้างพื้นที่ทางสังคมเพื่อหลีกเลี่ยงหนีความเป็นชายขอบของคนพลัดถิ่นชุมชนกะเหรี่ยงพลัดถิ่น ตำบลบ้านคา กิ่งอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริพร คำภูไทย. (2546). ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างกับการสูญเสียที่ดินของชาวกะเหรี่ยง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาชนบทศึกษาและการพัฒนา, สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2554). การสถาปนาอำนาจของผู้ไร้อำนาจ. กรุงเทพฯ: มาลลองคุณซีเอสบี.
- สรวิต ชัยนาม และกรพินธุ์ พัวพันสวัสดิ์. (2558). *Slavoj zizek: ความรุนแรงและการเมืองเพื่อการปลดปล่อย*. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- สรัชชา สุริยกุล ณ อยุธยา. (2558). ความเป็นมาของการเสนอพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ: เอกสารประกอบการรับฟังความคิดเห็นการเสนอกุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลก พื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน. ม.ป.ท.
- สหายป. กุญบุรี. (ม.ป.ป.) ชงแดงบนขุนเขาตะนาวศรี. ใน *ตะนาวศรีรำลึก*. (หน้า 12-24). ม.ป.ท.
- สหายภู. ผู้ปฏิบัติงาน พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย. (2560, 27 ตุลาคม). สัมภาษณ์.
- สุธี ประศาสน์เศรษฐ์. (2556). วิวัฒนาการระบบเศรษฐกิจไทยในรอบ 200 ปี. *เศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา*, 1 (1), 23-49.
- สุนีย์ ศักดิ์เสื่อ. (ม.ป.ป.) เอกสารประกอบเวทีรับฟังความคิดเห็นกรณีการเสนอพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลก. ม.ป.ท.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2535). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: โครงการตำราคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรชา บุญเยี่ยม. (2554). ศาลรับฟ้องคดี หน.อุทยานแก่งกระจานกับพวกร่วมกันฆ่า อ.ป้อด. เข้าถึงได้จาก <https://www.posttoday.com/social/local/326872>

- สุรชา บุญเปี่ยม. (2554). *ผลักกะเหรี๋ยง (ตั้งเคิม) จากป่าแก่งกระจาน กัับการละเมิดสิทิมมนุษยชน ตอน 1*. เข้าถึงได้จาก [https://www.isranews.org/isranews-scoop/3446-ผลักชนกลุ่มน้อยจากป่าแก่งกระจาน-กัับการละเมิดสิทิมมนุษยชนกะเหรี๋ยงตั้งเคิม-\(1\).html](https://www.isranews.org/isranews-scoop/3446-ผลักชนกลุ่มน้อยจากป่าแก่งกระจาน-กัับการละเมิดสิทิมมนุษยชนกะเหรี๋ยงตั้งเคิม-(1).html)
- สุรชา บุญเปี่ยม. (2558). *ศาลรับฟ้องคดี หน.อุทยานแก่งกระจานกัับพวก่วมกันฆ่า อ.ป้อด*. เข้าถึงได้จาก <http://goo.gl/LRZOPZ>
- สุริชัย หวันแก้ว. (2550). *คนชายขอบจากความคิดสู่ความจริง (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริยา สมุทคุปดี และพัฒนา กิติอาษา. (2542). *มานุษยวิทยากับโลกาภิวัตน์: รวมบทความ*. นครราชสีมา: สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- สมบูรณ์ สูงตั้ง. (2562, 2 สิงหาคม). *แกนนำเครือข่ายกะเหรี๋ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขตงานตะนาวศรี*. สัมภาษณ์.
- เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. (2557). *การเมืองภาคประชาชนในระบอบประชาธิปไตยไทย (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: วิชาษา.
- เสวนา “กะเหรี๋ยงแก่งกระจาน: สิทธิมนุษยชนและปัญหาการจัดการป่าไม้”. (2554). เข้าถึงได้จาก <https://prachatai.com/journal/2011/09/36843>
- อภิสิทธิ์ เจริญสุข. (2560, 26 ตุลาคม). *แกนนำ เครือข่ายกะเหรี๋ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขตงานตะนาวศรี*. สัมภาษณ์.
- อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2542). *จากคนนอกสู่คนชายขอบ. ศิลปวัฒนธรรม, 20(12), 69-76.*
- อัยการอุทธรณ์คดีศาลยกฟ้องอดีตหัวหน้าอุทยานแก่งกระจานจ้งวานฆ่า ‘อ.ป้อด’. (2554). เข้าถึงได้จาก <http://www.prachatai.com/journal/2015/02/57763>
- อัลธูแซร์ หลุยส์. (2557). *อุดมการณ์และกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- อานันท์ กาญจนพันธ์. (2547). *ตัวตนของคนชายขอบ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อานันท์ กาญจนพันธ์. (2553). *การต่อสู้เพื่อความเป็นคนของคนชายขอบในสังคมไทย. ใน อานันท์ กาญจนพันธ์ (บรรณาธิการ), อยู่ชายขอบมองลวดความรู้. (หน้า 178-180). กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม.*
- อานันท์ กาญจนพันธ์. (2553). *ทฤษฎีและวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 2)* กรุงเทพฯ: อมรินทร์.

- Alonso-Fradejas, A. (2015). Anything but a story foretold: Multiple politics of resistance to the agrarian extractivist project in Guatemala. *Journal of Peasant Studies*, 42(3–4), 489–515.
- Alvin, Y. S. (1990). *Social change and development: Modernization, dependency and world-system theories*. Retrieved from <http://jfklib.oas.psu.ac.th/opac2/BibDetail.aspx?bibno=1008019>
- Brauch, H. G. (2011). *Political geocology for the anthropocene*. n.p.
- Brue, S. L., & Grant, R. R. (2013). *The evolution of economic thought*. New York: Provincial Schools Branch Division.
- Carlson, J. D. (2001). Broadening and deepening: Systemic expansion, incorporation and the zone of ignorance. *Journal of World-Systems Research*, 2, 225-263.
- Chase-Dunn, C., & Hall, T. D. (1997). *Rise and demise: Comparing world-systems*. Boulder: Westview Press.
- Crotty, M. (1998). *The foundations of social research: Meaning and perspective in the research process*. London: Sage.
- Dahrendorf, R. (1959). *Class and class conflict in industrial society*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- De la Boetie, E. (2006). *The discourse of voluntary servitude*. Montreal: Black Rose Books.
- Eldridge, A. F. (1979). *Images of conflict*. New York: St. Martin.s.
- Forsyth, T. (1998). Mountain myths revisited: Integrating natural and social environmental science. *Mountain Research and Development*, 18(2), 126-139.
- Forsyth, T. (2003). *Critical political ecology: The politics of environmental science*. London: Routledge.
- Fradejas, A. A. (2015). Anything but a story foretold: Multiple politics of resistance to the agrarian extractivist project in Guatemala. *Journal of Peasant Studies*, 42(3–4), 489–515.
- Freire, P. (1973). *Conscientization*. Geneva: World Council of Churches.
- Gilmore, T., Krantz, J., & Ramirez, R. (1986). Action research based modes of inquiry and the host-research as a process and as a goal. *Human Relation*, 5(3), 161
- Grabb, E. G. (1997). *Theories of social inequality*. Ontario, Canada: Harcourt Brace & Company.

- Guston, D. H. (2001). Boundary organizations in environmental policy and science: An introduction. *Science, Technology and Human*, 26(4), 399-408.
- Hall, T. D. (1986). Incorporation in the world-system: Toward a critique. *American Sociological Review*, 51, 390-402.
- Honneth, A. (1996). *The struggle for recognition: The moral grammar of social conflicts*. Cambridge: MIT Press.
- Honneth, A. (2007). Recognition as ideology, In V. D. Bert & D. Owen (Eds.). *Recognition and power Axel Honneth and the traditional of critical social theory*. (pp. 323 – 347). New York: Cambridge University Press.
- Lane, F. C. (1979). *Profits from power: Readings in protection rent and violence-controlling enterprise*. New York: State University of New York Press.
- Leichenko, R., & O'Brien, K. (2008). *Environmental change and globalization: Double exposures*. Ontario, Canada: Oxford University Press.
- Lewin, K. (1946). Action research and minority problems. *Journal of Social Science*, 2, 34-36.
- Mann, D. (2008). *Understanding society: A survey of modern social theory*. Ontario, Canada: Oxford University Press.
- Marx, K., & Engels, F. (1979). *The communist manifesto*. Harmondsworth, England: Penguin Books.
- Mc Kernan, J. (1996). *Curriculum action research: A handbook of methods and resources for the reflection practitioner* (2nd ed.). London: Kogan Page.
- Mitchell, R. B., Clark, W. C., Cash, D., & Dickson, N. M. (2006). *Global environmental assessments. information and influence*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Murphy, C. N. (2005). *Global institutions, marginalization, and development*. New York: Routledge.
- Operational Guidelines for World Heritage*. (2005). Retrieved from <https://whc.unesco.org/archive/opguide05-en.pdf>
- Plato, S. (2000). *Symposium and phaedrus/ Plato; translated by Tom Griffith*. London: Everyman Pub.
- Rayner, M. (2006). *Battlefields: Exploring the arenas of war, 1805-1945*. London: New Holland.
- Ritzer, G. (2008). *Sociological theory*. New York: McGraw-Hill.

- Schwandt, T. (2007), *The sage dictionary of qualitative inquiry* (3rd ed.). London: Sage.
- Scott, J. C. (1985). *Weapon of the weak: Everyday forms of peasant resistance*. New Haven: Yale University Press.
- Scott, J. C. (1990). *Domination and the arts of resistance: Hidden transcript*. New Haven: Yale University Press.
- Smith, S. E. (1997). *Nurtured by knowledge: Learning do participatory action research*. New York: The Apex Press.
- Standing, G. (2014). *The precariat*. London: Bloomsberry Academic.
- Trist, E. (1977). A concept of organizational ecology. *Australian Journal of Management*, 2(2), 161-175.
- Wallerstein, I. (1974). *The modern world-system i: Capitalist agriculture and the origins of the european world-economy in the sixteenth century*. San Diego, CA: Academic Press.
- Werner, C. M. (1998). Sovereign states and their prey: The new institutionalist economics and state destruction in nineteen-century West Africa. *Review of International Political Economy*, 5(3), 508-533.
- Wright, E. O. (2016). Is the precariat a class?. *Global Labor Journal*, 7(2), 3.

ภาคผนวก

คู่มือการประมวลผลข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์

งานวิจัยเรื่อง เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยกระบวนการตกขอบและปฏิภริยาต่ออำนาจรัฐและทุน:

กรณีศึกษากะเหรี่ยงแก่งกระจาน

ผู้วิจัย ว่าที่ ร.อ.หญิง ภัทรมน สุวพันธุ์

ลำดับเหตุการณ์	
เวลา	เหตุการณ์
สมัยกรุงศรีอยุธยา	กะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมกลุ่มหนึ่งที่อยู่ในดินแดนสุวรรณภูมิมาพร้อมกับชนชาติพม่า มอญ และสยาม นอกจากนี้ยังมีส่วนร่วมในประวัติศาสตร์สยาม โดยพื้นที่ที่กะเหรี่ยงอาศัยอยู่ได้ทำหน้าที่เป็นดินแดนกันชน ระหว่างอาณาจักรกรุงศรีอยุธยาและพม่า โดยในสมัยกรุงศรีอยุธยากะเหรี่ยงจะทำหน้าที่สืบหาข่าว และร่วมเป็นกองกำลังในทัพของอยุธยา และมีหลักฐานว่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้ทรงแต่งตั้งหัวหน้าหมู่บ้านกะเหรี่ยงที่เรียกกันว่า พระวอ ซึ่งเป็นหัวหน้าหมู่บ้านกะเหรี่ยงแถวแม่สอด และแม่ละเมา เป็นนายด่านแม่ละเมา ในพื้นที่อำเภอแม่สอดก็มีอนุสาวรีย์พระวอ อยุธยาทาง ถ.ตาก-แม่สอด ปัจจุบันมีการจัดงานประจำปีระหว่างวันที่ 1-10 ธันวาคม ทุกปี โดยจะมีการอัญเชิญเจ้าพ่อพระวอ ไปที่อำเภอแม่สอด เพื่อให้ประชาชนได้สักการะ (วุฒิบุญเลิศ, 2546)
สมัยกรุงรัตนโกสินทร์	กะเหรี่ยงทางตะวันตกได้รับมอบหน้าที่ให้เป็นกองกำลังรักษาชายแดนไทย ได้ทำหน้าที่ดูแลด้านชายแดนด้านตะวันตกของเมืองราชบุรี นอกจากนี้ในสมัยรัชกาลที่ 2 ได้ให้ตำแหน่งกับผู้นำกะเหรี่ยงสังขละบุรีว่า ขุนสุวรรณ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 3 เมื่อมีการยกฐานะเมืองสังขละบุรี เทียบเท่าหัวเมือง ก็ได้พระราชทานตำแหน่งพระสุวรรณให้แก่ผู้นำกะเหรี่ยง (วุฒิบุญเลิศ, 2546) ส่วนกะเหรี่ยงที่ราชบุรีก็มีหน้าที่คล้ายคลึงกับกะเหรี่ยงทางสังขละบุรี คือมีหน้าที่ดูแลชายแดนด้านตะวันตกของเมืองราชบุรี มีผู้นำเป็นนายกองด่านที่สวนผึ้ง คือ หลวงพิทักษ์ศิริมาตย์ และหลวงวิเศษศิริรักษ์ เป็นนายกองด่านที่บ้านยางหัก อ.ปากท่อ ทั้งสองตำแหน่งเป็นตำแหน่งที่ได้รับพระราชทานตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 – 5 กะเหรี่ยงในจังหวัดเพชรบุรีก็ไม่ต่างกัน คือได้รับพระราชทานตำแหน่งจากพระมหากษัตริย์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ แม้ในระยะเวลาการสร้างรัฐชาติในสมัยรัชกาลที่ 5 ผ่านการปฏิรูป

ลำดับเหตุการณ์	
เวลา	เหตุการณ์
ปี พ.ศ. 2444	พระยาวรเชษฐศักดิ์ดาบุษย์ พร้อมด้วยพระยาบริรักษ์ผู้ตรวจการ ขุนทิพอักษร นายอำเภอแม่ประจันได้ออกไปสำรวจราษฎรกะเหรี่ยงโดยผ่านห้วยหินเพ็ง แวะเยี่ยมกะเหรี่ยงที่ห้วยแห้ง ที่ตำบลลิ้นช้าง จ.เพชรบุรี และเดินทางต่อไปยังบ้านกะเหรี่ยงยางหัก จ.ราชบุรี โดยมีหลวงวิเศษศิริรักษ์ ได้นำเที่ยวเดินดูตามเรือนราษฎร มีเรือน 10 หลัง และมีราษฎรอยู่ 15 คน และได้มีการเรียกประชุมราษฎรเพื่อเลือกผู้ใหญ่บ้าน โดยหลวงศิริรัตนวิเวกไพโรจน์ นายกองเกรียงเป็นผู้ใหญ่บ้านยางหัก โดยพระยาวรเชษฐศักดิ์ดาบุษย์ได้มอบหมายให้พระยาสุรินทรฤาไชย รับผิดชอบกำนันผู้ใหญ่บ้านและสำรวจกะเหรี่ยงในแขวงเมืองเพชรบุรีโดยเร็วเพื่อเก็บเงินชำระราชการ โดยที่ห้วยแห้งนั้นมีกะเหรี่ยง 6 หลัง ประมาณ 30 คน นี่คือหลักฐานอีกชิ้นหนึ่งที่แสดงว่ากะเหรี่ยงในอยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมาช้านานแล้วตั้งแต่บรรพบุรุษ นอกจากนี้ในหลักฐานเดียวกันยังพบว่ามี การสำรวจบ้านกะเหรี่ยงที่ลิ้นช้าง (ปัจจุบันก็อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน) พบว่ามีบ้านเรือนราษฎรกะเหรี่ยง 21 หลัง ประมาณ 227 คน
ปี พ.ศ. 2509	มีการสร้างเขื่อนแก่งกระจาน โดยกะเหรี่ยงโพลั่วเพชรบุรีเป็นกะเหรี่ยงในภาคตะวันตกกลุ่มแรกที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนแก่งกระจานเพื่อการชลประทานในปี พ.ศ. 2509 หลายหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเพชรบุรีในพื้นที่สร้างเขื่อนต้องอพยพออกจากถิ่นเดิม เพราะน้ำได้เอ่อท่วมหมู่บ้าน (วุฒิ บุญเลิศ, 2546)
ปี พ.ศ. 2512 - 2513	ทางการไทยได้สำรวจชาวกะเหรี่ยงและมอบเหรียญชวเขาให้แก่ราษฎรในพื้นที่ นั่นคือการยอมรับว่าทางการต้องการให้กะเหรี่ยงยอมรับว่าตนเองคือคนของประเทศไทย (สุรชา บุญเยี่ยม, 2558)
ตุลาคม 2522	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช เสด็จแปรพระราชฐานที่พระราชวังไกลกังวล อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์ และได้ทรงเสด็จพระราชดำเนินไปที่เขื่อนแก่งกระจาน โดยได้รับสั่งให้นายถนอม เปรมรัศมี อธิบดีกรมป่าไม้ เข้าเฝ้าเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2522 โดยได้ทรงมีกระแสพระราชดำรัสว่า “เรื่องป่าต้นน้ำ ลำธารของแม่น้ำเพชรบุรี ขอให้เจ้าหน้าที่ดูแลรักษาอย่าให้มีการลักลอบตัดไม้ ถางป่า ทำไร่ในป่าต้นน้ำของแม่น้ำเพชรบุรี เพราะจะทำให้เกิดความแห้งแล้ง แม้จะได้มี

ลำดับเหตุการณ์	
เวลา	เหตุการณ์
ตุลาคม 2522	การให้สัมปทานป่าแปลงนี้ไปข้างแล้ว ก็ขอให้ เจ้าหน้าที่ตรวจดูแลการทำไม้ อย่าให้เป็นการทำลายป่าเกิดขึ้น” จากพระราชดำรัสดังกล่าวประกอบกับ นโยบายของรัฐบาลตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2522 ที่ให้รักษา ป่าไว้โดยการประกาศให้เป็นเขตอุทยานแห่งชาติ
6 มีนาคม 2523	กองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ ได้มีคำสั่งที่ 452/2523 ลงวันที่ 6 มีนาคม 2523 ให้นายสามารถ ม่วงไหมทอง นักวิชาการป่าไม้ 4 ไปดำเนินการสำรวจหาข้อมูล เบื้องต้นบริเวณพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารแม่น้ำเพชรบุรีเหนือเขื่อนแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ตามหนังสือรายงานการสำรวจ ค่วนที่สุด ที่ กส 0708/จข. 67 ลงวันที่ 15 เมษายน 2523 รายงานว่า บริเวณป่าดังกล่าวเป็นป่าต้นน้ำลำธารของ แม่น้ำเพชรบุรีและแม่น้ำปราณบุรี เป็นภูเขาสลับซับซ้อน สภาพป่าสมบูรณ์ มี ทิวทัศน์สวยงาม ประกอบด้วยน้ำตก ถ้ำ หน้าผา ทะเลสาบ พันธุ์ไม้มีค่านานา ชนิด เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าต่าง ๆ เช่น เลียงผา วัวแดง กระทิง นก ปลาต่าง ๆ และช้างป่า ซึ่งเป็นสัตว์คู่บ้านคู่เมือง เหมาะสมที่จะจัดตั้งเป็นอุทยาน แห่งชาติ เพื่อเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจและศึกษาความรู้ด้านต่าง ๆ ทั้งเป็นการ รักษาสภาพป่าให้คงอยู่เป็นสมบัติของชาติถาวรสืบไปดังพระราชประสงค์ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
12 มิถุนายน 2524	การประกาศเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน โดยออกพระราชกฤษฎีกากำหนด ที่ดินบริเวณพื้นที่ป่ายางน้ำกลัดเหนือ และป่ายางน้ำกลัดใต้ในท้องที่ตำบลน้ำ กลัดเหนือ กิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง อำเภอเขาย้อย และตำบลสองพี่น้อง ตำบลแก่งกระจาน อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรีให้เป็นอุทยานแห่งชาติ โดย ประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 12 มิถุนายน 2524 (ราชกิจจานุเบกษา, 2524) นับเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 28 ของประเทศไทย
ปี พ.ศ. 2542	การประกาศเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขากระปุก – เขาเตาหม้อ ในปีพ.ศ. 2542
วันที่ 4 มกราคม 2554	กรม.มีมติเห็นชอบการเสนอพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานต่อศูนย์มรดกโลก ณ กรุงปารีส ฝรั่งเศส เพื่อบรรจุในบัญชีรายชื่อเบื้องต้น (Tentative List) ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและเสนอ (สรัชชา สุริยกุล ณ อยุธยา, 2558)

ลำดับเหตุการณ์	
เวลา	เหตุการณ์
วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2554	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในฐานะเลขานุการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกและหน่วยประสานงานกลางอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก (Nation Focal Point) มีหนังสือแจ้งศูนย์มรดกโลก เรื่อง การขอบรรจุพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานในชื่อ Kang Krachan Forest Complex (KKFC) ในบัญชีรายชื่อเบื้องต้น (Tentative List) (สรัชชา สุริยกุล ณ อยุธยา, 2558)
กรกฎาคม 2554	เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานนำโดย นายชัยวัฒน์ ลิมลิจิตอักษร (หัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในขณะนั้น) ได้สนธิกำลังร่วมกับหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ กองกำลังสุรสีห์ จ.กาญจนบุรี เข้าผลักดันชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ที่บ้านบางกลอยบน บริเวณต้นน้ำห้วยใหญ่ ห่างจากบ้านบางกลอย-โป่งลึก ซึ่งเหตุการณ์ครั้งนั้น มีการเผาทำลายขี้ข้าว เมล็ดพันธุ์พืช และบ้านเรือนของชาวกะเหรี่ยง “บ้านกลอยบน” 20 ครอบครัว พร้อมทั้งผลักดันให้ย้ายลงมาอยู่ที่ “บ้านกลอยล่าง” ซึ่งมีชาวบ้านจับจองพื้นที่ทำกินอยู่ก่อนนานแล้ว จะเหลือก็เพียงพื้นที่ที่จะเป็นชั้นหินแข็งไม่สามารถทำการเกษตรใด ๆ ได้ ปฏิบัติการในครั้งนั้น นอกจากจะการผลักดันให้ออกจากพื้นที่แล้ว ยังมีชาวบ้านกะเหรี่ยงหลายคนถูกจับกุมตั้งข้อกล่าวหาว่าเป็นคนต่างด้าว บุกรุกทำลายป่า ทำไร่เลื่อนลอย ทำลายผืนป่าต้นน้ำ เป็นแหล่งผลิตเสบียงสนับสนุนชนกลุ่มน้อย เคเอ็นยูที่อยู่ตามแนวชายแดน และเป็นแหล่งพักพิงยาเสพติด ทั้งที่ชาวกะเหรี่ยงเหล่านี้มีหลักฐานยืนยันว่า อาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินดังกล่าวมานานนับร้อยปีก่อนมีการประกาศพื้นที่ดังกล่าวให้เป็นเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในปี 2524 ด้วยซ้ำ ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ได้รับความเดือดร้อน ไร้ที่อยู่และที่ทำกิน ขาดความปลอดภัย ความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน จนต้องอยู่อย่างหวาดผวาทิ้ง ๆ ที่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่มายาวนานเป็นเวลากว่า 100 ปี ที่สำคัญ ชาวบ้านทุกคนมีทะเบียนราษฎรชาวเขาอย่างถูกต้อง แต่กลับยังถูกกล่าวหาว่า เป็นชนกลุ่มน้อยไม่ใช่คนไทย

ลำดับเหตุการณ์	
เวลา	เหตุการณ์
วันที่ 16 กรกฎาคม 2554	<p>เฮลิคอปเตอร์รุ่นฮิวอี้ตัก ขณะปฏิบัติการกิจร่วมกับเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จับกุมและผลักดันกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงตามตะเข็บชายแดน ทำให้มีเจ้าหน้าที่ทหารเสียชีวิต 5 นาย ดังรายชื่อต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พ.ต.กิตติภูมิ เอกพันธ์ 2. พ.ต.เกียรติศักดิ์ จีนเยี่ยม 3. ร.ท.ปรัชญา นวลศรี 4. จ.ส.อ.รังสรรค์ พลสายบัว 5. จ.ส.อ.ณรงค์เดช พงษ์นุ่มกุล
วันที่ 19 กรกฎาคม 2554	<p>เฮลิคอปเตอร์รุ่นแบล็กฮอว์กตก จากการบินเข้าไปลำเลียงผู้เสียชีวิตจาก เหตุการณ์ เฮลิคอปเตอร์รุ่นฮิวอี้ตัก ในป่าแก่งกระจาน เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต 9 ศพ ดังรายชื่อต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พล.ต.ตะวัน เรืองศรี 2. ร.อ.เจตน์ สุดใจ 3. ร.อ.จักรพันธ์ บำรุงพีช 4. ส.ต.อิทธิศักดิ์ หิณะสุทธิ 5. พ.ต.ประพันธ์ เขียมสูงเนิน 6. พ.ต.ชูพันธ์ พลวรรณ 7. จ.ส.อ.สมคิด วงษ์ตาแสง 8. ส.อ.อร่าม วงษ์สิงห์ 9. นายศรีวิชัย คงตันนิกุล ช่างภาพช่อง 5

ลำดับเหตุการณ์	
เวลา	เหตุการณ์
วันที่ 24 กรกฎาคม 2554	<p>เฮลิคอปเตอร์รุ่น เบลล์ 212 ตกขณะบินเข้าไปช่วยลำเลียงศพผู้เสียชีวิตจาก เหตุการณ์เฮลิคอปเตอร์รุ่นเบลล์กสอว์คก มีผู้เสียชีวิตอีก 3 ราย บาดเจ็บ 1 ราย ดังรายชื่อต่อไปนี้</p> <p>รายชื่อผู้เสียชีวิต</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.พ.ต.ธีรวัฒน์ แก้วกมล 2.ร.ท.บุรณา หวานใจ 3.จ.ส.อ.วิเชียร จันทร์พันธ์ <p>รายชื่อผู้บาดเจ็บ</p> <p>ส.อ.พัฒนพร ตันจันทน์</p>
กันยายน 2554	<p>นายทัศนัย กมล โอบอ้อม หรือที่รู้จักกันทั่วไปในจ.เพชรบุรีว่า “อ.ป๊อด” ได้ให้ ข้อมูลกับสื่อมวลชนว่า แท้จริงแล้วชาวกะเหรี่ยงที่ถูกผลักดันไม่ใช่ชนกลุ่มน้อย จากประเทศพม่า ตามที่นายชัยวัฒน์ ลิมลิจิตอักษร กล่าวอ้างแต่อย่างใด แต่เป็น ชาวกะเหรี่ยงดั้งเดิมในผืนป่าแก่งกระจานนั่นเอง (มีหลักฐานชัดเจนคือ ปี 2512 และ 2513 ทางกรมการไทยได้สำรวจชาวกะเหรี่ยงและให้เหรียญชวเขา นั่นคือการ ยอมรับว่าทางการต้องการให้กะเหรี่ยงยอมรับว่าตนเองคือคนของประเทศไทย) (สุรชา บุญเปี่ยม, 2558)</p> <p>นายทัศนัย กมล โอบอ้อม เคยเป็นครู โรงเรียนทำยางวิทยา เคยดำรงตำแหน่ง นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหนองจอก อำเภอท่ายาง ลงสมัคร ส.ส.ครั้งแรก ในนามพรรคชาติไทยแต่สอบตก เช่นเดียวกับการลงสมัครในครั้งที่ 2 ในนาม พรรคเพื่อไทย ก่อนหน้านี้นานกว่า 20 ปี นายทัศนัย กมล คลุกคลีอยู่กับชุมชนชาว กะเหรี่ยงในป่าแก่งกระจาน และเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในฐานะอาสาสมัคร ฟื้นฟูคุณภาพชีวิต จึงเป็นที่รู้จักของชาวกะเหรี่ยงทั้งที่มี และไม่มีบัตรประจำตัว ประชาชน บทบาทสำคัญที่เกี่ยวข้องกับทางราชการคือเป็นผู้ประสานงานให้ ชาวกะเหรี่ยงในป่าช่วยติดตามค้นหา ตชด. ที่หายสาบสูญไประหว่างปฏิบัติ หน้าที่ชายแดนไทย-พม่า เมื่อปี 2535 จนช่วย ตชด.ออกจากป่าได้สำเร็จ 4 คน หลังจาก ตชด.ชุดนั้นหลงอยู่ในป่านานถึง 35 วัน</p>

ลำดับเหตุการณ์	
เวลา	เหตุการณ์
10 กันยายน 2554	เวลาประมาณ 19.00 น. นายทัศนักรมล โอบอ้อม อายุ 55 ปี หรือที่รู้จักกันทั่วไปในอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ว่า “อาจารย์ป๊อด” อดีตผู้สมัคร ส.ส.จังหวัดเพชรบุรี เขต 3 พรรคเพื่อไทย และนักต่อสู้เพื่อสิทธิชาวกะเหรี่ยง ถูกคนร้ายยิงเสียชีวิตที่ หมู่ 6 ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
วันที่ 29 ธันวาคม 2554	จากกรณีนายทัศนักรมล โอบอ้อม ถูกยิงเสียชีวิตเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2554 พนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนและสรุปสำนวนส่งพนักงานอัยการ โดยอัยการจังหวัดเพชรบุรี เป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายนายชัยวัฒน์ ลิ้มลิขิตอักษร อดีตหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน กับพวกรวม 5 คนเป็นจำเลยในข้อหาจ้างวานฆ่าผู้อื่น โดยไตร่ตรองไว้ก่อนและศาลจังหวัดเพชรบุรีประทับฟ้องเป็นคดี ในคดีหมายเลขคำที่ อ.4653/2554
ปี พ.ศ. 2556	ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยสามัญ ครั้งที่ 35 ณ องค์การยูเนสโก กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส มีมติเห็นชอบให้บรรจุพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน ในชื่อ Kang Krachan Forest Complex (KKFC) ในบัญชีรายชื่อเบื้องต้น (Tentative List) ตามที่ราชอาณาจักรไทยเสนอ (สรุขชา สุริยกุล ณ อยุธยา, 2558)
วันที่ 17 เมษายน 2557	นายพอลละจี รักจงเจริญ (บิลลี่) แกนนำกะเหรี่ยงบ้านบางกลอย และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแม่เพรียง อ.แก่งกระจาน จ.เพชรบุรี ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในคดีที่ชาวบ้านโป่งลึก-บางกลอย ยื่นฟ้องฟ้องกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และนายชัยวัฒน์ ลิ้มลิขิตอักษร ในข้อหาเข้ารีตทำลาย เฝ้าบ้านเรือน และทรัพย์สินของชาวบ้านชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง จนได้รับความเสียหายแก่สิทธิ เสรีภาพ ทรัพย์สิน ก็ได้หายตัวไปอย่างลึกลับในเย็นวันดังกล่าว และหลังถูกพาดพิงถึงการหายตัวไปอย่างลึกลับของนายพอลละจี นายชัยวัฒน์ก็ออกมายอมรับว่า “ได้เอาตัวบิลลี่ไปจริง แต่ได้ปล่อยตัวไปแล้ว” และจนถึงขณะนี้ก็ยังไม่มีการได้พบร่องรอยของบิลลี่ หรือนายพอลละจี รักจงเจริญอีกเลย

ลำดับเหตุการณ์	
เวลา	เหตุการณ์
วันที่ 24 เมษายน 2557	นางสาวพัฒนา พุกษาพรรณ ภรรยาของนายบิลลี่ (พอลเจี รักจงเจริญ) ได้ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดเพชรบุรีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 90 โดยขอให้ศาลไต่สวนฉุกเฉินและขอให้ปล่อยตัวนายบิลลี่จากการควบคุมตัวโดยนายชัยวัฒน์ ลิมลิจิตอักษร อดีตหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ไม่ชอบด้วยกฎหมายเนื่องจากเชื่อว่านายบิลลี่ยังคงอยู่ในการควบคุมของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน
วันที่ 17 กรกฎาคม 2557	ศาลจังหวัดเพชรบุรี ได้มีคำสั่งยกคำร้อง กรณีนางสาวพัฒนา พุกษาพรรณ ภรรยาของนายบิลลี่ (พอลเจี รักจงเจริญ) ได้ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดเพชรบุรีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 90 โดยขอให้ศาลไต่สวนฉุกเฉินและขอให้ปล่อยตัวนายบิลลี่จากการควบคุมตัว เนื่องจากพยานหลักฐานไม่มีน้ำหนักเพียงพอให้เชื่อได้ว่านายบิลลี่ยังอยู่ในการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่
วันที่ 1-9 กันยายน 2557	ผู้แทน IUCN ในฐานะคณะกรรมการประเมินพื้นที่มรดกโลก ลงพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน โดย Mr. Bruce Jefferies ในฐานะผู้แทน ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การลงพื้นที่ครั้งนี้เพื่อตรวจสอบว่า ข้อมูลตามเอกสารที่ประเทศไทยเสนอไปเมื่อ 2 ปีที่แล้วนั้น มีความถูกต้องและตรงตามข้อเท็จจริงในพื้นที่หรือไม่อย่างไร โดยประเด็นที่ให้ความสำคัญมี 2 ประเด็น ประการแรก ตามหลักการเงื่อนไขของอนุสัญญาคือ เป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าความโดดเด่นเป็นสากลหรือไม่ และประการที่สองคือ ความมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการพื้นที่ร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและกลุ่มองค์กรพันธมิตรที่เข้าร่วมมีความสามารถในการจัดการพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่
วันที่ 28 ตุลาคม 2557	ศาลจังหวัดเพชรบุรีพิพากษายกฟ้องนายชัยวัฒน์ ลิมลิจิตอักษร อดีตหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และพวกอีก 4 คน ซึ่งตกเป็นผู้ต้องหาพร้อมกันมา นายทัศนัย กมล โอบอ้อม หรือ "อาจารย์ป๊อด" เมื่อปี 2554 นายชัยวัฒน์ ลิมลิจิตอักษร ผู้อำนวยการส่วนจัดการต้นน้ำ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 1 ปราจินบุรี อดีตหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี พร้อมพวกอีก 4 คน ซึ่งเป็นผู้ต้องหาพร้อมกันมา นายทัศนัย กมล โอบอ้อม หรือ

ลำดับเหตุการณ์	
เวลา	เหตุการณ์
วันที่ 28 ตุลาคม 2557	“อาจารย์ป๊อด” แกนนำต่อสู้เรียกร้องความเป็นธรรมให้ชาวกะเหรี่ยง เดินทางมาฟังคำพิพากษาในคดีฆาตกรรมนายทัศนักรมที่ศาลจังหวัดเพชรบุรี โดยศาลได้พิพากษายกคำร้องนายชัยวัฒน์และพวกทั้งหมด ให้เหตุผลว่าพยานหลักฐานไม่ชัดเจนและยังมีข้อสงสัย นายทัศนักรม หรือ อาจารย์ป๊อด เป็นแกนนำต่อสู้เรียกร้องความเป็นธรรมให้ชาวกะเหรี่ยง ถูกยิงเสียชีวิตขณะขับรถอยู่บนถ.เพชรเกษม ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2554 ซึ่งตำรวจได้สืบสวนหาหลักฐาน ก่อนที่จะออกหมายจับนายชัยวัฒน์ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในขณะนั้น กับพวกอีก 4 คนคือ นายศักดิ์ พลับงาม นายชูชัย สุขประเสริฐ อดีตสมาชิก อบต.บางแก่ง อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี นายรัชชัย ทองสุข และนายดวง สังข์ทอง ในข้อหาร่วมกันฆ่าผู้อื่น โดยไตร่ตรองไว้ก่อนนายชัยวัฒน์กล่าวภายหลังฟังคำพิพากษาว่าจิตใจที่ศาลให้ความเป็นธรรมโดยพิพากษายกฟ้อง และย้ำว่า ที่ผ่านมามันได้พยายามทำหน้าที่ปกป้องทรัพยากรของชาติด้วยความยุติธรรม แต่กลับได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติหน้าที่
วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2558	พนักงานอัยการจังหวัดเพชรบุรี ยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นต่อศาลอุทธรณ์ภาค 7 ที่ศาลจังหวัดเพชรบุรี ในคดีจ้างวานฆ่าและร่วมกันฆ่านายทัศนักรม โอบอ้อม นักต่อสู้สิทธิมนุษยชนที่เรียกร้องสิทธิให้ชาวกะเหรี่ยงบ้านโป่งลึก-บางกลอย อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี โดยเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2557 ศาลจังหวัดเพชรบุรีพิพากษายกฟ้อง ในคดีหมายเลขคำที่ อ.4653/2554 ที่พนักงานอัยการจังหวัดเพชรบุรี เป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายชัยวัฒน์ ลิมลิจิตอักษร อดีตหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน กับพวกรวม 5 คน เป็นจำเลยในข้อหาจ้างวานฆ่าและร่วมกันฆ่าผู้อื่น โดยไตร่ตรองไว้ก่อน เนื่องจากพยานหลักฐานไม่ชัดเจน
วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2558	ศาลอุทธรณ์ มีคำสั่งยื่นตามศาลชั้นต้น ยกคำร้องคดีของ “นายพอลละจี รักจงเจริญ” หรือ “บิลลี่” ชาวกะเหรี่ยงแก่งกระจาน ที่หายตัวไปอย่างลึกลับเมื่อปี 57 ศาลจังหวัดเพชรบุรี มีการนัดฟังคำพิพากษาคำตั้งศาลอุทธรณ์ภาค 7 คดีการขอให้ปล่อยตัว นายพอลละจี รักจงเจริญ หรือบิลลี่ ที่ถูกควบคุมตัวโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หลังจากเมื่อวันที่ 17 ก.ค.2557 ศาลจังหวัดเพชรบุรี มีคำสั่งยกคำร้องกรณี

ลำดับเหตุการณ์	
เวลา	เหตุการณ์
วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2558	น.ส.พินนภา พุกษาพรรณ ภรรยาของบิลลี ยื่นคำร้องให้ขอไต่สวนการควบคุมตัวโดยมิชอบด้วยกฎหมายของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ต่อมา น.ส.พินนภา และทนายความได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ยกคำร้อง โดยอุทธรณ์ดังกล่าวโต้แย้งว่า คำให้การของพยานแต่ละปาก ทั้งเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และนักศึกษาเบิกความไม่ตรงกัน มีข้อพิรุธขัดต่อหลักเหตุผล
วันที่ 22 มิถุนายน 2558	การประชุมคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกของประเทศไทย โดยมีนายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นประธานที่ประชุม ได้มีมติว่า การเสนอขึ้นทะเบียนกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกนั้น ยังมีปัญหาการจัดการและการดูแลกลุ่มชาวบ้านกะเหรี่ยงในพื้นที่ ซึ่งเรื่องนี้ต้องชี้แจงต่อ ผู้แทน IUCN ผู้แทนศูนย์มรดกโลก และภาคีสมาชิกเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องของการจัดการและดูแลกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ ที่ยังมีการอพยพเคลื่อนย้ายข้ามพรมแดน
วันที่ 23 มิถุนายน 2558	คณะรัฐมนตรีมีมติในเรื่องท่าทีของราชอาณาจักรไทยในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยสามัญ ครั้งที่ 39 โดยในเรื่องแก่งกระจาน มีมติเห็นชอบกับร่างแผนขับเคลื่อน (Road Map) พื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน และหากคณะกรรมการมรดกโลกและ/หรือองค์กรที่ปรึกษามีข้อสงสัยและขอให้ชี้แจงเพิ่มเติม ให้คณะผู้แทนไทยยึดแนวทางตามที่ระบุไว้ในแผนขับเคลื่อนเป็นกรอบการชี้แจง
วันที่ 28 มิ.ย. – 8 ก.ค. 2558	การประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยสามัญ ครั้งที่ 39 ณ กรุงบอนน์ สหพันธ์รัฐเยอรมันนี โดยคณะกรรมการฯ มีความเห็นให้ประเทศไทยทำข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นดังนี้ a) Address in full the concerns that have been raised by the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights concerning Karen communities within the Kaeng Krachan National Park including the implementation of a participatory process to resolve rights and

ลำดับเหตุการณ์	
เวลา	เหตุการณ์
วันที่ 28 มิ.ย. – 8 ก.ค. 2558	<p>livelihoods concerns and to reach the widest possible support of local communities, governmental, non-governmental and private organizations and other stakeholders for the nomination; (ประเด็นที่สำนักงานข้าหลวงใหญ่แห่งสหประชาชาติ (OHCHR) ได้เคยแสดงความกังวลต่อสิทธิและวิถีชีวิตของชุมชนกะเหรี่ยงในพื้นที่ป่าแก่งกระจาน และการสนับสนุนอย่างกว้างขวางของชุมชนท้องถิ่น องค์กรท้องถิ่น NGO และภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง)</p> <p>b) Provide updated data on the conservation status of key populations of threatened species, based on the most recent information available, to confirm their viability and contribution to the distinctive global values of the nominated property (การจัดทำข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นสถานะปัจจุบันของสปีชีส์ที่สำคัญในพื้นที่ เพื่อยืนยันคุณค่าและความโดดเด่นในระดับสากลของพื้นที่นี้)</p>
วันที่ 11 กรกฎาคม 2558	<p>พล.อ. ดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ รมว.ทรัพยากรธรรมชาติและ (ในขณะนั้น) ให้สัมภาษณ์ว่า จากการเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการมรดกโลกเมื่อวันที่ 28 มิ.ย. – 8 ก.ค. ว่า ประเทศไทยได้นำเสนอข้อมูลในด้านต่าง ๆ ตลอดจนชี้แจงทำความเข้าใจกับคณะกรรมการมรดกโลกไปแล้ว และคณะกรรมการมรดกโลกก็ได้ส่งคณะผู้เชี่ยวชาญเข้ามาตรวจสอบ ซึ่งพบว่า อุทยานแห่งชาติผืนป่าแก่งกระจาน มีคุณสมบัติตรงตามข้อบังคับข้อ 9 ของคณะกรรมการมรดกโลก ยิ่งไปกว่านั้นคือ ผืนป่าแก่งกระจาน มีความสมบูรณ์ทางด้านระบบนิเวศ เข้าตามข้อกำหนดที่ 10 ซึ่งถือว่าสูงกว่ามาตรฐาน และโอกาสที่จะได้เป็นมรดกโลกนั้นมีสูงมาก “คณะกรรมการมรดกโลกได้ให้การบ้านสำคัญเกี่ยวกับการทำข้อมูลสปีชีส์ของสัตว์ป่าหายาก รวมถึงข้อมูลในด้านต่าง ๆ ของผืนป่า และการบริหารจัดการชาวกระเหรี่ยง ซึ่งทางทีมงาน ได้เตรียมข้อมูลดังกล่าวเป็นอย่างดี และได้ชี้แจงผ่านคณะกรรมการมรดกโลก โดยมีโรดแมปที่ ครม. ได้อนุมัติในการดำเนินการแล้ว ซึ่งเป็นที่พอใจของคณะกรรมการฯ ทั้งเรื่องของการแก้ปัญหาชาวกระเหรี่ยงด้วยแนวทางการจัดสรรที่ดินทำกินและการดูแลกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ในพื้นที่อุทยาน</p>

ลำดับเหตุการณ์	
เวลา	เหตุการณ์
วันที่ 2 กันยายน 2558	<p>บริหารส่วนตำบล (อบต.) ห้วยแม่เพรียง อ.แก่งกระจาน จ.เพชรบุรี แคนนำกะเหรี่ยงบ้านโป่งลึก-บางกลอย ที่หายตัวไปตั้งแต่เมื่อวันที่ 17 เม.ย.2557 พร้อมลูกสาว และญาติได้เดินทางมาฟังคำพิพากษาศาลฎีกาในคดีการขอให้ปล่อยตัวนายพอลละจี รักจงเจริญ หรือนายบิลลี่ นักต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนชาวกะเหรี่ยงบ้านโป่งลึก-บางกลอย ที่ถูกควบคุมตัวโดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยใช้เวลาประมาณ 30 นาที โดยศาลฎีกาพิพากษาว่า คดีนี้ปรากฏตามคำร้องของผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ 24 เมษายน 2557 ว่า ผู้ร้องขอให้ศาลไต่สวนคำร้องโดยด่วน ซึ่งศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ผู้ร้องนำพยานเข้าไต่สวนในวันเดียวกัน เมื่อผู้ร้องนำพยานเข้าไต่สวนตามกระบวนการพิจารณา ศาลชั้นต้นบันทึกว่า ไต่สวนคำร้องพยานผู้ร้องได้ 2 ปาก ระหว่างไต่สวนผู้ร้องอ้างส่งเอกสารประกอบการซักถาม 2 ฉบับ ศาลรับไว้แล้วผู้ร้องแถลงจิตใจไต่สวนพยานตามคำร้องเพียงเท่านี้ พิเคราะห์ข้อเท็จจริงตามคำร้องประกอบข้อเท็จจริงในการไต่สวนแล้วเบื้องต้น ได้ความจากฝ่ายผู้ร้องว่า นายพอลละจี หรือบิลลี่ หายตัวไปไม่สามารถติดต่อได้ และกรณีมีการกล่าวอ้างว่า นายพอลละจี หายตัวไปในระหว่างการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน กรณีจึงมีเหตุอันควรสงสัยว่านายพอลละจี อยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่หรือไม่ เพื่อให้ข้อเท็จจริงกระจ่างขึ้น จึงเห็นควรให้มีหมายเรียก นายชัยวัฒน์ ลิ่มลิขิต อักษร หัวหน้าอุทยานแห่งชาติ</p>
วันที่ 2 กันยายน 2558	<p>แก่งกระจาน และนายเกษม ลือฤทธิ์ หัวหน้าหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ กจ.6 (เขามะเร็ว) ให้มาไต่สวนตามคำร้องต่อมา วันที่ 30 เมษายน 2557 ศาลชั้นต้นไต่สวนนายเกษม และนายชัยวัฒน์ แล้ว ศาลชั้นต้นเลื่อนไปไต่สวน นายชัยวัฒน์ ต่อในวันที่ 12 พฤษภาคม 2557 เมื่อไต่สวน นายชัยวัฒน์ เสร็จแล้ว ปรากฏตามรายงานกระบวนการพิจารณาว่า ทนายผู้ร้องแถลงขอให้ศาลชั้นต้นไต่สวนพยานผู้ร้องอีก 3 ปาก คือ นายไพฑูรย์ แซ่มเทศ นายบุญแทน บุษราคัม และนายกฤษณพงษ์ จิตเทศ ศาลชั้นต้นจึงเลื่อนไต่สวนพยานทั้ง 3 ปาก ครั้นวันที่ 2 มิถุนายน 2557 ผู้ร้องนำพยานทั้ง 3 ปากเข้าไต่สวนจนเสร็จแล้วแถลงขอเลื่อนให้ศาลไต่สวนปาก</p>

ลำดับเหตุการณ์	
เวลา	เหตุการณ์
วันที่ 2 กันยายน 2558	นายแพทย์นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ พนักงานสอบสวนในคดีนี้ และนักศึกษาอีก 2 ปาก ศาลชั้นต้นอนุญาต ต่อมา เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2557 ผู้ร้องนำพยานเข้าไต่สวน 3 ปาก แล้วผู้ร้องแถลงขอเลื่อนไปไต่สวนพยานที่เหลือศาลชั้นต้นอนุญาต วันที่ 7 กรกฎาคม 2557 ผู้ร้องนำพยานเข้าไต่สวน 2 ปาก แล้วแถลงจิตใจให้ศาลไต่สวนพยานผู้ร้องเพียงเท่านี้ เห็นว่า เมื่อผู้ร้องนำพยานเข้าไต่สวนในวันที่ 24 เมษายน 2557 รวม 2 ปาก แล้วผู้ร้องแถลงจิตใจไต่สวนพยานผู้ร้องเพียงเท่านี้ ศาลชั้นต้นต้องพิจารณาคำร้องของผู้ร้อง และพยานที่ผู้ร้องนำเข้าไต่สวนก่อนว่า คดีของผู้ร้องมีมูลหรือไม่ หากเห็นว่าคำร้องของผู้ร้องมีมูลจึงหมายเรียก นายชัยวัฒน์ และนายเกษม กับบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งตามคำร้อง และทางไต่สวนของผู้ร้องอ้างว่าเป็นผู้คุมขังนายพอละจี ให้นำตัวนายพอละจี มาศาล และให้นายชัยวัฒน์ กับพวกดังกล่าวแสดงให้เป็นที่พอใจแก่ศาลว่าการคุมขังเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ศาลชั้นต้นกับหมายเรียก นายชัยวัฒน์ กับนายเกษม มาไต่สวน นอกจากนี้ ยังอนุญาตให้ผู้ร้องนำนายไพฑูรย์ นายบุญแทน และนายกฤษณพงษ์ ซึ่งล้วนเป็นผู้ได้บังคับบัญชาของนายชัยวัฒน์ และร่วมอยู่ในเหตุการณ์เดียวกัน อันอาจถือได้ว่าเป็นบุคคลที่ผู้ร้องอ้างว่าเกี่ยวข้องในการควบคุมตัวนายพอละจี เข้าไต่สวนอีก การดำเนินการกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้นจึงไม่ได้เป็นไปตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 90 กำหนดไว้ดังนี้
วันที่ 2 กันยายน 2558	การดำเนินการไต่สวน นายชัยวัฒน์ กับพวกดังกล่าวจึงเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่อาจนำคำเบิกความของพยานดังกล่าวมารับฟังเป็นพยานหลักฐานในคดีนี้ได้ แต่เมื่อผู้ร้องนำพยานเข้าไต่สวนเสร็จสิ้นแล้ว ศาลฎีกาเห็นควรวินิจฉัยว่า คำร้องของผู้ร้องมีมูลหรือไม่ โดยไม่จำเป็นต้องย้อนสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นพิจารณามีคำสั่งอีก เห็นว่า ผู้ร้องมีตัวผู้ร้องเบิกความว่า เมื่อวันที่ 15 เมษายน 2557 นายพอละจี ออกจากบ้านไปโดยแจ้งผู้ร้องว่าจะไปเยี่ยมมารดา ซึ่งอาศัยอยู่ที่บ้าน โป่งลึก ต.ห้วยแม่เพรียง อ.แก่งกระจาน จ.เพชรบุรี ซึ่งตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

ลำดับเหตุการณ์	
เวลา	เหตุการณ์
วันที่ 2 กันยายน 2558	จนกระทั่งวันที่ 17 เมษายน 2557 พี่ชายนายพอลละจี โทรศัพท์มาสอบถามผู้ร้องว่า นายพอลละจี กลับบ้านแล้วหรือยัง ผู้ร้องตอบว่ายัง วันที่ 18 เมษายน 2557 ผู้ร้องจึงไปแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนเพื่อติดตามตัวนายพอลละจี ในวันเดียวกัน ผู้ร้องได้รับแจ้งจาก นายกระทง โชควินุลย์ ผู้ใหญ่บ้านท้องที่ที่นายพอลละจี พักอาศัยว่า นายพอลละจี ถูกเจ้าหน้าที่อุทยานฯ ควบคุมตัวไป นายกระทงเดินทางไปสถานีตำรวจเพื่อขอประกันตัวนายพอลละจี แต่ไม่พบ และนายกระทงเบิกความว่า เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2557 เวลาประมาณ 16.00 น. พยานได้รับโทรศัพท์จากพี่ชายนายพอลละจี แจ้งว่า นายพอลละจี ถูกเจ้าหน้าที่อุทยานฯ จับกุมเพื่อดำเนินคดี และขอร้องให้พยานไปประกันตัวนายพอลละจี วันที่ 18 เมษายน ปีเดียวกัน พยานโทรศัพท์ไปยังพนักงานตำรวจ สภ.แก่งกระเจาน เพื่อสอบถามถึงนายพอลละจี ตำรวจแจ้งว่า ไม่มีตัวนายพอลละจี ที่สถานีตำรวจ ต่อมา ตอนบ่ายพยานเดินทางไปสถานีตำรวจดังกล่าวเพื่อสอบถามเรื่อง ตำรวจบอกว่า นายพอลละจี ยังไม่ได้มา ครั้นเวลาประมาณ 20 นาฬิกา พยานไปที่สถานีตำรวจอีกครั้ง แต่ก็ไม่พบนายพอลละจี หลังจากนั้นพยานได้โทรศัพท์ติดต่อนายพอลละจี แต่ไม่มีคนรับสาย เห็นว่า ผู้ร้องอ้างตามคำร้องว่า นายชัชวัฒน์ ลิ้มลิขิตอักษร กับพวกควบคุมตัวนายพอลละจี ไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย แต่พยานผู้ร้องทั้ง 2 ปาก ไม่ได้รู้เห็นว่านายชัชวัฒน์ กับพวกควบคุมตัวนายพอลละจี ไว้หรือไม่ ผู้ร้องได้รับการบอกเล่าเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวจากนายกระทง
วันที่ 2 กันยายน 2558	ส่วนนายกระทง ได้รับการบอกเล่าจากพี่ชายนายพอลละจี ดังนี้ คำเบิกความของพยานผู้ร้องทั้ง 2 ปากจึงเป็นพยานบอกเล่า ไม่อาจรับฟังได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/3 วรรคสอง ส่วนนายแพทย์นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ ที่ผู้ร้องนำเข้าไปสอบสวนเป็นพยานเพิ่มเติมนั้นก็เพียงพยานแวดล้อม กรณีพิพาทระหว่างเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระเจาน กับชุมชนกะเหรี่ยง ในฐานะที่พยานเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และได้รับการร้องเรียนว่ามีการละเมิดสิทธิชุมชนกะเหรี่ยง โดยพยานเองมิได้รู้เรื่องการหายตัวไปของนายพอลละจี แต่อย่างไรก็ดี ข้อเท็จจริงจึงฟังไม่ได้ว่า นายชัชวัฒน์ กับพวกควบคุมตัวนายพอลละจี

ลำดับเหตุการณ์	
เวลา	เหตุการณ์
วันที่ 2 กันยายน 2558	แต่อย่างไรก็ดี ข้อเท็จจริงจึงฟังไม่ได้ว่า นายชัยวัฒน์ กับพวกควบคุมตัวนายพอลละ จี ไว้วินโดยมิชอบด้วยกฎหมาย คำร้องของผู้ร้องจึง ไม่มีมูล ที่ศาลล่างทั้งสองยกคำ ร้องของผู้ร้องนั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วยในผลพิพากษาขึ้น
วันที่ 25 กันยายน 2558	การประชุมรับฟังความคิดเห็นกรณีการเสนอพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานเป็น มรดกโลกทางธรรมชาติ ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ จัดโดย กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีชาวบ้าน และ หน่วยงานภาครัฐเข้าร่วมประชุมประมาณ 200 คน การประชุมครั้งนี้เป็นไปตาม ยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนขับเคลื่อนกลุ่มป่าแก่งกระจาน ทั้งนี้ ก่อนหน้านี้ได้มี การจัดเวทีย่อยในระดับพื้นที่มาแล้ว 4 ครั้ง
ปัจจุบัน (เดือน ตุลาคม 2558)	อยู่ระหว่างประเทศไทยจัดทำข้อมูลเพื่อนำเสนอคณะกรรมการมรดกโลกใน การประชุมครั้งต่อไป ซึ่งจากการตรวจสอบข้อมูลของทีมกฎหมายของชาวบ้าน ทราบว่า การประชุมครั้งต่อไปของคณะกรรมการมรดกโลกจะจัดขึ้นในช่วง เดือนมกราคม 2559 โดยทางชาวบ้านก็เตรียมจะยื่นหนังสือคัดค้านต่อ คณะกรรมการมรดกโลกในวันที่ 16 พฤศจิกายน 2558
วันที่ 15 ตุลาคม 2558	ศาลจังหวัดเพชรบุรี อ่านคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ภาค 7 ในคดีความผิดต่อ ชีวิตและอาชญากรรม ซึ่งมี นายชัยวัฒน์ ลีมลิจอักษร หัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่ง กระจาน ในขณะนั้นพร้อมพวกรวม 4 คน ตกเป็นจำเลย ในคดีที่ นายทัศนัยมงคล โอบอ้อม อดีตผู้สมัคร ส.ส.พรรคเพื่อไทย จ.เพชรบุรี และเป็นแกนนำกะเหรี่ยง ถูกยิงเสียชีวิตขณะขับรถยนต์เข้าตัวเมืองเพชรบุรี บนถนนเพชรเกษม ขาเข้า บริเวณบ้าน ถ้ำรงค์ อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี ซึ่งศาลได้พิจารณาคดีรวมเวลาทั้งสิ้นเกือบ 4 ปี จึงได้นัดอ่านคำพิพากษาคดีในวันนี้ โดยพนักงานสอบสวนสรุปสำนวนส่งต่อ พนักงานอัยการจังหวัดเพชรบุรี ในวันที่ 22 ธ.ค. 54 และอัยการได้ยื่นฟ้องต่อ ศาลจังหวัดเพชรบุรี จนกระทั่งวันที่ 29 ธ.ค. 54 ศาลจังหวัดเพชรบุรี ประทับรับ ฟ้องคดีหัวหน้าอุทยานฯ ในข้อหาจ้างวานฆ่ากับพวกรวม 4 คน ในข้อหา ร่วมกันฆ่าผู้อื่น โดยไตร่ตรองไว้ก่อน เป็นคดีอาญา คดีดำ ต่อมามีการอ่านคำ พิพากษาของศาลชั้นต้น เมื่อวันที่ 28 ต.ค. 57 พิเคราะห์ว่า หลักฐานโจทก์ขาด น้ำหนักและเป็นเพียงพยาน

ลำดับเหตุการณ์	
เวลา	เหตุการณ์
วันที่ 15 ตุลาคม 2558	แวดล้อมที่ไม่มีน้ำนักชัดเจนว่าจำเลยได้กระทำการตามคำฟ้อง จึงให้ยกฟ้อง จำเลยทั้ง 4 คนและในวันนี้ นายชัยวัฒน์ พร้อมพวก ได้เดินทางมาฟังคำ พิพากษาของศาลอุทธรณ์ด้วยตัวเองทุกคน โดยศาลอุทธรณ์ภาค 7 เห็นฟ้องด้วย กับศาลชั้นต้น อุทธรณ์ของโจทก์ฟังไม่ขึ้น พิพากษายืนตามศาลชั้นต้น

เอกสารประกอบ 2

จากหลักฐานบันทึกการตรวจราชการ พระยาวรเดชศักดิ์ดาฐ (เจ๊ก จารุจินดา) ดำรงตำแหน่งข้าหลวงสมุหเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑลราชบุรี พุทธศักราช 2444 (ร.ศ. 120) สำนวน กะเหรี่ยงราชบุรี ค้นจากจดหมายเหตุแห่งชาติ, สำนัก.เอกสาร กรมราชเลขาธิการ กระทรวงมหาดไทย รัชกาลที่ ๕ (วุฒิ บุญเลิศ, 2546)

วันพฤหัสบดี ที่ 2 มกราคม รัตนโกสินทร์ศก 120 เวลา ย่ำรุ่งแล้ว 25 นาทีพร้อมด้วยพระยาบริรักษ์ผู้ตรวจการ ขุนทิพอักษรนายอำเภอแม่ประจันออกจากท่าตะคร้อต่อไป เวลาเช้า 1 โมง 32 นาทีถึงบ้านหนองไผ่มีเรือนราษฎร 15 หลัง ราษฎรเป็นลาวเวียงประมาณ 70 คนเศษ ราษฎรหมู่นี้ ประกอบการเลี้ยงชีพทำไร่เข้าแลไร่ต่าง ๆ นายแสงเป็นผู้ใหญ่บ้าน เวลาเช้า 4 โมง 25 นาทีถึงหินเพิง หยุดพักที่ริมห้วยหินเพิง เวลาบ่ายโมง 30 นาที เถวียนมาถึงให้ลงเถวียนที่นั่น เวลาบ่าย 2 โมง 10 นาที ออกเดินเยี่ยมบ้านกะเหรี่ยงห้วยแห้ง เพราะที่ห้วยแห้งกับหินเพิง ห่างกันประมาณ 20 เส้น เท่านั้น ออกไปถึงบ้านกะเหรี่ยงปลายเขตรเมืองเพชรบุรีแล้ว ไม่ได้ตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านไปให้เสร็จ นั้น เพราะความประสงค์จะให้พระยาสุรินทรฤาไชยออกไปตั้ง เพื่อจะได้ตรวจแลได้เห็นปลายเขตรเมืองเพชรบุรีบ้าง เพราะที่ตำบลลันช้างนั้นถามได้ความว่า ข้าราชการยังไม่ได้ออกไปถึงเลย ฟังมีข้าราชการออกไปคราวนี้เป็นคราวแรก เวลาเช้า 2 โมง 55 นาที ออกจากพุไชรต่อไป เวลาเช้า 3 โมง 20 นาที ถึงห้วยลำทราย ซึ่งเป็นเขตรเพชรบุรีกับเมืองราชบุรี ต้องผ่านห้วยลำทรายนี้ ฟังตะวันออกเป็นของเมืองเพชรบุรี ฟังตะวันตกเป็นของเมืองราชบุรีเวลาเช้า 5 โมง 50 นาที ถึงบ้านกะเหรี่ยงยางหัก หยุดพักและจะนอนที่นี่ เวลาบ่าย 1 โมง หลวงวิเศษศิริศิริรักษ์ นำที่เวยเดินดูตามเรือนราษฎร มีเรือน 10 หลังและมีราษฎรอยู่ 15 คน เวลาบ่าย 2 โมง 10 นาที ถึงตำบลยางหัก มีเรือนอยู่ 60 หลัง ควรตั้งผู้ใหญ่บ้านได้ตามพระราชบัญญัติ จึงให้ตำบลบ้านยางหักประชุมเลือกผู้ใหญ่บ้าน หลวงศิริรัตนวิเวกไพโรวัลย์ นายกองเกรียงเป็นผู้ใหญ่บ้านยางหัก บริเวณนั้นขึ้นแก่ตำบลตามระเบียบปกครองท้องที่ และได้อธิบายถึงพระเดชพระคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้ปกครองให้อาณาประชาราษฎรมีความสุขตามสมควรแล้ว เวลาเช้า 4 โมง 15 นาทีกลับจากลันช้าง เวลาเช้า 4 โมง 57 นาที ก็ถึงที่พักหินเพิง 25 วันเสาร์ ที่ 4 มกราคม รัตนโกสินทร์ศก 120เวลา ย่ำรุ่งแล้ว 45 นาที ออกจากหินเพิง เวลาเช้า 1 โมง 40 นาที ถึงบ้านพุไทร มีเรือนกะเหรี่ยง 11 หลัง จำนวนราษฎร 80 คน บ้านพุไทรนี้ยังไม่ได้ตั้งผู้ใหญ่บ้าน แต่น้อยเป็นผู้ดูแลอยู่ ราษฎรหมู่ นั้น ก็นิยมนับถือนายน้อย นายน้อยพาที่เวยเดินเยี่ยมตามเรือนกะเหรี่ยงทั่วแล้ว ก็กลับมาเปลี่ยนเถวียน เพราะเถวียนกะเหรี่ยงบ้านยางหักเมืองราชบุรีมาเปลี่ยนที่นั่น เมื่อเปลี่ยนเถวียนเสร็จแล้ว ได้อนุญาตขุนทิพอักษร นายอำเภอแม่ประจัน ที่ตามมาด้วยนั้นกลับ และเตือนให้พระยาสุรินทรฤาไชยรีบตั้งกำนัน

ผู้ใหญ่บ้าน และสำรวจกะเหรี่ยงในแขวงเมืองเพ็ชรบุรี โดยเร็ว เพื่อเก็บเงินชำระการจะได้ไม่ทับถม แต่ในการที่ห้วยแห้งมีกะเหรี่ยง 6 หลัง ประมาณ 30 คน เวลาบ่าย 3 โมง 20 นาทีกลับถึงที่พักหินเพิง 29 วันศุกร์ที่ 3 มกราคม รัตนโกสินทร์ศก 120 เวลาเช้า 1 โมง พร้อมด้วยพระราชบริรักษ์ผู้ตรวจการ ขุนทิพย์อักษรนายอำเภอแม่ประจันขึ้นมาจากหินเพิง เพื่อจะไปตรวจบ้านกะเหรี่ยงที่ล้นช้าง แต่ กะเหรี่ยงแลพาหนะที่เดินให้พักอยู่ที่หินเพิง เวลาเช้า 2 โมง 40 นาทีถึงล้นช้างพบหลวงรักษานายก องกะเหรี่ยง ได้เดินเที่ยวเดินตรวจดูตามบ้านกะเหรี่ยงล้นช้างมีเรือน 21 หลัง ประมาณคน 227 คน แล้วไปพักอยู่ที่เรือนศรีรักษา มีกะเหรี่ยงชายหญิงมากประมาณ 100 คนเศษ ได้ถามความทุกข์สุขก็ ได้ความว่ามีความสุขสบายดี การโจรผู้ร้ายไม่มี แต่การทำไร่ต่าง ๆ ในสกลนี้ไม่ค่อยได้ผลเพราะฝน แล้ง กะเหรี่ยงหมู่นี้ ยังไม่ได้ตั้งผู้ใหญ่บ้าน

เมื่อได้เห็นกะเหรี่ยงมาหามาก ๆ เช่นนี้จึงได้อธิบายสั่งสอนแนะนำในการเพาะปลูก การ ทำมาหาเลี้ยงชีพความประพฤติ ยางหักมีหมู่บ้านพุลูกไก่ บ้านพุกруд หมู่บ้านวังปลาช่อน หมู่บ้าน ยางหัก หมู่บ้านเขากล้วย หมู่บ้านตะเคียนแห้ง ราษฎรหมู่บ้านที่กล่าวแล้วนั้นมาพร้อมกันอยู่ที่บ้าน ยางหัก จึงเป็นที่บ้านยางหักนั้นควรแต่งตั้งกำนัน จึงได้ประชุมราษฎรขึ้นครั้งหนึ่ง เพราะไม่มี ผู้ใหญ่บ้านเพื่อตั้งกำนันตำบล บรรดาราษฎรที่มาประชุมรวมซึ่งเอาหลวงศิริรัตนวิเวกไพรวัลย์เป็น กำนัน จึงได้ตั้งให้หลวงศิริรัตนวิเวกไพรวัลย์เป็นกำนันตำบลยางหักต่อไป แลได้กำหนดท้องที่ของ กำนันตำบลยางหักดังนี้ ด้านตะวันออกจดห้วยลำทราย ด้านตะวันตกถึงตะเคียนแห้ง ด้านเหนือถึง ช่องลึก ด้วยให้เขตรเพราะเขตรบริเวณนี้เป็นป่า มีแต่พวกกะเหรี่ยง แล้วได้นายกองเกรียงหลวงศิริ รัตนวิเวกไพรวัลย์สำรวจกะเหรี่ยงบ้านยางหักมา 2 ครั้งการสำรวจแล้ว

เอกสารประกอบ 3

แนวคำถามวิจัย เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยกระบวนการตกขอบ และปฏิกริยาต่ออำนาจรัฐและ
ทุนของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง: กรณีศึกษากะเหรี่ยงแก่งกระจาน

ผู้วิจัย: ภัทรมน สุวพันธุ์

1. อยากให้เล่าประวัติของชุมชน โดยละเอียด (อยู่กันมาตั้งแต่เมื่อไร มีการย้ายถิ่นมาจากที่ใดหรือไม่ ผู้นำชุมชนในอดีตมีใครบ้าง มีข้าหลวงหรือข้าราชการเคยมาเยี่ยมชุมชนในอดีตบ้างหรือไม่)

2. โครงการขนาดใหญ่ของรัฐ เช่น การสร้างเขื่อนแก่งกระจานส่งผลกระทบต่อชุมชนและผู้คนในชุมชน ทั้งในมิติสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมอย่างไรบ้าง และชุมชนหรือคนในชุมชนมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

3. การประกาศพื้นที่ให้เป็นอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในปี พ.ศ. 2523 นั้นได้มีการลงมาสสำรวจพื้นที่จริง ๆ หรือไม่ ว่ามีการครอบครองทำกินของชาวบ้านในพื้นที่หรือไม่ และหลังจากการประกาศพื้นที่ดังกล่าวเป็นอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานแล้ว ส่งผลกระทบต่อการทำกินของชาวบ้านที่เป็นชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่อย่างไรบ้าง และทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างไรในมิติสังคม เศรษฐกิจ การเมือง

4. การเข้ามาเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ได้ส่งผลอย่างไรต่อชุมชน และการที่กลุ่มกะเหรี่ยงปกากะญอในพื้นที่บางกลอยบน และใจแผ่นดิน ถูกย้ายลงมาจากพื้นที่เดิม มาอยู่โป่งลึก-บางกลอยนั้น ท่านเห็นว่าเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยหรือไม่ และส่งผลกระทบต่อชุมชน และคนในชุมชน

5. การกระทำความรุนแรงต่อแกนนำชาวบ้าน ทั้งนายทัศนัทกมล โอบอ้อม และนายพอลละจี รักจงเจริญนั้น ส่งผลทางจิตวิทยาต่อการเคลื่อนไหวของคนในชุมชนอย่างไรบ้าง และชาวบ้านมีการป้องกันอย่างไรเพื่อไม่ให้เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นอีก

6. การรुकืบเข้ามาของทุน ทั้งทุนข้ามชาติ และทุนชาติ ส่งผลกระทบต่อชุมชน และคนในชุมชน

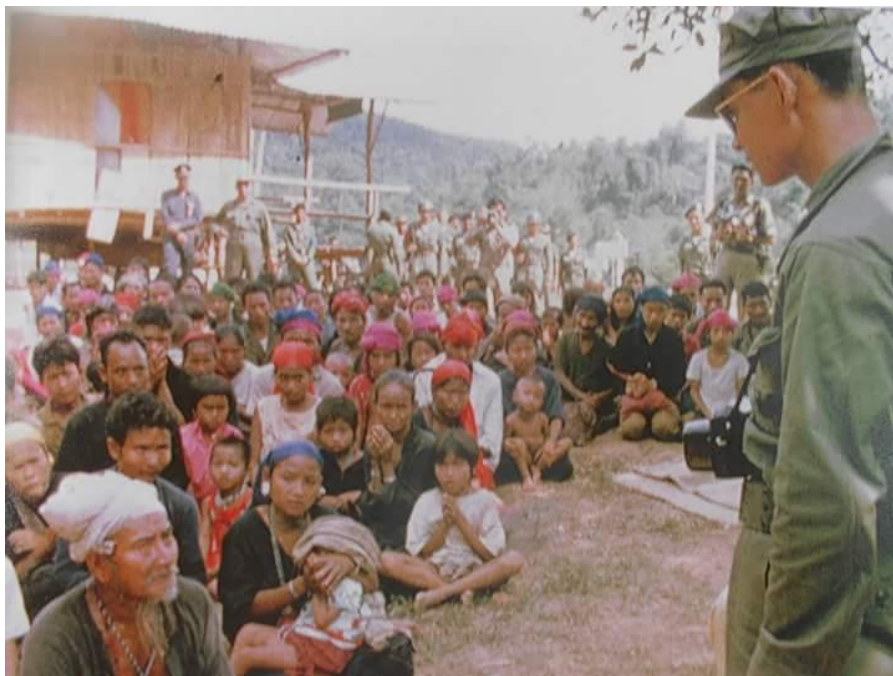
7. ท่านคิดอย่างไร กับการที่รัฐไทยพยายามบอกกล่าวแก่สาธารณชนว่า ชนกลุ่มน้อยหรือชาวเขาเป็นผู้ตัดไม้ทำลายป่า และเป็นสาเหตุของการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้จำนวนมากในประเทศไทย

8. อยากรบกวนให้เล่าวิถีชีวิตของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในการอยู่ร่วมกับป่า การทำการเกษตร โดยเฉพาะไร่หมุนเวียน ว่ามีวิธีการอย่างไร และเกี่ยวข้องสัมพันธ์อย่างไรกับความเชื่อเรื่องจิตวิญญาณที่กะเหรี่ยงให้ความสำคัญ

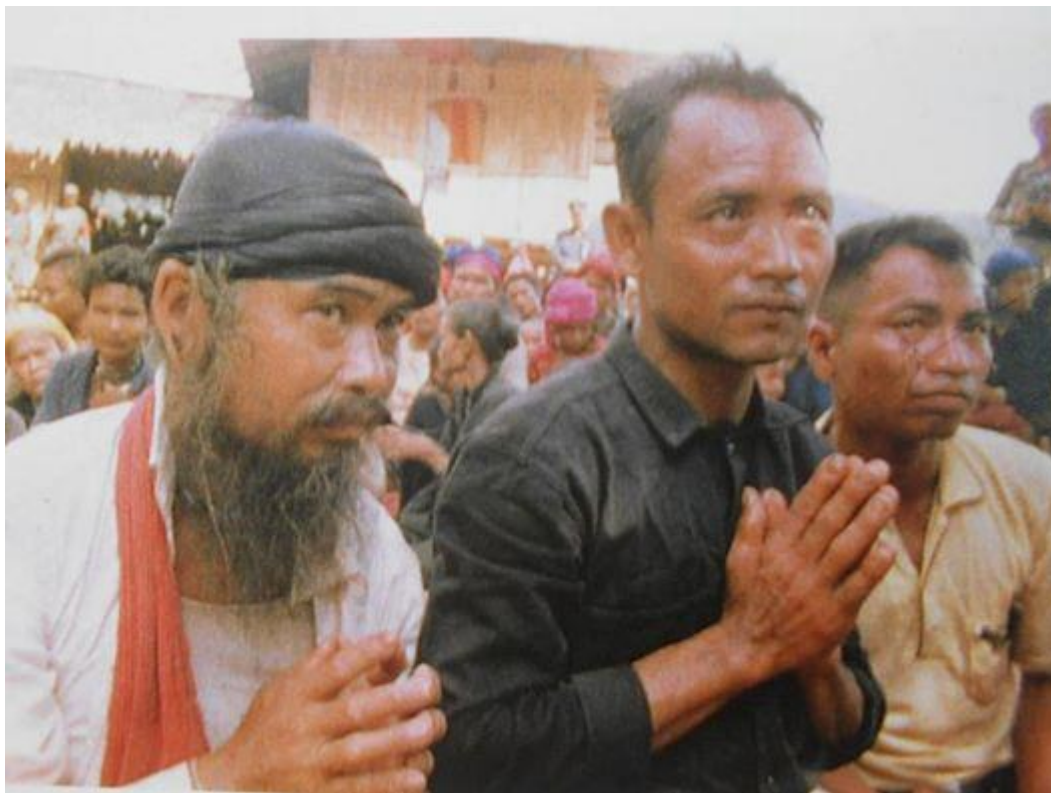
9. มีหลักฐานใดหรือไม่ ที่แสดงให้เห็นว่าชุมชนกะเหรี่ยงอยู่มาก่อนการประกาศเขตอุทยาน และที่ผ่านมาได้มีการนำหลักฐานดังกล่าวไปต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิหรือไม่

10. การเตรียมการประกาศกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลก ส่งผลให้ท่านกังวลหรือไม่ ถ้ากังวลท่านกังวลในประเด็นใดบ้าง และท่านมีความเห็นอย่างไรกับการประกาศกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ หรือมีข้อเสนออย่างไรบ้าง

เอกสารประกอบ 4
ภาพการลงพื้นที่วิจัย และภาพประกอบอื่น ๆ

ภาพที่ ผนวก/1 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชดำเนินที่
หมู่บ้านกะเหรี่ยงห้วยสัตว์ใหญ่ เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2509

ภาพที่ ผนวก/2 พระสหายชาวกะเหรี่ยงของในหลวงรัชกาลที่ 9 คราวเสด็จเมื่อ 10 เมษายน 2509 คนที่หนึ่งจากซ้าย คือ ตาลิณอ ผู้นำกะเหรี่ยงบ้านห้วยแห้ง คนที่สอง คือ ผู้ใหญ่ฆะ ผู้นำกะเหรี่ยงบ้านป่าละอู คนที่สาม ตาพะแจ เวนะ เป็นผู้นำกะเหรี่ยงบ้านป่าแดง ทั้งสามคนเฝ้ารับเสด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 คราวเสด็จพระราชดำเนินห้วยสัตว์ใหญ่ ป่าละอู และได้มีการพระราชทานเหรียญชวเขาให้แก่ชาวบ้านในพื้นที่ในโอกาสเดียวกันนี้ด้วย (ภาพจาก เฟซบุ๊ก Wut Boonlert, 29 ธันวาคม 2559)

<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1173626779417956&set=t.1113460262&type=3&theater>

ภาพที่ ผนวก/3 และผนวก/4 – พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินหมู่บ้านกะเหรี่ยงหลายหมู่บ้านในจ.เพชรบุรี ในภาพเป็นเหตุการณ์เมื่อ 18 เมษายน 2502 ทั้งสองพระองค์เสด็จ ไปยังหมู่บ้านกะเหรี่ยงโพลั่ว บ้านสองพี่น้อง ตำบล สองพี่น้อง อ. ท่ายาง จ.เพชรบุรี (ปัจจุบัน อยู่ในอำเภอแก่งกระจาน)เพื่อล่องแม่น้ำเพชรบุรี (ในภาพจะเห็นสมเด็จพระนางเจ้าฯ ถลองพระองค์ในชุดกะเหรี่ยง) (ภาพจาก เฟซบุ๊ก Wut Boonlert, 5 กรกฎาคม 2558)

<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=809334349180536&set=a.809034955877142&type=3&theater>

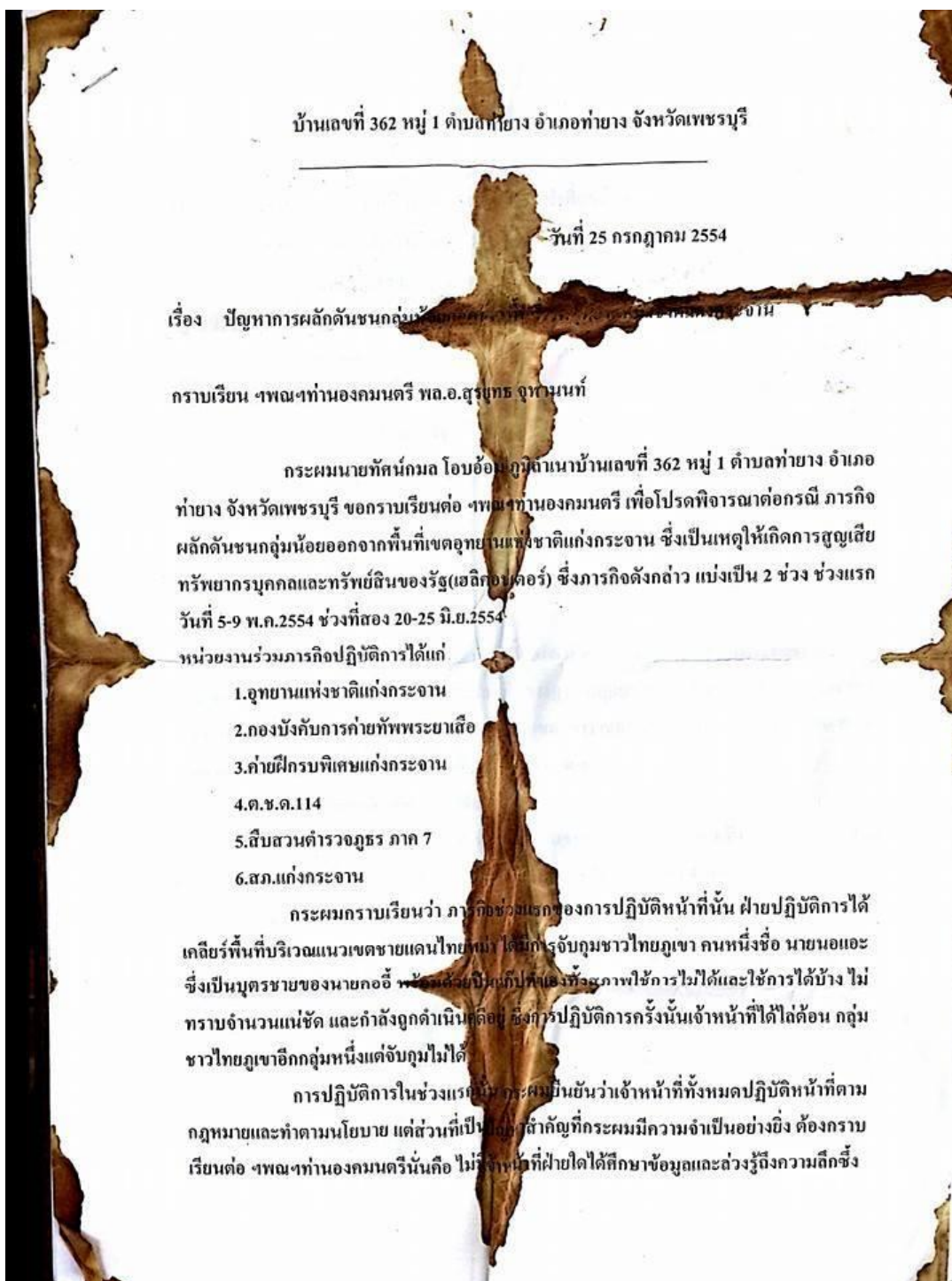
ภาพที่ผนวก/5-6-7 พิธีผูกแขน เรียกขวัญ กินข้าวห่อ ที่บ้านลื่นช้าง

ภาพที่ผนวก/ 8-9 หยอดข้าวไร่ ที่ห้วยหินเพลิง ต.ยางน้ำกัดเหนือ อ.หนองหญ้าปล้อง จ.เพชรบุรี
พื้นที่ทำกินดั้งเดิมกะเหรี่ยง โฉลว์แก่งกระจานเป็นพื้นที่ที่ลุ่มเหล็ก (นายเล็ม บุญชูเชิด) มาบุกเบิกทำ
กินตั้งแต่ปีพ.ศ. 2503

ภาพที่ผนวก/10 นายคออี้ มีมิ (ปู่คออี้) ผู้นำกะเหรี่ยงใจแผ่นดิน กำลังให้สัมภาษณ์นักข่าว
ต่างประเทศ ในช่วงรำลึก 1 ปีที่นายพอลละจี รักจงเจริญ (บิลลี่) ถูกบังคับให้สูญหาย

ภาพที่ ผนวก/11-13 จดหมายที่นายทัศนัคมล โอบอ้อมเตรียมส่งถึงพล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ (พบในกระเป๋าเสื้อในวันที่ถูกยิง 10 กันยายน 2554)

-2-

ในเชิงวัฒนธรรม ความรู้สึกที่สืบทอด คุณค่าชีวิตในป่าที่ถูกสืบทอดจากบรรพบุรุษ และสำคัญที่สุดคือ ประเพณีสถานการณ์คนในป่าต่ำกว่าความเป็นจริง

คณะกรรมการเรียนต่อฯ พบเห็นว่า กระทบเป็นผู้หนึ่งซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับชาวไทยภูเขาในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์มาตั้งแต่ปี ๒๕๓๖ โดยคุณอ.ต.จ. เป็นที่ทราบกันดีทั้งจังหวัด และหน่วยงานความมั่นคง กระทบได้ถูกร้องขอจากทางราชการให้มีส่วนร่วมในการทำงานในทางลับและทางแจ้งเกี่ยวกับความมั่นคงชายแดนไทยพม่า

เรื่องหลักๆที่ได้กระทำ 3 ด้านคือ

1. ด้านปลูกจิตสำนึกให้ชาวไทยภูเขาจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์
2. ด้านข้อมูลข่าวสารกองกำลังต่างชาติ โดยเฉพาะกองกำลังพม่าแดง(DPA ในอดีต และเปลี่ยนแปลงเป็น MDUF) ในเรื่องแนวความคิดการเคลื่อนไหว จำนวนกำลังพล
3. ประสานงานการจัดตั้งหมู่บ้านชายแดนร่วมกับฝ่ายทหาร โดยคำริชของสมเด็จพระบรมราชินีนาถ

การปฏิบัติการร่วมของกระทบนั้น ประสานงานต่อข้าราชการทหารระดับสูง ซึ่งขออนุญาตเอ่ยนาม 2 ท่านคือ พล.อ.ธรรมรักษ์ อธิการุณยธยา พล.ท.ธีรพล กุ่มบง ผู้บัญชาการศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายสากล ฝ่ายของข้าราชการตำรวจ โดยเฉพาะตำรวจตระเวนชายแดนคือ พลตท.สาโรจน์ ปัญญา อดีตผู้บัญชาการ ค.ช.ด.

ภารกิจสำคัญที่กระทำได้สำเร็จมี ๓

1) ปฏิบัติการผู้ชีวิตเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน(ต.อ.) ที่มีการปะทะกับกองกำลังไม่ทราบฝ่าย ซึ่งเสียชีวิต 5 นาย ซึ่งหาวิธีที่รอดชีวิตออกมาได้ 4 นาย เมื่อปี พ.ศ. 2535 ที่ชายแดนไทยพม่าบริเวณเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

2) กำหนดพื้นที่กองกำลังพม่าแดง(พม่าแดง) ให้อยู่ในข้อกำหนดของทางราชการ โดยให้แจ้งการเคลื่อนไหว จุดที่เคลื่อนไหว และจุดที่พบปะสนทนากับหน่วยงานทหารอย่างต่อเนือง ทั้งลับและแจ้ง

3) กรณีคนร้ายจากกองกำลังไม่ทราบฝ่าย ใช้อาวุธปืนยิงเด็กนักเรียนเหตุเกิดที่กิ่ง อ. บ้านคา จ.ราชบุรี

4) รวบรวมชาวไทยภูเขาไปฝึกบงกทอย ซึ่งอยู่เดือนลอย ให้กลับมาอยู่ร่วมกัน เป็นหมู่บ้านชายแดนตามพระราชดำริ

5)รวบรวมชาวไทยภูเขา ซึ่งไม่มีศาสนาบ้านโป่งลึก-บางกลอย ได้อุปสมบท เพื่อถวายเป็นราชสักการะและเป็นการแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อในหลวงและพระราชินี

ดังกล่าวเป็นต้น ซึ่งยังมีกิจกรรมอีกหลายด้าน

ท้ายสุดที่กระผมขอกราบเรียนต่อฯพณฯท่านองคมนตรี เป็นประการสำคัญซึ่งกระผมได้ตัดสินใจแล้ว เพราะเป็นการคุ้มเคียงต่อความมั่นคง ความรู้สึกอย่างมากมาย นั่นคือ การที่ฝ่ายปฏิบัติตามภารกิจดังกล่าวข้างต้น ได้กระทำการทลายความรู้สึกแห่งวัฒนธรรมชาวไทยภูเขาอย่างไรมิยังคิดว่า การเคลื่อนย้ายและจับกุมดูขมขื่นบุคคลสำคัญที่เป็นศูนย์กลางแห่งศรัทธาองมา การทลายข่าวที่เขาปลุกมาด้วยความยากลำบาก โดยการเผาผู้ข่าว เผาข้าว และนำเงินที่เก็บมาทั้งชีวิตประมาณ 6-7 พันบาท ไปโดยไม่มี ความเมตตาเหลืออยู่

กระผมกราบเรียนต่อฯพณฯท่านด้วยความละเอียดอ่อนว่า ทำไมเฮลิคอปเตอร์ตกถึง 2 ครั้งติดๆกัน ไม่ใช่เรื่องล้อเล่น ไม่ใช่เอาเรื่องทัศนวิสัยมาเป็นเกณฑ์ แต่ความละเอียดอ่อนหรือความลึกซึ้งที่ต้องพิจารณาอย่างจริงจังนั้น กระผมพร้อมที่จะเปิดข้อมูลในฐานะเป็นคนไทย ในฐานะของผู้จงรักภักดีต่อองค์ประมุขและประมุขชาติ ในฐานะของผู้ที่ช่วยเหลือทางราชการมาโดยตลอด กระผมจึงทำหนังสือกราบเรียนมาถึงฯพณฯท่าน ซึ่งเป็นผู้ที่ดำรงไว้ซึ่งความเมตตาและเพื่อการปกป้องเหตุที่ไม่ควรจะต้องเกิดขึ้นอีกต่อไป

ขอแสดงความเคารพอย่างสูง

(นายพันเอก (พิเศษ) โอบอ้อม)